

371.44

๒๕๓๐

พ.๒๔๗๓

ร.๓

การพัฒนาระบบการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตรสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา

23 ส.ค. 2539

ปริญญานิพนธ์

ของ

นิสิต ฤทธิจรรณ

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาคุณวุฒิปริญญาตรี สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร

พฤษภาคม 2538

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

196046

การพัฒนาระบบการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตรสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา

บทคัดย่อ

ชอง

พิจิต ฤทธิเจริญ

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร

พฤษภาคม 2538

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาระบบการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตร สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา วิจัยดำเนินการวิจัย ใช้กระบวนการของการวิจัยและพัฒนา แบ่งการดำเนินงานออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 การสร้างระบบการประเมินตนเอง ตอนที่ 2 การทดลองใช้ระบบการประเมินตนเอง และตอนที่ 3 การประเมินระบบการประเมินตนเอง

ตอนที่ 1 การสร้างระบบการประเมินตนเอง ได้ดำเนินการวิเคราะห์และ สังเคราะห์เนื้อหาจากแหล่งข้อมูลสารสนเทศ 4 แหล่ง คือ การศึกษาทฤษฎีและเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การศึกษาแนวคิดจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการประเมินผล การศึกษา การศึกษาระบบงานการใช้หลักสูตรของโรงเรียนมัธยมศึกษา และการศึกษาเฉพาะ กรณีโครงการพัฒนาการประเมินการใช้หลักสูตรของโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร เมื่อ ได้ระบบการประเมินตนเองและจัดทำคู่มือการใช้ระบบการประเมินตนเองแล้ว เสนอให้ ผู้เชี่ยวชาญประเมินคุณภาพของระบบและคู่มือการใช้ระบบการประเมินตนเองเพื่อปรับปรุง แก้ไขก่อนนำไปทดลองใช้ต่อไป

ตอนที่ 2 การทดลองใช้ระบบการประเมินตนเอง โดยนำระบบการประเมิน ตนเองที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้ในโรงเรียนเบญจราษฎร์บำรุง โรงเรียนพุลเจริญวิทยาคม และโรงเรียนวัดสระเกษ โดยใช้เวลาดำเนินการทดลองใช้ประมาณ 1 ภาคเรียน

ตอนที่ 3 การประเมินระบบการประเมินตนเอง โดยให้ผู้ช่วยผู้อำนวยการ โรงเรียน หัวหน้าหมวดวิชาและครูที่ทดลองใช้ระบบการประเมินตนเอง ให้ความคิดเห็น ต่อเกณฑ์ประเมินและระบบการประเมินตนเอง เมื่อสิ้นสุดการทดลองใช้ระบบการประเมิน ตนเอง

ผลการพัฒนาระบบการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตรสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สรุปได้ดังนี้

1. ระบบการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตรสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา มีองค์ประกอบ 7 ประการ คือ วัตถุประสงค์ของการประเมินตนเอง บทบาท/ความสำคัญ ของการประเมินตนเอง หลักการของการประเมินตนเอง การกำหนดงานที่มุ่งประเมิน การกำหนดเกณฑ์ในการประเมิน การดำเนินการประเมินตนเอง และการนำผลการประเมิน ไปใช้ปรับปรุงและพัฒนางาน

2. ผลการประเมินระบบการประเมินตนเองโดยภาพรวม พบว่า

2.1 ระบบการประเมินตนเองที่พัฒนาขึ้น มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานด้านความเป็นไปได้ สามารถนำไปใช้ดำเนินการประเมินการปฏิบัติงานได้จริง

2.2 ระบบการประเมินตนเองที่พัฒนาขึ้น มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานด้านความเป็นประโยชน์ ซึ่งมีประโยชน์ต่อการบริหารงานหรือการปฏิบัติงาน ช่วยให้ได้อิทธิพลสารสนเทศในการตัดสินใจเพื่อการปรับปรุงและพัฒนางานการใช้หลักสูตรของโรงเรียน

2.3 ระบบการประเมินตนเองที่พัฒนาขึ้น มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานด้านความเหมาะสม โดยมีความเหมาะสมกับระบบการบริหารหรือการปฏิบัติงาน และสะดวกต่อการนำไปใช้ดำเนินการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตรสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา

2.4 ระบบการประเมินตนเองที่พัฒนาขึ้น มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานด้านความครอบคลุม ซึ่งช่วยให้ได้อิทธิพลสารสนเทศที่มีความเชื่อถือได้ ถูกต้องตรงกับสภาพการปฏิบัติงานจริง มีความครอบคลุม ครบถ้วนเพียงพอต่อการตัดสินใจเพื่อการปรับปรุงและพัฒนางานการใช้หลักสูตรของโรงเรียน

2.5 ผู้ทดลองใช้ระบบการประเมิน มีความพึงพอใจต่อระบบการประเมินตนเอง ยอมรับผลการประเมินตนเอง และเห็นว่าการทดลองใช้ระบบการประเมินตนเองครั้งนี้มีปัญหาน้อย และถ้าหากนำระบบการประเมินตนเองที่พัฒนาขึ้นนี้ไปใช้ในโรงเรียนมัธยมศึกษาอื่น คาดว่าจะเกิดปัญหาน้อย

2.6 เกณฑ์ประเมินการใช้หลักสูตรที่พัฒนาขึ้น ทั้ง 4 ด้าน คือ เกณฑ์ด้านการบริหารหลักสูตร เกณฑ์ด้านการบริการหลักสูตร เกณฑ์ด้านการจัดการเรียนการสอน และเกณฑ์ด้านการสนับสนุนส่งเสริมการใช้หลักสูตร มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานด้านความเป็นไปได้ ด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความเหมาะสม และด้านความครอบคลุม

2.7 ผู้ทดลองใช้ระบบการประเมิน มีผลการเรียนรู้เกี่ยวกับการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตร หลังการทดลองใช้ระบบการประเมินตนเองสูงกว่าคะแนนก่อนการทดลองใช้ระบบการประเมินตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

THE DEVELOPMENT OF A SELF-EVALUATION SYSTEM ON CURRICULUM
IMPLEMENTATION FOR SECONDARY SCHOOLS

AN ABSTRACT

BY

PICHIT RITCHAROON

Presented in partial fulfillment of the requirements for the Doctor
of Education degree in Curriculum Research and Development
at Srinakharinwirot University

May 1995

The purpose of this study was to develop a Self-evaluation System on Curriculum Implementation for Secondary Schools. The procedure of the study employed the research and development approach which comprised three stages, as follows;

1. the development of self-evaluation system,
2. the trying-out of self-evaluation system,
3. the summative evaluation of self-evaluation system.

Stage 1 The Development of Self-evaluation System. The procedure was composed of the analysis and synthesis of contents from 4 various sources of data and information comprising the study of theory and related literature, the interviewing of experts on evaluation, the study of curriculum implementation system of secondary schools and case study of the Project on the Development of Evaluation on School Curriculum Implementation. After the evaluation system for curriculum implementation and the manual for users had been developed, the model of Self-evaluation System was verified by evaluation experts for further improvement.

Stage 2 The Pilot Study of Self-evaluation System. The developed evaluation model was tested to three selected schools at Benchama Rachanusorn School, Pulchareon Wittayakhom School and Sakhet School for 1 semester.

Stage 3 The Summative Evaluation of Self-evaluation System. At this stage, school assistant director, chief of subjects and teachers in the project were asked to express their opinions on self-evaluation criteria and on self-evaluation system at the end of the pilot-study.

The results of the study on the Development of Self-evaluation System revealed as follows:

1. Self-evaluation System was composed of seven components comprising the objectives of self-evaluation, roles and significance of self-evaluation, principles of self-evaluation, identification of evaluation issues, identification of evaluation criteria, evaluation procedures and the application of evaluation findings for program improvement and development.

2. The results of the study on the evaluation of self-evaluation system revealed as follows:

2.1 The well-developed self-evaluation system was qualified in feasibility standards. It was able to put into practice in the real situation.

2.2 The well-developed self-evaluation system was qualified in utility standards which was useful for program administration. It helped to obtain essential data and information for decision making on curriculum improvement and development.

2.3 The well-developed self-evaluation system was qualified in propriety standards in the aspect of curriculum administration which was convenient to be used for evaluating curriculum implementation of secondary schools.

2.4 The well-developed self-evaluation system was qualified in accuracy standards which helped to obtain reliable, valid, adequate and quantified data and information for decision making on curriculum improvement and development.

2.5 The selected samples were satisfied with self-evaluation system. Few problems were identified.

2.6 The developed evaluation criteria on 4 aspects, namely, curriculum administration criteria, curriculum service criteria,

learning-teaching criteria and supporting criteria were qualified in -
feasibility, utility, propriety and coverage standards.

2.7 There was a statistically significant difference between
scores on pretest and posttest of selected samples at .01 level.

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาพนันฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับ
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาคุณวุฒิบัณฑิต สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการควบคุม

..... ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ดร.สมบูรณ์ ชิตพงศ์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย กาญจนวาสี)

..... กรรมการ
(ดร.ชูศักดิ์ ชัมภลลิขิต)

คณะกรรมการสอบ

..... ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ดร.สมบูรณ์ ชิตพงศ์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย กาญจนวาสี)

..... กรรมการ
(ดร.ชูศักดิ์ ชัมภลลิขิต)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ดร.กมล กุ่ยประเสริฐ)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปริญญาพนันฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษาคุณวุฒิบัณฑิต สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ดร.ศิริภา พูลสุวรรณ)

วันที่...เดือน...พฤษภาคม พ.ศ. 2538

ประกาศผลการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ก็ด้วยความกรุณาของ รองศาสตราจารย์ ดร.สมบูรณ์ ชิตพงศ์ ประธานกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย กาญจนวาสี และ ดร.ชูศักดิ์ ทัมภลิจิต กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ที่ได้เอาใจใส่ให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ กระตุ้นเตือน และให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยตลอดมา จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณ ดร.กมล ภูประเสริฐ ที่ได้กรุณาเสียสละเวลามาเป็นกรรมการ สอบเพิ่มเติมเพื่อให้ปริญญานิพนธ์นี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ที่กรุณาให้แนวคิดในการพัฒนาระบบการประเมิน ตนเอง ตรวจสอบคุณภาพของระบบการประเมินตนเอง และคู่มือการใช้ระบบการประเมินตนเอง ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ตลอดจนผู้อำนวยการโรงเรียน ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียน และ อาจารย์โรงเรียนเบญจมราชานุสรณ์ โรงเรียนพลเจริญวิทยาคม และโรงเรียนวัดสระเกศ ที่ให้การสนับสนุนและเข้าร่วมเป็นผู้ทดลองใช้ระบบการประเมินตนเอง

ขอขอบพระคุณ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร มุลนิธิมหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ และสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา ที่กรุณาให้การสนับสนุนเงินทุนอุดหนุนสำหรับการทำปริญญานิพนธ์ครั้งนี้ ซึ่งทำให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความราบรื่น เร็ว ร้อย

ขอขอบคุณ ดร.สมบัติ สุวทรณพิทักษ์ ดร.วิไล ทองแผ่ ดร.พรรณี เกษมกล อาจารย์สมโภชน์ อเนกสุท คุนวรศักดิ์ ฤทธิจรรุญ และคุณจิราภรณ์ ฤทธิจรรุญ ที่ให้ความ อนุเคราะห์ช่วยเหลือ และเป็นกำลังใจอย่างดียิ่ง

ท้ายสุดนี้ ผู้วิจัยขอโน้มรำลึกถึงพระคุณของบิดามารดา และญาติพี่น้อง ที่ให้กำลังใจ และกำลังใจที่สนับสนุนการศึกษาของผู้วิจัยตลอดมา

คุณค่าและประโยชน์ใด ๆ ของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ทอมอบแด่ผู้มีพระคุณดังกล่าวข้างต้น

พิชิต ฤทธิจรรุญ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัย

จาก

งบประมาณแผ่นดิน

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา

มูลนิธิมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	2
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	9
ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย	9
ขอบเขตของการวิจัย	10
นิยามศัพท์เฉพาะ	10
2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย	13
ตอนที่ 1 ขอบข่ายและระบบงานการให้หลักสูตรของโรงเรียนมัธยมศึกษา	13
ตอนที่ 2 แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินและเทคนิควิธีประเมินองค์การและ สถาบันการศึกษา	46
ตอนที่ 3 แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินตนเองของโรงเรียน	65
ตอนที่ 4 แนวคิดและงานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาระบบการประเมินตนเอง ในการใช้หลักสูตรสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา	113
3 การพัฒนาระบบการประเมินตนเอง	134
แนวคิดพื้นฐานของระบบการประเมินตนเอง	137
ขั้นตอนของการดำเนินการพัฒนาระบบการประเมินตนเอง	139
ตอนที่ 1 การสร้างระบบการประเมินตนเอง	141
ตอนที่ 2 การทดลองใช้ระบบการประเมินตนเองในสถานการณ์จริง ...	151
ตอนที่ 3 การประเมินระบบการประเมินตนเอง	158

บทที่	หน้า
4 ผลการพัฒนาระบบการประเมินตนเอง	163
ตอนที่ 1 ผลการพัฒนาระบบการประเมินตนเอง	163
ตอนที่ 2 ผลการประเมินระบบการประเมินตนเอง	226
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	297
สรุปผลการวิจัย	299
อภิปรายผล	307
ข้อเสนอแนะ	320
บรรณานุกรม	324
ภาคผนวก	333
ภาคผนวก ก คู่มือการใช้ระบบการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตรสำหรับ โรงเรียนมัธยมศึกษา	334
ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	554
ภาคผนวก ค รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ	610
ประวัติย่อของผู้วิจัย	616

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	แผนการทดลองใช้ระบบการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตรสำหรับโรงเรียน มัธยมศึกษา	157
2	แผนการประเมินระบบการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตรสำหรับโรงเรียน มัธยมศึกษา	181
3	คำมีชยฐานและพิสัยระหว่างควอไทล์ของเกณฑ์ประเมินด้านการบริหารหลักสูตร ในมิติปัจจัยเบื้องต้นที่ได้จากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ	180
4	คำมีชยฐานและพิสัยระหว่างควอไทล์ของเกณฑ์ประเมินด้านการบริหารหลักสูตร ในมิติการปฏิบัติที่ได้จากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ	182
5	คำมีชยฐานและพิสัยระหว่างควอไทล์ของเกณฑ์ประเมินด้านการบริหารหลักสูตร ในมิติผลผลิตที่ได้จากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ	187
6	คำมีชยฐานและพิสัยระหว่างควอไทล์ของเกณฑ์ประเมินด้านการบริการหลักสูตร ในมิติปัจจัยเบื้องต้นที่ได้จากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ	189
7	คำมีชยฐานและพิสัยระหว่างควอไทล์ของเกณฑ์ประเมินด้านการบริการหลักสูตร ในมิติการปฏิบัติที่ได้จากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ	192
8	คำมีชยฐานและพิสัยระหว่างควอไทล์ของเกณฑ์ประเมินด้านการบริการหลักสูตร ในมิติผลผลิตที่ได้จากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ	195
9	คำมีชยฐานและพิสัยระหว่างควอไทล์ของเกณฑ์ประเมินด้านการเรียนการสอน ในมิติปัจจัยเบื้องต้นที่ได้จากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ	197
10	คำมีชยฐานและพิสัยระหว่างควอไทล์ของเกณฑ์ประเมินด้านการเรียนการสอน ในมิติการปฏิบัติที่ได้จากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ	199
11	คำมีชยฐานและพิสัยระหว่างควอไทล์ของเกณฑ์ประเมินด้านการเรียนการสอน ในมิติผลผลิตที่ได้จากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ	206
12	คำมีชยฐานและพิสัยระหว่างควอไทล์ของเกณฑ์ประเมินด้านการสนับสนุนส่งเสริม การใช้หลักสูตรในมิติปัจจัยเบื้องต้นที่ได้จากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ	210

13	คำมีชยฐานและพิธีระหว่างควอไทล์ของเกณฑ์ประเมินด้านการสนับสนุนส่งเสริม การใช้หลักสูตรในมิติการปฏิบัติที่ได้จากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ	212
14	คำมีชยฐานและพิธีระหว่างควอไทล์ของเกณฑ์ประเมินด้านการสนับสนุนส่งเสริม การใช้หลักสูตรในมิติผลผลิตที่ได้จากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ	214
15	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อระบบการประเมินตนเอง	220
16	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อคู่มือการใช้ระบบการประเมินตนเอง	222
17	การเปรียบเทียบผลการเรียนรู้เรื่องการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตร ก่อนและหลังการทดลองใช้ระบบการประเมิน	227
18	ความคิดเห็นต่อเกณฑ์ประเมินด้านการบริหารหลักสูตรของผู้ทดลองใช้ระบบ การประเมิน	228
19	ความคิดเห็นต่อเกณฑ์ประเมินด้านการบริการหลักสูตรของผู้ทดลองใช้ระบบ การประเมิน	241
20	ความคิดเห็นต่อเกณฑ์ประเมินด้านการจัดการเรียนการสอนของผู้ทดลองใช้ระบบ การประเมิน	250
21	ความคิดเห็นต่อเกณฑ์ประเมินด้านการสนับสนุนการใช้หลักสูตรของผู้ทดลองใช้ ระบบการประเมิน	270
22	ความคิดเห็นต่อระบบการประเมินตนเองของผู้ทดลองใช้ระบบการประเมินใน โรงเรียนเบญจมราชานุสรณ์	278
23	ความคิดเห็นต่อระบบการประเมินตนเองของผู้ทดลองใช้ระบบการประเมินใน โรงเรียนพลเจษฎวิฑิตยาคม	282
24	ความคิดเห็นต่อระบบการประเมินตนเองของผู้ทดลองใช้ระบบการประเมินใน โรงเรียนวัดสระเกษ	286
25	ความคิดเห็นต่อระบบการประเมินตนเองของผู้ทดลองใช้ระบบการประเมิน โดยภาพรวม	290

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ

หน้า

1	วาระของการพัฒนาหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ	3
2	องค์ประกอบของระบบการพัฒนาหลักสูตร	19
3	ปฏิสัมพันธ์ระหว่างระบบกับสภาพแวดล้อม	25
4	ผลย้อนกลับจากสิ่งแวดล้อมที่มีต่อระบบ :	26
5	รูปแบบของระบบทั่วไป	27
6	รูปแบบของระบบงานโรงเรียนมัธยมศึกษา	28
7	รูปแบบของระบบงานการใช้หลักสูตรโรงเรียนมัธยมศึกษา	31
8	ส่วนประกอบของระบบการวางแผนและบริหารงานองค์การ	47
9	องค์ประกอบขององค์การในเชิงระบบเปิด	48
10	องค์ประกอบสำคัญในการควบคุมองค์การ	49
11	ขั้นตอนการบริหารโดยวัตถุประสงค์	50
12	กระบวนการทำงานตามวิธีการเชิงระบบ	68
13	แนวความคิดที่สำคัญในแบบแผนการประเมินของวิทยาลัยเซนต์แมรี	88
14	กระบวนการตรวจสอบและพัฒนาภายในโรงเรียน	98
15	รูปแบบการประเมินครูที่เชื่อมโยงกับการประเมินและพัฒนาตนเองของโรงเรียน	100
16	ขั้นตอนการประเมินโครงการ	102
17	ขั้นตอนการวิเคราะห์ในกระบวนการประเมินตามแนวคิดของเดวิส	104
18	รูปแบบกระบวนการประเมินตนเองของโรงเรียนแบบมีส่วนร่วมใจตามแนวคิดของ เทนต์ันและเวลล์	106
19	กระบวนการประเมินเพื่อพัฒนาโรงเรียนตามแนวคิดของสอปกินส์	107
20	ระบบการประเมินตนเองสำหรับศูนย์ประสานงานการศึกษานอกโรงเรียนระดับ อำเภอ	122
21	ความสัมพันธ์ของประเภทการตัดสินใจและประเภทของการประเมินตามรูปแบบ ของสตีฟเจิลบี	130

22	กรอบแนวคิดของการวิจัย : การวิเคราะห์สภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนา ระบบการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตรสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา ...	136
23	รูปแบบกระบวนการประเมินเพื่อการตัดสินใจ	137
24	ลำดับขั้นของการดำเนินการพัฒนาระบบการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตร สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา	140
25	ทอข่ายสัมพันธ์ของเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา	142
26	ความสัมพันธ์ของกระบวนการวิเคราะห์เนื้อหา	144
27	กระบวนการประเมินของเวลช์	159
28	การกำหนดองค์ประกอบของระบบการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตรสำหรับ โรงเรียนมัธยมศึกษา	164
29	ระบบการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตรสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา	166
30	ความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินเพื่อปรับปรุงพัฒนาและการประเมินเพื่อ ส่งเสริมรักษามาตรฐาน	169
31	วงจรการประเมินเพื่อการพัฒนาตนเองและพัฒนางาน	170
32	วงจรของกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ	175
33	ส่วนประกอบของการสรุปผลการประเมินตนเอง	218

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

หลักสูตรเป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งในการจัดการศึกษา เพราะหลักสูตรเป็นเสมือนแผนที่นำทางที่กำหนดจุดมุ่งหมายของการศึกษา เนื้อหาสาระ กิจกรรมและมวลประสบการณ์เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาให้แก่บุคคล (Schaffazick and Hampson. 1975 : 1) หลักสูตรจึงเป็นหัวใจสำคัญของการศึกษาเพราะถ้าปราศจากหลักสูตร การศึกษาก็จะดำเนินไปไม่ได้ (ชมพันธุ์ กุญชร ณ อยุธยา. 2530 : 1 ; ชำรง บัวศรี. 2532 : 9) ในการพัฒนาหลักสูตรจะต้องจัดทำอย่างเป็นระบบ โดยทั่วไปแล้วการพัฒนาหลักสูตรจะประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ส่วน คือ การร่างหลักสูตร (Curriculum Planning) การใช้หลักสูตร (Curriculum Implementation) และการประเมินหลักสูตร (Curriculum Evaluation) (Oliva. 1988 : 26 ; สัจจ อุทรานันท์. 2532 : 35 ; วิชัย วงษ์ใหญ่. 2533 : 1, 23) ในส่วนของการร่างหลักสูตรนั้นประกอบด้วย การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน การกำหนดจุดมุ่งหมาย การคัดเลือกและจัดเนื้อหาสาระ การกำหนดวิธีการประเมินผลการเรียน การทดลองใช้หลักสูตร การประเมิน และการปรับปรุงหลักสูตรก่อนนำไปใช้ ในส่วนของการใช้หลักสูตรประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ คือ การจัดทำเอกสารหลักสูตร การเตรียมบุคลากร การบริหารและการบริการหลักสูตร การดำเนินการสอนตามหลักสูตร และการนิเทศการใช้หลักสูตร และในส่วนของ การประเมินหลักสูตร ประกอบด้วยกิจกรรมที่สำคัญ 2 ลักษณะ คือ การประเมินผลสัมฤทธิ์ของหลักสูตร และการประเมินหลักสูตรทั้งหมด (สัจจ อุทรานันท์. 2532 : 36)

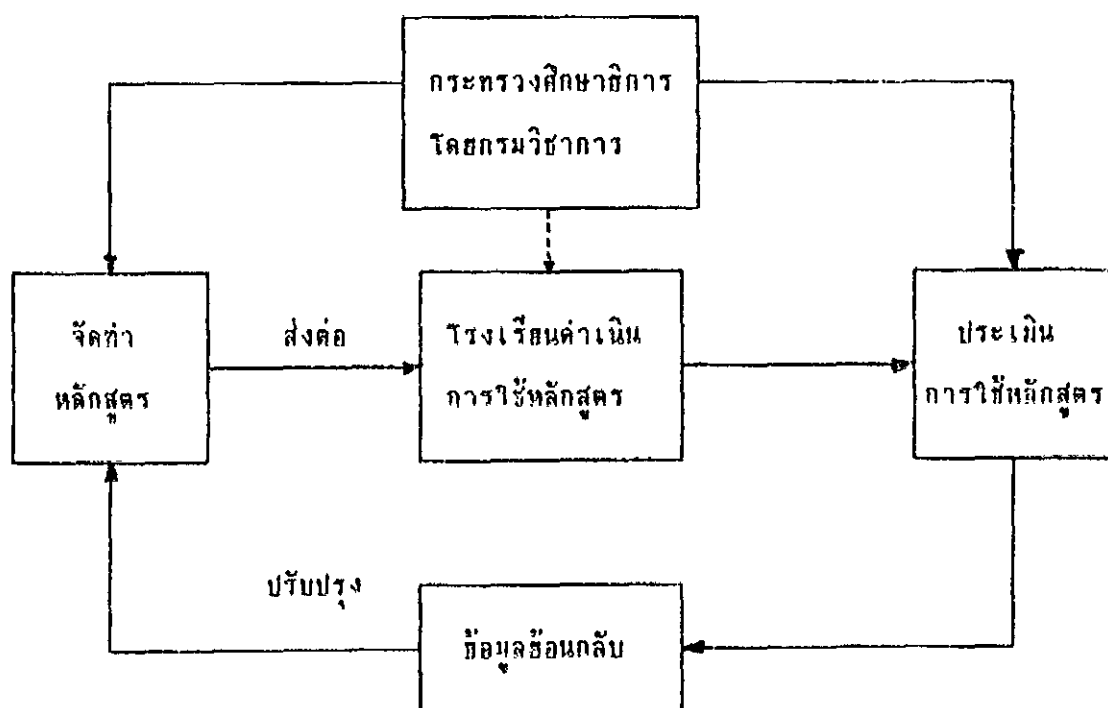
การใช้หลักสูตรมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการพัฒนาหลักสูตร เพราะการใช้หลักสูตรเป็นขั้นตอนที่สำคัญของการนำหลักสูตร ซึ่งเป็นเสมือนแผนที่นำทางการปฏิบัติในระดับโรงเรียน (Benuchamp. 1981 : 164) วิธีการหรือกระบวนการนำหลักสูตรไปใช้ จึงเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาหลักสูตร (วิชัย ศิษสระ. 2533 : 137) เพราะแม้ว่ามีหลักสูตรที่ดีที่ได้รับการพัฒนาขึ้นตามขั้นตอนของการร่างหลักสูตรมาอย่างดีแล้วก็ตาม

แต่ถ้าการใช้หลักสูตรขาดประสิทธิภาพ นำหลักสูตรไปใช้อย่างไม่ถูกต้องแล้วก็จะประสบความล้มเหลว หลักสูตรนั้นก็ไม่มีประโยชน์อะไร (กีวีพร บุญญานันต์. 2530 : 2 : วิชัย คีตสาข. 2533 : 137) นอกจากนี้หากผู้ให้หลักสูตรซึ่งได้แก่บุคลากรของโรงเรียนขาดการเตรียมความพร้อม มีความรู้ความเข้าใจไม่ลึกพอในสาระสำคัญของหลักสูตร ไม่สามารถบริหารหลักสูตร และจัดดำเนินการเรียนการสอนตามหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพแล้ว หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นนั้นก็ไม่สามารถสนองตอบจุดหมาย หลักการ และบรรทัดฐานตามเจตนารมณ์ของหลักสูตรที่กำหนดไว้ได้ ในการนำหลักสูตรไปใช้ถือว่าโรงเรียนเป็นหน่วยงานระดับปฏิบัติการที่สำคัญที่สุด และเป็นความหวังของทุกฝ่ายในการพัฒนาเด็กให้มีคุณภาพตามที่ระบุไว้ในหลักสูตร (อ้อม ประยอม. 2527 : 22) ความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการใช้หลักสูตรจึงขึ้นอยู่กับโรงเรียนเป็นสำคัญ ดังที่ โกวิท วรพัฒน์ กล่าวว่า ปัญหาสำคัญของหลักสูตรมัธยมศึกษามีได้อยู่ที่ตัวหลักสูตร แต่อยู่ที่การบริหารหลักสูตรซึ่งโรงเรียนเป็นผู้ดำเนินการ (โกวิท วรพัฒน์. 2530 : 23) ซึ่งตรงกับความเห็นของ เอกวิทย์ ฌ กลาง ที่ว่า ปัญหาหลักสูตรเกิดจากการปฏิบัติในระดับปฏิบัติการ หลักสูตรไม่ผิดแต่ครูมักทำตามความเคยชินทำให้เกิดช่องว่างระหว่างผู้บริหารกับผู้ปฏิบัติ (เอกวิทย์ ฌ กลาง. 2530 : 21)

กระทรวงศึกษาธิการโดยกรมวิชาการมีบทบาทและหน้าที่รับผิดชอบในการพัฒนาหลักสูตรทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาสำหรับใช้ทั่วประเทศ การดำเนินการพัฒนาหลักสูตรที่ผ่านมากรมวิชาการเป็นผู้จัดทำหลักสูตร กรมเจ้าสังกัดโรงเรียนและโรงเรียนเป็นผู้ดำเนินการใช้หลักสูตร หลังจากนั้นกรมวิชาการก็ยังคงมีบทบาทสำคัญในการติดตามและประเมินการใช้หลักสูตร โดยดำเนินการในหลายรูปแบบ ดังนี้ (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2528 : 51)

- (1) มอบหมายให้คณะปฏิบัติงานออกติดตามผลการใช้หลักสูตรโดยวิธีสังเกต สันทนา ทักถาม ครูและผู้บริหารโรงเรียน
- (2) มอบหมายให้เขตการศึกษาทั้ง 12 เขตการศึกษา ดำเนินการติดตามผลการใช้หลักสูตรของโรงเรียนมัธยมศึกษาของแต่ละเขตการศึกษา
- (3) มอบหมายให้ศูนย์พัฒนาหลักสูตรสำรวจข้อมูลและรวบรวมความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรโดยส่งแบบสอบถามไปยังโรงเรียนต่าง ๆ และจัดสัมมนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร

(4) มอบหมายให้สำนักงานทดสอบทางการศึกษาจัดทำเนตรโครงการตรวจสอบคุณภาพทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 - และมัธยมศึกษาปีที่ 8 - ตั้งแต่ปีการศึกษา 2526 เป็นต้นมา นอกจากนี้ยังมอบหมายให้กองวิจัยทางการศึกษา ดำเนินการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร ในลักษณะประเมินเฉพาะกรณี เพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศจากการติดตามและประเมินการใช้หลักสูตรมาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานส่วนหนึ่งในการนิเทศการใช้หลักสูตร และปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรต่อไป ในส่วนของโรงเรียนซึ่งเป็นผู้ใช้หลักสูตรมักไม่ได้รับข้อมูล สารสนเทศจากการติดตามและประเมินการใช้หลักสูตรเพื่อเป็นข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) ให้ปรับปรุงพัฒนาการใช้หลักสูตรด้วยตนเอง การพัฒนาหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการที่ผ่านมาจึงอยู่ในลักษณะของการจัดทำหลักสูตร ส่งต่อให้โรงเรียนนำไปใช้ ประเมินการใช้ แล้วนำข้อมูลย้อนกลับมาปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรซึ่งเป็นวงจรของการพัฒนาหลักสูตร ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 วงจรของการพัฒนาหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ

สภาพการประเมินการใช้หลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการที่ผ่านมาจึงเป็นลักษณะของการประเมินรวมสรุป (Summative Evaluation) เพื่อใช้ในการตัดสินคุณค่าหรือสรุปว่าคุณภาพของนักเรียนและสภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาเป็นอย่างไร ได้ผลมากน้อยเพียงใด ภาคการประเมินความก้าวหน้า (Formative Evaluation) เพื่อนำผลการประเมินมาปรับปรุงและพัฒนางานการใช้หลักสูตรของโรงเรียนอย่างต่อเนื่องและทันต่อเหตุการณ์ วิธีการประเมินใช้การประเมินภายนอก (External Evaluation) เพียงด้านเดียวโดยให้บุคลากรภายนอกโรงเรียนทั้งจากส่วนกลาง เขตการศึกษาและจังหวัด เป็นผู้ประเมิน (Outsider Evaluator) ภาคการประเมินภายใน (Internal Evaluation) ในลักษณะให้โรงเรียนประเมินตนเอง (School Self-Evaluation) การประเมินลักษณะดังกล่าวนี้ทำให้การประเมินการใช้หลักสูตรยังขาดความครอบคลุมครบถ้วนและสมบูรณ์ทั้งในด้านกระบวนการ ผลการประเมินและการใช้ผลการประเมิน ทำให้เกิดการละเลยต่อการประเมิน และการใช้ผลการประเมินที่ไม่คุ้มค่า ก่อให้เกิดการแสวงหาความสำคัญมากกว่าการสร้างสรรคพัฒนา และใช้เวลาดำเนินการประเมินนานเกินไป ทำให้ได้สารสนเทศจากการประเมินล่าช้าไม่ทันต่อการที่จะนำมาใช้ในการตัดสินใจเพื่อการปรับปรุงและพัฒนาของโรงเรียน (กรมวิชาการ, 2534 : 2 : สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2535 : สัมภาษณ์) ข้อมูล สารสนเทศที่ได้จากการประเมินจึงมีประโยชน์น้อยมากต่อการนำมาใช้ในการตัดสินใจ เพื่อการวางแผนปรับปรุงและพัฒนางานการใช้หลักสูตรของโรงเรียน นอกจากนี้ยังก่อให้เกิดปัญหาตามมาอีกหลายประการ เช่น การไม่ยอมรับผลการประเมินจากผู้ประเมินภายนอก เพราะผู้ปฏิบัติงานกับผู้ประเมินเป็นคนละคนกัน ความไม่เข้าใจของผู้ถูกประเมินว่า ผู้ประเมินนำผลการประเมินไปทำอะไร (สมคิด -พรมจัย, 2535 : 6) และยังถูกวิจารณ์ว่า ผู้ประเมินขาดความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในงานที่ประเมิน (กรมวิชาการ, 2534 : 1) ไม่รู้เรื่องงานที่ประเมินจึง สิ่งที่ไม่ควรประเมินก็ไม่ประเมิน สิ่งที่ไม่ควรประเมินก็ประเมิน นอกจากนี้ผู้ปฏิบัติงานมีความวิตกกังวล เพราะรู้สึกว่าคุณเองถูกผู้อื่นมาประเมินแล้วตัดสินว่าดีหรือไม่ดี รู้สึกว่ามีผู้คอยจับผิด จึงทำให้ผู้ปฏิบัติงานปกปิดข้อมูลและป้องกันตนเองโดยอัตโนมัติ (วัลลภ กันทรวิทย์, 2535 : 37, 39) และบางครั้งก็ต่อต้าน ไม่มีการตอบสนองที่ดีจากผู้ปฏิบัติงานในโรงเรียนในการนำผลการประเมินไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงงานการใช้หลักสูตร เพราะมีความรู้สึกที่ไม่ดีและไม่ค่อยพอใจในกระบวนการประเมิน (McCormick, 1988 : 103) การประเมิน

จึงเป็นกิจกรรมที่ไม่ได้รับความไว้วางใจ ดังที่ เฮาส์ (House) กล่าวว่าไม่มีใครต้องการให้ผู้อื่นมาประเมินผลตนเอง ไม่ว่าในเวลาใดก็ตาม (Simons. 1985 : 1 : citing House. 1973 : 1) นอกจากสภาพความขัดแย้งดังกล่าวนี้ ลักษณะของการประเมินรวมสรุปโดยรวมอำนาจอยู่ที่ส่วนกลางนี้ยังคงถูกโจมตีว่า เป็นระบบการประเมินที่ไม่เหมาะสม เพราะเป็นการประเมินจากภายนอกที่ครอบคลุมหลายพื้นที่ซึ่งมีสภาพแตกต่างกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งไม่เหมาะสมในลักษณะของความไม่สอดคล้องสัมพันธ์กับกระบวนการเรียนการสอนในระดับท้องถิ่น (UNESCO. 1986 : 60) และถ้าจะดำเนินการประเมินให้ครบถ้วนทั่วถึงทุกโรงเรียนแล้ว ก็ต้องใช้บุคลากร งบประมาณเป็นจำนวนมาก และใช้เวลานานเกินไป ปัญหาเหล่านี้มีผลต่อการนำผลการประเมินมาใช้ที่ไม่คุ้มค่า ขาดความเที่ยงตรงและความเชื่อถือได้ ทำให้ไม่สามารถปรับปรุงด้านคุณภาพและประสิทธิภาพของการใช้หลักสูตรของโรงเรียนให้บรรลุตามเป้าหมายได้ ทั้งนี้เพราะผู้บริหารและผูปฏิบัติงานไม่เห็นความสำคัญในการใช้ข้อมูล สारสนเทศจากการประเมินมาใช้ในการตัดสินใจเพื่อการวางแผน ปรับปรุงและพัฒนางานการใช้หลักสูตรของโรงเรียนอย่างจริงจังและทันต่อเหตุการณ์ นอกจากนี้จากการศึกษาวิเคราะห์กระบวนการพัฒนาหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ของคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ พบว่า กระบวนการติดตามและประเมินการใช้หลักสูตร ยังคงกระทำไม่ครบวงจร โดยเฉพาะอย่างยิ่งยังมีจุดอ่อนในเรื่องการกำหนดเกณฑ์การประเมินที่ชัดเจน การรายงานผลการประเมินไม่ต่อเนื่องให้ผู้เกี่ยวข้องได้ทราบอย่างทั่วถึง และไม่มี การนำผลการประเมินไปใช้ในการควบคุมคุณภาพ แก้ไขปัญหาและปรับปรุงกระบวนการใช้หลักสูตรอย่างจริงจังเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2528 : 11, 28)

โรงเรียนมัธยมศึกษา เป็นหน่วยงานระดับปฏิบัติที่มีบทบาทหน้าที่ในการใช้หลักสูตร มัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ซึ่งเป็นหลักสูตรที่มีจุดเน้นโดยเปิดโอกาสให้สถานศึกษา จังหวัด และเขตการศึกษามีบทบาทในการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับท้องถิ่นมากขึ้นซึ่งนับว่าเป็นก้าวสำคัญในการกระจายอำนาจและความรับผิดชอบ จากระดับผู้กำกับนโยบายการจัดการศึกษาไปยังผู้ใช้หลักสูตร (กรมวิชาการ. 2533 : 35) และในปัจจุบันนี้ขอบเขตและระดับของการกระจายอำนาจได้ขยายเพิ่มขึ้น ซึ่งตามแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับ

พุทธศักราช 2535 แผนงานนโยบายการศึกษา (หมวด 3 ข้อ 17) ได้กำหนดให้กระจายอำนาจการจัดการศึกษาไปสู่ท้องถิ่นและสถานศึกษา เพื่อให้สถานศึกษามีความคล่องตัวในการบริหารและการจัดการภายในของสถานศึกษา และสนับสนุนให้บุคคลและองค์กรในชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการจัดการศึกษาของชุมชน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

2535 : 22) แนวความคิดเรื่องการกระจายอำนาจนี้ได้ปรากฏอย่างชัดเจนในนโยบายทางสังคมด้านการศึกษาของรัฐบาลที่ได้แถลงต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ 21 - 22 ตุลาคม 2535 (ข้อ 8.1.7) ว่าจะ "กระจายอำนาจการบริหารจากส่วนกลางไปสู่ส่วนภูมิภาคและไปสู่สถานศึกษาให้มากขึ้น โดยการกำหนดขอบข่ายความรับผิดชอบของหน่วยงานทุกระดับอย่างชัดเจน ให้สถานศึกษามีความคล่องตัวในการเลือกวิธีการจัดดำเนินงานตามนโยบาย..." (สำนักนายกรัฐมนตรี. 2535 : 35)

จากสภาพปัญหาของการประเมินการใช้หลักสูตร การเปิดโอกาสให้สถานศึกษามีบทบาทในการพัฒนาหลักสูตรตามจุดเน้นของหลักสูตรฉบับปรับปรุง การกระจายอำนาจตามแผนงานนโยบายการศึกษาของแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2535 และนโยบายของรัฐบาลที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น จึงควรแสวงหาแนวทางใหม่ในการประเมินการใช้หลักสูตร โดยการประเมินแบบใหม่นี้ควรดำเนินการในลักษณะกระจายอำนาจไปสู่โรงเรียน (UNESCO. 1986 : 60) โดยมุ่งส่งเสริมให้มีการประเมินภายใน ในลักษณะของการประเมินตนเอง (Self-Evaluation) (วัลลภ กันทรพัณ. 2535 : 37) ซึ่งโดยรูปแบบของการจัดการศึกษาในระดับที่มีการกระจายอำนาจการบริหารออกไปจากส่วนกลางมากเท่าไร ยิ่งมีความจำเป็นต้องใช้ระบบการประเมินการปฏิบัติงานด้วยวิธีการประเมินตนเองมากขึ้นเท่านั้น เพราะจะทำให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถตรวจสอบผลการดำเนินงานของตนเอง ให้สามารถดำเนินงานได้ตามภารกิจและกรอบในการทำงาน และคอยตรวจสอบไม่ให้งานเบี่ยงเบนไปจากภารกิจที่รับผิดชอบ (สมคิด พรหมจุส. 2535 : 6 ; อ้างอิงมาจาก สุมณ อมรวิวัฒน์. 2531 : สัมภาษณ์) การประเมินตนเองของโรงเรียนเป็นลักษณะของการดำเนินกิจกรรมการประเมินและใช้ผลการประเมินโดยบุคลากรของโรงเรียน (Arnold. 1983 : 1 ; Holly. 1987 : 208) ซึ่งถือว่าเป็นการประเมินที่มีฐานการประเมินมาจากระดับโรงเรียน (School-Based Evaluation) การประเมินลักษณะนี้จะทำให้ผู้บริหารโรงเรียนและผู้ปฏิบัติงานในโรงเรียน มีความพยายามในการร่วมมือกันปรับปรุงคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนด้วยตนเอง โดยมีความเชื่อว่าโรงเรียน

สามารถจัดการศึกษาได้ดีขึ้น ถ้าโรงเรียนได้ค้นหาจุดบกพร่องหรือปัญหาด้วยตนเอง และแสวงหาวิธีแก้ไขจุดบกพร่องหรือปัญหาเหล่านั้นด้วยตนเอง (Pornsima. 1992 : 1) การประเมินตนเองของโรงเรียนจึงเป็นการวางระบบการตรวจสอบการทำงานของโรงเรียน โดยบุคลากรของโรงเรียนเป็นผู้จัดทำเอง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เกี่ยวกับผลการดำเนินงานของโรงเรียนทุกชั้นตอน เพื่อนำผลการประเมินดังกล่าวไปใช้ปรับปรุงการทำงานของโรงเรียนในช่วงต่อไป จนในที่สุดโรงเรียนมีการพัฒนาตนเองจนสามารถจัดการศึกษาได้สำเร็จตามเป้าหมายของหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ (วัลลภ กันทรวิทย์. 2535 : 2) การประเมินตนเองจึงเป็นกระบวนการสำคัญของการปฏิบัติงานหรือเทคนิคของสถาบันที่ช่วยปรับปรุงด้านการจัดการและประสิทธิผล (Effectiveness) ของสถาบัน (Peterson. 1979 : 90)

การประเมินตนเองมีความสำคัญต่อการบริหารงานของโรงเรียน เพราะการประเมินเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารงานซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ คือ การวางแผน การดำเนินงานตามแผน และการประเมินผล (สมหวัง นิธิยานูวัฒน์. 2535 : สัมภาษณ์) การประเมินตนเองของโรงเรียน จึงเป็นเครื่องมือสำคัญในทางการบริหารหรือการปฏิบัติงานที่ทำให้ผู้บริหารหรือผู้ปฏิบัติงานได้ทราบข้อมูล สารสนเทศเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน แล้วนำมาปรับปรุงและพัฒนางานเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ นอกจากนี้ การประเมินตนเองยังมีความสำคัญต่อการพัฒนาตนเองของผู้ปฏิบัติงาน ให้มีจิตสำนึกในการที่จะฝึกฝนพัฒนาตนเอง เพื่อให้เกิดความถูกต้อง ความดีงาม และความเจริญก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน (สมคิด พรหมจรรย์. 2535 : 58 ; อ้างอิงมาจาก พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต). 2531 : สัมภาษณ์) ผลจากการประเมินในด้านจิตวิทยา (Psychological) สามารถใช้เป็นกลยุทธ์สำหรับการกระตุ้นเร้าความสนใจและสร้างความตื่นตัวให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน (ศิริชัย กาญจนวาสี. 2536 : 55) หรือเป็นแรงจูงใจให้ผู้ปฏิบัติงานมุ่งปฏิบัติพัฒนางานให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ การประเมินตนเองของโรงเรียนจึงมีส่วนช่วยให้บุคลากรของโรงเรียนได้พัฒนาตนเองและเมื่อบุคลากรมีการพัฒนาตนเองแล้วก็จะส่งผลให้มีการพัฒนางานต่อไป

การให้โรงเรียนมีธยมศึกษาประเมินการใช้หลักสูตรด้วยตนเองถือว่าเป็นบทบาท และหน้าที่ความรับผิดชอบที่สำคัญยิ่งของโรงเรียน เพราะโรงเรียนเป็นหน่วยงานที่มีโอกาสทั้งในด้านการจัดทำหลักสูตร การใช้หลักสูตรและการประเมินการใช้หลักสูตรด้วยตนเอง การประเมินตนเองทำให้โรงเรียนทราบข้อมูลสารสนเทศจากการทำงานของตนเองและเกิดการยอมรับ เห็นคุณค่าต่อ

ผลการประเมิน และสามารถนำผลการประเมินไปใช้เพื่อการปรับปรุงและพัฒนางานการใช้หลักสูตรได้อย่างแท้จริง (วิมลภักดิ์ ทรัพย์. 2535 : สัมภาษณ์ : สมหวัง นิธิยานวรัตน์. 2535 : สัมภาษณ์) นอกจากนี้หากผลการประเมินบ่งชี้ว่า การใช้หลักสูตรของโรงเรียนยังมีจุดด้อย ปัญหาและอุปสรรคอันเนื่องมาจากการขาดแคลนปัจจัยสนับสนุนการใช้หลักสูตร เช่น งบประมาณ เอกสาร หลักสูตร สื่อการเรียนการสอน และวิทยากร โรงเรียนก็สามารถใช้ผลการประเมินเป็นหลักฐานอ้างอิงในการขอปัจจัยสนับสนุน จากกรมเจ้าสังกัดหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อการพัฒนาการใช้หลักสูตรได้ รวมทั้งในกรณีที่กระทรวงศึกษาธิการโดยกรมวิชาการจำเป็นต้องทราบผลการใช้หลักสูตรของโรงเรียน เพื่อนำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการสนับสนุน ส่งเสริมการใช้หลักสูตรหรือการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรต่อไป โรงเรียนก็สามารถให้ข้อมูลสารสนเทศจากการประเมินได้อย่างสะดวก และทันต่อเหตุการณ์ ดังนั้น การส่งเสริมให้โรงเรียนมัธยมศึกษามีบทบาทในการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตร นอกจากจะเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงพัฒนาการใช้หลักสูตรของโรงเรียนเองแล้ว ยังเป็นการเสริมบทบาทในด้านการประเมินการใช้หลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการซึ่งเป็นการประเมินภายนอก มีความครอบคลุมและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น กระทรวงศึกษาธิการโดยกรมวิชาการได้เห็นความสำคัญในเรื่องนี้ จึงได้ดำเนินการส่งเสริมสนับสนุนให้โรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร ได้มีการพัฒนาการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตร และจากการติดตามผลการพัฒนาการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตรของโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร ระยะที่ 1 (ปีการศึกษา 2533-2534) พบว่า ระบบการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตรยังเป็นรูปร่างที่ไม่ชัดเจนและคู่มือเอกสารในการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตรยังไม่สมบูรณ์และชัดเจน (กรมวิชาการ. 2535 : 25)

ดังนั้น การวิจัยเพื่อพัฒนาระบบการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตรสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยมุ่งให้ได้ระบบการประเมินที่มีความเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ความเป็นประโยชน์ ความเหมาะสมและความครอบคลุม จึงเป็นสิ่งที่ต้องเร่งดำเนินการเพื่อให้โรงเรียนมัธยมศึกษา มีระบบการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตรที่สามารถช่วยให้ได้ข้อมูลสารสนเทศในการตัดสินใจเพื่อการวางแผน ปรับปรุงและพัฒนาการใช้หลักสูตรของโรงเรียนอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ ซึ่งส่งผลทั้งทางตรงและทางอ้อมให้เกิดการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยส่วนรวม และเป็นการปฏิบัติตามแนวทางการจัดการศึกษาของแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2535 (หมวดที่ 4 ข้อ 22) ที่ระบุว่า "พัฒนาระบบการนิเทศ การติดตาม

และการประเมินผลการจัดการศึกษาของสถานศึกษาทุกระดับทุกประเภทพร้อมทั้งเร่งรัดให้มีการนำผลการประเมินมาใช้พัฒนากระบวนการเรียนการสอน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2535 : 26)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนาระบบการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตรสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะ ดังนี้

1. เพื่อสร้างระบบการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตรสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา
2. เพื่อทดลองใช้ระบบการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตรสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา
3. เพื่อประเมินระบบการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตรสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา

ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย

1. ทำให้ได้ระบบการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตรสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่โรงเรียนสามารถนำไปใช้ประเมินการใช้หลักสูตรเพื่อให้ได้ข้อมูล สารสนเทศในการตัดสินใจ เพื่อการวางแผน ปรับปรุง และพัฒนางานการใช้หลักสูตรของโรงเรียนได้อย่างต่อเนื่องและทันต่อเหตุการณ์

2. การมีระบบการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตรสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา ทำให้บุคลากรของโรงเรียนได้เรียนรู้และพัฒนาตนเองในด้านการประเมินและปรับปรุงพัฒนางานการใช้หลักสูตรของโรงเรียนได้อย่างต่อเนื่อง เป็นการช่วยเพิ่มพูนคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยส่วนรวม

3. จากการใช้ระบบการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตรสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา จะทำให้บุคลากรของโรงเรียนได้ทราบผลย้อนกลับจากการประเมินการปฏิบัติงาน เป็นการกระตุ้น และสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรมุ่งปฏิบัติและพัฒนางานการใช้หลักสูตรเพื่อให้บรรลุตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ส่งผลให้เกิดการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานของโรงเรียน

4. ท้าให้เกิดความกระจำและขยายแนวความคิดเกี่ยวกับการประเมินตนเอง ก่อให้เกิดความก้าวหน้าในวิชาการด้านการประเมินตนเองของสถาบัน หรือองค์การต่าง ๆ และเกิดการประยุกต์ใช้การประเมินเพื่อการพัฒนาตนเอง (Self Development) หรือ การควบคุมตนเอง (Self Regulatory) ของสถาบัน หรือองค์การ

ขอบเขตของการวิจัย

1. ระบบการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตร ในที่นี้มุ่งพัฒนาขึ้นเฉพาะที่ใช้สำหรับการประเมินการใช้หลักสูตรสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา

2. การพัฒนาระบบการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตร ในที่นี้มีความประสงค์ให้มีการนำไปปรับใช้ได้กับโรงเรียนมัธยมศึกษาแต่ละโรงเรียน จึงมุ่งวิจัยโดยยึดถือตามขอบข่าย และระบบงานการใช้หลักสูตรของโรงเรียนมัธยมศึกษา 4 ประการ คือ การบริหารหลักสูตร การบริการหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการสนับสนุนส่งเสริมการใช้หลักสูตร

3. เกณฑ์ประเมินการใช้หลักสูตร สร้างและพัฒนาขึ้นเฉพาะเกณฑ์ประเมินการใช้หลักสูตร 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารหลักสูตร ด้านการบริการหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านการสนับสนุนส่งเสริมการใช้หลักสูตร

4. เกณฑ์ประเมินระบบการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตรนี้ พิจารณาจากความ เป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ ความเหมาะสม ความครอบคลุม และความพึงพอใจ

นิยามศัพท์เฉพาะ

ระบบการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตร หมายถึง โครงสร้างและกระบวนการ เชิงระบบที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ในการตรวจสอบ กำกับและตัดสินคุณค่า ผลการดำเนินการใช้หลักสูตร ซึ่งประเมินโดยผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานในโรงเรียนมัธยมศึกษา ทำให้ได้สารสนเทศในการตัดสินใจ เพื่อการบริหารและการวางแผนในการปรับปรุงและพัฒนา งานการใช้หลักสูตรให้มีประสิทธิภาพพลอย่างต่อเนื่อง

การใช้หลักสูตร หมายถึง ภาระงานที่โรงเรียนมัธยมศึกษามุ่งแสดงให้เห็นถึงการดำเนินงาน การปรับปรุงกระบวนการ วิธีการนำหลักสูตรมัธยมศึกษาไปใช้ในโรงเรียน ซึ่งได้แก่ การบริหารหลักสูตร การบริการหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการสนับสนุนส่งเสริมการใช้หลักสูตร

การบริหารหลักสูตร หมายถึง การจัดการ ควบคุม การคำนวณหา เพื่อให้เกิดการใช้หลักสูตรของบุคลากรของโรงเรียนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การจัดทำแผนงานวิชาการ การจัดระบบข้อมูลสารสนเทศสำหรับการบริหาร เป็นต้น

การบริการหลักสูตร หมายถึง การจัดหา เตรียมการ ให้การช่วยเหลือเกี่ยวกับปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องต่อการนำหลักสูตรไปบรรลุตามหลักการ เป้าหมายของหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การจัดหาและให้บริการอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน เป็นต้น

การจัดการเรียนการสอน หมายถึง การควบคุม กำกับและดำเนินการให้มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ไปตามหลักการ จุดหมายของหลักสูตร เช่น การจัดทำแผนการสอน การดำเนินการสอนตามแผนการสอน การประเมินผลการเรียน เป็นต้น

การสนับสนุนส่งเสริมการใช้หลักสูตร หมายถึง การดำเนินการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมต่อการเรียนการสอน เช่น การนิเทศภายใน การจัดกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ ที่จะพัฒนาและส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ และการฝึกทักษะที่กำหนดไว้ในหลักสูตร เช่น กิจกรรมสหกรณ์ กิจกรรมอิสระ เป็นต้น

เกณฑ์ประเมินการใช้หลักสูตร หมายถึง ระดับของการปฏิบัติที่ได้รับการยอมรับหรือถือว่าเป็นความสำเร็จของการดำเนินงานซึ่งเป็นสิ่งที่ใช้ตัดสินคุณภาพของการนำหลักสูตรของโรงเรียนมัธยมศึกษา ประกอบด้วยเกณฑ์ 4 ด้าน คือ เกณฑ์ด้านการบริหารหลักสูตร เกณฑ์ด้านการบริการหลักสูตร เกณฑ์ด้านการจัดการเรียนการสอน และเกณฑ์ด้านการสนับสนุนส่งเสริมการใช้หลักสูตร

เกณฑ์ประเมินระบบการประเมินตนเองในการนำหลักสูตร หมายถึง คุณลักษณะของระบบการประเมินที่ใช้ในการตรวจสอบ หรือตัดสินคุณภาพของระบบการประเมินจากการนำไปทดลองใช้ในสถานการณ์จริง ซึ่งประกอบด้วย ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ ความเหมาะสม ความครอบคลุม และความพึงพอใจ

ความเป็นไปได้ หมายถึง คุณลักษณะของระบบการประเมินที่โรงเรียนมัธยมศึกษาสามารถนำไปใช้ในการประเมินการใช้หลักสูตรได้จริง ซึ่งพิจารณาได้จากข้อมูล สารสนเทศ

ที่ได้จากการสอบถามความคิดเห็นของผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียน และครูที่ได้ทดลองใช้ระบบการประเมินตนเอง โดยผลที่ได้ต้องอยู่ในระดับมากขึ้นไป ($X \geq 3.50$) จึงถือว่าระบบการประเมินตนเองนี้มีความเป็นไปได้

ความเป็นประโยชน์ หมายถึง คุณลักษณะของระบบการประเมินที่สามารถสนองต่อความต้องการในการนำผลการประเมินไปใช้ในการวางแผน บริหารงาน และปรับปรุงพัฒนาการใช้หลักสูตรได้จริง ซึ่งพิจารณาได้จากข้อมูลสารสนเทศที่ได้จากการสอบถามความคิดเห็นของผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียน และครูที่ได้ทดลองใช้ระบบการประเมินตนเอง โดยผลที่ได้ต้องอยู่ในระดับมากขึ้นไป ($X \geq 3.50$) จึงถือว่าระบบการประเมินตนเองนี้มีประโยชน์

ความเหมาะสม หมายถึง คุณลักษณะของระบบการประเมินที่มีความสอดคล้องกับแนวทางนโยบาย ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ นโยบายของรัฐบาล หลักสูตร จุดหมายของหลักสูตร มัธยมศึกษา (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) และสภาพของการบริหาร และการปฏิบัติงานของโรงเรียนมัธยมศึกษา ซึ่งพิจารณาได้จากข้อมูลสารสนเทศที่ได้จากการสอบถามความคิดเห็นของผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียน และครูที่ได้ทดลองใช้ระบบการประเมินตนเอง โดยผลที่ได้ต้องอยู่ในระดับมากขึ้นไป ($X \geq 3.50$) จึงถือว่าระบบการประเมินตนเองมีความเหมาะสม

๑๐

ความครอบคลุม หมายถึง คุณลักษณะของระบบการประเมินที่ช่วยให้ได้ข้อมูลสารสนเทศครอบคลุม ครบถ้วน ชัดเจน ตามที่ผู้ประเมินต้องการ ซึ่งพิจารณาได้จากข้อมูลสารสนเทศที่ได้จากการสอบถามความคิดเห็นของผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียน และครูที่ได้ทดลองใช้ระบบการประเมินตนเอง โดยผลที่ได้ต้องอยู่ในระดับมากขึ้นไป ($X \geq 3.50$) จึงถือว่าระบบการประเมินตนเองมีความครอบคลุม

ความพึงพอใจ หมายถึง คุณลักษณะของระบบการประเมินที่ทำให้ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียน และผู้ปฏิบัติงาน เกิดการยอมรับในกระบวนการ วิธีการประเมิน ผลการประเมิน และนำมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการใช้หลักสูตรของโรงเรียนให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งพิจารณาได้จากข้อมูลสารสนเทศที่ได้จากการสอบถามความคิดเห็นของผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียน และครูที่ได้ทดลองใช้ระบบการประเมินตนเอง โดยผลที่ได้ต้องอยู่ในระดับมากขึ้นไป ($X \geq 3.50$) จึงถือว่ากลุ่มผู้ทดลองใช้มีความพึงพอใจต่อระบบการประเมินตนเองที่พัฒนาขึ้น

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

ในบทนี้ผู้วิจัยได้นำเสนอเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตรสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยแบ่งกลุ่มเนื้อหาที่เกี่ยวข้องออกเป็น

4 ตอน ดังนี้

- ตอนที่ 1 ขอบข่ายและระบบงานการใช้หลักสูตรของโรงเรียนมัธยมศึกษา
- ตอนที่ 2 แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินและเทคนิควิธีประเมินองค์การและสถาบันการศึกษา
- ตอนที่ 3 แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินตนเองของโรงเรียน
- ตอนที่ 4 แนวคิดและงานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาระบบการประเมินตนเองในการใช้

หลักสูตรสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา

ตอนที่ 1 ขอบข่ายและระบบงานการใช้หลักสูตรของโรงเรียนมัธยมศึกษา

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้นำเสนอเฉพาะประเด็นที่สำคัญ

ดังนี้

- 1.1 สาระสำคัญของหลักสูตรมัธยมศึกษา (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)
- 1.2 ขอบข่ายของงานการใช้หลักสูตรของโรงเรียนมัธยมศึกษา
- 1.3 ระบบงานการใช้หลักสูตรของโรงเรียนมัธยมศึกษา
- 1.4 บทบาทของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร
- 1.5 สภาพของการประเมินการใช้หลักสูตร

1.1 สาระสำคัญของหลักสูตรมัธยมศึกษา ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533

กระทรวงศึกษาธิการ โดยกรมวิชาการได้มีการปรับปรุงหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นหลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 และได้ประกาศใช้ในโรงเรียนมัธยมศึกษาทั่วประเทศ ในปีการศึกษา 2534 โดยมีสาระที่สำคัญ ดังต่อไปนี้

1.1.1 หลักการ หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 กำหนดหลักการไว้ระดับละ 3 ข้อ ดังนี้

หลักการของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น (กรมวิชาการ. 2534 : 1)

1. เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนค้นพบความสามารถ ความถนัดและความสนใจของตนเอง
2. เป็นการศึกษาทั่วไป เพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับการประกอบสัมมาชีพหรือการศึกษาค้นคว้า

3. เป็นการศึกษาที่สนองความต้องการของท้องถิ่นและประเทศชาติ

หลักการของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย (กรมวิชาการ. 2534 : 1)

1. เป็นการศึกษาเพื่อเพิ่มความรู้และทักษะเฉพาะด้านที่สามารถนำไปประกอบอาชีพให้สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจและสังคม
2. เป็นการศึกษาที่สนองต่อการพัฒนาอาชีพในท้องถิ่นหรือการศึกษาค้นคว้า
3. เป็นการศึกษาที่ส่งเสริมการนำกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เหมาะสมไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ท้องถิ่นและประเทศชาติ

1.1.2 จุดมุ่งหมาย เป้าหมายสูงสุดของหลักสูตร ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 ก็คือ "ให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาเพื่อพัฒนาชีวิตที่ท่าประโยชน์ต่อสังคม" โดยให้ความหมายว่า ผู้ที่จะพัฒนาชีวิตที่ท่าประโยชน์ต่อสังคมได้ คือ ผู้ที่มีคุณลักษณะพร้อมที่สามารถกล่าวได้ว่า

- (1) เป็นสมาชิกที่ดีของมนุษยชาติ (2) เป็นสมาชิกที่ดีของวงการอาชีพ และ (3) เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม ในการจัดการศึกษาเพื่อให้สำเร็จตามเป้าหมายสูงสุดดังกล่าว หลักสูตรได้กำหนดให้จัดการศึกษาให้เกิดคุณลักษณะสำคัญที่ผู้เรียน 3 ประการ คือ (1) คุณลักษณะในการพัฒนาตน (2) คุณลักษณะในการพัฒนาอาชีพ และ (3) คุณลักษณะในการพัฒนาสังคม

โดยอาศัยคุณลักษณะทั้ง 3 ประการดังกล่าวนี้ เป็นแนวทางในการกำหนดจุดหมายของหลักสูตรแต่ละระดับซึ่งจำแนกรายละเอียดได้ดังนี้ (วัลลภ กันทวิทย์. 2535 : 60 - 63)

1. คุณลักษณะในการพัฒนาตน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองจนเป็นสมาชิกที่ดีของมนุษยชาติได้ ผู้เรียนควรมีคุณลักษณะต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1.1 มีความรู้พื้นฐานเหมาะสมกับตนและสภาพแวดล้อมซึ่งหมายถึง มีความรู้ความสามารถและทักษะในทางภาษา ทางคำนวณทางวิทยาศาสตร์ ทั้งในวิชาสามัญ และ วิชาเฉพาะด้าน เข้าใจธรรมชาติและรอบรู้ทันความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี

1.2 มีสุขภาพกายใจสมบูรณ์ ซึ่งหมายถึง เป็นผู้เสริมสร้างสุขภาพ อนามัยส่วนตน ตลอดจนส่งเสริมและช่วยเหลือเสริมสร้างสุขภาพอนามัยของส่วนรวมด้วย

1.3 แก้ปัญหาเป็น ซึ่งหมายถึง สามารถวิเคราะห์เหตุผลและ เสนอแนวทางในการแก้ปัญหาทั้งส่วนตนและส่วนรวมได้

1.4 เสียสละ ซึ่งหมายถึง เป็นผู้ที่มีเสียไม่เอาเปรียบผู้อื่นและ ชอบช่วยเหลือทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน

1.5 มุ่งพัฒนา ซึ่งหมายถึง เป็นผู้ที่มีนิสัยแสวงหาความรู้อยู่เสมอ และพยายามปรับปรุงการทำงานของตนเอง

2. คุณลักษณะในการพัฒนาอาชีพ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาอาชีพ จนถือได้ว่าเป็นสมาชิกที่ดีของวงการอาชีพ ซึ่งหมายถึง การพัฒนาให้ผู้เรียนทำงานร่วมกับผู้อื่น ได้ รักการทำงาน มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต และเห็นช่องทางในการประกอบอาชีพ

3. คุณลักษณะในการพัฒนาสังคม เพื่อให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติหน้าที่ ของตนต่อบ้าน ชุมชน ประเทศและโลก จนถือได้ว่าเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมซึ่งหมายถึงการพัฒนา ให้ผู้เรียน รู้และเข้าใจสภาพและการเปลี่ยนแปลงของสังคม มุ่งมั่นในการพัฒนาสังคม และเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาสังคมตามบทบาทหน้าที่ของตน ตลอดจนอนุรักษ์และเสริมสร้างสิ่งแวดล้อม ศิลปะและวัฒนธรรมของประเทศ

1.1.3 แนวคำเนิการ เพื่อให้การจัดการศึกษาคตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น และตอนปลาย ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 ประสบความสำเร็จตามจุดหมายที่กำหนด จึงได้กำหนด แนวคำเนิการสำหรับโรงเรียนไว้ โดยสรุปดังนี้

1. การจัดแผนการเรียน จัดให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนอย่างหลากหลาย กว้างขวาง ตามความถนัดและความสนใจ

2. การจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมต่าง ๆ ให้ใช้วิธีผสมผสาน การให้ความรู้กับการปฏิบัติจริง โดยเน้นกระบวนการเรียนรู้ กระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล และ กระบวนการกลุ่มให้สอดคล้องกับการเสริมสร้าง ค่านิยม และการพัฒนาจิตธรรมอย่างสม่ำเสมอ

3. การจัดประสบการณ์ต่าง ๆ โดยมุ่งให้ผู้เรียนได้รู้จักและเข้าใจตนเอง ทั้งทางตรงและทางอ้อม จนสามารถแสวงหาแนวทางในการพัฒนาตนเอง และเห็นช่องทางในการประกอบอาชีพ

4. การส่งเสริมพัฒนาผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างเต็มความสามารถ ได้มีโอกาสหาความรู้และทักษะจากแหล่งวิชาการ สถานประกอบการ และสถานประกอบอาชีพอิสระ ตลอดจนการจัดให้มีการติดตาม แก้ไขข้อบกพร่องของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

5. การส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรในระดับท้องถิ่น โดยให้ท้องถิ่นปรับรายละเอียดเนื้อหาของรายวิชา จัดทำรายวิชาที่สอดคล้องกับสภาพและสนองความต้องการของท้องถิ่น

1.1.4 จุดเน้นของหลักสูตร เพื่อให้การนำหลักสูตรไปใช้มีโอกาสประสบความสำเร็จมากที่สุด หลักสูตรมัธยมศึกษาฉบับปรับปรุง ได้กำหนดให้มีจุดเน้นสำหรับใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน 3 ประการ คือ (กรมวิชาการ. 2534 : 1)

1. จัดการเรียนการสอนเน้นกระบวนการ โรงเรียนต้องจัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และเกิดทักษะในกระบวนการต่าง ๆ เพื่อที่จะได้นำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับไปใช้ให้เหมาะสมและเกิดประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและพัฒนาสังคมโดยเน้นการฝึกปฏิบัติจริง ดังนั้นครูจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอน จากการสอนที่เน้นความรู้ด้านเนื้อหาวิชาต่าง ๆ เพียงอย่างเดียว ให้เป็นการสอนโดยผสมผสานการให้ความรู้กับการให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ทั้งนี้ครูต้องใช้เทคนิควิธีการสอนที่หลากหลายให้เหมาะสมกับสถานการณ์ เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และเกิดทักษะในกระบวนการต่าง ๆ เช่น กระบวนการเข้าสังคม กระบวนการกลุ่ม กระบวนการข้อขัดแย้ง กระบวนการจัดการ กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ กระบวนการฝึกทักษะ กระบวนการพัฒนาค่านิยม กระบวนการเรียนรู้ และกระบวนการเสนอรายงาน เป็นต้น

2. ส่งเสริมให้ท้องถิ่นพัฒนาหลักสูตร หลักสูตรคำนึงถึงความต้องการที่หลากหลายของแต่ละท้องถิ่น ซึ่งแตกต่างกันในด้านสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ เศรษฐกิจและสังคม เปิดโอกาสให้ท้องถิ่นสามารถพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมกับความต้องการและเอกลักษณ์ประจำท้องถิ่น เพื่อให้ผู้เรียนแต่ละท้องถิ่นได้รับประโยชน์ รวมทั้งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความรักและผูกพันกับท้องถิ่น ทั้งนี้โดยสนับสนุนและส่งเสริมให้ท้องถิ่นพัฒนาหลักสูตรได้ในประเด็นต่าง ๆ

คือ สามารถจัดทำรายวิชาเพิ่มเติม เพิ่มเติมหรือปรับรายละเอียดเนื้อหาในรายวิชาต่าง ๆ กำหนดหรือจัดกิจกรรมเสริม ทำสื่อหรือหนังสือประกอบการเรียนการสอนและพัฒนากระบวนการเรียนการสอน

3. ให้ผู้เรียนมีโอกาเลือกเรียนวิชาต่าง ๆ และมีเวลาอิสระในการเลือกทำกิจกรรมตามความสนใจ ในการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาต่าง ๆ โรงเรียนต้องเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เลือกเรียนรายวิชาต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง และหลากหลายในวิชาเลือกเสรี ตามความถนัด ความสามารถและความสนใจของแต่ละคน

1.2 ขอบข่ายของงานการใช้หลักสูตรของโรงเรียนมัธยมศึกษา

1.2.1 ความหมายของการใช้หลักสูตร คำว่า การใช้หลักสูตร หรือ การนำหลักสูตรไปใช้ (Curriculum Implementation) ได้มีผู้ให้ความหมายไว้ต่าง ๆ ดังนี้

จันตรา (Chandra. 1977 : 10) กล่าวว่า การใช้หลักสูตร คือ การทดลองใช้เนื้อหาวิชา วิธีสอน เทคนิคในการประเมินผล การใช้อุปกรณ์การสอน แบบเรียนและทรัพยากรต่าง ๆ ให้เกิดประโยชน์แก่ผู้เรียน

โบแฮมป์ (Beauchamp. 1981 : 164) ให้ความหมายว่า การใช้หลักสูตร หมายถึง การนำหลักสูตรไปปฏิบัติ โดยประกอบด้วยกระบวนการที่สำคัญที่สุด คือ การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน ให้ครูได้มีการพัฒนาการเรียนการสอน

โอลิวา (Oliva. 1988 : 26) ให้ความหมายว่า การใช้หลักสูตร คือ การแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติในห้องเรียนโดยการแปลสาระต่าง ๆ ของหลักสูตร ไปสู่สาระของการเรียนการสอน และครูเปลี่ยนบทบาทจากผู้จัดทำหลักสูตร ไปเป็นผู้ปฏิบัติการสอน

ฟัลเลน (Fullan. 1991 : 378) ให้ความหมายว่า การใช้หลักสูตรเป็นกระบวนการเพิ่มเติมสิ่งที่ต้องการให้เปลี่ยนแปลงในหลักสูตร เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติจริง

ฮาร์ว บัควี (2504 : 165) กล่าวว่า การนำหลักสูตรไปใช้ หมายถึงการจัดกระบวนการเรียนการสอนสำหรับสอนเป็นประจำทุกวัน

สมิทร คุณานุภร (2518 : 8 - 7) กล่าวว่า การนำหลักสูตรไปใช้ หมายถึง การที่ผู้บริหารโรงเรียนและครูนำเอาโครงการของหลักสูตรที่เป็นรูปเล่มไปปฏิบัติให้เกิดผล ขึ้นตอนนี้นำมาเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน เพื่ออำนวยความสะดวกให้ครูและนักเรียนสามารถสอนและเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

เสรีมศรี ไชยสร (2526 : 235) ให้ความหมายว่า การใช้หลักสูตร หมายถึง การดำเนินการจัดประสบการณ์ตามแผนที่วางไว้ ถ้าแผนประสบการณ์นั้นเป็นแผนการสอน การใช้หลักสูตรก็หมายถึงการสอนในสถานการณ์จริง การใช้หลักสูตรต้องอาศัยทักษะการดำเนินการสอนและความสามารถในการจัดการต่าง ๆ เพื่อให้เกิดประสบการณ์ตามความคาดหวัง หรือเพื่อให้เกิดประสบการณ์ที่ดีที่สุด

สันต์ ธรรมบำรุง (2527 : 113, 135) กล่าวว่า การนำหลักสูตรไปใช้เป็นแนวทางที่นำตัวหลักสูตรซึ่งเปรียบเสมือนทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุจุดหมายตามที่หลักสูตรกำหนดไว้ บุคคลที่สำคัญยิ่งซึ่งถือว่าเป็นหัวใจของการนำหลักสูตรไปใช้ก็คือ ครูผู้สอนและสิ่งที่เอื้ออำนวยต่อการใช้หลักสูตรก็คือ การบริหารงานทางด้านวิชาการ

วิชัย ราชบุรีศิริ (2529 : 118) ให้ความหมายว่า การนำหลักสูตรไปใช้หมายถึงกิจกรรมต่าง ๆ ของผู้บริหารและครูที่นำหลักสูตรไปปฏิบัติ ให้เกิดผลแก่ผู้เรียนในโรงเรียน

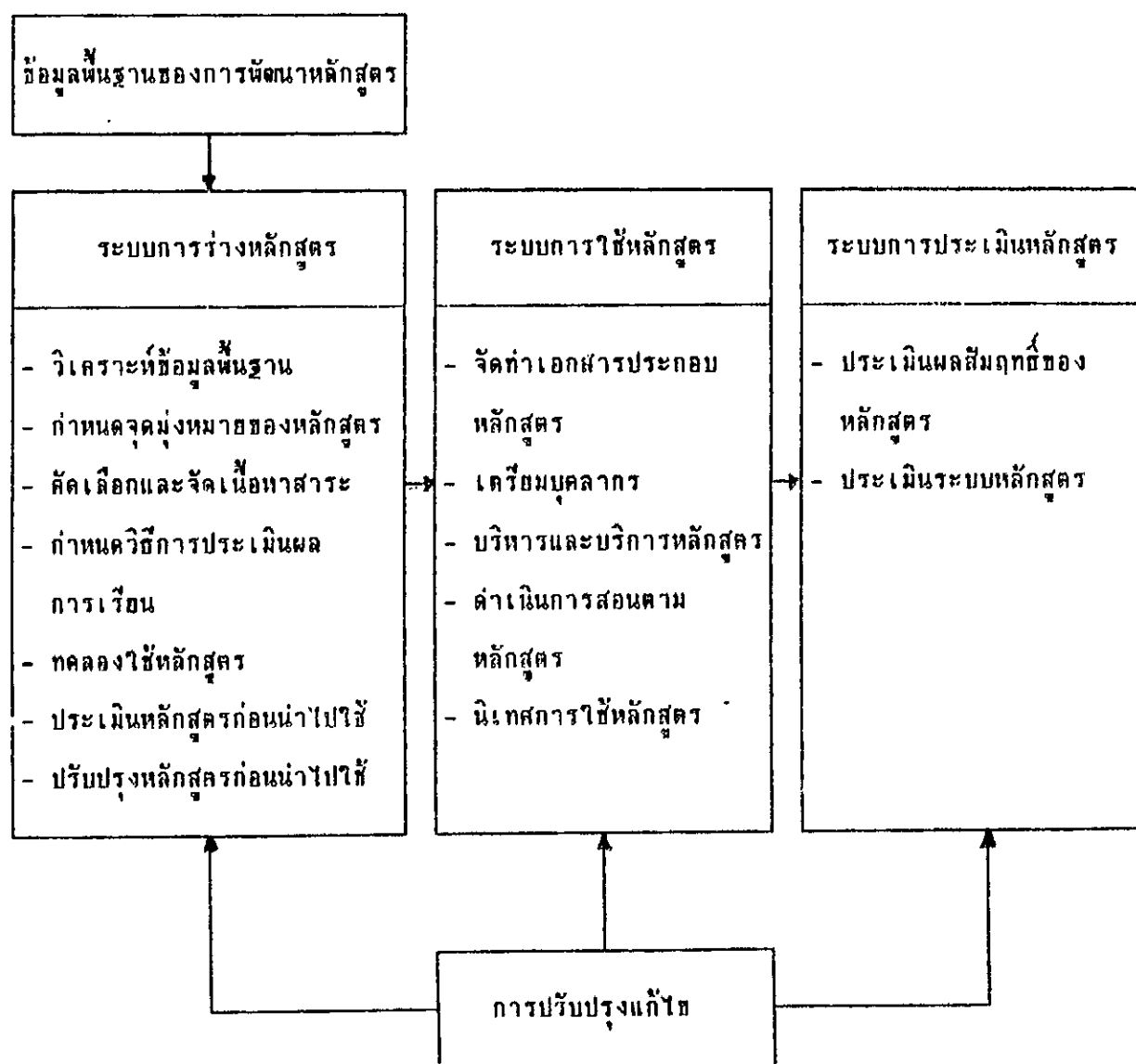
สัจด์ อุทรานันท์ (2532 : 353) ให้ความหมายว่า การใช้หลักสูตร เป็นกระบวนการที่กระทำต่อเนื่องจากกระบวนการร่างหลักสูตร การใช้หลักสูตรเป็นขั้นของการนำหลักสูตรไปสู่การเรียนการสอนภายในโรงเรียน

จากความหมายของการใช้หลักสูตรดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การใช้หลักสูตร หมายถึง กระบวนการที่ผู้บริหารและครูนำหลักสูตรไปดำเนินการจัดการเรียนการสอนให้บังเกิดผลแก่ผู้เรียนตามเป้าหมายที่หลักสูตรกำหนดไว้

1.2.2 ขอบข่ายของงานการใช้หลักสูตรของโรงเรียนมัธยมศึกษา

การใช้หลักสูตรถือว่าเป็นภาระงานที่โรงเรียนมัธยมศึกษาต้องดำเนินการให้เป็นไปตามขอบข่ายของงานที่กำหนดไว้ ดังนั้นการศึกษาขอบข่ายของงานการใช้หลักสูตรให้เกิดความชัดเจน ก็เพื่อเป็นแนวทางให้โรงเรียนได้ปฏิบัติงานให้ถูกต้อง และใช้เป็นแนวทางในการกำหนดเกณฑ์ประเมินตนเองในการใช้หลักสูตรสำหรับโรงเรียน

ในระบบการพัฒนาหลักสูตร ประกอบด้วยระบบย่อยที่มีความสัมพันธ์กัน 3 ระบบ คือ ระบบร่างหลักสูตร ระบบการใช้หลักสูตร และระบบการประเมินผลหลักสูตร (Saylor, Alexander and Lewis. 1981 : 30 ; สัจด์ อุทรานันท์. 2532 : 35) จะเห็นว่าระบบการใช้หลักสูตร เป็นองค์ประกอบย่อยของระบบการพัฒนาหลักสูตร ดังภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 องค์ประกอบของระบบการพัฒนาหลักสูตร

จากภาพประกอบ 2 แสดงให้เห็นว่า ระบบการใช้หลักสูตรนั้น ประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ คือ การจัดทำเอกสารประกอบหลักสูตร การเตรียมบุคลากร การบริหารและบริการหลักสูตร การดำเนินการสอนตามหลักสูตร และการนิเทศการใช้หลักสูตร

จากความหมายของการใช้หลักสูตร และระบบการพัฒนาหลักสูตร ที่ให้ เห็นถึงขอบข่ายของงานการใช้หลักสูตรว่า เป็นขั้นตอนการดำเนินงานต่อจากจัดทำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติในระดับโรงเรียน เพื่อจัดดำเนินการเรียนการสอนตามจุดหมาย หลักการ เนื้อหาสาระ และมวลประสบการณ์ที่หลักสูตรได้กำหนดเป็นแนวทางไว้ให้ แต่อย่างไรก็ตามก่อนนำหลักสูตรไปสู่ การสอนนั้น ต้องมีการเตรียมการเพื่อให้เกิดความพร้อม และให้การจัดการเรียนการสอนเป็นไป อย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุเป้าหมายตามหลักสูตร และในระหว่างดำเนินการจัดการเรียน การสอนต้องมีการควบคุมส่งเสริมสนับสนุนให้การดำเนินการเรียนการสอนบรรลุผล ดังนั้น ขอบข่ายของงานการใช้หลักสูตรจึงมีมากกว่า การปฏิบัติการสอน ซึ่งมีผู้ให้นิพนธ์เกี่ยวกับขอบข่าย ของงานการใช้หลักสูตรไว้ดังนี้

แมคเนล (Mc Niel. 1981B : 120) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับขอบข่าย ของงานการใช้หลักสูตรไว้ 4 ด้าน คือ (1) การบริหารหลักสูตร (2) การบริการหลักสูตร (3) การดำเนินการเรียนการสอนตามหลักสูตร และ (4) การสนับสนุนและส่งเสริมการใช้ หลักสูตร ส่วน สัจด์ อูทธานันท์ (2535 : 263 - 264) กล่าวว่า งานที่มีความเกี่ยวข้องกับ การใช้หลักสูตรมีงานหลักอยู่ 3 ลักษณะ คือ (1) งานบริหารและบริการหลักสูตร (2) งานดำเนินการเรียนการสอนตามหลักสูตร และ (3) งานสนับสนุนและส่งเสริมการใช้ หลักสูตร งานบริหารและบริการหลักสูตรในระดับโรงเรียน เกี่ยวข้องกับการจัดบุคลากรเข้า สอนตามความถนัดและความเหมาะสม และการบริการแหล่งวิชาการในโรงเรียน ส่วนงาน ดำเนินการเรียนการสอนตามหลักสูตรนี้ประกอบด้วย การปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับ สภาพของท้องถิ่น การจัดทำแผนการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการวัด และการประเมินผลตามหลักสูตร สำหรับงานสนับสนุนและส่งเสริมการใช้หลักสูตรนั้น ได้แก่ การนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตรภายในโรงเรียนและการบำรุงขวัญเพื่อให้กำลังใจแก่ผู้ใช้ หลักสูตร

ถาวร บัวศรี (2532 : 276 - 287) กล่าวว่า งานการนำ หลักสูตรไปใช้ในโรงเรียนมีสิ่งที่ต้องทำอยู่ 3 ประการ ดังนี้

1. การเตรียมการก่อนนำหลักสูตรไปใช้ ได้แก่ การประชาสัมพันธ์ หลักสูตร การเตรียมครูผู้สอนทั้งในด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร ทักษะในการใช้ หลักสูตร และเจตคติอันพึงมีต่อหลักสูตร การเตรียมวัสดุอุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน เครื่องมือ เครื่องใช้ และอาคารสถานที่ การเตรียมระบบการบริหารของสถานศึกษา การเตรียมงบประมาณ ค่าใช้จ่าย ตลอดจนการเตรียมชุมชนและสังคมที่แวดล้อมโรงเรียน เช่น ผู้ปกครอง วิทยากร และแหล่งวิชาการในท้องถิ่น

2. การตรวจสอบสภาพความพร้อม ได้แก่ ความพร้อมของหลักสูตรแม่บท ความพร้อมของผู้สอน ความพร้อมของผู้เรียน และความพร้อมของโครงการต่าง ๆ ที่สนับสนุน หลักสูตร

3. การบริหารงานการใช้หลักสูตร ได้แก่ งานค่าเนิมนการจัดการเรียน การสอน การกำกับดูแลงาน การพัฒนาครูผู้สอนอย่างต่อเนื่อง การนิเทศการศึกษา ตลอดจน การเพิ่มขวัญและกำลังใจครูผู้สอน

สมิทร คุณานุการ (2518 : 130) กล่าวถึงการนำหลักสูตรไปใช้ ใน ลักษณะกิจกรรมที่โรงเรียนต้องปฏิบัติ 3 ประเภท คือ (1) การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน (2) การจัดปัจจัยและสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ภายในโรงเรียนให้หลักสูตรบรรลุถึงเป้าหมาย และ (3) การสอนของครู

กิจกรรมทั้ง 3 ประเภท ดังกล่าวมาแล้วนี้ มีรายละเอียดของ แต่ละ กิจกรรมในการนำหลักสูตรไปใช้ ดังนี้ คือ (กรมวิชาการ. 2524 : 142 - 149 ; วิชา ราชภัฏศรี. 2529 : 18 - 19 ; สมิทร คุณานุการ. 2518 : 130 - 132)

1. การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน ได้แก่ การตีความหมายของ หลักสูตรว่ามีความหมายอย่างไร จะสอนอะไร ระดับไหน อย่างไร และทำให้เกิดอะไรขึ้น ในตัวผู้เรียน โดยทั่ว ๆ ไป การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรไปสู่การสอนอยู่ในรูปของแผนการสอน ประมวลผลการสอน โครงการสอน หรือบันทึกการสอน

2. การจัดสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ภายในโรงเรียน เพื่อสนับสนุนและ เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอน เช่น การจัดครูเข้าสอน การจัดห้องเรียน การจัดหา เอกสาร คู่มือ อุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน ตลอดจนจัดเตรียมสถานที่ ห้องสมุดและ ห้องปฏิบัติการต่าง ๆ

3. การสอนของครู เป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุดของการใช้หลักสูตร จนกล่าวได้ว่า "การสอนเป็นหัวใจของการใช้หลักสูตร" เพราะเป็นขั้นตอนที่ครูนำเอา จุดหมาย หลักการ โครงสร้าง เนื้อหาสาระ และวิธีการต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ไปสู่การปฏิบัติจริงในห้องเรียน ดังนั้น การสอนจึงเป็นของคู่กันกับหลักสูตร การสอนต้องฟัง หลักสูตรและหลักสูตรก็ต้องฟังการสอน เพราะหลักสูตรถึงแม้จะพัฒนาขึ้นมาให้สวยงาม ดีเด่น เลอเลิศ เพียงใดก็ตาม แต่ถ้าครูมิได้ปฏิบัติตามเจตนารมณ์ที่หลักสูตรกำหนดไว้แล้ว หลักสูตรก็เป็นเพียง "เครื่องประดับทางการศึกษา" ที่เก็บไว้แสดง หากคุณค่าอันใดมิได้ ความล้มเหลวทางการศึกษาก็เกิดขึ้นทันทีถึงแม้ว่าได้ทุ่มเททั้งการลงทุน กำลังสติปัญญา และ เวลาไปอย่างมากแล้วก็ตาม ดังนั้น หลักสูตรจะประสบผลสำเร็จก็ต้องอาศัยการสอน หรือ การนำหลักสูตรไปใช้ที่ใช้อย่างมีประสิทธิภาพ

อารมณฺ์ เฮอร์ทีน (2528 : 14) กล่าวว่า การใช้หลักสูตร เป็น กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการกระทำของบุคคลหลายฝ่าย กิจกรรมเหล่านี้ ได้แก่

1. การบริหาร การบริหารก็คือการจัดให้มีการดำเนินงานไปตามที่วางไว้ในหลักสูตร รวมทั้งการสนับสนุนช่วยเหลือด้านงบประมาณ บุคลากร และวัสดุ อุปกรณ์แก่โรงเรียน
2. การนิเทศติดตามผล คือ การช่วยเหลือแนะนำทางวิชาการ เพื่อให้การดำเนินงานต่าง ๆ เป็นไปตามหลักสูตร รวมทั้งการตรวจสอบและประเมินผลการปฏิบัติงานของโรงเรียน
3. การเรียนการสอน คือ การจัดกิจกรรมในโรงเรียนโดยครูและนักเรียน เพื่อให้ให้นักเรียนได้มีความรู้ความเข้าใจ มีความสามารถ มีความคิด มีคุณธรรม และมีนิสัยตามจุดหมายของหลักสูตร
4. การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน คือ การจัดสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียน หรือกิจกรรมอื่น ๆ นอกเหนือจากการเรียนการสอน เพื่อช่วยให้นักเรียนอยากมาโรงเรียน ปลูกฝังค่านิยม และนิสัยอันดีแก่นักเรียน
5. การวัดผลการเรียน คือ การตรวจสอบว่านักเรียนบรรลุผลตามจุดหมายปลายทางตามหลักสูตรที่วางไว้เพียงไร มีส่วนใดที่ต้องแก้ไขโดยคำนึงถึงความเจริญงอกงามของนักเรียนเป็นเป้าหมายสำคัญ

จากระบบการพัฒนาหลักสูตรแบบครบวงจรของ วิชัย วงษ์ใหญ่ ในส่วนที่เป็นระบบการใช้หลักสูตร ได้กำหนดขอบข่ายของงานการใช้หลักสูตรไว้ 3 ลักษณะ (วิชัย - วงษ์ใหญ่. 2533 : 10 - 14, 23) ตามขั้นตอนการปฏิบัติดังนี้

1. การทอมนุ้มติหลักสูตร เป็นขั้นตอนที่ดำเนินการหลังจากการตรวจสอบหลักสูตร และปรับหลักสูตรเรียบร้อยแล้ว ก่อนการนำหลักสูตรไปใช้ โดยเสนอต่อหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ให้ความเห็นชอบ เช่น กระทรวง ทบวง หรือกรม
2. การวางแผนการใช้หลักสูตร เป็นขั้นตอนที่ต้องเตรียมการก่อนใช้หลักสูตรในเรื่องการประชาสัมพันธ์หลักสูตร งบประมาณ ความพร้อมของบุคลากร วัสดุหลักสูตร บริการสนับสนุนและอาคารสถานที่ ระบบบริหารของสถานศึกษา การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการให้กับผู้สอน และการติดตามประเมินการใช้หลักสูตร
3. การบริหารหลักสูตร เป็นขั้นตอนการดำเนินงานให้หลักสูตรตามที่ได้ออกแบบไว้ โดยดำเนินการในเรื่อง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การจัดตารางสอน คู่มือผู้เรียน การตรวจสอบความพร้อมของผู้เรียน และการประเมินผลการเรียน

จากการดำเนินโครงการพัฒนาการประเมินการใช้หลักสูตรของโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร โดยมุ่งเน้นให้โรงเรียนประเมินการใช้หลักสูตรด้วยตนเอง กรมวิชาการได้กำหนดขอบข่ายของงานการใช้หลักสูตรซึ่งใช้เป็นสาระการประเมิน 3 ด้าน ดังต่อไปนี้ (กรมวิชาการ. 2534 : 10)

1. ด้านการเตรียมความพร้อม ได้แก่ การประชาสัมพันธ์หลักสูตร การประสานงานกับหน่วยงานภายนอก การเตรียมความพร้อมของบุคลากร การจัดระบบบริหารงาน การจัดระบบข้อมูลพื้นฐาน การจัดสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ และเอกสารที่เกี่ยวข้อง ความมั่นใจของคณะครู ผู้บริหารในโรงเรียน
2. ด้านการบริหารหลักสูตร ได้แก่ การวางแผนงานทั่วไป การจัดทำแผนงานด้านวิชาการ การดำเนินงานตามแผน และการประเมินผลการดำเนินงาน
3. ด้านการเรียนการสอน ได้แก่ การจัดและพัฒนาการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับจุดหมายหลักสูตร การสอนเน้นกระบวนการ การสอนเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การสอนเน้นกระบวนการกลุ่ม และการสอนซ่อมเสริมเพื่อพัฒนาผู้เรียน

จากการศึกษาขอบข่ายของงานการใช้หลักสูตรโรงเรียนมัธยมศึกษา
ดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า ขอบข่ายของงานการใช้หลักสูตรโรงเรียนมัธยมศึกษา ประกอบด้วย
งาน 4 ด้าน ดังนี้

1. การบริหารหลักสูตร ได้แก่ การจัดทำแผนงานวิชาการ การจัดทำ
แผนการเรียน การจัดการเข้าสอน
2. การบริการหลักสูตร ได้แก่ การเตรียมเอกสารหลักสูตร การบริการ
เอกสารหลักสูตร การเตรียมวัสดุ อุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน การบริการวัสดุ อุปกรณ์และ
สื่อการเรียนการสอน
3. การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร ได้แก่ การปรับปรุงหลักสูตร
ให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น การจัดทำแผนการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
การจัดกิจกรรมนักเรียนตามหลักสูตร การวัดและประเมินผลการเรียน
4. การสนับสนุนส่งเสริมการใช้หลักสูตร ได้แก่ การพัฒนาบุคลากร
การนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตร การจัดสิ่งสนับสนุนที่เอื้ออำนวยต่อการใช้หลักสูตร

1.3 ระบบงานการใช้หลักสูตรของโรงเรียนมัธยมศึกษา

1.3.1 แนวคิดเกี่ยวกับระบบ

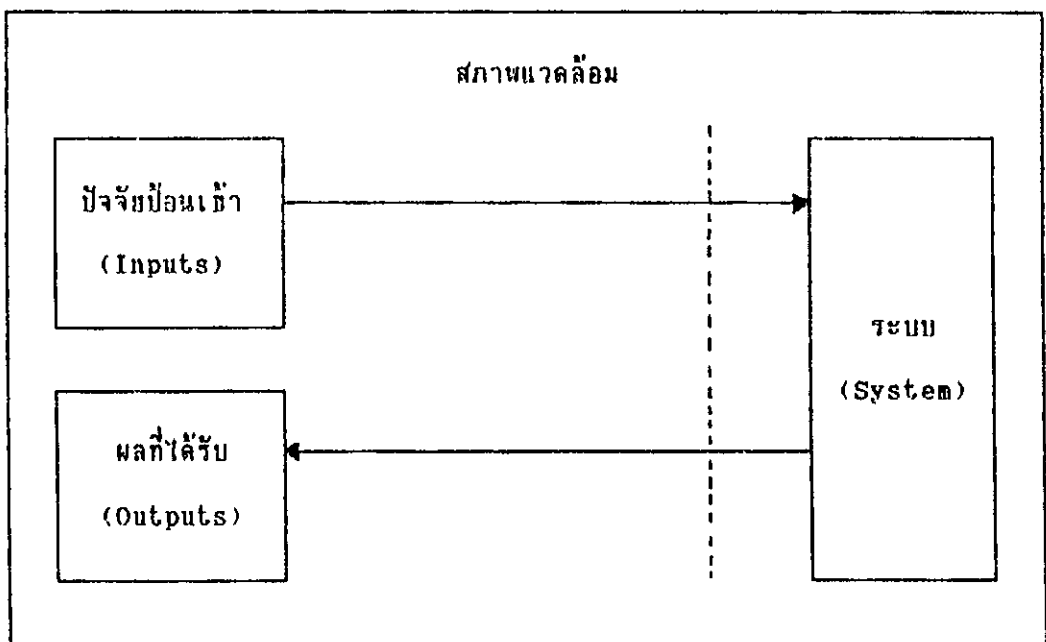
คำว่า ระบบ (System) ได้มีนักวิชาการให้ความหมายสรุปได้

2 ลักษณะ คือ

1. ระบบในฐานะที่เป็นหน่วยงานหรือองค์การที่ประกอบด้วยบุคคล
องค์ประกอบหรือระบบย่อยต่าง ๆ ที่มีปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน มีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน โดยแต่ละ
ระบบย่อยจะปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของตน ซึ่งจะส่งผลต่อการบรรลุเป้าประสงค์ของ
ระบบย่อยภายใต้สภาพแวดล้อมเดียวกัน เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงในระบบย่อยจะส่งผลกระทบต่อ
ระบบใหญ่ได้
2. ระบบ หมายถึง วิธีการซึ่งเป็นวิธีการทำงานหรือกระบวนการ
ทำงานที่มีระเบียบและขั้นตอนเฉพาะของตนเอง เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์รวมอย่างมีความ
ต่อเนื่อง และเป็นวงจรที่ซ้ำ ๆ กัน (Hicks. 1972 : 461 ; Kindred. 1980 : 6 ;
Lucus. 1985 : 5 ; วิลลิก กันทรวิทย์. 2535 : 5 - 6)

จากความหมายของ "ระบบ" ดังกล่าวนี้ชี้ให้เห็นถึงองค์ประกอบของระบบ กล่าวคือ ระบบต้องประกอบด้วยองค์ประกอบต่าง ๆ หน้าที่ของแต่ละองค์ประกอบ และการดำเนินการตามหน้าที่ของแต่ละองค์ประกอบ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน ภายใต้สภาพแวดล้อมเดียวกัน ซึ่ง คินเดรด (Kindred. 1980 : 6) กล่าวว่า ระบบควรประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 อย่าง คือ สิ่งแวดล้อม ตัวระบบ กระบวนการ และผลที่ได้ ซึ่งหมายถึงเป้าหมายและจุดมุ่งหมายของระบบ ลักษณะขององค์ประกอบของระบบมีดังนี้

1. ระบบต้องมีปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม โดยระบบเปิดรับปัจจัยที่ป้อนเข้าจากสภาพแวดล้อม และผลิตผลที่ได้ออกมาให้สภาพแวดล้อม กระบวนการที่ระบบรับปัจจัยป้อนเข้าและให้ผลผลิตออกมานี้ กล่าวได้ว่าเป็นระบบที่มีปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม ดังภาพประกอบ 3

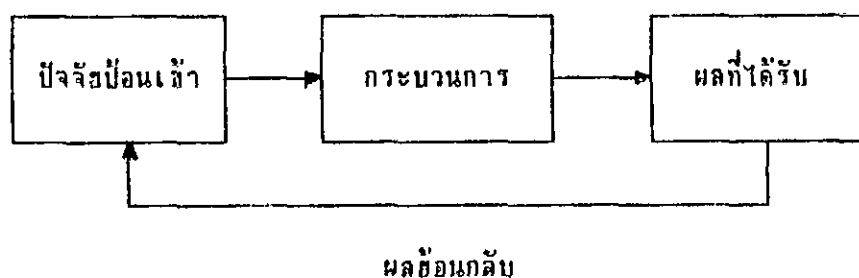

ภาพประกอบ 3 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างระบบกับสภาพแวดล้อม

2. ระบบต้องมีจุดมุ่งหมาย เป้าหมาย และเป้าประสงค์ เช่น ระบบธุรกิจมีจุดมุ่งหมายที่ผลกำไร จุดมุ่งหมายของระบบมนุษย์คือ ชีวิต เป็นต้น

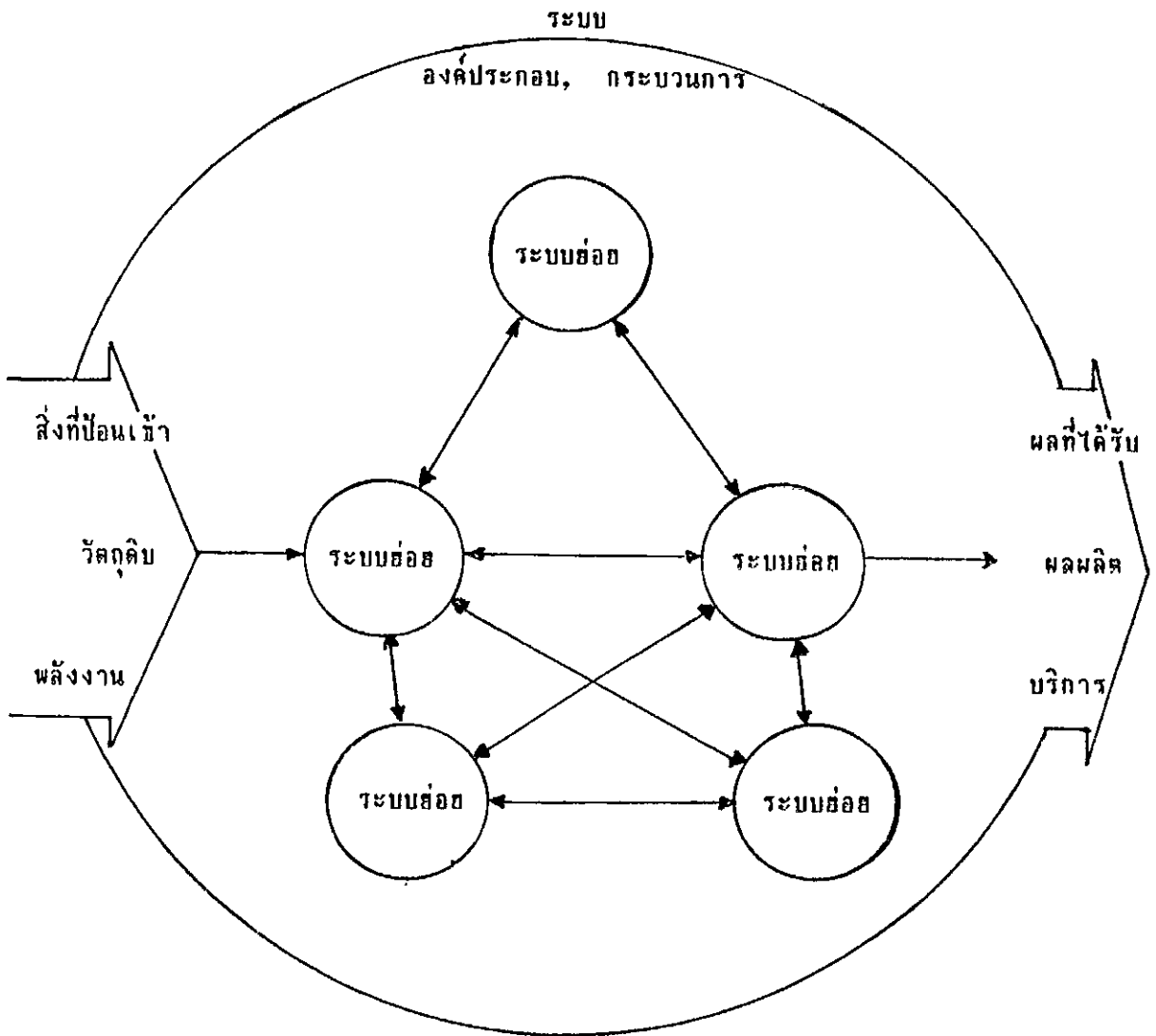
3. ระบบต้องมีกฎหรือระเบียบของระบบเอง ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่สำคัญของระบบ คือระบบมีแนวโน้มที่จะรักษาไว้ ซึ่งสถานภาพอันมั่นคงของระบบเอง จึงต้องมีกฎหรือรูปแบบที่แน่นอน คงที่สำหรับการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างส่วนต่าง ๆ ภายในระบบหรือระบบย่อย ดังนั้นการมีกฎหรือระเบียบจึงเป็นเรื่องภายในระบบ

4. ระบบต้องมีกลไกในการแก้ไขปรับปรุงตนเอง (Self Correction) การที่ระบบมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม บางครั้งถ้าสภาพแวดล้อมผิดปกติ อาจก่อให้เกิดสถานการณ์ปฏิบัติงานตามกฎหรือระเบียบตามปกติภายในระบบผิดปกติไป ระบบต้องทำหน้าที่ปรับตัวระบบเองให้เหมาะสมกับสถานการณ์ใหม่ ความสามารถในการปรับตนเอง (Self Adjusting) นี้ สามารถอธิบายได้โดยใช้อินพุต-เอาท์พุต กล่าวคือ ในขณะที่ระบบสร้างผลที่ได้รับออกมา ระบบก็รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับผลที่ได้รับจากสิ่งแวดล้อมที่เรียกว่า ผลย้อนกลับ ซึ่งจะกลับมาเป็นป้อนเข้าอีกครั้ง ดังภาพประกอบ 4

ภาพประกอบ 4. ผลย้อนกลับจากสิ่งแวดล้อมที่มีต่อระบบ

จากความหมายและองค์ประกอบของระบบที่กล่าวมานี้ สามารถแสดงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบแต่ละส่วน ในรูปแบบของระบบทั่วไปดังที่ โรเบิร์ต ฟิลเบค (Filbeck. 1974 : 18) ได้เสนอไว้ ดังภาพประกอบ 5

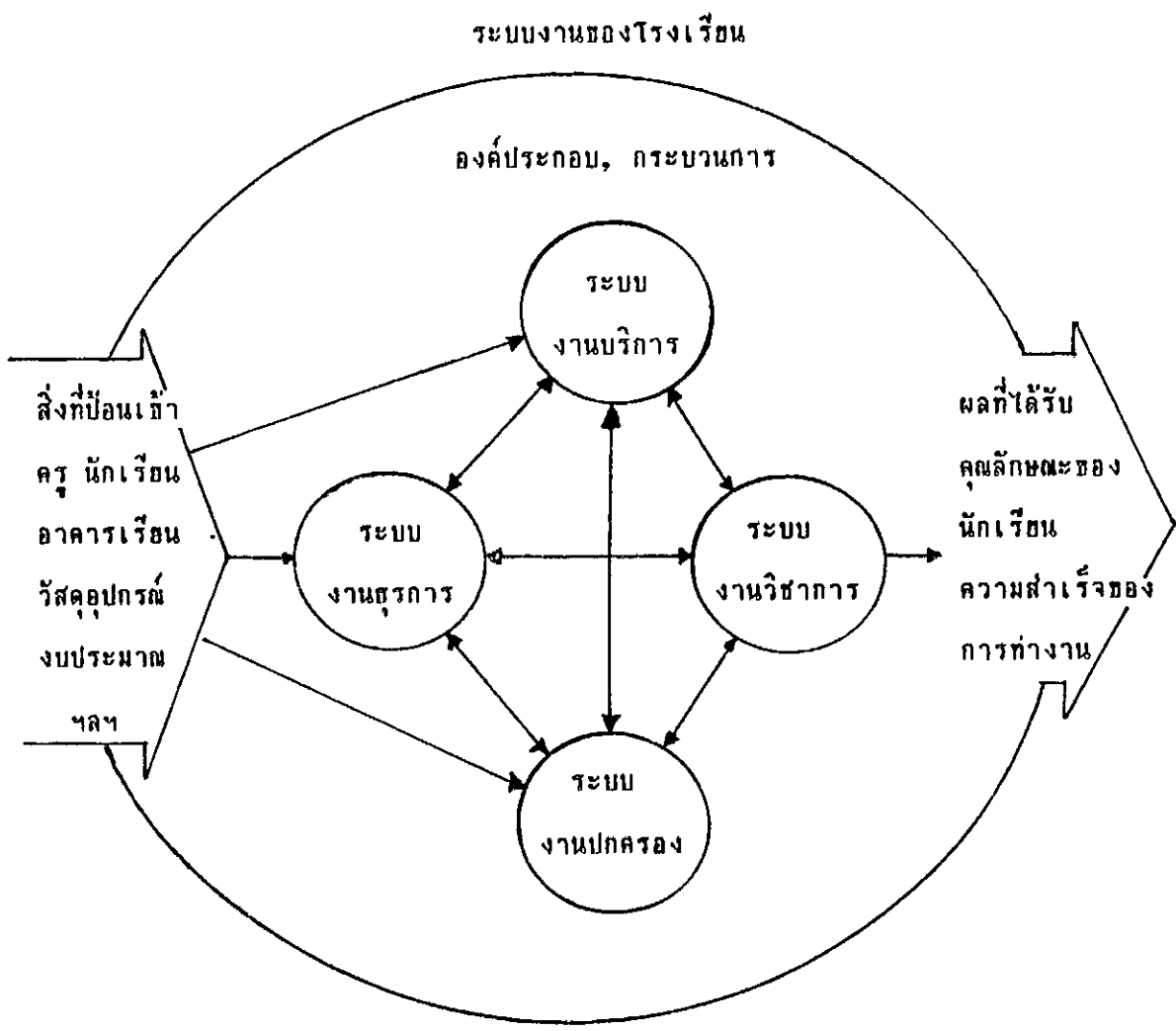

ภาพประกอบ 5 รูปแบบของระบบทั่วไป

จากภาพประกอบ 5 รูปแบบของระบบทั่วไป แสดงถึงระบบย่อยแต่ละระบบที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ซึ่งแต่ละส่วนก็ทำหน้าที่แตกต่างกันและเมื่อประสานงานกันแล้วทำให้บรรลุวัตถุประสงค์รวมของระบบใหญ่

กล่าวโดยสรุป ลักษณะโดยทั่วไปของระบบประกอบแล้วเข้ามามีองค์ประกอบย่อย และบทบาทหน้าที่ของแต่ละองค์ประกอบ มีการประสานสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบย่อย โดยใช้กิจกรรมที่ต้องอาศัยปัจจัย กระบวนการ เพื่อให้ได้ผลผลิต และผลกระทบซึ่งถือว่าเป็นเป้าหมายของระบบ

จากการศึกษาระบบงานโรงเรียนมัธยมศึกษา สามารถสรุปได้ว่าระบบงานโรงเรียนมัธยมศึกษา ประกอบด้วยงานหลัก 4 งาน คือ งานวิชาการ งานธุรการ งานบริการ และงานปกครอง ซึ่งถือว่าเป็นระบบงานย่อย ๆ ของระบบงานทั้งหมดของโรงเรียน โดยมีหัวหน้าสถานศึกษาเป็นแกนกลางและศูนย์รวมอำนาจในการบริหารจัดการในแต่ละส่วนให้ดำเนินไปด้วยการผสมผสานสอดคล้องกันไปอย่างต่อเนื่อง (เสวี ราชโรจน์. 2531 : 101) ระบบงานย่อยทั้ง 4 ระบบนี้ มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน โดยแต่ละระบบทำหน้าที่แตกต่างกัน และเมื่อประสานกันแล้วทำให้บรรลุวัตถุประสงค์รวมของระบบงานโรงเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างระบบงานย่อยดังกล่าว แสดงในรูปแบบของระบบได้ ดังภาพประกอบ 6

ภาพประกอบ 6 รูปแบบของระบบงานโรงเรียนมัธยมศึกษา

จากภาพประกอบ 6 แสดงให้เห็นถึงองค์ประกอบของระบบงาน
โรงเรียนมัธยมศึกษาที่สำคัญ 3 ส่วน คือ

1. ปัจจัยหรือสิ่งที่ป้อนเข้า (Input) เป็นสิ่งที่ถูกนำเข้าสู่ระบบ
งานโรงเรียนเพื่อให้ผ่านกระบวนการของระบบเพื่อให้ได้ผลผลิตที่ต้องการหรือที่กำหนดไว้ สิ่ง
ป้อนเข้าสู่ระบบงานโรงเรียนได้แก่ ครู นักเรียน อาคารเรียน วัสดุอุปกรณ์ งบประมาณ
 เป็นต้น

2. กระบวนการ (Process) ได้แก่ วิธีการดำเนินงานของระบบ
หรือวิธีการที่ระบบกระทำต่อปัจจัยหรือสิ่งที่ป้อนเข้า เพื่อให้เกิดผลผลิตตามที่ต้องการ สำหรับใน
ระบบงานโรงเรียน กระบวนการของระบบก็คือ การบริหารจัดการโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วย
การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานธุรการ การบริหารงานบริการ และการบริหารงาน
ปกครอง ซึ่งแต่ละส่วนมีความสัมพันธ์ต่อกัน

3. ผลที่ได้รับหรือผลผลิต (Output) เป็นสิ่งที่เกิดจากปัจจัยหรือ
สิ่งที่ป้อนเข้าสู่ระบบ ผ่านกระบวนการของระบบแล้วได้ผลออกมา สำหรับระบบงานโรงเรียน
ผลผลิตคือเด็กที่ได้รับการพัฒนาให้มีคุณลักษณะตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

ในระบบงานโรงเรียนมัธยมศึกษาดังกล่าวข้างต้นถือว่า งานวิชาการ
เป็นงานหลักและมีความสำคัญมากที่สุดของโรงเรียน เพราะเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร
ซึ่งเป็นหัวใจของการจัดการศึกษาโดยมีขอบข่ายของงานดังนี้ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

2533 : 162)

1. งานหลักสูตร เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการที่แจ้งหลักสูตร การพิจารณา
รายละเอียดของหลักสูตร การจัดทำแผนการสอน โครงการสอน การจัดทำคู่มือครู เป็นต้น

2. งานสื่อการสอน ประกอบด้วย การพิจารณาสื่อ การจัดหาสื่อ
การผลิตสื่อ การอบรมแนะนำการใช้สื่อ และการซ่อมแซมปรับปรุงสื่อ เป็นต้น

3. งานการสอน ประกอบด้วย การจัดตารางสอน การจัดกลุ่มนักเรียน
การจัดครูเข้าสอน การสอนนักเรียน เป็นต้น

4. งานนิเทศการศึกษา ประกอบด้วย การตรวจเยี่ยมชั้นเรียน งาน
แนะนำการสอน เป็นต้น

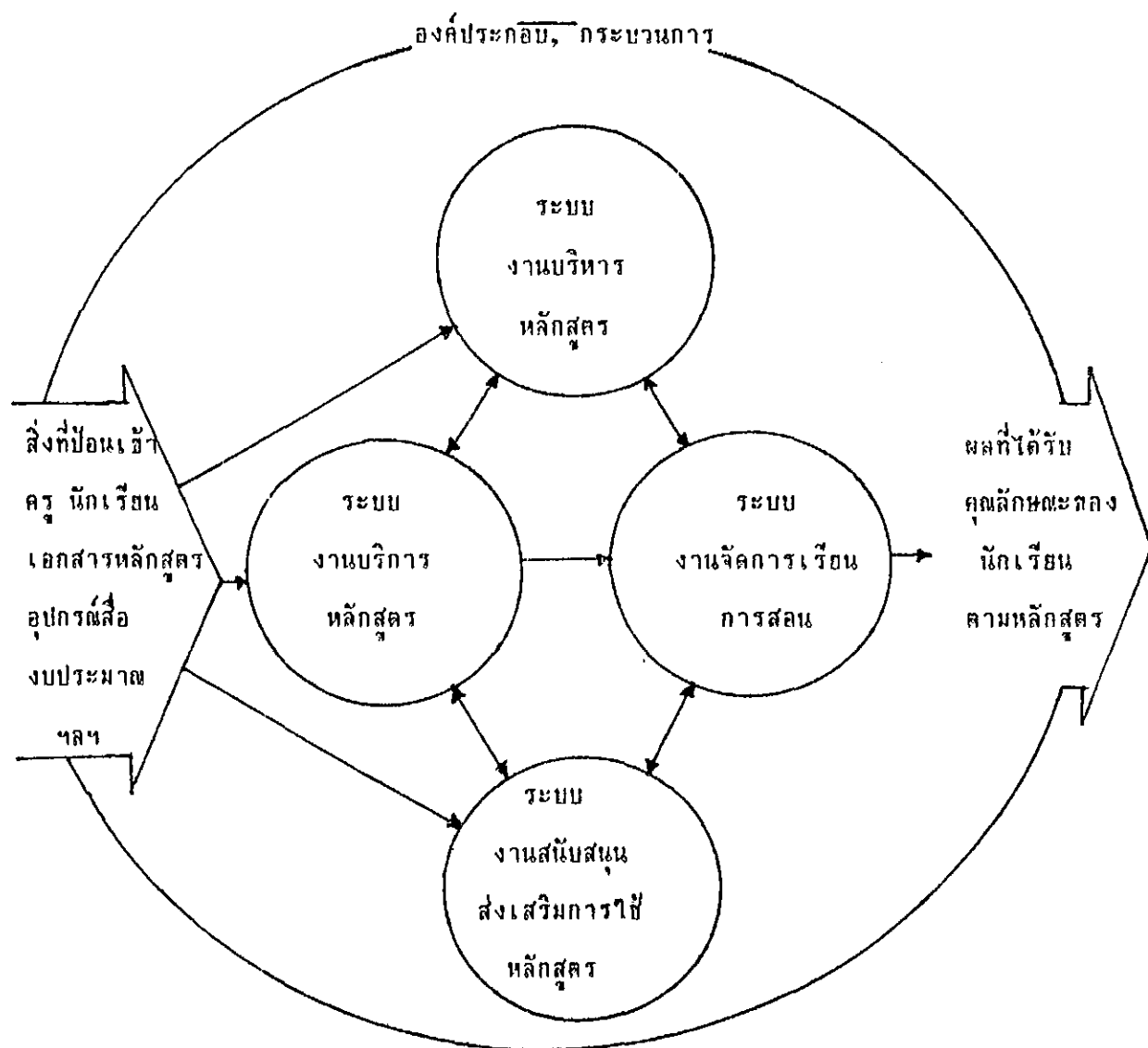
5. งานประเมินผล ประกอบด้วย การวางแผนการสอบ การสร้างข้อสอบ - การดำเนินการสอบ - การวิเคราะห์ผลการสอบ การประเมินผลและรายงานผล เป็นต้น

สัจจ อุทรานันท์ (2530 : 1 - 2) กล่าวว่า งานวิชาการประกอบด้วยงานหลักและงานสนับสนุน ดังต่อไปนี้

1. งานหลักสูตร ได้แก่ การจัดการแผนการเรียนการสอน โครงการสอน การจัดการตารางสอน การจัดการครูเข้าสอน การจัดชั้นเรียน (การจัดนักเรียนเข้าแผนการเรียน) การจัดการกิจกรรมในหลักสูตร การผลิตสื่อและอุปกรณ์การสอน
2. งานการเรียนการสอน ได้แก่ การปรับและสร้างหลักสูตรให้สอดคล้อง สนองความต้องการของถิ่น การจัดทำแผนการสอน การจัดการกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อและอุปกรณ์การสอน การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน
3. งานสนับสนุนวิชาการ ได้แก่ การพัฒนาบุคลากร การนิเทศงาน วิชาการภายในโรงเรียน การจัดสิ่งสนับสนุนส่งเสริมการเรียนการสอน

จากการศึกษาขอบข่ายของงานการใช้หลักสูตร และงานวิชาการ โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดอำเภอวังน้อย แล้วเห็นได้ว่า งานวิชาการเป็นงานส่วนสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร กล่าวได้ว่า ระบบงานวิชาการก็คือ ระบบงานการใช้หลักสูตร ซึ่งประกอบด้วยระบบงานย่อย 4 ระบบ คือ ระบบงานบริหารหลักสูตร ระบบงานบริการหลักสูตร ระบบงานจัดการเรียนการสอน และระบบงานสนับสนุนส่งเสริมการใช้หลักสูตร ความสัมพันธ์ระหว่างระบบงานย่อยดังกล่าว แสดงในรูปแบบของระบบได้ ดังภาพประกอบ 7

ระบบงานการใช้หลักสูตร

ภาพประกอบ 7 รูปแบบของระบบงานการใช้หลักสูตรโรงเรียนมัธยมศึกษา

1.4 บทบาทของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร

ความสำเร็จของการใช้หลักสูตรขึ้นอยู่กับบุคลากรหลายฝ่าย ที่ต้องร่วมมือกัน ดำเนินการ ส่งเสริมและสนับสนุนการใช้หลักสูตร สำหรับบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร ในโรงเรียนประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ หัวหน้าหมวด ครูผู้สอน ตลอดจนบุคลากรฝ่ายส่งเสริมหรือสนับสนุนการสอน (สัจจ อุทรานันท์. 2527 : 273 ; กรมวิชาการ. 2534 : 7) ซึ่งมีบทบาทเกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรในโรงเรียน ดังต่อไปนี้

1.4.1 ผู้บริหารโรงเรียน

บุญมี เพชรยอด (2529 : 162) กล่าวว่า บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในด้านการบริหาร และดำเนินงานในการนำหลักสูตรไปใช้ในระดับโรงเรียน ได้แก่ เป็นผู้วางแผน ตัดสินใจและมีส่วนร่วมในการทำงานทุก ๆ ด้าน จัดการเพื่อให้โรงเรียนได้ทำหน้าที่อย่างสมบูรณ์ในการบริหารทางการศึกษา เพื่อบรรลุเป้าหมายในการนำหลักสูตรไปใช้หน้าที่สำคัญ ๆ ของผู้บริหารโรงเรียน ได้แก่ การจัดโครงการดำเนินงานของโรงเรียน การจัดโครงการสอนให้เป็นไปตามหลักสูตร และปรับปรุงให้ใช้ได้เหมาะสมอยู่เสมอ จัดให้มีการอบรมครูซึ่งเป็นการเตรียมความพร้อมของครู เพื่อให้สามารถนำหลักสูตรเข้าสู่ห้องเรียนอย่างได้ผลที่สุด แนะนำควบคุมดูแลการสอนของครูให้ดำเนินไปตามโครงการสอน จัดให้มีการประชุมครูในโรงเรียนเพื่อพิจารณาปัญหาต่าง ๆ ผู้บริหารโรงเรียนควรศึกษาหลักสูตรอย่างละเอียด เป็นรายวิชา เพื่อให้การนิเทศการใช้หลักสูตรแก่ครู และควบคุมการเรียนการสอนให้เป็นไปตามหลักสูตรอย่างครบถ้วน นอกจากนี้ยังมีหน้าที่ในการวิเคราะห์หลักสูตรและเสนอแนะให้ความคิดเห็นต่อผู้บริหารระดับสูงในการปรับปรุงหลักสูตร และการประเมินการใช้หลักสูตร

สัจจ อุทรานันท์ (2532 : 275 - 276) กล่าวว่า ผู้บริหารโรงเรียนควรมีบทบาทในการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้หลักสูตร ดังนี้

1. ทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรที่โรงเรียนใช้อยู่อย่างชัดเจน
2. ให้บริการวัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอนชนิดต่าง ๆ แก่ครู
3. ดำเนินการนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตรภายในโรงเรียน

อย่างสม่ำเสมอ

4. กระตุ้นและส่งเสริมครูในการใช้หลักสูตรอย่างถูกต้อง เช่น จัดการอบรมและจัดประชุมสัมมนา เป็นต้น

5. ให้กำลังใจและบำรุงขวัญแก่ครูผู้ใช้หลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อเป็นเยี่ยงอย่างแก่ครูคนอื่น ๆ

ส่วน ชำรง บัวศรี (2525 : 152 - 153) ได้กล่าวถึงหน้าที่ของ ผู้บริหารโรงเรียนในการนำหลักสูตรไปใช้ ดังนี้

1. ควรมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับองค์ประกอบต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กับหลักสูตร เช่น อาคาร สถานที่ ประมวลการสอน ตารางสอน อุปกรณ์การสอน แบบเรียน การจัดครูให้เหมาะสมกับงาน นอกจากนี้ควรช่วยให้อาจารย์ได้ร่วมงานตามนโยบายของสถานศึกษา และนโยบายของส่วนกลางซึ่งอาจต้องมีการดัดแปลงเพื่อให้เหมาะสมกับแต่ละโรงเรียน
2. จัดบริการให้ความสะดวกในการใช้วัสดุอุปกรณ์การสอนต่าง ๆ
3. เห็นผู้นำ ในการส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรอื่นในสถานศึกษา

1.4.2 ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ ทำงานเป็นที่ปรึกษาของผู้บริหารโรงเรียน เกี่ยวกับงานวิชาการ โดยทำหน้าที่ดังต่อไปนี้ (กรมสามัญศึกษา, 2527 : 54)

1. งานที่หลายฝ่ายพิจารณาร่วมกัน โดยมีฝ่ายวิชาการเป็นเจ้าของเรื่อง เช่น การจัดแผนการเรียนและการแบ่งกลุ่มนักเรียนเข้าเรียนวิชาเลือก พิจารณาจัดสรรงบประมาณงานวิชาการ วางแผนการประเมินผลประจำภาคเรียนและการสัมมนาปฏิบัติการทางวิชาการภายในโรงเรียน เป็นต้น
2. งานที่ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการรับผิดชอบดูแลโดยตรง เช่น การจัดตารางสอน การจัดและดำเนินการสอบประจำภาค การบริการสื่อการเรียนการสอน สำหรับครู การบริการห้องสมุดและวัสดุทัศนอุปกรณ์ การจัดกิจกรรมและสอนซ่อมเสริม การควบคุมการประเมินผลการเรียนของหมวดวิชาต่าง ๆ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และหลักวิชา ดูแลช่วยเหลือให้การใช้สถานฝึกอาชีพเป็นไปตามระเบียบและหลักเกณฑ์ เป็นต้น
3. งานส่งเสริมและประสานงาน เช่น ส่งเสริมให้หมวดวิชาทำแผนการสอนและโครงการเรียน ประสานโครงการเรียนระหว่างวิชาต่าง ๆ ให้เสริมงานกัน เป็นโครงการใหญ่ และเกิดผลงาน ประสานโครงการฝ่ายวิชาสามัญและกิจกรรมนักเรียนให้สอดคล้องกัน ส่งเสริมและช่วยเหลือให้หมวดวิชาสร้างจุดประสงค์การสอนและเครื่องมือวัดผลขึ้นใช้เอง ส่งเสริมให้หมวดวิชาต่าง ๆ สร้างคู่มือประกอบการเรียนการสอน เป็นต้น

4. งานเกี่ยวกับรายงานและข้อเสนอแนะ ตามปกติผู้บริหารโรงเรียนจะมีเวลาเอาใจใส่งานวิชาการน้อยอยู่แล้ว ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการต้องเตรียมข้อมูลต่าง ๆ ที่รับผิดชอบให้พร้อมที่จะรับการตรวจสอบ หรือพร้อมที่จะชี้แจงให้ข้อเสนอแนะ เมื่อมีโอกาสมناسبة จุดบอดจุดหนึ่งของงานวิชาการในโรงเรียนอยู่ที่ผู้บริหารไม่ตรวจสอบหรือไม่ติดตามผลการปฏิบัติงาน และผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการก็ไม่รายงานหรือเสนอแนะหากไม่มีการร้องขอ

1.4.3 หัวหน้าหมวดวิชา หัวหน้าหมวดวิชาเป็นบุคคลที่มีความรับผิดชอบด้านวิชาการโดยตรง จึงจำเป็นต้องรู้รายละเอียด และเข้าใจในองค์ประกอบของหลักสูตรเป็นอย่างดี หัวหน้าหมวดวิชามีความรับผิดชอบในการดำเนินการสอน จัดทำประมวลการสอนในหมวดวิชาของตน ปรับปรุงการเรียนการสอน จัดหาคำราเรียน และหนังสือประกอบการเรียนการสอน ค้นคว้าหาวิธีการสอนใหม่ ๆ เพื่อให้การสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น หัวหน้าหมวดวิชาต้องทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาครูในหมวดวิชาของตน ส่งเสริมให้ครูได้ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมด้านวิชาการและเทคโนโลยีใหม่ ๆ และต้องประสานงานภายในหมวดวิชาของตนให้ดำเนินไปด้วยดี นอกจากนี้ยังมีหน้าที่ จัดอาคารสถานที่ ของบประมาณจากฝ่ายวิชาการ เพื่อนำมาปรับปรุงงานวิชาการภายในหมวดวิชา ส่งเสริมการจัดชุมนุมทางวิชาการ จัดนิทรรศการแสดงผลงานของนักเรียน นับได้ว่า หัวหน้าหมวดวิชาทำหน้าที่ด้านวิชาการในการนำหลักสูตรไปใช้โดยแท้ (บุญมี เปรยยอด. 2529 : 163)

กรมสามัญศึกษา (2527 : 55) ได้กำหนดหน้าที่ของหัวหน้าหมวดวิชาไว้ดังนี้

1. กำหนดครูผู้สอนประจำรายวิชาต่าง ๆ
2. ดำเนินการให้มีการจัดทำแผนการสอน โครงการสอน จุดประสงค์ การสอน และเครื่องมือวัดผลประจำรายวิชา
3. กำหนดแนวการสอนและการประเมินผลการเรียนให้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์และเข้าใจตรงกัน
4. ควบคุมการเรียนการสอนให้เป็นไปตามหลักสูตร หลักเกณฑ์และจุดประสงค์ที่ตกลงกันไว้
5. ดำเนินการจัดสอนซ่อมเสริมและแก้ไขผลการเรียนที่ต่ำกว่ามาตรฐานที่กำหนด

6. ประสานงานกับหมวดวิชาอื่น ๆ ให้การเรียนการสอนและกิจกรรม มีลักษณะเสริมและสอดคล้องกัน นอกจากนั้นยังจะต้องประสานงานกับฝ่ายสนับสนุนการสอน เพื่อ ช่วยให้การเรียนการสอนดีขึ้น เช่น ฝ่ายปกครอง เป็นต้น

7. ส่งเสริมให้มีการสร้างสื่อการเรียนการสอนทั้งในภาษาในหมวดวิชา

8. เตรียมข้อมูลที่จะรับการตรวจสอบและพร้อมที่จะให้ข้อเสนอแนะ เพื่อพัฒนางาน

สัจด์ อุทรานันท์ (2532 : 276) กล่าวถึงบทบาทของหัวหน้าหมวด วิชา หรือหัวหน้าสาขาวิชา ว่าควรดำเนินการส่งเสริมการใช้หลักสูตร ดังต่อไปนี้

1. ศึกษารายละเอียดและทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรที่ตนเอง รับผิดชอบอย่างชัดเจน
2. ช่วยวางแผนและจัดทำแผนการสอน ที่สอดคล้องกับหลักสูตรที่ ตนเองรับผิดชอบ
3. จัดหาวัสดุหลักสูตร สื่อการเรียนการสอน และให้บริการแก่ครู ที่อยู่ภายในหมวดวิชาเดียวกัน
4. ดำเนินการนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตรที่อยู่ในความรับผิดชอบ ของตนเองอย่างสม่ำเสมอ
5. ทำการประสานงานการใช้หลักสูตรกับหมวดวิชาอื่น เพื่อให้การใช้ หลักสูตรภายในโรงเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

1.4.4 ครูผู้สอน ครูผู้สอนในฐานะเป็นผู้ใช้หลักสูตรโดยตรงมีส่วนร่วมในการ ช่วยสนับสนุนให้การใช้หลักสูตรภายในโรงเรียนมีประสิทธิภาพได้ดังนี้ (สัจด์ อุทรานันท์, 2532 : 276 - 277)

1. ทำการศึกษาหลักสูตรเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรที่ ตนเองใช้อยู่อย่างชัดเจน
2. ทำการปรับปรุงหลักสูตรที่ใช้อยู่ให้มีความเหมาะสมกับสภาพและ ความต้องการของท้องถิ่น
3. ทำการสอนให้ถูกต้องกับเจตนารมณ์ของหลักสูตรที่ใช้อยู่

4. พยายามคิดค้นหาวิธีการที่เหมาะสม หรือวิธีการที่มีประสิทธิภาพ
สำหรับการใช้หลักสูตรที่ตนเองเป็นผู้ใช้

1.4.5 บุคลากรอื่น ๆ บุคลากรอื่น ๆ ภายในโรงเรียนที่มีบทบาทในการส่งเสริม
และสนับสนุนการใช้หลักสูตร ได้แก่บุคลากรในฝ่ายสนับสนุนการสอน เช่น บรรณารักษ์ นักวัดผล
นักแนะแนว ฯลฯ โดยการกระทำในสิ่งต่อไปนี้ (สังัด อุทรานันท์, 2532 : 277)

1. ปฏิบัติงานในหน้าที่ที่ตนเองรับผิดชอบอย่างเต็มที่
2. ให้ความช่วยเหลือหรือให้บริการแก่ครูผู้ใช้หลักสูตรอย่างเต็มที่

จากบทบาทของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรดังกล่าวข้างต้นนั้น เห็นได้
ว่าทั้งผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ หัวหน้าหมวดวิชา ครูผู้สอน และบุคลากร
ฝ่ายสนับสนุนการสอน ต่างก็มีความสำคัญต่อการใช้หลักสูตร ดังนั้นในการใช้หลักสูตรจึงต้อง
พยายามพัฒนาบุคลากรเหล่านี้ ให้ความรู้ ความเข้าใจ และมีทักษะที่เกี่ยวข้องกับการใช้
หลักสูตรเพื่อให้สามารถปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันส่งผลต่อความ
สำเร็จในการใช้หลักสูตร

1.5 สภาพของการประเมินการใช้หลักสูตร

การประเมินการใช้หลักสูตรเป็นส่วนที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อคุณภาพ
ของหลักสูตร ทั้งนี้เพราะการประเมินการใช้หลักสูตรทำให้รู้คุณค่าของหลักสูตรว่าเป็นอย่างไร
ข้อมูลสารสนเทศที่ได้จากการประเมินการใช้หลักสูตรเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการปรับปรุง
หลักสูตร และการใช้หลักสูตรให้มีคุณค่าสูงขึ้นเป็นผลให้การนำหลักสูตรไปสู่ความสำเร็จตาม
เป้าหมายตามที่วางไว้ได้โดยสะดวก การประเมินการใช้หลักสูตรเป็นส่วนหนึ่งของการประเมิน
หลักสูตร ซึ่งถือว่าเป็นกระบวนการตรวจสอบว่า หลักสูตรสามารถนำไปใช้ในสถานการณ์จริงได้
เพียงใด มีส่วนใดที่เป็นอุปสรรคต่อการใช้หลักสูตร โดยมากหากพบข้อบกพร่องในระหว่างกา
รใช้หลักสูตร ก็มักจะได้รับการแก้ไขโดยทันทีเพื่อให้การใช้หลักสูตรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
(สังัด อุทรานันท์, 2532 : 280)

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินการใช้หลักสูตร ได้สาระที่สำคัญ
ดังต่อไปนี้

ในปี พ.ศ. 2528 คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ได้ทำการวิจัย เพื่อประเมินกระบวนการนำหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ไปใช้ วิธีการวิจัยใช้หลายวิธีประกอบกัน คือการวิจัยเอกสาร การสัมภาษณ์ ผู้เชี่ยวชาญทางการศึกษา การสำรวจความคิดเห็น และการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนเป็นกรณี เฉพาะราย โดยกำหนดขอบข่ายของการประเมิน 3 ด้าน คือ กระบวนการพัฒนาหลักสูตร กระบวนการนำหลักสูตรไปใช้ในโรงเรียน และผลสัมฤทธิ์ของการใช้หลักสูตร ผลการประเมิน มีสาระสำคัญโดยสรุปดังนี้ (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2520 : บทคัดย่อ, 153, 157)

1. กระบวนการพัฒนาหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ได้ดำเนินการอย่างมีระบบ และเป็นไปตามขั้นตอนของการพัฒนาหลักสูตร
2. กระบวนการพัฒนาหลักสูตรที่ได้ดำเนินการไปจนครบวงจร นับว่าประสบความสำเร็จในด้านการจัดทำหลักสูตร แต่ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ในด้านการนำหลักสูตรไปใช้ในโรงเรียน
3. ในด้านกระบวนการนำหลักสูตรไปใช้ในโรงเรียน การประเมินแสดงให้เห็นว่าการปฏิบัติและประสบความสำเร็จเพียงในระดับปานกลาง โดยมีปัญหาอุปสรรคตั้งแต่การเตรียมความพร้อมสำหรับการใช้หลักสูตรไปจนถึงขั้นตอนการปฏิบัติจริง ปัญหาอุปสรรคที่สำคัญในการนำหลักสูตรไปใช้ในโรงเรียน ก็คือ การขาดวัสดุอุปกรณ์ และสิ่งเอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอนตามหลักสูตร คุณภาพของครู การประเมินผลการเรียน ทัศนคติของครู และเกี่ยวกับคุณภาพของนักเรียน
4. การประเมินผลสัมฤทธิ์ของการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 จากข้อมูลการรับรู้เกี่ยวกับ ระดับความสำเร็จของการใช้หลักสูตรของกลุ่มตัวอย่างผู้บริหารโรงเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 สรุปได้ว่าผลสัมฤทธิ์ของการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยเฉลี่ยแล้วอยู่ในระดับพอใช้ กล่าวคือมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 50 เล็กน้อย
5. ผลจากการวิจัยเอกสารและสัมภาษณ์ สรุปการประเมินได้ว่า กระบวนการติดตามและประเมินการใช้หลักสูตร ยังกระทำไม่ครบวงจรโดยเฉพาะอย่างยิ่งทั้งมีจุดอ่อนในเรื่องของการขาดการกำหนดเกณฑ์การประเมินที่ชัดเจน และขาดการกำหนดตัวชี้วัดที่ชี้ไปถึงผลสัมฤทธิ์

ของการใช้หลักสูตร การติดตามประเมินการใช้หลักสูตรที่ได้ดำเนินการไปจึงอยู่ในรูปของการกำกับงานมากกว่าการประเมินผลที่แท้จริง นอกจากนั้นผลที่ได้จากการติดตามการใช้หลักสูตร ยังมิได้รับการรายงานหรือใช้ประโยชน์ในการควบคุมคุณภาพ การแก้ไขปัญหาและปรับปรุงกระบวนการใช้หลักสูตรอย่างจริงจัง

จากการประเมินผลการนำหลักสูตรระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และตอนปลายไปใช้ เมื่อปีการศึกษา 2531 ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ได้มุ่งประเมินกระบวนการจัดการศึกษาของโรงเรียน ซึ่งกำหนดขอบข่ายการประเมินใน 3 ด้าน คือ สภาพนักเรียน สภาพโรงเรียน และสภาพการนำหลักสูตรไปใช้ ในส่วนของสภาพการนำหลักสูตรไปใช้นั้น เกี่ยวข้องกับสภาพการเรียนรู้การสอน การวัดผลและประเมินผล การใช้สื่อการเรียนการสอนและการพัฒนาบุคลากรในโรงเรียน ซึ่งผลการวิจัยสรุปได้ว่า สภาพทั่วไปของการพัฒนาบุคลากรเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรส่วนใหญ่ (ร้อยละ 80.1) อยู่ในระดับดีและดีมาก การสอน การใช้สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล และการแนะแนวโดยส่วนรวมอยู่ในระดับดีและดีมาก (กรมวิชาการ. 2534 : 208 - 209)

ในปี พ.ศ. 2532 กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ได้ทำการวิจัยสังเคราะห์กระบวนการหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 และมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินหลักสูตรมัธยมศึกษาในภาพรวม 3 องค์ประกอบ คือ โครงสร้างหลักสูตร การใช้หลักสูตร และองค์ประกอบที่สนับสนุนการใช้หลักสูตร ผลการวิจัยในส่วนของการใช้หลักสูตรและองค์ประกอบที่สนับสนุนการใช้หลักสูตร มีสาระสำคัญโดยสรุปดังนี้ (กรมวิชาการ. 2532 : 75 - 84)

1. การใช้หลักสูตร การประเมินการใช้หลักสูตร ประกอบด้วยรายละเอียดเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตร การสอนและผลการใช้หลักสูตร ซึ่งสรุปผลการวิจัยโดยย่อ ดังนี้

1.1 การบริหารหลักสูตร ในการบริหารหลักสูตรทั้ง 2 ระดับ พบว่าโรงเรียนไม่สามารถจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนการสอนได้ครบถ้วนและเพียงพอ โดยที่โรงเรียนมีเอกสารหลักสูตรไม่ครบถ้วนและเพียงพอ และไม่ได้จัดสถานที่ที่จำเป็นในการปฏิบัติงาน และสถานที่ที่สนับสนุนการใช้หลักสูตร เช่น ห้องสมุด เป็นต้น นอกจากนี้ยังพบว่าไม่มีข้อมูลที่สรุปว่า การประสานงานระหว่างกรมวิชาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรมีประสิทธิภาพต่ำ ในส่วนของการบริหารหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นนั้น ยังพบว่า โรงเรียนไม่ได้

จัดวิชาเลือกตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียน และไม่สามารถจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตรได้อย่างครบถ้วน โดยมีผู้บริหารขาดความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรและไม่สนับสนุนครูเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โรงเรียนไม่จัดให้มีการนิเทศติดตามผลภายใน รวมทั้งไม่มีการวางแผนการสอนร่วมกันกับครูในโรงเรียน สำหรับการบริหารหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่ามีข้อมูลไม่เพียงพอในการสรุปว่าโรงเรียนไม่สามารถจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตรในโรงเรียนได้อย่างครบถ้วน

1.2 การสอน การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น โดยทั่วไป เน้นเนื้อหามากกว่ากระบวนการโดยครูสอนเน้นความจำ ครูให้วิธีสอนเน้นการบรรยาย และครูเร่งสอนให้ครบเนื้อหาโดยยึดเนื้อหามากกว่าจุดประสงค์ ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกับการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายที่สอนมุ่งเน้นเนื้อหาเพียงอย่างเดียว และการเรียนการสอนให้นักเรียนฝึกทำแบบทดสอบมากกว่าทำกิจกรรม

1.3 ผลการใช้หลักสูตร ผลการใช้หลักสูตรทั้ง 2 ระดับพบว่านักเรียนมีความรู้และทักษะพื้นฐานในวิชาชีวะไม่เพียงพอในการดำรงชีวิต ทั้งนี้เพราะพบว่านักเรียนยังไม่สามารถค้นพบและพัฒนาตนเองได้ ยังไม่เข้าใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ชุมชน และสังคมดีพอ ยังไม่มีความรู้และไม่สามารถปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้อง ในเรื่องการรักษาสุขภาพอนามัยของตนและชุมชน รวมทั้งยังไม่มีความรู้ และทักษะพื้นฐานในวิชาชีวะดีพอ สำหรับด้านค่านิยมและจริยธรรมของผู้เรียนนั้น พบว่านักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นส่วนหนึ่งยังไม่มีค่านิยมและจริยธรรมที่พึงประสงค์ กล่าวคือ นักเรียนยังปฏิบัติตนไม่ถูกต้องในเรื่อง สิทธิหน้าที่ การทำงานเป็นหมู่คณะ มีความซื่อสัตย์ มีวินัยในตนเอง เคารพกฎเกณฑ์ของสังคม ชาติ ศรัทธาต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย และยังไม่รู้จักแก้ปัญหาด้วยสันติวิธีอย่างมีหลักการและเหตุผล ส่วนนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายนั้นมีค่านิยมและจริยธรรมที่พึงประสงค์ กล่าวคือ นักเรียนมีการปฏิบัติถูกต้องในด้าน การมีวินัย การทำงานเป็นหมู่คณะ การเสียสละเพื่อส่วนรวม การรักษาวัฒนธรรมไทย ศรัทธาต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย การมีสุนทรียะที่ดี รักการทำงาน เป็นคนประหยัด เป็นต้น

2. องค์ประกอบที่สนับสนุนการใช้หลักสูตร การประเมินองค์ประกอบที่สนับสนุนการใช้หลักสูตร ประกอบด้วยรายละเอียดเกี่ยวกับการวัดและประเมินผล การแนะแนว สื่อการเรียนการสอน สมรรถภาพครู การนิเทศ และผู้ปกครอง และชุมชนซึ่งสรุปผลการวิจัยโดยย่อ ได้ดังนี้

2.1 การวัดและประเมินผล การดำเนินการวัดและประเมินผลพบว่า มีปัญหาในทางปฏิบัติมาก เพราะการวัดและประเมินผลตามระเบียบที่มีขั้นตอนรายละเอียดและเงื่อนไขมากเกินไป การประเมินผลบางด้าน เช่น จิตพิสัยทำได้ยาก การวัดผลก่อนเรียน ระหว่างเรียนทำให้ครูและนักเรียนเสียเวลามาก นอกจากนี้ยังพบว่า ครูใช้เทคนิควิธีการวัดผล ไม่สอดคล้องกับลักษณะจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ต้องการวัด โดยครูยังไม่สามารถเลือกใช้และ สร้างเครื่องมือวัดผลได้อย่างเหมาะสม ครูใช้การสอบข้อเขียนโดยเฉพาะแบบเลือกตอบเป็น ส่วนใหญ่

2.2 การแนะแนว ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า มีบริการแนะแนว ในโรงเรียนเพื่อจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น แต่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่ายังมีข้อมูลไม่เพียงพอในการสรุปว่า การมีบริการแนะแนวในโรงเรียนส่งผลให้การจัดการเรียน การสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2.3 สื่อการเรียนการสอน ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า หนังสือเรียนมีคุณภาพโดยมีเนื้อหาสอดคล้องตรงตามหลักสูตร วิธีการนำเสนอเรียงตามลำดับขั้นตอน การเรียนรู้ การนำเสนอเนื้อหาได้ความคิดรวบยอดตรงตามคำอธิบายรายวิชา วิธีการนำเสนอ เนื้อหาในรายวิชาเดียวกันมีหลากหลาย มีความยากง่ายเหมาะสมกับระดับชั้น การใช้ภาษา เหมาะสม เนื้อหาสอดคล้องกับความสนใจและสภาพแวดล้อมของนักเรียน ส่วนระดับมัธยมศึกษา ตอนต้น พบว่า สื่อประเภทหนังสือส่วนใหญ่ มีข้อมูลน้อยไม่เพียงพอในการสรุปว่า มีคุณภาพหรือไม่ แต่ก็มีหนังสือหลายประเภทที่มีคุณภาพ เช่น หนังสือเรียน คู่มือครูประกอบหนังสือเรียน ส่วนหนังสือ ที่ไม่มีคุณภาพได้แก่ หนังสือเสริมประสบการณ์ หนังสือเรียนวิชาสังคมศึกษาและภาษาไทย

2.4 สมรรถภาพครู พบว่า ครูมีเจตคติที่ดีต่อหลักสูตรและการเรียน การสอนตามหลักสูตรมัธยมศึกษาทั้ง 2 ระดับ แต่ครูยังไม่สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ได้บรรลุจุดประสงค์และจุดหมายของหลักสูตร และครูไม่ได้ประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี

2.5 การนิเทศ พบว่า การนิเทศยังไม่ตอบสนองความต้องการและปัญหา ในการเรียนการสอน โดยที่ยังขาดทั้งการนิเทศภายในและภายนอก บุคลากรที่เกี่ยวข้อง ยังไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรดีพอ และครูยังไม่ยอมรับและไม่นำแนวคิดใหม่ ๆ ไปทดลองใช้

2.6 ผู้ปกครองและชุมชน ในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า ผู้ปกครอง ยังมีความเข้าใจไม่ถูกต้อง และมีเจตคติที่ไม่ดีต่อการเรียนกลุ่มวิชาการงานและอาชีพ และ พละนาฏย ผู้ปกครองเน้นการศึกษาคือ และไม่สนับสนุนการเรียนวิชาชีพ ส่วนในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายนั้น พบว่ายังมีข้อมูลไม่เพียงพอในการสรุปว่า ผู้ปกครองไม่สนับสนุนแผนการเรียน วิชาอาชีพ

ในปีการศึกษา 2533 กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ได้ดำเนินการตรวจสอบคุณภาพการศึกษาด้วยการจัดทำโครงการติดตามประเมินการใช้หลักสูตรของสถานศึกษา เพื่อ ประเมินคุณภาพของผู้เรียน และกระบวนการจัดการศึกษาของโรงเรียน ตามจุดหมายของหลักสูตร โดยประเมิน (1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 125,495 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 47,981 คน (2) ประเมินการจัดการศึกษาของ โรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 143 โรงเรียน และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย 126 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ประเมินผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน ได้แก่ แบบวัดประเภทต่าง ๆ ที่เป็นการเลือกตอบ จำนวน 7 ฉบับ สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (ม.3) และจำนวน 6 ฉบับ สำหรับชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 6 (ม.6) เครื่องมือที่ใช้ประเมินการจัดการศึกษา ของโรงเรียน คือ แบบประเมิน 1 ฉบับ ในการเก็บข้อมูลได้ประสานงานกับหน่วยงานในส่วนภูมิภาคให้เป็นผู้ดำเนินการให้ สรุปผลการ ประเมิน ได้ดังนี้ (กรมวิชาการ. 2535 : 6 - 7)

1. ผลการประเมินคุณภาพของนักเรียน พบว่า ทั้งนักเรียนชั้น ม.3 และ ม.6 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับดีในด้านคุณลักษณะทั่วไป คุณลักษณะเพื่อพัฒนาชีวิตและคุณลักษณะ เพื่อพัฒนาสังคม มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับปานกลาง ได้แก่ ความสามารถทาง วิทยาศาสตร์ นอกจากนี้ยังพบว่า เฉพาะนักเรียนชั้น ม.3 มีความสามารถทางภาษาไทยดี และความสามารถทางคณิตศาสตร์ การคิดและแก้ปัญหาปานกลาง ส่วนนักเรียนชั้น ม.6 มีความสามารถทางภาษาไทยปานกลาง

2. ผลการประเมินกระบวนการจัดการศึกษาของโรงเรียน พบว่า

2.1 โรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และตอนปลายปฏิบัติได้มากในด้าน

(1) การเตรียมความพร้อมในเรื่องการประสานงานกับหน่วยงานภายนอก การเตรียมบุคลากร การจัดระบบบริหารและการจัดสื่อและเอกสารเกี่ยวข้องกับ การเรียนการสอน (2) การบริหาร หลักสูตรในเรื่องการวางแผนทั่วไป (3) การเรียนการสอนในเรื่องการจัดและพัฒนาการเรียน

การสอนให้เหมาะสมกับจุดหมายของหลักสูตร และการสอนซ่อมเสริมเพื่อพัฒนาผู้เรียน นอกจากนี้ยังพบว่า เฉพาะโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นนั้นยังปฏิบัติได้มาก ในด้านการบริหารหลักสูตร ในเรื่องการดำเนินงานตามแผน ในด้านการเรียนการสอน ในเรื่องการสอนเน้นกระบวนการกลุ่ม และการสอนเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

2.2 โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายปฏิบัติได้น้อยในด้าน

- (1) การเตรียมความพร้อมในเรื่องการประชาสัมพันธ์หลักสูตร และการจัดข้อมูลพื้นฐาน
 - (2) การบริหารหลักสูตรในเรื่องการประเมินผลการดำเนินการ (3) การเรียนการสอน
- ในเรื่องการสอนเน้นกระบวนการ นอกจากนี้ยังพบว่า โรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายยังปฏิบัติได้น้อย ในด้านการบริหารหลักสูตร ในเรื่องการจัดทำแผนงานด้านวิชาการและการดำเนินงานตามแผน ในด้านการเรียนการสอนในเรื่องการสอนเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและการสอนเน้นกระบวนการกลุ่ม

สำนักงานศึกษาธิการเขต เขตการศึกษา 8 ได้ดำเนินการวิจัยเรื่องสภาพการดำเนินการของโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตรในการนำหลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 ไปใช้ในปีการศึกษา 2533 ของเขตการศึกษา 8 โดยเก็บข้อมูลในโรงเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา เฉพาะในโรงเรียนมัธยมศึกษาได้เก็บข้อมูลจากผู้บริหารและครูใน 17 โรงเรียน เพื่อทราบถึงสภาพการดำเนินการของโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตรในการนำหลักสูตรไปใช้ด้านการเตรียมความพร้อม การบริหารหลักสูตร และการเรียนการสอน เครื่องมือที่ใช้คือแบบประเมินตนเองของโรงเรียนซึ่งกรมวิชาการเป็นผู้จัดทำขึ้น ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ (กรมวิชาการ. 2535 : 7 - 8)

1. ด้านการเตรียมความพร้อม โรงเรียนได้ดำเนินการอย่างมาก ในเรื่องระบบการบริหาร สื่อวัสดุอุปกรณ์ การประชาสัมพันธ์ การเตรียมบุคลากร ความมั่นใจของครูและผู้บริหาร ข้อมูลพื้นฐาน การประสานงานกับหน่วยงานภายนอก

2. ด้านการบริหารหลักสูตร โรงเรียนได้ดำเนินการอย่างมาก ในเรื่องการจัดทำแผนงานด้านวิชาการ การวางแผนทั่วไป การดำเนินงานตามแผน การประเมินผลการดำเนินงาน

3. ด้านการเรียนการสอน โรงเรียนได้ดำเนินการอย่างมาก ในเรื่องการจัดและพัฒนาการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับจุดหมายของหลักสูตร การสอนเน้นกระบวนการ

การสอนเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การสอนซ่อมเสริมเพื่อพัฒนาผู้เรียน และการสอนเน้นกระบวนการ

ในปีเดียวกันนี้ กรมวิชาการได้ดำเนินการวิจัยเรื่องประสิทธิผลของหลักสูตร ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 ซึ่งวัตถุประสงค์หนึ่งคือ ศึกษาสภาพการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษา ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 ของโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตรด้วยการสัมภาษณ์ผู้รับผิดชอบ ได้แก่ ศึกษานิเทศก์และผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มละ 18 คน รวมทั้งสิ้น 36 คน พบว่า ศึกษานิเทศก์และผู้บริหารโรงเรียนมีความเห็นว่า การใช้หลักสูตรในโรงเรียนประสบความสำเร็จบางส่วน เหตุผลที่ไม่สำเร็จคือ การขาดความพร้อมภายใน ได้แก่ ขาดบุคลากรในโรงเรียน ครูไม่เข้าใจหลักสูตรแจ่มแจ้งและไม่เปลี่ยนพฤติกรรมการสอน และการขาดความพร้อมภายนอก ในเรื่อง การเตรียมการต่าง ๆ ของกรมวิชาการและกรมเจ้าสังกัด ปัญหาที่เกิดขึ้นมากกว่าร้อยละ 80 คือปัญหาการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นกระบวนการและการปฏิบัติ ปัญหาการส่งเสริมให้ท้องถิ่นพัฒนาหลักสูตร ปัญหาที่เกิดขึ้นร้อยละ 70 - 80 คือปัญหาในเรื่อง การจัดทำแนวการสอนและแผนการสอน การใช้แหล่งวิชาการ สถานประกอบการ และสถานประกอบอาชีพ เอกสารประกอบหลักสูตรและสื่อต่าง ๆ การให้นักเรียนได้เลือกเรียนรายวิชาต่าง ๆ ตามความถนัดและความสนใจ และความเข้าใจหลักสูตรของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง เรื่องที่โรงเรียนต้องการความช่วยเหลือมากที่สุดจากกรมวิชาการ คือ การอบรมบุคลากรในเรื่องการสอนที่เน้นกระบวนการ การจัดทำแผนการสอน โครงการสอน จากกรมเจ้าสังกัด คืองบประมาณดำเนินการ เรื่องที่หน่วยงานต่าง ๆ ควรปรับปรุงการประสานงาน มีดังนี้ กรมวิชาการควรปรับปรุงการประสานงาน กรมเจ้าสังกัดควรปรับปรุงการนิเทศและติดตาม ผลการใช้หลักสูตร หน่วยงานในจังหวัดควรปรับปรุงการสรรหาบุคลากรที่มีคุณภาพ โรงเรียนควรปรับปรุงคุณภาพของบุคลากร เรื่องที่ต้องเตรียมการอย่างเร่งด่วนมากที่สุด คือ การเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการ (กรมวิชาการ. 2535 : 8 -9)

จากการติดตามการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 ในโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตรของกรมวิชาการ พบว่า โรงเรียนมีความเป็นห่วงและกังวลใจในเรื่องการจัดกิจกรรมอิสระของนักเรียน ซึ่งเป็นเรื่องใหม่ที่ไม่เคยมีกำหนดไว้ในหลักสูตรฉบับใดมาก่อน ดังนั้นในปี พ.ศ. 2534 กรมวิชาการจึงดำเนินการวิจัยเรื่อง สภาพและรูปแบบของการจัดกิจกรรมอิสระ เพื่อศึกษาสภาพปัญหา อุปสรรค และรูปแบบ

การจัดกิจกรรมอิสระของโรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 12 โรงเรียน ใน 11 จังหวัด โดยให้แบบสอบถามเก็บข้อมูลโดยตรงจากครูที่รับผิดชอบ จำนวน 125 คน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และปีที่ 4 รวม 529 คน ผลการวิจัยจากครูพบว่า งานที่ครูส่วนมาก (ร้อยละ 50) ปฏิบัติในชั่วโมงกิจกรรมอิสระ คือ ควบคุมดูแลให้นักเรียนทำกิจกรรมตามความต้องการ ตามเวลาที่กำหนดรองลงมาให้นักเรียนบริหารเองโดยอิสระ ไม่ควบคุมดูแลว่านักเรียนได้ทำกิจกรรมหรือไม่ (ร้อยละ 31) เป็นที่ปรึกษาและจัดกลุ่มให้ (ร้อยละ 22) ผลการวิจัยจากนักเรียนพบว่า งานที่นักเรียนปฏิบัติในชั่วโมงกิจกรรมอิสระ 3 อันดับแรก คือ อ่านหนังสือที่เลือกเอง (ร้อยละ 88) ปฏิบัติงานที่กลุ่ม (ร้อยละ 84) และมีเสรีภาพในการเลือกกิจกรรมที่ต้องเรียน (ร้อยละ 82) โดยส่วนใหญ่ (ร้อยละ 79) รายงานผลการปฏิบัติงานต่ออาจารย์ผู้รับผิดชอบ และรายงานเมื่อกิจกรรมเสร็จแล้วและสัปดาห์ละ 1 ครั้ง (ร้อยละ 36 เท่ากัน) ประโยชน์ที่นักเรียนได้รับ 3 อันดับแรก คือ รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ (ร้อยละ 95) รู้จักทำงานร่วมกับผู้อื่น (ร้อยละ 92) และได้พัฒนาตนเอง (ร้อยละ 91) ทั้งร้อยละ 99 ชอบทำกิจกรรมในชั่วโมงอิสระ และถ้าให้เลือกได้เอง ร้อยละ 98 จะเลือกให้มีกิจกรรมอิสระ (กรมวิชาการ, 2535 : 9)

ในปีการศึกษา 2535 กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ได้ทำการวิจัยเรื่อง ภาพรวมการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้ใช้หลักสูตรต่อการใช้หลักสูตร และการปฏิบัติตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) โดยให้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ใช้หลักสูตรทั่วประเทศที่เข้าร่วมประชุม เรื่องภาพรวมการใช้หลักสูตร 2533 กับกรมวิชาการจำนวน 76 คน ประกอบด้วยผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนฝ่ายวิชาการ หัวหน้าหมวดวิชา/หัวหน้างาน และผู้สอน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ (กรมวิชาการ, 2535 : บทคัดย่อ)

1. ผู้ใช้หลักสูตรเห็นด้วยอย่างมากต่อหลักการของหลักสูตร 4 ข้อ ใน 6 ข้อ โดยเห็นด้วยเป็นส่วนน้อยเกี่ยวกับความมีพื้นฐานเพียงพอของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในการไปประกอบอาชีพและการมีความรู้ทักษะเฉพาะด้านของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่จะนำไปประกอบอาชีพ ส่วนความเห็นต่อการสนองตามหลักการของหลักสูตร จำนวน 3 ข้อ จุดเน้นของหลักสูตร จำนวน 2 ข้อ การจัดกิจกรรมตามหลักสูตร จำนวน 2 ข้อ และการประเมินผลตามหลักสูตร จำนวน 7 ข้อ ผู้ใช้หลักสูตรเห็นด้วยเป็นอย่างมาก

2. จากการสอบถามการปฏิบัติตามหลักสูตรในเรื่องการเตรียมตัวครู จำนวน 4 ข้อ การเตรียมการจัดกิจกรรม จำนวน 8 ข้อ การเตรียมการประเมินผล จำนวน 7 ข้อ และการจัดรายวิชาเลือกเสรี จำนวน 2 ข้อ พบว่า ผู้ใช้หลักสูตรส่วนใหญ่มากกว่าร้อยละ 60 ให้ข้อมูลว่าโรงเรียนปฏิบัติตามหลักสูตรทุกข้อ กล่าวคือ ในจำนวน 21 ข้อ ที่ให้พิจารณา มีจำนวน 12 ข้อ ที่ผู้ใช้หลักสูตรมากกว่าร้อยละ 90 มีความเห็นว่าโรงเรียนปฏิบัติ เรื่องที่ผู้ใช้หลักสูตร ร้อยละ 98.7 ซึ่งเป็นร้อยละสูงสุด มีความเห็นว่าโรงเรียนได้ปฏิบัติมี 2 ข้อ คือ การชี้แจงให้ครูเข้าใจระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการประเมินผล และการกำหนดสัดส่วนของคะแนน การประเมินผลระหว่างภาคกับปลายภาคเรียน เรื่องที่ผู้ใช้หลักสูตรร้อยละ 70 - 80 มีความเห็นว่าโรงเรียนได้ปฏิบัติมีจำนวน 5 ข้อ และเรื่องที่ผู้ใช้หลักสูตรร้อยละ 85 - 70 ซึ่งเป็นร้อยละต่ำสุดมีความเห็นว่า โรงเรียนได้ปฏิบัติจำนวน 2 ข้อ คือ การศึกษาและรวบรวมข้อมูลของนักเรียนเป็นรายบุคคล (ร้อยละ 65.8) และการนำจุดประสงค์การเรียนรู้ จากแผนการสอนมาวิเคราะห์ความสำคัญ (ร้อยละ 67.1)

3. ผู้สอนให้ข้อเท็จจริงการปฏิบัติตามหลักสูตรใน 2 เรื่อง คือ การเตรียมสื่อและอุปกรณ์ จำนวน 7 ข้อ และการสอนซ่อมเสริม 4 ข้อ ว่า ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 75 ที่ปฏิบัติตามหลักสูตร ผู้สอนมากกว่าร้อยละ 90 ปฏิบัติใน 4 ข้อ ข้อที่มีผู้สอนปฏิบัติสูงสุด (ร้อยละ 96.6) คือ เลือกใช้สื่อทั้งประเภทเอกสารและอุปกรณ์ ให้เหมาะสมกับลักษณะและธรรมชาติของวิชาที่สอน ข้อที่มีผู้สอนปฏิบัติน้อยที่สุด (ร้อยละ 74.1) คือ ก่อนการสอนซ่อมเสริม ได้สำรวจความรู้พื้นฐานของนักเรียนจากผลการทดสอบครั้งก่อน

จากงานวิจัยที่เกี่ยวกับการประเมินการใช้หลักสูตรดังกล่าวข้างต้น ชี้ให้เห็นลักษณะ วิธีการ และขอบข่ายของการประเมินการใช้หลักสูตร โดยสรุป ดังนี้

1. ลักษณะของการประเมินการใช้หลักสูตร เป็นการประเมินโดยหน่วยงานหรือบุคลากรภายนอกโรงเรียน วัตถุประสงค์การประเมินในระดับโรงเรียนหรือใช้บุคลากรภายในโรงเรียนเป็นผู้ประเมินในลักษณะของการประเมินตนเอง

2. วิธีการประเมินส่วนใหญ่ใช้วิธีการประเมินรวมสรุป มากกว่าการประเมินความก้าวหน้าเพื่อการปรับปรุงพัฒนางาน

3. ขอบข่ายของการประเมิน ประกอบด้วย การประเมินในส่วนต่าง ๆ ดังนี้

3.1 การประเมินกระบวนการพัฒนาหลักสูตร ทั้งในด้านการจัดทำหลักสูตร โครงสร้างหลักสูตร และการนำหลักสูตรไปใช้ ซึ่งพบว่า ประสิทธิภาพสำเร็จในด้านการจัดทำหลักสูตร แต่ยังไม่ประสบความสำเร็จในด้านการนำหลักสูตรไปใช้

3.2 การประเมินกระบวนการใช้หลักสูตร โดยมุ่งประเมินกระบวนการ จัดการศึกษาของโรงเรียน ด้านการเตรียมความพร้อม การบริหารหลักสูตร และการเรียน การสอน

3.3 การประเมินผลสัมฤทธิ์ของการใช้หลักสูตร โดยมุ่งประเมินคุณภาพ ของนักเรียนทั้งในด้านคุณลักษณะทั่วไป คุณลักษณะเพื่อพัฒนาชีวิต และคุณลักษณะเพื่อพัฒนาสังคม

3.4 การประเมินองค์ประกอบที่สนับสนุนการใช้หลักสูตร โดยมุ่งประเมิน เกี่ยวกับการวัดและประเมินผล การแนะแนว สื่อการเรียนการสอน สมรรถภาพครู การนิเทศ และผู้ปกครองและชุมชน

ตอนที่ 2 แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินและเทคนิควิธีประเมินองค์การหรือสถาบันการศึกษา

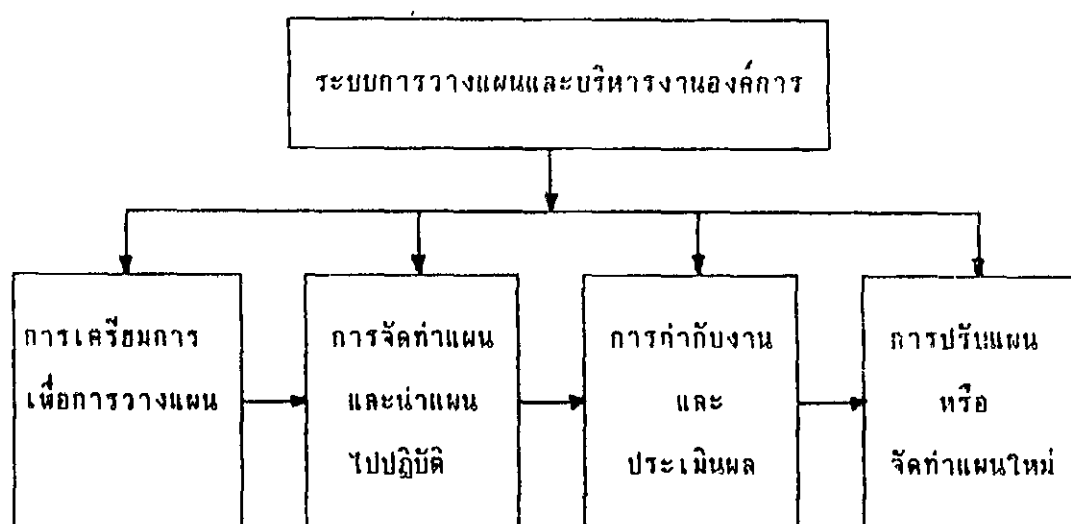
เพื่อเป็นแนวทางในพัฒนาระบบการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตรสำหรับโรงเรียน มัธยมศึกษา ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับระบบการประเมินในส่วนที่เกี่ยวข้องกับองค์การหรือ สถาบันการศึกษา ดังนี้

- 2.1 บทบาทของการประเมินและการควบคุมองค์การ
- 2.2 การพัฒนาระบบการประเมินทางการศึกษา
- 2.3 เทคนิควิธีประเมินองค์การหรือสถาบันการศึกษา

2.1 บทบาทของการประเมินและการควบคุมองค์การ

องค์การเป็นหน่วยของการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาที่มีลักษณะสำคัญประการหนึ่ง คือ การปฏิบัติการกิจให้เป็นไปตามเป้าหมาย และมาตรฐานที่กำหนดไว้ การปฏิบัติการกิจดังกล่าว นี้จะต้องอาศัยการวางแผนและบริหารงาน ซึ่งต้องมีการจัดระบบงานให้เหมาะสมเพื่อรองรับ

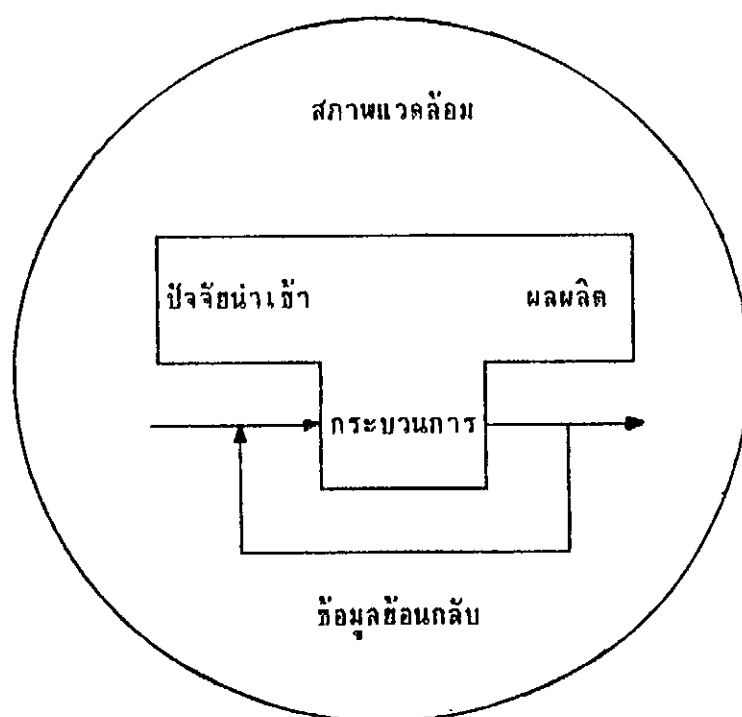
การบริหารงานนั้น ๗ ระบบการวางแผนและบริหารงานองค์การประกอบด้วยระบบย่อย 4 ระบบ คือ (1) การเตรียมการเพื่อการวางแผน (2) การจัดทำแผนและนำแผนไปปฏิบัติ (3) การกำกับงานและประเมินผล และ (4) การปรับแผนหรือจัดทำแผนใหม่ (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. 2528 : 3 - 4) ดังแสดงในภาพประกอบ 8

ภาพประกอบ 8 ส่วนประกอบของระบบการวางแผนและบริหารงานองค์การ

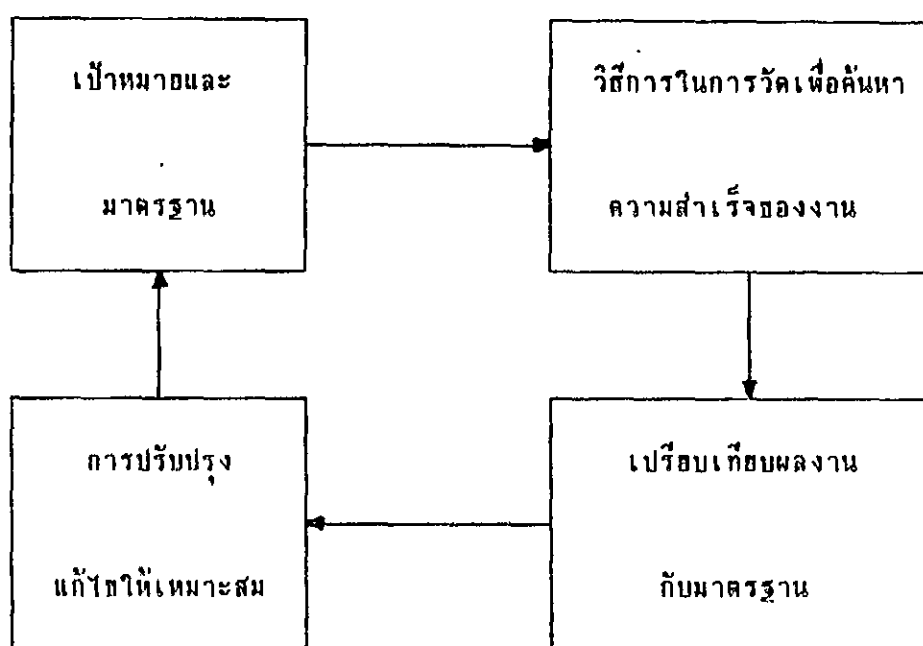
จากภาพประกอบ 8 แสดงให้เห็นถึงระบบย่อยของระบบการวางแผนและบริหารงานองค์การ ซึ่งมีลักษณะเป็นขั้นตอนสอดคล้องต่อเนื่องกัน ระบบย่อยที่สำคัญระบบหนึ่งของระบบการวางแผนและบริหารงานองค์การก็คือ ระบบการกำกับและประเมินผล ซึ่งถ้าพิจารณาในเชิงกระบวนการบริหารงาน พบว่า การกำกับงานและประเมินผลก็เป็นส่วนหนึ่งของวงจรของกระบวนการบริหารงาน ซึ่งประกอบด้วยการวางแผน การดำเนินงานตามแผนและการประเมินผล การดำเนินงานในแต่ละขั้นตอนในกระบวนการบริหารงานนี้ มีความต่อเนื่องกันเป็นวงจรจนกว่าแผนจะบรรลุวัตถุประสงค์ การประเมินผลช่วยให้ได้ข้อมูลสารสนเทศย้อนกลับ เพื่อปรับปรุงแผนงานอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งเมื่อปรับปรุงแล้วก็สามารถดำเนินงานตามแผนที่ปรับปรุงใหม่อีกอย่างเป็นระบบที่ต่อเนื่อง

โดยที่ทฤษฎีองค์การสมัยใหม่ได้เน้นถึงระบบโครงสร้างและประสิทธิภาพของคน รวมทั้งปัจจัยที่เกี่ยวข้องและสิ่งแวดล้อมภายนอกที่มีอิทธิพลต่อองค์การ ดังนั้นการบริหารงานในปัจจุบันจึงเน้นการบริหารงานแบบระบบเปิดเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งมีการปรับตัวของระบบอยู่เสมอ องค์การต้องมีการปรับระบบการทำงานอยู่เสมอเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม และให้เกิดผลตอบแทนสูงสุด มีข้อมูลย้อนกลับเพื่อให้้องค์การได้ทราบถึงผลการดำเนินงานว่าควรแก้ไขปรับปรุงอย่างไร หากละเลยหรือไม่เห็นความสำคัญในเรื่องข้อมูลย้อนกลับ โดยเฉพาะข้อมูลในทางลบแล้วโอกาสในการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาองค์การย่อมเกิดขึ้นไม่ได้ (สมพงษ์ เกษมสิน. 2517 : 48 - 49) องค์ประกอบพื้นฐานขององค์การในเชิงระบบเปิดประกอบด้วย สิ่งที่เป็นพื้นฐาน 5 ประการ คือ ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต ข้อมูลย้อนกลับ และ สภาพแวดล้อม (Cleland and King. 1983 : 21 - 22 ; กิติมา ปรีดีฉิลก. 2529 : 142) ดังแสดงในภาพประกอบ 9

ภาพประกอบ 9 องค์ประกอบขององค์การในเชิงระบบเปิด

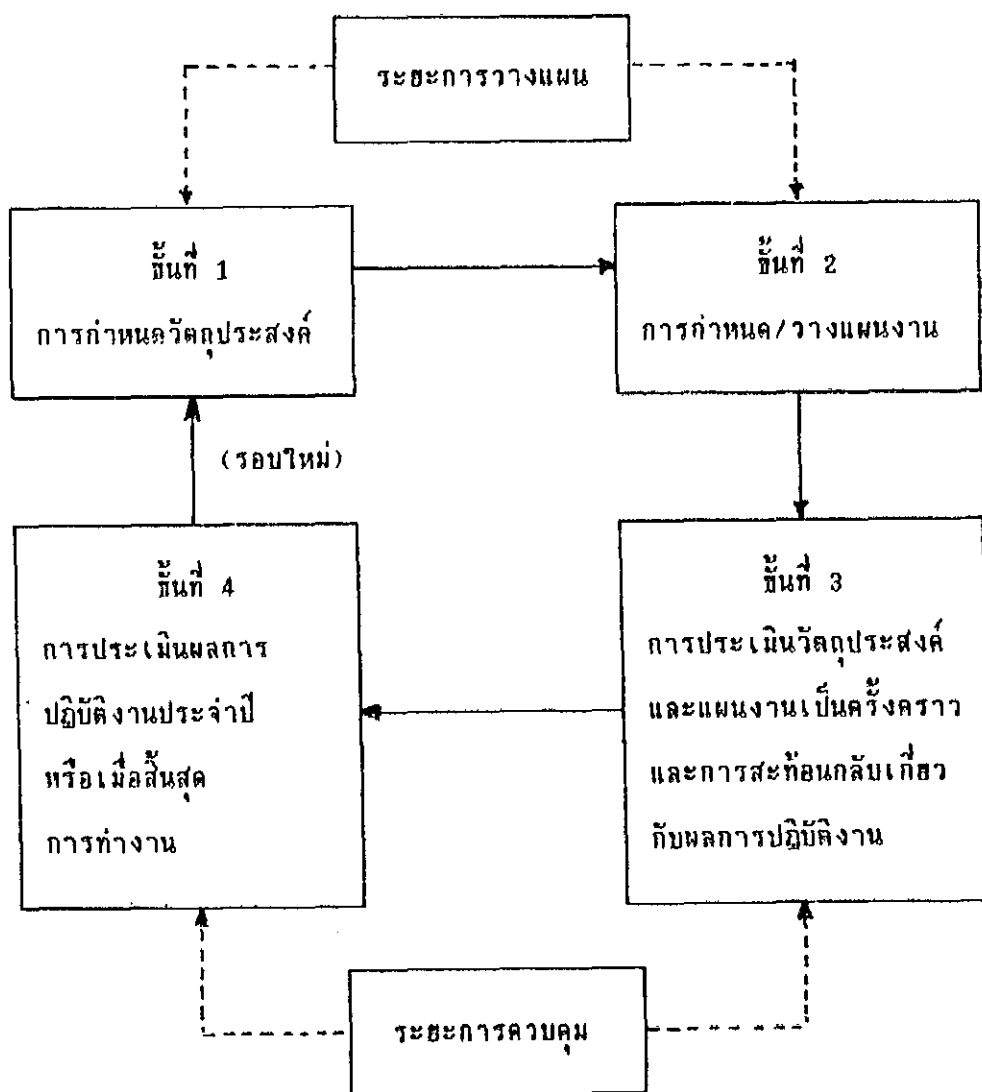
ในการบริหารองค์การนั้น ขั้นตอนที่สำคัญของกระบวนการบริหารประกอบด้วย การวางแผน การจัดการ การควบคุมและการประเมิน ซึ่งเห็นได้ว่าการควบคุม และการประเมินผลต่างก็เป็นองค์ประกอบสำคัญของการบริหารองค์การ ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบ ภายใน 4 ประการของกระบวนการควบคุมองค์การ แสดงดังภาพประกอบ 10 (พงศสิทธิ์ ศรีสมทรัพย์ และชลิดา ศรีมณี. 2526 : 125, 260)

ภาพประกอบ 10 องค์ประกอบสำคัญในการควบคุมองค์การ

จากภาพประกอบ 10 นี้ให้เห็นว่า ในการควบคุมองค์การใด ๆ นั้นต้องเริ่มต้น ด้วยการศึกษเป้าหมายและรายละเอียดของการดำเนินงาน รวมทั้งกำหนดมาตรฐานหรือเกณฑ์ที่เกี่ยวข้อง จากนั้นต้องมีการกำหนดวิธีการวัดเพื่อค้นหาความสำเร็จของงาน แล้วเปรียบเทียบผลงานจริง ๆ กับมาตรฐาน และในขั้นสุดท้ายเป็นการประเมินผลที่ได้จากการเปรียบเทียบในขั้นที่สาม เพื่อให้ได้สารสนเทศในการปรับปรุงแก้ไขสิ่งที่บกพร่อง ให้สอดคล้องกับเป้าหมายและมาตรฐานที่กำหนดไว้

การควบคุมองค์การเป็นตัวบ่งชี้ให้เห็นว่า องค์การสามารถบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่เพียงใด ซึ่งมีความสัมพันธ์กับการวางแผน เพราะการวางแผนงานเป็นตัวกำหนดวัตถุประสงค์ที่ต้องการ ในขณะที่การควบคุมงานเป็นเครื่องมือที่ทำให้การบริหารงานดำเนินไปตามแผนงาน และวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ ในกระบวนการบริหารโดยวัตถุประสงค์ (Management By Objective : MBO) นั้น ให้ความสำคัญประสานการวางแผน (Planning) และการควบคุมงาน (Control) เข้าด้วยกัน โดยแบ่งขั้นตอนการบริหารออกเป็น 4 ขั้นตอน และแต่ละขั้นตอนเกี่ยวพันกันเป็นวงจร (โทวิท กังสนันท์. 2527 : 126 ; อ้างอิงมาจาก William and Gerald. 1973) ดังแสดงในภาพประกอบ 11

ภาพประกอบ 11 ขั้นตอนการบริหารโดยวัตถุประสงค์

จากภาพประกอบ 11 นั้น เห็นได้ว่า ระยะเวลาการควบคุมเริ่มต้นจากขั้นตอนที่ 3 ซึ่งเน้นด้านการประเมินวัตถุประสงค์ และแผนงานที่ต่อเนื่องมาจากระยะการวางแผนในขั้นต้น การประเมินผลดังกล่าว กระทำเป็นครั้งคราวและมีระบบสะท้อนกลับของผลการปฏิบัติงานในแต่ละช่วงเวลาไปยังผู้บริหารหรือผู้ปฏิบัติงาน เพื่อให้ทราบเกี่ยวกับสถานการณ์ที่เป็นอยู่ก่อนที่จะมีการประเมินทั้งระบบงานหลังจากได้ปฏิบัติงานสิ้นสุดลง

หลักการควบคุมงานในการบริหารโศกวิศุประสงค์ มีลักษณะคล้ายคลึงและที่ขอบเขตที่ไม่แตกต่างออกไปจากการควบคุมในการบริหารงานทั่วไปมากนัก ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น 4 ด้านหลัก คือ (1) การควบคุมระบบข่าวสาร (2) การควบคุมระบบการผลิตและการดำเนินงาน (3) การควบคุมระบบการเงิน และ (4) การประเมินผลการปฏิบัติงาน ในการควบคุมงานนั้นต้องอาศัยหลักการควบคุมและประเมินงานของตนเองทั้งในด้านการปฏิบัติงานระดับบุคคลและหน่วยงาน (โกวิท กังสนันท์. 2527 : 127, 129) ซึ่ง เทพนม เมืองแมน และสรวง สุวรรณ (2529 : 115) ได้เสนอขั้นตอนไว้ 3 ขั้นตอนดังนี้

1. การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลทุกระดับ เพื่อวัดความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับความพึงพอใจในการทำงาน

2. การส่งข้อมูลย้อนกลับ ผลของการสำรวจและวิเคราะห์ข้อมูล ควรจะได้ส่งไปยังผู้รับผิดชอบงานในหน่วยงานระดับต่าง ๆ เพื่อให้ผู้รับผิดชอบงานได้ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของตน

3. การปรับปรุงองค์การ เป็นผลซึ่งเกิดขึ้นจากการใช้ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ และส่งย้อนกลับมาให้ผู้รับผิดชอบงานและผู้เกี่ยวข้อง เพื่อปรับปรุงการดำเนินงานขององค์การ

จากขั้นตอนของการควบคุมองค์การนี้ชี้ให้เห็นว่า ข้อมูลย้อนกลับ ซึ่งเป็นสารสนเทศที่ได้จากการประเมิน มีความสำคัญและจำเป็นต่อการปฏิบัติพัฒนางาน เพราะข้อมูลย้อนกลับเป็นกลไกในการควบคุมคุณภาพของการปฏิบัติงาน ทำให้ผู้ปฏิบัติงานรู้ผลการกระทำของตนเองว่าเป็นอย่างไร ซึ่งนอกจากจะเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงพัฒนางานแล้วยังทำให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติพัฒนางานให้ดียิ่งขึ้น สิ่งที่ทำให้เกิดแรงจูงใจและทำให้ทำงานมีความหมายมากที่สุดนั้น เกี่ยวข้องกับงานกิจกรรม 3 ประการ คือ การวางแผน การดำเนินงานตามแผน และการควบคุมหรือการประเมินผล ในการควบคุมนี้กลุ่มผู้ปฏิบัติงานต้องกำหนดเป้าหมายและมาตรฐานของการทำงาน หรือผลผลิตที่ผู้ใช้บริการต้องการ รวบรวมข้อมูลตรวจสอบ

ประเมินผล และปรับปรุงกระบวนการทำงานและแผนงานด้วยตนเอง (เทพนม เมืองแมน และสวึง สุวรรณ. 2529 : 82, 90 : อ้างอิงมาจาก Hackman and Odham. 1976)

จากระบบการวางแผนและการบริหารงานองค์การ วงจรกระบวนการบริหารงาน องค์ประกอบขององค์การในเชิงระบบเปิด องค์ประกอบสำคัญในการควบคุมองค์การ ขั้นตอนการบริหารงานโดยวัตถุประสงค์ และขั้นตอนของการควบคุมองค์การนั้น เห็นได้ว่าการประเมินเป็นส่วนหนึ่งของระบบงานขององค์การและมีบทบาทสำคัญที่ทำให้ได้ข้อมูลสารสนเทศย้อนกลับ เพื่อการควบคุม ปรับปรุง และพัฒนางานขององค์การ จึงกล่าวได้ว่า การประเมินเป็นทั้งกลไกในการควบคุม และพัฒนางานขององค์การให้บรรลุตามเป้าหมายและมาตรฐานที่กำหนดไว้

2.2 การพัฒนาระบบการประเมินทางการศึกษา

การประเมินได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางว่าเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยในการปรับปรุงและพัฒนางาน และได้ถูกจัดเข้าไว้เป็นส่วนหนึ่งของระบบงานในทุกสาขา การพัฒนาระบบการประเมินดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง ได้มีผู้เสนอแนวคิดในการสร้าง หรือพัฒนาระบบการประเมินไว้หลายลักษณะด้วยกัน สตัฟเฟิลบีม (Nevo. 1983 : 117 : citing Stufflebeam. 1974) เป็นบุคคลหนึ่งที่ได้เสนอแนวคิดในการพัฒนาระบบการประเมินโดยใช้คำถามหลัก 8 ข้อ เป็นแนวทาง ต่อมา นีโว (Nevo. 1983 : 117 - 128) ได้ปรับปรุงและขยายคำถามหลักของ สตัฟเฟิลบีม โดยได้เสนอใหม่เป็นคำถาม 10 คำถาม ซึ่งรายละเอียดของแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการประเมินที่สำคัญ และการพัฒนาหาคำตอบในแต่ละคำถาม จากผลการศึกษาของ นีโว (Nevo) มีดังต่อไปนี้

1. นิยามของการประเมินคืออะไร จากการศึกษาค้นคว้าด้านการประเมินพบว่า มีผู้ให้นิยามคำว่า การประเมินไว้มากมายน นิยามที่รู้จักกันดีในระยะแรก ก็คือ นิยามของ ไทเลอร์ (Tyler. 1950) ซึ่งกล่าวว่าการประเมิน "เป็นกระบวนการตัดสินว่าสิ่งที่เกิดขึ้นจริงเป็นไปตามวัตถุประสงค์ทางการศึกษาที่กำหนดไว้หรือไม่" นอกจากนี้ยังมีนักการประเมินระดับผู้นำเช่น ครอนบัค (Cronbach. 1963) สตัฟเฟิลบีม และคณะ (Stufflebeam et al. 1971) และอัลคิน (Alkin. 1969) ได้ให้นิยามไว้ว่า การประเมินเป็น

กระบวนการแสวงหาสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจ ส่วนกลุ่มของ ไอส์เนอร์ (Eisner, 1979) กลาส (Glass, 1969) เฮาส์ (House, 1980) และสคริฟเวน (Scriven, 1979) เห็นว่า การประเมินเป็นการตีราคาหรือคุณค่าของสิ่งหนึ่งสิ่งใด การให้นิยามที่นับว่าครอบคลุมและเป็นที่ยอมรับมากที่สุดในปัจจุบัน ก็คือ การให้นิยามโดย Joint Committee on Standards for Educational Evaluation (Joint Committee, 1981) ซึ่งกล่าวว่า การประเมิน หมายถึง การตีราคาหรือคุณค่าของ สิ่งใดสิ่งหนึ่ง ด้วยวิธีการสืบค้นอย่างเป็นระบบ การให้นิยามที่สำคัญอีกกลุ่มหนึ่งได้แก่ Stanford Evaluation Consortium ซึ่งให้นิยามว่า การประเมินเป็นการตรวจสอบเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ทั้งในโปรแกรมและที่เป็นผลจากโปรแกรมที่ประเมินด้วยวิธีการที่เป็นระบบ โดยที่การตรวจสอบ ดังกล่าวช่วยให้เกิดการปรับปรุงทั้งโปรแกรมที่ถูกประเมินและโปรแกรมอื่น ๆ ที่มีวัตถุประสงค์ ในลักษณะเดียวกัน

จากแนวคิดเกี่ยวกับความหมายของการประเมินดังกล่าวข้างต้น อาจสรุปได้ เป็นสองแนวคือ แนวที่หนึ่งให้นิยามในลักษณะที่ว่า การประเมินเป็นการตัดสินคุณค่าหรือตีราคา สิ่งที่ถูกประเมิน ซึ่งการประเมินลักษณะนี้อาจก่อให้เกิดความวิตกกังวลต่อผู้ที่ถูกประเมิน หรือ ผู้เกี่ยวข้องอื่นจะนำไปสู่ความรู้สึกที่ต่อต้านการประเมินได้ ส่วนอีกแนวหนึ่งมุ่งประเมินเพื่อ แสวงหาสารสนเทศสำหรับการตัดสินใจในการปรับปรุงและพัฒนางาน ซึ่งได้รับการยอมรับ จากผู้ถูกประเมินหรือผู้ออกคำสั่ง หรือว่าจ้างให้ประเมินมากกว่า ดังนั้น วิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้ เกิดทัศนคติที่ดีต่อการประเมิน ก็คือ พยายามให้การประเมินเป็นเครื่องมือช่วยให้การบริหาร หรือการปฏิบัติงานในหน่วยงานต่าง ๆ บรรลุผลดีขึ้นอย่างชัดเจน

2. หน้าที่ของการประเมินคืออะไร สคริฟเวน (Scriven, 1967) เป็นบุคคลแรกที่เสนอแนะให้จำแนกการประเมินออกเป็น การประเมินความก้าวหน้า และการ ประเมินรวมสรุป ซึ่งการประเมินทั้งสองแบบนี้ มีบทบาทหรือหน้าที่แตกต่างกัน ต่อมา สตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam, 1972) เสนอแนะให้จำแนกการประเมินออกเป็นสองประเภท คือ การประเมินก่อนปฏิบัติ (Proactive Evaluation) เพื่อช่วยในการตัดสินใจก่อนลงมือ ปฏิบัติงาน กับ การประเมินสิ่งที่ได้ทำไปแล้ว (Retroactive Evaluation) เพื่อช่วย ในการพิจารณาว่าที่ทำได้แล้วนั้นได้ผลเป็นอย่างไร ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า การประเมินทำหน้าที่ สองประการคือ สำหรับการประเมินความก้าวหน้า ใช้เพื่อปรับปรุง และพัฒนากิจกรรมที่กำลัง

จะดำเนินการต่อไป ส่วนการประเมินรวมสรุป ใช้เพื่อแสดงถึงผลของสิ่งที่ได้ดำเนินการมาแล้ว ให้ตัดสินใจเลือก หรือตัดสินใจ

หน้าที่ของการประเมินอีกสองประการ ก็คือ การประเมินด้านจิตวิทยาหรือสังคม ใช้เพื่อให้เพิ่มความระมัดระวังในกิจกรรมเฉพาะอย่าง หรือเพื่อเพิ่มแรงจูงใจในการทำงาน ให้เกิดขึ้นในคณาจารย์ประเมิน เพื่อเสริมสร้างสัมพันธภาพต่อสาธารณชนหรือต่อหมู่คณะและการ ประเมินในด้านการบริหาร ซึ่งเป็นการประเมินที่ผู้ที่ย่านาวิจัยจัดสิ่งการ เป็นผู้ใช้ในลักษณะผู้ที่ ดำรงตำแหน่งสูงกว่าทำการประเมินผู้ที่ดำรงตำแหน่งต่ำกว่า

กล่าวโดยสรุป การประเมินทำหน้าที่สำคัญสี่ประการ คือ การประเมินความ ก้าวหน้าเพื่อการปรับปรุงและพัฒนางาน การประเมินรวมสรุปเพื่อการคัดเลือกหรือตัดสินใจ การประเมินด้านจิตวิทยาหรือสังคมเพื่อเพิ่มแรงจูงใจและความระมัดระวังในการทำงานและ การประเมินด้านการบริหารเพื่อแสดงความมีอำนาจเหนือกว่าในทางการบริหาร ในการ ประเมินครั้งหนึ่ง ๆ อาจสนองวัตถุประสงค์ได้มากกว่าหนึ่งอย่างได้ แต่สิ่งที่สำคัญอยู่ที่ว่าหน้าที่ ของการประเมินที่ต่างกันและวัตถุประสงค์ของการนำไปใช้ต่างกันนั้นย่อมต้องอาศัยวิธีการประเมิน ที่แตกต่างกัน ดังนั้นหน้าที่สำคัญที่จะต้องตระหนักในการประเมินก็คือ พิจารณาให้เข้าใจต้องแก่ ถึงหน้าที่ หรือวัตถุประสงค์ของการประเมินครั้งนั้นเป็นอันดับแรกของการวางแผนการประเมิน

3. สิ่งที่ต้องประเมินคืออะไร ในการประเมินทางการศึกษามักประเมินเกี่ยวกับนักเรียนและครู จากการพัฒนาระบบการศึกษาในสหรัฐอเมริกาในช่วงปี 1965 ทำให้ความ สนใจเกี่ยวกับการประเมินขยายไปถึง การประเมินหลักสูตร สื่อ เอกสารหลักสูตร โปรแกรม หรือโครงการทางการศึกษาดัง ๆ ตลอดจนการประเมินสถาบันทางการศึกษาด้วย จากการ ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องสรุปสิ่งสำคัญได้สองประการคือ (1) การประเมินไม่จำกัดอยู่เฉพาะ ในส่วนของการประเมินนักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษาเท่านั้น แต่ทุกสิ่งทุกอย่างที่เกี่ยวข้อง กับการศึกษาควรได้รับการประเมินได้ตามความจำเป็นและเหมาะสม (2) การศึกษาสิ่งที่ ต้องประเมินให้เข้าใจอย่างต้องแก่เป็นส่วนสำคัญยิ่งส่วนหนึ่งของการพัฒนาแบบแผนการประเมิน ในทุกครั้งและทุกเรื่อง นอกจากนั้นในขั้นวางแผนการประเมิน การทำความเข้าใจสิ่งที่ต้อง ประเมินให้ต้องแก่ ช่วยให้ผู้ตัดสินใจได้ว่าต้องรวบรวมข้อมูลอะไรบ้าง และวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ เหล่านั้นอย่างไร การจำแนกแยกแยะสิ่งที่ต้องประเมินให้ชัดเจน ช่วยให้การกำหนดจุดมุ่งเน้น

ในการประเมินได้อย่างเหมาะสม และยังช่วยให้เกิดความกระจ่างในทุกจุด คอผู้เกี่ยวข้องกับการประเมินได้อีกด้วย

4. สารสนเทศชนิดใดที่ควรได้จากการประเมิน เมื่อรู้ว่าสิ่งที่ต้องประเมินคืออะไรแล้วอันดับต่อไปต้องพิจารณาว่า ลักษณะมิติใดบ้างที่ต้องการประเมินและประเมินเพื่อให้ได้สารสนเทศอะไรบ้าง แต่ก่อนเมื่อพูดถึงการประเมินทางการศึกษา มักเน้นเฉพาะการประเมินรวมสรุปเท่านั้น ในระยะไม่กี่ปีมานี้ได้มีการขยายขอบข่ายของตัวแปรในการประเมินหลายรูปแบบ (Alkin. 1969 ; Provus. 1971 ; Stake. 1967 ; Stufflebeam. 1969, 1964 ; Stufflebeam et al. 1971) ดังเช่น CIPP Model ของสตีฟเฟิลบีม (Stufflebeam) เสนอว่า ไม่ว่าอะไรก็ตาม ต้องเน้นที่องค์ประกอบที่สำคัญ 4 ประการ คือ จุดมุ่งหมาย การวางแผน กระบวนการดำเนินงานตามแผน และผลผลิตของสิ่งที่ประเมิน ตัวอย่างเช่น ในการประเมินโครงการ เริ่มต้นจากการประเมินคุณค่าของการกำหนดจุดมุ่งหมายของโครงการ ตามด้วยการประเมินคุณภาพของแผน โครงการนั้น ๆ กระบวนการดำเนินงานตามแผนและประเมินคุณค่าของผลผลิต สำหรับ สเตก (Stake. 1967) ได้เสนอ Countenance Model ซึ่งเห็นว่า การประเมินต้องประกอบด้วย ส่วนสำคัญสองส่วน คือ ส่วนของการบรรยายสิ่งที่ต้องประเมินและส่วนของการตัดสินคุณค่า

ต่อมา กูบา และลินคอล์น (Goba and Lincoln. 1981) ได้ขยายและประยุกต์รูปแบบของ สเตก โดยเสนอแนะว่าการประเมินต้องให้ได้สารสนเทศ 5 ส่วน คือ

1. การบรรยายสารสนเทศสิ่งที่ถูกประเมินและเงื่อนไขต่าง ๆ
2. สารสนเทศความรู้สึกรู้สึกหรือการตอบสนองต่อสิ่งที่ต้องประเมินจากผู้เกี่ยวข้องกลุ่มต่าง ๆ
3. สารสนเทศจากประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
4. สารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับค่านิยมของสิ่งที่ต้องประเมิน
5. มาตรฐานที่เกี่ยวข้องกับการประเมิน สารสนเทศเกี่ยวกับมาตรฐานที่เกี่ยวข้องกับการตีราคาและคุณค่าของสิ่งที่ต้องประเมิน

จะเห็นว่า แนวคิดส่วนใหญ่เสนอขยายของสารสนเทศที่ควรได้จากการประเมินในลักษณะกว้าง ๆ ในการประเมินแต่ละครั้ง จึงไม่จำเป็นต้องให้ได้สารสนเทศครอบคลุมหมด

ทุกส่วน แต่อาจจะมุ่งเน้นเฉพาะสารสนเทศที่เป็นไปตามนิยามของการประเมินในครั้งนั้น ๆ ว่า ต้องการอะไร เพียงใด ให้เหมาะสมตามความจำเป็น

5. ในการตัดสินคุณค่าของสิ่งที่ประเมินควรวัดเกณฑ์อะไร การเลือกเกณฑ์เพื่อตัดสินคุณค่าของสิ่งที่ประเมินนับว่าเป็นงานยากที่สุดของการประเมินทางการศึกษา นักประเมินที่คิดวัตถุประสงค์เป็นหลักในการประเมินนั้น พิจารณาแต่เพียงว่าสิ่งที่ถูกประเมิน ได้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ (Tyler. 1950 ; Provus. 1971) จึงไม่ใส่ใจหาเกณฑ์การประเมิน กลุ่มนักประเมินที่นิยามการประเมินว่า เป็นกิจกรรมการรวบรวมสารสนเทศเพื่อช่วยในการตัดสินใจหรือเพื่อวัตถุประสงค์อื่น ๆ (Stufflebeam. 1969 ; Alkin. 1969 ; Cronbach. 1963) ไม่มีปัญหาในการเลือกเกณฑ์การประเมิน

เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์เป็นพื้นฐานของเกณฑ์การประเมินได้อย่างหนึ่ง เกณฑ์อื่น ๆ อาจหาได้จากการระบุสิ่งซึ่งเป็นความจำเป็นหรือความต้องการที่แท้จริงของผู้รับบริการ (Joint Committee. 1981 ; Patton. 1978 ; Scriven. 1972) จากแนวคิดหรือคุณค่าที่เป็นค่านิยมทางสังคม (Guba and Lincoln. 1981 ; House. 1980) จากมาตรฐานที่ยอมรับกันอยู่แล้ว ซึ่งกำหนดโดยผู้เชี่ยวชาญหรือกลุ่มผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ (Eisner. 1979 ; Guba and Lincoln. 1981 ; Stake. 1967) หรือคุณภาพของสิ่งที่ยอมรับว่าเป็นเลิศในเรื่องที่ประเมิน (House. 1980 ; Scriven. 1967)

ผู้เชี่ยวชาญการประเมินส่วนใหญ่เห็นพ้องกันว่า เกณฑ์การประเมินนั้น ต้องกำหนดให้สอดคล้องกับสิ่งที่ประเมิน และหน้าที่ของการประเมินในครั้งนั้น ๆ โดยเฉพาะและถือเป็นหน้าที่ของนักประเมินที่ต้องเลือกเกณฑ์ ที่มีความเที่ยงตรงและสมเหตุสมผลให้ได้ ไม่ว่าเกณฑ์นั้นจะกำหนดโดยนักประเมินเองหรือได้มาจากผู้อื่นก็ตาม

6. การประเมินควรกระทำเพื่อใคร กลุ่มนักประเมินที่นิยมการประเมินว่าเป็นการจัดหาสารสนเทศเพื่อใช้ในการตัดสินใจ (Alkin. 1969 ; Cronbach. 1963 ; Stufflebeam et al. 1971) มีความเห็นอย่างชัดเจนว่า การประเมินควรกระทำเพื่อใคร เพราะต้องระบุอย่างชัดเจนว่า ผู้มีอำนาจในการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องมีใครบ้าง และต้องระบุด้วยว่าสารสนเทศที่จำเป็นต้องให้มีอะไรบ้าง แต่นักประเมินกลุ่มอื่น เช่น ครอนบัค และคณะ (Cronbach et al. 1980) และเฮาส์ (House. 1980) ไม่เห็นด้วยกับการประเมินเพื่อผู้มีอำนาจในการตัดสินใจ นักประเมินกลุ่มนี้เห็นว่า การประเมินควรกระทำ

เพื่อให้ชุมชนเกิดการเปลี่ยนแปลงในนโยบายไปในทางที่เหมาะสมยิ่งขึ้นมากกว่า ลินคอล์น (Lincoln. 1980) เสนอว่า ควรทำการประเมินเพื่อสนองต่อผู้เกี่ยวข้องทั้งหมดเป็นจำนวนมาก จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องไม่ได้มีข้อเสนอแนะว่าใครที่จะเป็นผู้รับบริการ (Audience) บ้าง แต่สรุปแนวคิดที่เกี่ยวกับกลุ่มผู้รับบริการได้เป็นสามประเด็น คือ (1) ผู้รับบริการผลการประเมินอาจมีได้มากกว่าหนึ่งคน (2) ผู้รับบริการผลการประเมินที่ต่างกันอาจมีความต้องการต่อการประเมินต่างกัน และ (3) ความต้องการของผู้รับบริการแต่ละกลุ่มต้องระบุให้ชัดเจน ตั้งแต่ระยะเริ่มต้นของการวางแผนการประเมิน

7. กระบวนการในการประเมินคืออะไร วิธีดำเนินการประเมินมีความแตกต่างกันไปตามแนวคิดหรือทฤษฎี ที่ใช้เป็นแนวทางในการประเมิน วิธีการที่ได้มาจากทฤษฎีซึ่งรับรู้การประเมินในลักษณะของการตัดสินใจว่า สิ่งที่เกิดขึ้นจริงบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ ไทเลอร์ (Tyler. 1950) ได้เสนอกระบวนการประเมินเป็นห้าขั้นตอน ดังนี้ คือ (1) การกำหนดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม (2) การพัฒนาเครื่องมือวัด (3) การรวบรวมข้อมูล (4) การแปลผล และ (5) การให้ข้อเสนอแนะ วิธีการตามแนวคิดของสเทก (Stake. 1967) ได้เสนอกระบวนการประเมินเป็นสี่ขั้นตอน คือ (1) การบรรยายโครงการ (2) การรายงานลักษณะที่เกี่ยวข้องกับผู้รับบริการ (3) ผลที่ได้จากการวิเคราะห์การตัดสินใจคุณค่า และ (4) การรายงานผลการวิเคราะห์การตัดสินใจต่อผู้รับบริการ รูปแบบตามแนวคิดของพรวิส (Provus. 1971) ซึ่งมุ่งเน้นการประเมินความไม่สอดคล้องกันระหว่างส่วนประกอบการ (Performance) กับส่วนมาตรฐานขององค์การหรือสิ่งที่ประเมิน ได้กำหนดกระบวนการประเมินไว้ห้าขั้นตอน คือ (1) การออกแบบโครงการให้มีความชัดเจน (2) การตรวจสอบโครงการ (3) การประเมินผลผลิตระยะสั้น (4) การประเมินผลผลิตระยะยาว และ (5) การประเมินค่าใช้จ่ายและผลตอบแทน วิธีการตามแนวคิดของ สตัฟเฟิลบีมและคณะ (Stufflebeam et al. 1971) สควิวเวน (Scriven. 1972) กูบา และลินคอล์น (Guba and Lincoln. 1981) ได้เสนอแนะว่ากระบวนการประเมินควรประกอบด้วย สี่ขั้นตอนคือ (1) การเตรียมการเพื่อการประเมิน (2) การระบุประเด็นสำคัญและเป็นความต้องการของผู้รับบริการ (3) การรวบรวมสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ และ (4) การรายงานผลพร้อมข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง พบว่า แม้ว่าจะยังไม่เป็นที่ยุติว่ากระบวนการประเมินแบบใดดีที่สุด แต่นักประเมินส่วนใหญ่ก็เห็นพ้องกันว่า การประเมินทั้งหลายควรพิจารณาความต้องการซึ่งเป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างความต้องการของผู้ประเมิน และผู้รับบริการทุกกลุ่ม รวมทั้งในส่วนของการเสนอผลการประเมินให้ง่ายแก่การเข้าใจโดยทั่วกันด้วย การประเมินต้องไม่จำกัดอยู่แต่เพียงกิจกรรมการรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูลเท่านั้น

8. ในการประเมินควรใช้วิธีการใดสืบค้นคำตอบ งานประเมินเป็นงานซับซ้อน หากต้องการใช้วิธีการใดวิธีการหนึ่งโดยเฉพาะได้ ได้มีความพยายามใช้วิธีวิจัยหลายวิธีที่เหมาะสมในการศึกษางานประเมิน (Guba. 1969 ; Stufflebeam et al. 1971) เมื่อไม่กี่ปีมานี้ได้มีการเสนอวิธีการต่าง ๆ อีกมากเพื่อใช้ในการประเมินทางการศึกษา เช่น วิธีการทดลองหรือวิธีการกึ่งทดลองที่เคยใช้ในอดีต (Campbell. 1969 ; Stanley. 1972 ; Cook and Campbell. 1967) วิธีการเชิงธรรมชาติ (Naturalistic Methods) (Guba and Lincoln. 1981 ; Patton. 1980) วิธีการศึกษาเฉพาะกรณี (Case Study) (Stake. 1978) วิธีการศึกษาแบบศิลปวิจารณ์ (Art Criticism) (Eisner. 1977, 1979) สิ่งที่นักประเมินส่วนใหญ่มีความเห็นตรงกันก็คือ ไม่มีวิธีการใดวิธีการหนึ่งที่สมบูรณ์หรือเหมาะสมที่สุด ต้องใช้วิธีการผสมผสาน นักประเมินที่ฉลาดต้องไม่ระบุจำกัดลงไปว่าใช้วิธีการเชิงปริมาณ หรือวิธีการเชิงคุณภาพเพียงอย่างเดียวอย่างหนึ่ง (Cronbach et al. 1980) เพราะงานประเมินเป็นงานที่ซับซ้อนอาจต้องเลือกใช้วิธีการที่เหมาะสมที่สุดวิธีการหนึ่งหรือเป็นชุดของวิธีการเพื่อสืบค้นคำตอบสำหรับปัญหาการประเมินครั้งหนึ่ง ๆ โดยเฉพาะมากกว่าการเชื่อว่าวิธีการนี้เป็นวิธีที่ดีที่สุดที่ใช้กับวัตถุประสงค์ทั้งหมดของการประเมิน

9. ใครควรเป็นผู้ประเมิน เนื่องจากงานประเมินเป็นกลุ่มงานวิชาชีพอย่างหนึ่ง จึงจำเป็นต้องกำหนดคุณลักษณะของนักประเมินที่ดี เพื่อพัฒนาให้ผู้ที่ทำหน้าที่ประเมินมีคุณลักษณะตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (Boruch and Cordray. 1980 ; Cronbach et al. 1980 ; Guba and Lincoln. 1981 ; Stufflebeam et al. 1971 ; Worthen. 1975) คุณสมบัติของนักประเมินที่สำคัญ ได้แก่

1. มีความสามารถในด้านเทคนิควิธีวิจัยและการวัดผล
2. เข้าใจสภาพแวดล้อมทางสังคม และสาระที่เกี่ยวกับสิ่งที่ประเมิน

เป็นอย่างดี

3. มีทักษะในการสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น
4. มีความซื่อสัตย์
5. มีความเป็นปรีชา
6. มีความเป็นอิสระจากองค์การหรือสิ่งที่ประเมิน
7. มีความรับผิดชอบ

นับว่าเป็นเรื่องยากที่จะให้นักประเมินเพียงคนเดียว มีคุณสมบัติครบถ้วนในทุกด้านส่วนใหญ่มักใช้นักประเมินเป็นกลุ่มบุคคล หรือ เลือกบุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสมที่สุดกับงานประเมินเฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง พบว่า ได้มีการจำแนกกลุ่มนักประเมินที่สำคัญไว้สองแบบ แบบแรกแบ่งเป็นสองพวกใหญ่ ๆ คือ นักประเมินภายใน (Internal Evaluator) กับนักประเมินภายนอก (External Evaluator) (Scriven. 1969, 1975 ; Stake and Gierde. 1974 ; Stufflebeam et al. 1971) โดยที่นักประเมินภายใน เป็นผู้ปฏิบัติงานคนหนึ่งในหน่วยงาน หรือโปรแกรมที่ถูกประเมิน ซึ่งทำหน้าที่ประเมินและรายงานผลงานต่อผู้บริหารหรือผู้จัดการ จึงเห็นได้ชัดว่า ความเป็นปรีชาของนักประเมินภายในย่อมได้รับความเชื่อถือต่ำกว่านักประเมินภายนอก ซึ่งไม่ได้มีผลประโยชน์หรือเกี่ยวข้องกับหน่วยงานหรือโปรแกรมนั้น ๆ เลย การแบ่งประเภทของนักประเมินอีกแบบหนึ่ง ก็คือ แบ่งเป็นนักประเมินอาชีพ และนักประเมินสมัครเล่น (Scriven. 1967) การแบ่งแบบนี้เน้นที่ลักษณะของการได้รับการฝึกฝนมาของผู้ประเมิน มากกว่าการตัดสินคุณค่าของสิ่งที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพของการประเมิน กล่าวคือนักประเมินสมัครเล่นมักเป็นผู้ชำนาญการในสาขาวิชาที่พออย่างใดอย่างหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการประเมินแต่ไม่ใช่นักดำเนินการประเมิน ในขณะที่นักประเมินอาชีพเป็นผู้ที่ได้รับการฝึกฝนด้านการประเมินมาโดยตรง และมีหน้าที่รับผิดชอบเป็นผู้ดำเนินการประเมินโดยตรงด้วย

การแบ่งประเภทนักประเมินทั้งสองแบบที่กล่าวมานี้ เป็นอิสระจากกัน นักประเมินสมัครเล่นอาจเป็นนักประเมินภายใน หรือนักประเมินภายนอกก็ได้ ในขณะที่นักประเมินอาชีพก็อาจเป็นนักประเมินภายใน หรือภายนอกก็ได้เช่นกัน

10. ควรใช้มาตรฐานอะไรในการตัดสินการประเมิน มีผู้พยายามพัฒนามาตรฐานเพื่อการประเมินโปรแกรมทางการศึกษาและสังคมศาสตร์กันมาก (Evaluation Research Society. 1980 ; Joint Committee. 1981 ; Stufflebeam et al. 1971 ;

Tallmadge. 1977 ; U.S. General Accounting Office. 1978) ทั้งที่มีนักเขียนบางท่านวิจารณ์ว่าสิ่งที่เรียกกันว่ามาตรฐานนั้นความจริงเป็นเพียงสิ่งที่ตกลงกันว่า จะยอมรับในกลุ่มบุคคลที่อยู่ในวงการเดียวกันเท่านั้น ซึ่งเป็นการเร็วเกินไปในการสรุปว่าสิ่งที่ได้นั้นเป็นมาตรฐาน (Cronbach et al. 1980 ; Stake. 1981)

โบรุช และคอร์ดเรย์ (Boruch and Cordray. 1980) ได้ทำการวิเคราะห์และกำหนดมาตรฐานขึ้นโดยแบ่งเป็นหกด้านด้วยกัน แต่ในที่สุดก็พบว่า ยังมีการซ้ำซ้อนซึ่งกันและกันอยู่มาก มาตรฐานที่ได้รับการยอมรับมากที่สุดได้แก่ มาตรฐานซึ่งพัฒนาและพิมพ์เผยแพร่โดย Joint Committee on Standards for Educational Evaluation (Joint Committee. 1981) ซึ่งประกอบด้วยคณะกรรมการ 17 ท่าน มี Dr. Daniel Stufflebeam เป็นประธานกับตัวแทนองค์การทางการศึกษา 12 ท่าน คณะกรรมการได้เสนอมาตรฐานไว้ 30 ประการ เพื่อเป็นบรรทัดฐานของกิจกรรมการประเมิน ซึ่งสามารถจัดได้เป็น 4 หมวด ดังนี้

1. มาตรฐานด้านความเป็นประโยชน์ (Utility Standards) เป็นเกณฑ์ที่ช่วยให้แน่ใจได้ว่า การประเมินนั้นสนองตอบความต้องการในการนำผลการประเมินไปใช้ได้จริง
2. มาตรฐานด้านความเป็นไปได้ (Feasibility Standards) เป็นเกณฑ์ที่ช่วยให้แน่ใจได้ว่า การประเมินครั้งนั้นเป็นเรื่องที่เป็นไปได้ ไม่ใช่เรื่องเพ้อฝันที่ไม่อาจปฏิบัติในชีวิตจริงได้
3. มาตรฐานด้านความเหมาะสม (Propriety Standards) เป็นเกณฑ์ที่ช่วยให้แน่ใจได้ว่า การประเมินครั้งนั้นมีความเหมาะสมทั้งในด้านกฎหมาย และศีลธรรมจรรยา
4. มาตรฐานด้านความครอบคลุม (Accuracy Standards) เป็นเกณฑ์ที่ช่วยให้แน่ใจได้ว่า การประเมินครั้งนั้นได้ให้สารสนเทศครอบคลุมถ้วนครบตามความต้องการอย่างแท้จริง

เนื่องจากงานประเมินเป็นงานที่มีลักษณะเฉพาะกรณี จึงยังไม่มีระบบหรือรูปแบบสำเร็จรูป ที่ใช้ได้กับการประเมินทุกสภาพการณ์ แนวคิดเกี่ยวกับการใช้คำถามหลัก 10 ประการ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาระบบการประเมินที่เสนอนี้ เป็นแนวทางหนึ่งที่นักประเมินอาจใช้เป็นหลักในการพัฒนาหาคำตอบ จากการศึกษาเอกสารหรือแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้ระบบหรือรูปแบบที่เหมาะสมกับสิ่งที่ประเมิน หรือวัตถุประสงค์ของการประเมินในแต่ละครั้ง

2.3 เทคนิควิธีการประเมินองค์การหรือสถาบันการศึกษา

สิ่งที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการวางแผนเพื่อการเปลี่ยนแปลงในทางพัฒนาองค์การหรือสถาบันใด ๆ ก็คือต้องมีข้อมูลจากการประเมินอย่างเป็นระบบ รู้จุดบกพร่องและจุดเด่นของตนเอง รู้ถึงความพร้อมของสถาบันว่า ควรเปลี่ยนแปลงไปในทางทิศใด ด้วยเหตุนี้ ความจำเป็นที่ต้องมีการประเมินสถาบันจึงมีเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ ทั้งนี้เนื่องจากความต้องการคำอธิบายที่เป็นเหตุเป็นผล และความต้องการปรับปรุงและพัฒนาสถาบันมีมากขึ้น (Bhagia and Fellow. 1982 : 12) บราสแคม (Adelman and Alexander. 1982 : 18 - 19 ; citing Braskamp. 1980) ได้กล่าวว่า วิธีการประเมินสถาบันควรสนองต่อวัตถุประสงค์เบื้องต้นของการศึกษา 3 ประการ คือ (1) การประเมินเพื่อช่วยผู้สอนแต่ละคนปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น (2) การประเมินเพื่อให้ได้สารสนเทศสำหรับการตัดสินใจในการพิจารณาขึ้นเงินเดือน และความรับผิดชอบ และ (3) การประเมินเพื่อให้สารสนเทศกับนักเรียนที่ทำให้สามารถเลือกรายวิชาเรียนได้อย่างเหมาะสม

จากการศึกษาเทคนิควิธีการประเมินองค์การหรือสถาบัน สามารถสรุปเทคนิควิธีที่ใช้ในการประเมินองค์การหรือสถาบันได้ 2 วิธี ซึ่งมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

1. การประเมินเพื่อรับรองวิทยฐานะของสถาบัน เป็นวิธีการประเมินสถาบันที่ดีและนิยมใช้กันค่อนข้างมาก วิธีการประเมินได้ใช้การวิเคราะห์สถาบันโดยยึดมาตรฐานหรือเกณฑ์ของสถาบันนั้น ๆ เช่น ถ้าเป็นโรงเรียนประถมศึกษาก็ใช้เกณฑ์รับรองวิทยฐานะของโรงเรียนประถมศึกษาเป็นมาตรฐานในการวิเคราะห์ โดยการประเมินพิจารณาจากข้อมูลที่ปรากฏว่าสถาบันนั้นควรได้รับการรับรองวิทยฐานะหรือไม่ เป็นต้น (Ruiz. 1973 : 7)

จากวิธีการประเมินเพื่อรับรองวิทยฐานะของสถาบันดังกล่าวนี้ชี้ให้เห็นว่าในการประเมินต้องมีการพัฒนาเกณฑ์และเครื่องมือประกอบการใช้เกณฑ์ จึงจะทำให้นักประเมินสามารถทำการประเมินสถาบันเพื่อการรับรองวิทยฐานะได้ ดังที่ เซมโร และคณะ (Semrow et al. 1982 : 22 - 36) ได้ทำการวิจัยเพื่อพัฒนาเกณฑ์และเครื่องมือประกอบการใช้เกณฑ์เพื่อให้ผู้ประเมินทำการประเมินสถาบันเพื่อการรับรองวิทยฐานะ การวิจัยแบ่งออกเป็นสองส่วน ๆ แรกมีจุดมุ่งหมายหลัก เพื่อเสนอตัวแปรที่ได้รับการจัดอันดับว่ามีความสำคัญสูงสำหรับใช้ในการตัดสินใจเพื่อการรับรองวิทยฐานะของสถาบัน ตัวแปรเหล่านี้ได้รับการเสนอในรูปคำถาม ข้อคำถามใดที่ได้คะแนนค่าในการจัดอันดับความสำคัญก็ตัดทิ้งไป ผลการวิจัย

ได้ชุดของคำถามที่สอดคล้องกับสภาพของสถานบันจัดได้ 11 กลุ่ม คือ (1) ด้านอุดมมุ่งหมายและภารกิจของสถาบัน (2) ด้านการปกครองสถาบัน (3) การบริหารและการจัดระบบองค์การ (4) บุคลากร (5) งบประมาณ (6) การรับนักศึกษาเข้าเรียน (7) การบริการนักศึกษา (8) ทรัพยากรที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้ได้แก่ ห้องสมุดและสื่อการเรียนการสอนต่าง ๆ (9) หลักสูตรการสอน การวิจัยและกิจกรรมทางวิชาการอื่น ๆ (10) การประเมินนักศึกษา (11) การวางแผนสถาบัน ทั้งนี้ในแต่ละกลุ่มของตัวแปรได้ระบุชื่อของตัวแปร แหล่งข้อมูล และคำถามที่ควรพิจารณา สำหรับการวิจัยส่วนที่สองมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ เพื่อเสนอเกณฑ์การประเมินตนเองของสถาบัน

สำหรับการประเมินเพื่อรับรองวิทยฐานะของโรงเรียนมัธยมศึกษาในประเทศไทย ได้มีการสร้างเกณฑ์ประเมินเพื่อรับรองวิทยฐานะ โดย หวงทอง ไสยวาทน์ (2514 : 65 - 67) ซึ่งได้เกณฑ์โรงเรียนที่มีลักษณะ 6 ประการ คือ การจัดโปรแกรมการศึกษา โปรแกรมการจัดกิจกรรมนักเรียน การบริการห้องสมุด การแนะแนวโรงเรียน อาคารสถานที่และการบริหาร ส่วนเกณฑ์ประเมินโรงเรียนอนุบาล ซึ่งสร้างโดย ดวงพร ชินสมบูรณ์ (2522 : 67 - 69) ประกอบด้วยเกณฑ์ที่มีลักษณะเป็นแบบสำรวจมีข้อกระทง 70 ข้อ ครอบคลุมเนื้อหาใน 4 หมวด คือ อาคารสถานที่และอุปกรณ์ การบริหารโรงเรียน การเรียนการสอน สวัสดิการและการประชาสัมพันธ์ สำหรับคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2525 : 13) ได้ทำการวิจัยเพื่อจัดระดับมาตรฐานการศึกษาโรงเรียนราษฎร์สามัญ ปีงบประมาณ 2523 - 2524 ประกอบด้วยองค์ประกอบมาตรฐานการศึกษา 5 หมวด ซึ่งเป็นตัวแปรหลักคือ หมวดอาคารสถานที่และอุปกรณ์ หมวดการบริหารบุคคล หมวดการบริหารโรงเรียน หมวดการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และหมวดโรงเรียนกับชุมชน

นอกจากนี้ ปิณฑา สมบูรณ์ศิลป์ (2531 : 4) ได้เสนอแนะเกณฑ์การรับรองมาตรฐานโรงเรียนเอกชน จากประสบการณ์การบริหารโรงเรียนนานาชาติ โดยกล่าวว่าจุดประสงค์ของการรับรองมาตรฐานเพื่อส่งเสริมความเป็นเลิศทางการศึกษาส่งเสริมให้โรงเรียนได้ปรับปรุงแก้ไขตนเอง โดยการศึกษาตนเองและประเมินตนเองอย่างต่อเนื่อง และเพื่อให้ความมั่นใจแก่ผู้ส่งบุตรหลานมาเรียนว่า โรงเรียนมีจุดประสงค์ที่แน่ชัดและเหมาะสมสิ่งที่ควรพิจารณาในการประเมินมีดังนี้

1. ปรัชญา จุดหมาย และวัตถุประสงค์ที่เป็นแนวทางในการพัฒนา

โรงเรียน

2. การจัดองค์การ มีการจัดองค์การที่เหมาะสมหรือไม่ ทุกคนควร
รับทราบสาขางานต่าง ๆ อย่างชัดเจน เพื่อสะดวกในการบริหารงาน
3. บริการนักเรียน ต้องคำนึงถึงในด้านความปลอดภัย
4. โปรแกรมตามหลักสูตร
5. โปรแกรมเสริมหลักสูตรจะจัดอย่างไรขึ้นอยู่กับปรัชญาของโรงเรียน
เช่นอาจเสริมทางด้านกีฬา ดนตรี ศิลป เป็นต้น
6. ครูและพนักงาน เจ้าหน้าที่ มีคุณวุฒิ ความสามารถและประสบการณ์
ดีพอหรือไม่ ใช้คนถูกสาขางานหรือไม่ ครูควรได้สอนตรงตามวิชาเอกที่เรียนมา ความพึงพอใจ
และปัญหาในการทำงานและนำสิ่งเหล่านั้นมาแก้ไข
7. อาคารสถานที่ เน้นความสะอาดและความปลอดภัยเป็นสำคัญ เพื่อให้
เอื้อต่อการเรียนการสอนให้มากที่สุด
8. การเงิน พิจารณารายรับ รายจ่ายของโรงเรียนนั้นมุ่งให้เกิดผลต่อ
การจัดการศึกษาแก่นักเรียนมากน้อยเพียงใด

2. การประเมินตนเองของสถาบัน (Self Evaluation of An Institution) การประเมินสถาบันอีกวิธีหนึ่งซึ่งมีผู้เสนอไว้ก็คือ การประเมินตนเองโดยบุคคลหรือคณะบุคคลในสถาบันนั้น ๆ โดยที่แต่ละหน่วยงานหรือองค์การในสถาบันได้ทำการประเมินตนเองและมีคณะบุคคลของสถาบันอีกชุดหนึ่งทำหน้าที่ประเมินภาพรวมของสถาบัน ผู้ที่ให้แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินตนเองของสถาบันที่สำคัญผู้หนึ่งคือ เดรสเสน (Dresel, 1976 : 409 - 410) ซึ่งเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการประเมินตนเองของสถาบันว่า วัตถุประสงค์อันดับแรกของการประเมินตนเองของสถาบันก็คือเพื่อให้เข้าใจถึงสถานภาพของสถาบัน รู้ว่าสถาบันของตนมีจุดเด่นหรือข้อบกพร่องในเรื่องใด และวัตถุประสงค์ที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งก็คือ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ทันต่อเหตุการณ์และข้อมูลที่สามารถใช้พยากรณ์เหตุการณ์ในอนาคต ซึ่งช่วยในการปรับปรุงและพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคคลและเพิ่มคุณภาพผลผลิตของสถาบันได้ในที่สุด สำหรับการประเมินตนเองของสถาบันนั้นมีหลายรูปแบบ เช่น อาจเป็นการประเมินเฉพาะปัญหา เฉพาะหน่วยหรือประเมินรวมทั้งสถาบัน ซึ่งการประเมินตามรูปแบบหลังนี้ ต้องอาศัยข้อมูลจากผลการประเมินองค์การย่อยทั้งหมดของสถาบัน รวมทั้งผลการวิจัยสถาบันที่มีอยู่ทั้งหมดด้วย เดรสเสนได้เสนอว่าในการประเมินมีสิ่งที่ควรพิจารณาโดยสรุป ดังนี้

1. วัตถุประสงค์และเป้าหมาย
2. ความพึงพอใจของงบประมาณและทรัพยากรต่าง ๆ
3. ประสิทธิภาพของการบริหารองค์การในสถาบันทุกระดับ
4. ขวัญและกำลังใจของอาจารย์
5. ความแข็งแกร่งและจุดบกพร่องของการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียน

การสอน

6. ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการบริการหรือโปรแกรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้น
7. ประสิทธิภาพของโปรแกรมการศึกษา ซึ่งพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน
8. ประสิทธิภาพของงานวิจัย และโครงการบริการวิชาการแก่ชุมชน

เอเดลแมน และอเล็กซานเดอร์ (Adelman and Alexander. 1982 :

9) ให้แนวความคิดว่าการประเมินตนเองของสถาบันเป็นการประเมินทั้งภายในสถาบันและนอกสถาบัน การประเมินในสถาบันเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ของสภาพปกติของสถาบัน บทบาทหน้าที่ ค่านิยม และความสัมพันธ์อื่น ๆ ที่เป็นวัฒนธรรมภายในสถาบันซึ่งเป็นการตัดสินใจ โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน รายวิชา (Course) ครูหรือโปรแกรมทางการศึกษาของสถาบัน การประเมินภายนอกสถาบันเป็นเรื่องของการตัดสินใจที่เป็นผลมาจากความพยายามของสถาบันที่จะนำไปสู่ความสำเร็จของสถาบันที่ก่อตั้งขึ้นมา เป็นความพยายามร่วมกันระหว่างสถาบันกับสังคมจึงเป็นความพยายามที่ทุกคนตระหนักว่าสามารถทำให้เกิดปฏิริยาทั้งในแง่บวกและแง่ลบ โศกนาฏของโลกทัศน์ของส่วนตัวของแต่ละคน และในกลุ่มสังคมของสถาบัน

วิลลี่ และบรานช์ (Bhagia and Fellow. 1982 : 216 - 217 :

citing Willey and Branch. n.d.) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินตนเองของสถาบันไว้ว่าต้องให้ผลการประเมินที่เชื่อถือได้ ทันเวลาที่จะนำไปใช้ การเสนอรายงานผลการประเมินต้องมีรูปแบบที่ง่าย ชัดเจน ส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติงานในสถาบัน ก่อให้เกิดการพัฒนาประสิทธิภาพของหน่วยงานและคุณภาพของผลผลิตของสถาบัน ผลกระทบจากการประเมินสถาบันจะต้องเกี่ยวข้องหรือเป็นตัวเชื่อมการปฏิบัติงานของสถาบันกับความจำเป็นของชุมชนหรือสังคมนั้นหรือท้าทายให้เกิดการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมปัจจุบัน โดยที่รายงานผลการประเมินสถาบันนี้เป็นตัวชี้ให้เห็นถึงแนวทางว่าควรกำหนดแผนหรือนโยบายของสถาบันอย่างไร ควรจัดระบบบริหารอย่างไรและรวมถึงที่มีอยู่หรือไม่ จึงสามารถนำไปสู่การพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ

ตอนที่ 3 แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินตนเองของโรงเรียน

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการประเมินตนเองของโรงเรียน ในประเด็นที่สำคัญดังนี้

- 3.1 แนวคิดเบื้องต้นเกี่ยวกับการประเมินตนเอง
- 3.2 ความหมายและวัตถุประสงค์ของการประเมินตนเองของโรงเรียน
- 3.3 หลักการของการประเมินตนเองของโรงเรียน
- 3.4 แนวทางการประเมินตนเองของโรงเรียน
- 3.5 บทบาทและหน้าที่ของผู้บริหารและครูในการประเมินตนเองของโรงเรียน

3.1 แนวคิดเบื้องต้นเกี่ยวกับการประเมินตนเอง

จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการประเมิน ทำให้ทราบแนวคิดเกี่ยวกับการประเมินตนเอง ดังนี้

พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประสุร สมุทจิตโต) ได้ให้แนวคิดว่าการประเมินตนเอง หรือการตรวจสอบตนเองเป็นกิจกรรมสำคัญที่ทำให้คนบรรลุธรรม หรือการปฏิบัติหน้าที่ของตน โดยอาศัยการมองตัวเองหรือพิจารณาตนเองตามความเป็นจริงตามหลักพุทธศาสนา ที่เรียกว่า การปฏิบัติวิปัสสนา คือ การเห็นแจ้ง แต่การเห็นแจ้งนี้ไม่ใช่การประเมินตนเองตามที่เข้าใจโดยทั่วไป เพียงแต่ว่าลักษณะของการมองตนเองหรือตรวจสอบตนเองนั้น มีความมุ่งหมาย 2 ประการคือ มุ่งเพื่อให้รู้จักตนเองตามที่เป็นจริง และเพื่อการพัฒนาตนเอง

โดยทั่ว ๆ ไปการมองตนเองว่าขณะนี้ตัวเองมีการพัฒนาถึงระดับใด เพื่อจะได้พัฒนาและปรับปรุงแก้ไขต่อไป การกระทำในลักษณะนี้เป็นการกระทำเพื่อเตือนตนเอง ดังที่พระพุทธเจ้าตรัสว่า "จงเตือนตนด้วยตนเอง" นอกจากนี้ยังเพื่อให้รู้จักตนเอง เข้าใจตนเอง และรู้ธรรมชาติของตนเอง แต่ความเข้าใจธรรมชาติของตนเองนี้ ไม่ค่อยเกี่ยวกับการประเมิน เพราะเป็นการมุ่งถึงการตรัสรู้เหมือนกับที่เรามองตัวเราตามที่เป็นจริงแล้วก็ปล่อยวาง ไม่ยึดมั่นถือมั่นในตัวตน (อัตตา) ซึ่งเป็นลักษณะของพุทธศาสนาที่สอนให้มองย้อนกลับด้านใน แต่ในการสอนมุ่งเน้นให้รู้จักตนเองมากกว่าให้รู้จักพัฒนาตนเอง ในส่วนของการตรวจสอบตนเองเพื่อการพัฒนานั้นเป็นเรื่องขั้นตอนที่ต้องตรวจสอบเนื่อง ๆ เพื่อที่จะได้พัฒนาตนเอง ซึ่งต้องอาศัยข้อมูลทั้งจากตนเองและผู้อื่น

การตรวจสอบตนเองหรือประเมินตนเอง อาศัยหลักธรรมตามพุทธศาสนาเป็นเครื่องมือ ดังนี้

1. สติ หมายถึง ความระลึกถึงปัจจุบัน ถือว่าเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบตนเองอยู่ตลอดเวลา เพื่อพัฒนาตนเอง ควบคุมตนเองให้ดำเนินไปในทิศทางที่เหมาะสมสอดคล้องกับคุณธรรมต่าง ๆ สติจึงเป็นเครื่องควบคุมตนเอง ตรวจสอบตนเอง และพัฒนาตนเอง ทำให้เกิดสมดุล (Balance) ในการปฏิบัติธรรมหรือปฏิบัติงาน

2. สัมปชัญญะ หมายถึง ความรู้ตัวทั่วพร้อมว่าสิ่งที่เราปฏิบัติอยู่ในปัจจุบันนั้น สอดคล้องกับกฎเกณฑ์ มาตรฐาน หรือเป้าหมายที่เรากำหนดไว้หรือไม่

สติและสัมปชัญญะ ถือว่าเป็นฐานสำคัญที่สุดของการตรวจสอบตนเองหรือประเมินตนเอง เพื่อที่จะได้ปรับปรุงการปฏิบัติธรรมหรือปฏิบัติงาน ให้สอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานที่มีอยู่

ประจักษ์ เปี่ยมสมบูรณ์ ให้ความเห็นว่าการประเมินตนเองไม่ใช่เรื่องใหม่ แต่ก็มีความสำคัญและจำเป็น เพราะเป็นกระบวนการแสวงหาข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้ได้สารสนเทศเพื่อการปรับปรุง และพัฒนางานด้วยบุคคลภายในองค์การ ซึ่งโดยปรัชญาพื้นฐานในการทำงานไม่ว่าจะเป็นระดับบุคคล องค์การ หรือระดับชาติมีความจำเป็นต้องทราบว่า เมื่อทำงานไปแล้วได้ผลอะไร ได้ผลเชิงบวก เชิงกลาง หรือเชิงลบอย่างไร ถ้าคนเราหรือองค์การทำงานอะไรแล้วไม่ทราบว่าได้ผลในทิศทางใดก็ย่อมไม่ทราบว่าสิ่งที่ได้ทำไปนั้นตอบสนองต่อเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์อย่างไร

ในทางพระพุทธศาสนามีหลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการทำงานและการประเมินตนเอง คือ อิกทธิบาท 4 ซึ่งได้แก่ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา พระพุทธศาสนาสอนว่าในการทำอะไรรั้นต้องมีความรัก ความพอใจในสิ่งที่ทำ เพื่อให้เกิดผลจริง ๆ (ฉันทะ) มีความเพียรพยายาม อุตุน ไม่ท้อถอยในสิ่งที่ทำ (วิริยะ) มีใจจดจ่อ มีสมาธิมุ่งมั่นในสิ่งที่ทำ (จิตตะ) และเมื่อทำเสร็จแล้วก็ต้องมากบวทวน ไตร่ตรองว่าสิ่งที่ได้ทำไปแล้วนั้น มีข้อดี ข้อข้อหรือข้อจำกัดอย่างไร (วิมังสา) คำว่า วิมังสา จึงเป็นหัวใจที่เกี่ยวข้องกับการประเมินตนเอง

ในการประเมินตนเองต้องไม่ีความจำกัดรับพิจารณาเฉพาะแหล่งข้อมูลของตนเองเท่านั้น ต้องเปิดรับแสวงหาข้อมูลจากแหล่งภายนอกตนเองด้วย จึงทำให้ได้ภาพของการประเมินที่กว้างและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และได้ข้อมูลสารสนเทศที่ครอบคลุมครบถ้วนอย่างเพียงพอต่อการตัดสินใจเพื่อการปรับปรุงและพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัลลภ กันทรภัธ ให้ความเห็นว่า แนวคิดพื้นฐานของระบบการประเมินตนเอง ก็คือการทำงานเป็นระบบ หรือการทำงานเป็นกระบวนการซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นการบริหารงานเชิงระบบนั่นเอง ลักษณะสำคัญของการทำงานเป็นระบบก็คือ มีขั้นตอนการทำงานเป็นลำดับก่อนหลังตั้งแต่เริ่มต้นจนแล้วเสร็จ โดยทั่วไปแล้วการทำงานใด ๆ นั้นเป็นเรื่องของการบริหารจัดการ (Management) ซึ่งอิงรูปแบบ (Model) ของการบริหารจัดการใน 2 ลักษณะ ดังนี้

ลักษณะที่ 1 เป็นการมองการทำงานในเชิงวงจรการบริหาร/โครงการ (Project Cycle Model) ซึ่งเป็นการดำเนินงานให้ครอบคลุมตั้งแต่การวางแผนการทำงานตามแผน และการติดตามประเมินผล เพื่อปรับปรุงพัฒนางานตลอดเวลา

ลักษณะที่ 2 เป็นการมองการทำงานในเชิงวิธีการเชิงระบบ (Systems Approach Model) โดยดำเนินงานตามขั้นตอนหลัก 4 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

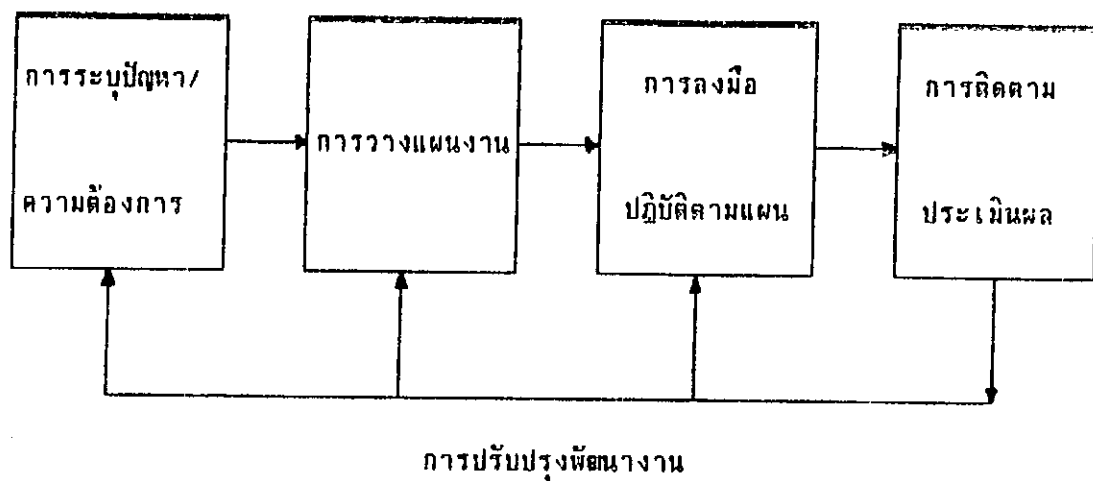
1. ชี้นระบุปัญหาหรือความต้องการในจุดเริ่มต้นของการทำงาน เพื่อให้มีจุดประสงค์และเป้าหมายที่ชัดเจนตั้งแต่เริ่มต้นว่าทำงานไปทำไม งานนี้มีคุณค่าหรือประโยชน์อะไรบ้าง

2. วางแผนเตรียมงานที่ทำเพื่อนำไปสู่การตอบสนองความต้องการหรือแก้ปัญหา นั้น ๆ

3. ลงมือแก้ปัญหาหรือปฏิบัติงานตามแผนที่กำหนดไว้

4. ติดตาม ประเมินผล ปรับปรุงและสรุปผลการปฏิบัติ แล้ววกกลับไปดำเนินการตามขั้นตอนตั้งแต่ต้นอีก

การดำเนินงานตามขั้นตอนหลัก 4 ขั้นตอนดังกล่าว แสดงได้ดังภาพประกอบ 12

ภาพประกอบ 12 กระบวนการทำงานตามวิธีการเชิงระบบ (Systems Approach Model)

จากแนวคิดพื้นฐานดังกล่าวนี้ ชี้ให้เห็นว่า การประเมินเป็นส่วนหนึ่งและอยู่ในระบบการทำงาน ไม่ได้แยกออกจากระบบการทำงาน ไม่ว่าจะเป็นการประเมินภายนอก หรือการประเมินภายใน ซึ่งที่จริงแล้วก็คือ การประเมินภายในหรือการประเมินตนเองนั่นเอง เพราะถ้ารู้จักการวางแผนการทำงานอย่างเป็นระบบแล้ว ก็ต้องมีการประเมินทุกขั้นตอนด้วยตนเอง การประเมินที่ทำให้เกิดการยอมรับ เห็นคุณค่าต่อผลการประเมินและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างแท้จริงแล้ว ผู้ปฏิบัติงานต้องเป็นผู้ประเมินและเป็นผู้พิจารณาใช้ผลการประเมินเอง การประเมินต้องทำควบคู่ไปกับระบบการทำงาน โดยจัดให้ขั้นตอนต่าง ๆ ของการประเมินสอดแทรกฝังเข้าไป (built in) ในระบบการทำงานในลักษณะ "ละลายแต่มีร่องรอย" นั่นคือจะต้องทำให้การประเมินทุกขั้นตอนแทรกเข้าไปอยู่ในระบบการทำงาน แต่ให้มีร่องรอยของการดำเนินกิจกรรมการประเมิน เช่น อยู่ในรูปการประชุม ปรึกษาหารือ การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล การติดตาม สังเกตการปฏิบัติงาน และอาจมีเอกสารเป็นหลักฐาน แต่ไม่จำเป็นต้องเป็นรายงานการประเมิน

ถ้าผู้บริหารหรือผู้ปฏิบัติงานมีความตระหนักและเข้าใจในกระบวนการบริหารงานหรือการทำงานเชิงระบบดังที่กล่าวมาแล้ว ก็ไม่จำเป็นต้องกล่าวถึงการประเมินแยกออกมาอีกต่างหาก เพราะการประเมินได้เป็นส่วนหนึ่งที่แทรกอยู่ในกระบวนการบริหารหรือการทำงานเชิงระบบนั้นแล้ว แต่ที่จำเป็นต้องเน้นและส่งเสริมให้ตรงเรียนดำเนินการประเมินตนเองนี้

ก็เพราะว่า ผู้บริหารหรือผู้ปฏิบัติงานส่วนใหญ่ไม่ได้ดำเนินการประเมินการทำงาน การส่งเสริมให้ผู้ปฏิบัติงานมีการประเมินตนเอง ทำให้ผู้ปฏิบัติงานเป็นผู้มีบทบาท และตระหนักในการประเมิน เห็นความสำคัญของข้อมูลสารสนเทศจากการประเมิน และนำผลการประเมินไปใช้ในการตัดสินใจ เพื่อปรับปรุงและพัฒนางาน

การส่งเสริมให้โรงเรียนประเมินตนเองนั้น ได้อาศัยแนวทางของการประเมินอย่างมีระบบ ซึ่งหมายถึง การประเมินตามขั้นตอนต่าง ๆ ของการทำงานที่เป็นระบบดังกล่าวแล้ว โดยมีการประเมินย่อย ดังนี้

1. การสำรวจปัญหาหรือความต้องการ เป็นขั้นตอนการประเมินความต้องการ (Need Assessment) เพื่อตัดสินใจเลือกทำงาน หรือโครงการแก้ปัญหาให้สนองความต้องการ
2. การตรวจสอบความพร้อมหรือความเป็นไปได้ (Feasibility Study) ของงานหรือโครงการที่ดำเนินการ
3. การตรวจสอบความเหมาะสมและความชัดเจนของงานหรือโครงการที่ดำเนินการ (Project Appraisal)
4. การติดตามตรวจสอบผลการทำงานเป็นระยะ ๆ หรือการติดตามกำกับงาน (Monitoring)
5. การประเมินผลรวมสรุปของงาน (Summative Evaluation)
6. การติดตามดูแลระยะยาวของงาน (Follow up Study) เป็นขั้นตอนที่ดำเนินการหลังจากเสร็จสิ้นงานหรือยุติโครงการแล้ว จึงตามไปศึกษาผลจากการดำเนินโครงการในระยะยาว

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ ให้แนวคิดว่าการประเมินเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารซึ่งมีจุดมุ่งหมายที่แท้จริงก็เพื่อการปรับปรุงและพัฒนา โดยปรัชญาของการประเมินเพื่อปรับปรุงและพัฒนาต้องเป็นการประเมินที่ทำให้เกิดการยอมรับผลการประเมินและนำผลการประเมินไปใช้เพื่อการปรับปรุงและพัฒนาให้ทุกอย่างดีขึ้นเรื่อย ๆ จนได้มาตรฐาน การประเมินในลักษณะดังกล่าวนี้มักไม่ต้องการให้ผู้อื่นมาเป็นผู้ประเมิน แต่ให้ผู้ปฏิบัติงานเป็นผู้ประเมินตนเอง ซึ่งในทางพุทธศาสนาก็มีหลักธรรมคำสอนให้พิจารณาตนเอง การพิจารณาตนเองก็คือการประเมินตนเองนั่นเอง ในการประเมินตนเองนั้น ต้องอาศัยข้อมูลทั้งภายในและภายนอก

ข้อมูลภายในก็คือข้อมูลที่เราได้ใช้สติ ปัญญา ความดี และความบริสุทธิ์ พิจารณาไตร่ตรอง ข้อมูลภายนอกก็คือข้อมูลส่วนที่รับมาจากผู้อื่น แล้วนำข้อมูลทั้งสองส่วนนี้มาประกอบกันพิจารณา ตัดสินใจ

แนวทางการประเมินตนเอง มุ่งเน้นให้ผู้ปฏิบัติงานเป็นผู้ประเมินภารกิจของตนเอง เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนางานมากกว่าการให้ผู้อื่นซึ่งเป็นบุคคลภายนอกมาเป็นผู้ประเมิน การประเมินแบบนี้ต้องมีดัชนีและระบบข้อมูลที่ใช้เพื่อการประเมินฝังติดกับระบบของการบริหารงานองค์การ ถ้าการประเมินกับการบริหารงานเป็นกิจกรรมที่ต้องแยกออกจากกันและดำเนินงานโดยบุคคลภายนอกองค์การแล้วมักจะทำให้เกิดการละเลยต่อการประเมิน และการใช้ผลการประเมิน ทำให้แตกความสามัคคีมากกว่าการสร้างสรรค์พัฒนางาน และทำให้ได้สารสนเทศจากการประเมินล่าช้าไม่ทันต่อเหตุการณ์ในการตัดสินใจเพื่อการปรับปรุงและพัฒนา งาน ดังนั้นต้องวางระบบการประเมินให้ผูกติดกับระบบการบริหารงานภายในองค์การนั้นเพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพของการบริหารงาน

ระบบการประเมินตนเองผูกติดซึ่งกันและกันกับระบบการบริหารงานในองค์การต่อไปได้ต้องใช้ระบบการประเมินภายนอกเพื่อรักษามาตรฐานเข้ามาเสริมด้วย เพราะโดยธรรมชาติของมนุษย์ยังต้องการให้ผู้อื่นได้รับรู้ผลงานของตน และยังต้องการได้รับการยกย่อง เชิดชูเกียรติจากผู้อื่น ระบบการประเมินภายนอกจะเป็นตัวเสริมแรง กระตุ้น ก้าวกับและผลักดันให้บุคคล หรือองค์การมีพฤติกรรมเชิงประเมินตนเองอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นระบบการประเมินตนเองอยู่ยั่งยืนนานฝังติดกับองค์การนั้นได้ ต้องเป็นการประเมินเพื่อรักษามาตรฐานด้วย แต่การประเมินเพื่อรักษามาตรฐานต้องเข้ามาในจังหวะที่การประเมินเพื่อปรับปรุงพัฒนาทำได้ดี ถ้าเข้ามาในจังหวะที่ไม่ดีจะทำให้ไม่ได้รับการยอมรับ ระบบการประเมินตนเองก็ล้มสลาย กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ต้องใช้การประเมินตนเองเพื่อปรับปรุงพัฒนานำไปก่อน เมื่องานหรือองค์การพัฒนาขึ้นเข้าใกล้มาตรฐานแล้ว จึงใช้การประเมินภายนอกเพื่อตรวจสอบและรักษามาตรฐาน

จากการศึกษาของ สมคิด พรหมจักษ์ เรื่อง การพัฒนาระบบการประเมินตนเอง สำหรับศูนย์ประสานงานการศึกษานอกโรงเรียนระดับอำเภอ ได้สัมภาษณ์นักการศึกษาและพระสงฆ์ผู้มีประสบการณ์เกี่ยวกับการประเมินตนเอง สรุปแนวคิดเกี่ยวกับการประเมินตนเองที่ดีหรือมีประสิทธิภาพได้ดังนี้ (สมคิด พรหมจักษ์. 2535 : 57 - 60)

พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต) ได้ให้แนวคิดว่าการประเมินตนเองเป็น การประเมินที่มุ่งเน้นที่การประเมินภายใน เป็นลักษณะของการตรวจสอบ พิจารณาตนเองตาม หลักพุทธศาสนา เป็นเรื่องของการฝึกฝนพัฒนาตนเอง โดยมีความเชื่อว่ามีศรัทธาเป็นสัตว์ที่ฝึกได้ มีศักยภาพที่จะบรรลุจุดหมายหรือวัตถุประสงค์ เมื่อบรรลุจุดหมายแล้วก็ทำให้มีจิตสำนึก ในการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ คือมีจิตสำนึกในการศึกษาที่สามารถพิจารณาตนเองได้ นอกจากนี้ ยังมีหลักเกี่ยวกับเรื่องของการเตือนตนเอง การพิจารณาตนเอง ดังสุภาษิตที่ว่า "จงเตือนตน ด้วยตนเอง" จงพิจารณาตนด้วยตนเอง ซึ่งเป็นตัวเสริมที่ช่วยให้ไม่ประมาท และช่วยในการ เร่งรัดให้พัฒนาวิสัยส่งเสริมเพื่อให้แต่ละคนประเมินตนเอง การทำให้แต่ละคนมีจิตสำนึกในการ ประเมินตนเอง ต้องมีวิธีการหรือเงื่อนไขที่บุคคลนั้นคอยหมั่นตรวจสอบตนเองหรือช่วยในการที่จะ วัดประเมินตนเองของบุคคล

การประเมินตนเองต้องอาศัยข้อมูลการวัดจากภายในและภายนอก หมายความว่า ผู้อื่นก็ประเมิน ตัวเองก็ประเมิน ไม่ใช่หมายความว่าประเมินแต่ตนเองเพียงอย่างเดียว ถ้าแต่ละคนมีจิตสำนึกในการศึกษาพัฒนาตนเอง คอยวัดตนเองอยู่ การประเมินตนเองก็มีความ เป็นไปได้มาก และจะยอมรับการวัดและประเมินจากภายนอกมากขึ้น ถ้าตัวเองไม่ยอมที่จะ ประเมินตนเองแล้ว ก็จะต่อต้านการวัดและประเมินจากภายนอกด้วย คนที่มีความต้องการพัฒนา ตนเองจะมีความต้องการให้คนอื่นช่วยวัดและประเมินตนเองด้วย เพื่อให้รู้ว่าก้าวหน้าแค่ไหน มีปัญหาและอุปสรรคอะไรบ้าง

การพัฒนาคนให้สามารถประเมินตนเองได้ มีองค์ประกอบหรือปัจจัยที่สำคัญ 3 ประการ คือ (1) ต้องสร้าง ต้องทำให้ผู้ประเมินมีจิตสำนึกในการศึกษา มีความพอใจหรือ ความต้องการฝึกฝนพัฒนาตนเอง (2) มีความต้องการจุดหมายที่เป็นวัตถุประสงค์ที่แท้จริง ความถูกต้องและความดีงาม ต้องการเจริญก้าวหน้า ก็คือการพัฒนาตนเองนั่นเอง และ (3) การมองประสบการณ์ทุกอย่างเป็นการเรียนรู้ คนที่มองประสบการณ์ต่าง ๆ เป็นการเรียน รู้เป็นลักษณะที่มีผลดี ไม่ถือว่าการประเมินเป็นเรื่องของการจับผิด แต่กลับเห็นว่าการประเมิน ทำให้ตนเองได้รับความรู้ ทราบจุดเด่นและจุดบกพร่องของตนเอง เพื่อนำมาปรับปรุงและพัฒนา งานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังมีผลดีต่อด้านจิตใจของตนเอง ไม่เกิดความทุกข์ หวาดระแวง เพราะการมองอะไร ๆ เป็นการเรียนรู้ ก็มองแต่ว่าประสบการณ์ที่พบที่เห็นนั้น ได้เรียนรู้อะไร มีอะไรที่จะได้รับบ้าง ไม่สนใจผลเสียที่มากกระทบกลัวเสียหน้า หรือเสีย

ศักดิ์ศรี คนที่มองประสบการณ์ เป็นการเรียนรู้หมดก็หาว่าในการประเมินนั้น ได้เรียนรู้อะไรบ้าง อะไรเป็นประโยชน์นำเอามาใช้ปรับปรุงงานและปรับปรุงตนเอง ทำให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทั้งปัจจัยทั้งสามประการช่วยลดอคติ 4 ได้แก่ ด้านทาคติ ลำเอียงเพราะรัก ทาสาคติ ลำเอียงเพราะชัง โมหาคติ ลำเอียงเพราะหลง และภยาคติ ลำเอียงเพราะกลัว นอกจากนี้แล้วยังมีโทษนิสมนัสสิกการ เป็นการคิดการพิจารณา โดยใช้ปัญญาพิจารณาในแง่ของการเรียน เป็นเหตุเป็นผล การศึกษาปัจจัย การพิจารณาโดยแยกแยะองค์ประกอบ เป็นส่วนที่ช่วยให้ไม่หลงตัวเอง เพราะมีหลักของการอิงความจริงโดยใช้ปัญญากับความจริงอยู่ตลอดเวลา

ในด้านของการประเมินตนเองนั้น มีหลักกรรมตามพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับการประเมินตนเอง ดังนี้

ธรรมมื่ออุปการะมาก 2 ประการ ที่เกื้อกูลในกิจหรือในการทำความดีทุกอย่าง

1. สติ เป็นความระลึกได้ นิกันได้ และสำนึกอยู่เสมอ
2. สัมปชัญญะ ความรู้ชัด รู้ชัดสิ่งที่นิกันได้ ตระหนัก เข้าใจดีตามความเป็นจริง

เป็นจริง

อิทธิบาท 4 คุณธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จแห่งผลที่มุ่งหมาย

1. ฉันทะ ความพอใจ คือ ความต้องการที่จะทำ ใฝ่ใจรักและจะทำสิ่งนั้นอยู่เสมอและปรารถนาจะทำให้ได้ผลดียิ่ง ๆ ขึ้นไป
2. วิริยะ ความเพียร คือ ขยันหมั่นประกอบสิ่งนั้นด้วยความพยายาม เต็มกำลังของตน เอาธุระไม่ทอดทิ้ง
3. จิตตะ ความคิด คือ ตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำและทำสิ่งนั้นด้วยความคิด เอาจิตฝึกฝน ไม่ปล่อยใจให้ฟุ้งซ่านเลือนลนไป
4. วิมังสา ความไตร่ตรอง หรือทดลองคือหมั่นใช้ปัญญาพิจารณา ใคร่ครวญ ตรวจตราหาเหตุผล และตรวจสอบข้อยิ่งหย่อนในสิ่งที่ทำนั้น มีการวางแผน คิดค้น วิธีแก้ไขปรับปรุง

เย็นใจ เลขาพาณิชย์ ให้ความเห็นว่า การประเมินตนเองเป็นเรื่องที่ทำได้ยาก แต่ความจริงมนุษย์ก็ประเมินตนเองอยู่แล้วถ้าอยากพัฒนาตนเอง ปัจจุบันบุคคลถ้าไม่มีการประเมินตนเองเลยจะพัฒนาตนเองลำบาก เพราะนึกว่าตนเองทำดีอยู่แล้ว การที่จะประเมินตนเองได้อย่างดี ก็ต้องลดอคติลงให้มากและเพิ่มปัญญา ยิ่งปัญญาเจือปนแหลมเท่าไร

วิเคราะห์ตนเองได้ลึกซึ้ง ดังนั้นคนที่ประเมินตนเองได้ต้องทำใจให้เป็นกลางให้ได้ ต้องมีการฝึกจิตของตน การประเมินตนเองสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในงานประเมินค่าต่าง ๆ ได้ เช่น นำไปประเมินโครงการ องค์การ สถาบัน เป็นต้น การนำไปประเมินโครงการจึงต้องมีตัวชี้หรือเกณฑ์มาตรฐานอย่างชัดเจน

สมณ อมรวิวัฒน์ ได้เสนอความเห็นว่า ในเรื่องการประเมินตนเองขององค์กรหลักของศาสนาพุทธ ซึ่งสอนให้คนใช้ปัญญา คิดไตร่ตรอง การประเมินตนเองก็เกี่ยวข้องกับหลักธรรมอริยบท 4 โดยเฉพาะในเรื่องของวิมังสา คือ ความไตร่ตรอง การวิเคราะห์ทบทวนผลของการปฏิบัติที่ผ่านมาซึ่งเป็นหลักธรรมที่สอดคล้องกับความเห็นของพระพุทธเจ้า (ประยุกต์ประยุกต์) การประเมินตนเองนั้น ผู้ประเมินสามารถรู้จุดเด่นและจุดด้อยของตนเอง รวมทั้งสามารถแก้ไขปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้น โดยการใช้ปัญญาและเหตุผล ข้อควรระวังของการประเมินตนเองเป็นเรื่องของอคติ ดังนั้นมีความจำเป็นที่ผู้ประเมินต้องลดความลำเอียงหรืออคติและสร้างความเป็นกลางเพื่อลดการป้องกันตัวเอง กลัวเสียหน้า เสียศักดิ์ศรี

การประเมินตนเองต้องใช้ข้อมูลทั้งภายในและข้อมูลภายนอก สำหรับเกณฑ์การประเมินตนเองควรผสมผสานระหว่างเกณฑ์การประเมินเชิงปริมาณ กับเกณฑ์การประเมินเชิงบรรยาย ในเรื่องของการประเมินตนเองกับงานการศึกษานอกโรงเรียน มีความเหมาะสมที่จะเจาะลึก เพราะว่าการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนมีลักษณะหลากหลาย มีความยืดหยุ่นและมีลักษณะที่แปรเปลี่ยนอย่างรวดเร็ว ดังนั้นการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนควรมุ่งเน้นการประเมินตนเอง เนื่องจากกลุ่มเป้าหมายและกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนมีลักษณะหลากหลาย การสร้างแบบประเมินหรือแบบสอบถามจากส่วนกลางแล้วนำไปเก็บข้อมูลทั่วประเทศ คงทำได้ไม่ทันเหตุการณ์ รูปแบบของการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนในระดับที่อยู่ห่างไกลจากส่วนกลางมากเท่าไร มีความจำเป็นที่ต้องใช้การประเมินตนเองมากขึ้นเท่านั้น เพราะการจัดการศึกษานอกโรงเรียนมีความยืดหยุ่น ไม่เป็นระบบที่ตายตัวและมีลักษณะหลากหลาย

ระวี ภาวิไล ได้ให้แนวคิดว่าการประเมินตนเองเป็นเรื่องของการตรวจสอบตนเอง เป็นการกำหนดว่าตนเองขนาดไหน อยู่ในระดับใด ต้องมีสติ และปัญญา การประเมินตนเองเป็นการพัฒนาตนเอง สิ่งไหนที่รู้ว่ามีความบกพร่องก็ส่งเสริมให้มากขึ้น สิ่งไหนไม่ดีก็ให้ลดลง ทำให้รู้จักตนเอง สำรวจตนเอง ดังนั้นการประเมินตนเองควรเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต

การประเมินตนเองควรเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรการศึกษา สำหรับข้อมูลที่ได้ต้องมีความเป็น
ปรนัย กล่าวคือ ต้องเก็บข้อมูลในเรื่องต่าง ๆ ให้ครอบคลุม แล้วนำมาพิจารณาตรวจสอบ
ต้องหาตัวชี้วัดว่า เจริญขึ้นหรือเลวลง ต้องหาดัชนีชี้วัดที่ถูกต้อง ดัชนีตัวนี้ถ้ามีเพิ่มขึ้น
หมายความว่าอย่างไร การประเมินตนเองมีความจำเป็นต้องพัฒนาจิตใจผู้ประเมินก่อนตาม
หลักพุทธศาสนา การพิจารณาตนเองเป็นการเฝ้าดูพฤติกรรมของตัวเอง

สำหรับการประเมินตนเองของโรงเรียน มีผู้ให้แนวคิดไว้ดังนี้

เบนบาร์ช และเชน (Parkin. 1984 : 8 ; citing Ben-Baruch and Shane. 1981 : 16) ให้ความเห็นว่า การประเมินตนเองของโรงเรียนมีแนวคิด
พื้นฐานเกี่ยวข้องกับ การตระหนักในสิทธิของผู้อื่นที่ปกครองตนเอง ยอมรับในความแตกต่าง
และความหลากหลายในการคิดและการกระทำของแต่ละบุคคล ดังนั้น การให้โรงเรียนประเมิน
ตนเอง จึงเป็นการยอมรับและตระหนักในสิทธิของครูที่ไม่ต้องขึ้นอยู่กับผู้มีอำนาจ แต่มีอิสระใน
การตรวจสอบ และพัฒนางานด้วยตนเอง เพื่อพัฒนาวิชาชีพครูให้ดีขึ้น โดยให้ครูมีความพอใจ
ในเกณฑ์ และการตัดสินใจให้อยู่โดยไม่ใช้การบังคับ การประเมินตนเองของโรงเรียนจึงต้อง
ยึดหลักการในเรื่อง ความแตกต่างและความหลากหลายที่พึงมีในแต่ละบุคคล

พาร์คิน (Parkin. 1984 : 17) ให้ความเห็นว่า การประเมินตนเอง
ของโรงเรียนเป็นกลไกที่ทำให้โรงเรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงไปตามภาระหน้าที่ ความรับ
ผิดชอบ และเป็นวัฏกรรมที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในตัวเองและในอนาคตด้วย
ดังนั้น การประเมินตนเอง จึงไม่ใช่จุดเริ่มต้นหรือจุดสุดท้ายของเหตุการณ์ แต่เป็นกลไกของ
กระบวนการพัฒนา (Mechanical Process) ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง (Miles. 1969)

นัตทอลล์ (Nuttall and Mc Cormick. 1987 : 202 - 204 :
citing Bollen. 1987) กล่าวว่า การประเมินตนเองของโรงเรียน คือ การตรวจสอบ
การทำงานอย่างเป็นระบบของโรงเรียน เป็นระบบย่อยของครูแต่ละคนที่ได้บูรณาการเข้าไปใน
กระบวนการทำงานตามภาระหน้าที่ที่ได้ปฏิบัติจริง แนวความคิดของการประเมินตนเองของ
โรงเรียน สรุปได้ 3 ลักษณะ ดังนี้

1. การประเมินตนเองของโรงเรียนเป็นเทคนิควิธีการจัดการ โดยเน้นที่
แผนการประเมินและเครื่องมือวัด รวมทั้งทักษะ การสัมภาษณ์ เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูล
และการสนับสนุนจากภายนอก เพื่อให้เกิดการปรับปรุงคุณภาพการศึกษา และพัฒนาวิชาชีพครู

2. การประเมินตนเองของโรงเรียน เป็นสิ่งที่ต้องเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องในกระบวนการนวัตกรรมหรือการปรับปรุงงาน ธรรมชาติของยุทธวิธีการปรับปรุงงานแสดงถึงธรรมชาติของกระบวนการประเมินตนเอง ด้านนโยบายการปรับปรุงงานรับเอายุทธวิธีรับคำสั่งจากบนลง (Top-down) การประเมินตนเองของโรงเรียนก็ต้องให้ข้อมูลที่ตรงกับนโยบายและจุดหมายตามที่ต้องการ ในทางตรงกันข้าม ด้านนโยบายการปรับปรุงงานเน้นที่ภารกิจ ตามความรับผิดชอบและความสร้างสรรค์มากกว่า การกำหนดผลก็อาจให้ผลที่ตรงกันข้าม

3. การประเมินตนเองของโรงเรียน เป็นกระบวนการปรับปรุงงานที่สูงที่สุดในตัวเอง โดยมีความเชื่อพื้นฐานว่า โรงเรียนมีความสามารถในการกำหนดทิศทางการพัฒนาโรงเรียนได้ดีที่สุด มีการกำหนดเป้าหมายที่เฉพาะเจาะจงอย่างอิสระ ดังนั้น การประเมินตนเองของโรงเรียน จึงมีลักษณะในตัวของมันเอง

จากแนวคิดเกี่ยวกับการประเมินตนเองดังกล่าว สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

1. จุดมุ่งหมายของการประเมิน ในการประเมินตนเองมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญก็คือเพื่อการปรับปรุงและพัฒนาตนเอง ดังนั้นการประเมินตนเองของโรงเรียนก็เพื่อการปรับปรุงและพัฒนาของโรงเรียน

2. ความเกี่ยวข้องกับกระบวนการทำงาน การประเมินตนเองเป็นองค์ประกอบส่วนหนึ่งของกระบวนการทำงานหรือกระบวนการบริหาร ซึ่งเป็นกิจกรรมที่สอดคล้องกันในทุกขั้นตอนของกระบวนการทำงาน

3. แนวคิดทางพุทธศาสนา ในทางพุทธศาสนการประเมินตนเองก็คือ การตรวจสอบพิจารณาตนเอง เป็นการมุ่งเน้นที่การประเมินภายในเพื่อการรู้จักตน เคียงตน และพัฒนาตนเอง โดยมีธรรมะที่เกี่ยวข้องคือ ธรรมมีอุปการะมาก 2 ประการ ได้แก่ สติ สัมปชัญญะ และธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จหรืออิทธิบาท 4 ได้แก่ ฉันทะ (ความพอใจ) วิริยะ (ความเพียร) จิตตะ (ความคิดที่มุ่งมั่นมีจิตใจจดจ่อ) และวิมังสา (ความไตร่ตรอง)

4. แหล่งข้อมูล การประเมินตนเองต้องอาศัยข้อมูลจากภายในและภายนอกตนเอง เพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่ครอบคลุมครบถ้วนเพียงพอต่อการตัดสินใจ

5. เกณฑ์การประเมิน เกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินตนเอง ควรให้เกณฑ์สมพสวนระหว่างเกณฑ์การประเมินเชิงปริมาณ และเกณฑ์การประเมินเชิงบรรยาย

6. ลักษณะของการประเมินตนเองของโรงเรียน การประเมินตนเองของโรงเรียน เป็นกลไกของกระบวนการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาและพัฒนาวิชาชีพครู ซึ่งถือว่า เป็นเทคนิควิธีการจัดการ เป็นสิ่งที่ต้องเกิดขึ้นอย่างแน่นอน ในกระบวนการปรับปรุงงาน และสิ้นสุดในตัวเอง โดยมีความเชื่อพื้นฐานว่าโรงเรียนมีความสามารถในการกำหนดทิศทางการพัฒนาโรงเรียนด้วยตนเองได้ดีที่สุด

3.2 ความหมายและวัตถุประสงค์ของการประเมินตนเองของโรงเรียน

3.2.1 ความหมายของการประเมินตนเอง

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องและสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการประเมินผล ทำให้ทราบความหมายของการประเมินตนเองของโรงเรียน ดังต่อไปนี้

คำว่า การประเมินตนเองของโรงเรียน ในภาษาอังกฤษใช้คำศัพท์ต่าง ๆ กันดังนี้คือ School Self-Evaluation ; School-Level Evaluation ; In-School Evaluation ; School-Based Evaluation ; School-Focused Evaluation ; School-Centred Evaluation ; Within Institutions' Evaluation ; Internal Evaluation ; Insider Evaluation ; School Self-Assessment ; School Self-Review ; School Self-Study (Simons. 1985 : 1) ซึ่ง พาร์กิน (Parkin) เห็นว่า อาจหมายถึง บุคคลหลายฝ่าย ตั้งแต่ครูทุกคน ครูแต่ละคน รวมทั้งผู้บริหารโรงเรียน หรือถือว่าทั้งโรงเรียนเป็นหน่วยหนึ่ง แต่เขาได้เห็นว่า การประเมินตนเองของโรงเรียน (School Self-Evaluation) หมายถึง กระบวนการที่ต้องการให้ครูทุกคนร่วมมือกันจัดการภายในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและเห็นผลการเปลี่ยนแปลงภายในโรงเรียน (Parkin. 1984 : 1 - 2)

ปีเตอร์สัน (Peterson. 1979 : 90) กล่าวว่า การประเมินตนเอง เป็นกระบวนการสำคัญของการปฏิบัติงานหรือเทคนิคของสถาบันที่ช่วยในการปรับปรุงด้านการจัดการและประสิทธิผล (Effectiveness) ของสถาบัน

อาร์โนลด์ (Arnold. 1983 : 1) กล่าวว่า การประเมินตนเองของโรงเรียนเป็นลักษณะของการดำเนินกิจกรรมการประเมินและใช้ผลการประเมินโดยบุคลากร

ของโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของ โฮลลี่ (Holly. 1987 : 208) ที่ว่าการประเมินตนเองของโรงเรียนเป็นลักษณะของการประเมินภายในที่ดำเนินการโดยคณะครูและนำผลมาใช้เพื่อปรับปรุงการทำงานของคณะครูในโรงเรียน

ฮอปกินส์ (Hopkins. 1989 : 116) ให้ความหมายว่าการประเมินตนเองของโรงเรียน หมายถึงกระบวนการประเมินในระดับโรงเรียนโดยมุ่งเน้นที่หลักสูตรและการจัดองค์กรของโรงเรียน เป็นกิจกรรมที่ใช้ในการวินิจฉัยการทำงานโดยบุคลากรของโรงเรียน เพื่อการปรับปรุงโรงเรียน ส่วน แวน เวลเซน (Van Velzen) ให้ความหมายว่า การประเมินตนเองของโรงเรียนเป็นระบบการตรวจสอบในเชิงการบรรยายและการวิเคราะห์โดยโรงเรียน และเป็นระบบย่อยหรือหน้าที่การทำงานของครูและผู้บริหารแต่ละคน ✓ เป็นกระบวนการแรกที่เป็นระบบในการปรับปรุงโรงเรียนเพื่อรวบรวมข้อมูลในการวินิจฉัย เพื่อปรับปรุงการทำงานของโรงเรียน (Hopkins. 1989 : 117)

กรมวิชาการ (2534 : 2) ให้ความหมายว่า การประเมินตนเอง คือ การที่คณะทำงานทำการตรวจสอบการทำงานของตนเองเป็นระยะ ๆ ตั้งแต่เริ่มวางแผนการทำงาน การลงมือปฏิบัติงานและสรุปผลงานเพื่อนำผลที่ได้จากการตรวจสอบนั้นไปปรับปรุงการทำงานในช่วงต่อไปได้ทันที

วัลลก กันทัพย์ (2535 : 39) ให้ความหมายว่า การประเมินตนเองของโรงเรียนคือการที่โรงเรียนมีการตรวจสอบหรือประเมินการทำงานของตนเองอยู่เป็นระยะ ๆ อย่างสม่ำเสมอ ประยกบคู่หรือสอดคล้องเข้ากับขั้นตอนการทำงานเชิงระบบในทุก ๆ งาน หรือทุก ๆ กิจกรรม ครอบคลุมงานของโรงเรียนทั้งหมด ทั้งนี้การตรวจสอบในงานแต่ละงานดังกล่าวนั้นดำเนินการโดยคณะบุคคลที่รับผิดชอบทำงานนั้นเอง และคณะผู้ทำงานนั้นเองเป็นผู้นำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุงการทำงานในขั้นต่อไปของงานนั้น

ปุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์ ให้ความหมายว่า การประเมินตนเองเป็นกระบวนการแสวงหาข้อมูล สารสนเทศ (Information) ทั้งข้อมูลภายในและข้อมูลภายนอก เพื่อช่วยเสนอแนะในการตัดสินใจปรับปรุงและพัฒนางานของผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานภายในองค์กร (ปุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์. 2535 : สัมภาษณ์)

สมหวัง นิธิยานูวัฒน์ ให้ความหมายว่า การประเมินตนเองก็คือ การพิจารณาตนเองของผู้ปฏิบัติงานโดยมุ่งประเมินภารกิจของตนเองว่าทำอะไรได้ดี ไม่ดี

อย่างไร โดยอาศัยข้อมูลทั้งภายนอกและภายใน เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนางานของตนเองมากกว่าที่จะให้บุคคลภายนอกมาเป็นผู้ประเมิน = (สมหวัง นิธิยานูวัฒน์. 2535 : สัมภาษณ์)

เกี่ยวกับการประเมินตนเองนี้ พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยุทธ์ ฑมฺมจิตโต) กล่าวว่า ในทางพุทธศาสนาใช้คำว่า ปัจเวกธน์ ซึ่งแปลว่า การพิจารณา และคำว่า อนุปัสสนา แปลว่า ตามมองดูด้านใน ซึ่งกระทำได้ใน 3 ลักษณะ คือ การตามมองดูจิตใจของตนเอง (จิตตามปัสสนา) การตามมองดูการปฏิบัติทางกายของตน (กาทตามปัสสนา) และการตามมองดูความรู้ คุณสมบัติของตนเอง (เวทตามปัสสนา) เมื่อพิจารณา คำว่า พิจารณา กับ ตามมองดู ในแง่ของการประเมินตนเองก็มุ่งเน้นไปในเรื่องการพิจารณาให้รู้จักตนเองตามความเป็นจริง เมื่อรู้จักตนเองตามความเป็นจริงแล้ว การประเมินตนเองก็เป็นการพิจารณาตนเองตามความเป็นจริงเพื่อพัฒนาตนเอง กล่าวโดยสรุป การประเมินตนเอง ก็คือกระบวนการหรือวิธีการพิจารณาตนเอง เพื่อพัฒนาตนเองและรู้เท่าทันตนเองนั่นเอง (พระเมธีธรรมาภรณ์. 2535 : สัมภาษณ์)

จากการศึกษาของ สมคิด พรหมจ้อย เรื่องการพัฒนาระบบการประเมินตนเอง สำหรับศูนย์ประสานงานการศึกษานอกโรงเรียนระดับอำเภอ ได้สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการประเมินผล ซึ่งได้ให้ความหมายการประเมินตนเองไว้ดังนี้ (สมคิด พรหมจ้อย. 2535 : 67 - 68)

พระเทพเวที (ประยุทธ์ ฑมฺมจิตโต) กล่าวว่า การประเมินตนเอง เป็นกระบวนการที่ก่อให้เกิดการใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญ ตรวจสอบหาเหตุผลและตรวจสอบข้อบกพร่องในสิ่งที่ทำ มีการวางแผนการวัดผล คิดค้นวิธีการแก้ไขปรับปรุงและพัฒนา โดยผู้ประเมินเป็นผู้ปฏิบัติงานในโครงการหรือองค์การนั้น การประเมินตนเองเป็นผลดีในแง่ที่ว่าทำให้ผู้ปฏิบัติงานเข้าใจถึงสภาพปัญหา จุดเด่นและข้อบกพร่อง ได้ข้อมูลที่ทันต่อเหตุการณ์ ส่งผลให้นำมาปรับปรุงและพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เย็นใจ เลาหวนิชย์ กล่าวว่า การประเมินตนเอง เป็นวิธีการที่ทำให้ผู้ปฏิบัติงานได้ตรวจสอบและพิจารณาผลการทำงานของตนเอง เพื่อให้ทราบถึงจุดเด่นและข้อบกพร่องของการดำเนินงานของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ และนำผลการพิจารณาและการตรวจสอบมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพ

ส่วน สุนน อมรวิวัฒน์ กล่าวว่า การประเมินตนเองเป็นแนวทางในการนำเกณฑ์หรือมาตรฐานทางการดำเนินงานไปใช้ ซึ่งถือว่าการประเมินผลเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารโครงการหรือองค์การอย่างหนึ่ง ซึ่งต้องบูรณาการกับการบริหารงานปกติให้ได้ เพราะทำให้ผู้บริหารงานหรือผู้ปฏิบัติงานได้ข้อมูลจากการตรวจสอบพิจารณาและประเมินตนเอง มาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพ

สมคิด พรหมจักษ์ (2535 : 69) ได้สรุปความหมายของการประเมินตนเองไว้ว่า การประเมินตนเองหมายถึงกระบวนการที่ก่อให้เกิดสารสนเทศที่ใช้ในการตัดสินใจเพื่อการปรับปรุงและพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยผู้ปฏิบัติงานเป็นผู้ประเมินผลงานของตนเอง

จากความหมายของการประเมินตนเองที่กล่าวมาแล้วนี้ สรุปได้ว่าการประเมินตนเอง เป็นกระบวนการที่ผู้ปฏิบัติงานหรือหน่วยงานใช้ตรวจสอบพิจารณาการทำงานของตน โดยการแสวงหาข้อมูล สารสนเทศทั้งจากภายในและภายนอกตนเพื่อให้ครอบคลุม ครบถ้วนเพียงพอต่อการตัดสินใจ เพื่อปรับปรุงและพัฒนางานให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

3.2.2 วัตถุประสงค์ของการประเมินตนเอง

การประเมินเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารงาน ทั้งในปัจจุบันนี้เป็นที่ยอมรับกันมากขึ้นว่ามีบทบาทสำคัญต่อการปรับปรุงและพัฒนางาน เพราะการประเมินทำให้ผู้บริหารหรือผู้ปฏิบัติงานได้ทราบจุดเด่นและจุดด้อยของงาน โครงการที่ทำ เพื่อดำเนินการส่งเสริมจุดเด่นและแก้ไขจุดด้อยได้อย่างทันทั่วทั้งที่ ในฐานะผู้บริหารหรือผู้ปฏิบัติงาน ที่จะต้องทราบว่า งาน โครงการนั้นมีความเหมาะสม มีความพร้อมในการดำเนินงานหรือไม่ ในระหว่างดำเนินงานมีความก้าวหน้า มีปัญหาภายนอกเพียงใด และเมื่อดำเนินงานเสร็จแล้วได้ผลบรรลุตามเป้าหมายหรือไม่เพียงใด คำนึงกับทุนหรือแรงงานที่ลงทุนไปหรือไม่ ค่าตอบของคำถามเหล่านี้ก็ได้มาจากการประเมิน ซึ่งมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญเพื่อใช้ผลการประเมินในการปรับปรุงการบริหารงาน โครงการให้มีประสิทธิภาพสูงสุด และเพื่อนำผลการประเมินเสนอต่อผู้บริหาร เพื่อช่วยให้ผู้บริหารตัดสินใจในเรื่องที่เกี่ยวข้องได้อย่างถูกต้อง (สมหวัง นิธิยานูวัฒน์. 2528 : 13)

พาร์กิน (Parkin. 1984 : 16) ให้ความเห็นว่า วัตถุประสงค์ของการประเมินตนเองของโรงเรียน ควรรวมเข้าด้วยกันกับวัตถุประสงค์ของการพัฒนาโรงเรียน นั่นคือ เพื่อให้เกิดความพยายามในการปรับปรุงประสิทธิภาพของโรงเรียน การกำหนดวัตถุประสงค์

ของการประเมินตนเองในลักษณะนี้ ทำให้เกิดการท้าทายที่ต้องการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภายในโรงเรียน

นัททอลล์ และแมคคอร์มิก (Nuttall and McCormick. 1987 : 202) กล่าวว่า วัตถุประสงค์ของการประเมินตนเองที่สำคัญก็เพื่อการปรับปรุงคุณภาพของการศึกษาในโรงเรียน โดยผ่านกระบวนการตรวจสอบตนเองอย่างมีระบบ ส่วน โฮลลี่ (Holly. 1987 : 212) ให้ความเห็นว่า การประเมินตนเองของโรงเรียนเป็นกิจกรรมที่มุ่งประเมินภายในโรงเรียน เพื่อวัตถุประสงค์ที่สำคัญ 2 ประการ คือ (1) เพื่อตรวจสอบผลที่ได้จากการจัดการศึกษา (Accountability) ซึ่งเป็นการตรวจสอบผลการปฏิบัติงานตามภารกิจหลักของโรงเรียนโดยมุ่งให้เกิดการพัฒนาภายในโรงเรียน (2) เพื่อการยกระดับมาตรฐานการทำงานหรือปรับปรุงกระบวนการทำงานของโรงเรียนให้ดียิ่งขึ้น

สมคิด พรหมจ้อย (2535 : 69) กล่าวสรุปไว้ว่า การประเมินตนเองมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญคือ เพื่อให้ผลการประเมินในการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารงานหรือหน่วยงานให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ดังนั้นการประเมินตนเองจึงเป็นการประเมินเพื่อพัฒนาและปรับปรุงงานอย่างแท้จริง ไม่ใช่การประเมินเพื่อจับผิดใครหรือหาความดีความชอบให้ผู้อื่นโดยเฉพาะ (วิมลภักดิ์ กัณฑ์พร. 2535 : 20) ซึ่งเมื่อประเมินตนเองเพื่อปรับปรุงพัฒนางานแล้ว มาตรฐานก็จะค่อย ๆ เกิดขึ้น เมื่อมาตรฐานเกิดขึ้นแล้วจึงใช้การประเมินภายนอกเพื่อรักษามาตรฐาน ดังนั้นการประเมินตนเองเพื่อปรับปรุงพัฒนางาน จึงเป็นฐานของการประเมินภายนอกเพื่อรักษามาตรฐาน (สมหวัง นิธิยานูวัฒน์. 2535 : สัมภาษณ์) ในการประเมินตนเอง จึงต้องมีมาตรฐานของตนเองโดยคำนึงถึงพื้นฐานของตนเอง แล้วค่อย ๆ พัฒนาการทำงานของตนเองเข้าสู่มาตรฐานที่ละเล็กละน้อย ถ้าเราสามารถพัฒนาตนเองขึ้นไปได้เรื่อย ๆ ตลอดเวลา ก็จะเป็นการก้าวสู่การพัฒนาสูงสุดของตนเอง (Self - Actualization) การก้าวเข้าสู่ การพัฒนาสูงสุดของตนเอง ก็คือ การประเมินตนเองเพื่อพัฒนาตนเองนั่นเอง (ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์. 2535 : สัมภาษณ์) ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของพุทธศาสนาที่ให้แนวทางไว้ว่า การประเมินตนเอง นั้นนอกจากประเมินเพื่อเตือนตนเองให้รู้ว่าปฏิบัติธรรมหรือปฏิบัติงานอยู่ในขั้นใดแล้ว ยังต้องประเมินเพื่อพัฒนาตนเองให้ก้าวต่อไปอีกด้วย (พระเมธีธรรมาภรณ์. 2535 : สัมภาษณ์)

จากสารดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การประเมินตนเองของโรงเรียน มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญเพื่อนำผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการบริหาร หรือการปฏิบัติงานของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

3.3 หลักการของการประเมินตนเองของโรงเรียน

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องและสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการประเมินผล ทำให้ทราบหลักการของการประเมินทางการศึกษาและการประเมินตนเองของโรงเรียน ดังนี้ โดยทั่วไปแล้วในการประเมินทางการศึกษา จำเป็นต้องกำหนดหลักการ ดังนี้ (สมประสงค์ ปิ่นจินดา. 2526 : 30 - 32)

1. กำหนดสิ่งที่ต้องประเมินให้ชัดเจน เพื่อให้เข้าใจตรงกันและสามารถวัดได้และประเมินได้ถูกต้อง
2. วางแผนการประเมินให้รอบคอบรัดกุม สะดวก ประหยัดและเป็นไปได้ โดยต้องกำหนดว่าต้องการประเมินสิ่งใดบ้าง ใช้วิธีการ หรือรูปแบบการประเมินแบบใด ใช้เครื่องมือหรือเทคนิคใด จึงจะเป็นการประหยัดทั้งเงิน เวลา และแรงงาน การวางแผนนั้นต้องสามารถประเมินได้และเป็นไปได้ด้วย
3. ใช้เทคนิคในการเก็บรวบรวมข้อมูลให้ครอบคลุมสิ่งที่ต้องประเมิน ซึ่งควรใช้เทคนิควิธีการและเครื่องมือหลาย ๆ ชนิดเพื่อให้ได้ข้อมูลมากที่สุดทำให้การประเมินมีความครอบคลุมสิ่งที่ประเมิน เช่น อาจใช้การสังเกตจากสถานการณ์จริง การสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้อง การตรวจสอบเอกสาร การสอบถาม การทดสอบ เป็นต้น
4. เกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินต้องชัดเจนและสัมพันธ์กับสิ่งที่ต้องวัด ซึ่งอาจกำหนดเป็นเกณฑ์เชิงปริมาณหรือเชิงคุณภาพ หรือทั้งสองชนิดก็ได้ และในการประเมินก็ประเมินตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ซึ่งสัมพันธ์กับสิ่งที่ต้องวัด
5. เลือกใช้เครื่องมือที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพให้เหมาะสมกับลักษณะของสิ่งที่ต้องประเมิน
6. ควรตระหนักถึงข้อจำกัดของเทคนิคการประเมินแต่ละอย่างที่แตกต่างกัน เทคนิคการประเมินแต่ละอย่างมีข้อจำกัดและเหมาะสมเฉพาะสำหรับบางกิจกรรม ไม่เหมาะที่จะใช้กับการประเมินทุก ๆ ชนิด ผู้ประเมินต้องศึกษาข้อดีและข้อจำกัดของเทคนิคและเครื่องมือ

แต่ละชนิดให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ เพราะถ้าเลือกเทคนิคและเครื่องมือการประเมินที่ผิดพลาด ทำให้ผลที่ได้ผิดพลาดเกิดความเสียหายไปด้วย

7. ปราศจากความลำเอียง หลักการสำคัญยิ่งของการประเมินก็คือ ผู้ประเมิน ต้องมีความยุติธรรม แปลผลที่ได้จากการเก็บข้อมูลอย่างตรงไปตรงมา ไม่นำความคิดเห็นหรือความรู้สึกของตนเองไปมีผลต่อการเขียนสรุปรายงานการประเมินเป็นอันขาด

โดยที่การประเมินตนเองของโรงเรียน เป็นการประเมินทางการศึกษาอย่างหนึ่ง หลักการของการประเมินตนเองของโรงเรียนจึงตั้งอยู่บนฐานของหลักการประเมินทางการศึกษา ซึ่งมีรายละเอียดเฉพาะที่แตกต่างออกไป

ทริตส์เชอร์ (Tritscher. 1981 : 36 - 38) กล่าวว่า สิ่งแรกที่ต้องกระทำในการประเมินตนเองของโรงเรียน ก็คือ ต้องกำหนดจุดมุ่งหมายของการประเมิน ซึ่งอาจมีได้หลายข้อ เช่น เพื่อปรับปรุงงานหรือโครงการ เพื่อจัดองค์การใหม่ เพื่อการวิจัยหรือเพื่อประโยชน์ด้านอื่น ๆ เป็นต้น แต่สิ่งที่สำคัญก็คือ การประเมินตนเองต้องเกิดจากความเข้าใจอย่างชัดเจนว่า ประเมินใคร ประเมินอะไร และผู้ประเมินคือใคร ทริตส์เชอร์ ได้เสนอหลักการของการประเมินตนเองไว้ 3 ประการ ดังนี้

1. ในขั้นวิเริ่มหรือก่อนลงมือประเมิน ผู้ปฏิบัติงานต้องร่วมมือกันวางแผนการประเมิน โดยกำหนดเป้าหมายที่ต้องการ เกณฑ์ที่ใช้ในการประเมิน ระบบการประเมินที่ใช้ ขั้นตอนในการประเมิน และการรายงานผล ตลอดจนแนวทางการนำผลการประเมินไปใช้เพื่อการตัดสินใจ ทั้งนี้เพื่อช่วยให้การดำเนินการประเมินเป็นไปอย่างต่อเนื่อง
2. การปรับตนเอง หลักการข้อนี้เพื่อทบทวนตรวจสอบว่า ระบบการประเมินที่วางไว้นั้นมีความเที่ยงตรงในการวัดประสิทธิภาพของโครงการที่ต้องประเมินเพียงใด และผู้ประเมินต้องพิจารณาให้ถี่ว่า สารสนเทศที่ได้มานั้นมีประโยชน์หรือไม่ ขั้นตอนในการประเมินที่กำหนดไว้มีความเหมาะสมเพียงใด ความพยายามในการตรวจสอบระบบการประเมินก็เพื่อปรับระบบการประเมินให้เหมาะสมยิ่งขึ้น
3. การคำนึงถึงข้อมูล หลักการข้อนี้ทำให้ผู้ประเมินเกิดความตระหนักในข้อมูลว่าต้องได้ข้อมูลที่ครอบคลุม ครบถ้วน การวิเคราะห์ข้อมูลต้องสัมพันธ์กับการตัดสินใจหรือการลงสรุป เพราะถ้าข้อมูลครอบคลุม ครบถ้วน กระบวนการวิเคราะห์ก็ย่อมช่วยให้ผลการประเมินตนเองมีความน่าเชื่อถือมากขึ้น ข้อมูลที่เก็บบันทึกไว้และหลักฐานต่าง ๆ เป็นข้อเท็จจริงที่ช่วยให้การประเมินตนเองเกิดประโยชน์อย่างแท้จริง

พาร์กิน (Parkin. 1984 : 2) ได้เสนอหลักการไว้ว่า ในการประเมินตนเองของโรงเรียน ต้องให้ครูทุกคนร่วมมือกันทำงาน มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และสร้างบรรยากาศในการดำเนินงานแบบประชาธิปไตย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของลอว์เรนซ์และลอว์ธ (Parkin. 1984 : 61 : citing Lawrence and Lorsch. 1969) ที่ได้เสนอไว้ว่า การประเมินตนเองต้องให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และทุกคนต้องร่วมดำเนินการอย่างต่อเนื่อง การมีส่วนร่วมที่การประเมินตนเองต้องการก็คือ ต้องมีการเปิดเผยและมีความซื่อสัตย์ ส่วน เชพเพิร์ด (Parkin. 1984 : 25 : citing Shepherd. 1980 : 28) ให้ข้อเสนอไว้ว่า นอกจากโรงเรียนประเมินตนเองอย่างต่อเนื่องแล้ว ต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบและเป็นธรรมชาติ โดยให้การประเมินเป็นระบบพื้นฐานที่อยู่ในการบวนการทำงานต่าง ๆ โดยมองเห็นไม่ชัดเจนนักและให้เป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นอย่างธรรมชาติ

เคลล์ (Kells. 1981 : 19 - 21) ได้ให้ข้อเสนอแนะเชิงทฤษฎีไว้เป็นหลักการของการประเมินตนเองของสถาบัน 4 ประการ ดังนี้

1. แรงจูงใจที่ช่วยให้เกิดความพยายามในการประเมินสถาบัน ย่อมทำให้เกิดการปรับปรุงด้านการจัดการและประสิทธิผลของสถาบัน ซึ่งสามารถใช้ได้ทั้งแรงจูงใจภายในและแรงจูงใจภายนอก แต่แรงจูงใจภายในมักเกิดขึ้นและถูกควบคุมจากการตระหนักในความรับผิดชอบต่อวิชาชีพที่พยายามแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ในขณะที่แรงจูงใจภายนอกส่งผลให้การประเมินเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ซึ่งอาจเป็นที่ยอมรับหรือไม่ยอมรับก็ได้ ดังนั้นทางที่ดีจึงควรปรับเปลี่ยนแรงจูงใจภายนอกให้กลายมาเป็นแรงจูงใจภายในโดยให้ทุกฝ่ายให้การประเมินเพื่อการปรับปรุงพัฒนา และแก้ปัญหาค้าง ๆ ของสถาบัน

2. การประเมินประสิทธิผลของสถาบัน ควรประเมินด้วยวิธีการ 2 วิธี คือ การประเมินความสัมพันธ์ระหว่างเป้าหมายที่กำหนดกับผลงานที่เกิดขึ้น และประเมินการจัดการของสถาบันว่าจัดได้ดีเพียงใด เพราะถ้าประเมินเฉพาะผลสำเร็จตามเป้าหมายเพียงด้านเดียวถึงไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าการจัดการภายในสถาบันนั้นจริงหรือไม่ เนื่องจากขาดการพิจารณาองค์ประกอบด้านอื่น ๆ ดังนั้นผู้ประเมินจึงควรดูที่ศักยภาพของการทำงาน การจัดสภาพแวดล้อม การวางแผนโครงการและการให้บริการด้านต่าง ๆ ประกอบด้วย ด้วยเหตุนี้จึงต้องมีการกำหนดเกณฑ์การประเมินที่ชัดเจนให้ครบทุกด้าน

3. สถาบันต่าง ๆ ดำเนินการได้เพราะคน การประเมินตนเองของสถาบัน สำเร็จได้ก็เพราะคน หลักการข้อนี้มีความสำคัญมากต่อการประยุกต์ใช้ภาวะผู้นำและแบบแผน ของกระบวนการประเมิน กล่าวคือ แบบแผนของกระบวนการประเมินต้องสอดคล้องกับสภาพ ของแต่ละสถาบัน ขึ้นตอน บทบาท ภาระงานและการจัดองค์การในการประเมินต้องคำนึงถึง หลักทางจิตวิทยาด้วย

4. การประเมินสถาบันจำเป็นต้องยอมรับศุภทวิษีและข้อผูกพันเพื่อการเปลี่ยนแปลงที่อาจจะเกิดขึ้นได้ กล่าวคือต้องยอมรับว่าในการทำงานต้องคำนึงถึงความต้องการ ปัญหา และคำแนะนำต่าง ๆ ที่ตามมาด้วย กระบวนการประเมินสถาบันอาจหยุดชะงักทันทีที่มีการวิจารณ์ จึงทำให้กระบวนการประเมินไม่สามารถดำเนินการต่อไปได้

นอกจากนี้เคลล์ (Kells. 1981 : 21 - 25) ยังได้ให้ข้อเสนอแนะในเชิง ปฏิบัติการไว้เป็นหลักของการประเมินตนเองของสถาบัน 4 ประการ ดังนี้

1. ต้องพยายามทำให้บุคลากรทุกคนเกิดแรงจูงใจภายในที่ต้องการปรับปรุงและ พัฒนางานให้ก้าวหน้า โดยต้องมีการปรึกษาหารือเกี่ยวกับเป้าหมายและวิธีการประเมิน สอมรับ ฟังข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงงานจากหน่วยงานภายนอก ผู้ที่เกี่ยวข้องหรือผู้นำด้านการประเมิน ต้องมีความรอบคอบ มีความชำนาญ สามารถมองเห็นส่วนดีและข้อบกพร่อง รวมทั้งสามารถให้ ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องได้ด้วย

2. ต้องจัดระบบการประชุมเพื่อศึกษางานและวางแผนงานอย่างครบวงจร เพื่อช่วยควบคุมเรื่องเวลาและค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน โดยกำหนดช่วงเวลาการทำงาน การวางแผน การปฏิบัติการและการทบทวนตรวจสอบการทำงาน

3. ต้องออกแบบกระบวนการประเมินให้ดี โดยเริ่มตั้งแต่การศึกษาสภาพ ปัญหา กำหนดเป้าหมาย บุคลากรผู้ร่วมงาน ข้อมูลที่ต้องการศึกษา ผลสำเร็จตามเป้าหมาย และการจัดลำดับความสำคัญของงาน แล้วจึงกำหนดขอบข่ายของกระบวนการประเมิน ขึ้นตอน ในการประเมิน และวิธีการประเมิน จากนั้นจึงฝึกผู้นำการประเมินเพื่อให้มีความรู้ ทักษะใน กระบวนการประเมิน สิ่งสำคัญที่ต้องคำนึงถึงก็คือ ต้องเตรียมการให้ดีก่อนลงมือดำเนินการ ประเมิน

4. ต้องกำหนดข้อผูกพันในการปฏิบัติ พัฒนางานและการเปลี่ยนแปลงให้เป็น ส่วนหนึ่งของกระบวนการประเมิน กล่าวคือ ต้องกำหนดจุดเริ่มต้นของงาน ตารางการปฏิบัติงาน

บทบาทและภาระงานต่าง ๆ สิ่งจำเป็นที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภายในกลุ่มหรือสถาบันก็คือ

- (1) กระบวนการประเมินที่ช่วยให้เกิดความสะอาดในการทำงาน
- (2) การเชื่อมโยงความรู้และสารสนเทศใหม่ ๆ เข้ามาประกอบ
- (3) การใช้การจูงใจและการให้รางวัล และ
- (4) การทำให้ผู้ร่วมงานรู้สึกว่าเขาเป็นส่วนสำคัญและมีความหมายต่อกระบวนการประเมิน

ทูเนอร์ (Turner. 1987 : 54) กล่าวว่า หลักการพื้นฐานของการประเมินตนเองของโรงเรียน ก็คือ การเปลี่ยนแปลงหรือการพัฒนาของโรงเรียนที่ดีที่สุด ต้องอาศัยการประเมินโดยบุคลากรภายในของโรงเรียน

วิทยาลัยเซนต์แมรี ได้ศึกษาประวัติของการประเมินทางการศึกษา การอภิปรายเกี่ยวกับพื้นฐานของปรัชญาญาณวิทยา และการวิเคราะห์รูปแบบการประเมินต่าง ๆ แล้วกำหนดเป็นหลักการของการประเมินวิทยาลัยเซนต์แมรี (The Rationale for the St Mary's College Evaluation) ไว้ดังนี้ (Ramsay and Clack. 1990 : 41 - 44)

1. การประเมินโรงเรียนควรเป็นการประเมินโดยภาพรวม (Anderson and Ball. 1978) กล่าวคือ ควรมีการประเมินหลักสูตรทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ต้องให้ความสำคัญแก่งานของโรงเรียนทุกส่วน รวมทั้งนักเรียน คณะบุคลากร และผู้ปกครอง (Cumming. 1985)

2. ตามลักษณะธรรมชาติของการประเมินโดยภาพรวม วิธีการประเมินที่ดีที่สุดควรใช้ทั้งการประเมินเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ กล่าวคือ มีการสร้างกลไกบันทึกข้อมูลของนักเรียน เพื่อการควบคุมตัวแปรทั้งหมดตั้งแต่ อายุ ระดับชั้น ระดับผลการเรียน ปีที่ออกจากวิทยาลัย และถิ่นที่อยู่อาศัย และต้องมีการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล กลุ่มย่อย และทั้งชั้น รวมทั้งการสัมภาษณ์ผู้ปกครองและบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องด้วย

3. นักประเมินควรคำนึงถึงข้อสมมุติเบื้องต้น (Assumption) แนวคิด จุดเด่นและจุดด้อยของรูปแบบการประเมินที่นำมาใช้ (Kemmis. 1986) และต้องมีความรับผิดชอบเชิงจริยธรรมด้วย (Madaus et al. 1983 ; Straton. 1967 ; Elliot. 1978) ดังนั้นนักประเมินต้องพยายามทำให้มีกระบวนการที่เปิดกว้างและยอมรับข้อมูล สารสนเทศด้านต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับทั้งหมด (Brennan and Hoadley. 1984) นักประเมินต้องรู้ทั้งแนวคิดและแนวทางในบริบทของการประเมิน กล่าวคือ ต้องรู้รายละเอียดเกี่ยวกับประวัติของการประเมินโรงเรียน ทลยข้อของวิธีการประเมินที่เป็นไปได้ การใช้ประโยชน์จาก

การประเมินสำหรับโรงเรียนที่มีบริบทคล้ายคลึงกัน สิ่งเหล่านี้ช่วยรับประกันว่า วิธีการหรือรูปแบบการประเมินที่เลือกใช้นั้นมีความเหมาะสมกับโครงการและสภาพของโรงเรียน

4. กระบวนการประเมินควรดำเนินการอย่างสม่ำเสมอ เป็นระบบและเป็นวงจรที่บูรณาการเข้าเป็นองค์ประกอบของการปรับปรุงพัฒนางานของโรงเรียน

5. จากเอกสารงานวิจัยบ่งชี้ว่า การประเมินโรงเรียนควรจัดขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์หลาย ๆ ประการ (King and Thompson. 1983 ; Leviton and Houghes. 1981) ซึ่งจากการใช้วิธีการประเมินเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพผสมผสานกันทำให้เกิดการปรับปรุงโรงเรียน และภาระงานที่รับผิดชอบ รวมทั้งการวิเคราะห์ปัญหา การตัดสินใจ การประชาสัมพันธ์ การใช้ทรัพยากร และการสร้างสรรค์สิ่งแปลกใหม่ให้เกิดขึ้นกับโรงเรียน

6. เนื่องจากการประเมินเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการตัดสินใจ นักประเมินจึงควรระมัดระวังในเรื่องของการจัดคณะทำงาน การจัดปัจจัยที่ใช้ในแบบแผนการสำรวจ นอกจากนี้นักประเมิน ผู้บริหาร คณะทำงาน นักเรียนและผู้ปกครองควรร่วมอยู่ในกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลและการแปลผล หรือสร้างธนาคารข้อมูลสารสนเทศเพื่อใช้ประโยชน์ในการศึกษาปัญหาและการวางแผนนโยบายเพื่อการแก้ปัญหาและพัฒนาโรงเรียนในอนาคต

7. การประเมินต้องเป็นตัวเชื่อมโยงระหว่างกระบวนการต่าง ๆ ของโรงเรียน ตั้งแต่ การมองเห็นภาพโรงเรียนในฝัน การตัดสินใจ การออกแบบหลักสูตร การวางแผนงบประมาณ การกำหนดนโยบาย รวมทั้งสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่ในโรงเรียนและชุมชนภายนอกโรงเรียน (Holt. 1981) โดยหัวใจสำคัญอยู่ที่บุคลากรต้องช่วยกันค้นหาปัญหาและร่วมกันอภิปรายถึงแนวทางแก้ไข ซึ่งต้องทำกันอย่างต่อเนื่อง จึงจะทำให้การประเมินมีผลต่อการปรับปรุงและพัฒนาโรงเรียนอย่างแท้จริง (Lieberman and Miller. 1984 ; Cox. 1983)

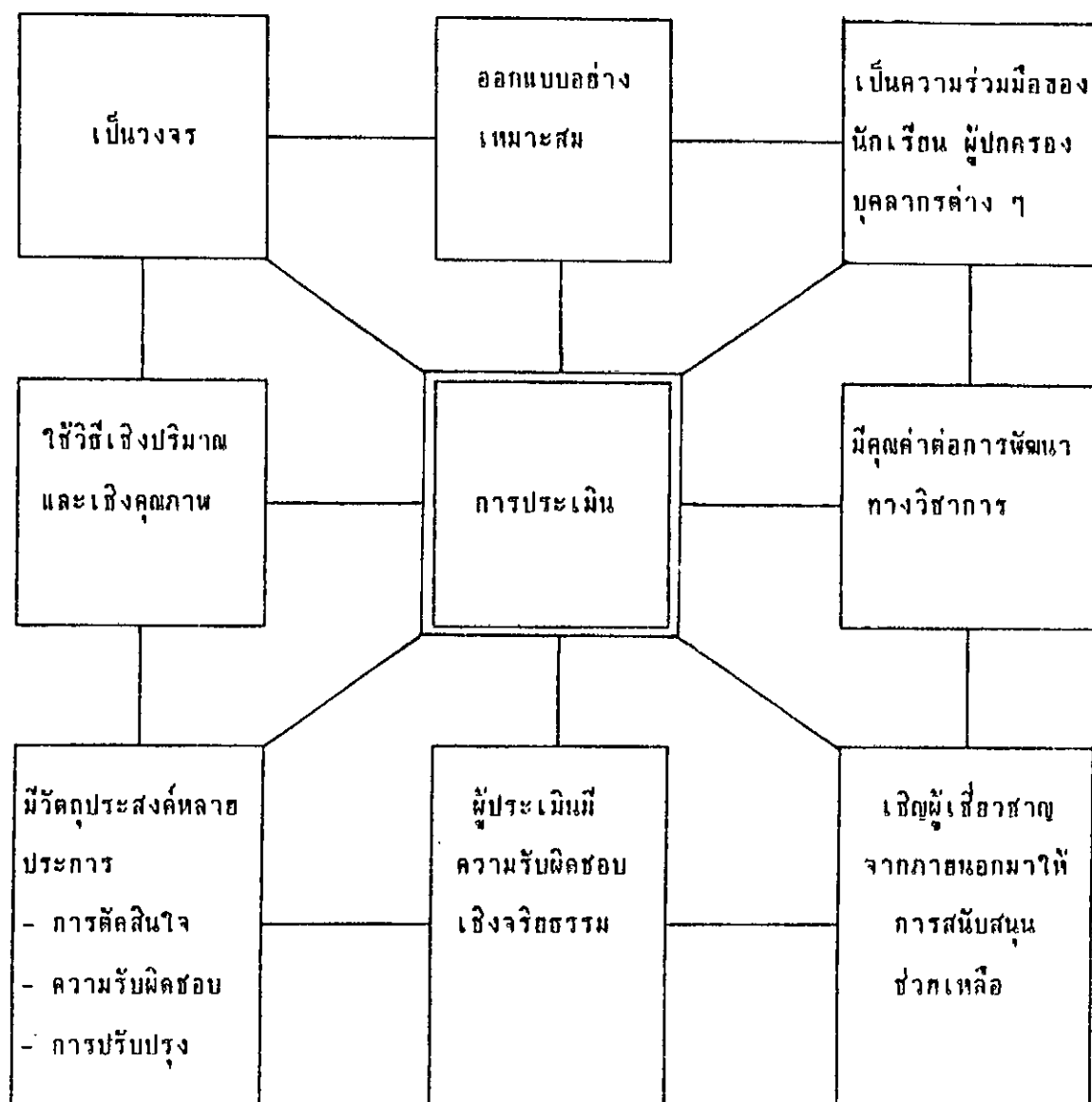
8. หลักการที่สำคัญในการร่วมมือกันประเมินตนเองของโรงเรียน ก็คือต้องอาศัยความร่วมมือ คำแนะนำจากกลุ่มโรงเรียนในท้องถิ่นและการช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญภายนอก เพื่อช่วยให้โรงเรียนสามารถดำเนินการประเมินได้ด้วยตนเอง โดยไม่ได้อุปบังคับจากสิ่งภายนอก สิ่งสำคัญที่สุดในการประเมินต้องกำหนดขอบข่ายเรื่องที่ต้องประเมินและวิธีการประเมิน นอกจากนี้ คณะทำงาน ผู้ปกครอง และนักเรียนต้องมีบทบาทในการวิจารณ์ผลการประเมินได้ด้วย รวมทั้งต้องมีการประสานงานกับหน่วยงานในส่วนกลางเพื่อขอการสนับสนุน

สนับสนุนช่วยเหลือด้านงบประมาณและทรัพยากรที่ช่วยให้โรงเรียนสามารถดำเนินการประเมิน
เพื่อการปรับปรุงพัฒนางานโรงเรียนได้ด้วยตนเอง

๑. ควรให้มีนักทฤษฎีหรือนักวิชาการจากมหาวิทยาลัยมาทำงานร่วมกับโรงเรียน
เพื่อทำให้โรงเรียนมีการตรวจสอบและปรับปรุงการทำงานด้วยตนเองอย่างเต็มที่ เป็นการช่วย
พัฒนาครูให้มีความสามารถเชิงวิเคราะห์ คีความ และมีประสบการณ์ทั้งในแนวกว้างและแนวลึก
มีความรู้ทั้งในเชิงทฤษฎีและปฏิบัติ ซึ่งทำให้ทั้งนักทฤษฎีและนักปฏิบัติงานการศึกษาเห็นพ้องกันว่า
การประเมินเป็นงานส่วนหนึ่งของการบริหารองค์การที่ต้องอยู่ควบคู่ไปกับการพัฒนา และความ
เจริญก้าวหน้าของโรงเรียน (Madaus, Scriven and Stufflebeam. 1983)

แนวความคิดที่สำคัญในแบบแผนการประเมินของวิทยาลัยเซนต์แมรี สรุปได้

ดังภาพประกอบ 13

ภาพประกอบ 13 แนวความคิดที่สำคัญในแบบแผนการประเมินของวิทยาลัยเซนต์แมรี

(Ramsay and Clack. 1990 : 45)

วัลลภ กันทรักษ์ (2535 : 39 -40) ได้เสนอไว้ว่า หลักการสำคัญของการประเมินตนเองควรมีอย่างน้อย 2 ประการต่อไปนี้

1. ผู้ทำงานเป็นผู้ประเมินเอง ตรวจสอบงานที่ทำเองอย่างเป็นระบบ กล่าวคือ ตรวจสอบว่าตนเองทำงานตรงกับปัญหาที่เป็นจริงหรือไม่ งานที่คิดไว้มีโอกาสเป็นไปได้มากน้อยแค่ไหน แผนที่ร่างไว้เป็นไปได้หรือไม่ ตนเองทำงานตามแผนได้หรือไม่ ทำงานแล้วประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด ทำงานได้คี่ขนาดไหน ทั้งหมดนี้เป็นการตรวจสอบตนเองอยู่ตลอดเวลา

2. เมื่อตรวจสอบได้ผลอย่างไรมาแล้ว ผู้นำลงไปใช้คือตนเองไม่ใช่ผู้อื่น เพื่อตรวจสอบในขั้นต้นก็นำผลไปใช้ในขั้นต่อไป

กรมวิชาการ (2535 : 1) ได้เสนอหลักการประเมินเพื่อการพัฒนาตนเองของโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอของ วิลลภ กันทรวิทย์ ดังกล่าวแล้วข้างต้น ดังนี้

1. ผู้ปฏิบัติงานในโรงเรียนทุกคณะต้องเป็นผู้ทำการประเมินการทำงานของตนเอง ไม่มีการแบ่งเป็นฝ่ายประเมินและฝ่ายถูกประเมิน ซึ่งสิ่งนี้ต้องระมัดระวังมาก การประเมินตนเองในโรงเรียนจะดำเนินไปได้ด้วยดี ไม่ควรมีการตั้งคณะผู้ประเมินในโรงเรียน เพราะถ้าตั้งคณะผู้ประเมินขึ้นจะกลายเป็นการประเมินภายในไม่ใช่การประเมินตนเอง

2. ผู้ประเมินเป็นผู้ใช้ผลการประเมินปรับปรุงหรือพัฒนางานของตนเอง ต้องไม่มีการรายงานการประเมินตนเองต่อหน่วยงานเหนือหรือต้นสังกัด แต่มีรายงานผลการทำงานตามปกติ เช่น รายงานการประชุม สรุปผลงาน รายงานการประชุมตามปกติของโรงเรียน เป็นต้น

ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์ (2535 : สัมภาษณ์) ได้เสนอหลักการสำคัญของการประเมินตนเองไว้ 3 ประการ ดังนี้

1. ผู้ประเมินมีความประสงค์ที่ต้องการทราบผลการประเมิน ในหลักการประเมินตนเองนั้น ผู้ปฏิบัติงานเป็นผู้ประเมินซึ่งในเบื้องต้นต้องมีความประสงค์ที่ต้องการทราบผล และใช้ผลการประเมินเพื่อปรับปรุงและพัฒนางาน ถ้าผู้ประเมินไม่มีความประสงค์ที่ต้องการทราบและใช้ผลการประเมินแล้ว ก็จะเกิดปัญหา สับสน เพราะไม่รู้ว่าทำการประเมินเพื่อใคร ประเมินไปทำไม ประเมินแล้วก็ไม่ได้นำเอาสารสนเทศที่ได้จากการประเมินไปใช้เพื่อการตัดสินใจปรับปรุงและพัฒนางาน ปัญหาในการประเมินในปัจจุบันนี้อยู่ตรงที่คนที่ควรทราบและใช้ผลการประเมินกลับไม่สนใจประสงค์ที่จะทราบและใช้ผลการประเมิน ซึ่งอาจมีสาเหตุมาจาก (1) คนเหล่านั้นคิดว่า สิ่งที่ทำอยู่เป็นสิ่งที่รู้อยู่แล้ว (2) คนเหล่านั้นไม่เห็นความจำเป็น

ที่ต้องทราบผลที่แท้จริง เพียงแต่ต้องการทราบบางประเด็นเพื่อการประชาสัมพันธ์ โฆษณาชวนเชื่อก็พอแล้ว และ (3) คนเหล่านั้นคิดว่าการประเมินอาจมุ่งตอบสนองคนกลุ่มเล็ก ๆ เช่น ผู้บังคับบัญชาหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับงาน โครงการเพียงไม่กี่คนเท่านั้น

2. ผู้ประเมินต้องรู้จักสภาพของตนเอง ตั้งแต่อดีต ปัจจุบันซึ่งเป็นรากฐานของอนาคต การประเมินก็คือการมองดูการทำงานอื่นหลังในอดีตว่าเป็นอย่างไร มีจุดเด่นจุดด้อยอย่างไร แล้วเตรียมการวางแผนแก้ปัญหาและพัฒนางานให้ก้าวหน้าต่อไปในอนาคต

3. ต้องพัฒนาข้อจำกัดหรือจุดด้อย เมื่อทราบผลการประเมินแล้ว สิ่งที่เป็นจุดเด่นก็รักษาไว้ เพราะเป็นสิ่งที่ทำให้งานเกิดความก้าวหน้าและต้องยอมรับจุดด้อยหรือข้อจำกัดโดยไม่ต้องรู้สึกอับอายหรือพยายามปกปิดไว้ แต่ต้องพยายามศึกษาวิเคราะห์ข้อจำกัดหรือจุดด้อยเพื่อพลิกให้เป็นจุดเด่นหรือหาทางปรับปรุงแก้ไขพัฒนาต่อไป

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2535 : สัมภาษณ์) กล่าวว่า ในการประเมินตนเองนั้นต้องยึดหลักการว่า ต้องประเมินบนพื้นฐานของความเป็นจริง แล้วพยายามพัฒนาตัวเองขึ้นสู่มาตรฐาน โดยผู้ปฏิบัติงานค่าเน้นการประเมินตนเอง ต้องแสวงหาข้อมูลทั้งจากแหล่งภายนอกและภายใน เพื่อให้ได้ข้อมูล สารสนเทศที่ครอบคลุม และเพียงพอต่อการนำมาใช้ในการตัดสินใจ ปรับปรุงพัฒนางานด้วยตนเอง ดังนั้นจึงเป็นการประเมินของตนเอง โดยตนเองและเพื่อพัฒนาตนเอง

จากการศึกษาของ สมคิด พรหมจ้อย เรื่อง การพัฒนาระบบการประเมินตนเอง สำหรับศูนย์ประสานงานการศึกษานอกโรงเรียนระดับอำเภอ ผลการศึกษาสรุปได้ว่า ในการประเมินตนเองของศูนย์ประสานงานการศึกษานอกโรงเรียนระดับอำเภอนั้น ได้ยึดหลักการประเมินตนเอง 4 ประการ คือ (สมคิด พรหมจ้อย. 2535 : 231 - 233)

1. หลักพุทธศาสนา การประเมินตนเองเป็นการประเมินที่มุ่งเน้นที่การประเมินภายใน เป็นลักษณะของการตรวจสอบ พิจารณาตนเองตามหลักพุทธศาสนา เป็นเรื่องของการฝึกฝนพัฒนาตนเอง โดยมีความเชื่อว่ามีบุญเป็นสัตว์ที่ฝึกได้ มีศักยภาพที่จะบรรลุจุดหมายหรือมีวัตถุประสงค์ เมื่อบรรลุจุดหมายแล้วก็ทำให้มีจิตสำนึกในการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ กล่าวคือมีจิตสำนึกในการศึกษาก็สามารถพิจารณาตนเองได้ นอกจากนี้ยังมีหลักเกี่ยวกับเรื่องของการเตือนตนเอง จงพิจารณาตนด้วยตนเอง ซึ่งเป็นคำเสริมที่ช่วยให้ไม่ประมาท และช่วยในการเร่งรัดพัฒนาวิธีส่งเสริมให้แต่ละคนประเมินตนเอง ควรทำให้แต่ละคนมีจิตสำนึกในการประเมินตนเอง ต้องมีวิธีการหรือเตือนให้คอยหมั่นตรวจสอบตนเองหรือประเมินตนเอง

การพัฒนาคนให้สามารถประเมินตนเองได้ มีองค์ประกอบหรือปัจจัยที่สำคัญ 3 ประการ คือ (1) ต้องสร้าง ต้องทำให้ผู้ประเมินมีจิตสำนึกในการศึกษา มีความพอใจหรือความต้องการที่จะศึกษาพัฒนาตนเอง (2) มีความต้องการจุดมุ่งหมายที่เป็นวัตถุประสงค์ที่เป็นความจริง ความถูกต้อง และความดี (3) มองประสบการณ์ทุกอย่างเป็นการเรียนรู้ คนที่มองประสบการณ์ต่าง ๆ เป็นการเรียนรู้เป็นลักษณะที่มีผลดี ไม่ถือว่าการประเมินเป็นเรื่องของการจับผิด แต่กลับเห็นว่าการประเมินทำให้ตนเองได้รับความรู้ ทราบจุดเด่นและจุดบกพร่องของตนเอง เพื่อที่จะได้นำข้อมูลมาปรับปรุงและพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (พระเทพเวที)

2. หลักการบริหาร การบริหารเป็นกระบวนการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องของการปฏิบัติงาน ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ คือ การวางแผน (Planning) การปฏิบัติตามแผน (Implementation) และการประเมินผล (Evaluation) การประเมินผลการดำเนินงานช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานได้ทราบถึงผลการดำเนินงาน จุดเด่น จุดด้อยของการปฏิบัติงาน รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน ดังนั้นผู้ปฏิบัติงานจึงต้องมีความรู้และความสามารถในการประเมินผลการปฏิบัติงานของตนเอง เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการตัดสินใจปรับปรุงและพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3. หลักการศึกษา คำว่า "ศึกษา" ในภาษาไทยหมายถึง เล่าเรียน ตรงกับคำว่า "สิกขา" ในภาษาบาลี ซึ่งเป็นการปฏิบัติ คำว่า สิกขา นี้ประกอบด้วยคำว่า สะ กับ อิกขา สำหรับคำว่า สะ นั้นแปลว่า เองหรือตัวเอง สะ อิกขา ก็คือ การเห็นซึ่งตนเอง แล้วก็เห็นโดยตนเอง เห็นเพื่อประโยชน์แก่ตนเอง (พุทธทาสภิกขุ)

ดังนั้น การศึกษานั้นก็คือ การเห็นซึ่งตนเองและเห็นโดยตนเองและเห็นเพื่อตนเอง การเห็นทั้งหมดจะเห็นได้ก็โดยการพิจารณาตนเอง ตรวจสอบตนเองหรือทำการประเมินตนเอง เพื่อให้สามารถมองเห็นการทำงานของตนเอง และนำผลมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนางานต่อไป

4. หลักจิตวิทยา การประเมินตนเองของผู้ปฏิบัติงานสามารถทำให้ผู้ปฏิบัติงานได้ทราบถึงผลการดำเนินงาน จุดเด่น จุดด้อย รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงาน ซึ่งเป็นแรงจูงใจให้ผู้ปฏิบัติงานได้มีข้อมูลเกี่ยวกับผลการปฏิบัติงานและนำข้อมูลมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนางานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากหลักการของการประเมินตนเองของโรงเรียนดังกล่าวข้างต้น สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

1. การวางแผนการประเมิน โดยมีการกำหนดจุดมุ่งหมายของการประเมิน กำหนดขอบข่ายสิ่งที่มุ่งประเมิน รูปแบบและวิธีการประเมิน เครื่องมือและเทคนิคในการรวบรวมข้อมูล กำหนดเกณฑ์การประเมิน และฝึกฝนพัฒนาผู้มีบทบาทในการประเมิน
2. การดำเนินการประเมิน ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ สอดแทรกกิจกรรมการประเมินในระบบการทำงานทุกขั้นตอน สร้างบรรยากาศในการดำเนินงานแบบประชาธิปไตย ใช้วิธีการประเมินทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ
3. ผู้ประเมินและผู้ใช้ผลการประเมิน ให้ผู้ปฏิบัติงานในโรงเรียนเป็นผู้ประเมินการทำงานของตนเอง และเป็นผู้นำผลการประเมินไปใช้ เพื่อการปรับปรุงและพัฒนางานของตนเอง
4. การประสานงานความร่วมมือ ในการประเมินตนเองของโรงเรียนต้องอาศัยการประสานความร่วมมือทั้งบุคลากรภายในโรงเรียนทุกคน และบุคลากรจากหน่วยงานภายนอกโรงเรียน
5. หลักการพื้นฐานที่ควรคำนึงถึงคือ (1) หลักพุทธศาสนา ที่ให้บุคคลตรวจสอบพิจารณาตนเองเพื่อการเตือนตน และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ (2) หลักการบริหารที่เมื่อมีการวางแผน ดำเนินงานตามแผนแล้วต้องมีการประเมินผล เพื่อการปรับปรุงและพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (3) หลักการศึกษา ซึ่งเป็นการตรวจสอบตนเองหรือประเมินตนเอง เพื่อให้เห็นการทำงานของตนเอง และนำผลมาใช้ในการปรับปรุงพัฒนางาน และ (4) หลักจิตวิทยาที่มุ่งให้เกิดแรงจูงใจให้บุคคลมีกำลังใจในการปฏิบัติและพัฒนางาน

3.4 แนวทางการประเมินตนเองของโรงเรียน

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง ทำให้ทราบแนวทางในการประเมินตนเองของโรงเรียน ดังนี้

ทริตส์เชอร์ (Tritschler, 1981 : 38 - 40) กล่าวว่า วิธีการประเมินตนเองมีความสัมพันธ์กับหลักการประเมินตนเอง เพราะเมื่อมีการกำหนดหลักการประเมินแล้วก็ต้องมีกระบวนการหรือวิธีการประเมินตามหา ในการประเมินตนเองของโรงเรียน

จึงต้องมีการกำหนดรายการประเมินต่าง ๆ การพัฒนาบุคลากรผู้ทำหน้าที่ประเมินเพื่อให้มีความรู้ และมีเจตคติที่ดีต่อการประเมิน ต้องมีการวางแผนการประเมิน จัดเตรียมวิธีการประเมินความก้าวหน้าของงาน และการใช้ผลการประเมินเพื่อปรับปรุงและพัฒนางาน นอกจากนี้ต้องมีคู่มือการประเมินสำหรับบันทึกรายการประเมินไว้เป็นคอน ๆ คู่มือการประเมินนี้ควรประกอบด้วย จุดเริ่มต้นของการประเมิน เป้าหมาย จุดประสงค์ นโยบาย ขั้นตอนในการประเมิน ทรัพยากรสารสนเทศ ตารางการทำงาน การมอบหมายงานและสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในระบบการประเมินตนเอง โดยมีสิ่งที่ต้องคำนึงถึง 3 ประการ ดังนี้ (Tritschler, 1981 : 39 ; citing Blackwell, 1979)

1. แหล่งข้อมูลและทรัพยากรที่มีอยู่ การบันทึกรายละเอียดของการประเมินตนเองไว้ล่วงหน้าหลาย ๆ ครั้ง ทำให้มีแหล่งข้อมูลและทรัพยากรที่อยู่ใกล้ตัวซึ่งมีประโยชน์ต่อการนำมาใช้ต่อไป

2. ข้อแนะนำ คำปรึกษาจากภายนอก ในบางครั้งแหล่งข้อมูลหรือทรัพยากรที่มีอยู่ไม่เพียงพอ จำเป็นต้องขอข้อแนะนำคำปรึกษาจากบุคคลหรือหน่วยงานภายนอกเกี่ยวกับการจัดหาสารสนเทศและการค้นหาคำตอบของประเด็นปัญหาต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การออกแบบการประเมินตนเอง เทคนิคการสร้างแบบสอบถามสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล ตลอดจนทักษะในการจัดการการเปลี่ยนแปลงภายในโรงเรียน การได้รับข้อแนะนำคำปรึกษาจากบุคคลภายนอก ช่วยให้ผู้ประเมินมีความชัดเจนและเกิดความมั่นใจในการดำเนินการประเมินตนเองมากยิ่งขึ้น

3. การวางแผนสำหรับผลการประเมิน การเตรียมการที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งในการประเมินตนเองก็คือ การวางแผนสำหรับผลการประเมิน ซึ่งมีทั้งระยะสั้นและระยะยาว จึงจำเป็นต้องเตรียมการเพื่อปรับปรุงการประเมินให้ดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่อง หรือหากการประเมินหยุดชะงักลงก็ต้องเตรียมพร้อมในการแสวงหาแนวทางใหม่ ๆ มาเสริม

คามีรอน (Parkin, 1984 : 20 ; citing Cameron, 1980 : 67) ได้เสนอแนวทางในการประเมินประสิทธิภาพขององค์กรไว้ 4 แนวทาง คือ (1) แนวทางที่ยึดรูปแบบของเป้าหมาย (2) แนวทางที่ยึดรูปแบบของระบบทรัพยากร (3) แนวทางที่ยึดรูปแบบของกระบวนการ และ (4) แนวทางที่ยึดรูปแบบของยุทธวิธีกฎเกณฑ์ที่ใช้ ซึ่งแต่ละรูปแบบจะกำหนดแนวทางที่เป็นประโยชน์สำหรับการประเมินประสิทธิภาพขององค์กร แต่ไม่มีรูปแบบใดเลยที่จะ

เหมาะสมกับทุกหลักสูตรและทุกองค์กร ถึงแม้ว่าไม่มีวิธีการประเมินที่สมบูรณ์ แต่ก็ยังมีแนวทางในการประเมินประสิทธิภาพของโรงเรียนโดยใช้คำถามหลัก 6 ประการ ตามข้อเสนอของคามีรอน (Parkin. 1984 : 23 - 24 ; citing Cameron. 1980 : 75) ดังนี้

1. ขอบข่ายของกิจกรรมที่ควรเน้นในการประเมินมีอะไรบ้าง ซึ่งจากการวิจัยของคามีรอน ได้กำหนดขอบข่ายของกิจกรรมที่ควรประเมิน 4 ด้านหลัก คือ วิชาการโดยรวมทั้งการพัฒนาวิชาชีพ การปรับตัวเข้ากับภายนอก การใช้หลักสูตรเสริม และจริยธรรม
2. ปัญหาใดที่ต้องนำมาพิจารณา ปัญหาที่พิจารณาต้องเกี่ยวข้องกับกฎเกณฑ์องค์ประกอบหลายอย่าง และต้องทำให้ทุกฝ่ายเกิดความพึงพอใจ
3. ควรใช้การวิเคราะห์ระดับใดจึงจะเหมาะสมกับระดับของข้อมูล
4. ควรกำหนดช่วงระยะเวลาในการประเมินอย่างไร กำหนดช่วงระยะสั้นหรือระยะยาว ผู้ประเมินองค์กรต้องไวต่อการเลือกช่วงระยะเวลาในการประเมิน
5. ควรใช้ข้อมูลชนิดใด เช่น ควรเป็นข้อมูลจากบันทึก หรือ ข้อมูลจากการรับรู้ของบุคลากรในองค์กร
6. ควรเลือกใช้เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีใด โดยการเปรียบเทียบหรือการหาความสัมพันธ์

คำถามทั้ง 6 ข้อที่ใช้เป็นเกณฑ์นี้ เป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยป้องกันการไม่มีระบบและทำให้การประเมินตนเองของโรงเรียนอยู่ในรูปที่มองเห็นอย่างชัดเจน และระบบการประเมินโรงเรียนที่ทำให้เกิดประโยชน์สูงสุดได้นี้โรงเรียนจะต้องดำเนินการในเรื่องต่อไปนี้ (Day Patrick and David. 1990 : 168)

1. การวางแผนการใช้ครูและการประเมินความเหมาะสมของครู
2. การวางแผนฝึกอบรมครูรายบุคคล
3. การช่วยเหลือผู้บริหารและครูให้รับรู้สิ่งใหม่ ๆ ที่ช่วยพัฒนาครูและปรับปรุงวิชาชีพ
4. การจำแนกสมรรถภาพของครูที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาวิชาชีพ
5. การบันทึกปัญหาที่ครูประสบ เพื่อให้การแนะนำ คำปรึกษา และการฝึกอบรมครูในโอกาสต่อไป
6. การกำหนดขั้นตอนและวิธีการปฏิบัติงานสำหรับผู้ร่วมงาน

จากรายงานความก้าวหน้าของโครงการนำร่องร่วมมือการประเมินของครูในเดือนพฤษภาคม 1989 ได้เน้นสิ่งสำคัญที่ต้องมีในการประเมิน ดังนี้ (Day Patrick and David. 1990 : 174 - 175 ; citing MDC/SMT. 1989)

1. การประสมให้คำปรึกษาและวางแผนการประเมินตนเองของโรงเรียน
2. การสร้างบรรยากาศให้มีความไว้วางใจ และสร้างความเข้าใจระหว่างผู้ปฏิบัติงาน

3. การฝึกอบรมบุคลากรที่ทำหน้าที่ประเมิน
4. การสร้างความรู้สึที่เป็นอิสระ มีความเป็นตัวของตัวเอง ซึ่งประกอบด้วยบรรยากาศที่ไว้วางใจ ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีใจเปิดกว้าง ทำให้ครูมีความรู้สึกที่ดีต่อการประเมิน บรรยากาศขององค์กรมีลักษณะเชิงบวก

5. การพรรณนางาน (Job Description) เพื่อช่วยกำหนดข้อตกลงและแบ่งงานกันรับผิดชอบให้ชัดเจนและเหมาะสมยิ่งขึ้น

6. การกำหนดเกณฑ์ประเมินที่เป็นพื้นฐานในการวางแผนการประเมิน และให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อการปรับปรุงและพัฒนางาน

แนวทางการประเมินตนเองของโรงเรียนที่ได้รับการพัฒนาและใช้ในการประเมินโรงเรียนทั้งหมด (Whole School Evaluation) มี 3 แนวทาง ดังนี้ (Day, Patrick and David. 1990 : 178 - 185)

1. แผนการประเมินตนเองตามสภาพท้องถิ่น (Local - Authority Self-Evaluation/Appraisal Schemes) แผนการประเมินนี้เป็นผลของการตกลงร่วมกันระหว่างผู้มีอำนาจหน้าที่ทางการศึกษาในระดับท้องถิ่น (Local Education Authority : LEA) กับผู้แทนครูโดยร่วมกันกำหนดแนวทาง หรือรายการที่ต้องประเมินเพื่อให้เป็นข้อมูลผูกพันที่โรงเรียนต้องดำเนินการประเมิน และ LEA ต้องให้การสนับสนุน แผนการประเมินนี้จึงมีประโยชน์ทั้งในด้านความรับผิดชอบต่อวิชาชีพครู (Professional Accountability) และความรับผิดชอบต่อนโยบายหรือข้อมูลผูกพันสัญญา (Contractual Accountability) การประเมินตามแนวนี้นี้มีความเชื่อว่า ไม่มีแผนการประเมินใดที่เหมาะสมกับสภาพของทุกโรงเรียน จึงควรมีแผนการประเมินที่เหมาะสมเฉพาะของแต่ละโรงเรียน โดยให้ครอบคลุมองค์ประกอบที่สำคัญต่อไปนี้

- 1.1 นักเรียน ผู้ปกครอง ผู้ปกครองท้องถิ่นและชุมชน

- 1.2 การจัดการองค์การภายในโรงเรียนที่เกี่ยวกับการจัดทีมงาน การแบ่ง

หน้าที่รับผิดชอบ การจัดบุคลากรฝ่ายปฏิบัติการสอน ฝ่ายสนับสนุนการสอนและการพัฒนา

1.3 ด้านหลักสูตรที่เกี่ยวกับความต่อเนื่อง การประเมินและการปรับ
ทฤษฎีหลักสูตร

1.4 การจัดองค์การและการบริหารองค์การ

1.5 สภาพอาคารเรียนและสภาพแวดล้อมทั่วไป

1.6 ค่าถามที่อยู่ในความสนใจของครูแต่ละคน

1.7 ค่าถามที่อยู่ในความสนใจของผู้บริหารโรงเรียน

1.8 ทิศทางและอนาคตของโรงเรียน

1.9 ด้านอื่น ๆ เช่น ค่านิยมของครู หรือ ผู้ปกครอง

2. แนวทางการตรวจสอบและพัฒนาภายในโรงเรียน (Guidelines for the Review and Internal Development of Schools : GRIDS) เป็นผลของโครงการที่สร้างขึ้นโดยคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียน (The Schools Curriculum Development Committee : SCDC) ซึ่งเน้นให้บุคลากรทั้งหมดเข้ามามีส่วนร่วมและช่วยให้สามารถดำเนินการประเมินตนเองในด้านนโยบาย และการปฏิบัติงานภายในโรงเรียนได้อย่างเป็นระบบ (Mc Mahon et al. 1984) โครงการนี้ออกแบบเพื่อช่วยครูที่ต้องการประเมินและพัฒนาหลักสูตร รวมทั้งการจัดองค์การของโรงเรียน (Hopkins. 1989 : 120) โดยเน้นความสำคัญของการติดตามประเมินผลเพื่อการพัฒนาภายในโรงเรียน ซึ่งบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องประชุมปรึกษา และมีส่วนร่วมในกระบวนการประเมินและพัฒนาให้มากที่สุด ต้องมีการสอนเทคนิคการประชุมปรึกษาและการเข้ามามีส่วนเพื่อให้ครูเกิดการเปลี่ยนแปลง และได้รับประสบการณ์ในการทำงานเพิ่มขึ้น (Birchenough. 1986 : 30)

การดำเนินการตรวจสอบและพัฒนาภายในโรงเรียนตามแนวทางของ GRIDS นี้ ต้องคำนึงหลักการสำคัญดังต่อไปนี้ (Birchenough. 1986 : 31 ; Hopkins. 1989 : 121 ; Day, Patrick and David. 1990 : 181)

1. กระบวนการ GRIDS : เป็นกระบวนการขั้นแรกที่กำหนดไว้เป็นกระบวนการของโรงเรียนทั้งหมด และอาจปรับทฤษฎีกระบวนการนี้ในโรงเรียนมัธยมศึกษาได้โดยให้มีความทำงานที่มีความชำนาญเฉพาะ

2. จุดประสงค์หลัก : ทำให้เกิดการประเมินเพื่อการพัฒนาปรับปรุงงานภายในโรงเรียนโดยไม่ต้องจัดทำรายงานการประเมินผลที่ได้ตามภารกิจ

3. การใช้กระบวนการ : กระบวนการ GRIDS นี้ควรใช้การควบคุมร่วมกัน โดยผู้บริหารโรงเรียนและคณะทำงานด้วยการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับฝ่ายปกครอง และหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ทางการศึกษาในระดับท้องถิ่น (Local Education Authoritys : LEAs)

4. การควบคุม : การตัดสินใจที่เกี่ยวกับข้อมูล สารสนเทศ และรายงานต่าง ๆ ต้องขึ้นอยู่กับครูและผู้อื่นที่เกี่ยวข้อง ผู้บริหารโรงเรียนและครูต้องตัดสินใจว่าเกี่ยวข้องกับกลุ่มใดอย่างไร เช่น นักเรียน ผู้ปกครอง ที่ปรึกษา เป็นต้น

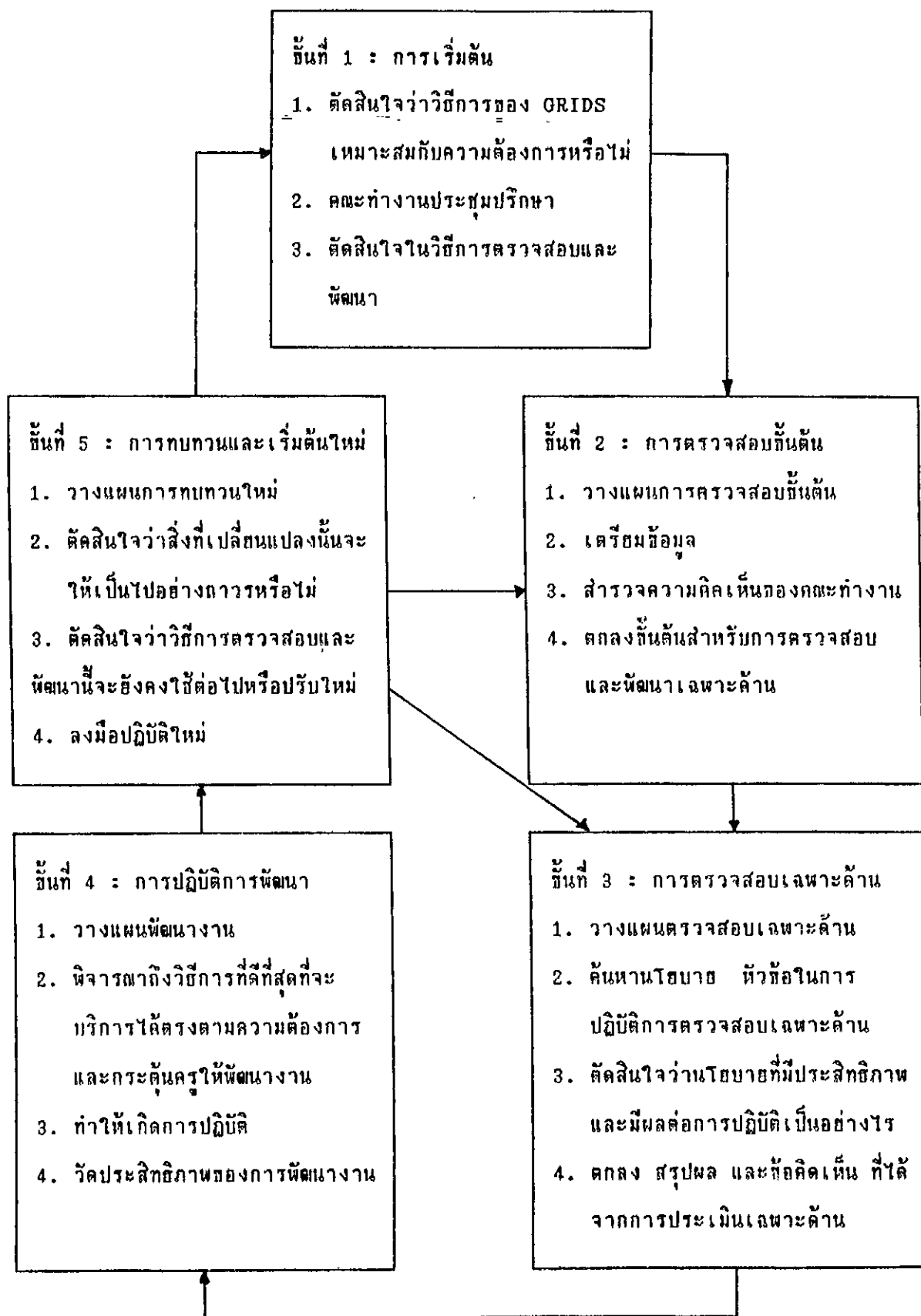
5. การเกี่ยวข้อง : คณะทำงานของโรงเรียนต้องประชุมปรึกษาและเกี่ยวข้องในกระบวนการตรวจสอบและพัฒนาให้มากที่สุดเท่าที่เป็นไปได้ เพราะการประชุมปรึกษาและการเข้าไปเกี่ยวข้องนี้เป็นสิ่งจำเป็น ถ้าครูต้องการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภายในโรงเรียน

6. ความช่วยเหลือจากภายนอก : ควรเชิญผู้เชี่ยวชาญและผู้มีประสบการณ์จากภายนอกมาให้ความช่วยเหลือและคำแนะนำทั้งในเรื่องกระบวนการ GRIDS และช่วยในการตัดสินใจเพื่อการพัฒนาภายในโรงเรียน

7. ทรัพยากรที่ต้องการ : ความต้องการที่สำคัญ ได้แก่ เวลา เงินและบุคลากรที่มีความชำนาญทั้งในโรงเรียนและหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ทางการศึกษาในท้องถิ่น

8. ความรับผิดชอบ : การเข้าร่วมในกระบวนการ GRIDS ต้องให้คณะทำงานตระหนักในความรับผิดชอบด้านคุณธรรม จริยธรรม (Moral Accountability) ความรับผิดชอบในด้านวิชาชีพ (Professional Accountability) และความรับผิดชอบในด้านการปฏิบัติตามข้อผูกพันสัญญา (Contractual Accountability) กระบวนการ GRIDS ต้องการให้คณะทำงานตรวจสอบกิจกรรมของโรงเรียนทั้งหมด และมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ได้รับความสำเร็จในการพัฒนาที่ทำให้โรงเรียนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

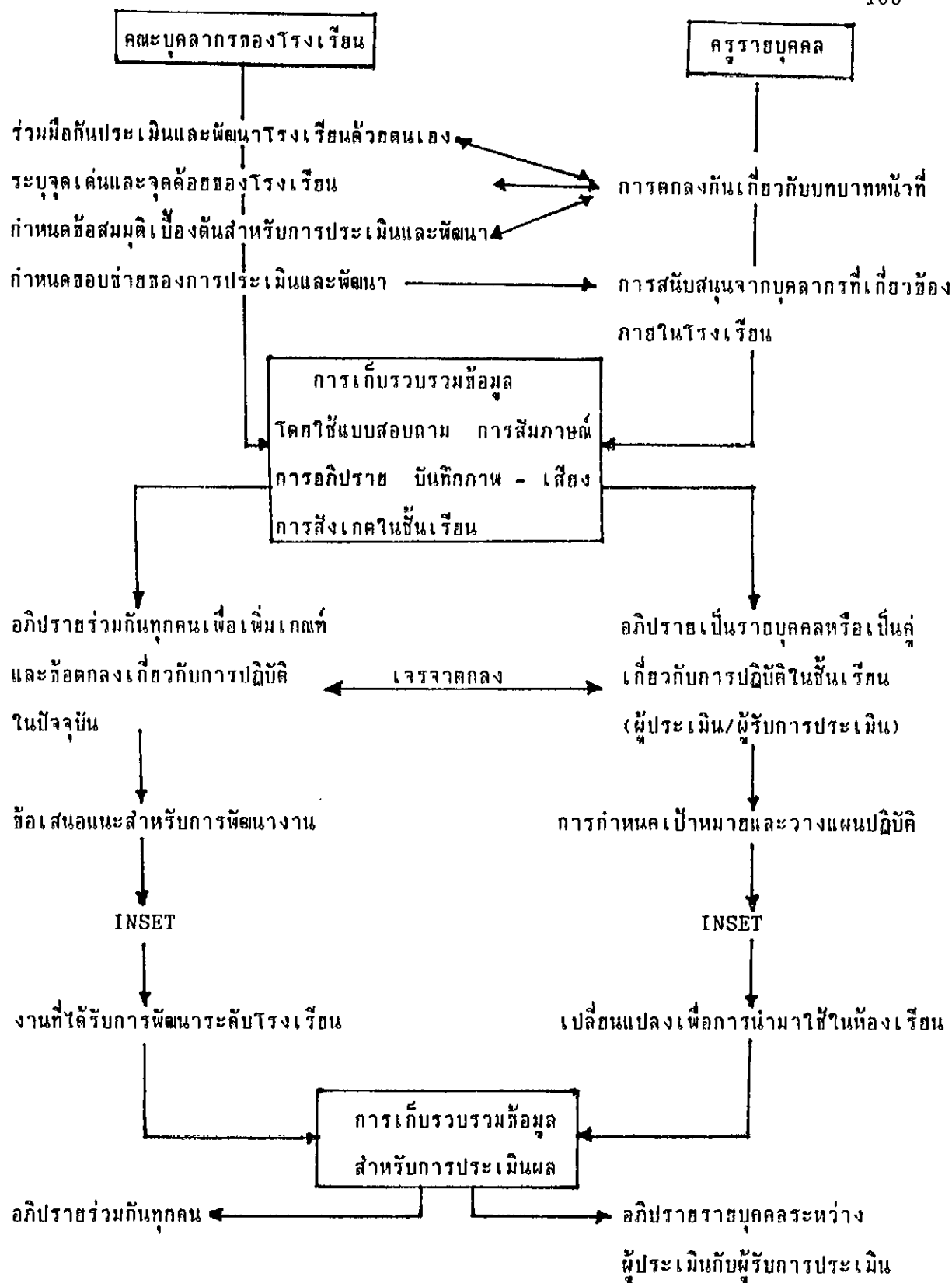
กระบวนการตรวจสอบและพัฒนาภายในโรงเรียนตามแนวทางของ GRIDS ประกอบด้วยกระบวนการ 5 ขั้นตอน คือ (1) การเริ่มต้น (Getting Started) (2) การตรวจสอบขั้นต้น (Initial Review) (3) การตรวจสอบเฉพาะด้าน (Specific Review) (4) การปฏิบัติการพัฒนา (Action for Development) และ (5) การทบทวนและเริ่มต้นใหม่ (Overview and Restart) (Hopkins and Vickers. 1986 : 120 ; Birchenough. 1986 : 33 ; Hopkins. 1989 : 123) แต่ละขั้นตอนมีสาระสำคัญโดยสรุปดังภาพประกอบ 14

ภาพประกอบ 14 กระบวนการตรวจสอบและพัฒนาภายในโรงเรียน

3. แนวทางที่จัดการจัดโรงเรียนเป็นศูนย์กลางให้บริการทางการศึกษาสำหรับครู (Making School - Centred INSET Work) แนวทางนี้จัดทำขึ้นเพื่อให้เกิดการปฏิบัติที่ชัดเจนสำหรับครูทุกคนที่ต้องทำงานร่วมกันภายในโรงเรียน เพื่อการตรวจสอบและพัฒนาการเรียนของนักเรียนตามหลักสูตร และสำหรับครูที่ต้องการพัฒนาความเป็นผู้นำทางการศึกษา โดยมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญดังนี้

1. เพื่อให้ครูมีความรู้ ความเข้าใจในแนวคิดและการปฏิบัติงานภายในโรงเรียนเพิ่มขึ้น
 2. เพื่อพัฒนาครูให้มีความรู้ สามารถจัดการเรียนการสอนแก่นักเรียนและสร้างความสัมพันธ์อันดีกับเพื่อนร่วมงานได้
 3. เพื่อทดลองใช้วิธีการใหม่ ๆ ที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพครู
 4. เพื่อช่วยในการตัดสินใจว่างานใดที่สัมพันธ์กับงานปกติของโรงเรียน
- สำหรับการประเมินครูที่เชื่อมโยงกับการประเมินและพัฒนาโรงเรียนด้วยตนเอง มีรูปแบบการประเมิน ดังภาพประกอบ 15

ภาพประกอบ 15 รูปแบบการประเมินครูที่เชื่อมโยงกับการประเมินและพัฒนาตนเองของโรงเรียน
(Oldham LEA. 1988)

แนวทางการประเมินตนเองของโรงเรียน อาจพิจารณาได้จากกระบวนการ หรือขั้นตอนของการประเมิน ซึ่งมีผู้เสนอแนวคิดไว้ ดังนี้

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2528 : 27 - 28) ได้เสนอขั้นตอนของการประเมิน งาน/โครงการ ในรูปคำถามไว้ 7 คำถาม ดังนี้

ขั้นที่ 1 ทำไมต้องประเมินผลโครงการ เป็นขั้นตอนที่กล่าวถึงหลักการและ เหตุผลของการประเมินผลโครงการ ความจำเป็นหรือความสำคัญของการประเมินผลโครงการ

ขั้นที่ 2 ประเมินอะไร เป็นขั้นตอนที่กล่าวถึงสิ่งที่มุ่งประเมินโดยวิเคราะห์ เอกสารโครงการและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

ขั้นที่ 3 ประเมินโครงการเพื่ออะไร เป็นขั้นตอนที่ผู้ประเมินจะต้องวิเคราะห์ ความต้องการผลการประเมินว่าเพื่อการตัดสินใจในเรื่องใดซึ่งจะนำไปสู่การกำหนดวัตถุประสงค์ ของการประเมินโครงการที่เหมาะสม

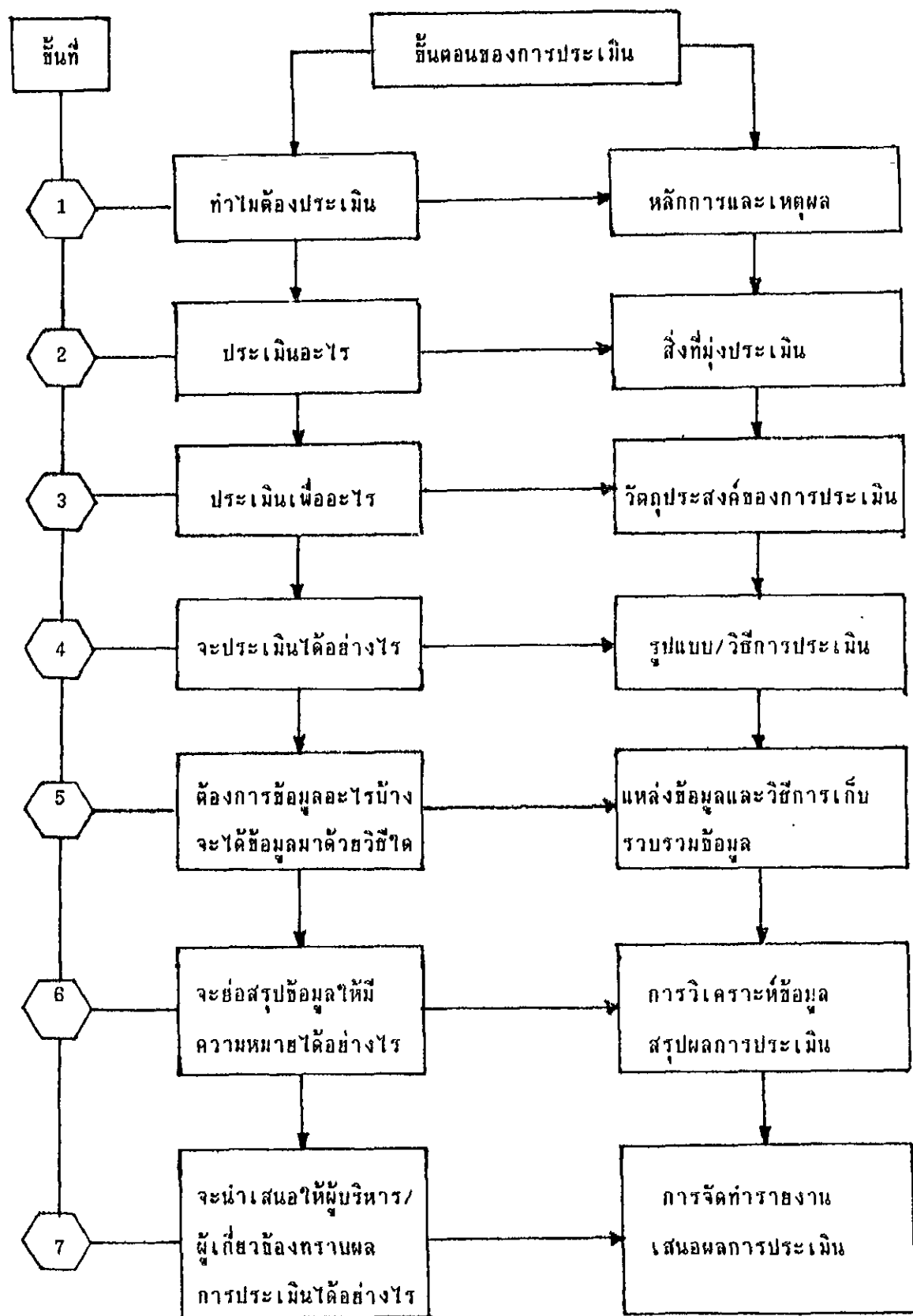
ขั้นที่ 4 จะประเมินโครงการได้อย่างไร เป็นขั้นตอนของการกำหนดรูปแบบ และวิธีการประเมินซึ่งจะอาศัยผลการวิเคราะห์ และวัตถุประสงค์ของการประเมินในขั้นที่ 3 เป็นแนวทาง

ขั้นที่ 5 ต้องการข้อมูลอะไรบ้างและจะได้ข้อมูลเหล่านี้มาด้วยวิธีใด เป็น ขั้นตอนของการกำหนดแหล่งข้อมูล ประเภทของข้อมูล และเทคนิควิธีในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นที่ 6 จะสรุปข้อมูลให้มีความหมายได้อย่างไร เป็นขั้นตอนของการวิเคราะห์ ข้อมูลและสรุปผลการประเมิน

ขั้นที่ 7 จะทำอย่างไรจึงจะให้ผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องได้ทราบผลการประเมิน อย่างทันทั่วถึง เป็นขั้นตอนของการจัดทำและเสนอรายงานผลการประเมินต่อผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้อง เพื่อพิจารณาตัดสินใจดำเนินการต่อไป

จากคำถามทั้ง 7 ข้อดังกล่าวนี้ สรุปให้เห็นขั้นตอนของการประเมินอย่างชัดเจน ดังแสดงในภาพประกอบ 16

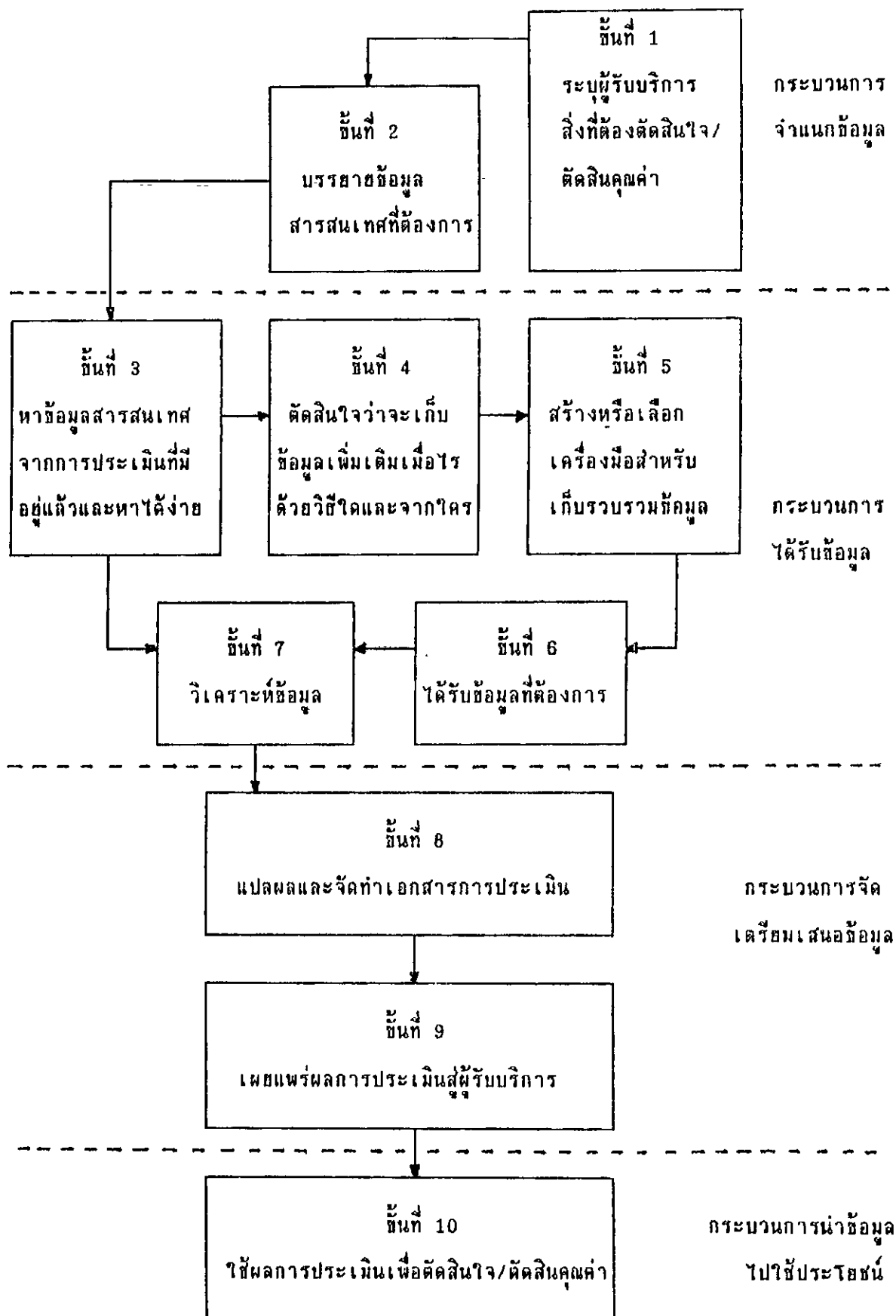

ภาพประกอบ 16 ขั้นตอนการประเมินโครงการ

จากการศึกษาวิจัยของ นิคม ตั้งคะนิพนธ์ เรื่อง การพัฒนารูปแบบการประเมิน การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูภาคสนามนิสิตครู สาขามัธยมศึกษา ได้ศึกษาเอกสารงานวิจัยและ วิเคราะห์เนื้อหาแล้ว สรุปกระบวนการประเมินไว้ 4 ระบบ ดังนี้ (นิคม ตั้งคะนิพนธ์, 2528 : 68)

1. การกำหนดระบบควบคุมกำกับ หมายถึง การกำหนดแหล่งข้อมูล การกำหนด ลักษณะของเครื่องมือวัด การกำหนดผู้วัดและผู้ประเมิน
2. การกำหนดระบบการรวบรวมข้อมูล หมายถึง การกำหนดระยะเวลา และ จำนวนครั้งในการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างต่อเนื่อง
3. การกำหนดระบบการวิเคราะห์ข้อมูล หมายถึง การกำหนดวิธีการวิเคราะห์ ข้อมูล เพื่อเป็นสารสนเทศประกอบการตัดสินใจทั้งการประเมินความก้าวหน้าและประเมินผลสรุป
4. การกำหนดระบบการตัดสินใจและให้ข้อมูลย้อนกลับ หมายถึง การกำหนดวิธีการตัดสินใจ ผู้ตัดสินใจ รวมทั้งการให้ผลย้อนกลับ

กระบวนการประเมินตามข้อสรุปของ นิคม ตั้งคะนิพนธ์ นี้มีความสอดคล้องกับ กระบวนการประเมินของ สโตรนัท (Hopkins. 1989 : 31 : citing Stronach. 1986) ซึ่งมี 4 ขั้นตอนคือ (1) การเตรียมการประเมิน (2) การเก็บรวบรวมข้อมูล (3) การวิเคราะห์ข้อมูล และ (4) การรายงานผลหรือให้ผลย้อนกลับ และสอดคล้อง กับขั้นตอนวิเคราะห์ กระบวนการประเมินโรงเรียนของเดวิส (Davis. 1983 : 50) ซึ่งปรับปรุงมาจากกระบวนการประเมินของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam. 1971) บริงค์ (Brink. 1974) และสเตรตัน (Straton. 1977b) ขั้นตอนวิเคราะห์กระบวนการ ประเมินดังกล่าวนี้ประกอบด้วยกระบวนการ 4 ส่วน คือ กระบวนการจำแนกข้อมูล กระบวนการ ได้รับข้อมูล กระบวนการจัดเตรียมเสนอข้อมูล และกระบวนการนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ ซึ่ง แต่ละกระบวนการจะมีรายละเอียดขั้นตอนการดำเนินงาน ดังภาพประกอบ 17

ภาพประกอบ 17 ขั้นตอนการวิเคราะห์ในกระบวนการประเมินตามแนวคิดของเดวิส (Davis, 1983)

เทตันและเวลล์ (Tainton and Wells. 1982 : 6) ได้เสนอรูปแบบ กระบวนการประเมินโรงเรียนแบบสหร่วมใจ = (Co-operative School Evaluation) ซึ่งเป็นแบบการประเมินที่มีฐานการประเมินอยู่ในระดับโรงเรียน (School-Based Evaluation) หรือการประเมินตนเองของโรงเรียน (School Self-Evaluation) ซึ่งประกอบด้วย องค์ประกอบ 4 ขั้นตอน คือ

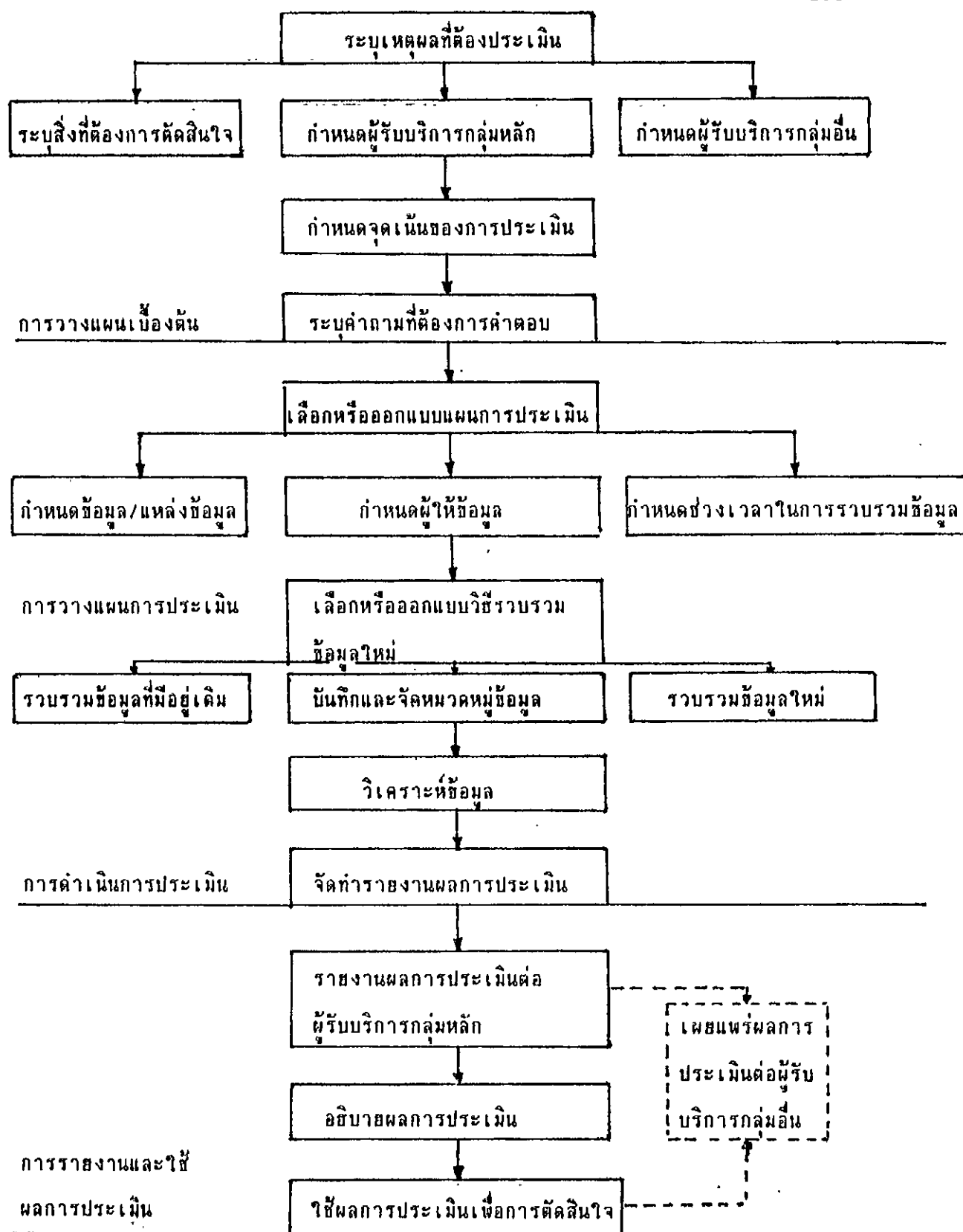
1. การวางแผนเบื้องต้น โดยระบุเหตุผลที่ต้องประเมิน ระบุสิ่งที่ต้องการ ตัดสินใจ กำหนดผู้รับบริการกลุ่มหลักและกลุ่มอื่น กำหนดจุดเน้นของการประเมินและระบุคำถาม ที่ต้องการคำตอบ

2. การวางแผนการประเมิน โดยการเลือกหรือออกแบบแผนการประเมิน กำหนดแหล่งข้อมูล กำหนดผู้ให้ข้อมูล กำหนดช่วงเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล และการเลือกหรือออกแบบวิธีรวบรวมข้อมูลใหม่

3. การดำเนินการประเมิน โดยการรวบรวมข้อมูลที่มีอยู่เดิม รวบรวมข้อมูล ใหม่ บันทึกและจัดหมวดหมู่ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลและจัดทำรายงานผลการประเมิน

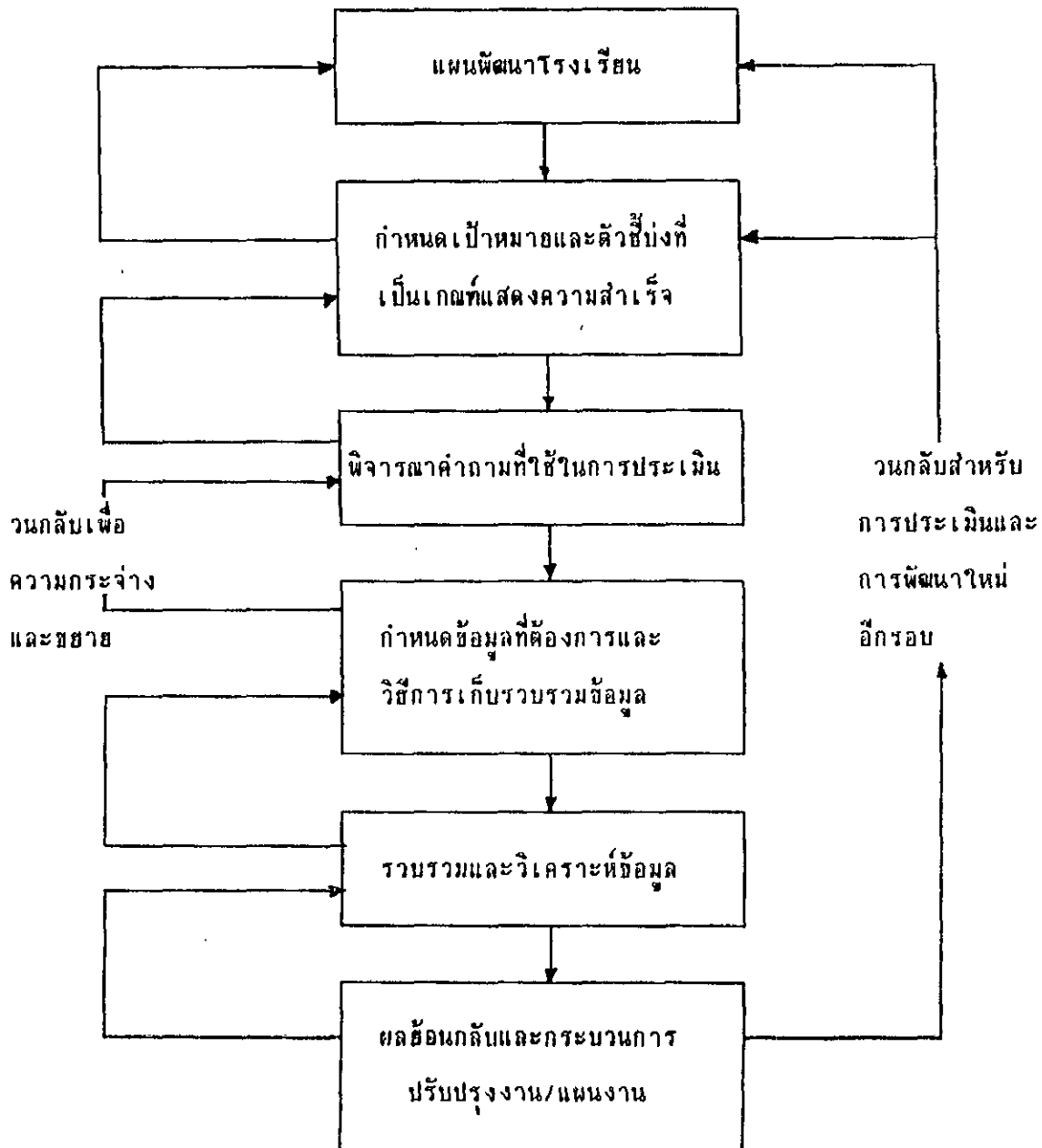
4. การรายงานและใช้ผลการประเมิน โดยการรายงานผลการประเมินต่อ ผู้รับบริการกลุ่มหลัก อธิบายผลการประเมินและใช้ผลการประเมินเพื่อการตัดสินใจที่จำเป็น รวมทั้งเผยแพร่ผลการประเมินต่อผู้รับบริการกลุ่มอื่น

รูปแบบกระบวนการประเมินตนเองของโรงเรียนแบบสหร่วมใจ ดังกล่าวนี้นี้ แสดงดังภาพประกอบ 18

ภาพประกอบ 18 รูปแบบกระบวนการประเมินตนเองของโรงเรียนแบบมีส่วนร่วมตามแนวคิดของ เทนตันและเวลล์ (Tainton and Well. 1982)

โดยที่การประเมินตนเองของโรงเรียนเป็นกระบวนการจัดหาข้อมูล สารสนเทศ
เพื่อการปรับปรุงและพัฒนาโรงเรียน ดังนั้น กระบวนการประเมินเพื่อพัฒนาโรงเรียนจึงควร
เชื่อมโยงเข้ากับแผนพัฒนาโรงเรียน ซึ่ง ฮอปกินส์ (Hopkins. 1989 : 102) ได้เสนอ
ไว้ ดังภาพประกอบ 19

ภาพประกอบ 19 กระบวนการประเมินเพื่อพัฒนาโรงเรียนตามแนวคิดของฮอปกินส์
(Hopkins. 1989)

จากภาพประกอบ 19 นี้ทำให้เห็นว่า กระบวนการประเมินเพื่อพัฒนาโรงเรียน จะเริ่มต้นด้วยการศึกษาวิเคราะห์แผนพัฒนาโรงเรียน แล้วกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดความสำเร็จ พิจารณาคำถามที่ใช้ในการประเมิน กำหนดข้อมูลและวิธีเก็บรวบรวมข้อมูล รวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลและใช้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อการปรับปรุงงานและแผนพัฒนาโรงเรียน

จากแนวทางการประเมินตนเองของโรงเรียนดังกล่าวข้างต้น สรุปสาระสำคัญ ได้ดังนี้

1. โรงเรียนต้องมีแผนพัฒนาบุคลากรที่ทำหน้าประเมิน และดำเนินการฝึกอบรมพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความเข้าใจในหลักการ วิธีการ และกระบวนการประเมิน

2. โรงเรียนควรมีการวางแผนการประเมินโรงเรียนให้เชื่อมโยงกับแผนพัฒนาโรงเรียน โดยกำหนดขอบข่าย สิ่งที่มีประเมิน แหล่งข้อมูลและชนิดของข้อมูล ขั้นตอนและช่วงเวลาในการประเมิน

3. ควรจัดทำคู่มือการประเมินโรงเรียน ซึ่งอาจประกอบด้วยเป้าหมาย วัตถุประสงค์ หลักการ ขั้นตอนและวิธีการประเมิน ตารางการดำเนินงาน เพื่อให้บุคลากรของโรงเรียนได้ใช้เป็นคู่มือดำเนินการประเมินงานที่รับผิดชอบ

4. กระบวนการในการประเมินประกอบด้วยงานที่สำคัญ 3 ขั้นตอน คือ

4.1 การวางแผนการประเมิน ได้แก่ การกำหนดเหตุผล วัตถุประสงค์ ของการประเมิน ขอบข่าย/สิ่งที่มีประเมิน กำหนดแหล่งข้อมูล/ข้อมูลที่ต้องการ กำหนดเครื่องมือ และวิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

4.2 การดำเนินการประเมิน ได้แก่ การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล การแปลผลและจัดทำรายงาน

4.3 การนำผลการประเมินไปใช้ ได้แก่ การเผยแพร่ การเสนอผล การประเมินต่อผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้อง และการใช้ผลการประเมินในการตัดสินใจเพื่อการปรับปรุงและพัฒนาของโรงเรียน

3.5 บทบาทและหน้าที่ของผู้บริหารและครูในการประเมินตนเองของโรงเรียน

ผู้บริหารโรงเรียนและครูเป็นบุคคลสำคัญที่ทำให้การประเมินตนเองของโรงเรียนประสบความสำเร็จ ซึ่งต้องมีบทบาทและหน้าที่ในทางการประเมิน ดังนี้

3.5.1 บทบาทและหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียน

ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ที่มีบทบาทและหน้าที่เกี่ยวกับการประเมินโรงเรียนมากที่สุด เพราะผู้บริหารโรงเรียนอาจเป็นผู้ประเมินเองหรือมอบหมายให้บุคลากรในแต่ละหมวดวิชาหรือฝ่ายต่าง ๆ เป็นผู้ประเมินโดยที่ผู้บริหารยังคงเข้าไปมีบทบาทและหน้าที่เกี่ยวข้องในทุกขั้นตอน โดยทั่วไปแล้วในการประเมินทางการศึกษานั้น ผู้บริหารโรงเรียนควรมีบทบาทและหน้าที่ 4 ประการ ดังนี้ (อินทร์ ศรีคุณ. 2525 : 101)

1. เป็นผู้ริเริ่มการประเมินหรือเป็นผู้ประเมิน ถ้าผู้บริหารเป็นนักประเมินหรือนักวิจัยก็อาจประเมินผลงาน โครงการ ฯลฯ ด้วยตนเอง แต่เนื่องจากผู้บริหารส่วนมากมีข้อจำกัดในด้านการใช้ประเมิน ดังนั้นผู้บริหารจึงควรเป็นผู้ริเริ่มให้มีการประเมินโรงเรียนโดยกำหนดแนวทาง วางแผนการประเมินว่าต้องการประเมินสิ่งใดแล้วมอบหมายให้บุคลากรภายในหรือภายนอกโรงเรียนที่มีความรู้ความสามารถด้านการประเมินเป็นผู้ประเมิน
2. เป็นผู้สนับสนุนการประเมิน ผู้บริหารต้องเป็นฐานอำนาจและให้การสนับสนุนแก่นักประเมินทั้งในด้านการดำเนินการ การเงินงบประมาณและกำลังใจ
3. เป็นผู้ประสานงาน เนื่องจากผู้บริหารเป็นผู้ริเริ่มการประเมินโดยกำหนดสิ่งที่ต้องประเมินหรือวิเคราะห์ปัญหาพร้อมกับนักประเมินมาแต่ต้นย่อมรู้ปัญหา จุดอ่อนและบุคลากรในโรงเรียนเป็นอย่างดี ดังนั้นผู้บริหารต้องเป็นผู้ประสานงานการประเมินภายในโรงเรียนด้วย
4. เป็นผู้ใช้ผลการประเมินให้เป็นประโยชน์ ถือว่าเป็นบทบาทและหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนต่อการประเมินที่สำคัญที่สุด เพราะผลที่ได้จากการประเมินนั้นเป็นสิ่งที่ช่วยค้นหาอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อหาทางแก้ไขอุปสรรคเหล่านั้นในการดำเนินงานครั้งต่อไป (จวี ถิระวงศ์. 2525) และสามารถนำผลการประเมินนั้นมาใช้ได้ทั้งระบบตั้งแต่ผลการประเมินสภาพแวดล้อม ปัจจัยทรัพยากร การดำเนินงาน จนถึงผลผลิต เพื่อประโยชน์ในการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ

สำหรับบทบาทของผู้บริหารในการประเมินตนเองของโรงเรียนนั้น วิลลก กัทธัพย์ (2535 : 54 - 55) ได้เสนอไว้ 5 ประการ ดังนี้

1. ต้องทำความเข้าใจในแนวคิด และแนวปฏิบัติของการประเมินตนเองจนสามารถปฏิบัติได้
2. พยายามหาความคิด ชี้แจง และกระตุ้นให้เกิดการประเมินตนเองอยู่เสมอ
3. ติดตามช่วยเหลือและส่งเสริมการประเมินตนเองอย่างสม่ำเสมอ
4. มีความจริงจังในการใช้ผลการประเมินเพื่อพัฒนา ไม่ใช่นำผลการประเมินไปพิจารณาให้ความดีความชอบหรือจับผิด
5. รับผลการประเมินไปใช้เพื่อการปรับปรุงพัฒนางาน และกระตุ้นให้บุคลากรทุกระดับนำผลการประเมินไปใช้ด้วย

3.5.2 บทบาทและหน้าที่ของครู

ครูเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการประเมินทางการศึกษาผู้หนึ่ง นับตั้งแต่การประเมินผลการเรียนการสอน การประเมินหลักสูตร และการประเมินงาน/โครงการต่าง ๆ ของโรงเรียน ครูจึงควรมีบทบาทและหน้าที่ในการประเมินทางการศึกษา ดังนี้ (สมประสงค์ ปิ่นจินดา. 2526 : 126 - 127)

1. เป็นผู้ประเมิน ครูต้องทำหน้าที่เป็นผู้ประเมินผลการศึกษาด้วยตนเองในหลายเรื่อง เช่น ประเมินหลักสูตร ประเมินผลการเรียนการสอน ประเมินผลงานหรือประเมินโครงการและประเมินผลโรงเรียนทั้งระบบ
2. เป็นผู้นำผลการประเมินไปใช้ ครูเป็นผู้ที่ได้รับประโยชน์มากที่สุดจากผลการประเมิน เพราะเป็นผู้ที่นำผลการประเมินไปใช้โดยตรงในทุก ๆ เรื่อง และทุก ๆ ด้าน เพื่อปรับปรุงงาน/โครงการและการเรียนการสอน
3. ให้ความร่วมมือเมื่อมีการประเมิน ทั้งในฐานะผู้ถูกประเมินหรือผู้ประเมิน

สำหรับบทบาทของครูในการประเมินตนเองของโรงเรียนนั้น วิมลภักทพันธ์ (2535 : 54 - 55) ได้เสนอไว้ 3 ประการ ดังนี้

1. ต้องทำความเข้าใจในแนวคิดและแนวปฏิบัติของการประเมินตนเองจนสามารถดำเนินการประเมินได้
2. ให้ความร่วมมือตามบทบาทและหน้าที่ของตนเอง ทั้งในด้านการดำเนินการประเมินและการนำผลการประเมินไปใช้

3. ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้อื่นได้เข้าใจเห็นประโยชน์และร่วมมือในการดำเนินการประเมิน

ตามแนวทางการประเมินและพัฒนาภายในโรงเรียน (GRIDS) ผู้บริหารโรงเรียนหรือครูที่ได้รับมอบหมายต้องทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงาน ซึ่งมีบทบาทหน้าที่ดังต่อไปนี้ (Day Patrick and David. 1990 : 182 - 183)

1. พยายามทำให้ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องแน่ใจว่า การประเมิน และพัฒนาภายในโรงเรียนเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและสามารถปฏิบัติได้ ค่าปรึกษาหรือข้อเสนอแนะต่าง ๆ ของเขาคือไม่ถูกละเลย
2. ต้องอธิบายกระบวนการประเมิน และพัฒนาภายในโรงเรียนให้คณะทำงานเข้าใจอย่างชัดเจนตั้งแต่ตอนเริ่มต้น
3. สนับสนุนช่วยเหลือให้การดำเนินงานมีความก้าวหน้า โดยช่วยครูร่างรายการประเมินและระยะเวลาในการประเมิน
4. ให้คำปรึกษาแนะนำเทคนิคที่จำเป็นอย่างมีขั้นตอน เช่น เทคนิควิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลสารสนเทศ การเลือกเกณฑ์ในการประเมิน
5. คอยดูแลและบันทึกสิ่งที่เกิดขึ้นเป็นระยะ ๆ และให้คำแนะนำเมื่อคณะทำงานมีปัญหาในการดำเนินงาน เช่น ถ้าคณะทำงานไม่สามารถตัดสินใจได้ว่าจะเน้นการประเมินที่จุดใด
6. ติดต่อขอความร่วมมือให้บุคคลภายนอกมาให้คำปรึกษา ช่วยเหลือหรือจัดฝึกอบรม พัฒนาบุคลากร
7. พยายามทำให้ครูมีความมั่นใจว่า การประเมินและพัฒนาภายในโรงเรียนสามารถทำได้จริงและเป็นระบบ
8. ดำเนินการประเมินประสิทธิภาพของวิธีการประเมินและพัฒนาภายในโรงเรียนจากบทบาทและหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนและครูดังกล่าวข้างต้น เห็นได้ว่า ทั้งผู้บริหารโรงเรียนและครูต้องเป็นผู้ประเมิน จึงต้องแสดงบทบาทในฐานะนักประเมิน ดังนี้ (Hopkins. 1989 : 85 - 86 : citing Marvin. 1986)

1. บทบาทในฐานะผู้บรรยาย เป็นบทบาทขั้นพื้นฐานของนักประเมินที่ต้องสามารถบรรยายสถานการณ์และเหตุการณ์ได้ ต้องค้นหาสารสนเทศเกี่ยวกับกระบวนการ ผลที่เกิดขึ้นและการรับรู้อื่น ๆ เพื่อการตัดสินใจ

2. บทบาทในฐานะผู้สื่อสาร นักประเมินต้องทำหน้าที่ถ่ายทอดข้อมูลสารสนเทศได้ทุกขั้นตอน ซึ่งมีผลต่อทั้งเจ้าของโครงการและผู้รับบริการจากรางงานการประเมิน

3. บทบาทในฐานะผู้ตัดสินคุณค่า การประเมินบางรูปแบบต้องการให้ผู้ประเมินเป็นผู้ตัดสินคุณค่ามากกว่าสิ่งอื่น การเลือกแผนแบบ (Design) และรูปแบบ (Model) ในการประเมิน ถือเป็นการตัดสินคุณค่าในตัวของมันเอง การเลือกข้อมูลเพื่อการรายงาน ถือเป็นการตัดสินคุณค่าต่อวิธีการเสนอรายงาน

4. บทบาทในฐานะผู้ตัดสินใจ บทบาทที่สำคัญและมักไม่เปลี่ยนแปลงก็คือเป็นผู้ตัดสินใจหรือผู้อำนวยความสะดวกต่อการตัดสินใจ เมื่อนักประเมินต้องทำงานกับกลุ่มที่ไม่กำหนดโครงสร้างอย่างชัดเจน นักประเมินต้องเสนอ ชักจูงให้คณะทำงานเห็นเป้าหมายในการทำงานอย่างชัดเจน

5. บทบาทในฐานะผู้อำนวยความสะดวก จุดสำคัญที่สุดในการประเมินผลนั้น นักประเมินต้องแสดงบทบาทของผู้อำนวยความสะดวก โดยพยายามให้ดำเนินการตามแผน การประเมินเพื่อการพัฒนาจำเป็นต้องอาศัยกระบวนการกลุ่ม ซึ่งนักประเมินต้องช่วยอำนวยความสะดวกในกระบวนการนี้

6. บทบาทในฐานะผู้กระตุ้นจิตใจ เพื่อให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จ นักประเมินจำเป็นต้องสร้างแรงจูงใจ กระตุ้นให้ผู้รับผิดชอบโครงการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมาย นักประเมินต้องช่วยปรับปรุงโครงการและสร้างสรรค์สถานการณ์ต่าง ๆ ด้วย

กล่าวโดยสรุป บทบาทและหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนในการประเมินตนเอง ก็คือต้องเป็นผู้ริเริ่ม ผู้ดำเนินการ ผู้สนับสนุน ส่งเสริม ประสานงานการประเมิน และเป็นผู้นำผลการประเมินไปใช้ในการตัดสินใจ เพื่อการปรับปรุงและพัฒนางานของโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียน จึงแสดงบทบาททั้งในฐานะผู้บรรณาธิการ ผู้สื่อสารถ่ายทอดข้อมูล ผู้ตัดสินคุณค่าหรือตัดสินใจ ผู้อำนวยความสะดวกและผู้กระตุ้นจิตใจให้เกิดการประเมินตนเอง ของโรงเรียน สำหรับครูนั้นมีบทบาทและหน้าที่เป็นทั้งผู้ประเมิน ผู้นำผลการประเมินไปใช้และให้ความร่วมมือในการประเมิน ตลอดจนส่งเสริม และสนับสนุนให้ผู้อื่นได้เข้าใจ เห็นประโยชน์ และร่วมมือในการดำเนินการประเมิน

ตอนที่ 4 แนวคิดและงานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาระบบการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตร สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา

จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการประเมินผล ศึกษาการดำเนินงานการประเมินการใช้หลักสูตรด้วยตนเองของโรงเรียนมัธยมศึกษา และศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง ทำให้ได้แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาระบบการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตรสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา ดังนี้

วัลลภ กันทรวิทย์ (2535 : สัมภาษณ์) ให้แนวคิดว่าการพัฒนาระบบการประเมินตนเองให้เกิดขึ้นในโรงเรียนนั้น ทำได้ 2 วิธี ดังนี้

1. จัดระบบการวางแผนหรือระบบการทำงานของโรงเรียนใหม่ (Rebuilt) ให้มีความพร้อมและสอดคล้องกับระบบการประเมินตนเองที่นำเข้าไปใช้ในโรงเรียน วิธีการนี้เป็นการรื้อระบบเก่า จัดระบบใหม่เหมือนกับ "การวิดน้ำออกจากบ่อให้หมดแล้วเติมน้ำใหม่เข้าไป" ซึ่งเป็นวิธีการที่ค่อนข้างยาก เป็นงานที่หนักและอาจไม่ได้รับการยอมรับหรือถูกปฏิเสธจากโรงเรียน เพราะเป็นวิธีการที่เข้าไปรื้อระบบการทำงานเดิมของโรงเรียน

2. ส่งเสริมให้โรงเรียนใช้กิจกรรมการประเมินตนเองแทรกเข้ากับระบบการทำงานทุกขั้นตอนและทุกงานตามที่มีอยู่เดิมของโรงเรียน ไม่มีการรื้อระบบเดิมหรือจัดระบบการทำงานใหม่ ซึ่งทำได้ง่ายกว่าและมีโอกาสได้รับการยอมรับจากโรงเรียนมากกว่าวิธีแรก วิธีการนี้เปรียบเสมือน "การเติมน้ำลงในบ่อที่ละน้อย ๆ ให้บ่อในบ่อเจือจางลงหรือล้นออกมาเองโดยไม่ต้องออกแรงวิดน้ำ"

ปัญหาสำคัญในการพัฒนาระบบการประเมินตนเองสำหรับโรงเรียน ไม่ได้อยู่ที่การให้ความรู้ แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินตนเองแก่โรงเรียน แต่อยู่ที่วิธีการสอดแทรกหรือกิจกรรมการประเมินให้เข้าไปฝังติดอยู่ในระบบการทำงานของโรงเรียนนั้นจะทำได้อย่างไร จึงจะสอดคล้องกับระบบการทำงานของโรงเรียน โดยทั่วไปโรงเรียนมักคิดว่า การประเมินเป็นกิจกรรมหรืองานที่แยกออกต่างหากจากระบบการทำงานหรือการบริหารงาน มักคุ้นเคยกับการประเมินขั้นสุดท้ายของการทำงาน ในระหว่างการทำงานไม่มีการประเมินอย่างจริงจัง สิ่งที่นักพัฒนาการประเมินต้องคิดก็คือทำอย่างไรจึงจะทำให้โรงเรียนสอดแทรกการประเมินให้ละลายเข้าไปอยู่ในระบบการทำงานในลักษณะ "ละลายแต่มีร่องรอย" ของการประเมิน โดยที่โรงเรียนไม่รู้สึกรู้ว่า เป็นการเพิ่มภาระงานใหม่อีก และในการประเมินตนเองนั้นต้องมี

องค์ประกอบหรือสิ่งที่ต้องมีในการประเมินครั้งนี้ (วัลลภ กันทรวิทย์. 2535 : 19 - 20 และสัมภาษณ์)

1. งาน หมายถึง งานที่ทำเสร็จแล้วหรือกำลังทำอยู่
2. ข้อมูล หมายถึง มีข้อมูลที่แสดงถึงสภาพความเป็นจริงในด้านต่าง ๆ ของงานที่ทำแล้วหรือกำลังทำอยู่ ซึ่งข้อมูลดังกล่าวได้จากการเก็บรวบรวมมาด้วยวิธีการต่าง ๆ
3. เกณฑ์ หมายถึง สภาพที่คาดหวังของงานตามที่กำหนดไว้ตั้งแต่ต้น
4. การเปรียบเทียบ หมายถึง มีการเปรียบเทียบระหว่างข้อมูลกับเกณฑ์เพื่อหาข้อสรุปความสำเร็จของงาน
5. การตัดสินใจ หมายถึง มีการตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินงานในช่วงต่อไป โดยพิจารณาจากข้อสรุปที่ได้จากการเปรียบเทียบระหว่างข้อมูลกับเกณฑ์

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2535 : สัมภาษณ์) ให้แนวคิดว่าในการพัฒนาระบบการประเมินตนเองให้เกิดขึ้นในองค์กรนั้น ต้องวิเคราะห์องค์การเพื่อให้รู้ว่าใครคือผู้มีอำนาจในการตัดสินใจ (Decision Maker) ที่สำคัญและใครคือบุคลากรหลักในระดับสูงขององค์การ ดังเช่นในกรณีของโรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา บุคคลเหล่านี้อาจได้แก่ อธิบดี รองอธิบดี ผู้อำนวยการกอง ซึ่งเป็นผู้มีอำนาจและมีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบายส่งเสริมและสนับสนุนให้หน่วยงานการประเมินตนเองของโรงเรียนประสบผลสำเร็จ ดังนั้นในการพัฒนาระบบการประเมินตนเองให้เกิดขึ้นในโรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา จึงควรพยายามผลักดันผ่านผู้มีอำนาจในการตัดสินใจในนโยบายและบุคลากรหลักของกรมสามัญศึกษาคือ นอกจากให้โรงเรียนซึ่งเป็นหน่วยงานระดับปฏิบัติการต้องให้ความสำคัญกับผู้บริหาร เพราะถ้างานใดผู้บริหารมีความสนใจและเอาใจใส่แล้วงานนั้นก็ประสบความสำเร็จ และถ้าเป็นงานที่ได้รับการสนับสนุนส่งเสริมจากผู้บังคับบัญชาระดับสูงด้วยแล้ว โอกาสที่งานนั้นจะประสบความสำเร็จก็ยิ่งมีมากขึ้น ดังนั้นจึงต้องให้ผู้บริหารโรงเรียนมีความรู้ความเข้าใจ ตระหนักในความสำคัญ เห็นคุณค่าประโยชน์และยอมรับที่ต้องดำเนินการประเมินตนเองของโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของพระเมธีธรรมาภรณ์ (ประสุต ทุมมจิตโต) ที่กล่าวว่าวิธีการนำกิจกรรมการประเมินตนเองเข้าสู่บุคคลหรือหน่วยงานนั้น ต้องทำให้เขาตระหนักในความสำคัญ เห็นคุณค่า และให้ความรู้ความเข้าใจในสาระที่เกี่ยวกับการประเมินตนเอง (พระเมธีธรรมาภรณ์. 2535 : สัมภาษณ์) นอกจากนี้ สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ ยังให้แนวคิดเพิ่มเติมอีกว่า ลักษณะของการประเมินตนเองที่ดี ต้องมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้

1. แหล่งข้อมูล ต้องอาศัยข้อมูลทั้งจากแหล่งภายในและภายนอกตนเอง ข้อมูลภายในคนเป็นข้อมูลที่เกิดจากตนเองได้ใช้สติปัญญา ความดี ความบริสุทธิ์ใจ พิจารณาไตร่ตรองอย่างถี่ถ้วน ข้อมูลภายนอกนั้นก็คือข้อมูลที่ได้รับจากผู้อื่นทั้งจากการสนทนาเจรจาโต้ตอบในสภาพการผัดต่าง ๆ ข้อมูลทั้งสองส่วนช่วยให้การพิจารณาตัดสินใจเป็นไปอย่างรอบคอบยิ่งขึ้น

2. ระบบการประเมินต้องเป็นระบบเดียวกับระบบการทำงาน กล่าวคือต้องพยายามสอดคล้องกับระบบการประเมินให้สอดคล้องประสานกับระบบการกำกับงาน (Monitoring) และสอดคล้องกับระบบการทำงานอย่างกลมกลืนกัน กลายเป็นระบบการกำกับงานและประเมินตนเอง (Self Monitoring and Evaluation System) ซึ่งระบบดังกล่าวนี้เป็นระบบย่อยของระบบการวางแผนและบริหารงานองค์การที่ประกอบด้วย การวางแผน การนำแผนไปปฏิบัติ การกำกับงานและประเมิน และการปรับแผนหรือจัดทำแผนใหม่

3. ระบบการประเมิน ต้องเป็นระบบที่ผู้เกี่ยวข้องยอมรับในวิธีการประเมิน และผลการประเมิน รวมทั้งต้องสามารถป้องกันหรือลดอคติลงได้

สำหรับ ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์ (2535 : สัมภาษณ์) ให้แนวคิดสอดคล้องกับแนวคิดบางส่วนของ วัลลภ กันทรวิทย์ และสมหวัง พิศิยานุวัฒน์ กล่าวคือ ในการนำแนวคิดหรือระบบการประเมินตนเองเข้าสู่โรงเรียนนั้นต้องพยายามสอดคล้องกับระบบการทำงาน ของโรงเรียน ซึ่งเป็นวิธีการที่ได้รับการยอมรับจากบุคลากรระดับปฏิบัติการมากกว่าการทำให้การประเมินตนเองแยกออกจากงานจากระบบการทำงานของโรงเรียน นอกจากนี้ผู้บริหารและบุคลากรในโรงเรียนต้องมีความรัก ตระหนักในความสำคัญที่ต้องประเมินตนเอง มีความต้องการพัฒนาตนเองอย่างไม่หยุดยั้ง โดยต้องคำนึงถึงองค์ประกอบของการประเมินตนเองที่ดี ดังนี้

1. วัตถุประสงค์หรือเป้าหมายต้องชัดเจนว่า เป็นการประเมินเพื่อใครและประเมินเพื่ออะไร ซึ่งทำให้รู้ทิศทางในการประเมินว่ามุ่งตอบคำถามเรื่องอะไร

2. การประเมินต้องเป็นระบบที่เป็นกลาง โดยพยายามลดอคติในการประเมินให้ได้ มีระบบการรวบรวมข้อมูลจากหลาย ๆ แหล่งอย่างครอบคลุม ครบถ้วนและเพียงพอต่อการตัดสินใจ

3. ต้องมีเกณฑ์ซึ่งเป็นสิ่งที่คาดหวังไว้ให้เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน เพื่อเป็นแนวทางในการพิจารณาการบรรลุหรือไม่บรรลุเป้าหมายของการดำเนินงาน

4. วิธีการวัดผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงาน ต้องมุ่งวัดสภาพที่เป็นจริงมากกว่าสภาพที่ควรเป็นและต้องมีความเชื่อถือได้ มีความแม่นยำ ความถูกต้อง และความทันต่อเวลาในการนำผลไปใช้

นอกจากองค์ประกอบของการประเมินตนเองดังกล่าวแล้ว ระบบการประเมินตนเองของโรงเรียน ควรมีลักษณะที่สำคัญ ๆ ดังนี้ (Day, Patrick and David. 1990 : 175)

1. ต้องเป็นระบบที่บูรณาการเข้าเป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาโรงเรียน
2. ต้องเป็นระบบที่ออกแบบและนำไปใช้ได้ ในลักษณะที่เปิดกว้าง เป็นอิสระมากกว่าการบังคับ
3. ต้องเป็นระบบที่ให้ประโยชน์คุ้มค่า ประหยัดทั้งแรงงาน เวลาและค่าใช้จ่าย
4. ต้องเป็นระบบที่สนับสนุนและส่งเสริมการเรียนรู้ เพื่อการพัฒนาบุคลากรของโรงเรียน

5. ต้องเป็นระบบที่เริ่มต้นและสิ้นสุดด้วยการประเมินตนเอง

ในปีการศึกษา 2533 กรมวิชาการได้จัดดำเนินโครงการพัฒนาการประเมินการใช้หลักสูตรของโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้โรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร มีระบบการประเมินและทำการประเมินการใช้หลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 ได้ด้วยตนเอง สามารถนำผลการประเมินไปปรับปรุง พัฒนาและวางแผนการจัดการศึกษาในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินงานโดยสรุป ดังนี้ (กรมวิชาการ. 2534 : 1 - 2 ; กรมวิชาการ. 2535 : 3 - 4 ; จิตรีชา ไชยศรีพรหม. 2535 : สัมภาษณ์)

1. การเตรียมการ โดยตั้งคณะทำงานศึกษากำหนดรูปแบบ ระบบการประเมินในโรงเรียน แล้วประชุมชี้แจงผู้บริหารโรงเรียนและบุคลากรที่เกี่ยวข้องในช่วงของการประชุมชี้แจงเรื่องหลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 เพื่อให้โรงเรียนเตรียมการไว้

2. การดำเนินงาน กรมวิชาการจัดประชุมปฏิบัติการสร้างเครื่องมือและคู่มือการประเมินการใช้หลักสูตรด้วยตนเองของโรงเรียน แล้วประชุมชี้แจงการใช้คู่มือให้กับโรงเรียน โรงเรียนดำเนินการประเมินการใช้หลักสูตรด้วยตนเองตามที่คู่มือกำหนดไว้

3. การนิเทศติดตามผล ในระหว่างที่โรงเรียนดำเนินการประเมินการใช้หลักสูตรด้วยตนเองนั้น กรมวิชาการได้ให้การนิเทศติดตามช่วยเหลืออย่างต่อเนื่อง

4. การสรุปผลและการนำผลการประเมินไปใช้ กรมวิชาการได้จัดประชุมสัมมนา เพื่อให้ผู้บริหารโรงเรียน ศึกษานิเทศก์และนักวิชาการที่เกี่ยวข้องมาประชุมร่วมกันเพื่อเสนอผลการดำเนินงานและรูปแบบการประเมินการใช้หลักสูตรด้วยตนเองของโรงเรียน แล้วสรุปผลการดำเนินงานและจัดทำรายงานผลเพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนต่อไป

ต่อมาในช่วงปีการศึกษา 2534 - 2535 กรมวิชาการได้รับและขยายผลของโครงการเพิ่มขึ้นดังนี้ (จิตรียา ไชยศรีนรม. 2535 : สัมภาษณ์)

1. คัดเลือกและพัฒนาโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร จำนวน 80 โรงเรียน ให้เป็นโรงเรียนต้นแบบของการประเมินเพื่อพัฒนาตนเอง
 2. ขยายผลสู่โรงเรียนทั่ว ๆ ไปใน 4 เขตการศึกษา คือ เขตการศึกษา 3, 5, 7 และ 9 โดยกรมวิชาการประสานงานกับเขตการศึกษา แล้วให้เขตการศึกษาเป็นผู้ดำเนินการ
 3. ขยายผลสู่โรงเรียนในแต่ละสังกัดโดยให้ศึกษานิเทศก์เป็นผู้ดำเนินการในขณะที่ยอกปฏิบัติงานนิเทศอื่น ๆ โดยแทรกกิจกรรมการประเมินตนเองเข้าไปในงานปกติของศึกษานิเทศก์
- แนวการดำเนินการนำกิจกรรมการประเมินตนเองเข้าสู่โรงเรียน กรมวิชาการ ใช้วิธีการการประชุมชี้แจง การประชุมสัมมนา การประชุมปฏิบัติการ และมีเอกสารเสริมความรู้ความเข้าใจให้กับบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานนี้ หลังจากนั้นบุคลากรเหล่านั้นจึงนำกิจกรรมการประเมินตนเองไปดำเนินการในโรงเรียน

จากการติดตามประเมินผลการดำเนินงานการพัฒนาการประเมินการใช้หลักสูตรด้วยตนเองของโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตรในปีการศึกษา 2533 และ 2534 โดยกรมวิชาการ (กรมวิชาการ. 2534 : 45) และการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา จำนวน 3 โรงเรียน (ลือชา สร้อยพาน : รัชนี้ วิเศษสังข์. : วิเชียร สามารถ. 2535 : สัมภาษณ์) โดยผู้วิจัยเอง สรุปกระบวนการดำเนินงานของโรงเรียนได้ดังนี้

1. การชี้แจงกิจกรรมการประเมินตนเองให้คณะครูทราบ โรงเรียนดำเนินการใน 2 ลักษณะ คือ ประชุมชี้แจงคณะครูทั้งโรงเรียน และประชุมชี้แจงเฉพาะบุคลากรหลักของโรงเรียน ซึ่งได้แก่ หัวหน้าหมวดวิชา หัวหน้าฝ่าย หัวหน้างาน แล้วให้แต่ละหมวดวิชา/ฝ่ายประชุมชี้แจงบุคลากรในแต่ละหมวดวิชา/ฝ่ายและวางแผนจัดกิจกรรมประเมินตนเองแทรกในงาน/โครงการของหมวดวิชา/ฝ่าย แต่โรงเรียนส่วนใหญ่จัดประชุมชี้แจงคณะครูทั้งโรงเรียน

2. การแจกเอกสารรายการประเมิน โรงเรียนส่วนใหญ่แจกให้ครูศึกษาเป็นรายบุคคลหรือแจกให้เป็นหมวดวิชา

3. มีการวางระบบการดำเนินงานกิจกรรมประเมินตนเองในโรงเรียน โดยมอบหมายให้หมวดวิชา/ฝ่าย ดำเนินงานแล้วรายงานผลการดำเนินงานต่อที่ประชุมหมวดวิชา/ฝ่าย และต่อที่ประชุมคณะกรรมการบริหารโรงเรียนเป็นระยะ ๆ ทั้งนี้อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของฝ่ายวิชาการ

4. ในระหว่างดำเนินการกิจกรรมการประเมินตนเอง โรงเรียนได้ให้การนิเทศช่วยเหลือแนะนำการดำเนินงานแก่หมวดวิชา/ฝ่ายอย่างต่อเนื่อง

5. การสรุปผลการดำเนินงานและการนำผลการประเมินไปใช้เพื่อปรับปรุงและพัฒนา งาน โรงเรียนส่วนใหญ่ได้ดำเนินการในเรื่องการสรุปผลการประเมินเป็นรายวิชาหรือหมวดวิชา แล้วนำไปใช้ปรับปรุงพัฒนางานตามผลงานในลักษณะทั่วไป ปรับปรุงพัฒนาไป

สำหรับผลการดำเนินงาน สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้ (กรมวิชาการ, 2535 : 30 - 32)

1. สภาพการดำเนินงาน พบว่าโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตรทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา มีความเข้าใจเจตนารมณ์และดำเนินการประเมินเพื่อพัฒนาตนเองแล้วระดับหนึ่ง แต่ยังไม่สามารถผนวกกิจกรรมการประเมินเข้าในระบบการทำงานของโรงเรียนได้

2. ทิศทางการดำเนินงานของโรงเรียน พบว่าโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตรระดับมัธยมศึกษา ได้ดำเนินการประเมินการใช้หลักสูตรด้วยตนเองในลักษณะของการประเมินโครงการต่าง ๆ ของโรงเรียนโดยปรับรายการประเมินให้เหมาะสมกับงาน/โครงการ แล้วให้ครูสำรวจตนเองเป็นรายบุคคลส่งให้ฝ่ายวิชาการสรุปความคิดเห็น การดำเนินงานในลักษณะเช่นนี้ ทำให้การประเมินตนเองแยกเป็นงานสำรวจข้อมูล การทำงานของครูจึงยังไม่บรรลุเป้าหมายความสำเร็จตามทิศทางที่กรมวิชาการคาดหวังไว้

3. ทิศนคติของโรงเรียนต่อการดำเนินงาน พบว่า ในช่วงแรกของการดำเนินงาน โรงเรียนเห็นว่าเป็นการเพิ่มภาระงานแก่ครู แต่เมื่อได้ปฏิบัติจนครบวงจรนำผลการประเมินมาปรับปรุงพัฒนางานได้ โรงเรียนส่วนใหญ่จึงเริ่มตระหนักและเห็นคุณค่าของการประเมินตนเองมากขึ้นและมีบางโรงเรียนใช้กิจกรรมการประเมินตนเองของโรงเรียนเป็นแนวทางในการพัฒนางานของโรงเรียนจนประสบความสำเร็จ

4. ความคิดเห็นของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง นักศึกษานิเทศก์ที่รับผิดชอบดูแลโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร มีความเห็นว่า การประเมินตนเองของโรงเรียนมีประโยชน์และจำเป็นต่อการพัฒนาการทำงานของโรงเรียน ส่วนนักวิชาการที่รับผิดชอบคิดตามการดำเนินการประเมินการใช้หลักสูตรของโรงเรียน พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติตามแนวทางที่กรมวิชาการเสนอ แต่ในระยะเริ่มต้นโรงเรียนยังไม่เข้าใจและมั่นใจในการทำงานนี้ จึงยังไม่สามารถปฏิบัติงานได้เต็มที่ นอกจากนี้ยังพบว่า เอกสารคู่มือบางประเด็นยังไม่ชัดเจน โรงเรียนได้นำไปใช้ทั้งหมดทำให้เป็นการเพิ่มงาน จึงเกิดความรู้สึกเบื่อหน่ายและไม่อยากทำ

5. ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน พบว่า ส่วนหนึ่งมาจากการดำเนินงานของโรงเรียนที่ยังไม่เป็นการทำงานเชิงระบบที่สมบูรณ์ จึงทำให้การประเมินตนเองที่เน้นให้คณะผู้ปฏิบัติงานในโรงเรียนเป็นผู้ตรวจสอบและพัฒนาการดำเนินงานของตนเองอย่างเป็นระบบ ไม่สามารถสอดคล้องแทรกเข้าไปในการดำเนินงานของโรงเรียนได้ นอกจากนี้ยังขาดระบบการนิเทศติดตามที่ชัดเจน ทำให้โรงเรียนไม่มั่นใจในการปฏิบัติงานของตนเองและขาดการสนับสนุนช่วยเหลือจากผู้เกี่ยวข้อง

6. สภาพความสำเร็จของงาน พบว่า ทั้งผู้ปฏิบัติ คือ โรงเรียน ผู้ช่วยเหลือคู่ดูแล คือ นักศึกษานิเทศก์ และผู้ติดตามส่งเสริมแนะนำ คือ นักวิชาการ กรมวิชาการ สรุปตรงกันว่าโรงเรียนดำเนินงานได้อยู่ในเกณฑ์น่าพอใจและเริ่มมีทัศนคติที่ดีต่อการประเมินตนเอง

7. ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานช่วงต่อไป เพื่อให้การดำเนินงานการประเมินการใช้หลักสูตรของโรงเรียนประสบความสำเร็จมากขึ้น กรมวิชาการได้เสนอแนะให้ผู้บริหารกำหนดเป็นนโยบายและมีการติดตาม กระตุ้นการดำเนินงานอย่างใกล้ชิด และควรมีการประเมินตนเองเข้ากับระบบการนิเทศภายในโรงเรียน ทำให้การดำเนินงานมีความชัดเจนต่อเนื่องและนำไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนางานของโรงเรียนได้เต็มที่

สมคิด พรหมจ้อย (2535 : 174 - 187) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนากระบวนการประเมินตนเองสำหรับศูนย์ประสานงานการศึกษานอกโรงเรียนระดับอำเภอ โดยมีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

1. ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนาระบบการประเมินตนเอง จากข้อมูลและสารสนเทศจากแหล่งข้อมูล 3 แห่ง คือ การศึกษาทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กับการประเมิน การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้และประสบการณ์ด้านการประเมินตนเอง และ ศึกษาเอกสารต่าง ๆ จากโครงการพัฒนาศูนย์ประสานงานการศึกษานอกโรงเรียนระดับอำเภอ

2. ศึกษาหาข้อมูลที่ได้จากผลการวิเคราะห์ และดำเนินการสร้างระบบการประเมินตนเองสำหรับศูนย์ประสานงานการศึกษานอกโรงเรียนระดับอำเภอ ซึ่งเป็นโครงสร้างที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ในการประเมิน

3. ตรวจสอบคุณภาพของระบบการประเมินตนเอง และเอกสารประกอบการใช้ระบบการประเมินตนเองในด้าน ความเป็นไปได้ ความถูกต้อง ความครอบคลุม และความชัดเจน โดยผู้ทรงคุณวุฒิด้านศูนย์ประสานงานอำเภอ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการพัฒนาระบบการประเมินและ ผู้ประสานงานอำเภอ

4. ประเมินการใช้ระบบการประเมินตนเองสำหรับศูนย์ประสานงานการศึกษานอกโรงเรียนระดับอำเภอ โดยการทดลองใช้ระบบการประเมินตนเองกับศูนย์ประสานงานการศึกษานอกโรงเรียนระดับอำเภอ จำนวน 3 อำเภอ เป็นเวลา 6 เดือน แล้วสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องกับการทดลองใช้ระบบการประเมินตนเอง โดยพิจารณาความเป็นไปได้ ความพึงพอใจ การยอมรับและความเห็นประโยชน์ ผลการประเมินคุณภาพของระบบการประเมินตนเองพบว่า ระบบการประเมินตนเองที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพตามเกณฑ์ในการประเมินที่กำหนดไว้ทุกประการ โดยมีองค์ประกอบของระบบการประเมินตนเอง 5 ประการ คือ ความสำคัญของการประเมินตนเอง การบรรยายงาน การกำหนดเกณฑ์ในการประเมินจำแนกคามภารกิจ การดำเนินการประเมิน และการนำผลการประเมินตนเองไปใช้ ซึ่งแต่ละองค์ประกอบมีเนื้อหาสาระโดยสังเขปดังนี้

1. ความสำคัญของการประเมินตนเอง การประเมินเป็นองค์ประกอบหนึ่งของการวางแผนและบริหารงานที่มีอิทธิพลต่อการปรับปรุงและพัฒนางาน การประเมินตนเองทำให้ผู้ปฏิบัติงานได้ทราบจุดเด่น ข้อบกพร่องได้ทันทีและได้ตรวจสอบข้อมูลผลการดำเนินงานไม่ให้เบี่ยงเบนไปจากภารกิจหลักที่รับผิดชอบ ทำให้ได้ข้อมูลสารสนเทศมาใช้ในการกำกับงานของตนเอง ตัดสินใจปรับปรุงและพัฒนางานที่รับผิดชอบได้อย่างรวดเร็วและทันต่อเหตุการณ์ ความสำคัญของการประเมินตนเองได้นำเสนอแนวคิด 3 ประการ คือ แนวคิดทางการบริหาร แนวคิดทางจิตวิทยา และแนวคิดในการปรับปรุงและพัฒนางาน

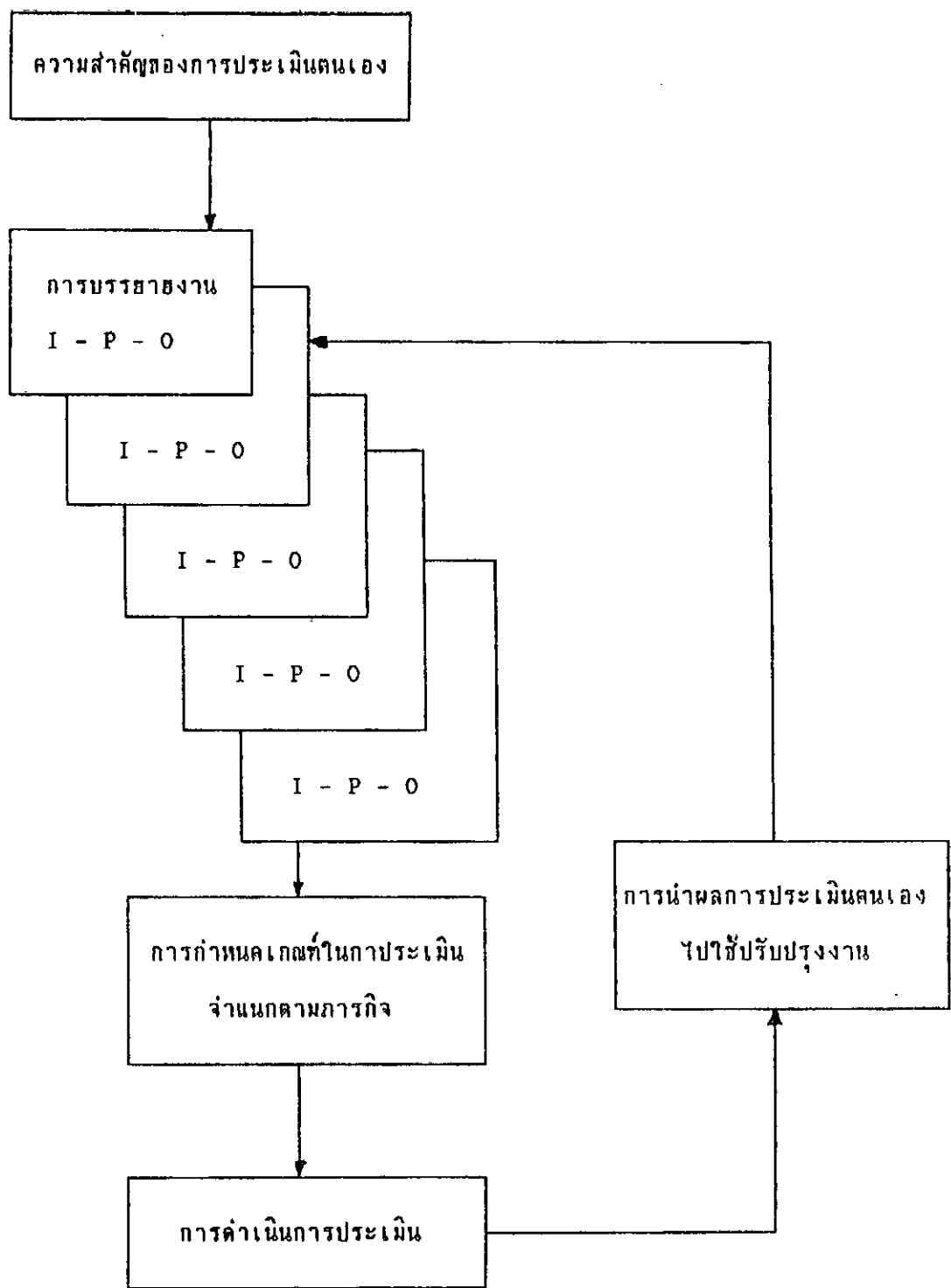
2. การบรรยายงาน ประกอบด้วยภารกิจของศูนย์ประสานงานการศึกษานอกโรงเรียนระดับอำเภอ 5 ประการ คือ งานแผนงานและโครงการ งานบริการทางวิชาการ และการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน งานนิเทศ ติดตามและประเมินผล งานประสานงาน และงานบริหารทั่วไป ซึ่งวิเคราะห์งานโดยพิจารณาในรูปความสัมพันธ์เชิงระบบในแต่ละภารกิจ ทั้งในมิติปัจจัยเบื้องต้น (Input) การปฏิบัติ (Process) และผลผลิต (Output) เป็นพื้นฐานสำคัญ

3. เกณฑ์ในการประเมินจำแนกตามภารกิจ เป็นเกณฑ์การประเมินที่พัฒนาขึ้น โดยใช้วิธีการวิจัย ได้เกณฑ์ที่สอดคล้องกับภารกิจและบทบาทหน้าที่ของศูนย์ประสานงานการศึกษานอกโรงเรียนระดับอำเภอ ประกอบด้วยเกณฑ์ 5 ประการ คือ เกณฑ์ด้านการวางแผนและโครงการ เกณฑ์ด้านการบริการทางวิชาการและการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียน เกณฑ์ด้านการนิเทศ ติดตามและประเมินผล เกณฑ์ด้านการประสานงาน และเกณฑ์ด้านการบริหารทั่วไป

4. การดำเนินการประเมินตนเอง เป็นขั้นตอนที่กล่าวถึงผู้ที่มิบทบาทและหน้าที่ในการประเมินและใช้ผลการประเมิน เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินตนเอง การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

5. การนำผลการประเมินตนเองไปใช้ปรับปรุงงาน เป็นขั้นตอนที่ผู้ประสานงานการศึกษานอกโรงเรียนระดับอำเภอ สรุปผลการประเมินตนเองแล้วนำข้อมูลสารสนเทศไปใช้ในการตัดสินใจ ปรับปรุงและพัฒนางานของศูนย์ประสานงานอำเภอในลักษณะของการตัดสินใจแก้ปัญหาโดยทันทีหรือนำสรุปผลการประเมินตนเองเสนอต่อผู้บริหารทุกระดับและเพื่อนร่วมงาน เพื่อขอความสนับสนุนในด้านต่าง ๆ ที่จะช่วยให้การปรับปรุงและพัฒนางานให้ดียิ่งขึ้น และดำเนินการประเมินตนเองอีกเช่นนี้ให้เป็นระบบอย่างต่อเนื่อง

ภาพรวมของระบบการประเมินตนเองสำหรับศูนย์ประสานงานการศึกษานอกโรงเรียนระดับอำเภอ ซึ่งเป็นโครงสร้างที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ของระบบการประเมินตนเอง แสดงดังภาพประกอบ 20

ภาพประกอบ 20 ระบบการประเมินตนเองสำหรับศูนย์ประสานงานการศึกษานอกโรงเรียน
ระดับอำเภอ (สมคิด พรหมจุ้ย. 2535 : 152)

จากรายงานการศึกษาของเบิร์กและออสเตอร์กรีนและฟูร์มาร์ค (Adelman and Alexander. 1982 : 20 ; citing Berg and Oestergreen. 1977 ; Furumark. 1980) ที่ได้รายงานการศึกษาการประเมินสถานบันเล็ก ๆ ที่เมืองสตอกโฮล์ม ซึ่งผู้ปฏิบัติงานภาคสนามมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาการประเมินตนเองของสถาบันโดยศึกษาวิธีการที่เรียกว่า การประเมินกิจกรรมซึ่งเป็นลักษณะของการประเมินภายในสถาบันโดยการพิจารณา อย่างจริงจังวิเคราะห์เพื่อให้ได้สารสนเทศสำหรับการตัดสินใจดำเนินการภายในสถาบัน มีสาระสำคัญโดยสรุปดังนี้

1. การริเริ่มในการประเมิน การประเมินกิจกรรมการเกิดจากความตั้งใจ ความมุ่งมั่นของผู้ทำงานของสถาบันที่มีความต้องการอยากรู้หากเห็นและตระหนักภายในตนเองที่เกี่วข้องกับการทำงานของบุคลากรภายในสถาบัน จึงได้กำหนดและออกแบบการประเมินเพื่อหาข้อมูลมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาสถาบันให้ดีขึ้น การประเมินดังกล่าวยังมีความเกี่ยวข้องกับการประเมินผลที่ตามมาของนโยบายทางวิชาการของตนเอง หลักสูตรและการสอน การประเมินตนเองของสถาบันที่อยู่ห่างไกลยังช่วยให้ได้สารสนเทศสนับสนุนพื้นฐานสำหรับการตัดสินใจ ในระดับท้องถิ่นตามสภาพของการเปลี่ยนแปลงที่เหมาะสม

2. กระบวนการของการประเมินกิจกรรม ต้องเริ่มต้นจากการวางแผนและเขียนโครงสร้างของการประเมินให้สมเหตุสมผลกัน บทบาทหน้าที่ขององค์การ เมื่อมีการวางแผนโครงการประเมิน สิ่งที่ต้องคำนึงการก็คือ การนิยามกิจกรรมที่ศึกษา พิจารณาถึงวัตถุประสงค์ของโครงการ คิดค่าใช้จ่ายและเวลาที่จำเป็น กระจายงานและความรับผิดชอบ ควรกำหนดให้ชัดเจนว่าผลที่รายงานและนำไปใช้ประโยชน์มีอะไรบ้าง

3. บุคคลที่เกี่ยวข้อง บุคคลที่มีความสำคัญมากที่คิดว่าเกี่ยวข้องกับการประเมินกิจกรรมก็คือ คณะทำงานของสถาบัน นักเรียน และผู้บริหาร ซึ่งควรเข้ามาเกี่ยวข้องในกระบวนการประเมินกิจกรรมตั้งแต่เริ่มต้น พร้อมทั้งพิจารณาปัญหาและคิดหาวิธีการแก้ปัญหา ตลอดจนตระหนักถึงบุคคลที่มีอำนาจที่ให้การสนับสนุนโครงการประเมินมีความมั่นคง อาทิเช่น อธิการบดี รัฐบาล และผู้บริหารระดับสูง

4. กระบวนการที่ทำด้วยตนเอง ต้องเริ่มต้นโดยการบรรยายกิจกรรมที่เป็นปัจจุบันทั้งหมดในลักษณะเชิงปริมาณ และมีความเป็นปรนัย เฉพาะในเรื่องที่เกี่ยวกับนักเรียน สมาชิกคณะทำงาน หลักสูตรการสอน และงบประมาณ เป็นต้น และยังรวมไปถึงกรอบของส่วนประกอบที่เป็นเงื่อนไข และข้อจำกัดสำหรับการจัดกิจกรรมของสถาบันของตนเองด้วย

5. การประเมินคุณภาพของปัจจัยดำเนินการ หลังจากบรรยายกิจกรรมแล้ว ขึ้นก่อน ต่อมาควรประเมินคุณภาพของปัจจัยที่ใช้ดำเนินการจัดกิจกรรม ซึ่งเป็นส่วนที่มีความสำคัญและมีความขัดแย้งมากที่สุดในส่วนของกระบวนการดำเนินงาน มีการกำหนดเป้าหมาย (Goals) มีการพัฒนาเกณฑ์ประเมินและตัวบ่งชี้ให้เป็นที่ยอมรับของบุคคลทุกกลุ่มที่เกี่ยวข้อง

6. การนำผลการประเมินไปใช้ เป็นขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการประเมิน ที่ควรแนะนำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนางาน โครงการต่าง ๆ ว่า ควรลดลง ยกเลิกหรือ ดำเนินการต่อไป

ในการนำระบบการประเมินตนเองไปใช้ในโรงเรียน ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายต่างก็มุ่งหวังให้เกิดความสำเร็จ กล่าวคือให้ระบบการประเมินตนเอง เป็นที่ยอมรับของโรงเรียน มีการ ดำเนินการประเมินตนเองและนำผลการประเมินมาใช้ปรับปรุงและพัฒนางานของโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง จนส่งผลต่อการพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียนให้มีคุณภาพตามเป้าหมายของหลักสูตร การประเมินตนเองของโรงเรียนจะประสบความสำเร็จได้นั้นต้องขึ้นอยู่กับสภาพของการดำเนินงานภายในโรงเรียน ดังนี้ (วัลลภ กันทรพัทธ์. 2535 : 44 - 45 ; กรมวิชาการ. 2535 : 4 - 5)

1. ผู้ปฏิบัติงานในโรงเรียนทุกคนต้องเข้าใจความหมายของการประเมินตนเองและ เข้าใจว่าการประเมินตนเองเป็นการประเมินเพื่อพัฒนา ทุกคนมีเจตนารมณ์ร่วมกันว่าต้องพัฒนา และการประเมินตนเองนั้นก็เพื่อพัฒนาไม่ใช่เพื่อจับผิด ให้ความสำคัญความชอบหรือลงโทษ
2. ทุกคนในโรงเรียนต้องพร้อมที่จะร่วมมือและยอมรับผลการประเมินนั้น
3. ทุกฝ่าย ทุกคณะดำเนินงานตามรายการหรือเกณฑ์ที่ตกลงกัน เช่น โรงเรียนจะ ประเมินความพร้อมเรื่องการเรียนรู้การสอนก็ร่วมกันกำหนดเกณฑ์อื่น เกณฑ์ที่กำหนดอาจมีลักษณะ แตกต่างกันไปตามลักษณะสำคัญของแต่ละงาน เกณฑ์บางอย่างได้มาจากเกณฑ์ที่สังคมยอมรับ เช่น คุณภาพของงาน พฤติกรรมบางอย่างของเด็ก เป็นต้น เมื่อทุกฝ่ายทุกคณะยอมรับเกณฑ์ ประเมินแล้วก็นำไปใช้ได้ และหากนำไปใช้แล้วไม่เหมาะสมก็อาจปรับปรุงเกณฑ์ใหม่ได้
4. หลังจากประเมินและสรุปผลงานแล้ว ทุกฝ่าย ทุกคณะต้องนำผลไปใช้ต่างจริง จังและสม่ำเสมอ การสรุปอาจใช้วิธีการพูดคุยกันเอง โดยที่ทุกคนมีเกณฑ์ร่วมกันจะทำให้ได้ข้อสรุปที่ตรงกันแล้วนำไปปรับปรุงงานต่อไปได้
5. การประเมินตนเองต้องแทรกเข้าไปอยู่ในทุกขั้นตอนของการทำงานในทุก ๆ งาน หมายความว่า ทุกงานที่ทำได้มีการประเมินแทรกเข้าไปด้วยเสมอ

จากการศึกษาการดำเนินการประเมินตนเองของโรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา จำนวน 8 โรงเรียน ผู้บริหารและบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้ความเห็นสอดคล้องกันว่า การดำเนินการประเมินตนเองประสบความสำเร็จได้นั้นจะต้องอาศัยปัจจัยต่อไปนี้ (เลื้อชา สร้อยพาน, ดำรง อโนภาส, รัชนี้ วิเศษสิงห์, สุรีย์ เจริญพงษ์ และกาญจนา สิงวรวงศา. 2535 : สัมภาษณ์)

1. ผู้บริหารโรงเรียน ต้องตระหนัก มีความเข้าใจ และสนใจอย่างจริงจังในการประเมินเพื่อการพัฒนาตนเองของโรงเรียน รวมทั้งให้การนิเทศ ติดตามช่วยเหลือ ให้ขวัญ กำลังใจแก่บุคลากรอย่างสม่ำเสมอ
2. ครู-อาจารย์ ต้องมีความเข้าใจ ให้ความร่วมมือและมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการดำเนินงานทุกขั้นตอนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง
3. ระบบการทำงานหรือกระบวนการทำงานของโรงเรียน ต้องมีระบบที่ชัดเจน มีการวางแผน ปฏิบัติตามแผน ติดตาม ประเมินผล และปรับปรุงการดำเนินงาน รวมทั้งมีระบบการจัดปัจจัยความพร้อม และระบบสารสนเทศ สนับสนุนส่งเสริมการดำเนินงานด้วย
4. การนิเทศติดตามจากหน่วยเหนือ ทั้งจากกรมสามัญศึกษา และกรมวิชาการ เพราะงานใด ๆ ก็ตามถ้าหน่วยเหนือให้ความสนใจ ติดตามนิเทศแล้ว โรงเรียนก็ดำเนินการอย่างจริงจัง
5. กิจกรรมงาน โครงการที่นำเข้าสู่โรงเรียนต้องมีความเหมาะสม และสอดคล้องกับระบบการทำงานของโรงเรียนได้ ไม่ใช่แปลกแยกจากวัฒนธรรมหรือระบบการทำงานของโรงเรียน ในกรณีของงานการประเมินตนเองนี้เป็นสิ่งที่สอดคล้องกับกระบวนการทำงาน หรือระบบการทำงานของโรงเรียนอยู่แล้ว จึงมีความเหมาะสมกับระบบการทำงานของโรงเรียน

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการประเมินตนเอง พบว่า แนวคิดในการพัฒนาระบบการประเมินตนเองมีความสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาระบบการประเมินของการ์ดเนอร์ (Gardner. 1977 : 571 - 585) ที่ได้เสนอแนวทางการประเมิน โดยยึดมโนทัศน์ของการประเมินไว้ 5 แนวทาง ซึ่งมีสาระสำคัญโดยสรุป ดังต่อไปนี้

1. การประเมินเป็นการตัดสินใจของผู้ทรงคุณวุฒิ การใช้ผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบสิ่งที่ประเมิน ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวข้องกับคุณภาพ ประสิทธิภาพหรือประสิทธิผล วิธีการประเมินแบบนี้ มีข้อสมมุติเบื้องต้นที่ว่า การตัดสินคุณค่าที่ดีที่สุดคือการใช้ผู้ทรงคุณวุฒิในสาขา

วิชาที่เกี่ยวข้องสิ่งที่ถูกประเมิน คุณค่าหรือเกณฑ์ที่ใช้เป็นพื้นฐานของการตัดสินใจอาจกำหนดไว้อย่างชัดเจนหรือไม่ก็ได้ การตัดสินใจคุณค่าของผู้ทรงคุณวุฒิอยู่ที่ความเชี่ยวชาญของแต่ละบุคคล การออกแบบการประเมินอาศัยความสัมพันธ์ระหว่างนักประเมินและสิ่งที่ถูกประเมิน นักประเมินเป็นเสมือนนักสารสนเทศและตัดสินใจบนข้อมูลที่ตรงประเด็น ผู้ทรงคุณวุฒิมีทักษะเชิงสังเคราะห์ การตรวจสอบความจริงและมีความรู้ความชำนาญในเรื่องที่ประเมิน วิธีการประเมินของนักประเมินอาจใช้การสังเกต การสัมภาษณ์ การทดสอบและการตรวจสอบเอกสารต่าง ๆ

2. การประเมินเป็นการวัดผล ซึ่งหมายถึงผลการวัดหรือการปฏิบัติที่ใช้เครื่องมือที่สร้างขึ้นมาวัด ได้ข้อมูลผลผลิตสามารถเปรียบเทียบกับชุดของมาตรฐานที่เป็นมาตรฐาน ธอร์นดิกและอีเบล (Thorndike and Ebel) ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านการวัดผล ทอมรับว่าการประเมินเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจคุณค่าที่ขึ้นอยู่กับ การเก็บรวบรวมข้อมูลการวัด โดยเน้นที่วิธีการทำให้ข้อมูลและเครื่องมือที่ใช้รวบรวมข้อมูลมีความเชื่อมั่น การสร้างหรือพัฒนาวิธีการประเมินทำตามข้อสมมติเบื้องต้นที่ว่า ปรากฏการณ์หรือสิ่งที่ถูกประเมินเป็นคุณลักษณะที่สามารถวัดได้ และเครื่องมือที่ใช้สามารถวัดสิ่งที่ต้องการวัดได้ ดังนั้นการออกแบบประเมินตามนิยามนี้ทำได้ ดังนี้ คือ (1) กำหนดคุณลักษณะที่จะวัด (2) ออกแบบเครื่องมือที่เหมาะสมและทำการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ (3) เครื่องมือที่นำมาประยุกต์ใช้กับสิ่งที่ถูกประเมินต้องมีความเที่ยง และ (4) นำผลการวัดมาเปรียบเทียบกับมาตรฐาน

3. การประเมินความสอดคล้องระหว่างการปฏิบัติและวัตถุประสงค์ โดยนิยามนี้ถือว่าการประเมินเป็นกระบวนการระบุหรือกำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์ หรือมาตรฐานการปฏิบัติ กำหนดหรือพัฒนาเครื่องมือที่ใช้วัดผลการปฏิบัติและนำข้อมูลจากการวัดผลการปฏิบัติงานไปเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์หรือมาตรฐาน โดยพิจารณาที่ระดับความสอดคล้องหรือความไม่สอดคล้องที่เกิดขึ้น แบบจำลองการประเมินอยู่บนพื้นฐานที่ว่า การตัดสินใจที่สำคัญที่สุดเกี่ยวข้องกับสิ่งที่ถูกประเมินที่เป็นวัตถุประสงค์ และเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นสำหรับใช้ตัดสินใจ มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จหรือความล้มเหลวของวัตถุประสงค์เหล่านั้น สคริฟเวน (Scriven) ได้ให้ข้อสังเกตว่า กระบวนการประเมินประเภทนี้จะแสดงบทบาท 2 ประการ คือ บทบาทการประเมินความก้าวหน้า (Formative Role) ซึ่งเป็นการประเมินที่ใช้สำหรับการปรับปรุงกระบวนการดำเนินงานหรือโครงการ และบทบาทการประเมินสรุปผล (Summative Role) ซึ่งเป็นการประเมินผลผลิตเพื่อการตัดสินใจอย่างมีเหตุผลว่า จะดำเนินการต่อ ปรับปรุง ท้ายหรือยกเลิกโครงการ

การออกแบบประเมินตามนิยามนี้ทำได้ ดังนี้

1. กำหนดเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของโครงการ โปรแกรมหรือสิ่งที่มีประเมิน
2. อธิบายตัวแปรที่มีผลต่อการปฏิบัติ
3. กำหนดเกณฑ์หรือมาตรฐานที่จะใช้ในการตัดสินใจ
4. พัฒนาหรือกำหนดเครื่องมือ เทคนิค และกระบวนการที่ใช้ในการเก็บรวบรวม

สารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน

5. เก็บรวบรวมข้อมูลผลการปฏิบัติงาน
6. เปรียบเทียบสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานกับมาตรฐานที่กำหนดไว้
7. สื่อสารผลการประเมินให้กับผู้เกี่ยวข้องที่เหมาะสม

โดยสรุปผลการประเมินทำให้ได้ผลการตัดสินใจที่มีคุณค่าที่เกี่ยวข้องกับ สถาบัน โปรแกรม กระบวนการหรือสิ่งซึ่งถูกตีความหมายเปรียบเทียบระหว่างข้อมูลการปฏิบัติและวัตถุประสงค์ (มาตรฐานของการปฏิบัติ) การประเมินที่กระทำเพื่อประเมินความก้าวหน้าเป็นการตัดสินใจในลักษณะการควบคุมการปฏิบัติงานและการประเมินสรุปผลการประเมินจะเน้นที่ผลผลิตหรือผลสุดท้ายที่เปรียบเทียบกับผลลัพธ์ที่เราตั้งใจจะให้เกิดขึ้น

4. การประเมินเพื่อการตัดสินใจ การประเมินเพื่อการตัดสินใจมีรูปแบบการประเมินที่สำคัญ 2 แบบ คือ รูปแบบ CIPP (Context, Input, Process, Product) ที่พัฒนาโดยคณะสตีเฟลเบิร์กและคณะ และรูปแบบที่พัฒนาโดยศูนย์การศึกษาด้านการประเมิน แห่งมหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย ลอสแอนเจลิส (UCLA) รูปแบบทั้งสองแบบมีคุณลักษณะเฉพาะดังนี้ รูปแบบ CIPP ได้นิยามการประเมินว่าเป็นกระบวนการของการวิเคราะห์เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจในทางเลือกต่าง ๆ ที่มีอยู่ ขณะที่ UCLA นิยามการประเมินว่าเป็นกระบวนการที่จะได้มาซึ่งสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ การเลือกเฟ้นข่าวสารที่เหมาะสม การรวบรวมและวิเคราะห์ข่าวสารเพื่อรายงานข้อมูลสรุป เป็นประโยชน์ต่อผู้ที่ทำการตัดสินใจในทางเลือกต่าง ๆ ที่เป็นไปได้ ความสำคัญของรูปแบบ CIPP เป็นกลไกในการให้ข้อมูลย้อนกลับที่จำเป็นมายังสถาบัน ซึ่งจะทำให้มีสารสนเทศที่จำเป็นต่อการตัดสินใจอย่างต่อเนื่อง ข้อสมมติเบื้องต้น 4 ประการ ของ CIPP มีดังนี้ คือ (1) การประเมินเป็นบริการสนเทศเพื่อการตัดสินใจที่ควรให้สารสนเทศที่จำเป็นต่อผู้ตัดสินใจ (2) การประเมินเป็นวงจรและกระบวนการที่มีความต่อเนื่องที่ต้องดำเนินการประเมินโปรแกรมทั้งหมดอย่างเป็นระบบ

(3) กระบวนการประเมินมี 3 ขั้นตอน คือ การวิเคราะห์ การบรรยายสิ่งที่ต้องการประเมิน การได้มาซึ่งข้อมูลและการใช้ประโยชน์ของข้อมูลเพื่อการตัดสินใจ ซึ่งขั้นตอนเหล่านี้เป็นพื้นฐานสำหรับวิธีการประเมิน (4) ขั้นตอนการวิเคราะห์และการใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจทางเลือกต่าง ๆ ในกระบวนการประเมิน เป็นกิจกรรมที่ต้องกระทำร่วมกันระหว่างนักประเมินและผู้ตัดสินใจ ขณะที่ขั้นตอนการได้มาซึ่งข้อมูลเป็นกิจกรรมทางด้านเทคนิคของนักประเมิน

มโนทัศน์เบื้องต้นของรูปแบบ CIPP นั้น ประเภทของการตัดสินใจที่แตกต่างกันจำเป็นต้องใช้สารสนเทศในการตัดสินใจที่แตกต่างกันด้วย ซึ่ง สตีฟเฟิลบีม ได้จำแนกการตัดสินใจและการประเมินเพื่อการบริหารและการวางแผนไว้ 4 ประเภท ดังนี้ (Stufflebeam, 1971 ; citing Worthen and Sanders, 1973 : 131 - 138)

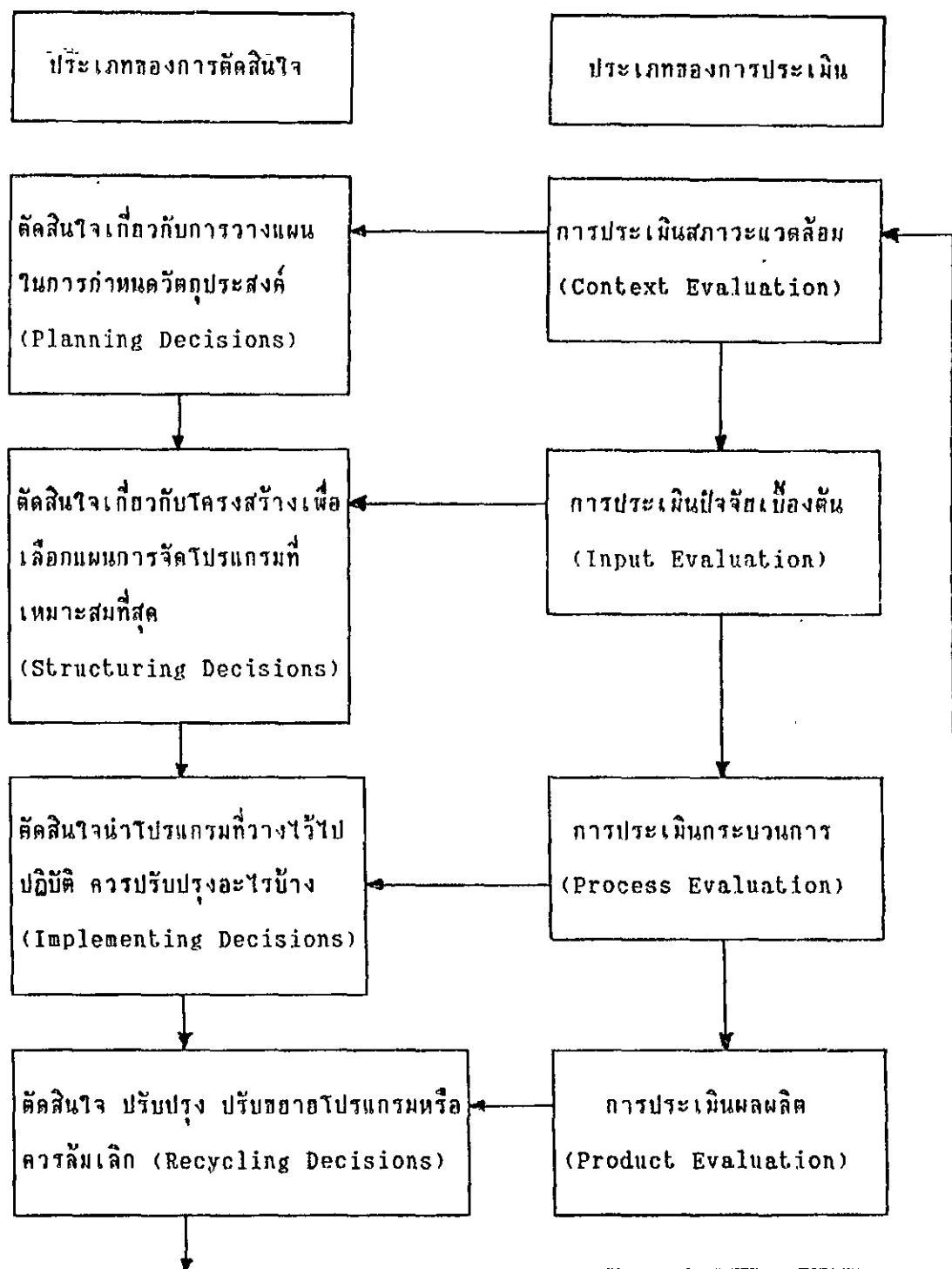
1. การประเมินสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation) เป็นการประเมินเกี่ยวกับนโยบาย ปรวิสัย เป้าหมาย แรงกดดันทางเศรษฐกิจและสังคม ความต้องการของบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนแรงกดดันทางการเมือง สารสนเทศที่ได้ใช้ประกอบการตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผนในการกำหนดวัตถุประสงค์ของโปรแกรม

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) เป็นการตรวจสอบความพร้อมของปัจจัยเบื้องต้นต่าง ๆ เช่น บุคลากร งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ สถานที่ เป็นต้น เป็นการประเมินเพื่อมุ่งเน้นว่ามีปัจจัยพร้อมมูลที่จะดำเนินการหรือไม่ แผนหรือโครงการที่เสนอเหมาะสมหรือไม่ ควรปรับปรุงตรงไหน สารสนเทศที่ได้ใช้ประกอบการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงสร้าง เพื่อเลือกแผนการจัดโปรแกรม หรือแผนการดำเนินงานที่เหมาะสมที่สุด เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินผลขณะดำเนินงาน หรือประเมินในเชิงความก้าวหน้าหรือประเมินเพื่อปรับปรุงโครงการในวงจรการบริหารโครงการ ศึกษาปัญหาและอุปสรรค จุดเด่น จุดด้อย เป็นการประเมินเพื่อหาสาเหตุ ควรทำการประเมินเป็นระยะ ๆ เพื่อส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายของโปรแกรมนั้นเอง สารสนเทศที่ได้นำมาใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้ การควบคุม หรือปรับปรุงแก้ไขวิธีการต่าง ๆ ให้เหมาะสมกันทั่วทั้ง ขณะที่โปรแกรมนั้นกำลังดำเนินอยู่

4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) เป็นการประเมินผลหลังจากการดำเนินงานสิ้นสุด ซึ่งประกอบด้วย การประเมินผลลัพธ์ (output evaluation) โดยพิจารณาจากปริมาณและคุณภาพของผลผลิตเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์ของโครงการ ตลอดจนการนำเอาความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติงานอีกส่วนหนึ่ง คือผลกระทบ (Impact) สารสนเทศที่ได้นำมาใช้ในการตัดสินใจคุณค่าผลผลิตของโปรแกรม ทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ เพื่อที่จะตัดสินใจว่าควรคงไว้ ปรับปรุงให้ดีขึ้น หรือล้มเลิกโปรแกรมนี้

ความสัมพันธ์ระหว่างประเภทของการตัดสินใจและประเภทของการประเมินดังกล่าวข้างต้น แสดงดังภาพประกอบ 21

ภาพประกอบ 21 ความสัมพันธ์ของประเภทการตัดสินใจและประเภทของการประเมินตามรูปแบบของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam)

วิธีการประเมินเป็นวิธีการออกแบบระบบสารสนเทศ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่น่ามาใช้ในการตัดสินใจทำโครงการ โปรแกรมและระบบการทำงาน การประเมินนี้มีหลักการสำคัญ 3 ประการ คือ การวิเคราะห์สารสนเทศที่จำเป็น การวางแผนการให้ได้มาซึ่งสารสนเทศ และการวางแผนจัดการนำสารสนเทศที่ได้ไปใช้ในการตัดสินใจ ในการดำเนินการประเมินมีงานและเทคนิคเฉพาะดังนี้คือ การวิเคราะห์ระบบ การสร้างรูปแบบ เส้นทางในการตัดสินใจ ภายในองค์กร การกำหนดรายงานที่จำเป็น การกำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการได้มาซึ่งข้อมูล การกำหนดแหล่งที่มาของสารสนเทศ การคัดเลือกใช้เครื่องมือที่เหมาะสม การใช้สื่อและทรัพยากรบุคคลร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพสำหรับนำเสนอสารสนเทศต่อผู้ตัดสินใจได้อย่างทันเวลาและมีความสมบูรณ์ สรุปผลลัพธ์ของการประเมินประเภทนี้เป็นการแลกเปลี่ยนสารสนเทศที่จำเป็นต่อการตัดสินใจอย่างต่อเนื่องระหว่างนักประเมินและผู้บริหารและความต่อเนื่องของการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ ทันเวลา และได้สารสนเทศที่ตรงประเด็น กับการความต้องการใช้ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจ

5. การประเมินไม่ผูกพันกับจุดมุ่งหมาย สคริฟเว่น (Scriven) ได้นำแนวคิดเกี่ยวกับการประเมินโดยไม่ผูกพันกับจุดมุ่งหมายมาใช้ โดยเชื่อว่าผู้ประเมินไม่จำเป็นต้องสนใจจุดมุ่งหมายของโครงการ โปรแกรมที่วางไว้ แต่ด้วยวิธีการเสาะแสวงศึกษาและประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้นทั้งหมดก็จะสามารถศึกษาทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับโครงการได้ การประเมินแบบไม่ผูกพันกับจุดมุ่งหมายนี้ ผู้ประเมินอาจค้นพบผลผลิตบางอย่างที่ไม่ได้กำหนดไว้ในจุดมุ่งหมาย แต่มีความสำคัญมาก หากประเมินเฉพาะจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ สิ่งที่ค้นพบนี้อาจถูกมองข้ามความสำคัญไปได้

สเตก (Stake) ได้ให้แนวคิดว่าการประเมินไม่ผูกพันกับจุดมุ่งหมาย (Responsive Evaluation) เป็นกระบวนการที่ให้ได้มาซึ่งสารสนเทศเกี่ยวกับสถาบัน โปรแกรมหรือโครงการ ด้วยการกำหนดประเด็น ส่วนประกอบที่สำคัญและอธิบายจุดอ่อนและจุดบกพร่องที่สัมพันธ์กับประเด็นเหล่านี้ ข้อความของวัตถุประสงค์อาจมีความสำคัญต่อประเด็นที่กำหนดหรือไม่ก็ได้ ลักษณะทั้งหมดของสิ่งที่ถูกประเมินได้รับการพิจารณาอย่างละเอียดตั้งแต่เริ่มต้นในลักษณะที่สัมพันธ์กัน โดยไม่พิจารณาแยกเป็นส่วน ๆ

หลักการเบื้องต้นอีกประเภทหนึ่งของการประเมินไม่ผูกพันกับจุดมุ่งหมาย คือการประเมินจะต้องดูผลลัพธ์ที่มีคุณค่าทั้งหมด ไม่จำกัดด้วยจุดมุ่งหมายหรือมาตรฐาน อย่างไรก็ตามการประเมิน

ไม่ผูกพันกับจุดมุ่งหมายไม่ใช่ในความหมายที่ว่า "เป็นการประเมินที่ไม่มีจุดมุ่งหมาย" การประเมินนี้จะเกี่ยวข้องกับการตัดสินคุณค่าอย่างมีคุณธรรมที่เกี่ยวกับการเปรียบเทียบกับมาตรฐาน และนักประเมินต้องมีพื้นฐานในการคัดเลือกสารสนเทศที่จำเป็นของโครงการ หรือโปรแกรมออกจากสารสนเทศทั้งหมด มโนทัศน์การประเมินไม่ผูกพันกับจุดมุ่งหมาย จำเป็นต้องมีการออกแบบการประเมินให้สามารถเก็บรวบรวมสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับผลลัพธ์หรือการปฏิบัติที่เกิดขึ้นจริง นักประเมินควรจะมีอิสระในการเลือกมาตรฐาน สำหรับการเปรียบเทียบกับผลลัพธ์ในแนวกว้างที่มีความเป็นไปได้

สเตก (Stake) ได้นำเสนอแนวทางการดำเนินการประเมินไม่ผูกพันกับจุดมุ่งหมาย ซึ่งมีกระบวนการดำเนินงานดังนี้

1. พูดคุยกับคณะทำงานและผู้เกี่ยวข้อง
2. กำหนดขอบเขตของโปรแกรม
3. ทบทวนกิจกรรมของโปรแกรม
4. ค้นหาจุดมุ่งหมายและสิ่งที่เกี่ยวข้อง
5. จับประเด็นและปัญหาที่ควรประเมิน
6. กำหนดข้อมูลที่เป็น (ตามประเด็นที่กำหนด)
7. คัดเลือกผู้สังเกต ข้อมูลและเครื่องมือที่เป็นระบบ
8. สังเกตประเด็นที่ศึกษา รวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์
9. กำหนดหัวข้อ เตรียมพรรณนาและทำการศึกษารายกรณี
10. จับคู่ประเด็นที่ต้องการรายงานกับผู้เกี่ยวข้อง
11. เตรียมการนำเสนอผลการประเมินและทำรายงานที่เป็นระบบ

ผลลัพธ์ขั้นสุดท้ายของการประเมินไม่ผูกพันกับจุดมุ่งหมาย ควรที่จะเป็นการพรรณนาและตีความหมาย การปฏิบัติอย่างถูกต้องที่สัมพันธ์กับลักษณะที่สำคัญที่สุดของการปฏิบัติจริง ผลกระทบและผลสำเร็จของสถาบัน โปรแกรมหรือสิ่งที่ถูกประเมิน การตีความหมายผลลัพธ์ของการประเมิน นักประเมินควรสะท้อนกลับ กลับไปยังบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องที่อาจเป็นผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการหรือบุคคลผู้ซึ่งว่าจ้างให้ประเมิน

จากแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนาระบบการประเมินตนเองในการให้หลักสูตรดังกล่าว สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

1. ระบบการประเมินต้องเป็นส่วนหนึ่งของระบบการบริหารหรือระบบการทำงาน
ของโรงเรียน และจะต้องพยายามจัดระบบการประเมินให้สอดคล้องกับระบบการกำกับงาน
และฝังติดอยู่กับระบบการทำงานอย่างกลมกลืน กลายเป็นระบบการกำกับงานและประเมินตนเอง
2. ต้องวิเคราะห์ระบบขององค์การ เพื่อหาบุคคลที่มีอำนาจและบทบาทในการกำหนด
นโยบาย และสนับสนุนส่งเสริมการประเมินตนเองของโรงเรียน และต้องให้ความสำคัญกับ
ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานในระดับโรงเรียน
3. ต้องจัดองค์ประกอบของระบบการประเมินตนเองให้เหมาะสมซึ่งอาจประกอบด้วย
วัตถุประสงค์ของการประเมิน ความสำคัญของการประเมิน งานตามภารกิจ เกณฑ์การ
ประเมิน การดำเนินการประเมิน การนำผลการประเมินไปใช้
4. ขั้นตอนการพัฒนาระบบการประเมินตนเอง ประกอบด้วย (1) การศึกษาและ
วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน (2) การสังเคราะห์เนื้อหาที่ได้จากการวิเคราะห์และดำเนินการสร้าง
ระบบการประเมิน (3) การตรวจสอบคุณภาพของระบบและเอกสารประกอบการใช้ระบบการ
ประเมิน (4) การประเมินการใช้ระบบการประเมิน

การพัฒนาระบบการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตรครั้งนี้ ได้ยึดแนวคิดของการ
ประเมินตนเองโดยยึดวัตถุประสงค์หรือการปฏิบัติเป็นหลัก เพื่อนำสารสนเทศที่ได้จากการประเมิน
มาใช้เพื่อการปรับปรุงและพัฒนาการใช้หลักสูตรในโรงเรียนมัธยมศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

บทที่ 3

การพัฒนาระบบการประเมินตนเอง

การวิจัยนี้เป็นการพัฒนาระบบการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตรสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยใช้กระบวนการของการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ที่ประกอบด้วย การสร้างระบบการประเมิน (Construction) การทดลองใช้ระบบการประเมิน (Implementation) และการประเมินระบบการประเมิน (Evaluation) ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวความคิดของการวิจัยจากการวิเคราะห์สภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาระบบการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตรสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา ดังนี้

1. การวิเคราะห์สภาพปัญหาของการประเมินการใช้หลักสูตร ได้ข้อค้นพบดังนี้

1.1 ปัญหาด้านหลักการประเมิน ใช้วิธีการประเมินภายนอก โดยใช้บุคคลภายนอกโรงเรียนเป็นผู้ประเมิน ลักษณะของการประเมินเป็นการประเมินรวมสรุป ขาดการประเมินความก้าวหน้าเพื่อการปรับปรุงและพัฒนางาน และใช้เวลาดำเนินการประเมินนานเกินไป ข้อมูลสารสนเทศที่ได้มีประโยชน์น้อยมาก และไม่ทันต่อเหตุการณ์ที่นำมาใช้ในการตัดสินใจเพื่อการปรับปรุง และพัฒนาการใช้หลักสูตรของโรงเรียน

1.2 ปัญหาด้านระบบการประเมิน ขาดระบบการประเมินตนเองที่ชัดเจน ขาดเกณฑ์การประเมิน เอกสารคู่มือการประเมินยังไม่สมบูรณ์ และขาดความชัดเจน บุคลากรของโรงเรียนมัศึกษายังไม่ได้รับการพัฒนาให้เกิดความตระหนัก มีความรู้ความเข้าใจ และมีทักษะในเชิงการประเมินตนเอง

2. การพัฒนาระบบการประเมินตนเอง ระบบการประเมินตนเองที่พัฒนาขึ้น

ควรสนองตอบต่อการแก้ปัญหาดังกล่าวข้างต้น และสอดคล้องกับแนวนโยบายทางการศึกษา ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2535 นโยบายการศึกษาของรัฐบาล และจุดเน้นของหลักสูตรมัธยมศึกษา (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ที่มุ่งกระจายอำนาจการจัดการศึกษาสู่ท้องถิ่นและสถานศึกษามากขึ้น โดยกระทำอย่างครบวงจร ดังนี้

2.1 ด้านหลักการประเมิน ใช้วิธีการประเมินภายใน ในลักษณะของการประเมินตนเอง โดยให้ผู้ปฏิบัติงานเป็นผู้ประเมินและให้ผลการประเมินเพื่อการปรับปรุงและพัฒนางาน ลักษณะของการประเมินมุ่งเน้นการประเมินความก้าวหน้าเพื่อการปรับปรุงและพัฒนางาน

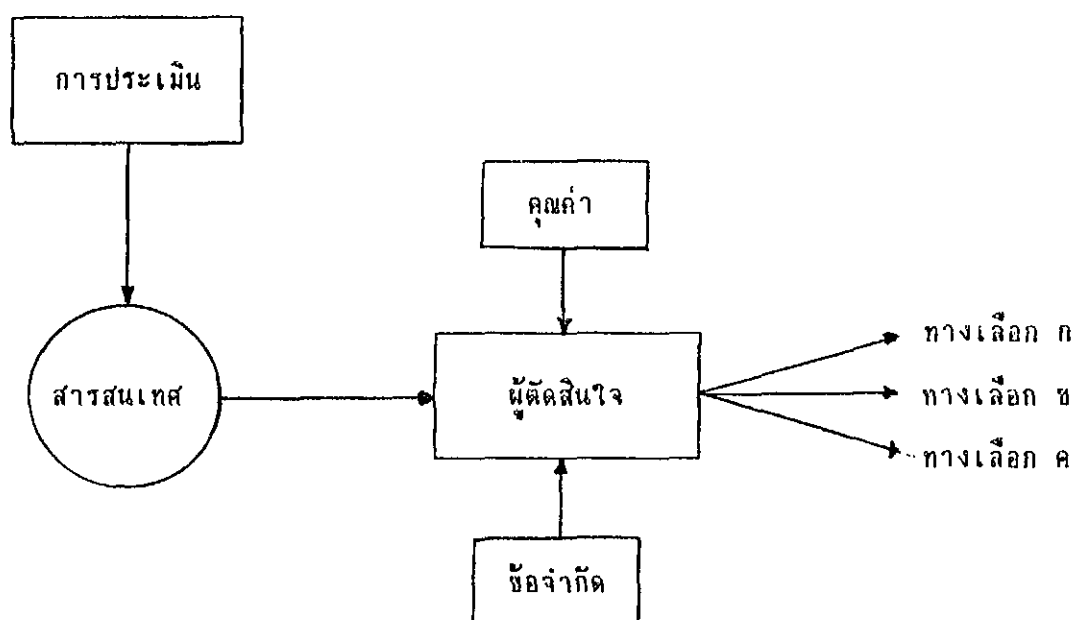
2.2 ด้านระบบการประเมิน มุ่งให้ได้ระบบการประเมินตนเองที่มีความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ ความเหมาะสม ความครอบคลุม และความพึงพอใจ มีองค์ประกอบของระบบการประเมินและเกณฑ์ประเมินที่ชัดเจน มีคู่มือการใช้ระบบการประเมินที่สมบูรณ์ชัดเจน ซึ่งผู้ปฏิบัติงานสามารถศึกษาและดำเนินการประเมินการใช้หลักสูตรได้ด้วยตนเอง

กรอบแนวความคิดของการวิจัยจากการวิเคราะห์สภาพปัญหา และแนวทางการพัฒนาระบบการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตรสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา แสดงดังภาพประกอบ 22

แนวคิดพื้นฐานของระบบการประเมินตนเอง

ระบบการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตรสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาที่พัฒนาขึ้นนี้ ได้อาศัยแนวคิดทฤษฎีดังต่อไปนี้

1. แนวคิดของทฤษฎีการประเมินเชิงระบบเพื่อการตัดสินใจ (Decision Oriented Evaluation Paradigms) ที่เสนอว่า การประเมินมีบทบาทเป็นกระบวนการที่จัดเตรียมสารสนเทศให้แก่ผู้ตัดสินใจ (Borich and Jemeka. 1982 : 10 ; citing Alkin. 1966 ; Stufflebeam et al. 1971) ซึ่งมีรูปแบบกระบวนการประเมิน (Welch. 1974 : 75) ดังภาพประกอบ 23

ภาพประกอบ 23 รูปแบบกระบวนการประเมินเพื่อการตัดสินใจ

กระบวนการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตรสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาจึงเป็นการจำแนกข้อมูล รวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลตามขอบข่ายลักษณะงานการใช้หลักสูตรให้เป็นสารสนเทศและจัดเตรียมสารสนเทศเพื่อใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจปรับปรุงและพัฒนางานการใช้หลักสูตรโดยบุคลากรของโรงเรียนเอง

2. แนวคิดของทฤษฎีองค์การสมัยใหม่ที่กำลังกล่าวถึงการบริหารองค์การสมัยใหม่โดยเน้นที่ระบบโครงสร้างและประสิทธิภาพของคนรวมทั้งปัจจัยที่เกื้อหนุนและสภาพแวดล้อมภายนอกว่ามีอิทธิพลต่อองค์การ องค์ประกอบสำคัญของทฤษฎีองค์การสมัยใหม่จะประกอบด้วย ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลิตผล ข้อมูลย้อนกลับ และสภาพแวดล้อม (Cleland and King. 1983 : 21 - 22) ดังนั้นการบริหารองค์การสมัยปัจจุบันจึงต้องยอมรับการเปลี่ยนแปลงและมีการปรับปรุงกระบวนการบริหารองค์การให้เหมาะสมอยู่เสมอ (สมพงษ์ เกษมสิน. 2517 : 48) ซึ่งขั้นตอนที่สำคัญในกระบวนการบริหารองค์การประกอบด้วย การวางแผน การจัดการ การควบคุม และการประเมิน (เพงส์สันต์ ศรีสมทรัพย์ และชลิดา สรมณี. 2526 : 125) จากแนวคิดนี้เห็นได้ว่าการประเมินเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารองค์การซึ่งมีบทบาทสำคัญที่ช่วยให้ได้ข้อมูลสารสนเทศย้อนกลับ เพื่อการปรับปรุงและพัฒนางานขององค์การให้บรรลุตามเป้าหมายและมาตรฐานที่กำหนดไว้ การประเมินตนเองในการใช้หลักสูตรสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาจึงเป็นกระบวนการที่ช่วยให้ได้สารสนเทศย้อนกลับสำหรับโรงเรียนไว้เพื่อการตัดสินใจปรับปรุงและพัฒนางานการใช้หลักสูตรของโรงเรียนให้ทันต่อเหตุการณ์และบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

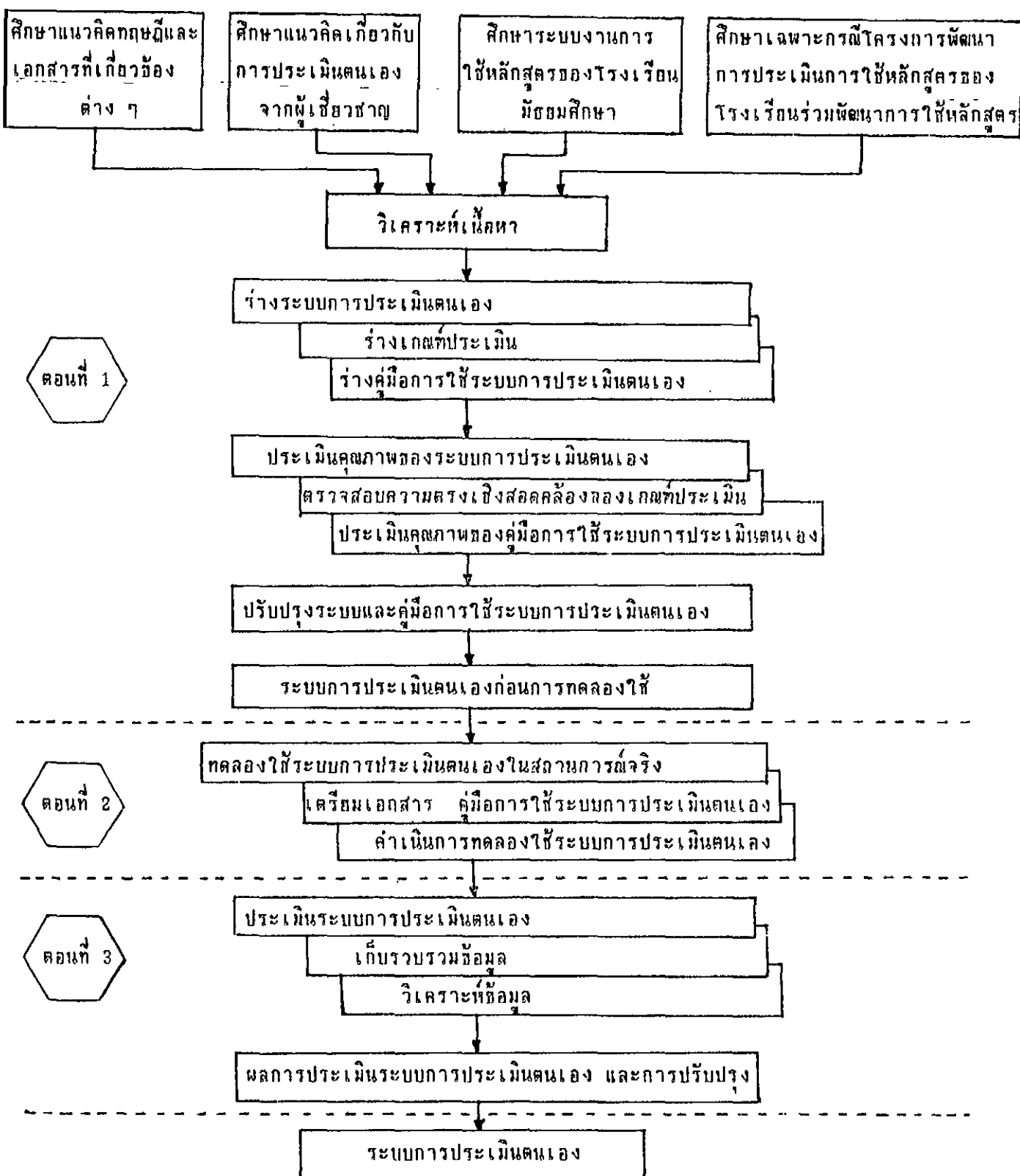
3. แนวคิดของรูปแบบกระบวนการประเมินโรงเรียนแบบสหร่วมใจ (Co-operative School Evaluation) ซึ่งเป็นแบบการประเมินที่มีฐานการประเมินอยู่ในระดับโรงเรียน (School-Based Evaluation) (Tainton and Wells. 1982 : 6) การประเมินลักษณะนี้ทำให้ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานในโรงเรียนพยายามร่วมมือกันปรับปรุงคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนด้วยตนเอง โดยมีความเชื่อว่าโรงเรียนสามารถจัดการศึกษาได้ดีขึ้น ถ้าโรงเรียนได้ค้นหาจุดบกพร่องหรือปัญหา และแสวงหาวิธีแก้ไขจุดบกพร่องหรือปัญหาเหล่านั้นด้วยตนเอง (Pornsima. 1992 : 1) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของเทคนิควิธีการประเมินตนเองของสถาบัน (Self Evaluation of An Institution) ที่เสนอว่าการประเมินตนเองของสถาบันก็เพื่อให้เข้าใจสถานภาพของสถาบัน รู้จุดเด่น หรือข้อบกพร่องของสถาบันให้ได้ ข้อมูลที่ทันต่อเหตุการณ์ ที่สามารถใช้ในการวางแผน ปรับปรุงและพัฒนาประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานของบุคคลและเพิ่มผลิตผลของสถาบันได้ในที่สุด (Dressel. 1976 : 409 - 410) การประเมินตนเองในการใช้หลักสูตรสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา จึงเป็นภาระงานที่บุคลากร

ของโรงเรียนมัธยมศึกษาต้องร่วมมือกันดำเนินการเพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจปรับปรุงและพัฒนางานการใช้หลักสูตรของโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง จนในที่สุดโรงเรียนมีการพัฒนาตนเองจนสามารถจัดการศึกษาได้สำเร็จตามเป้าหมายของหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ (วัลลภ กันทรวิทย์. 2535 : 2)

ขั้นตอนของการดำเนินการพัฒนาระบบการประเมินตนเอง

การพัฒนาระบบการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตรสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา แบ่งการดำเนินการออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นการสร้างระบบการประเมินตนเอง ตอนที่ 2 เป็นการทดลองใช้ระบบการประเมินตนเองในสถานการณ์จริง และตอนที่ 3 เป็นการประเมินระบบการประเมินตนเอง

ลำดับขั้นของการดำเนินการพัฒนาระบบการประเมินตนเอง แสดงถึงภาพประกอบ 24 และรายละเอียดของวิธีดำเนินการพัฒนาแต่ละตอน ได้เสนอเป็นลำดับต่อไป

ภาพประกอบ 24 ลำดับขั้นของการดำเนินการพัฒนาระบบการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตร
สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา

ตอนที่ 1 การสร้างระบบการประเมินตนเอง

การสร้างระบบการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตรสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา
ได้ดำเนินงานตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. การสร้างระบบการประเมินตนเองเบื้องต้น

1.1 การรวบรวมข้อมูลและสารสนเทศ โดยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูล
สารสนเทศจากแหล่งข้อมูล 4 แหล่ง คือ

1.1.1 ทฤษฎีและเอกสารที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ เพื่อรวบรวมแนวคิด
เกี่ยวกับการพัฒนาระบบการประเมินตนเอง โดยศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของการประเมิน
และการควบคุมองค์การ การพัฒนาระบบการประเมินตามแนวคิดของนีโว (Nevo, 1983 :
117 - 183) เทคนิควิธีการประเมินองค์การหรือสถาบันทางการศึกษา แนวคิดเกี่ยวกับการ
การประเมินตนเองของโรงเรียน แนวคิดและงานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาระบบการประเมิน
ตนเองในการใช้หลักสูตรสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา

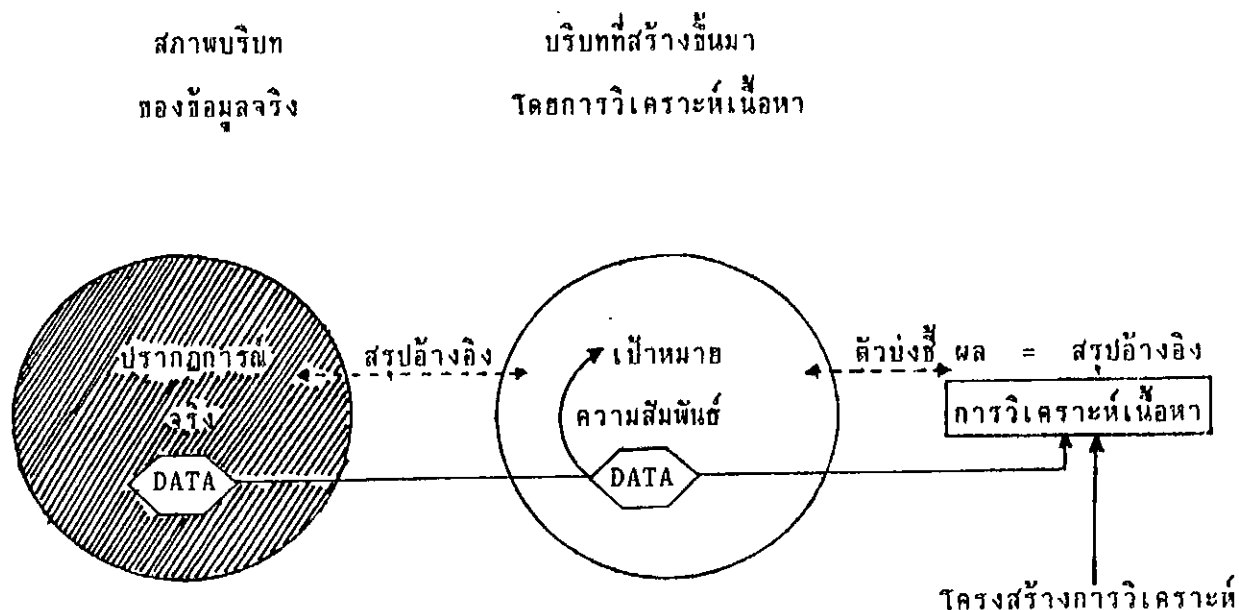
1.1.2 สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งเป็นผู้มีความรู้และประสบการณ์ด้านการ
ประเมิน จำนวน 4 ท่าน คือ พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธมฺมจิตโต) ศาสตราจารย์
ดร.ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์ ศาสตราจารย์ ดร.สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และ ดร.วัลลภ กันทรวิทย์
เพื่อรวบรวมแนวความคิดเกี่ยวกับการประเมินตนเองสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา

1.1.3 ศึกษากระบวนการใช้หลักสูตรของโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยมุ่ง
ศึกษาสาระสำคัญของหลักสูตรมัธยมศึกษา (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ทบทวนและระบอบงาน
การใช้หลักสูตรของโรงเรียนมัธยมศึกษา บทบาทของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรและ
สภาพของการประเมินการใช้หลักสูตร

1.1.4 ศึกษาเฉพาะกรณี (Case Study) โครงการพัฒนาการประเมิน
การใช้หลักสูตรของโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร ซึ่งเป็นโครงการที่กรมวิศการดำเนินการ
โดยมุ่งเน้นให้โรงเรียนประเมินการใช้หลักสูตรด้วยตนเอง เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงาน
การติดตามและประเมินโครงการ โดยการศึกษาวิเคราะห์จากเอกสารที่เกี่ยวข้องของ
โครงการ การสัมภาษณ์ผู้รับผิดชอบและผู้เกี่ยวข้องกับโครงการของกรมวิศการ สัมภาษณ์

ผู้บริหารโรงเรียนและผู้เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการพัฒนาการประเมินการใช้หลักสูตร
ของโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร จำนวน 3 โรงเรียน คือ โรงเรียนเทพลีลา
โรงเรียนเจ้าพระยาวิทยาคู และโรงเรียนศรีอยุธยา

1.2 การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยดำเนินการวิเคราะห์
เนื้อหาตามกระบวนการวิเคราะห์เนื้อหา จากข้อมูลสารสนเทศที่ได้จากแหล่งข้อมูล 4 แหล่ง
ดังกล่าวข้างต้น โดยยึดหลักเกณฑ์ความสอดคล้อง และยึดหลักความจำเป็นเชิงทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
การวิเคราะห์เนื้อหาเป็นเทคนิคการวิจัยที่ใช้อธิบายถึงการจำแนกลักษณะ
ข่าวสาร การสื่อสาร หรือการแสดงออกอย่างมีระบบ มีความเป็นปรนัยและเป็นปริมาณ ซึ่งมี
มนทัศน์เป็นเทคนิคการวิจัยแบบไร้การตอบโต้ (Unobtrusive) ที่สามารถสร้างระบบและ
ใช้ในการสรุปอ้างอิงได้อย่างมีความตรง (Validity) ตอบรับของปรากฏการณ์ที่เป็นอยู่ใน
ธรรมชาติ (Krippendorff. 1980 : 231 - 31) ดังภาพประกอบ 25

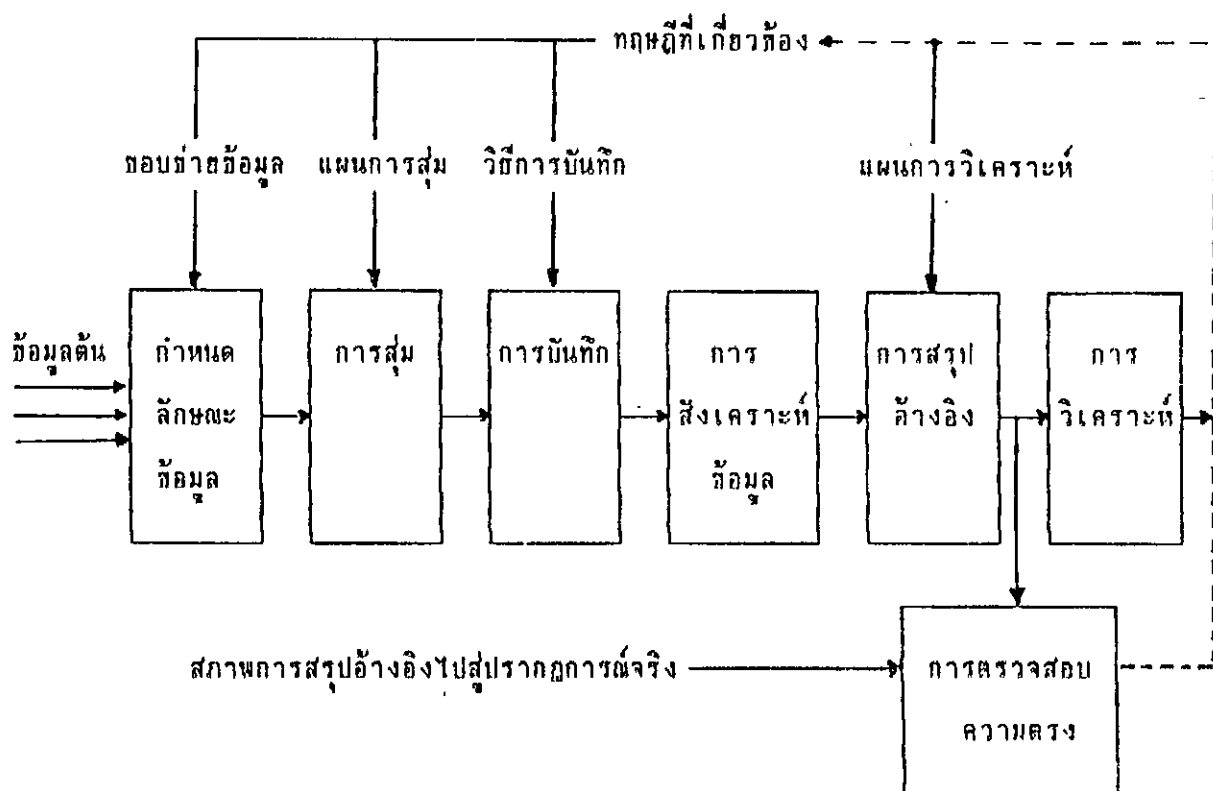

ภาพประกอบ 25 ขอบข่ายมนทัศน์ของเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา

ในการวิเคราะห์เนื้อหา ต้องกำหนดวัตถุประสงค์ของการวิเคราะห์ให้ชัดเจนว่าต้องการอะไร เพื่ออะไร ซึ่ง อุกุมพร จามรนาน (2531 : 11) เสนอว่า การวิเคราะห์เนื้อหาที่มีวัตถุประสงค์ใหญ่ ๆ 3 ประการ คือ (1) เพื่อสรุปข้อมูล (2) เพื่อหารูปแบบหรือความสัมพันธ์ภายใน และ (3) เพื่อหารูปแบบหรือความสัมพันธ์ภายนอก การวิเคราะห์เนื้อหาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้ข้อสรุปจากแหล่งข้อมูลสารสนเทศทั้ง 4 แหล่งว่า ระบบการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตรสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา ควรประกอบด้วยองค์ประกอบอะไรบ้าง แต่ละองค์ประกอบมีสาระที่สำคัญและมีความสัมพันธ์กันอย่างไร

กระบวนการในการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบด้วย

1. การกำหนดลักษณะของข้อมูลที่ต้องการของขอบข่ายงานการใช้หลักสูตรแต่ละด้านของระบบการประเมินตนเอง
2. กำหนดแหล่งข้อมูลและการสุ่มกลุ่มตัวอย่างเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ต้องการในการสร้างระบบการประเมินตนเองที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงในทางปฏิบัติ
3. กำหนดโครงสร้างการบันทึกข้อมูล ขอบข่ายงานการใช้หลักสูตรแต่ละด้านของระบบการประเมินการใช้หลักสูตรด้วยตนเองสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา
4. กำหนดแผนการวิเคราะห์เพื่อสรุปอ้างอิงไปยังสภาพความเป็นจริงจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ
5. ทำการวิเคราะห์ตามแผนที่กำหนด
6. ทำการตรวจสอบความตรงของขอบข่ายงานการใช้หลักสูตรแต่ละด้านของระบบการประเมินตนเอง ทั้งนี้โดยมีกรอบขอบข่ายและระบบงานการใช้หลักสูตรของโรงเรียนมัธยมศึกษา และทฤษฎีการประเมินเพื่อการตัดสินใจ เป็นเกณฑ์ที่ทำการตรวจสอบเพื่อให้เกิดความตรงในกระบวนการวิเคราะห์เนื้อหาทุกขั้นตอน ความสัมพันธ์ของกระบวนการวิเคราะห์เนื้อหา แสดงดังภาพประกอบ 26 (Krippendorff. 1980 : 54)

ภาพประกอบ 26 ความสัมพันธ์ของกระบวนการวิเคราะห์เนื้อหา

1.3 การสังเคราะห์เนื้อหา โดยการนำผลการวิเคราะห์เนื้อหา มาสังเคราะห์เนื้อหาเพื่อร่างระบบการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตรสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา กำหนดโครงสร้างและองค์ประกอบของระบบการประเมิน กำหนดรายละเอียดของแต่ละองค์ประกอบร่างเกณฑ์ประเมิน และคู่มือการใช้ระบบการประเมินตนเอง

2. การตรวจสอบความตรงเชิงสอดคล้องของเกณฑ์ประเมินการใช้หลักสูตร

วิธีการตรวจสอบความตรงของเกณฑ์ในการประเมินการใช้หลักสูตรสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) เพื่อหาความตรงเชิงสอดคล้องของเกณฑ์ (Consensual Validity) เทคนิคดังกล่าว ฮอลล์ และโจนส์ (Hall and Jones. 1976 : 46 - 48) ให้ความเห็นว่า เป็นเทคนิคที่มีประโยชน์และสามารถนำไปใช้ในการกำหนดเกณฑ์ภารกิจต่าง ๆ หรือวัตถุประสงค์ของ

โครงการพัฒนาได้เป็นอย่างดี และยังใช้ในการพัฒนาเกณฑ์ประเมินโครงการ ในการกำหนด
เกณฑ์และตรวจสอบความตรงของรูปแบบการประเมินค่าต่าง ๆ ได้มีการประยุกต์ใช้เทคนิคเดลฟาย
กันมาก เนื่องจากการกำหนดเกณฑ์และตรวจสอบความตรงเชิงสอดคล้องนั้น การยอมรับร่วมกัน
เป็นคุณสมบัติที่สำคัญประการหนึ่งของเกณฑ์ที่ดี (สมคิด พรหมจรรย์. 2535 : 84)

เทคนิคเดลฟาย เป็นกระบวนการที่เป็นระบบสำหรับใช้แสวงหาข้อสรุปความ
คิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในเรื่องใดเรื่องหนึ่งเกี่ยวกับความเป็นไปได้ในอนาคตด้านเวลา
ปริมาณ และ/หรือสภาพการณ์ที่ต้องการจะให้ เป็นไปด้วยวิธีการใช้แบบสอบถามแทนการเรียก
ประชุม (ไพฑูริย์ โพธิ์สาร. 2529 : 55) โดยมีแนวคิดพื้นฐานว่า การพิจารณาหาข้อสรุป
หรือตัดสินใจเรื่องใดนั้นควรได้มาจากกลุ่มบุคคลที่มีความรู้ และ/หรือประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่อง
นั้น ๆ เป็นอย่างดี จะทำให้ได้ผลการพิจารณาที่ถูกต้องชัดเจนยิ่งขึ้น (สมบุรณ์ ดันตะ.
2524 : 11 - 12) กล่าวอีกนัยหนึ่ง เทคนิคเดลฟายเป็นวิธีการนำความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
มาใช้ประโยชน์อย่างมีระบบจัดว่าเป็นกระบวนการหนึ่งของการเก็บข้อมูลความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ
ที่กระจัดกระจายกันให้สอดคล้องกันอย่างเป็นระบบ โดยไม่จำเป็นต้องให้ผู้เชี่ยวชาญมาเผชิญหน้า
กันเป็นการจัดอิทธิพลของแต่ละคนที่จะส่งผลต่อความคิดเห็นของคนอื่นได้เป็นอย่างดี (Pill.
1979 : 57) และแต่ละคนสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ มีความเต็มใจที่จะแสดง
ความคิดเห็นและไม่มีความวิตกกังวลที่ความคิดเห็นของตนไม่ตรงกับผู้อื่น ดังนั้น เทคนิคเดลฟาย
จึงเป็นเครื่องมือสำคัญอย่างหนึ่งที่ช่วยในการตัดสินใจของผู้บริหาร หรือกลุ่มบุคคล ในการกำหนด
แนวทางการดำเนินงาน เพื่อการบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ นอกจากนี้แล้วยังมีบทบาท
สำคัญในการศึกษาและการทำนุบำรุง ตลอดจนการประเมินความต้องการและการสำรวจความคิดเห็น
ของผู้เชี่ยวชาญในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เพื่อการหาความสอดคล้องในความคิดเห็นของบุคคลเหล่านั้น
ในการหาข้อสรุปในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยวิธีการที่เป็นวิทยาศาสตร์ (สมบัติ สุวรรณพิทักษ์.
2529 : 44 ; อ้างอิงมาจาก INNOTECH. 1983 : 3)

เทคนิคเดลฟายเป็นวิธีการของการวิจัยประเภทหนึ่ง เพราะข้อมูลที่ได้มาเป็น
ข้อเท็จจริง (Fact) มีความเชื่อถือได้ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ขั้นตอนสำคัญของการดำเนิน
งานวิจัย มีดังนี้

1. การพิจารณาปัญหาที่ศึกษา

ลินสโตนและทูรอฟ (Linstone and Turoff. 1975 : 4) ให้ความสำคัญ
เห็นว่า ปัญหาที่ใช้เทคนิคเดลฟาย ควรมีลักษณะตามข้อใดข้อหนึ่งหรือมากกว่าตามรายการต่อไปนี้

1. ปัญหาที่ไม่สามารถใช้การศึกษาวิเคราะห์ด้วยวิธีการแบบอื่นที่นอกเหนือจากการสอบถามความคิดเห็นของบุคคล
2. ผู้ที่ให้ความเห็นไม่สามารถพบกันได้ และมีความแตกต่างกันในเรื่องพื้นฐาน ประสบการณ์ และชื่อเสียง
3. มีข้อจำกัดในเรื่องเวลา และงบประมาณ ถ้าหากต้องใช้การประชุม
4. ความเห็นที่ไม่สอดคล้องกันหรือขัดแย้งกันในหมู่บุคคลเหล่านั้น ทำให้เกิดผลเสียอย่างมาก จำเป็นต้องมีการแสดงความคิดเห็นที่เป็นอิสระส่วนตัว
5. จำเป็นต้องหลีกเลี่ยงการครอบงำของบุคคลบางคน เช่นผู้ที่มีอำนาจสูงกว่า
6. จัดปัญหาความขัดแย้งอันเกิดจากการไม่เห็นพ้องต้องกัน เพราะใช้กระบวนการสื่อสารและการไม่บล็อกให้ผู้เชี่ยวชาญ

2. การเลือกผู้เชี่ยวชาญ

สิ่งสำคัญที่สุดในการใช้เทคนิคเดลฟาย คือ การเลือกผู้เชี่ยวชาญทั้งนี้เพราะการวิจัยจะออกมาดี เชื่อถือได้เพียงใดขึ้นอยู่กับผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งตามความหมายของพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ปี พ.ศ. 2525 ได้อธิบายว่า เชี่ยวชาญ หมายถึง สันทัด จัดเจน ชำชอง มีความชำนาญมาก (ราชบัณฑิตยสถาน. 2525 : 274) ดังนั้น ผู้เชี่ยวชาญก็คือ ผู้ที่มีความรู้และความชำนาญมากในเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ อย่างไรก็ดี พิล (สมบุรณ์ ต้นชะ. 2524 : 67 ; อ้างอิงมาจาก Pill. 1971 : 58) ได้เสนอว่าผู้เชี่ยวชาญอาจหมายถึงทุกคนซึ่งสามารถให้ข้อมูลที่ผู้วิจัยต้องการได้ ดังนั้นในการเลือกผู้เชี่ยวชาญในการวิจัยโดยใช้เทคนิคเดลฟายนี้ ผู้วิจัยต้องพิจารณาอย่างรอบคอบว่า บุคคลนั้นมีความเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าวอย่างแท้จริงหรือไม่เพียงใด หรือไม่ก็พิจารณาว่าบุคคลนั้นสามารถให้ข้อมูลที่ตรงกับความต้องการของการวิจัยได้หรือไม่ และควรมีเกณฑ์เฉพาะที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยแต่ละครั้ง ซึ่งอาจพิจารณาจากคุณสมบัติของผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้ คือ (สมบัติ สุวรรณพิทักษ์. 2529 : 54)

1. มีความชำนาญหรือความเป็นเลิศหรือเกี่ยวข้องกับเรื่องนั้น ๆ อย่างแท้จริง
2. มีความเต็มใจที่จะให้ความร่วมมือในการวิจัย

3. มีถิ่นที่อยู่ที่สามารถ ใช้การสื่อสารติดต่อได้สะดวก

4. เห็นคุณค่าของการทำวิจัย

สำหรับจำนวนผู้เชี่ยวชาญที่เหมาะสมนั้น แมคมิลแลน (เกษม บุญรัตน์. 2522 : 27 - 28 ; อ้างอิงมาจาก Macmillan. 1971) ได้เสนอผลการวิจัยเกี่ยวกับจำนวนผู้เชี่ยวชาญไว้ว่า เมื่อใช้ผู้เชี่ยวชาญตั้งแต่ 17 คนขึ้นไป อัตราการลดลงของความคลาดเคลื่อนมีน้อยมาก และจากการศึกษาของ ัษฐา สรรพศรี (2525 : 32) พบว่า เมื่อใช้ผู้เชี่ยวชาญจำนวนตั้งแต่ 15 คนขึ้นไป ความคลาดเคลื่อนน้อยลงมาก และไม่มี ความแตกต่างกันระหว่างค่าตอบในการตอบคำถามซ้ำในรอบ 2 กับรอบ 3 ดังนั้นการวิจัยแบบนี้ ควรมีผู้เชี่ยวชาญตั้งแต่ 15 คนขึ้นไป

3. การรวบรวมข้อมูล

การวิจัยที่ใช้เทคนิคเดลฟาทองอาจให้แบบสอบถามเพียงสองหรือสามรอบ แต่โดยทั่วไปใช้แบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูลสี่รอบ ผู้เชี่ยวชาญที่ได้รับคัดเลือกเข้าร่วม การวิจัยต้องตอบแบบสอบถามตามที่กำหนดให้ครบทุกชั้นตอนและโดยทั่วไปแบบสอบถามรอบที่ 1 เป็นแบบปลายเปิด ในรอบต่อไปจึงเป็นแบบสอบถามในลักษณะมาตราประเมินค่า ซึ่งอาจจะ เป็น 1 - 5, 1 - 6 หรือ 1 - 7 สเกล โดยมีการแสดงค่ามัธยฐาน (Median) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) ของแต่ละข้อรายการคำถาม รวมทั้งตำแหน่งของค่าระดับที่ผู้เชี่ยวชาญคนนั้น ๆ ตอบในแบบสอบถามฉบับก่อนหน้านั้นไว้ด้วย ในการตอบแบบสอบถามนั้นผู้เชี่ยวชาญมีโอกาสกลั่นกรองอย่างละเอียดรอบคอบและเพื่อให้เกิด ความมั่นใจในการตัดสินใจจึงมีการถามซ้ำหลาย ๆ รอบ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยโดยใช้เทคนิคเดลฟานี้ ที่นิยมกันส่วนมากได้แก่ ค่ามัธยฐาน (Median) ฐานนิยม (Mode) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) เกณฑ์ในการตัดสินใจสรุปเป็นความเห็นร่วมกันของผู้ผู้เชี่ยวชาญใช้ค่ามัธยฐานเป็นตัวบ่งชี้ระดับของความเห็นร่วมกัน และใช้ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ไม่เกิน 1.5 จากแบบสอบถามมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ เป็นตัวชี้บ่งถึงความเห็นสอดคล้อง ต่อกันหรือความเป็นเอกฉันท์ (Consensus) ของผู้เชี่ยวชาญ (ธนินฐา วิทยานุนาส. 2525 ; พงศ์ศิริ สาลี. 2525)

โดยอาศัยแนวความคิดและกระบวนการวิจัยจากเทคนิคเคลฟายดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบความตรงเชิงสอดคล้องของเกณฑ์ประเมินการใช้หลักสูตร ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่าง โดยอาศัยแนวคิดและข้อเสนอแนะของสตัฟเฟิลบีมและคณะ (Stufflebean et al. 1971 : 113) ผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญ เป็น 4 กลุ่ม แต่ละกลุ่มมีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ

1.1 ผู้บริหารระดับสูงของกรมสามัญศึกษา ได้แก่ ผู้ที่ดำรงตำแหน่ง ผู้อำนวยการกองขึ้นไป ซึ่งมีประสบการณ์และวุฒิทางการศึกษาตั้งแต่ระดับปริญญาโททางการ บริหารการศึกษาการวิจัย การวัดและประเมินผลการศึกษา จำนวน 3 คน

1.2 ผู้ที่มีความรู้และความสามารถในการพัฒนาหลักสูตรและการสอน การวัดและประเมินผลหลักสูตร ได้แก่ อาจารย์ผู้สอนในสถาบันอุดมศึกษา และนักวิชาการในหน่วยงานทางการศึกษา ที่มีวุฒิทางการศึกษาตั้งแต่ระดับปริญญาโททางด้านหลักสูตรและการสอน การวัด และประเมินผลการศึกษา จำนวน 5 คน

1.3 ผู้มีประสบการณ์ในด้านการพัฒนาหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ การนิเทศติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรในระดับกรม อย่างน้อย 2 ปี ได้แก่ ผู้อำนวยการ ศูนย์/กอง นักวิชาการ กรมวิชาการ และศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา จำนวน 5 คน

1.4 ผู้มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานการใช้หลักสูตรในระดับโรงเรียน มัธยมศึกษา อย่างน้อย 5 ปี ได้แก่ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ท่ช่วยผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอน ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 6 คน

จากการคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญ ตามเกณฑ์ที่กำหนดทั้ง 4 กลุ่ม ทำให้ได้ผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบความตรงเชิงสอดคล้องของเกณฑ์ประเมิน จำนวน 19 คน เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

2. การรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยนำแบบสอบถามความคิดเห็นต่อเกณฑ์ประเมินการใช้ หลักสูตร ซึ่งปรับมาจากลักษณะข้อบ่งชี้ระบบงานการใช้หลักสูตรในโรงเรียนมัธยมศึกษาให้อยู่ใน รูปแบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) นำส่งให้ผู้เชี่ยวชาญ ตอบ 2 รอบ ตามกระบวนการรวบรวมข้อมูลของเทคนิคเคลฟายซึ่งแบบสอบถามในรอบที่ 2 มีค่ามัธยฐาน และพิสัยระหว่างควอไทล์ของผลการตอบแบบสอบถามในรอบที่ 1 ประกอบการ ตัดสินใจปรับเปลี่ยนหรือยืนยันคำตอบเดิมของผู้เชี่ยวชาญ

3. การวิเคราะห์ข้อมูล คำนวณค่ามัธยฐาน และพิสัยระหว่างควอไทล์จากผลการตอบแบบสอบถามของผู้เชี่ยวชาญเป็นรายชื่อกระทงสำหรับการตอบในส่วนความเหมาะสมของเกณฑ์ประเมินการใช้หลักสูตร เพื่อเป็นสารสนเทศประกอบการตัดสินใจ ปรับเปลี่ยนหรือยืนยันคำตอบเดิมของผู้เชี่ยวชาญในการตอบแบบสอบถามรอบที่ 2 และเป็นสารสนเทศตัดสินเลือกกระทงในเกณฑ์ประเมินการใช้หลักสูตร ตามเกณฑ์การคัดเลือกที่ระบุไว้

4. เกณฑ์การตัดสินคัดเลือกกระทงที่ใช้เป็นเกณฑ์ประเมินการใช้หลักสูตร การตัดสินว่ากระทงใดที่ได้รับเลือกเป็นเกณฑ์ประเมินการใช้หลักสูตรต้องผ่านเกณฑ์คัดเลือกดังนี้

1. ชื่อกระทงเหล่านั้นมีค่ามัธยฐานไม่ต่ำกว่า 3.5 (ถือว่าชื่อกระทงนั้นกลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นด้วยที่จะใช้เป็นเกณฑ์)

2. พิสัยระหว่างควอไทล์ของการตอบของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีค่าไม่ต่ำกว่า 1.5 (แสดงว่า กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นต่อชื่อกระทงนั้น สอดคล้องกัน) สำหรับรายละเอียดการแปลผลจากค่ามัธยฐานที่คำนวณได้ มีดังนี้

ค่ามัธยฐานต่ำกว่า 1.50 หมายถึง กลุ่มผู้เชี่ยวชาญไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งที่ใช้ชื่อกระทงนั้นเป็นเกณฑ์

ค่ามัธยฐานตั้งแต่ 1.50 - 2.49 หมายถึง กลุ่มผู้เชี่ยวชาญไม่เห็นด้วยที่ใช้ชื่อกระทงนั้นเป็นเกณฑ์

ค่ามัธยฐานตั้งแต่ 2.50 - 3.49 หมายถึง กลุ่มผู้เชี่ยวชาญไม่แน่ใจที่ใช้ชื่อกระทงนั้นเป็นเกณฑ์

ค่ามัธยฐานตั้งแต่ 3.50 - 4.49 หมายถึง กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยว่า สมควรใช้ชื่อกระทงนั้นเป็นเกณฑ์

ค่ามัธยฐานตั้งแต่ 4.50 ขึ้นไป หมายถึง กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยว่าชื่อกระทงนั้น สมควรใช้เป็นเกณฑ์อย่างถึง

3. การประเมินคุณภาพของระบบการประเมินตนเองและคู่มือการใช้ระบบการประเมิน

ตนเอง

การประเมินคุณภาพของระบบการประเมินตนเองและคู่มือการใช้ระบบการประเมินตนเอง อาศัยเกณฑ์การประเมินที่เสนอโดย Joint Committee on Standards for Educational Evaluation (Nevo. 1983 : 128 ; citing Joint Committee. 1981) ซึ่งมี สตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) เป็นประธานคณะกรรมการ คณะกรรมการผู้คนที่ได้เสนอเกณฑ์ 30 ประการ เพื่อเป็นบรรทัดฐานของกิจกรรมการประเมินซึ่งสามารถจัดได้เป็น 4 หมวด ดังนี้

1. มาตรฐานด้านความเป็นไปได้ (Feasibility Standards) ประกอบด้วยเกณฑ์ที่เกี่ยวกับความเป็นไปได้ทางรัฐศาสตร์และเศรษฐศาสตร์ที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ไม่ไร้เรื่องเพ้อฝัน

2. มาตรฐานด้านความเป็นประโยชน์ (Utility Standards) ประกอบด้วยเกณฑ์ที่เกี่ยวกับการสนองตอบความต้องการของผู้ใช้ผลการประเมิน

3. มาตรฐานด้านความเหมาะสม (Propriety Standards) ประกอบด้วยเกณฑ์ที่เกี่ยวกับความเหมาะสมทั้งในด้านกฎหมายและศีลธรรมจรรยา

4. มาตรฐานด้านความครอบคลุม (Accuracy Standards) ประกอบด้วยเกณฑ์ที่เกี่ยวกับกระบวนการที่น่าเชื่อถือ และการเป็นที่ยอมรับที่ช่วยให้ได้ข้อมูลสารสนเทศครอบคลุมครบถ้วนตามความต้องการอย่างแท้จริง

การประเมินคุณภาพของระบบการประเมินตนเองและคู่มือการใช้ระบบการประเมินตนเองจึงมุ่งพิจารณาในด้าน ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ ความเหมาะสม ความครอบคลุม และความพึงพอใจ โดยการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 14 คน ดังต่อไปนี้

1. ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร จำนวน 3 คน
2. ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการประเมินผลการศึกษา จำนวน 3 คน
3. ผู้มีประสบการณ์ด้านการใช้หลักสูตร การนิเทศติดตามและประเมินการใช้

หลักสูตร จำนวน 8 คน

4. การแก้ไขปรับปรุงระบบการประเมินตนเองและคู่มือการใช้ระบบการประเมินตนเอง โดยนำข้อมูลจากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญในข้อ 3 มาใช้เป็นแนวทางการแก้ไขปรับปรุงระบบการประเมินตนเองและคู่มือการใช้ระบบการประเมินตนเองให้ดียิ่งขึ้น เพื่อนำไปทดลองใช้ในสถานการณ์จริงต่อไป

ตอนที่ 2 การทดลองใช้ระบบการประเมินตนเองในสถานการณ์จริง

ก. การดำเนินการทดลองใช้ระบบการประเมินตนเอง

1. กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยทำการคัดเลือกโรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา จำนวน 3 โรงเรียน โดยมีคุณสมบัติตามเกณฑ์ ดังนี้

1. เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่ไม่อยู่ในโครงการโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร ของกรมวิชาการ

2. เป็นโรงเรียนที่ได้ดำเนินโครงการนิเทศงานวิชาการด้วยตนเองหรือการนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียน

3. เป็นโรงเรียนที่ดำเนินการใช้หลักสูตรทั้งหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นและหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)

4. เป็นโรงเรียนที่มีระบบและทบทวนถ่ายลักษณะงานการใช้หลักสูตรครบทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารหลักสูตร การบริการหลักสูตร การดำเนินการเฝ้าและการสละ และการสนับสนุนส่งเสริมการใช้หลักสูตร

โรงเรียนที่ได้รับคัดเลือกให้ทดลองใช้ระบบการประเมินตนเองที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ดังกล่าว คือ โรงเรียนเบญจมราชูทิศ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี โรงเรียนพุลเจริญวิทยาคม อำเภอบางพลี สมุทรปราการ และโรงเรียนวัดสระเกษ กรุงเทพมหานคร โดยมีจำนวนบุคลากรของแต่ละโรงเรียนเข้าร่วมทดลองใช้ระบบการประเมินตนเอง ดังนี้

1. โรงเรียนเบญจมราชานุสรณ์ บุคลากรที่เข้าร่วมทดลองใช้ระบบการประเมินตนเอง ประกอบด้วย ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ หัวหน้าหมวดวิชา หัวหน้างานและครูผู้สอน จำนวนทั้งสิ้น 176 คน

2. โรงเรียนพลเจษฎวิทยาคม บุคลากรที่เข้าร่วมทดลองใช้ระบบการประเมินตนเอง ประกอบด้วย ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ หัวหน้าหมวดวิชา หัวหน้างานและครูผู้สอน จำนวนทั้งสิ้น 53 คน

3. โรงเรียนวัดสระเกษ บุคลากรที่เข้าร่วมทดลองใช้ระบบการประเมินตนเอง ประกอบด้วย ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ รองผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ หัวหน้าหมวดวิชา รองหัวหน้าหมวดวิชา และหัวหน้างาน จำนวนทั้งสิ้น 41 คน

2. ลักษณะของการดำเนินการทดลองใช้ระบบการประเมินตนเอง

การทดลองใช้ระบบการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตรสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา ดำเนินการในลักษณะการศึกษาเฉพาะกรณี (Case Study) เพื่อนำผลการทดลองใช้ไปปรับปรุงและพัฒนากระบวนการประเมิน โดยใช้เวลาดำเนินการทดลองประมาณ 1 ภาคเรียน ในระหว่างดำเนินการทดลองใช้ระบบการประเมิน ผู้วิจัยได้เข้าไปร่วมดำเนินการกับโรงเรียน โดยจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ ทำความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิด กระบวนการประเมินตนเอง ให้การนิเทศ ติดตามและสังเกตการดำเนินงานประเมินตนเอง ตลอดจนการสนทนา รับฟังปัญหา ข้อเสนอแนะ และร่วมมือกันแก้ไขปัญหาต่าง ๆ กับผู้ทดลองใช้ระบบการประเมินอย่างสม่ำเสมอ พร้อมทั้งบันทึกข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทดลองใช้ระบบการประเมินอย่างต่อเนื่องเพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตรสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาให้ดียิ่งขึ้น

ข. ขั้นตอนการดำเนินการ

1. ขั้นเตรียมและดำเนินการจัดปัจจัยความพร้อมในการทดลองใช้ระบบการประเมินตนเอง โดยดำเนินการในเรื่องต่อไปนี้

1.1 การจัดเตรียมคู่มือการใช้ระบบการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตรสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา เพื่อให้ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้ทดลองใช้ระบบการประเมินตนเอง ได้ศึกษาให้มีความรู้ ความเข้าใจในโครงสร้าง องค์ประกอบ และสาระสำคัญของ

ระบบการประเมินตนเอง และใช้เป็นแนวทางในการประเมินการปฏิบัติงานตามรอบถ่ายของงานการให้หลักสูตรของโรงเรียนตลอดระยะเวลาของการดำเนินการทดลองใช้ระบบการประเมินตนเอง

1.2 การจัดเตรียมเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล ได้จัดทำเครื่องมือดังนี้

1.2.1 แบบสอบถามความคิดเห็นต่อเกณฑ์ประเมินการให้หลักสูตร

มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ สำหรับให้ผู้ร่วมทดลองใช้ระบบการประเมินตนเองได้ประเมินความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ ความเหมาะสม ของเกณฑ์ประเมินการให้หลักสูตร และข้อเสนอแนะต่อการปรับปรุงเกณฑ์

การพิจารณาคัดสิน ความเป็นไปได้ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสมของเกณฑ์ประเมิน ใช้เกณฑ์ค่าเฉลี่ยของคะแนนความคิดเห็นของผู้ใช้เกณฑ์ ดังนี้ (ประพัฒน์ จำปาไทย. 2530 : 30)

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 4.50 - 5.00 หมายถึง เกณฑ์ประเมินนั้น ความเป็นไปได้ มีความเป็นประโยชน์และมีความเหมาะสม ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 - 4.49 หมายถึง เกณฑ์ประเมินนั้น ความเป็นไปได้ มีความเป็นประโยชน์และมีความเหมาะสม ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 2.50 - 3.39 หมายถึง เกณฑ์ประเมินนั้น ความเป็นไปได้ มีความเป็นประโยชน์และมีความเหมาะสม ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 1.50 - 2.49 หมายถึง เกณฑ์ประเมินนั้น ความเป็นไปได้ มีความเป็นประโยชน์และมีความเหมาะสม ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 1.00 - 1.49 หมายถึง เกณฑ์ประเมินนั้น ความเป็นไปได้ มีความเป็นประโยชน์และมีความเหมาะสม ในระดับน้อยที่สุด

1.2.2 แบบสอบถามความคิดเห็นต่อระบบการประเมินตนเองในการให้หลักสูตรสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา

ให้ผู้ร่วมทดลองใช้ระบบการประเมินตนเองได้ตรวจสอบและแสดงความคิดเห็นต่อระบบการประเมินตนเองในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1) ความเป็นไปได้ เป็นการตรวจสอบว่าระบบการประเมินตนเองที่พัฒนาขึ้นนี้ สามารถนำไปใช้ในการประเมินการให้หลักสูตรสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาได้จริงเพียงใด

2) ความเป็นประโยชน์ เป็นการตรวจสอบว่า ระบบการประเมินตนเองที่พัฒนาขึ้นนี้ สามารถสนองต่อความต้องการของผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียน และผู้ปฏิบัติงานที่ได้ให้ข้อมูลสารสนเทศประกอบการตัดสินใจ เพื่อการวางแผน ปรับปรุง และพัฒนางานการใช้หลักสูตรของโรงเรียนที่รวดเร็ว และถูกต้องมากขึ้นน้อยเพียงใด

3) ความเหมาะสม เป็นการตรวจสอบว่าระบบการประเมินตนเองที่พัฒนาขึ้นนี้ มีความสอดคล้องกับหลักการ แนวนโยบายตามแผนการศึกษา แห่งชาติ รัฐบาล และหลักสูตรมัธยมศึกษา (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) รวมทั้งสภาพของ การบริหารและการปฏิบัติงานของโรงเรียนมัศึกษามากน้อยเพียงใด

4) ความครอบคลุม เป็นการตรวจสอบว่า ระบบการประเมินตนเองที่พัฒนาขึ้นนี้ ช่วยให้ได้ข้อมูลสารสนเทศครอบคลุม ครบถ้วน ชัดเจน มีความถูกต้อง และมีความเชื่อถือได้มากขึ้นน้อยเพียงใด

5) ความพึงพอใจ เป็นการตรวจสอบว่า ผู้ท่ช่วยผู้บริหารโรงเรียน และผู้ปฏิบัติงานในโรงเรียน มีความพึงพอใจกับระบบการประเมินตนเอง ถอมรับ ผลการประเมิน และนำมาใช้ในการปรับปรุงพัฒนางานการใช้หลักสูตรของโรงเรียนมากขึ้นน้อยเพียงใด

1.2.3 แบบสอบถามความเป็นปัญหา ผลสืบเนื่องที่ตามมาและข้อ เสนอแนะ จากการใช้ระบบการประเมินตนเองที่พัฒนาขึ้น มีลักษณะเป็นแบบสอบถามให้เติม ข้อความ สำหรับผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียน และครูที่ทดลองใช้ระบบการประเมิน ได้เสนอปัญหา ผลสืบเนื่องและข้อ เสนอแนะ เพื่อการปรับปรุงและพัฒนาระบบการประเมินตนเองในโอกาสต่อไป

1.2.4 แบบทดสอบเรื่องการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตร สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา ใช้สำหรับประเมินความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินตนเอง ในการใช้หลักสูตรของผู้ร่วมทดลองใช้ระบบการประเมินทั้งก่อนและหลังการทดลอง มีลักษณะ เป็นแบบทดสอบประเภทเลือกตอบ ซึ่งดำเนินการสร้างคามันขึ้นตอนต่อไปนี้

1) ศึกษาเนื้อหาเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร ขอบข่าย ระบบงานการใช้หลักสูตร และการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตร

2) สร้างแบบทดสอบชนิดเลือกตอบตามเนื้อหา จำนวน 54 ข้อ โดยมีสัดส่วนจำนวนข้อตามเนื้อหา ดังต่อไปนี้

ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร	9	ข้อ
แนวคิดเบื้องต้นเกี่ยวกับการประเมินตนเอง	6	ข้อ
ระบบการประเมินตนเอง	39	ข้อ

3) ตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบ โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านการพัฒนาหลักสูตร การวัดและประเมินผลการศึกษา จำนวน 5 คน เป็นผู้พิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแบบทดสอบ

4) ทดลองใช้แบบทดสอบ โดยนำแบบทดสอบที่ปรับปรุงแล้ว ไปทดลองใช้กับครูโรงเรียนเทพศิลา โรงเรียนศรีพญา และโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) กรุงเทพมหานคร จำนวน 80 คน

5) วิเคราะห์หาคุณภาพของแบบทดสอบเป็นรายข้อเพื่อหาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination Power) และค่าระดับความยากง่าย (Degree of Difficulty) โดยใช้เทคนิค 27% กลุ่มสูง กลุ่มต่ำ

6) เลือกข้อสอบที่มีคุณภาพให้ครอบคลุมเนื้อหาทุกส่วน ได้ข้อสอบ จำนวน 35 ข้อ เพื่อใช้เป็นแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตร

7) หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบทดสอบ โดยการนำแบบทดสอบไปทดลองใช้กับครูโรงเรียนสตรีวิทยุมิ จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 40 คน แล้วนำผลการทดลองมาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ โดยใช้สูตรของคูเดอร์ ริชาร์ดสัน 20 (Kuder-Richardson : KR20) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบเท่ากับ 0.87

1.3 เตรียมบุคลากรที่เกี่ยวข้อง โดยการประสานงานและร่วมวางแผน การทดลองใช้ระบบการประเมินตนเองกับผู้บริหารโรงเรียน และผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ เพื่อเตรียมจัดประชุมเชิงปฏิบัติการทดลองใช้ระบบการประเมินตนเอง และประชุมวางแผนร่วมกับศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษาที่เป็นวิทยากรร่วมในการทดลองใช้ระบบการประเมินตนเอง

2. กั้นดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการทดลองตามแบบแผนการวิจัยแบบ Pretest-Posttest Design ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 ประเมินผลก่อนทดลองใช้ระบบการประเมินตนเอง โดยการประเมินความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตรของบุคลากรของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มทดลอง

2.2 จัดประชุมเชิงปฏิบัติการทดลองใช้ระบบการประเมินตนเอง โรงเรียนละ 1 วัน เพื่อชี้แจงให้บุคลากรที่เป็นกลุ่มทดลองได้เข้าใจในวัตถุประสงค์ แผนการทดลอง แนวคิดและกระบวนการประเมินตนเอง ตลอดจนการฝึกปฏิบัติกิจกรรมการประเมินตนเอง

2.3 บุคลากรที่เป็นกลุ่มทดลอง ศึกษาคู่มือการใช้ระบบการประเมินตนเองเพิ่มเติม

2.4 บุคลากรที่เป็นกลุ่มทดลอง ดำเนินการประเมินตนเองตามแนวทางในคู่มือการใช้ระบบการประเมินตนเอง

2.5 ในช่วงเวลาที่กลุ่มทดลอง ศึกษาคู่มือการใช้ระบบการประเมินตนเอง และดำเนินการประเมินการใช้หลักสูตร ผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการได้ร่วมกันให้การนิเทศ กำกับ สอดตามปัญหา สันทนากับกลุ่มทดลองอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามแผนที่วางไว้ โดยใช้กลไกการนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียน จัดดำเนินการนิเทศงานวิชาการภายในหมวดวิชา และเฉพาะหัวหน้าหมวดวิชา

2.6 ประสานงานกับผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการและบุคลากรอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามแผนและกระบวนการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตร

2.7 ประเมินผลหลังการทดลอง โดยการประเมินความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตร โดยให้แบบทดสอบฉบับเดิมที่ใช้ประเมินก่อนการทดลองใช้ระบบการประเมินตนเอง

การดำเนินการทดลองใช้ระบบการประเมินตนเองดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดแผนการทดลองใช้ โดยสรุปดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 แผนการทดลองใช้ระบบการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตรสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา

วัน เดือน ปี	กิจกรรม	ผู้รับผิดชอบ/ผู้ปฏิบัติ
1 - 10 ตุลาคม 2537	- ประเมินผลก่อนการทดลองใช้ ระบบการประเมินตนเอง (Pre-test)	ผู้วิจัยและฝ่ายวิชาการ ของโรงเรียน
26 - 28 ตุลาคม 2537	- ประชุมเชิงปฏิบัติการทดลองใช้ ระบบการประเมินตนเอง	ผู้วิจัยและศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา
พฤศจิกายน 2537	- ศึกษาเอกสารคู่มือการใช้ระบบ การประเมินตนเองเพิ่มเติม - สอบถามปัญหา สันทนา นิเทศ และติดตามผล	ผู้เข้าร่วมทดลองใช้ ระบบการประเมิน ผู้วิจัย
ธันวาคม 2537 มกราคม 2538	- ดำเนินการประเมินตนเอง - นำผลการประเมินตนเองมาใช้ในการปรับปรุงและ พัฒนางาน - สอบถามปัญหา สันทนา นิเทศและติดตามผล	ผู้เข้าร่วมทดลอง ใช้ระบบการประเมิน ผู้วิจัย
กุมภาพันธ์ 2538	- ประเมินระบบการประเมินตนเอง . ประเมินผลหลังการทดลองใช้ ระบบการประเมินตนเอง (Post-test) . สอบถามความคิดเห็นต่อเกณฑ์ประเมิน . สอบถามความคิดเห็นต่อระบบการ ประเมินตนเอง . สอบถามความเป็นปัญหา ผลสืบเนื่องและ ข้อเสนอแนะ	ผู้วิจัย

ตอนที่ 3 การประเมินระบบการประเมินตนเอง

ที่ต่อเนื่องนี้ เป็นการประเมินระบบการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตร จากการนำระบบการประเมินตนเองที่ได้พัฒนาแล้วไปทดลองใช้ในสถานการณ์จริงว่ามีจุดเด่น จุดด้อย มีความเป็นไปได้ เหมาะสม และมีประโยชน์ต่อการนำไปใช้ประเมินการใช้หลักสูตรสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาอย่างไร การดำเนินการประเมินใช้กระบวนการวิจัยเชิงประเมิน (Evaluation Research) ซึ่งมีทนต์ส์ว่า “เป็นกระบวนการที่ก่อให้เกิดสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจ” (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. 2528 : 94 ; อ้างอิงมาจาก Welch. 1974 : 175)

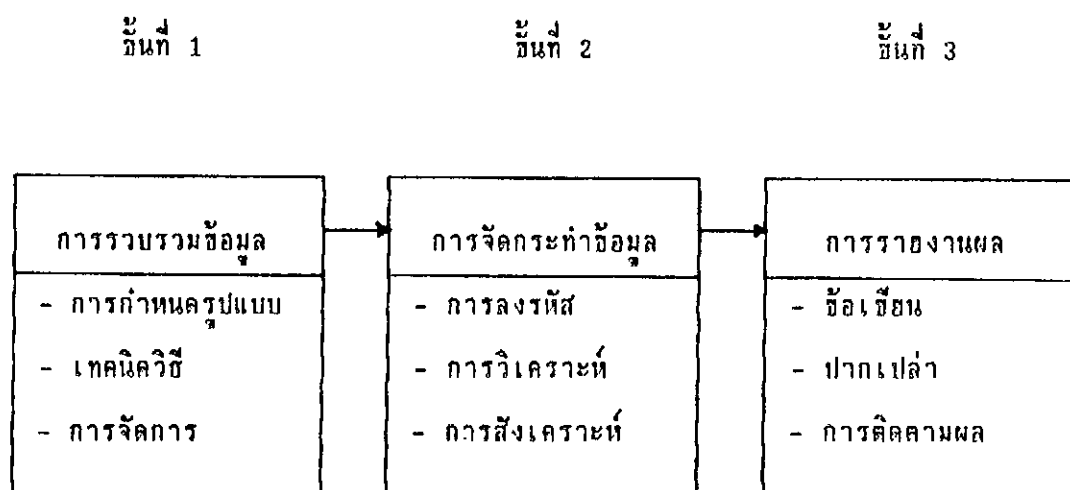
กระบวนการในการประเมินระบบการประเมินตนเองได้ประยุกต์ใช้จากกระบวนการประเมินของ เวลช์ (Welch. 1974 : 175 - 183) ซึ่งประกอบด้วย การดำเนินงาน 3 ขั้นตอน คือ

1. การรวบรวมข้อมูล (Data Gathering) ประกอบด้วย (1) การกำหนดรูปแบบหรือชุดวิธีการประเมินโดยมีจุดเน้นที่ทำการประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการนำระบบการประเมินตนเองที่นำไปใช้ในสถานการณ์จริง (2) การกำหนดเทคนิคการรวบรวมข้อมูล หรือเทคนิคการวัดผล (Measurement Techniques) โดยยึดถือการวัดแบบอิงเกณฑ์ (3) การกำหนดวิธีการบริหารหรือการจัดการในการรวบรวมข้อมูล โดยต้องมีการจัดเตรียมการด้านเวลา ตัวบุคคล และทรัพยากรอื่น ๆ ที่ต้องใช้ในการประเมิน

2. การจัดกระทำข้อมูล (Data Processing) เป็นการกำหนดกระบวนการในการแปลงข้อมูลให้เป็นสารสนเทศ ประกอบด้วย (1) การแปลงข้อมูลดิบที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลให้อยู่ในรูปของคะแนนหรือจำนวนความถี่ (2) การวิเคราะห์ข้อมูลจากคะแนนหรือจำนวนความถี่ตามแบบแผนของการวิเคราะห์ และ (3) การนำผลจากการวิเคราะห์มาแปลงสรุปหรือสังเคราะห์ให้เป็นสารสนเทศแล้วเปรียบเทียบกับเกณฑ์เพื่อการตัดสินใจคุณค่า (Judgement) และจัดทำให้อยู่ในรูปของสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจ

3. การรายงานผล (Reporting) เป็นกระบวนการจัดทำสารสนเทศที่ได้จากขั้นตอนการจัดกระทำข้อมูลให้อยู่ในรูปแบบที่สามารถนำเสนอต่อผู้บริหารหรือผู้ตัดสินใจที่เกี่ยวข้องได้อย่างเหมาะสม สารสนเทศที่เสนออยู่ในลักษณะกะทัดรัด สั้น ได้ใจความสำคัญ อ่านง่าย สื่อได้รวดเร็ว เพื่อผู้เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรในโรงเรียนมัธยมศึกษา ใช้เป็นสารสนเทศในการตัดสินใจรับระบบการประเมินตนเองการใช้หลักสูตรสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาต่อไป

กระบวนการประเมินดังกล่าว สรุปได้ดังภาพประกอบ 27

ภาพประกอบ 27 กระบวนการประเมินสอง Welch (Welch)

โดยอาศัยแนวคิดจากกระบวนการประเมินของ Welch (Welch) การประเมินระบบการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตรสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา ได้ดำเนินการดังนี้

1. การรวบรวมข้อมูล โดยดำเนินการรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ตามระยะเวลา ดังนี้

1.1 ประเมินผลก่อนและหลังการทดลองใช้ระบบการประเมินตนเอง โดยการประเมินความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตรของบุคลากรที่เป็นกลุ่มทดลอง

1.2 สอบถามปัญหา ผลที่ได้รับและข้อเสนอแนะระหว่างดำเนินการทดลองใช้ระบบการประเมินตนเอง ภาคสนาม โดยอาศัยกลไกของการนิเทศงานวิชาการภายในดำเนินการประชุมและพบปะสนทนากับบุคลากรที่เป็นกลุ่มทดลองใช้ระบบการประเมินตนเองอย่างไม่เป็นทางการอย่างน้อยเดือนละ 2 ครั้ง ระหว่างระยะเวลาคำเนินการทดลองใช้ระบบการประเมินตนเอง แล้วบันทึกข้อมูลไว้อย่างต่อเนื่อง

1.3 สอบถามความคิดเห็นต่อเกณฑ์ประเมินการใช้หลักสูตรของบุคลากรที่เป็นกลุ่มทดลองใช้ระบบการประเมินตนเองในด้านความเหมาะสม ความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ และข้อเสนอแนะต่าง ๆ โดยดำเนินการส่งแบบสอบถามเมื่อสิ้นสุดการดำเนินการทดลองใช้ระบบการประเมินตนเอง ภาคสนาม

1.4 สอบถามความคิดเห็นต่อระบบการประเมินตนเองของบุคลากรที่เป็นกลุ่มทดลองใช้ระบบการประเมินตนเองในด้านความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ ความเหมาะสม ความครอบคลุม และความพึงพอใจ เมื่อสิ้นสุดการดำเนินการทดลองใช้ระบบการประเมินตนเอง ภาคสนาม

1.5 สอบถามความเป็นปัญหา ผลกระทบ ผลสืบเนื่องและข้อเสนอแนะจากการใช้ระบบการประเมินตนเอง โดยดำเนินการสอบถามบุคลากรที่เป็นกลุ่มทดลองใช้ระบบการประเมินตนเอง เมื่อสิ้นสุดการดำเนินการทดลองใช้ระบบการประเมินตนเอง ภาคสนาม

2. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

2.1 คำนวณค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ การประเมินตนเองในการใช้หลักสูตร

2.2 คำนวณค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความคิดเห็นต่อเกณฑ์ประเมินการใช้หลักสูตรของกลุ่มผู้ทดลองใช้ระบบการประเมิน

2.3 คำนวณค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความคิดเห็นต่อระบบการประเมินตนเองของกลุ่มผู้ทดลองใช้ระบบการประเมินตนเอง

2.4 วิเคราะห์เนื้อหาจากข้อมูลและสารสนเทศที่ได้จากการสอบถามความคิดเห็น ปัญหา ผลสืบเนื่อง และข้อเสนอแนะจากผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียน และครูที่ทดลองใช้ระบบการประเมินตนเอง โดยสรุปสารสนเทศเพื่อการพิจารณาปรับปรุงและนำระบบการประเมินตนเองไปใช้ในโอกาสต่อไป

การดำเนินการประเมินระบบการประเมินตนเอง ดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ดัง

ตาราง 2

ตาราง 2 แผนการประเมินระบบการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตรสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา

สิ่งที่มุ่งประเมิน	เครื่องมือรวบรวมข้อมูล	แหล่งและวิธีรวบรวมข้อมูล	การวิเคราะห์ข้อมูล
1. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตรของผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนและครูที่ทดลองใช้ระบบการประเมินตนเอง	แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตร เป็นแบบเลือกตอบ จำนวน 35 ข้อ	ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียน และครูตอบแบบทดสอบก่อนและหลังการทดลองใช้ระบบการประเมินตนเอง	ทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนทดสอบก่อนและหลังการทดลองใช้ระบบการประเมินตนเอง
2. ปัญหา ผลที่ได้รับ และข้อเสนอแนะต่าง ๆ	ประชุมปรึกษาหารือพบปะสนทนา โดยใช้กลไกของการนิเทศภาคิน	ประชุมปรึกษาหารือพบปะสนทนาเกี่ยวกับการดำเนินงานของผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียน และครูในช่วงระยะเวลาการดำเนินการทดลอง	วิเคราะห์เนื้อหา
3. ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ ความเหมาะสม ของเกณฑ์ประเมิน	แบบสอบถามความคิดเห็นต่อเกณฑ์ประเมินการใช้หลักสูตร มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ	ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียน และครูที่ทดลองใช้เกณฑ์ประเมินตอบแบบสอบถามเมื่อสิ้นสุดการทดลองใช้ระบบการประเมินตนเอง	หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) วิเคราะห์เนื้อหา

ตาราง 2 (ต่อ)

สิ่งที่มุ่งประเมิน	เครื่องมือรวบรวมข้อมูล	แหล่งและวิธีรวบรวมข้อมูล	การวิเคราะห์ข้อมูล
4. ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ ความเหมาะสม ความครอบคลุม ความพึงพอใจต่อ ระบบการประเมิน ตนเอง	แบบสอบถามความคิด- เห็นต่อระบบการ ประเมินตนเองในการ ใช้หลักสูตรสำหรับ โรงเรียนมัธยมศึกษา	ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียน และครูตอบแบบสอบถาม เมื่อสิ้นสุดการทดลองใช้ ระบบการประเมินตนเอง	หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.) วิเคราะห์เนื้อหา
5. ความเป็นปัญหา ผลสืบเนื่องและ ข้อเสนอแนะจาก การทดลองใช้ระบบ การประเมิน ตนเอง	แบบสอบถาม ลักษณะเดิม ข้อความ	ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียน และครูตอบแบบสอบถาม เมื่อสิ้นสุดทดลองใช้ระบบ การประเมินตนเอง	วิเคราะห์เนื้อหา

ผลการพัฒนาระบบการประเมินตนเอง

การเสนอผลการพัฒนาระบบการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตรสำหรับโรงเรียน
มัธยมศึกษา ผู้วิจัยได้เสนอโดยแบ่งเป็น 2 ตอน คือ

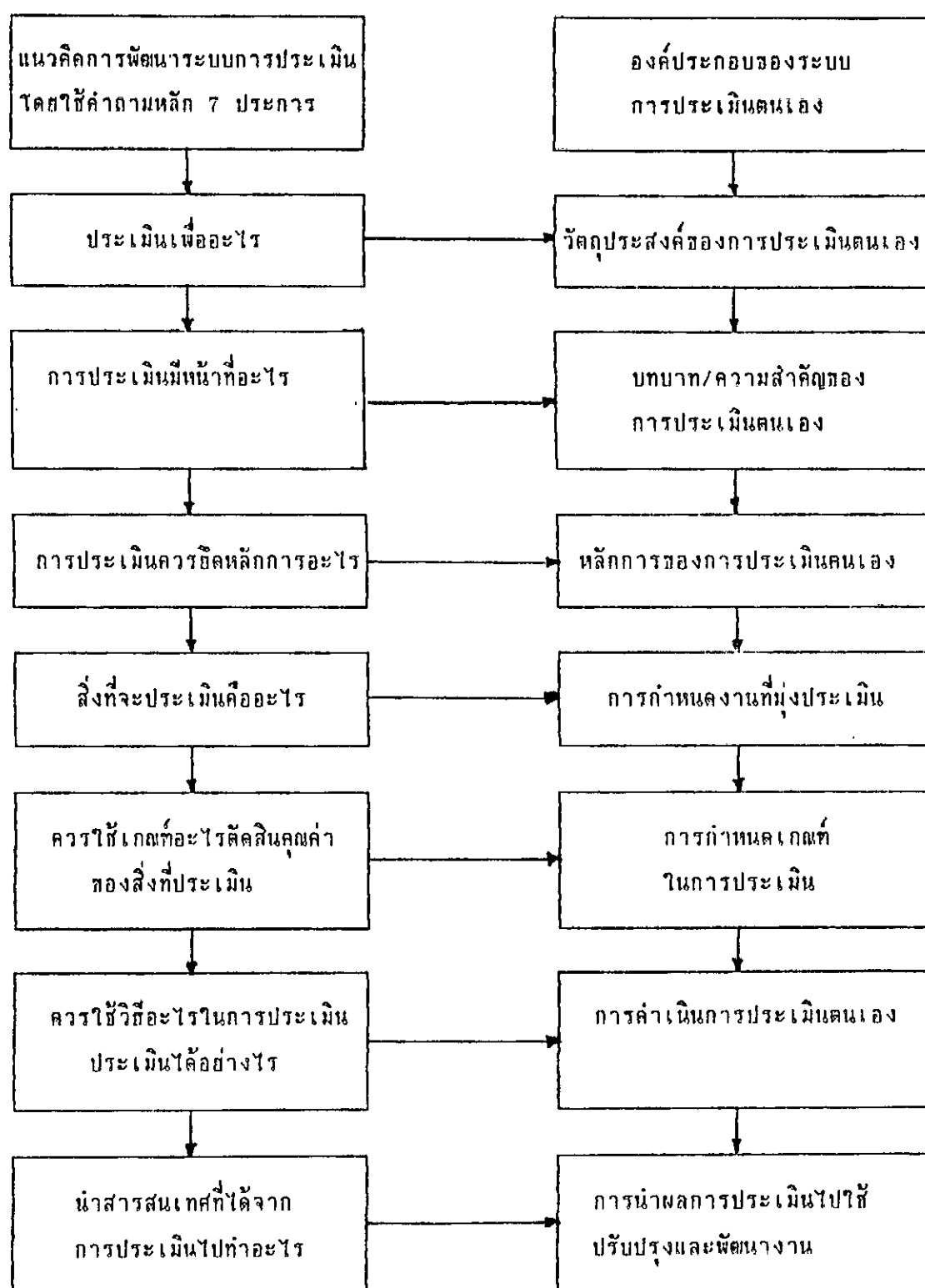
ตอนที่ 1 ผลการพัฒนาระบบการประเมินตนเอง

ตอนที่ 2 ผลการประเมินระบบการประเมินตนเอง

ตอนที่ 1 ผลการพัฒนาระบบการประเมินตนเอง

1.1 ระบบการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตรสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา

ระบบการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตรสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สืบ
เนื่องมาจากการวิเคราะห์เนื้อหา จากแหล่งข้อมูลสารสนเทศ 4 แห่ง คือ (1) การศึกษา
ทฤษฎีและเอกสารที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ (2) การศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการประเมินตนเองของ
โรงเรียนจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการประเมินผลการศึกษา 4 ท่าน (3) การศึกษา
ระบบงานการใช้หลักสูตรของโรงเรียนมัธยมศึกษา และ (4) การศึกษาเฉพาะกรณี
โครงการพัฒนาการประเมินการใช้หลักสูตรของโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตรของกรม
วิชาการ แล้วสังเคราะห์เนื้อหาเพื่อร่างระบบการประเมินตนเอง โดยกำหนดองค์ประกอบ
ของระบบการประเมินตนเองตามกรอบแนวคิดของ สตีฟเฟิลบีม (Nevo. 1983 : 117 ;
citing Stufflebeam. 1974) และนีโว (Nevo. 1983 : 117 - 128) ด้วย
การประยุกต์ใช้คำถามหลัก 7 ประการ ดังภาพประกอบ 28

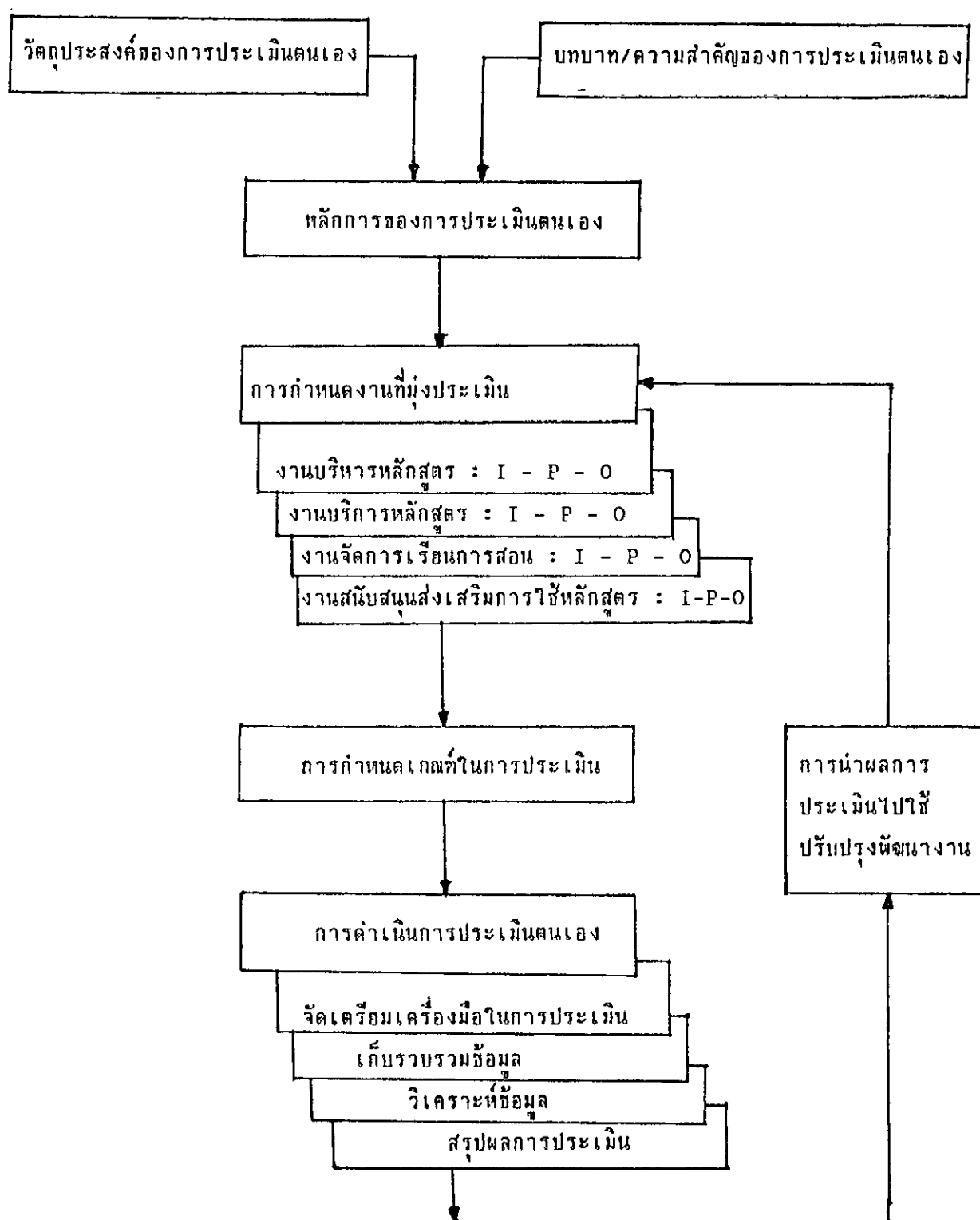

ภาพประกอบ 28 การกำหนดองค์ประกอบของระบบการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตร
สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา

จากภาพประกอบ 28 องค์ประกอบที่จัดไว้ในระบบการประเมินตนเองในการใช้
หลักสูตรสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา มี 7 ประการ ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของการประเมินตนเอง
2. บทบาท/ความสำคัญของการประเมินตนเอง
3. หลักการของการประเมินตนเอง
4. การกำหนดงานที่มุ่งประเมิน
5. การกำหนดเกณฑ์ในการประเมิน
6. การดำเนินการประเมินตนเอง
7. การนำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุงและพัฒนางาน

โครงสร้างแสดงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของระบบการประเมินตนเองในการ
ใช้หลักสูตรสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา แสดงดังภาพประกอบ 29 และรายละเอียดของแต่ละ
องค์ประกอบได้กล่าวถึงในลำดับต่อไป

ภาพประกอบ 29 ระบบการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตรสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา

1. วัตถุประสงค์ของการประเมินตนเอง

วัตถุประสงค์ของการประเมินตนเอง เป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่จำเป็นต้องจัดไว้ในระบบการประเมินตนเอง เพราะวัตถุประสงค์ของการประเมินเป็นสิ่งที่กำหนดทิศทางการประเมิน ทำให้ผู้ประเมินรู้ว่า จะประเมินเพื่ออะไร หรือประเมินเพื่อมุ่งตอบคำถามเรื่องอะไร การประเมินตนเองในการใช้หลักสูตรสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ

1.1 เพื่อให้ได้สารสนเทศจากการประเมินตนเองของบุคลากรภายในโรงเรียน ที่นำมาใช้ในการตัดสินใจเพื่อการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารหลักสูตร การบริหารหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการสนับสนุนส่งเสริมการใช้หลักสูตรของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นได้อย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ

1.2 เพื่อเป็นแนวทางให้โรงเรียนมัธยมศึกษา ปรับปรุงและพัฒนากระบวนการทำงานของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้นและมีมาตรฐานใกล้เคียงกัน

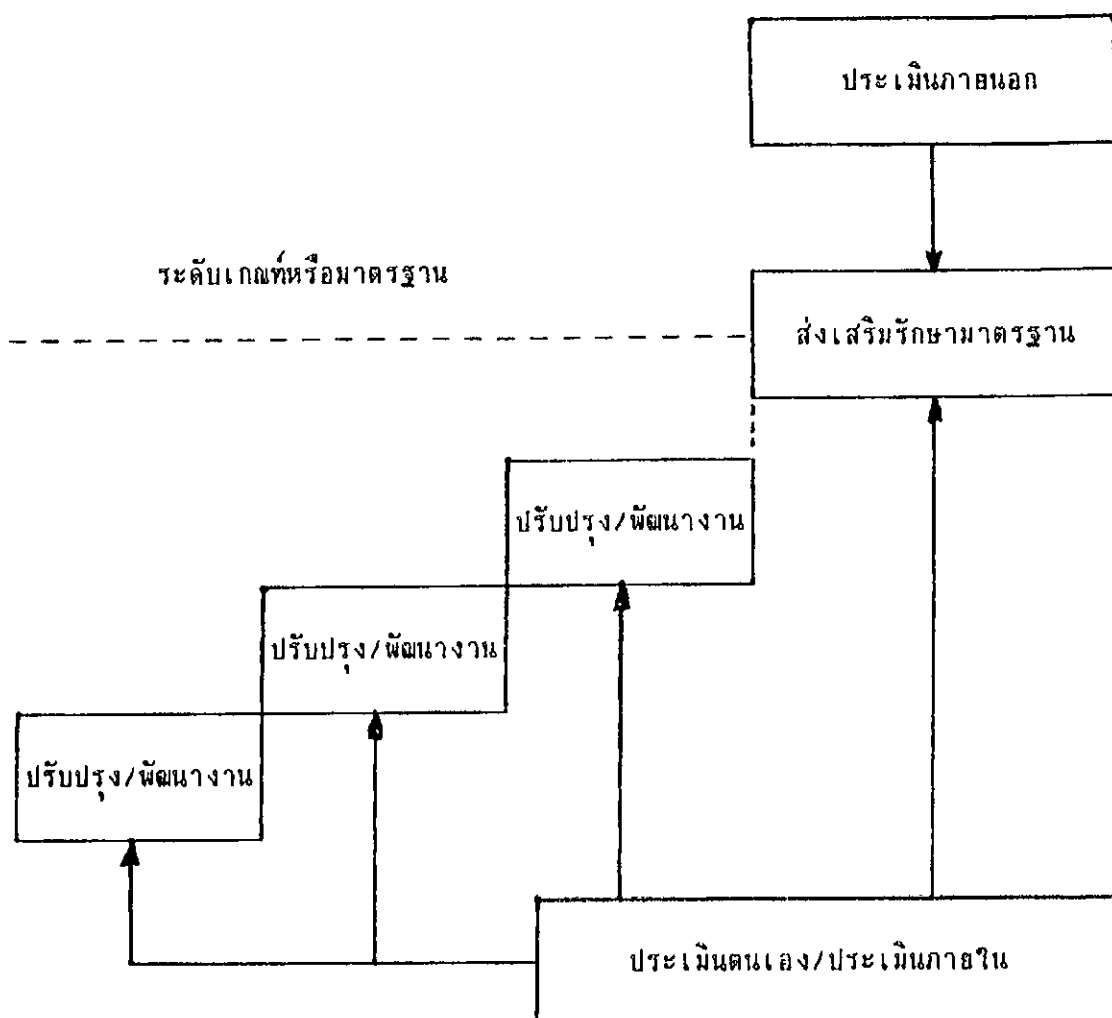
2. บทบาท/ความสำคัญของการประเมินตนเอง

บทบาท/ความสำคัญของการประเมินตนเอง เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญในระบบการประเมินตนเอง เพราะบทบาท/ความสำคัญของการประเมินเป็นสิ่งที่ช่วยให้บุคลากรของโรงเรียนได้ตระหนัก และเห็นคุณค่าประโยชน์ของการประเมินตนเองว่า การประเมินเป็นองค์ประกอบหนึ่งของกระบวนการทำงานของโรงเรียนที่ช่วยให้ได้ข้อมูลสารสนเทศในการกำกับปรับปรุงและพัฒนางานการใช้หลักสูตรของโรงเรียน การประเมินตนเอง มีบทบาท/ความสำคัญใน 4 ประการ ดังนี้

2.1 บทบาท/ความสำคัญในการบริหารงานหรือการทำงาน ในการบริหารงานหรือดำเนินการใช้หลักสูตรของโรงเรียนใช้กระบวนการดำเนินงานที่เป็นระบบครบวงจรและมีความต่อเนื่องสัมพันธ์กันขององค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ คือ การวางแผน การปฏิบัติตามแผน และการประเมิน การประเมินจึงเป็นเครื่องมือในการบริหารงานหรือการทำงานที่จะทำให้ผู้บริหารหรือผู้ปฏิบัติงานได้ทราบข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน แล้วนำมาปรับปรุงและพัฒนางานการใช้หลักสูตรของโรงเรียนเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์หรือเกณฑ์ที่กำหนดไว้

2.2 บทบาท/ความสำคัญในการปรับปรุงและพัฒนางาน การประเมินตนเอง
ของโรงเรียน เป็นกระบวนการแสวงหาข้อมูลสารสนเทศเพื่อการปรับปรุงและพัฒนางานโดย
บุคลากรของโรงเรียน ซึ่งโดยปรัชญาของการประเมินเพื่อการปรับปรุงและพัฒนางานนั้น
ต้องเป็นการประเมินที่ทำให้เกิดการยอมรับผลการประเมินและนำผลการประเมินไปใช้เพื่อ
การปรับปรุงและพัฒนาการใช้หลักสูตรให้ดีขึ้นเรื่อย ๆ จนได้มาตรฐาน การประเมินใน
ลักษณะนี้มุ่งเน้นให้ผู้ปฏิบัติงานเป็นผู้ประเมินภารกิจของตนเองเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนา
งานด้วยตนเอง ดังนั้นการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตรจึงมีบทบาท/ความสำคัญต่อการ
ปรับปรุงและพัฒนาการใช้หลักสูตรให้เกิดความก้าวหน้า

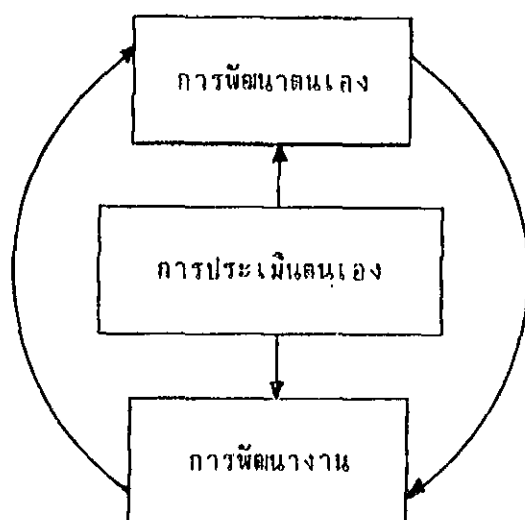
2.3 บทบาท/ความสำคัญในการส่งเสริมรักษามาตรฐาน ในการประเมิน
ตนเองของโรงเรียน ต้องประเมินอยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริงแล้วพยายามปรับปรุงและพัฒนา
งานให้เข้าใกล้มาตรฐานหรือเกณฑ์ที่กำหนดไว้ การประเมินตนเองจึงควรเป็นการประเมินเพื่อ
ปรับปรุงพัฒนาและส่งเสริมรักษามาตรฐานของการดำเนินงานด้วย กล่าวคือ ต้องใช้การประเมิน
ตนเองเพื่อปรับปรุงและพัฒนาไปก่อน ให้งานนั้นพัฒนาขึ้นเรื่อย ๆ ใกล้เคียงมาตรฐาน
แล้วจึงใช้การประเมินภายนอกมาประเมินมาตรฐานที่หลัง การประเมินตนเองจึงเป็นฐานของ
การประเมินเพื่อการส่งเสริมรักษามาตรฐานด้วย ความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินตนเอง
เพื่อปรับปรุงพัฒนาและการประเมินภายนอกเพื่อตรวจสอบและส่งเสริมรักษามาตรฐานของ
การดำเนินงาน แสดงดังภาพประกอบ 30

ภาพประกอบ 30 ความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินเพื่อปรับปรุงพัฒนาและการประเมิน เพื่อส่งเสริมรักษามาตรฐาน

2.4 บทบาท/ความสำคัญในการพัฒนาบุคลากร โดยที่การประเมินตนเอง เป็นกิจกรรมของผู้ปฏิบัติงานเอง โดยดำเนินการประเมินและนำผลการประเมินมาใช้เพื่อ ปรับปรุงและพัฒนาของตนเอง การประเมินตนเองจึงมีบทบาท/ความสำคัญต่อการพัฒนา ตนเองของผู้ปฏิบัติงาน ให้ความสำคัญในการที่จะฝึกฝนพัฒนาตนเองเพื่อให้เกิดความถูกต้อง ความดีงามและความเจริญก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน นอกจากนี้ผลการประเมินตนเอง ทำให้ ผู้ปฏิบัติงานมีความภาคภูมิใจและเป็นแรงจูงใจให้เกิดการปฏิบัติพัฒนางานที่ตนเองรับผิดชอบ

ให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ดังนั้นการประเมินตนเองจึงมีส่วนช่วยให้บุคลากรของโรงเรียน ได้พัฒนาตนเอง และเมื่อบุคลากรมีการพัฒนาตนเองแล้วย่อมส่งผลต่อการพัฒนางานเป็นวงจรอย่างต่อเนื่อง ดังแสดงในภาพประกอบ 31

ภาพประกอบ 31 วงจรการประเมินเพื่อการพัฒนาตนเองและพัฒนางาน

3. หลักการของการประเมินตนเอง

หลักการของการประเมินตนเอง เป็นองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งของระบบการประเมิน เพราะหลักการของการประเมินตนเองเป็นแนวคิดและแนวปฏิบัติในการประเมินตนเอง ซึ่งได้เสนอไว้ 2 ลักษณะ ดังนี้

3.1 หลักการที่เป็นแนวคิดในการประเมินตนเอง ประกอบด้วยหลักการ 6 ประการ ดังนี้

3.1.1 หลักการพระพุทธศาสนา เป็นหลักการที่ให้แนวคิดในการประเมินตนเองว่า การประเมินตนเองเป็นกิจกรรมของการตรวจสอบ พิจารณาตนเองที่ทำให้บุคคลบรรลุการปฏิบัติหน้าที่ของตนโดยมุ่งเน้นที่การตรวจสอบ พิจารณาภายใน เพื่อการ

รู้จักตนเองและการพัฒนาตนเอง (พระเมธีธรรมาภรณ์) โดยมีความเชื่อว่า มนุษย์สามารถฝึกฝนพัฒนาตนเองและมีศักยภาพที่จะบรรลุจุดมุ่งหมายได้ นอกจากนี้ยังมีหลักการเกี่ยวกับการเตือนตนเอง พิจารณาตนเอง ดังสุภาษิตที่ว่า จงเตือนตนด้วยตนเอง ซึ่งเป็นตัวเสริมที่ช่วยให้ไม่ประมาท และช่วยในการเร่งรัดให้พัฒนาวิธีที่ส่งเสริมให้แต่ละคนประเมินตนเอง (พระเทพเวที)

ในการประเมินตนเอง มีหลักธรรมตามพุทธศาสนาที่เป็นเครื่องมือ ดังนี้คือ

1. ธรรมมีอุปการะมาก 2 ประการ คือ สติ และสัมปชัญญะ ซึ่งถือว่าเป็นฐานสำคัญที่สุดของการตรวจสอบตนเองหรือประเมินตนเอง เพื่อการปรับปรุงและพัฒนาการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับเกณฑ์หรือมาตรฐานที่มีอยู่
2. อิททิมาท 4 เป็นหลักธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จแห่งผลที่มุ่งหมาย เกี่ยวข้องกับกระบวนการทำงานและการประเมินตนเอง ซึ่งให้แนวคิดว่าการทำอะไรนั้นต้องมีความรัก ความพอใจในสิ่งที่ทำเพื่อให้เกิดผลจริง ๆ (ฉันทะ) มีความเพียรพยายาม อุตทน ไม่ท้อถอยในสิ่งที่ทำ (วิริยะ) มีใจจดจ่อ มีสมาธิมุ่งมั่นในสิ่งที่ทำ (จิตตะ) และเมื่อทำเสร็จแล้วก็ต้องทบทวน ไตร่ตรอง ใคร่ครวญ ตรวจสอบหาเหตุผลว่า สิ่งที่ทำไปแล้วนั้นเมื่อใด ขัดจำกัด หรือข้อบกพร่องอย่างไร (วิมังสา) วิมังสาจึงเป็นหลักธรรมสำคัญในการประเมินตนเอง

3.1.2 หลักการบริหารงานหรือการทำงาน หลักการข้อนี้ ให้แนวคิดในเชิงการบริหารงานและการทำงานว่า ในการบริหารงานหรือการทำงานใด ๆ นั้น ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องโดยเริ่มจากการวางแผน การปฏิบัติตามแผนหรือนำแผนไปปฏิบัติแล้วประเมินการปฏิบัติงาน การประเมินจึงเป็นองค์ประกอบส่วนหนึ่งของการบริหารงานหรือการทำงานที่ช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานได้ทราบถึงผลการดำเนินงาน จุดเด่น จุดด้อย รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน

3.1.3 หลักการจิตวิทยา หลักการข้อนี้ ให้แนวคิดเกี่ยวกับแรงจูงใจว่า การประเมินตนเองทำให้ผู้ปฏิบัติงานทราบข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของตนเองอย่างต่อเนื่อง และทันต่อเหตุการณ์ว่า มีจุดเด่น จุดด้อย ปัญหาและอุปสรรคอย่างไร เพื่อกระตุ้น จูงใจให้ผู้ปฏิบัติงานมุ่งมั่นปฏิบัติและพัฒนางานให้ก้าวหน้าจนบรรลุเป้าหมายหรือเกณฑ์ที่กำหนดไว้

3.1.4 หลักการศึกษา หลักการข้อนี้ ให้แนวคิดในการประเมินตนเอง ว่า การศึกษา คือ การเห็นถึงตนเอง เห็นโดยตนเอง และเห็นเพื่อประโยชน์แก่ตนเอง (พุทธทาสภิกขุ) การเห็นทั้งหมดเห็นได้โดยพิจารณาตนเอง ตรวจสอบตนเองหรือทำการประเมินตนเองเพื่อให้สามารถมองเห็นการทำงานของตนเองและนำผลมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนางานให้ดีขึ้น

3.1.5 หลักการประชาธิปไตย หลักการข้อนี้ ให้แนวคิดในการทำงานร่วมกันของบุคลากรของโรงเรียน ในการประเมินตนเองนั้น ต้องให้บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมในการคิดวางแผน ร่วมดำเนินการ ร่วมตัดสินใจ และร่วมปรับปรุงพัฒนางาน ซึ่งต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องและมีบรรยากาศแบบประชาธิปไตย

3.1.6 หลักการจริยธรรม หลักการข้อนี้ ให้แนวคิดสำหรับผู้ทำหน้าที่ประเมินว่า ต้องมีความรับผิดชอบเชิงจริยธรรมในการประเมิน กล่าวคือ ต้องประเมินอยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริง มีความยุติธรรมและปราศจากความลำเอียง แปลผลข้อมูลที่เกิดขึ้นได้อย่างตรงไปตรงมา ไม่นำความคิดเห็นหรือความรู้สึกของตนเองไปมีผลต่อการสรุปรายงานผลการประเมิน และนำผลการประเมินไปใช้เพื่อการปรับปรุงและพัฒนางานที่ตนเองรับผิดชอบอย่างจริงจัง ไม่ใช่ใช้ผลการประเมินเพื่อการแสวงหาผลประโยชน์หรือความดีความชอบเพื่อตนเอง

3.2 หลักการที่เป็นแนวปฏิบัติในการประเมินตนเอง มีประเด็นที่สำคัญดังนี้

3.2.1 ผู้ทำหน้าที่ประเมิน ในการประเมินด้วยตนเอง ถือหลักการว่า ให้ผู้ปฏิบัติงานเป็นผู้ประเมินการทำงานของตนเอง โดยผู้ปฏิบัติงานต้องมีความประสงค์ที่จะทราบผลการทำงานของตนเองว่า ตนเองทำงานตามแผนหรือไม่ ทำงานแล้วประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด มีจุดเด่น จุดด้อย ปัญหาและอุปสรรคอย่างไร เพื่อนำผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนางานของตนเองให้ดีขึ้นเรื่อย ๆ จนบรรลุวัตถุประสงค์หรือเกณฑ์ที่กำหนดไว้

3.2.2 ผู้ใช้ผลการประเมิน เมื่อผู้ปฏิบัติงานทราบผลการประเมินตนเอง ต้องนำผลการประเมินนั้นมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนางานของตนเองต่อไป โดยพยายามรักษาสิ่งที่เป็นจุดเด่นไว้ให้เกิดความภาคภูมิใจตลอดไป และแสวงหาแนวทางเพื่อปรับปรุง แก้ไข

และพัฒนาสิ่งที่เป็นจุดด้อยหรือข้อบกพร่อง เพื่อให้เป็นจุดเด่นหรือบรรลุตามวัตถุประสงค์หรือเกณฑ์ที่กำหนดไว้

3.2.3 แหล่งข้อมูล ในการประเมินตนเอง ผู้ประเมินต้องพยายามแสวงหาข้อมูลสารสนเทศให้มีความครอบคลุมและครบถ้วนทุกด้านทั้งจากแหล่งข้อมูลภายในและภายนอกตนเอง ข้อมูลภายในก็คือข้อมูลที่ผู้ปฏิบัติงานได้ให้สถิติ ปัญหา ความดีและความบริสุทธิ์พิจารณาใคร่ครวญอย่างรอบคอบแล้ว ข้อมูลภายนอกก็คือข้อมูลส่วนที่ได้รับจากความคิดเห็นข้อวิจารณ์ ข้อเสนอแนะจากผู้อื่น การใช้ข้อมูลทั้งสองส่วนนี้ประกอบการพิจารณาเพื่อให้ผลการประเมินตนเองมีความน่าเชื่อถือมากขึ้น เพื่อพื่อต่อการตัดสินใจ และยังช่วยลดความลำเอียงให้น้อยลงได้อีกด้วย

3.2.4 แนวทางของการประเมิน การส่งเสริมให้โรงเรียนประเมินตนเอง ได้อาศัยแนวทางของการประเมินอย่างมีระบบ ซึ่งเป็นการประเมินตามขั้นตอนต่าง ๆ ของกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบครบวงจร โดยพยายามสอดคล้องกิจกรรมการประเมินเข้าไปฝังลึกอยู่ในกระบวนการทำงานทุกขั้นตอน แนวทางของการประเมินในลักษณะนี้ทำให้ผู้ปฏิบัติงานยอมรับว่า การประเมินเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการทำงาน ไม่ใช่กิจกรรมหรืองานที่แยกออกต่างหากจากกระบวนการทำงาน เมื่อเกิดการยอมรับว่าการประเมินเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการทำงานแล้ว การประเมินก็ไม่ถูกละเลย แต่เกิดความตระหนักและรับผิดชอบว่า ต้องมีการประเมินด้วยเพื่อให้ครบวงจรของกระบวนการทำงาน แนวทางการประเมินอย่างมีระบบนี้ประกอบด้วยการประเมินย่อย 6 ขั้นตอน ดังนี้

1. การประเมินความต้องการ (Need Assessment)

เป็นขั้นตอนของการสำรวจปัญหาหรือความต้องการ เพื่อพิจารณาตัดสินใจ เลือกทำงาน วางแผนหรือจัดทำโครงการแก้ปัญหาหรือสนองความต้องการ

2. การศึกษาความเป็นไปได้ (Feasibility Study)

เป็นขั้นตอนของการตรวจสอบหรือศึกษาความเป็นไปได้ของงานหรือโครงการที่จะทำ

3. การประเมินร่างของงาน/โครงการ (Project

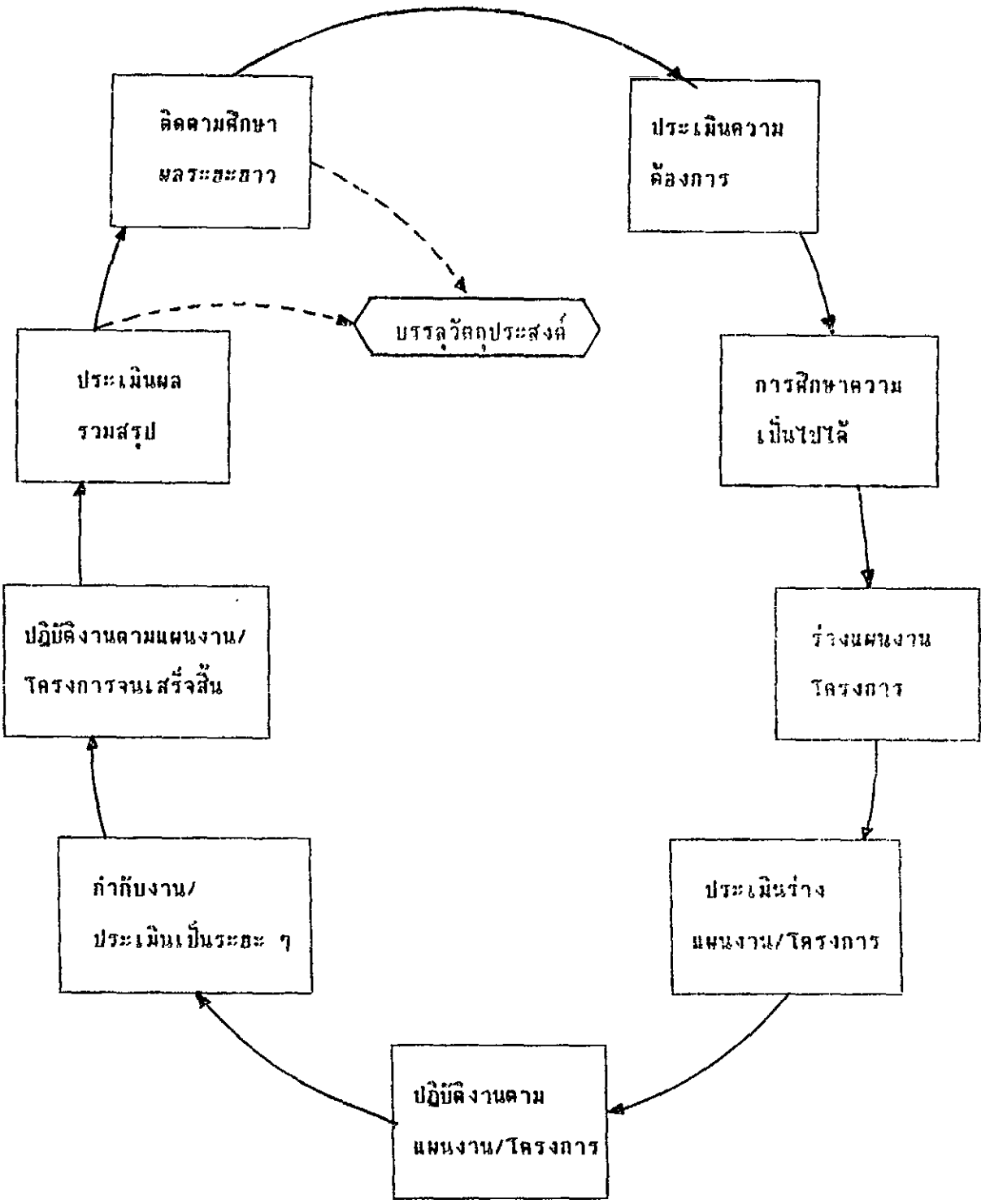
Appraisal) เป็นขั้นตอนของการตรวจสอบความเหมาะสม ความสมบูรณ์ และความชัดเจนของงานหรือโครงการที่จะทำ

4. การติดตาม กำกับงานและประเมินการทำงานเป็นระยะ ๆ (Monitoring and Formative Evaluation) เป็นขั้นตอนของการติดตาม ตรวจสอบผลการทำงานเป็นระยะ ๆ เพื่อความก้าวหน้าของการทำงาน

5. การประเมินผลรวมสรุปของงาน (Summative Evaluation) เป็นขั้นตอนตรวจสอบผลสรุปของการทำงานเมื่อสิ้นสุดการดำเนินงาน/โครงการ

6. การติดตามศึกษาผลระยะยาวของงาน (Follow up Study) เป็นขั้นตอนที่ดำเนินการหลังจากเสร็จสิ้นงานหรือยุติโครงการแล้ว จึงตามไปศึกษาผลกระทบจากการดำเนินงาน/โครงการในระยะยาว

จากขั้นตอนการประเมินย่อยทั้ง 6 ขั้นนี้ เมื่อนำไปสอดคล้องแทรกเข้ากับกระบวนการทำงานทำให้ได้กระบวนการทำงานที่เป็นระบบครบวงจร ดังแสดงในภาพประกอบ 32

ภาพประกอบ 32 วงจรของกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ

3.2.5 การจัดสภาพการดำเนินงานภายในโรงเรียน เพื่อให้ประเมินตนเองของโรงเรียนประสบความสำเร็จ โรงเรียนควรจัดสภาพความพร้อมให้อัตโนมัติการดำเนินงานภายในโรงเรียน ดังนี้

1. ผู้บริหารโรงเรียนต้องตระหนัก มีความเข้าใจและสนใจอย่างจริงจังในการประเมินตนเอง
2. บุคลากรของโรงเรียนทุกคนต้องตระหนัก มีความรู้และเข้าใจในการประเมินตนเองว่า เป็นการประเมินเพื่อปรับปรุงและพัฒนางาน มิใช่เพื่อจับผิดหรือลงโทษ หรือเพื่อพิจารณาความดีความชอบ ให้ความร่วมมือ มีส่วนรับผิดชอบในการดำเนินงานทุกขั้นตอนอย่างจริงจังและยอมรับผลการประเมินนั้น
3. ทุกฝ่าย ทุกคณะต้องดำเนินการตามราชการหรือเกณฑ์ประเมินที่ได้ตกลงกันไว้
4. หลังจากประเมินผลและสรุปผลการประเมินแล้ว ทุกฝ่ายทุกคณะต้องนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์ให้คุ้มค่าและจริงจัง โดยการปรับปรุงและพัฒนางานในส่วนที่ตนเองรับผิดชอบให้ก้าวหน้าอยู่เสมอ
5. ต้องจัดระบบการทำงานหรือกระบวนการทำงานของโรงเรียนให้มีความชัดเจน มีการวางแผน ปฏิบัติตามแผน ติดตาม ประเมินผล และปรับปรุงการดำเนินงาน รวมทั้งมีระบบการจัดปัจจัยความพร้อม และระบบการนิเทศสนับสนุนส่งเสริมการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

4. การกำหนดงานที่มุ่งประเมิน

การกำหนดงานที่มุ่งประเมินให้เป็นองค์ประกอบหนึ่งของระบบการประเมินตนเองก็เพื่อให้ผู้ประเมินได้ทำความเข้าใจในสิ่งที่จะประเมินให้ครอบคลุมและแจ่มชัด ซึ่งช่วยให้ผลการประเมินมีความครอบคลุมและเที่ยงตรง งานที่มุ่งประเมินในที่นี้คือ งานการใช้หลักสูตรของโรงเรียนมัธยมศึกษา ประกอบด้วยงานย่อย 4 งาน คือ งานบริหารหลักสูตร งานบริการหลักสูตร งานจัดการเรียนการสอน และงานสนับสนุนส่งเสริมการใช้หลักสูตร ซึ่งมีขอบข่ายของแต่ละงานดังต่อไปนี้

4.1 งานบริหารหลักสูตร หมายถึง งานที่เกี่ยวกับการจัดการ ควบคุม อำนวยการ เพื่อให้การใช้หลักสูตรของบุคลากรของโรงเรียนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ การเปิดวิชาเลือกเสรี การจัดครูเข้าสอนและปฏิบัติงานอื่น การจัดตารางสอน การจัดระบบงานวิชาการ การจัดทำแผนงานวิชาการ การพัฒนาครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง การจัดระบบข้อมูลสารสนเทศสำหรับบริหารงานวิชาการ พฤติกรรมการบริหารงานของ ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียน และหัวหน้าหมวดวิชา

4.2 งานบริการหลักสูตร หมายถึง งานที่เกี่ยวกับการจัดหา จัดทำ เตรียมการ ให้การช่วยเหลือเกี่ยวกับปัจจัยต่าง ๆ ที่เอื้ออำนวยต่อการใช้หลักสูตรให้บรรลุ ตามหลักการ เป้าหมายของหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ การทราบปัญหาและความ ต้องการในการจัดบริการหลักสูตร การกำหนดบุคลากรรับผิดชอบงานบริการหลักสูตร การพัฒนา ความรู้ความสามารถของครู การสนับสนุนส่งเสริม และการนิเทศช่วยเหลือ การผลิตอุปกรณ์ และสื่อการเรียนการสอน การจัดระบบการให้บริการหลักสูตร การจัดบริการเอกสารหลักสูตร การจัดหา จัดทำ และให้บริการอุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมส่งเสริมการให้ ห้องสมุดหรือห้องวิชาการ

4.3 งานจัดการเรียนการสอน หมายถึง งานที่เกี่ยวกับการควบคุม กำกับ และดำเนินการให้มีการจัดการเรียนการสอนให้เป็นไปตามหลักการ จุดหมายของหลักสูตร ได้แก่ การปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น การจัดทำแผนการสอน การพัฒนา ความรู้ความสามารถของครู การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมนักเรียน พฤติกรรม การเรียนของนักเรียน การประเมินผลการเรียน การสนับสนุนและเอื้ออำนวย ความสะดวกในการจัดการเรียนการสอน

4.4 งานสนับสนุนส่งเสริมการใช้หลักสูตร หมายถึง งานที่เกี่ยวกับการ ดำเนินการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมต่อการเรียนการสอน ได้แก่ การกำหนดบุคลากรรับผิดชอบ งานนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการใช้หลักสูตร การพัฒนาความรู้ความสามารถบุคลากร ด้านการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตร การจัดระบบงานนิเทศ ติดตามและ ประเมินผล การดำเนินงานนิเทศ ติดตามและประเมินผล การสนับสนุนและเอื้ออำนวย ความสะดวกต่อการนิเทศ ติดตามและประเมินการใช้หลักสูตร

ในการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตรครั้งนี้ จะมุ่งเน้นวิธีการประเมินที่เป็นระบบโดยยึดเกณฑ์ของสิ่งที่มุ่งประเมินเพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศมาใช้ในการตัดสินใจเพื่อการปรับปรุงและพัฒนาการใช้หลักสูตรของโรงเรียนมัธยมศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งได้จำแนกการตัดสินใจและการประเมินเพื่อการบริหารและการวางแผนเชิงระบบไว้ 3 ประเภท คือ

(1) การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation : I) เป็นการตรวจสอบความพร้อมของปัจจัยเบื้องต้นต่าง ๆ ก่อนดำเนินการใช้หลักสูตร เช่น ปัจจัยด้านบุคลากร งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน อาคาร สถานที่ เป็นต้น เป็นการประเมินเพื่อมุ่งเน้นว่ามีปัจจัยพร้อมเพียงพอที่จะดำเนินการใช้หลักสูตรได้หรือไม่ แผนงานหรือโครงการที่จัดทำมีความเหมาะสมและสนองความต้องการหรือมุ่งแก้ปัญหาของโรงเรียนหรือไม่ ควรปรับปรุงในส่วนใดและอย่างไร สารสนเทศที่ได้จากการประเมินนี้ใช้ประกอบการตัดสินใจเกี่ยวกับการกำหนดโครงสร้างแผนงาน โครงการ ขั้นตอนการดำเนินงานต่าง ๆ ของโครงการ (Structuring Decision) เพื่อเลือกแผนหรือวิธีดำเนินงานที่เหมาะสมที่สุด เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

(2) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P) เป็นการประเมินกระบวนการขณะดำเนินงานการใช้หลักสูตรซึ่งมีบทบาทสำคัญในการให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้ปฏิบัติงานเป็นระยะ ๆ การประเมินกระบวนการมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ 3 ประการ คือ (1) เพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินงาน โครงการ และทำการแก้ไข (2) เพื่อหาข้อมูลต่าง ๆ ประกอบการตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินงาน โครงการ และ (3) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้จากการดำเนินงาน/โครงการไว้ใช้ประโยชน์ต่อไป สารสนเทศที่ได้จากการประเมินกระบวนการ จึงนำมาใช้ประกอบการตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินงาน โครงการ (Implementing Decisions) เพื่อการควบคุม การกลั่นกรอง กระบวนการ และการปรับปรุงแก้ไขวิธีการต่าง ๆ ให้ทันแก่กาลและได้ผลดีที่สุด

(3) การประเมินผลผลิต (Output Evaluation : O) เป็นการประเมินหลังจากการดำเนินงาน โครงการสิ้นสุดลง เพื่อเปรียบเทียบผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน โครงการกับวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายของโครงการที่กำหนดไว้ รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของการอุป เลิก ขยาย ปรับเปลี่ยนโครงการด้วย สารสนเทศที่ได้จากการประเมินผลผลิต จึงนำมาใช้ประกอบการตัดสินใจเกี่ยวกับการบรรลุผลสำเร็จ การทบทวนโครงการ (Recycling Decisions) เพื่อการปรับปรุง ปรับขยาย หรือล้มเลิกโครงการ

5. การกำหนดเกณฑ์ในการประเมิน

เกณฑ์ในการประเมินถือว่าเป็นสภาพที่คาดหวังหรือระดับของความสำเร็จที่ผู้ปฏิบัติงานอยากให้เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานหรือดำเนินโครงการต่าง ๆ ซึ่งจำเป็นต้องกำหนดไว้เป็นองค์ประกอบหนึ่งในระบบการประเมินตนเอง เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานได้ใช้เป็นแนวทางในการตรวจสอบหรือเปรียบเทียบกับผลที่ได้จากการปฏิบัติงานจริงว่าบรรลุหรือไม่บรรลุตามเกณฑ์หรือเป้าหมายของการดำเนินงานที่ได้กำหนดไว้ รวมทั้งใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนางานจนบรรลุตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เกณฑ์ประเมินการใช้หลักสูตรครั้งนี้ได้พัฒนาขึ้นด้วยวิธีการวิจัย โดยใช้เทคนิคเดลฟา ซึ่งได้ให้กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 19 คน แสดงความคิดเห็นต่อเกณฑ์ 2 รอบ โดยการออกแบบสอบถามมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ ได้เกณฑ์ประเมินที่สอดคล้องกับขอบข่าย และระบบงานการใช้หลักสูตรของโรงเรียนมัธยมศึกษา 4 ด้าน คือ เกณฑ์ด้านการบริหารหลักสูตร เกณฑ์ด้านการบริการหลักสูตร เกณฑ์ด้านการจัดการเรียนการสอน และเกณฑ์ด้านการสนับสนุนส่งเสริมการใช้หลักสูตร

โดยเกณฑ์แต่ละด้านได้จำแนกออกเป็น 3 มิติ คือ มิติปัจจัยเบื้องต้น มิติการปฏิบัติ และมิติผลผลิต ดังตารางต่อไปนี้

5.1 เกณฑ์ด้านการบริหารหลักสูตร

5.1.1 ปัจจัยเบื้องต้น

ตาราง 3 คำนิยามฐานและพิสัยระหว่างควอไทล์ของเกณฑ์ประเมินด้านการบริหารหลักสูตรใน
มิติปัจจัยเบื้องต้นที่ได้จากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ

เกณฑ์	มัธยฐาน	พิสัยระหว่าง ควอไทล์
<u>ผู้บริหารโรงเรียน/ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ/หัวหน้าหมวดวิชา</u>		
1. ผู้บริหารโรงเรียน/ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ/หัวหน้าหมวดวิชามี คุณลักษณะด้านการบริหารหลักสูตรที่ดี อย่างน้อยระดับ 4 จากสเกล 5 โดยพิจารณาจาก		
1.1 ความรู้ความเข้าใจในหลักการ จุดหมาย โครงการ แนวดำเนินการและจุดเน้นของหลักสูตร	4.78	0.81
1.2 ความรู้ความสามารถในการบริหารหลักสูตร	3.97	0.53
1.3 ความเข้าใจและสนใจในการะงานการบริหารหลักสูตรที่ตนเอง รับผิดชอบ	4.94	0.56
1.4 การมีหลักการบริหารในการทำงาน	4.14	0.71
1.5 ความสามารถในการจัดการ การตัดสินใจและการแก้ปัญหา	4.97	0.53
1.6 ความตั้งใจในการทำงานเพื่อส่วนรวมและสามารถอุทิศเวลา รับผิดชอบงานได้เต็มที่	4.50	1.00
<u>สิ่งสนับสนุนและเอื้ออำนวยความสะดวก</u>		
2. มีเครื่องอำนวยความสะดวกในการบริหารหลักสูตรพร้อมตามความ จำเป็น เช่น วัสดุ ครุภัณฑ์ อุปกรณ์ต่าง ๆ เป็นต้น	4.21	0.81

ตาราง 3 (ต่อ)

เกณฑ์	มัธยมศึกษา	พิสัยระหว่างควอไทล์
3. มีเอกสารและแหล่งความรู้สำหรับการศึกษาค้นคว้าด้านการบริหารหลักสูตร เช่น เอกสารหลักสูตร คู่มือการบริหารหลักสูตร คู่มือการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา เป็นต้น	4.66	0.96

จากตาราง 3 แสดงว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกัน (Interquartile Range < 1.50) ว่าเกณฑ์ด้านการบริหารหลักสูตรในมิติปัจจัยเบื้องต้น สมควรใช้เป็นเกณฑ์ (3.50 < Md < 4.50) หรือสมควรใช้เป็นเกณฑ์อย่างยิ่ง (Md > 4.50) ทุกข้อ

สำหรับเกณฑ์ที่ผู้ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่า สมควรใช้เป็นเกณฑ์อย่างยิ่งในมิติปัจจัยเบื้องต้น เรียงตามลำดับจากค่ามัธยฐานสูงสุด 3 อันดับแรก คือ ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียน หรือหัวหน้าหมวดวิชา มีคุณลักษณะด้านการบริหารหลักสูตรที่ดีในเรื่องความสามารถในการจัดการ การตัดสินใจ และการแก้ปัญหา ความเข้าใจและความสนใจในภาระงานการบริหารหลักสูตรที่ตนเองรับผิดชอบ และความรู้ ความเข้าใจในหลักการ จุดหมาย โครงสร้าง แนวดำเนินการและจุดเน้นของหลักสูตร

5.1.2 การปฏิบัติ

ตาราง 4 ค่ามัธยฐานและพิสัยระหว่างควอไทล์ของเกณฑ์ประเมินด้านการบริหารหลักสูตรในมิติ การปฏิบัติที่ได้จากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ

เกณฑ์	มัธยฐาน	พิสัยระหว่างควอไทล์
<u>การเปิดวิชาเลือกเสรี</u>		
4. มีการเปิดวิชาเลือกเสรีอย่างกว้างขวางและเหมาะสม โดยพิจารณาจาก		
4.1 มีการสำรวจความต้องการ ความถนัด และความสนใจของนักเรียนก่อนเปิดวิชาเลือกเสรี	4.94	0.56
4.2 มีการสำรวจหรือประเมินความพร้อมของโรงเรียนในด้านบุคลากร วัสดุอุปกรณ์และอาคารสถานที่ ก่อนเปิดวิชาเลือกเสรี	4.97	0.53
4.3 มีการสำรวจแหล่งวิทยากร สถานประกอบการและสถานประกอบอาชีพอิสระในท้องถิ่นก่อนเปิดวิชาเลือกเสรี	4.83	0.67
4.4 มีการใช้ข้อมูลสารสนเทศที่ได้จากการสำรวจประกอบการพิจารณาเปิดวิชาเลือกเสรี	4.91	0.59
<u>การจัดครูสอนและปฏิบัติงานอื่น</u>		
5. มีการจัดครูสอนและปฏิบัติงานอื่นอย่างเหมาะสม โดยพิจารณาจาก		
5.1 การจัดให้ครูสอนตรงตามวุฒิ ความสามารถ และประสบการณ์ของครู	4.73	0.90
5.2 การจัดจำนวนคาบสอนต่อสัปดาห์ของครูแต่ละคนให้เหมาะสมกับสภาพการปฏิบัติงานอื่น	3.93	0.63
5.3 การจัดให้ครูปฏิบัติงานอื่น ตามความถนัด ความสนใจและความสามารถของครู	4.25	0.95

ตาราง 4 (ต่อ)

เกณฑ์	มัธยมศึกษา	พิสัยระหว่าง ควอไทล์
5.4 มีแนวปฏิบัติและหลักฐานในการจัดครูสอนแทนอย่างชัดเจนและสามารถตรวจสอบได้	4.91	0.59
<u>การจัดตารางสอน</u>		
6. มีการจัดทำตารางสอนอย่างเหมาะสม โดยพิจารณาจาก		
6.1 การแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำตารางสอนที่ประกอบด้วยตัวแทนจากฝ่ายวิชาการและหมวดวิชาต่าง ๆ	4.78	0.81
6.2 การจัดเตรียมข้อมูลที่จะใช้ในการจัดทำตารางสอนให้ครบถ้วนเป็นหมวดหมู่และชัดเจน	4.73	0.90
6.3 การจัดตารางสอนให้มีความยืดหยุ่นและเหมาะสมกับลักษณะธรรมชาติของรายวิชาหรือกลุ่มวิชา	4.50	1.00
6.4 การจัดให้มีศูนย์รวมตารางสอนทุกประเภทที่สามารถตรวจสอบและกำกับดูแลการสอนของครู ตลอดจนการใช้ห้องต่าง ๆ ได้โดยสะดวกรวดเร็ว	4.73	0.95
<u>กระบวนการบริหารหลักสูตร</u>		
7. จัดระบบการบริหารงานวิชาการและกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละฝ่าย/แต่ละงานให้ชัดเจน	4.83	0.67
8. มีการจัดระบบ ข้อมูลสารสนเทศสำหรับการบริหารงานวิชาการให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ โดยพิจารณาจาก		
8.1 มีข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพของท้องถิ่นในด้านทรัพยากร เศรษฐกิจ อาชีพ ความต้องการ แหล่งวิชาการ ส่วนประกอบการศึกษา และสถานประกอบอาชีพอิสระ	4.78	0.84

ตาราง 4 (ต่อ)

เกณฑ์	มัชฐาน	พิสัยระหว่างควาไทล์
8.2 มีข้อมูลเกี่ยวกับความพร้อมของโรงเรียน ในด้านบุคลากร วัสดุ ครุภัณฑ์ อุปกรณ์และอาคารสถานที่	4.87	0.63
8.3 มีข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนในด้าน ความถนัดและความสนใจ	4.82	0.67
9. จัดครูเข้ารับผิดชอบงานในแต่ละฝ่าย แต่ละงานตามความจำเป็นและเหมาะสม	4.66	0.96
10. มีคณะกรรมการบริหารงานวิชาการที่ประกอบด้วยครูจากฝ่ายและหมวดวิชาต่าง ๆ	4.83	0.67
11. มีการประชุมคณะกรรมการบริหารงานวิชาการอย่างเป็นทางการ อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง	4.73	0.90
12. มีการประชุมครูแต่ละหมวดวิชาอย่างเป็นทางการ อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง	4.40	1.04
13. มีการบันทึกผลการประชุมของหมวดวิชา และคณะกรรมการบริหารงานวิชาการนำเสนอผู้บริหารโรงเรียน : เพื่อรายงานสภาพปัจจุบัน/ ปัญหา และผลการดำเนินงาน	4.78	0.81
14. มีการจัดทำแผนงานโครงการวิชาการ โดยพิจารณาจาก		
14.1 การให้ครูมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนงาน/แผนปฏิบัติการ ประจำปี/โครงการวิชาการของโรงเรียนหรือหมวดวิชา	4.78	0.81
14.2 การมีแผนงานวิชาการ/แผนปฏิบัติการประจำปี/โครงการ วิชาการและปฏิทินปฏิบัติงานอย่างชัดเจน	4.91	0.59
14.3 การชี้แจงให้ครูทุกคนได้รับทราบแผนงานวิชาการ/แผนปฏิบัติการ ประจำปี/โครงการวิชาการ และปฏิทินปฏิบัติงานอย่างทั่วถึง	4.73	0.90
15. มีการกำกับดูแลให้การดำเนินงานเป็นไปตามแผนงานและโครงการ ที่ได้วางไว้ตรงตามเวลาที่กำหนด	4.59	0.99

ตาราง 4 (ต่อ)

เกณฑ์	มัธยฐาน	พิสัยระหว่างควอไทล์
16. มีการติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานเพื่อการปรับปรุงการบริหารงานและการวางแผนงานวิชาการในปีต่อไป	4.87	0.63
<u>พฤติกรรมในการบริหารงาน</u>		
17. ผู้บริหารโรงเรียน/ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ/หัวหน้าหมวดวิชา มีพฤติกรรมในการบริหารงานที่ดีอย่างน้อยระดับ 4 จากสเกล 5 โดยพิจารณาจาก		
17.1 การบริหารงานโดยยึดนโยบาย แผนงานและเป้าหมาย เป็นหลัก	4.94	0.56
17.2 การสนับสนุนและส่งเสริมให้บุคลากรได้ปฏิบัติงานเต็มกำลัง ความรู้และความสามารถ	4.78	0.81
17.3 การยอมรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะและให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการบริหารงาน	4.78	0.81
17.4 การตัดสินใจและแก้ปัญหาโดยใช้เหตุผลและมีข้อมูลที่ถูกต้อง	4.97	0.53
17.5 การติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรอย่าง ต่อเนื่อง	4.97	0.53
17.6 การพิจารณาความดีความชอบของบุคลากรจากผลการปฏิบัติงาน	4.78	0.81

จากตาราง 4 แสดงว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความสอดคล้องกันว่า เกณฑ์ด้านการบริหาร หลักสูตรในมิติการปฏิบัติ สมควรใช้เป็นเกณฑ์ (3.50 < Hd < 4.50) หรือสมควรใช้เป็น เกณฑ์อย่างอื่น (Hd > 4.5) ทุกข้อ

สำหรับเกณฑ์ที่ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่า สมควรใช้เป็นเกณฑ์อย่างอื่นในมิติการปฏิบัติที่มีค่ามีชยฐาน สูงสุด ได้แก่ มีการสำรวจหรือประเมินความพร้อมของโรงเรียนในด้านบุคลากร วัสดุ อุปกรณ์ และอาคารสถานที่ก่อนเปิดวิชาเลือกเสรี ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ หรือ หัวหน้าหมวดวิชา มีพฤติกรรมในการบริหารงานที่ดีในด้านการตัดสินใจและแก้ปัญหาโดยใช้เหตุผล และมีข้อมูลถูกต้อง และการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรอย่างต่อเนื่อง รองลงมาได้แก่ มีการสำรวจความต้องการ ความถนัด และความสนใจของนักเรียนก่อนเปิดวิชาเลือกเสรี ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียน หรือหัวหน้าหมวดวิชา มีพฤติกรรมในการบริหารงานที่ดีในด้านการบริหารงานโดยยึดนโยบายแผนงานและเป้าหมายเป็นหลัก

5.1.3 ผลผลิต

ตาราง 5 ค่ามัชฌฐานและพิสัยระหว่างควอไทล์ของเกณฑ์ประเมินด้านการบริหารหลักสูตรในมิติ
ผลผลิตที่ได้จากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ

เกณฑ์	มัชฌฐาน	พิสัยระหว่าง ควอไทล์
<u>ปริมาณและคุณภาพของการบริหารหลักสูตร</u>		
18. คุณภาพของการเปิดวิชาเลือกเสรี โดยพิจารณาจาก		
18.1 มีความสอดคล้องกับจุดหมาย หลักการ โครงสร้าง และแนว ดำเนินการของหลักสูตร	4.73	0.95
18.2 มีงานเลือก/รายวิชาเลือกหลากหลายสอดคล้องกับสภาพและ ความต้องการของนักเรียนและท้องถิ่น	4.59	1.05
18.3 มีงานเลือก/รายวิชาเลือกหลากหลายให้สนองความถนัดและ ความสนใจของนักเรียน	4.50	1.00
18.4 มีแหล่งวิชาการและทรัพยากรในท้องถิ่นสนับสนุนการดำเนินงาน ได้	4.25	1.25
18.5 นักเรียนอย่างน้อยร้อยละ 80 ได้เลือกเรียนตามความต้องการ ความถนัดและความสนใจของตนเอง	4.78	0.84
19. คุณภาพของการจัดครูสอนและปฏิบัติงานอื่น โดยพิจารณาจาก		
19.1 ครูอย่างน้อยร้อยละ 80 ได้ปฏิบัติงานตามความถนัด ความ สนใจ และความสามารถของตนเอง	4.66	0.96
19.2 ครูอย่างน้อยร้อยละ 80 มีความพอใจในภาระงานที่ได้รับ มอบหมาย	4.73	0.90
19.3 ครูอย่างน้อยร้อยละ 80 ปฏิบัติงานได้ผลดีตามแผนงานและ หน้าที่ความรับผิดชอบ	4.66	0.96

ตาราง 5 (ต่อ)

เกณฑ์	มัถฐาน	พิสัยระหว่างควอไทล์
20. คุณภาพของแผนงานและโครงการวิชาการ โดยพิจารณาจาก		
20.1 วัตถุประสงค์ของแผนงานและโครงการมีความชัดเจนสามารถวัดได้ปฏิบัติได้	4.97	0.53
20.2 เป็นแผนงานและโครงการที่สนองตอบต่อการแก้ปัญหาหรือพัฒนางานวิชาการของโรงเรียน	4.97	0.53
20.3 สามารถนำแผนงานและโครงการไปดำเนินการได้จริง	4.91	0.59
21. ผลการดำเนินงานตามแผนงานและโครงการ โดยพิจารณาจาก		
21.1 การดำเนินงานตามแผนงานและโครงการที่กำหนดไว้ตรงตามเวลา	4.50	1.06
21.2 การใช้ทรัพยากรที่จัดสรรให้อย่างคุ้มค่า ตรงตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์	4.31	1.01
21.3 มีผลงานบรรลุตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์	4.73	0.95

จากตาราง 5 แสดงว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันว่า เกณฑ์ด้านการบริหารหลักสูตรในมิตินผลิต สมควรใช้เป็นเกณฑ์ ($3.50 \leq Md < 4.50$) หรือสมควรใช้เป็นเกณฑ์อย่างยิ่ง ($Md \geq 4.50$) ทุกข้อ

สำหรับเกณฑ์ที่ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่า สมควรใช้เป็นเกณฑ์อย่างยิ่งในมิตินผลิตที่มีค่ามัถฐานสูงสุด ได้แก่ วัตถุประสงค์ของแผนงานและโครงการมีความชัดเจน สามารถวัดได้ปฏิบัติได้ และเป็นแผนงานและโครงการที่สนองตอบต่อการแก้ปัญหาหรือพัฒนางานวิชาการของโรงเรียน รองลงมาได้แก่ สามารถนำแผนงานและโครงการไปดำเนินการได้จริง

5.2 เกณฑ์ด้านการบริการหลักสูตร

5.2.1 ปัจจัยเบื้องต้น

ตาราง 6 ค่ามัธยฐานและพิสัยระหว่างควอไทล์ของเกณฑ์ประเมินด้านการบริการหลักสูตรในมิติ
ปัจจัยเบื้องต้นที่ได้จากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ

เกณฑ์	มัธยฐาน	พิสัยระหว่าง ควอไทล์
<u>การทราบปัญหาและความต้องการในการจัดบริการหลักสูตร</u>		
1. มีข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการให้บริการ ปัญหาและความต้องการของครูใน การใช้วัสดุ อุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน และเอกสารหลักสูตร โดยพิจารณาจาก		
1.1 ข้อมูลที่ได้จากการบันทึก สํารวจการให้บริการวัสดุ อุปกรณ์ สื่อ การเรียนการสอน และเอกสารหลักสูตร	4.59	0.99
1.2 ข้อเสนอแนะที่ได้จากการประชุมสัมมนา การสอบถามครูและ บุคลากรที่เกี่ยวข้อง	4.59	0.99
1.3 ข้อมูลสารสนเทศที่ได้จากการติดตาม ประเมินผลการให้บริการ วัสดุ อุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอนและเอกสารหลักสูตร	4.73	0.90
2. มีบุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ด้านต่าง ๆ เพียงพอตามความจำเป็นขั้นต่ำ คือ		
2.1 บรรณารักษ์หรือเจ้าหน้าที่ห้องสมุด สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ อย่างน้อย 1 คน 2-3 คน และ 4-5 คน ตามลำดับ	4.78	0.84
2.2 บุคลากรที่ทำหน้าที่ให้บริการวัสดุอุปกรณ์ สำหรับโรงเรียนขนาด เล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ อย่างน้อย 1 คน 2 คน และ 3 คน ตามลำดับ	4.73	0.95

ตาราง 6 - (ต่อ)

เกณฑ์	มาตรฐาน	พิสัยระหว่าง ควอไทล์
2.3 ผู้รับผิดชอบ/ผู้ประสานงานการผลิตและการให้บริการวัสดุ อุปกรณ์ และสื่อการเรียนการสอนของโรงเรียน และ/หรือของคณะหมวด วิชา อย่างน้อย 1 คน	4.40	1.04
<u>สิ่งสนับสนุนและเอื้ออำนวยความสะดวก</u>		
3. มีนโยบาย/แผนงาน/โครงการระบุชัดเจนเกี่ยวกับการจัดทำ จัดทำ และการให้บริการวัสดุ อุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน และเอกสาร หลักสูตรต่าง ๆ	4.59	1.05
4. มีงบประมาณเพียงพอสำหรับการจัดหา จัดทำ อุปกรณ์ สื่อการเรียน การสอนและเอกสารหลักสูตรต่าง ๆ	4.11	0.77
5. มีห้องหรือสถานที่เก็บอุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน และเอกสาร หลักสูตรต่าง ๆ	4.59	1.05
6. มีห้องวิชาการหรือห้องสมุดที่เป็นศูนย์รวมเอกสารหลักสูตรและการสอน ต่าง ๆ ที่ครูสามารถศึกษาค้นคว้าได้อย่างสะดวก	4.59	1.05

จากตาราง 6 แสดงว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันว่า เกณฑ์ด้านการบริการ
หลักสูตรในมิติปัจจัยเบื้องต้น สมควรใช้เป็นเกณฑ์ ($3.50 < Md < 4.50$) หรือสมควรใช้เป็น
เกณฑ์อย่างยิ่ง ($Md > 4.50$) ทุกข้อ

สำหรับเกณฑ์ที่ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่า สมควรใช้เป็นเกณฑ์อย่างยิ่งในมิติปัจจัยเบื้องต้นที่มี
ค่ามีฐานสูงสุด ได้แก่ มีบรรณาธิการหรือเจ้าหน้าที่ห้องสมุดสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาด
กลาง และขนาดใหญ่ อย่างน้อย 1 คน 2 - 3 คน และ 4 - 5 คน ตามลำดับ รองลงมา
ได้แก่ มีบุคลากรที่ทำหน้าที่ให้บริการสารสนเทศ สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง
และขนาดใหญ่ อย่างน้อย 1 คน 2 คน และ 3 คน ตามลำดับ และมีข้อมูลสารสนเทศที่ได้
จากการติดตาม ประเมินผลการให้บริการวัสดุ อุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน และเอกสาร
หลักสูตร

5.2.2 การปฏิบัติ

ตาราง 7 ค่ามัธยฐานและพิสัยระหว่างควอไทล์ของเกณฑ์ประเมินด้านการบริการหลักสูตรในมิติ
การปฏิบัติที่ได้จากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ

เกณฑ์	มัธยฐาน	พิสัยระหว่าง ควอไทล์
<u>การพัฒนาความรู้ความสามารถของครู</u>		
7. มีการพัฒนาครูด้านการผลิตและการใช้อุปกรณ์ และสื่อการเรียน การสอน	4.87	0.63
<u>การสนับสนุนและเอื้ออำนวยความสะดวก</u>		
8. กำหนดนโยบายมุ่งเน้นให้แต่ละหมวดวิชามีผลงานการผลิตอุปกรณ์ และสื่อการเรียนการสอนออกมาอย่างต่อเนื่องทุกปี	4.50	1.00
9. ผู้บริหารโรงเรียน/ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ และ/หรือหัวหน้าหมวด วิชา ให้การนิเทศ สนับสนุนและส่งเสริมให้ครูผลิตอุปกรณ์ และสื่อการเรียน การสอนอย่างต่อเนื่อง	4.40	0.99
10. ประสานงานเพื่อขอรับการสนับสนุนช่วยเหลือ ด้านอุปกรณ์ สื่อการเรียน การสอน และเอกสารหลักสูตรต่าง ๆ จากกรมเจ้าสังกัด หน่วยงานอื่นทั้งของรัฐและเอกชน	3.83	0.92
11. จัดให้ครูได้รับการนิเทศช่วยเหลือเกี่ยวกับการผลิตและการใช้อุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน จากศึกษานิเทศก์และนักวิชาการจากหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง	4.59	1.05
<u>การจัดระบบการให้บริการหลักสูตร</u>		
12. มีการจัดระบบงานและกำหนดผู้รับผิดชอบในการให้บริการหลักสูตรที่ ชัดเจน	4.87	0.63

ตาราง 7 (ต่อ)

เกณฑ์	มาตรฐาน	พิสัยระหว่างควาไทล์
13. กำหนดแนวปฏิบัติในการให้บริการวัสดุ อุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอนที่ชัดเจนและสะดวกต่อการปฏิบัติ	4.73	0.90
14. มีการสนับสนุน กำกับดูแลให้มีการใช้วัสดุ อุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอนอย่างคุ้มค่า	4.50	1.00
15. มีการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับการให้บริการวัสดุ อุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน ตลอดจนปัญหาและความต้องการของผู้ใช้บริการอย่างต่อเนื่องทุกปี	4.73	0.90
16. มีระบบการเก็บ ดูแลรักษาอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอนให้อยู่ในสภาพพร้อมที่จะใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ	4.66	0.96
17. มีการติดตามและประเมินผลการให้บริการวัสดุ อุปกรณ์ และสื่อการเรียนการสอน เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนางาน	4.97	0.53
<u>กิจกรรมการให้บริการหลักสูตร</u>		
18. จัดบริการเอกสารหลักสูตรต่าง ๆ เช่น หลักสูตร คู่มือหลักสูตร คู่มือครู คู่มือการประเมินผลการเรียน ให้เพียงพอต่อการปฏิบัติต้งานของครู	4.94	0.56
19. จัดทำ จัดหาวัสดุ อุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอนให้เพียงพอต่อการจัดการเรียนการสอน	4.66	0.96
20. จัดหาวารสาร จุลสาร สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ไว้บริการครูและนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ	4.26	0.90
21. จัดกิจกรรมส่งเสริมการใช้ห้องสมุดหรือห้องวิชาการ ให้เกิดประโยชน์แก่ครูและนักเรียน	4.50	1.00

จากตาราง 7 แสดงว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันว่า เกณฑ์ด้านการบริการ หลักสูตรในมิตติการปฏิบัติ สมควรใช้เป็นเกณฑ์ ($3.50 < Md < 4.50$) หรือสมควรใช้เป็น เกณฑ์อย่างอื่น ($Md \geq 4.50$) ทุกข้อ

สำหรับเกณฑ์ที่ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่า สมควรใช้เป็นเกณฑ์อย่างอื่นในมิตติการปฏิบัติที่มีค่า มีมาตรฐานสูงสุด ได้แก่ มีการติดตามและประเมินผลการใช้บริการวัสดุ อุปกรณ์ และสื่อการเรียน การสอน เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนางาน รองลงมา ได้แก่ จัดบริการเอกสาร หลักสูตรต่าง ๆ เช่น หลักสูตร คู่มือหลักสูตร คู่มือครู คู่มือการประเมินผลการเรียน ให้เพียงพอต่อการปฏิบัติงานของครู จัดให้ครูได้รับการนิเทศช่วยเหลือเกี่ยวกับการผลิตและการใช้อุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอนจากศึกษานิเทศก์และนักวิชาการจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และมีการพัฒนา ครูด้านการผลิตและการใช้อุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน

5.2.3 ผลผลิต

ตาราง 8 ค่ามัธยฐานและพิสัยระหว่างควอไทล์ของเกณฑ์ประเมินด้านการบริการหลักสูตรในมิติ
ผลผลิตที่ได้จากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ

เกณฑ์	มัธยฐาน	พิสัยระหว่าง ควอไทล์
<u>ปริมาณและคุณภาพของการให้บริการหลักสูตร</u>		
22. โรงเรียนหรือมหาวิทยาลัยมีเอกสารหลักสูตร เช่น หลักสูตร คู่มือหลักสูตร คู่มือครู คู่มือการประเมินผลการเรียน สำหรับให้ครูได้ใช้ในการจัด การเรียนการสอนอย่างเพียงพอ	4.91	0.59
23. ครูผู้สอนอย่างน้อยร้อยละ 80 มีความรู้และความสามารถในการผลิต อุปกรณ์ และสื่อการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี	4.66	1.01
24. ครูผู้สอนอย่างน้อยร้อยละ 80 มีความพอใจต่อการให้บริการวัสดุ อุปกรณ์ และสื่อการเรียนการสอนของโรงเรียนหรือมหาวิทยาลัย	4.50	1.00
25. ครูผู้สอนอย่างน้อยร้อยละ 80 ใช้อุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน ในการจัดการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ	4.59	0.99
26. ครูผู้สอนอย่างน้อยร้อยละ 80 มีความพอใจต่อการให้บริการของ ห้องสมุด	4.59	1.05
27. นักเรียนอย่างน้อยร้อยละ 80 มีความพอใจต่อการให้บริการของ ห้องสมุด	4.59	1.05
<u>ปริมาณและคุณภาพของผลงานการผลิตอุปกรณ์ และสื่อการเรียนการสอน</u>		
28. ครูผู้สอนแต่ละคนมีผลงานการผลิตอุปกรณ์หรือสื่อการเรียนการสอน อย่างน้อยปีละ 1 รายการ	4.50	1.06
29. มหาวิทยาลัยแต่ละมหาวิทยาลัยมีอุปกรณ์ หรือสื่อการเรียนการสอน เพิ่มขึ้น อย่างน้อยปีละ 5 รายการ	4.66	1.08

ตาราง 8 (ต่อ)

เกณฑ์	มัธยมศึกษา	พิสัยระหว่าง ควอไทล์
30. คุณภาพของอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน โดยพิจารณาจาก		
30.1 ความสอดคล้องและสนองต่อความต้องการของครู	4.30	1.08
30.2 ความเหมาะสมกับเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนการสอน	4.94	0.56
30.3 ความเหมาะสมกับระดับชั้น และความสามารถของนักเรียน	4.73	0.90
30.4 ความสมบูรณ์ อยู่ในสภาพพร้อมที่จะใช้งานได้ดีและเหมาะสม กับการเรียนการสอนในปัจจุบัน	4.91	0.59

จากตาราง 8 แสดงว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันว่า เกณฑ์ด้านการบริการ
หลักสูตรในมิตินวัตกรรม สมควรใช้เป็นเกณฑ์ ($3.50 < Md < 4.50$) หรือสมควรใช้เป็นเกณฑ์
อย่างอื่น ($Md > 4.50$) ทุกข้อ

สำหรับเกณฑ์ที่ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่า สมควรใช้เป็นเกณฑ์อย่างอื่นในมิตินวัตกรรมที่มีค่านัยฐาน
สูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ คุณภาพของอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน โดยพิจารณาจากความ
เหมาะสมกับเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนการสอน ความสมบูรณ์อยู่ในสภาพพร้อมที่จะใช้งานได้ดี
และเหมาะสมกับการเรียนการสอนในปัจจุบัน และโรงเรียนหรือมหาวิทยาลัยมีเอกสารหลักสูตร
สำหรับให้ครูได้ใช้ในการจัดการเรียนการสอนอย่างเพียงพอ

5.3 เกณฑ์ด้านการจัดการเรียนการสอน

5.3.1 ปัจจัยเบื้องต้น

ตาราง 9 ค่ามาตรฐานและพิสัยระหว่างควอไทล์ของเกณฑ์ประเมินด้านการเรียนการสอนในมิติ
ปัจจัยเบื้องต้นที่ได้จากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ

เกณฑ์	มาตรฐาน	พิสัยระหว่าง ควอไทล์
<u>บุคลากร</u>		
1. ครูผู้สอนอย่างน้อยร้อยละ 80 มีคุณลักษณะด้านการจัดการเรียนการสอน ที่ดี อย่างน้อยระดับ 4 จากสเกล 5 โดยพิจารณาจาก		
1.1 ความรู้ความเข้าใจในหลักการ จุดหมาย โครงสร้าง แนว- ดำเนินการ และจุดเน้นของหลักสูตร	4.94	0.56
1.2 ความรู้ความสามารถในเนื้อหาวิชาที่สอน การทำแผนการสอน การผลิตและการใช้สื่อการเรียนการสอน การสร้างแบบทดสอบ การประเมินผลการเรียน และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	4.94	0.56
1.3 ความเอาใจใส่และรับผิดชอบในการะงานสอนของตน	4.73	0.90
1.4 การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน	4.66	0.96
2. จำนวนครูผู้สอนมีเพียงพอกับปริมาณงานสอนและขนาดของโรงเรียน	4.78	0.89
3. นักเรียนอย่างน้อยร้อยละ 80 มีคุณลักษณะด้านการเรียนที่เหมาะสม อย่างน้อยระดับ 3 จากสเกล 5 โดยพิจารณาจาก		
3.1 สภาพความพร้อมที่จะเรียนได้	4.30	1.08
3.2 ความรู้ความสามารถพื้นฐานพอที่จะเรียนได้	4.73	0.90
<u>สิ่งสนับสนุนและเอื้ออำนวยความสะดวก</u>		
4. มีเอกสารและแหล่งความรู้สำหรับศึกษาค้นคว้าด้านการจัดการเรียน การสอนอย่างเพียงพอ	4.66	0.96

ตาราง 9 (ต่อ)

เกณฑ์	มัธยมศึกษา	พิสัยระหว่าง ควอไทล์
5. มีจำนวนห้องเรียน ห้องปฏิบัติการต่าง ๆ เพียงพอสำหรับการเรียนการสอน	4.50	1.00
6. ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการต่าง ๆ มีความเหมาะสมและอยู่ในสภาพพร้อมสำหรับการเรียนการสอน	4.73	0.90

จากตาราง 9 แสดงว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันว่า เกณฑ์ด้านการจัดการเรียนการสอนในมิติปัจจัยเบื้องต้น สมควรใช้เป็นเกณฑ์ ($3.50 \leq Md < 4.50$) หรือสมควรใช้เป็นเกณฑ์อย่างอื่น ($Md \geq 4.50$) ทุกข้อ

สำหรับเกณฑ์ที่ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่า สมควรใช้เป็นเกณฑ์อย่างอื่นในมิติปัจจัยเบื้องต้นที่มีค่ามัธยฐานสูงสุด ได้แก่ ครูผู้สอนมีความรู้ความเข้าใจในหลักการ จุดหมาย โครงสร้าง แนวดำเนินการและจุดเน้นของหลักสูตร มีความรู้ ความสามารถในการเนื้อหาวิชาที่สอน การทำแผนการสอน การผลิต และการใช้สื่อการเรียนการสอน การสร้างแบบทดสอบ การประเมินผลการเรียน และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน รองลงมาได้แก่ จำนวนครูผู้สอนมีเพียงพอกับปริมาณงานสอนและขนาดของโรงเรียน

5.3.2 การปฏิบัติ

ตาราง 10 ค่ามัชฌฐานและพิสัยระหว่างควอไทล์ของเกณฑ์ประเมินด้านการเรียนการสอนในมิติ การปฏิบัติที่ได้จากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ

เกณฑ์	มัชฌฐาน	พิสัยระหว่างควอไทล์
<u>การปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่นและนักเรียน</u>		
7. มีการเพิ่มเติมหรือปรับเนื้อหาของรายวิชาต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับสภาพและสนองความต้องการของท้องถิ่นและนักเรียน	4.87	0.63
8. มีการจัดทำรายวิชาเพิ่มเติมในวิชาบังคับเลือกหรือวิชาเลือกเสรีให้เหมาะสมกับสภาพและสนองความต้องการของท้องถิ่นและนักเรียน	4.59	0.99
<u>การจัดทำแผนการสอน</u>		
9. มีการจัดทำแผนการสอนรายคาบครบทุกรายวิชาที่เปิดสอน	4.87	0.63
10. มีการประเมินผลการใช้แผนการสอน	4.78	0.84
11. มีการนำผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาแผนการสอน	4.97	0.53
<u>การพัฒนาความรู้ความสามารถของครู</u>		
12. มีการพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอน โดยพิจารณาจาก		
12.1 การพัฒนาครูด้านการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น	4.59	1.35
12.2 การพัฒนาครูด้านการจัดทำแผนการสอน การผลิตและการใช้สื่อการเรียนการสอน การสร้างแบบทดสอบและการประเมินผล การเรียน	4.94	0.56
12.3 การพัฒนาครูด้านเทคนิควิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	4.73	0.90

ตาราง 10 (ต่อ)

เกณฑ์	มัธยมศึกษา	เฉลี่ยระหว่าง ควอไทล์
12.4 การจัดประชุมสัมมนาครูเกี่ยวกับการพัฒนาการเรียนการสอน อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง	4.59	0.99
12.5 การจัดครูเข้ารับการฝึกอบรม ประชุมสัมมนา ประชุมปฏิบัติการ เกี่ยวกับการเรียนการสอนตามที่หน่วยงานต่าง ๆ จัดขึ้นอย่าง น้อยปีละ 10 ครั้ง	4.66	1.01
<u>พฤติกรรมในการจัดการเรียนการสอนของครู</u>		
13. ครูอย่างน้อยร้อยละ 80 มีพฤติกรรมในการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนได้อย่างน้อยระดับ 4 จากสเกล 5 โดยพิจารณาจาก		
13.1 การเตรียมการสอนก่อนสอน	4.91	0.59
13.2 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการสอนอย่าง ต่อเนื่อง	4.59	1.12
13.3 การเลือกการใช้สื่อการเรียนการสอนได้เหมาะสมกับจุดประสงค์ การเรียนรู้เนื้อหา กิจกรรม และสภาพของท้องถิ่น	4.73	0.95
13.4 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้สอดคล้อง กับจุดประสงค์ การเรียนรู้เนื้อหา และสภาพของท้องถิ่น	4.66	1.08
13.5 การใช้เวลาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแต่ละครั้งเต็ม เวลาตามที่กำหนดไว้	4.66	1.08
13.6 การประเมินผลการเรียนระหว่างภาคเรียน เพื่อพัฒนาความ สามารถของผู้เรียน	4.73	0.90
13.7 การประเมินผลการเรียนสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ ของแต่ละรายวิชา	4.94	0.56

ตาราง 10 (ต่อ)

เกณฑ์	มีฐาน	พิสัยระหว่าง ควอไทล์
13.8 การนำผลการประเมินผลการเรียนมาใช้เพื่อการพัฒนานักเรียน ให้บรรลุตามจุดประสงค์การเรียนรู้	4.73	0.95
14. ครูอย่างน้อยร้อยละ 80 จัดกิจกรรมการเรียนการสอนมุ่งเน้น พฤติกรรมที่ตัวผู้เรียนอย่างน้อยระดับ 4 จากสเกล 5 โดยพิจารณา จาก		
14.1 การส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และเกิดทักษะในกระบวนการ ต่าง ๆ เช่น กระบวนการกลุ่ม กระบวนการจัดการ กระบวน การแก้ปัญหา กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เป็นต้น	4.78	0.81
14.2 การให้ผู้เรียนได้เรียนหรือร่วมกิจกรรมตามความสนใจ ความ ถนัด และความสามารถของแต่ละคน	4.73	0.90
14.3 การส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมค้นพบ คิดค้นใจ และ ประเมินตนเอง	4.83	0.67
14.4 การมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติงานจริงในแต่ละรายวิชา	4.67	0.96
14.5 การปลูกฝังและสอดแทรกการเสริมสร้างค่านิยม และการพัฒนา จริยธรรมของผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ	4.73	0.90
<u>การจัดกิจกรรมนักเรียนตามระเบียบ</u>		
15. มีการจัดทำแผนงาน/โครงการจัดกิจกรรมนักเรียนตามหลักสูตรที่ชัดเจน ตลอดปีการศึกษา	4.78	0.81
16. มีการจัดกิจกรรมนักเรียนสอดคล้องตามโครงสร้างของหลักสูตร	4.66	1.01
17. ครูที่ปรึกษากิจกรรมนักเรียนอย่างน้อยร้อยละ 80 มีพฤติกรรมในการ จัดกิจกรรมตัวอย่างน้อยระดับ 4 จากสเกล 5 โดยพิจารณาจาก		

ตาราง 10 (ต่อ)

เกณฑ์	มัธยมศึกษา	พิสัยระหว่าง ควอไทล์
17.1 การดำเนินการจัดกิจกรรมให้เป็นไปตามแผนงาน/โครงการที่กำหนดไว้	4.59	0.99
17.2 การส่งเสริมให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมตามความสนใจ ความถนัด และความสามารถของแต่ละคน	4.83	0.67
17.3 การใช้เวลาในการจัดกิจกรรมแต่ละครั้งเต็มเวลาตามที่กำหนดไว้	4.50	1.06
17.4 การติดตามและประเมินผลการจัดกิจกรรมนักเรียนเพื่อการปรับปรุงและพัฒนางาน	4.73	0.90
18. มีการจัดกิจกรรมแนะแนว/กิจกรรมแก้ปัญหา/กิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้ให้เป็นไปตามโครงสร้างและแนวคำเินการของหลักสูตร โดยพิจารณาจาก		
18.1 การจัดกิจกรรมแนะแนวอย่างต่อเนื่อง	4.50	1.00
18.2 การจัดบริการแนะแนวด้านต่าง ๆ ให้แก่นักเรียนอย่างทั่วถึง	4.66	0.96
18.3 การจัดนิทรรศการงานแนะแนวอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง	4.50	1.06
18.4 การจัดสอนซ่อมเสริม หรือดำเนินการแก้ไขข้อบกพร่องของนักเรียน โดยใช้วิธีการต่าง ๆ เช่น การให้ผู้เรียนสอนกันเอง การสอนเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม การใช้เครื่องช่วยสอนอื่น ๆ เป็นต้น	4.70	0.81
18.5 การจัดกิจกรรมทางวิชาการส่งเสริมความรู้ความสามารถของนักเรียนในลักษณะต่าง ๆ เช่น ศูนย์การเรียนรู้ การจัดนิทรรศการ การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง การประกวดผลงาน และการแข่งขันความสามารถทางวิชาการ เป็นต้น	4.73	0.90

ตาราง 10 (ต่อ)

เกณฑ์	มัธยมศึกษา	พิสัยระหว่างควอไทล์
19. มีการจัดกิจกรรมอิสระของนักเรียนอย่างกว้างขวางให้สนองความสนใจ ความถนัดและเป็นประโยชน์ต่อนักเรียน	4.59	0.99
20. มีการประชุมครูที่ปรึกษากิจกรรมนักเรียนอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง	4.78	0.84
<u>พฤติกรรมในการเรียนของนักเรียน</u>		
21. นักเรียนมีพฤติกรรมในการเรียนหรือเข้าร่วมกิจกรรมดี โดยพิจารณาจาก		
21.1 นักเรียนแต่ละคนมีเวลาเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของเวลาเรียนทั้งหมด	4.91	0.59
21.2 นักเรียนแต่ละคนมีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมตามระเบียบไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของเวลาทั้งหมดที่จัดกิจกรรมในแต่ละภาคเรียน	4.73	0.90
21.3 นักเรียนอย่างน้อยร้อยละ 80 ทำแบบฝึกหัดหรือทำงานที่ได้รับมอบหมายเสร็จตามกำหนดเวลา	4.31	1.01
21.4 นักเรียนอย่างน้อยร้อยละ 80 มีความขยันหมั่นเพียรและใฝ่เรียนรู้อยู่ด้วยตนเอง	4.40	1.04
<u>การประเมินผลการเรียน</u>		
22. มีการชี้แจงให้ครูเข้าใจระเบียบและแนวปฏิบัติในการประเมินผลการเรียน 4.78	4.78	0.81
23. มีการกำหนดแนวปฏิบัติและปฏิทินปฏิบัติงานวัดผลและประเมินผลการเรียนไว้อย่างชัดเจน	4.78	0.81

ตาราง 10 (ต่อ)

เกณฑ์	มีฐาน	พิสัยระหว่าง ควอไทล์
24. จัดเตรียมเอกสารและแบบฟอร์มที่ใช้ในงานวัดผลและประเมินผลการเรียนอย่างครบถ้วนและมีจำนวนเพียงพอ	4.66	0.96
25. จัดระบบการวัดผลและประเมินผลการเรียนอย่างรัดกุมและให้เกิดความคล่องตัวในการปฏิบัติ	4.66	0.96
26. ดำเนินการวัดผลและประเมินผลการเรียนอย่างเป็นระบบและถูกต้องตามระเบียบ	4.78	0.81
27. จัดทำและเก็บหลักฐานเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลการเรียนอย่างเป็นระบบถูกต้องและเป็นปัจจุบัน	4.87	0.53
28. มีการนำผลการวิเคราะห์ประเมินผลการเรียนมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการสอนของครู	4.97	0.53
29. มีการรายงานผลการเรียนของนักเรียนให้ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้องได้ทราบ	4.94	0.56
<u>การสนับสนุนและเลือกอำนวยความสะดวก</u>		
30. ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ และ/หรือหัวหน้าหมวดวิชาให้การสนับสนุนและเลือกอำนวยความสะดวกในการดำเนินงานตามแผนงาน/โครงการที่กำหนดไว้	4.87	0.63
31. จัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่ต้องใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้พร้อมตามความจำเป็น	4.73	0.95
32. จัดบริเวณอาคารและสถานที่ให้สะอาดมีความสดชื่น ร่มรื่นและสวยงามเพื่อสร้างบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนการสอน	4.59	0.99

ตาราง 10 (ต่อ)

เกณฑ์	มัธยมศึกษา	พิสัยระหว่างควอไทล์
33. จัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้การสอนอย่างสม่ำเสมอ เช่น การจัดนิทรรศการทางวิชาการ การประกวดแข่งขันความสามารถทางวิชาการ การจัดกิจกรรมวันสำคัญต่าง ๆ การจัดกิจกรรมยกย่องเชิดชูเกียรติผลงานดีเด่น เป็นต้น	4.59	0.99

จากตาราง 10 แสดงว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันว่า เกณฑ์ด้านการจัดการเรียนการสอนในมิติการปฏิบัติ สมควรใช้เป็นเกณฑ์ ($3.50 < Hd < 4.50$) หรือสมควรใช้เป็นเกณฑ์อย่างยิ่ง ($Hd > 4.50$) ทุกข้อ

สำหรับเกณฑ์ที่ผู้ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่า สมควรใช้เป็นเกณฑ์อย่างยิ่งในมิติการปฏิบัติที่มีค่ามัธยฐานสูงสุด ได้แก่ มีการนำผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาแผนการสอน จัดทำและเก็บหลักฐานเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลการเรียนอย่างเป็นระบบ ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน มีการนำผลการวิเคราะห์ประเมินผลการเรียนมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการสอนของครู รองลงมาได้แก่ มีการพัฒนาครูด้านการจัดทำแผนการสอน การผลิตและการใช้สื่อการเรียนการสอน การสร้างแบบทดสอบและการประเมินผลการเรียน ครูมีพฤติกรรมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนดี โดยพิจารณาจากการประเมินผลการเรียนสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้อย่างแต่ละรายวิชา มีการรายงานผลการเรียนของนักเรียนให้ผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้องได้ทราบ

5.3.3 ผลผลิต

ตาราง 11 ค่ามัธยฐานและพิสัยระหว่างควอไทล์ของเกณฑ์ประเมินด้านการเรียนการสอนในมิติ
ผลผลิตที่ได้จากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ

เกณฑ์	มัธยฐาน	พิสัยระหว่าง ควอไทล์
<u>ปริมาณและคุณภาพของนักเรียน</u>		
34. นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดี โดยพิจารณาจาก		
34.1 นักเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 มีผลการเรียนและคุณลักษณะที่ พึงประสงค์ตามหลักสูตรพัฒนาที่นอห้องต่อเนื่อง	4.83	0.67
34.2 นักเรียนที่เข้าสอบแต่ละรายวิชาไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 มีระดับ ผลการเรียนดี (ระดับ 3) ขึ้นไป	4.59	1.05
34.3 นักเรียนที่เข้าสอบแต่ละรายวิชา มีผลการเรียนผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำ ตามที่กำหนดไว้ (ระดับผลการเรียน 1)	4.83	0.67
34.4 นักเรียนที่เรียนกิจกรรมตามระเบียบ ผ่านเกณฑ์การประเมิน ผลการเรียนกิจกรรมได้ผลการเรียน "ผ"	4.59	0.99
34.5 นักเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 มีคะแนนเฉลี่ยไม่น้อยกว่า 2.00 ในแต่ละปีการศึกษา	4.40	0.99
35. นักเรียนที่สำเร็จการศึกษาในแต่ละปีไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 มีคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ตามหลักสูตรอยู่ในเกณฑ์ขั้นต่ำไม่น้อยกว่าระดับ 3 จาก สเกล 5 โดยพิจารณาจาก		
35.1 ความรู้ความสามารถ และทักษะในทางภาษา การคำนวณและ ทางวิทยาศาสตร์	4.66	0.96
35.2 ความสามารถในการคิด วิเคราะห์ปัญหา เสนอแนวทางและ วางแผนแก้ปัญหาได้	4.73	0.90
35.3 ความสามารถในการตัดสินใจและแก้ปัญหาได้ด้วยตัวเอง	4.50	1.00

ตาราง 11 (ต่อ)

เกณฑ์	มัธยมศึกษา	พิสัยระหว่าง ควอไทล์
35.4 การปฏิบัติตนในการรักษาและเสริมสร้างสุขภาพอนามัยของ ตนเองและส่วนรวม	4.66	0.96
35.5 ความรู้ในชมและนิยมไทย	4.73	0.90
35.6 ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	4.73	0.90
35.7 ความรับผิดชอบ	4.83	0.67
35.8 ความมีระเบียบวินัย	4.94	0.56
35.9 ความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เสียสละและซื่อสัตย์	4.33	0.96
35.10 ความประหยัดและรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์	4.73	0.90
35.11 การใฝ่ใจศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองอยู่เสมอ	4.73	0.90
35.12 เจตคติที่ดีต่ออาชีพ มีนิสัยรักการทำงาน และสามารถทำงาน ร่วมกับผู้อื่นได้	4.78	0.81
<u>คุณภาพของการปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่นและนักเรียน</u>		
36. หลักสูตร/รายวิชาที่ปรับปรุงหรือพัฒนาขึ้นมีคุณภาพ โดยพิจารณาจาก		
36.1 จุดประสงค์และเนื้อหาสาระชี้ให้เห็นถึงปัญหา ความต้องการ ของนักเรียน ผู้ปกครองและประชาชนในท้องถิ่น	4.50	1.06
36.2 จุดประสงค์และเนื้อหาสาระสนองความต้องการของนักเรียน เฉพาะกลุ่ม	4.38	1.11
36.3 เนื้อหาสาระมีความสอดคล้องและเป็นไปตามสภาพของท้องถิ่น	4.94	0.56
36.4 เนื้อหาสาระและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเอื้ออำนวย ต่อการใช้ทรัพยากรและแหล่งวิชาการของท้องถิ่น	4.73	0.90
36.5 สามารถนำเนื้อหาสาระ/รายวิชาที่จัดทำขึ้น ไปดำเนินการจัด การเรียนการสอนได้จริงอย่างมีประสิทธิภาพ	4.50	1.00

ตาราง 11 (ต่อ)

เกณฑ์	มัชฌิมฐาน	พิสัยระหว่างควาไทล์
<u>คุณภาพของแผนการสอน</u>		
37. แผนการสอนของแต่ละรายวิชาที่จัดทำขึ้นมีคุณภาพ โดยพิจารณาจาก		
37.1 การมีส่วนประกอบของแผนการสอนครบถ้วน คือ ชื่อเรื่อง จำนวนคาบ สำระสำคัญ/ความคิดรวบยอด จุดประสงค์การ เรียนรู้ กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน และการวัดผลประเมินผล	4.67	1.01
37.2 จุดประสงค์การเรียนรู้ มีความสอดคล้องกับจุดหมายของ หลักสูตร	4.83	0.67
37.3 จุดประสงค์การเรียนรู้ มีความชัดเจน และสามารถวัดได้ ปฏิบัติได้	4.73	0.90
37.4 มีกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนเป็นผู้ได้ลงมือปฏิบัติจริง โดยครูเป็นเพียง ผู้คอยชี้แนะส่งเสริมหรือกระตุ้นให้ผู้เรียนดำเนินการ	4.66	0.96
37.5 การเน้นทักษะกระบวนการ มุ่งให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในการ ทำงานเป็นกระบวนการและนำกระบวนการไปใช้จริง	4.78	0.81
37.6 มีกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีความชัดเจน และมีความหลากหลาย	4.40	0.99
37.7 การใช้สื่อการเรียนการสอนที่มีความเหมาะสมกับเนื้อหา กิจกรรม และระดับความสามารถของผู้เรียน	4.78	0.81
37.8 การนำแผนการสอนไปดำเนินการจัดการเรียนการสอนได้จริง อย่างมีประสิทธิภาพ	4.66	0.96

จากตาราง 11 แสดงว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันว่า เกณฑ์ด้านการจัดการเรียนการสอนในมิติผลผลิต สมควรใช้เป็นเกณฑ์ ($3.50 < Md < 4.50$) หรือสมควรใช้เป็นเกณฑ์อย่างยิ่ง ($Md > 4.50$) ทุกข้อ

สำหรับเกณฑ์ที่ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่า สมควรใช้เป็นเกณฑ์อย่างยิ่งในมิติผลผลิตที่มีค่ามัธยฐานสูงสุด ได้แก่ คุณลักษณะของนักเรียนที่พึงประสงค์ตามหลักสูตรในเรื่องความมีระเบียบวินัย หลักสูตร รายวิชาที่ปรับปรุง หรือพัฒนาขึ้นมีคุณภาพ โดยพิจารณาจากเนื้อหาสาระมีความสอดคล้องและเป็นไปตามสภาพของท้องถิ่น รองลงมาได้แก่ นักเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 มีผลการเรียนและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตรพัฒนาขึ้นอย่างต่อเนื่อง นักเรียนที่เข้าสอบแต่ละรายวิชา มีผลการเรียนผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำตามที่กำหนดไว้ (ระดับผลการเรียน 1) นักเรียนที่สำเร็จการศึกษาในแต่ละปีไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 มีความรับผิดชอบอยู่ในเกณฑ์ขั้นต่ำอย่างน้อยระดับ 3 จากสเกล 5 แผนการสอนแต่ละรายวิชามีจุดประสงค์การเรียนรู้สอดคล้องกับจุดหมายของหลักสูตร

5.4 เกณฑ์ด้านการสนับสนุนส่งเสริมการใช้หลักสูตร

5.4.1 ปัจจัยเบื้องต้น

ตาราง 12 ค่ามัชฐานและพิสัยระหว่างควอไทล์ของเกณฑ์ประเมินด้านการสนับสนุนส่งเสริมการใช้หลักสูตรในมิติปัจจัยเบื้องต้นที่ได้จากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ

เกณฑ์	มัชฐาน	พิสัยระหว่างควอไทล์
<u>บุคลากร</u>		
1. มีบุคลากรรับผิดชอบงานนิเทศ ติดตามและประเมินการใช้หลักสูตรภายในโรงเรียน คือ		
1.1 มีหัวหน้างานนิเทศ ติดตามและประเมินการใช้หลักสูตร 1 คน	4.21	0.81
1.2 มีผู้ประสานงานนิเทศ ติดตามและประเมินการใช้หลักสูตรของแต่ละหมวดวิชา 1 คน	4.33	0.96
1.3 มีคณะกรรมการดำเนินงานนิเทศ ติดตามและประเมินการใช้หลักสูตรที่ประกอบด้วยบุคลากรจากฝ่าย/หมวดวิชาต่าง ๆ	4.73	0.90
2. บุคลากรที่รับผิดชอบงานนิเทศ ติดตามและประเมินการใช้หลักสูตรมีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน	4.73	0.90
3. บุคลากรที่รับผิดชอบงานนิเทศ ติดตามและประเมินการใช้หลักสูตรมีเวลาเพียงพอสำหรับการปฏิบัติงาน	4.59	0.99
<u>สิ่งสนับสนุนและเอื้ออำนวยความสะดวก</u>		
4. มีนโยบาย แผนงาน โครงการระบุชัดเจนเกี่ยวกับ การนิเทศ ติดตามและประเมินการใช้หลักสูตรภายในโรงเรียน	4.73	0.90
5. มีงบประมาณเพียงพอสำหรับการดำเนินงาน ด้านการนิเทศ ติดตามและประเมินการใช้หลักสูตร	4.20	1.09

ตาราง 12 (ต่อ)

เกณฑ์	มัธยมศึกษา	พิสัยระหว่าง ควาโกล์
6. มีเครื่องอำนวยความสะดวกพร้อมตามความจำเป็น เช่น สื่อและ เครื่องมือที่ใช้ในการนิเทศ แบบสำรวจ แบบประเมินผลการสอนของ ครู แบบประเมินการใช้หลักสูตร	4.50	1.00
7. มีระบบการเสริมแรงด้านขวัญ และกำลังใจที่ชัดเจน	4.66	1.08

จากตาราง 12 แสดงว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันว่า เกณฑ์ด้านการสนับสนุนส่งเสริมการใช้หลักสูตรในมิติปัจจัยเบื้องต้น สมควรใช้เป็นเกณฑ์ ($3.50 < Md < 4.50$) หรือสมควรใช้เป็นเกณฑ์อย่างอื่น ($Md \geq 4.50$) ทุกข้อ

สำหรับเกณฑ์ที่ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่า สมควรใช้เป็นเกณฑ์อย่างอื่นในมิติปัจจัยเบื้องต้นที่มีค่ามัธยฐานสูงสุด ได้แก่ มโนโบาย แผนงาน โครงการระบุชัดเจนเกี่ยวกับการนิเทศ ติดตาม และประเมินการใช้หลักสูตรภายในโรงเรียน มีคณะกรรมการดำเนินงานนิเทศ ติดตามและประเมินการใช้หลักสูตรที่ประกอบด้วยฝ่ายและหมวดวิชาต่าง ๆ และบุคลากรที่รับผิดชอบงานนิเทศ ติดตามและประเมินการใช้หลักสูตรมีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน รองลงมาได้แก่ มีระบบการเสริมแรงด้านขวัญและกำลังใจที่ชัดเจน และบุคลากรที่รับผิดชอบงานนิเทศ ติดตาม และประเมินการใช้หลักสูตรมีเวลาเพียงพอสำหรับการปฏิบัติงาน

5.4.2 การปฏิบัติ

ตาราง 13 ค่ามัธยฐานและพิสัยระหว่างควอไทล์ของเกณฑ์ประเมินด้านการสนับสนุนส่งเสริมการใช้หลักสูตรในมิติการปฏิบัติที่ได้จากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ

เกณฑ์	มัธยฐาน	พิสัยระหว่างควอไทล์
<u>การพัฒนาความรู้ความสามารถของครู</u>		
8. มีการพัฒนาครูด้านการนิเทศ ติดตามและประเมินการใช้หลักสูตร	4.40	1.04
<u>การสนับสนุนและเอื้ออำนวยความสะดวก</u>		
9. มีการสนับสนุนส่งเสริมให้คณะกรรมการนิเทศ หมวดวิชาดำเนินงานนิเทศ ติดตามและประเมินการใช้หลักสูตรด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง	4.73	0.90
10. สนับสนุนให้มีการนำผลงานนิเทศ ติดตาม และประเมินการใช้หลักสูตรไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง	4.83	0.67
11. มีการประชาสัมพันธ์งานการใช้หลักสูตรของโรงเรียนให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องได้ทราบโดยทั่วถึง	4.73	0.90
<u>การดำเนินงานนิเทศ ติดตามและประเมินผล</u>		
12. มีการประชุมคณะกรรมการดำเนินงานนิเทศ ติดตามและประเมินการใช้หลักสูตรอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง	4.67	0.96
13. จัดให้มีการนิเทศ ติดตาม และประเมินการใช้หลักสูตรเพื่อการปรับปรุงพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง	4.83	0.67
14. จัดกิจกรรมนิเทศการใช้หลักสูตรภายในโรงเรียน ในลักษณะต่าง ๆ ดังต่อไปนี้		
14.1 มีการประชุมอบรมสัมมนา ประชุมปฏิบัติการเกี่ยวกับงานการใช้หลักสูตรอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง	4.40	0.99

ตาราง 13 (ต่อ)

เกณฑ์	มัชฌิมา	พิสัยระหว่างควอไทล์
14.2 มีการเชิญวิทยากรภายนอกมาให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้หลักสูตรแก่ครูอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง	4.16	0.67
14.3 จัดเอกสารเสริมความรู้ที่เกี่ยวกับการใช้หลักสูตรให้แก่ครูอย่างสม่ำเสมอ	4.34	0.96
14.4 นำคณะครูไปศึกษาดูงานที่เกี่ยวกับการใช้หลักสูตรที่โรงเรียนอื่น อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง	4.21	0.81
15. ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ และ/หรือหัวหน้าหมวดวิชาให้การนิเทศ ติดตามผลการใช้หลักสูตรภายในโรงเรียน และหมวดวิชาอย่างสม่ำเสมอ	4.91	0.59
16. มีการบันทึกเกี่ยวกับสิ่งที่ได้ให้การนิเทศ ติดตามผลไปแล้วตลอดจน ปัญหาและความต้องการด้านการนิเทศ ติดตามผล	4.66	0.96

จากตาราง 13 แสดงว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันว่า เกณฑ์ด้านการสนับสนุนการใช้หลักสูตรในมิติการปฏิบัติ สมควรใช้เป็นเกณฑ์ ($3.50 < Md < 4.50$) หรือสมควรใช้เป็นเกณฑ์อย่างยิ่ง ($Md \geq 4.50$) ทุกข้อ

สำหรับเกณฑ์ที่ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่า สมควรใช้เป็นเกณฑ์อย่างยิ่งในมิติการปฏิบัติที่มีค่ามัชฌิมาสูงสุด ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ และ/หรือหัวหน้าหมวดวิชาให้การนิเทศ ติดตามผลการใช้หลักสูตรภายในโรงเรียนและหมวดวิชาอย่างสม่ำเสมอ รองลงมาได้แก่ สนับสนุนให้มีการนำผลงานการนิเทศ ติดตามและประเมินการใช้หลักสูตรไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง และจัดให้มีการนิเทศ ติดตามและประเมินการใช้หลักสูตรเพื่อการพัฒนาปรับปรุงพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง

5.4.3 ผลผลิต

ตาราง 14 ค่ามัชฌฐานและพิสัยระหว่างควอไทล์ของเกณฑ์ประเมินด้านการสนับสนุนส่งเสริม
การใช้หลักสูตรในมิติผลผลิตที่ได้จากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ

เกณฑ์	มัชฌฐาน	พิสัยระหว่าง ควอไทล์
<u>ปริมาณและคุณภาพของการดำเนินงาน</u>		
17. ผลการดำเนินงานนิเทศการใช้หลักสูตรภายในโรงเรียนหรือมหาวิทยาลัย อยู่ในเกณฑ์ดี อย่างน้อยระดับ 4 จากสเกล 5	4.94	0.56
18. ครูผู้รับการนิเทศอย่างน้อยร้อยละ 60 มีคุณลักษณะในการปฏิบัติงานดี อย่างน้อยระดับ 4 จากสเกล 5 โดยพิจารณาจาก		
18.1 ความรู้ ความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	4.73	0.90
18.2 มีการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอน	4.78	0.81
18.3 มีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน	4.73	0.90
18.4 การให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมทางวิชาการของ โรงเรียน หรือมหาวิทยาลัย	4.66	0.96
19. บรรยากาศในการทำงานร่วมกันของครูภายในโรงเรียนอยู่ในเกณฑ์ดี อย่างน้อยระดับ 4 จากสเกล 5	4.97	0.53
20. ผลการใช้หลักสูตรของโรงเรียนโดยภาพรวม อยู่ในเกณฑ์ดีอย่างน้อย ระดับ 4 จากสเกล 5 โดยพิจารณาจาก		
20.1 การบริหารหลักสูตร การบริการหลักสูตร การจัดการเรียน การสอน และการสนับสนุนส่งเสริมการใช้หลักสูตร	4.97	0.53
20.2 ครูจัดกิจกรรมการเรียนให้บรรลุตามจุดหมายของหลักสูตรและ จุดประสงค์การเรียนรู้	4.97	0.53
20.3 นักเรียนได้รับการพัฒนาและมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่ หลักสูตรกำหนดไว้	4.97	0.53

จากตาราง 19 แสดงว่า ผู้เชี่ยวชาญเห็นความเห็นสอดคล้องกันว่า เกณฑ์ด้านการสนับสนุนส่งเสริมการใช้หลักสูตรในมิติดผลผลิต สมควรใช้เป็นเกณฑ์ ($3.50 < Md < 4.50$) หรือสมควรใช้เป็นเกณฑ์อย่างอื่น ($Md \geq 4.50$) ทุกข้อ

สำหรับเกณฑ์ที่ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่า สมควรใช้เป็นเกณฑ์อย่างอื่นในมิติดผลผลิตที่มีค่ามัธยฐานสูงสุด ได้แก่ บรรยาภาศในการทำงานร่วมกันของครูภายในโรงเรียนอยู่ในเกณฑ์ดี อย่างน้อยระดับ 4 จากสเกล 5 ผลการใช้หลักสูตรของโรงเรียนโดยภาพรวมอยู่ในเกณฑ์ดี อย่างน้อยระดับ 4 จากสเกล 5 โดยพิจารณาจาก (1) การบริหารหลักสูตร การบริการหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการสนับสนุนส่งเสริมการใช้หลักสูตร (2) ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้บรรลุตามจุดหมายของหลักสูตรและจุดประสงค์การเรียนรู้ (3) นักเรียนได้รับการพัฒนาและมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่หลักสูตรกำหนดไว้ รองลงมาได้แก่ ผลการดำเนินงานนิเทศการใช้หลักสูตรภายในโรงเรียนหรือหมวดวิชาอยู่ในเกณฑ์ดีอย่างน้อยระดับ 4 จากสเกล 5

6. การดำเนินการประเมินตนเอง

การดำเนินการประเมินตนเอง กำหนดไว้เป็นองค์ประกอบหนึ่งในระบบการประเมิน ก็เพื่อให้บุคลากรของโรงเรียนได้เห็นแนวทาง ขั้นตอน วิธีดำเนินการ และสามารถดำเนินการประเมินการใช้หลักสูตรด้วยตนเองได้ ในขั้นตอนนี้ได้เสนอให้เห็นว่า ใครควรเป็นผู้ประเมินการใช้หลักสูตรภายในโรงเรียน ดำเนินการประเมินอย่างไร เก็บรวบรวมข้อมูลอย่างไร ด้วยเครื่องมืออะไร วิเคราะห์ข้อมูล และสรุปผลการประเมินอย่างไร รายละเอียดของการดำเนินการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตร มีดังนี้

6.1 ผู้ทำหน้าที่ประเมิน โดยหลักการของการประเมินตนเองของโรงเรียน ถือว่าผู้ปฏิบัติงานในโรงเรียนเป็นผู้ประเมิน ดังนั้นผู้ทำหน้าที่ประเมินการใช้หลักสูตรด้วยตนเองของโรงเรียน จึงควรประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ หัวหน้าหมวดวิชา และครูผู้สอน ซึ่งต้องร่วมมือกันดำเนินการประเมินการใช้หลักสูตรของโรงเรียน ทั้งในส่วนของการที่ตนเองรับผิดชอบโดยตรง และงานที่ตนเองมีส่วนเกี่ยวข้อง โดยกำหนดบทบาท หน้าที่ ตามภาระงานที่ตนเองรับผิดชอบและเกี่ยวข้อง ดังนี้

ผู้บริหารโรงเรียน ควรมีบทบาทและหน้าที่ 5 ประการ คือ เป็นผู้ริเริ่มการประเมิน เป็นผู้สนับสนุนการประเมิน เป็นผู้ประเมินและร่วมดำเนินการประเมิน เป็นผู้กำกับดูแลการประเมิน และเป็นผู้ใช้ผลการประเมิน

ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ ควรมีบทบาทและหน้าที่ 4 ประการ คือ เป็นผู้ประเมินและร่วมดำเนินการประเมิน เป็นผู้ประสานงานการประเมิน เป็นผู้ส่งเสริมการประเมิน และเป็นผู้ใช้ผลการประเมิน

หัวหน้าหมวดวิชา ควรมีบทบาทและหน้าที่ 3 ประการ คือ เป็นผู้ประเมินและร่วมดำเนินการประเมิน เป็นผู้ส่งเสริมและประสานงาน และเป็นผู้ใช้ผลการประเมิน

ครูผู้สอน ควรมีบทบาทและหน้าที่ 2 ประการ คือ เป็นผู้ประเมินและร่วมดำเนินการประเมิน และเป็นผู้ใช้ผลการประเมิน

6.2 การวางแผนการประเมิน ในการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตรของโรงเรียน ต้องมีการวางแผนการประเมินให้รอบคอบ รัดกุม โดยมีขั้นตอนดำเนินการวางแผนการประเมินดังนี้ กำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมิน กำหนดงานหรือสิ่งที่มุ่งประเมิน กำหนดเกณฑ์ในการประเมิน กำหนดข้อมูลที่ต้องการ กำหนดแหล่งข้อมูล กำหนดวิธีรวบรวมข้อมูล กำหนดวิธีวิเคราะห์ข้อมูล และสรุปผลการประเมิน

6.3 เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน ได้สร้างขึ้นมาให้มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับขอบข่ายของงานและเกณฑ์ประเมินการใช้หลักสูตรในแต่ละมิติของงานทุกด้าน และได้จัดทำคู่มือการใช้เครื่องมืออย่างละเอียด (คู่มือการใช้ระบบการประเมินตนเอง เล่มที่ 3) เพื่อให้ผู้ประเมินสามารถดำเนินการประเมินการใช้หลักสูตรด้วยตนเองได้ เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตรมีทั้งหมด 4 แบบ ดังนี้คือ

6.3.1 แบบประเมินตนเองในการใช้หลักสูตรสำหรับโรงเรียน

6.3.2 แบบประเมินตนเองในการใช้หลักสูตรสำหรับหมวดวิชา

6.3.3 แบบสอบถามความคิดเห็นของครูต่อการดำเนินการใช้หลักสูตรของโรงเรียนหรือหมวดวิชา

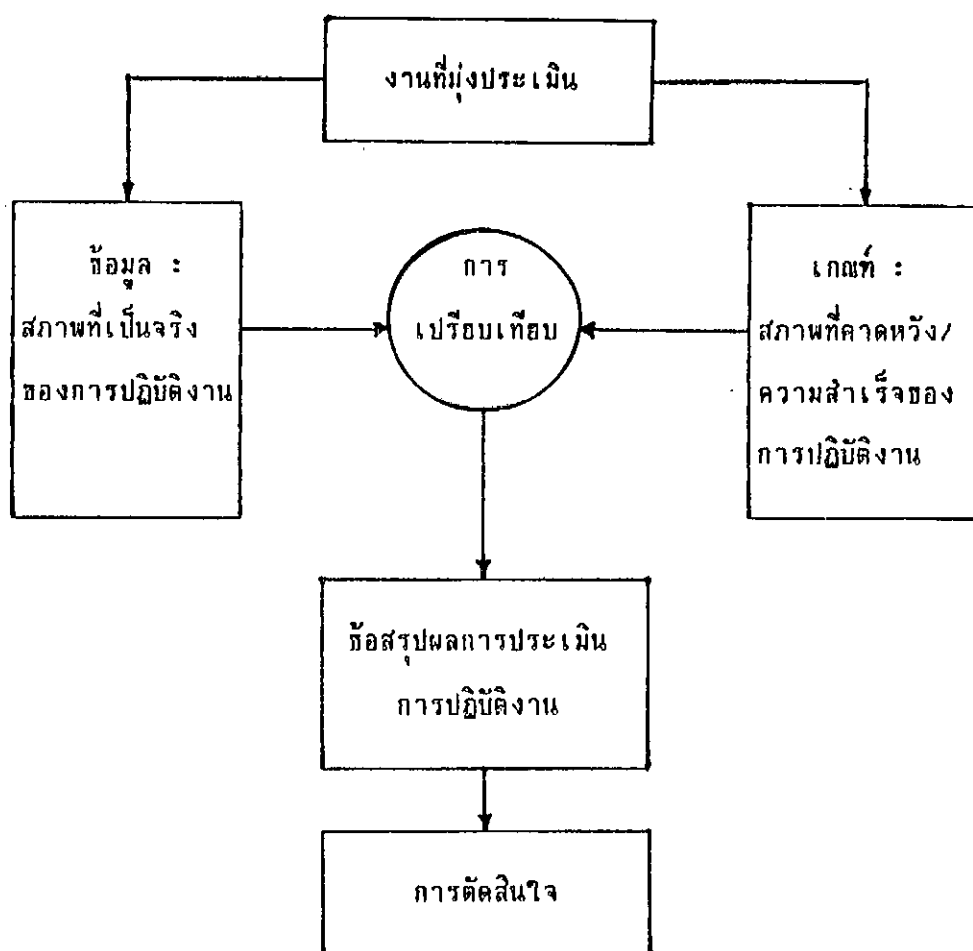
6.3.4 แบบประเมินตนเองในการจัดการเรียนการสอนของครู

6.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการประเมินตนเอง บุคคลที่ทำหน้าที่หลักในการเก็บรวบรวมข้อมูลก็คือ ผู้ปฏิบัติงานหรือผู้ทำหน้าที่ประเมินการปฏิบัติงานของตนเอง ซึ่งต้องแสวงหา รวบรวมข้อมูล ทั้งจากแหล่งข้อมูลภายในและภายนอกตนเอง ข้อมูลภายในตนก็คือ ข้อมูลที่ผู้ปฏิบัติงาน/ผู้ประเมินตนเองได้ใช้สถิติ ปัญหา ความดีและความบริสุทธิ์ใจ พิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบแล้ว ส่วนข้อมูลภายนอกตนก็คือข้อมูลส่วนที่ได้รับหรือสอบถามจากผู้อื่นทั้งในเชิงความคิดเห็น ข้อวิจารณ์ และข้อเสนอแนะต่าง ๆ การเก็บรวบรวมข้อมูลควรใช้เทคนิควิธีหลาย ๆ วิธีประกอบกัน เช่น การบันทึกข้อมูลสะสมให้เป็นระบบอย่างต่อเนื่อง การสนทนาพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการกับผู้ที่เกี่ยวข้อง การประชุมปรึกษาหารือของคณะทำงานต่าง ๆ การสังเกต และการสอบถาม ความเครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน หรืออาศัยข้อมูลสถิติ สารสนเทศ หรือหลักฐานต่าง ๆ ที่มีอยู่หรือจัดเก็บไว้ตามกระบวนการปฏิบัติงานปกติ หลักการที่สำคัญในการเก็บรวบรวมข้อมูลก็คือ ต้องให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง ตรงประเด็น มีความสมบูรณ์ครบถ้วน เป็นข้อมูลที่ทันสมัยหรือเป็นปัจจุบัน กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตร ต้องพยายาม สอดแทรก หรือบูรณาการให้อยู่ในกระบวนการปฏิบัติงานการใช้หลักสูตรของโรงเรียนในลักษณะ เป็นการสะสมข้อมูลอยู่ตลอดเวลาของการปฏิบัติงานการใช้หลักสูตร

6.5 การวิเคราะห์ข้อมูล วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลต้องพิจารณาให้สอดคล้องกับ ชนิดของข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ ซึ่งทำได้ 2 วิธี คือ ข้อมูลเชิงปริมาณ วิเคราะห์โดยใช้สถิติ เช่น การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เป็นต้น ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพหรือเชิงคุณลักษณะ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

6.6 การสรุปผลการประเมิน จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล เมื่อนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ประเมินการใช้หลักสูตร ก็สามารถลงข้อสรุปเกี่ยวกับการประเมินการปฏิบัติงาน การใช้หลักสูตรได้ และนำไปใช้ในการตัดสินใจเพื่อการปรับปรุงและพัฒนางานการใช้หลักสูตร ของโรงเรียนต่อไป ความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประกอบของการสรุปผลการประเมินตนเอง แสดงได้ดังภาพประกอบ 33

ภาพประกอบ 33 ส่วนประกอบของการสรุปผลการประเมินตนเอง

7. การนำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุงและพัฒนางาน

การนำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุงและพัฒนางาน เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของระบบการประเมินตนเอง เพราะเป็นขั้นตอนที่นำข้อมูลสารสนเทศที่ได้จากการประเมินตนเองไปใช้ในการตัดสินใจเพื่อการบริหารและวางแผนในการปรับปรุงและพัฒนางานการใช้หลักสูตรของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การนำผลประเมินไปใช้เพื่อการปรับปรุงและพัฒนางานนั้นสามารถดำเนินการได้ 3 แนวทาง ดังต่อไปนี้

1. ผู้ปฏิบัติงานสามารถนำผลการประเมินไปใช้ในการตัดสินใจเพื่อการปรับปรุงและพัฒนางานการใช้หลักสูตรในส่วนที่ตนเองรับผิดชอบได้โดยทันที

2. ผู้ปฏิบัติงานอาจนำข้อมูลสารสนเทศที่ได้จากการประเมินตนเองเสนอต่อกลุ่มผู้ร่วมงาน หัวหน้าหมวดวิชา คณะกรรมการบริหารงานวิชาการ หรือผู้บริหารโรงเรียน เพื่อขอความสนับสนุนและช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ที่จะร่วมกันปรับปรุงและพัฒนางานการใช้หลักสูตรของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3. โรงเรียนสามารถใช้ผลการประเมินตนเองเป็นหลักฐานอ้างอิงเพื่อขอความสนับสนุน และช่วยเหลือด้านปัจจัยต่าง ๆ เช่น วัสดุ อุปกรณ์ งบประมาณ เอกสารหลักสูตร สื่อการเรียนการสอน และการนิเทศของศึกษานิเทศก์ นักวิชาการ หรือวิทยากร จากกรมสามัญศึกษา กรมวิชาการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การปรับปรุงและพัฒนางานการใช้หลักสูตรของโรงเรียนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ในการนำผลการประเมินตนเองไปใช้เพื่อการปรับปรุงและพัฒนางานการใช้หลักสูตรของโรงเรียน ผู้ปฏิบัติงานหรือโรงเรียนต้องนำข้อมูลสารสนเทศย้อนกลับมาวิเคราะห์ภาระงานที่ยังมีปัญหาหรือทำได้ต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ แล้วหาแนวทางปรับปรุงและพัฒนางานให้ดีขึ้น และดำเนินการประเมินตนเองอีก ทำเช่นนี้อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง จนการดำเนินงานนั้นบรรลุตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ก็ย่อมส่งผลต่อประสิทธิภาพในการใช้หลักสูตรของโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยส่วนรวม

1.2 ผลการประเมินคุณภาพของระบบการประเมินตนเองและคู่มือการใช้ระบบการประเมินตนเอง

จากระบบการประเมินตนเองที่สร้างขึ้น โดยมีองค์ประกอบของระบบ โครงสร้าง แสดงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของระบบ และรายละเอียดของแต่ละองค์ประกอบของระบบ การประเมิน ผู้วิจัยได้จัดทำคู่มือการใช้ระบบการประเมินตนเอง แล้วเสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร ด้านการประเมินผลการศึกษา และผู้มีประสบการณ์ด้านการใช้หลักสูตร การนิเทศ ติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตร จำนวน 14 คน เป็นผู้ประเมินคุณภาพของระบบการประเมินตนเองและคู่มือการใช้ระบบการประเมินตนเองในด้านความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ ความครอบคลุม และปัญหาหรือผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้น จากการนำระบบการประเมินดังกล่าวนี้ไปใช้ ผลการประเมินคุณภาพของระบบการประเมินตนเอง และคู่มือการใช้ระบบการประเมินตนเอง แสดงดังตาราง 15 และ 16 ตามลำดับ

ตาราง 15 ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อระบบการประเมินตนเอง

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
<u>ด้านความเหมาะสม</u>			
1. องค์ประกอบของระบบการประเมินมีความเหมาะสม	2.73	0.46	มาก
2. โครงสร้างแสดงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของระบบการประเมินมีความเหมาะสม	2.80	0.41	มาก
3. ระบบการประเมินนี้สามารถทำความเข้าใจได้ง่าย	2.13	0.35	ปานกลาง
4. ระบบการประเมินนี้เหมาะสมกับระบบการบริหารงานหรือการปฏิบัติงานของโรงเรียน	2.80	0.41	มาก
5. ระบบการประเมินนี้มีความสอดคล้องกับแนวนโยบายการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาสู่โรงเรียน	2.80	0.41	มาก
6. ระบบการประเมินนี้สะดวกต่อการนำไปใช้ดำเนินการประเมินการใช้หลักสูตร	2.40	0.56	ปานกลาง
<u>ด้านความเป็นไปได้</u>			
7. ระบบการประเมินนี้สามารถนำไปใช้ดำเนินการประเมินการใช้หลักสูตรได้จริง	2.67	0.49	มาก
<u>ด้านความเป็นประโยชน์</u>			
8. ระบบการประเมินนี้ช่วยให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงและพัฒนางานการใช้หลักสูตรของโรงเรียน	3.00	0.00	มาก
9. เมื่อเปรียบเทียบกับประโยชน์ที่จะได้รับ การใช้ระบบการประเมินนี้จะคุ้มค่ากับเวลาในการดำเนินการ	2.80	0.41	มาก
10. ความพึงพอใจต่อระบบการประเมิน	2.73	0.46	มาก

ตาราง 15 (ต่อ)

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
<u>ด้านความครอบคลุม</u>			
11. ระบบการประเมินนี้ช่วยให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่ครอบคลุม ครบถ้วน เพียงพอต่อการตัดสินใจเพื่อการปรับปรุงและพัฒนางานการใช้หลักสูตรของโรงเรียน	2.80	0.41	มาก
<u>ด้านปัญหา</u>			
12. ปัญหาที่คาดว่าจะเกิดขึ้นถ้านำระบบการประเมินนี้ไปใช้ในโรงเรียนมัธยมศึกษา	1.80	0.41	ปานกลาง

จากตาราง 15 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่า ระบบการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตรที่สร้างขึ้นมีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ มีประโยชน์ และมีความครอบคลุมอยู่ในระดับมากทุกรายการ ยกเว้น 3 รายการ ที่ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นในระดับปานกลาง ได้แก่ ความยากง่ายในการทำความเข้าใจต่อระบบการประเมิน ความสะดวกต่อการนำระบบการประเมินไปใช้ และปัญหาที่คาดว่าจะเกิดขึ้นถ้านำระบบการประเมินนี้ไปใช้ในโรงเรียนมัธยมศึกษา

ตาราง 16 ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อคู่มือการใช้ระบบการประเมินตนเอง

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
<u>ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร</u>			
1. จุดมุ่งหมายมีความครอบคลุม	2.87	0.52	มาก
2. จุดมุ่งหมายมีความชัดเจน	2.80	0.41	มาก
3. เนื้อหาสาระมีความครอบคลุม	2.73	0.59	มาก
4. เนื้อหาสาระมีความชัดเจน	2.67	0.49	มาก
5. กิจกรรมมีความเหมาะสม	2.53	0.64	มาก
<u>สาระของระบบการประเมินตนเอง</u>			
6. จุดมุ่งหมายมีความครอบคลุม	2.80	0.41	มาก
7. จุดมุ่งหมายมีความชัดเจน	2.73	0.46	มาก
8. เนื้อหาสาระมีความครอบคลุม	2.80	0.41	มาก
9. เนื้อหาสาระมีความชัดเจน	2.60	0.63	มาก
10. กิจกรรมมีความเหมาะสม	2.60	0.63	มาก
<u>รายละเอียดในแต่ละองค์ประกอบของระบบการประเมินตนเอง</u>			
11. วัตถุประสงค์ของการประเมินตนเองมีความชัดเจน	2.80	0.41	มาก
12. บทบาท/ความสำคัญของการประเมินตนเองมีความชัดเจน	2.87	0.35	มาก
13. หลักการของการประเมินตนเองมีความเหมาะสม	2.67	0.49	มาก
14. หลักการของการประเมินตนเองมีความชัดเจน	2.67	0.49	มาก

ตาราง 16 (ต่อ)

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
15. ชอบทำและรายการประเมินมีความครอบคลุม	3.00	0.00	มาก
16. ชอบทำและรายการประเมินมีความชัดเจน	2.93	0.25	มาก
17. เกณฑ์ในการประเมินมีความครอบคลุม	3.00	0.00	มาก
18. เกณฑ์ในการประเมินมีความชัดเจน	2.67	0.49	มาก
19. บทบาทของผู้ทำหน้าที่ประเมินมีความเหมาะสม	2.87	0.35	มาก
20. บทบาทของผู้ทำหน้าที่ประเมินมีความชัดเจน	2.80	0.41	มาก
21. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินมีความเหมาะสม	2.67	0.49	มาก
22. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินใช้ได้สะดวก	2.67	0.62	มาก
23. วิธีการรวบรวมข้อมูลมีความเหมาะสม	2.87	0.35	มาก
24. วิธีการรวบรวมข้อมูลมีความชัดเจน	2.87	0.35	มาก
25. วิธีวิเคราะห์ข้อมูลมีความเหมาะสม	2.87	0.35	มาก
26. วิธีวิเคราะห์ข้อมูลมีความชัดเจน	2.67	0.49	มาก
27. การนำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุงและพัฒนางาน มีความชัดเจน	2.67	0.49	มาก
28. กิจกรรมให้ผู้อ่านได้ปฏิบัติมีความเหมาะสม	2.87	0.35	มาก
29. แนวคำตอบของแต่ละกิจกรรมมีความชัดเจน	2.87	0.35	มาก
<u>แผนการประเมินการใช้หลักสูตร</u>			
30. เนื้อหาสาระในแผนการประเมิน มีความชัดเจน	2.87	0.35	มาก
31. ส่วนประกอบของแผนการประเมิน มีความเหมาะสม	2.87	0.35	มาก
32. การนำแผนการประเมินไปใช้ได้สะดวก	2.80	0.41	มาก

จากตาราง 16 แสดงว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นต่อคู่มือการใช้ระบบการประเมินตนเองอยู่ในระดับมากทุกรายการ โดยเห็นว่ามียุคมุ่งหมายและเนื้อหาสาระที่ครอบคลุมชัดเจนมาก กิจกรรมฝึกปฏิบัติและแนวคำตอบที่กำหนดไว้มีความเหมาะสมและชัดเจนมาก วัตถุประสงค์และความสำคัญของการประเมินมีความชัดเจนมาก หลักการของการประเมิน บทบาทของผู้ทำหน้าที่ประเมิน วิธีการรวบรวมข้อมูล วิธีวิเคราะห์ข้อมูล ส่วนประกอบของแผนการประเมิน และเนื้อหาสาระในแผนการประเมิน มีความเหมาะสมและชัดเจนมาก แผนการประเมินนำไปใช้ได้สะดวกมาก รายการประเมินและเกณฑ์ในการประเมินมีความครอบคลุมและชัดเจนมาก เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินมีความเหมาะสมและนำไปใช้ได้สะดวกมาก

จากผลการประเมินคุณภาพของระบบการประเมินตนเองและคู่มือการใช้ระบบการประเมินตนเอง และข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยได้นำมาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขระบบการประเมินตนเองและคู่มือการใช้ระบบการประเมินตนเองให้มีคุณภาพและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น เพื่อนำไปทดลองใช้ในสถานการณ์จริงต่อไป

สำหรับคู่มือการใช้ระบบการประเมินตนเองที่ผู้วิจัยได้จัดทำขึ้นและได้ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญแล้วนั้น เป็นเอกสารที่ประกอบด้วยสาระสำคัญเกี่ยวกับการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตรของโรงเรียน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานในโรงเรียนมัธยมศึกษาใช้ศึกษาค้นคว้าตนเองและนำไปใช้เป็นแนวทางในการประเมินการปฏิบัติงานการใช้หลักสูตรในส่วนที่ตนเองรับผิดชอบได้

คู่มือการใช้ระบบการประเมินตนเองชุดนี้ มีจุดมุ่งหมายที่สำคัญเพื่อให้ผู้อ่านได้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องต่อไปนี้

1. ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร
2. แนวคิดพื้นฐานในการประเมินตนเอง
3. วัตถุประสงค์ของการประเมินตนเอง
4. บทบาท/ความสำคัญของการประเมินตนเอง
5. หลักการของการประเมินตนเอง
6. ทบอทำงานและสิ่งที่มุ่งประเมิน
7. เกณฑ์ในการประเมิน
8. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน
9. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

10. วิธีวิเคราะห์ข้อมูล

11. การนำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุงและพัฒนางาน

คู่มือการใช้ระบบการประเมินตนเองชุดนี้ ประกอบด้วยเอกสาร 4 เล่ม มีสาระโดยสรุป (รายละเอียดในภาคผนวก) ดังนี้

เล่มที่ 1 ระบบการประเมินตนเองประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ ดังนี้คือ เนื้อหาสาระความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตร ตั้งแต่ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร แนวคิดพื้นฐานในการประเมินตนเอง วัตถุประสงค์ ความสำคัญ และหลักการของการประเมินตนเอง งานที่มุ่งประเมิน เกณฑ์ในการประเมิน เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล วิธีวิเคราะห์ข้อมูลและการนำผลการประเมินไปใช้ รวมทั้งกิจกรรมฝึกปฏิบัติในแต่ละเนื้อหาพร้อมแนวคำตอบ ซึ่งเป็นเอกสารคู่มือที่ผู้ปฏิบัติงานในโรงเรียนมัธยมศึกษา สามารถศึกษาและเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง

เล่มที่ 2 เกณฑ์ประเมินการใช้หลักสูตร เป็นเอกสารที่ขยายความจากหัวข้อเกณฑ์ประเมินในเล่มที่ 1 เกณฑ์ประเมินนี้ได้พัฒนาขึ้นโดยวิธีการวิจัย โดยประยุกต์ใช้เทคนิคเคลฟาย ได้เกณฑ์ประเมินการใช้หลักสูตร 4 ด้าน คือ เกณฑ์ด้านการบริหารหลักสูตร เกณฑ์ด้านการบริการหลักสูตร เกณฑ์ด้านการจัดการเรียนการสอน และเกณฑ์ด้านการสนับสนุนส่งเสริมการใช้หลักสูตร โดยเกณฑ์แต่ละด้านได้จำแนกออกเป็น 3 มิติ คือ มิติปัจจัยเบื้องต้น มิติการปฏิบัติ และมิติผลลัพธ์

เล่มที่ 3 เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน เป็นเอกสารที่ขยายความเรื่องเครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน มีรายละเอียดของเครื่องมือและการใช้เครื่องมือทั้ง 4 แบบ ประกอบด้วย

1. แบบประเมินตนเองในการใช้หลักสูตรสำหรับโรงเรียน
2. แบบประเมินตนเองในการใช้หลักสูตรสำหรับมหาวิทยาลัย
3. แบบสอบถามความคิดเห็นของครูต่อการดำเนินงานการใช้หลักสูตรของโรงเรียนหรือมหาวิทยาลัย
4. แบบประเมินตนเองในการจัดการเรียนการสอนของครู

เล่มที่ 4 แผนการประเมินการใช้หลักสูตร ในเล่มนี้กล่าวถึงขั้นตอนการวางแผนการประเมิน และรายละเอียดในส่วนประกอบของแผนการประเมินงานทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วย

1. กำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมิน
2. กำหนดงานหรือสิ่งที่มุ่งประเมิน
3. กำหนดข้อมูลที่ต้องการในแต่ละงานที่มุ่งประเมิน
4. กำหนดเกณฑ์ในการประเมิน
5. กำหนดแหล่งข้อมูลหรือบุคคลสำคัญที่ช่วยให้ได้ข้อมูลตรงกับข้อมูลที่ต้องการหรือเกณฑ์ในการประเมิน
6. กำหนดวิธีวัดหรือรวบรวมข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลตามที่ต้องการโดยเก็บหรือวัดจากแหล่งข้อมูลเหล่านั้น
7. กำหนดวิธีวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล

ตอนที่ 2 ผลการประเมินระบบการประเมินตนเอง

การประเมินระบบการประเมินตนเอง จากการทดลองใช้ในโรงเรียนมัธยมศึกษา 3 โรงเรียน คือ โรงเรียนเบญจมราชานุสรณ์ โรงเรียนพลเจริญวิทยาคม และโรงเรียนวัดสระเกศ มีจุดมุ่งหมายที่สำคัญเพื่อประเมินความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ ความเหมาะสม ความครอบคลุมและความพึงพอใจ ตลอดจนปัญหา ผลสืบเนื่องที่เกิดจากการทดลองใช้ระบบการประเมิน ผลการประเมินระบบการประเมินตนเองได้นำเสนอเป็น 4 ส่วนตามลำดับ ดังนี้

- 2.1 ผลการประเมินการรับรู้ของผู้ทดลองใช้ระบบการประเมินตนเอง
- 2.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นต่อเกณฑ์ประเมินการใช้หลักสูตรของผู้ทดลองใช้ระบบการประเมิน
- 2.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นต่อระบบการประเมินตนเองของผู้ทดลองใช้ระบบการประเมิน
- 2.4 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการนำระบบการประเมินตนเองไปใช้

2.1 ผลการประเมินการเรียนรู้ของผู้ทดลองใช้ระบบการประเมินตนเอง

ก่อนและหลังการทดลองใช้ระบบการประเมินตนเอง ได้มีการประเมินการเรียนรู้เกี่ยวกับการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตรของผู้ทดลองใช้ระบบการประเมินผลการเปรียบเทียบการเรียนรู้ ดังปรากฏในตาราง 17

ตาราง 17 เปรียบเทียบผลการเรียนรู้เรื่องการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตรก่อนและหลังการทดลองใช้ระบบการประเมิน

โรงเรียน	n	ก่อนทดลอง		หลังทดลอง		ED	ED ²	t
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.			
เบญจมาชานุสรณ์	61	14.82	4.96	21.98	4.83	433	3227	34.67**
พลเจริญวิทยาคม	39	19.03	4.03	24.33	4.77	224	2077	8.04**
วัดสระเกษ	32	13.69	4.17	19.96	3.89	201	1745	9.07**
รวม	132	15.77	4.92	22.19	4.84	858	7049	21.68**

**P < .01

จากตาราง 17 พบว่า หลังการทดลองใช้ระบบการประเมินตนเอง ผู้ทดลองใช้ระบบการประเมิน มีการเรียนรู้เรื่องการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตรสูงกว่าก่อนทดลองใช้ระบบการประเมินอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นต่อเกณฑ์ประเมินการใช้หลักสูตรของผู้ทดลองใช้ระบบการประเมิน

ความคิดเห็นต่อเกณฑ์ประเมินการใช้หลักสูตร ได้วิเคราะห์ผลในด้านความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ และความเหมาะสมของเกณฑ์ด้านการบริหารหลักสูตร การบริการหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการสนับสนุนส่งเสริมการใช้หลักสูตร ผลการวิเคราะห์ดังแสดงในตาราง 18 - 21 ส่วนความครอบคลุมของเกณฑ์แต่ละด้านได้เสนอไว้ตอนท้ายของตาราง

ตาราง 18 ความคิดเห็นต่อเกณฑ์ประเมินด้านการบริหารหลักสูตรของผู้ทดลองใช้ระบบการประเมิน

เกณฑ์	ความเป็นไปได้		ประโยชน์		ความเหมาะสม	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
1. ปัจจัยเบื้องต้น						
1.1 ผู้บริหารโรงเรียน/ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ/หัวหน้าหมวดวิชา						
1. ผู้บริหารโรงเรียน/ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ/หัวหน้าหมวดวิชา มีคุณลักษณะด้านการบริหารหลักสูตรที่ต้อยต่ำน้อยระดับ 4 จากสเกล 5 โดยพิจารณาจาก						
1.1 ความรู้ความเข้าใจในหลักการ จุดหมาย โครงสร้าง แนวดำเนินการและจุดเน้นของหลักสูตร	3.86	0.40	3.92	0.57	4.02	0.62
1.2 ความรู้ความสามารถในการบริหารหลักสูตร	3.98	0.62	4.02	0.71	3.88	0.56

ตาราง 18 (ต่อ)

เกณฑ์	ความเป็นไปได้		ประโยชน์		ความเหมาะสม	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
1.3 ความเข้าใจและสนใจใน ภาระงานการบริหารหลักสูตร ที่ตนเองรับผิดชอบ	3.92	0.63	4.00	0.61	3.76	0.62
1.4 การมีหลักการบริหารในการ ทำงาน	3.82	0.66	3.98	0.65	3.76	0.59
1.5 ความสามารถในการจัดการ การตัดสินใจและการแก้ปัญหา	3.68	0.79	3.93	0.82	3.76	0.80
1.6 ความตั้งใจในการทำงานเพื่อ ส่วนรวมและสามารถอุทิศ เวลารับผิดชอบต่องานได้เต็มที่	3.94	0.71	3.94	0.77	3.80	0.76
1.2 สิ่งสนับสนุนและเลือกอำนวยความสะดวก						
2. มีเครื่องอำนวยความสะดวกใน การบริหารหลักสูตรพร้อมตามความ จำเป็น เช่น วัสดุ ครุภัณฑ์ อุปกรณ์ ต่าง ๆ เป็นต้น	3.64	0.69	3.90	0.81	3.88	0.82
3. มีเอกสารและแหล่งความรู้สำหรับ การศึกษาค้นคว้าด้านการบริหาร หลักสูตร คู่มือการบริหารหลักสูตร คู่มือการบริหารโรงเรียนมัธยม ศึกษา เป็นต้น	3.80	0.73	4.04	0.83	4.04	0.81

ตาราง 18 (ต่อ)

เกณฑ์	ความเป็นไปได้		ประโยชน์		ความเหมาะสม	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
2. การปฏิบัติ						
2.1 การเปิดวิชาเลือกเสรี						
4. มีการเปิดวิชาเลือกเสรีอย่างกว้างขวางและเหมาะสม โดยพิจารณาจาก						
4.1 มีการสำรวจความต้องการความถนัด และความสนใจของนักเรียนก่อนเปิดวิชาเลือกเสรี	3.74	1.08	3.94	0.96	4.04	0.97
4.2 มีการสำรวจ/ประเมินความพร้อมของโรงเรียนในด้านบุคลากร วัสดุอุปกรณ์และอาคารสถานที่ก่อนเปิดวิชาเลือกเสรี	3.61	0.99	3.88	0.92	3.98	0.96
4.3 มีการสำรวจแหล่งวิชาการสถานประกอบการและสถานประกอบอาชีพอิสระในท้องถิ่นก่อนเปิดวิชาเลือกเสรี	3.58	1.03	3.88	0.94	3.86	1.01
4.4 มีการใช้ข้อมูลสารสนเทศที่ได้จากการสำรวจประกอบการพิจารณาเปิดวิชาเลือกเสรี	3.55	0.90	3.80	0.95	3.68	0.94

ตาราง 18 (ต่อ)

เกณฑ์	ความเป็นไปได้		ประโยชน์		ความเหมาะสม	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
2.2 การจัดครูสอนและปฏิบัติงานอื่น						
5. มีการจัดครูสอนและปฏิบัติงานอื่นอย่างเหมาะสม โดยพิจารณาจาก						
5.1 การจัดให้ครูสอนตรงตามวุฒิความสามารถและประสบการณ์ของครู	3.82	1.00	3.90	0.81	4.00	0.90
5.2 การจัดจำนวนคาบสอนต่อสัปดาห์ที่ครูแต่ละคนให้เหมาะสมกับสภาพการปฏิบัติงานอื่น	3.64	0.75	4.04	0.75	3.78	0.71
5.3 การจัดให้ครูปฏิบัติงานอื่นตามความถนัดความสนใจและความสามารถของครู	3.82	0.87	4.06	0.74	3.90	0.84
5.4 มีแนวปฏิบัติและหลักฐานในการจัดครูสอนแทนอย่างชัดเจนและสามารถตรวจสอบได้	3.92	0.85	4.00	0.76	4.02	0.71

ตาราง 18 (ต่อ)

เกณฑ์	ความเป็นไปได้		ประโชชน์		ความเหมาะสม	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
2.3 การจัดการการสอน						
6. มีการจัดทำตารางสอนอย่างเหมาะสม โดยพิจารณาจาก						
6.1 การแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำตารางสอนที่ประกอบด้วยตัวแทนจากฝ่ายวิชาการและหมวดวิชาต่าง ๆ	3.82	0.87	3.90	0.91	3.80	0.88
6.2 การจัดเตรียมข้อมูลที่จะใช้ในการจัดทำตารางสอนให้ครบถ้วน เป็นหมวดหมู่และชัดเจน	3.72	0.88	3.86	0.88	3.86	0.83
6.3 การจัดการตารางสอนให้มีความยืดหยุ่นและเหมาะสมกับลักษณะธรรมชาติของรายวิชาหรือกลุ่มวิชา	3.76	0.74	4.12	0.80	3.92	0.83
6.4 การจัดให้มีศูนย์รวมตารางสอนทุกประเภทให้สามารถตรวจสอบและกำกับดูแลการสอนของครู ตลอดจนการใช้ห้องต่าง ๆ ได้โดยสะดวกรวดเร็ว	3.88	0.82	4.12	0.87	3.92	0.92

ตาราง 18 (ต่อ)

เกณฑ์	ความเป็นไปได้		ประโชชน์		ความเหมาะสม	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
2.4 กระบวนการบริหารหลักสูตร						
7. จัดระบบการบริหารงานวิชาการ และกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบ ของแต่ละฝ่ายแต่ละงานให้ชัดเจน	3.80	0.76	4.04	0.78	3.94	0.74
8. มีการจัดระบบ ข้อมูลสารสนเทศ สำหรับการบริหารงานวิชาการให้ เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ โดยพิจารณา จาก						
8.1 มีข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพ ของท้องถิ่นในด้านทรัพยากร เศรษฐกิจ อาชีพ ความต้อง การแหล่งวิชาการ สถาน ประกอบการและสถานประกอบ						
อาชีพอิสระ	3.66	0.85	3.94	0.91	3.96	0.97
8.2 มีข้อมูลเกี่ยวกับความพร้อม ของโรงเรียนในด้านบุคลากร วัสดุครุภัณฑ์ อุปกรณ์และ อาคารสถานที่	3.70	0.74	3.90	0.86	3.88	0.82
8.3 มีข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียน ในด้าน ความถนัดและความ สนใจ	3.54	0.81	3.84	0.82	3.82	0.96

ตาราง 10 - (ต่อ)

เกณฑ์	ความเป็นไปได้		ประโยชน์		ความเหมาะสม	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
9. จัดครูเข้ารับฝึกอบรมงานในแต่ละฝ่ายแต่ละงานตามความจำเป็นและเหมาะสม	3.68	0.68	3.80	0.70	3.62	0.78
10. มีคณะกรรมการบริหารงานวิชาการที่ประกอบด้วยครูจากฝ่ายและหมวดวิชาต่าง ๆ	3.86	0.90	3.84	0.89	3.76	0.85
11. มีการประชุมคณะกรรมการบริหารงานวิชาการอย่างเป็นทางการอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง	4.06	0.89	4.18	0.72	3.96	0.56
12. มีการประชุมครูแต่ละหมวดวิชาอย่างเป็นทางการ อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง	3.98	0.84	3.98	0.91	3.78	0.89
13. มีการบันทึกผลการประชุมของหมวดวิชา และคณะกรรมการบริหารงานวิชาการนำเสนอผู้บริหารโรงเรียนเพื่อรายงานสภาพปัจจุบัน/ปัญหาและผลการดำเนินงาน	3.98	0.77	3.86	0.81	3.84	0.82

ตาราง 18 (ต่อ)

เกณฑ์	ความเป็นไปได้		ประโยชน์		ความเหมาะสม	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
14. มีการจัดทำแผนงานโครงการ วิชาการ โดยพิจารณาจาก						
14.1 การให้ครูมีส่วนร่วมในการ จัดทำแผนงาน/แผนปฏิบัติการ ประจำปี/โครงการวิชาการ ของโรงเรียนหรือมหาวิทยาลัย	3.86	0.86	4.10	0.79	4.02	0.74
14.2 การมีแผนงานวิชาการ แผน ปฏิบัติการประจำปี โครงการ วิชาการและปฏิทินปฏิบัติงาน อย่างชัดเจน	4.10	0.84	4.06	0.93	3.98	0.87
14.3 การชี้แจงให้ครูทุกคนได้รับ ทราบแผนงานวิชาการ/ แผนปฏิบัติการประจำปี/ โครงการวิชาการและปฏิทิน ปฏิบัติงานอย่างทั่วถึง	3.86	0.95	3.88	0.87	3.88	0.75
15. มีการกำกับดูแลให้การดำเนินงาน เป็นไปตามแผนงานและโครงการที่ ได้วางไว้ตรงตามเวลาที่กำหนด	3.80	0.81	3.94	0.91	3.92	0.72
16. มีการติดตาม และประเมินผลการ ดำเนินงานเพื่อการปรับปรุงการ บริหารงานและการวางแผนงาน วิชาการในปีต่อไป	3.88	0.72	3.84	0.91	3.72	0.86

ตาราง 18 (ต่อ)

เกณฑ์	ความเป็นไปได้		ประโยชน์		ความเหมาะสม	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
2.5 พฤติกรรมในการบริหารงาน						
17. ผู้บริหารโรงเรียน/ผู้ช่วยผู้บริหาร ฝ่ายวิชาการ/หัวหน้าหมวดวิชา มีพฤติกรรมในการบริหารงานที่ดี อย่างน้อยระดับ 4 จากสเกล 5 โดยพิจารณาจาก						
17.1 การบริหารงานโดยการ ยึดนโยบาย แผนงานและ เป้าหมายเป็นหลัก	3.92	0.83	3.94	0.71	3.90	0.71
17.2 การสนับสนุนและส่งเสริม ให้บุคลากรได้ปฏิบัติงาน เต็มกำลังความรู้และ ความสามารถ	3.70	0.91	4.10	0.79	3.90	0.74
17.3 การยอมรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะและให้บุคลากร มีส่วนร่วมในการบริหาร งาน	3.76	0.82	3.96	0.88	3.92	0.88
17.4 การตัดสินใจและแก้ปัญหา โดยใช้เหตุผลและมีข้อมูล ที่ถูกต้อง	3.68	0.77	3.84	0.79	3.74	0.85

ตาราง 18 (ต่อ)

เกณฑ์	ความเป็นไปได้		ประโยชน์		ความเหมาะสม	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
17.5 การติดตามและประเมินผล การปฏิบัติงานของบุคลากร อย่างต่อเนื่อง	3.52	0.79	3.74	0.83	3.66	0.87
17.6 การพิจารณาความดีความ ชอบของบุคลากรจากผล การปฏิบัติงาน	3.50	0.95	3.74	0.88	3.68	0.98
3. ผลผลิต						
3.1 ปริมาณและคุณภาพของการบริหาร						
หลักสูตร						
18. คุณภาพของการเปิดวิชาเลือกเสรี โดยพิจารณาจาก						
18.1 มีความสอดคล้องกับจุดหมาย หลักการ โครงสร้าง และ แนวดำเนินการของ หลักสูตร	3.72	0.78	3.88	0.82	4.04	0.86
18.2 มีงานเลือก/รายวิชาเลือก หลากหลายสอดคล้องกับ สภาพและความต้องการ ของนักเรียนและท้องถิ่น	3.70	0.81	3.78	0.91	4.04	1.07

ตาราง 18 (ต่อ)

เกณฑ์	ความเป็นไปได้		ประโยชน์		ความเหมาะสม	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
18.3 มีงานเลือก/รายวิชาเลือก หลากหลายให้สนองความ ถนัดและความสนใจของ นักเรียน	3.76	0.77	3.90	0.93	3.96	0.97
18.4 มีแหล่งวิชาการและ ทรัพยากรในท้องถิ่นสนับสนุน การดำเนินงานได้	3.52	0.89	3.88	1.04	3.68	1.04
18.5 นักเรียนอย่างน้อยร้อยละ 80 ได้เลือกเรียนตาม ความต้องการ ความถนัด และความสนใจของตนเอง	3.72	0.83	3.76	0.96	3.82	0.94
19. คุณภาพของการจัดครูสอนและ ปฏิบัติงานอื่น โดยพิจารณาจาก						
19.1 ครูอย่างน้อยร้อยละ 80 ได้ปฏิบัติงานตามความถนัด ความสนใจและความ สามารถของตนเอง	3.76	0.89	3.76	0.96	3.66	0.89
19.2 ครูอย่างน้อยร้อยละ 80 มีความพอใจในภาระงาน ที่ได้รับมอบหมาย	3.56	0.73	3.72	0.78	3.68	0.68

ตาราง 18 (ต่อ)

เกณฑ์	ความเป็นไปได้		ประโยชน์		ความเหมาะสม	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
19.3 ครูอย่างน้อยร้อยละ 80 ปฏิบัติงานได้ผลดีตามแผน งานและหน้าที่ความรับผิดชอบ	3.68	0.74	3.98	0.71	3.90	0.68
20. คุณภาพของแผนงานและโครงการ วิชาการ โดยพิจารณาจาก						
20.1 วัดคุณค่าของแผนงาน โครงการมีความชัดเจน สามารถวัดได้ปฏิบัติได้	3.66	0.66	3.84	0.91	3.88	0.72
20.2 เป็นแผนงานและโครงการ ที่สนองตอบต่อการแก้ปัญหา หรือพัฒนางานวิชาการของ โรงเรียน	3.76	0.66	3.84	0.84	3.96	0.75
20.3 สามารถนำแผนงานและ โครงการไปดำเนินการ ได้จริง	3.70	0.74	3.84	0.91	3.86	0.70
21. ผลการดำเนินงานตามแผนงาน และโครงการ โดยพิจารณาจาก						
21.1 การดำเนินงานตามแผน งานและโครงการที่กำหนด ไว้ตรงตามเวลา	3.64	0.66	3.74	0.72	3.76	0.69

ตาราง 18 (ต่อ)

เกณฑ์	ความเป็นไปได้		ประโยชน์		ความเหมาะสม	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
21.2 การใช้ทรัพยากรที่จัดสรรให้ได้อย่างคุ้มค่าตรงตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์	3.80	0.64	3.78	0.98	3.80	0.64
21.3 มีผลงานบรรลุตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์	3.69	0.59	3.78	0.71	3.78	0.74

จากตาราง 18 พบว่า ผู้ทดลองใช้ระบบการประเมิน มีความเห็นว่าเกณฑ์ด้านการบริหารหลักสูตรทั้งมิติปัจจัยเบื้องต้น มิติการปฏิบัติและมิติผลผลิต มีความเป็นไปได้ มีประโยชน์ และมีความเหมาะสมตั้งแต่ระดับมากถึงขั้นไป ($\bar{X} \geq 3.50$) ทุกข้อ แสดงว่า เกณฑ์ด้านการบริหารหลักสูตรทุกข้อเป็นเกณฑ์ที่โรงเรียนหรือผู้ปฏิบัติงานสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง สอดคล้องความต้องการนำไปใช้ในการประเมินจริงได้ และมีความสอดคล้องกับหลักการ จุดหมาย แนวดำเนินการของหลักสูตรมัธยมศึกษา ไม่ขัดต่อนโยบาย ระเบียบปฏิบัติ และมีความเหมาะสมกับสภาพของการบริหารหรือการปฏิบัติงานของโรงเรียนมัธยมศึกษา

สำหรับความครอบคลุมของเกณฑ์นั้น ผู้ทดลองใช้ระบบการประเมิน เห็นว่า เกณฑ์ที่พัฒนาขึ้นนี้มีความครอบคลุมเพียงพอต่อการประเมินงานบริหารหลักสูตรของโรงเรียน

ตาราง 19 ความคิดเห็นต่อเกณฑ์ประเมินด้านการบริการหลักสูตรของผู้ทดลองใช้ระบบการประเมิน

เกณฑ์	ความเป็นไปได้		ประโยชน์		ความเหมาะสม	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
1. ปัจจัยเบื้องต้น						
1.1 การทราบปัญหาและความต้องการในการจัดบริการหลักสูตร						
1. มีข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการให้บริการ ปัญหาและความต้องการของครูในการใช้วัสดุอุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอนและเอกสารหลักสูตร โดยพิจารณาจาก						
1.1 ข้อมูลที่ได้จากการบันทึกสำรวจการให้บริการวัสดุอุปกรณ์สื่อการเรียนการสอนและเอกสารหลักสูตร	3.86	0.40	3.58	0.84	3.58	0.76
1.2 ข้อเสนอแนะที่ได้จากการประชุมสัมมนา การสอบถามครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง	3.98	0.62	3.80	0.76	3.58	0.84
1.3 ข้อมูล สารสนเทศที่ได้จากการติดตามประเมินผลการให้บริการวัสดุอุปกรณ์สื่อการเรียนการสอนและเอกสารหลักสูตร	3.92	0.63	3.68	0.87	3.58	0.81

ตาราง 19 (ต่อ)

เกณฑ์	ความเป็นไปได้		ประโยชน์		ความเหมาะสม	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
1.2 บุคลากร						
2. มีบุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ด้านล่าง ๆ เพียงพอตามความจำเป็นขั้นต่ำ คือ						
2.1 บรรณาธิการหรือเจ้าหน้าที่ ห้องสมุด สำหรับโรงเรียน ขนาดเล็ก ขนาดกลางและ ขนาดใหญ่อย่างน้อย 1 คน 2-3 คน และ 4-5 คน ตามลำดับ	3.82	0.66	3.74	0.75	3.64	0.66
2.2 บุคลากรที่ทำหน้าที่ให้บริการ วัสดุอุปกรณ์สำหรับโรงเรียน ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และ ขนาดใหญ่ อย่างน้อย 1 คน 2 คน และ 3 คน ตามลำดับ	3.68	0.79	3.76	0.82	3.74	0.80
2.3 ผู้รับผิดชอบ/ผู้ประสานงาน การผลิตและการให้บริการ วัสดุ อุปกรณ์และสื่อการเรียน การสอนของโรงเรียนและ/ หรือของแต่ละหมวดวิชา อย่างน้อย 1 คน	3.94	0.71	3.72	0.90	3.54	0.84

ตาราง 19 (ต่อ)

เกณฑ์	ความเป็นไปได้		ประโยชน์		ความเหมาะสม	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
1.3 สิ่งสนับสนุนและเอื้ออำนวยความสะดวก						
3. มีนโยบาย/แผนงาน/โครงการระบุชัดเจนเกี่ยวกับการจัดหาจัดทำและการให้บริการวัสดุ อุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน และเอกสารหลักสูตรต่าง ๆ	3.64	0.69	3.76	0.80	3.76	0.77
4. มีงบประมาณเพียงพอสำหรับการจัดหา จัดทำ อุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอนและเอกสารหลักสูตรต่างๆ	3.80	0.73	3.70	0.93	3.66	0.89
5. มีห้องหรือสถานที่เก็บอุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน และเอกสารหลักสูตรต่าง ๆ	3.74	1.08	3.70	0.97	3.58	0.97
6. มีห้องวิชาการหรือห้องสมุดที่เป็นศูนย์รวมเอกสารหลักสูตรและการสอนต่าง ๆ ที่ครูสามารถศึกษาค้นคว้าได้อย่างสะดวก	3.61	0.99	3.70	0.99	3.58	0.78
2. การปฏิบัติ						
2.1 การพัฒนาความรู้ความสามารถของครู						
7. มีการพัฒนาครูด้านการผลิตและการใช้อุปกรณ์ และสื่อการเรียนการสอน	3.61	1.03	3.88	0.85	3.78	0.84

ตาราง 19 (ต่อ)

เกณฑ์	ความเป็นไปได้		ประโชชน์		ความเหมาะสม	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
2.2 การสนับสนุนและเลือกอำนวยความสะดวก						
8. กำหนดนโยบายมุ่งมั่นเน้นให้แต่ละหมวดวิชามีผลงานการผลิตอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอนออกมาอย่างต่อเนื่องทุกปี	3.57	0.90	3.80	0.93	3.78	0.91
9. ผู้บริหารโรงเรียน/ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการและ/หรือหัวหน้าหมวดวิชาให้การนิเทศสนับสนุนและส่งเสริมให้ครูผลิตอุปกรณ์ และสื่อการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง	3.82	1.00	3.68	0.77	3.80	0.93
10. ประสานงานเพื่อขอรับการสนับสนุนช่วยเหลือด้านอุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอนและเอกสารหลักสูตรต่างๆ จากกรมเจ้าสังกัดหน่วยงานอื่นทั้งของรัฐและเอกชน	3.64	0.75	3.76	0.82	3.54	0.76
11. จัดให้ครูได้รับการนิเทศช่วยเหลือเกี่ยวกับการผลิตและการใช้อุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน จากศึกษานิเทศก์และนักวิชาการจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	3.82	0.87	3.64	0.92	3.66	0.82

ตาราง 19 (ต่อ)

เกณฑ์	ความเป็นไปได้		ประโยชน์		ความเหมาะสม	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
2.3 การจัดระบบการให้บริการหลักสูตร						
12. มีการจัดระบบงานและกำหนดผู้รับผิดชอบในการให้บริการหลักสูตรที่ชัดเจน	3.92	0.85	3.54	0.95	3.54	0.79
13. กำหนดแนวปฏิบัติในการให้บริการวัสดุอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอนที่ชัดเจนและสะดวกต่อการปฏิบัติ	3.82	0.87	3.66	0.89	3.52	0.84
14. มีการสนับสนุน กำกับดูแลให้มีการใช้วัสดุอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอนอย่างคุ้มค่า	3.72	0.88	3.66	1.00	3.58	0.93
15. มีการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับการให้บริการวัสดุอุปกรณ์ และสื่อการเรียนการสอนตลอดจนปัญหาและความต้องการของผู้ใช้บริการอย่างต่อเนื่องทุกปี	3.76	0.74	3.70	0.91	3.64	0.88
16. มีระบบการเก็บ ดูแลรักษาอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอนให้อยู่ในสภาพพร้อมที่จะใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ	3.88	0.82	3.72	1.11	3.66	0.87

ตาราง 19 (ต่อ)

เกณฑ์	ความเป็นไปได้		ประโยชน์		ความเหมาะสม	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
17. มีการติดตามและประเมินผลการให้บริการวัสดุ อุปกรณ์ และสื่อการเรียนการสอนเพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนางาน	3.80	0.76	3.78	0.95	3.74	0.75
2.4 กิจกรรมการให้บริการหลักสูตร						
18. จัดบริการเอกสารหลักสูตรต่าง ๆ เช่น หลักสูตร คู่มือหลักสูตร คู่มือครู คู่มือการประเมินผลการเรียน ฯลฯ ให้เพียงพอต่อการปฏิบัติงานของครู	3.66	0.85	3.84	1.17	4.02	0.89
19. จัดทำ จัดหาวัสดุ อุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอนให้เพียงพอต่อการจัดการเรียนการสอน	3.70	0.74	3.98	0.98	4.00	0.86
20. จัดหาวารสาร จุลสาร สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ไว้บริการครูและนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ	3.54	0.81	3.78	1.11	3.94	1.02
21. จัดกิจกรรมส่งเสริมการใช้ห้องสมุดหรือห้องวิชาการให้เกิดประโยชน์แก่ครูและนักเรียน	3.68	0.68	3.76	0.77	3.66	0.87

ตาราง 19 (ต่อ)

เกณฑ์	ความเป็นไปได้		ประโยชน์		ความเหมาะสม	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
3. ผลผลิต						
3.1 ปริมาณและคุณภาพของการให้บริการ						
หลักสูตร						
22. โรงเรียนหรือมหาวิทยาลัยมีเอกสารหลักสูตร เช่น หลักสูตร คู่มือหลักสูตร คู่มือครู คู่มือการประเมินผลการเรียน สำหรับให้ครูได้ใช้ในการจัดการเรียนการสอนอย่างเพียงพอ	3.86	0.90	3.82	0.92	3.78	0.84
23. ครูผู้สอนอย่างน้อยร้อยละ 80 มีความรู้และความสามารถในการผลิตอุปกรณ์ และสื่อการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี	4.06	0.89	3.90	0.95	3.80	0.75
24. ครูผู้สอนอย่างน้อยร้อยละ 80 มีความพอใจต่อการให้บริการวัสดุอุปกรณ์ และสื่อการเรียนการสอนของโรงเรียนหรือมหาวิทยาลัย	3.98	0.84	3.68	0.96	3.54	0.76
25. ครูผู้สอนอย่างน้อยร้อยละ 80 ใช้อุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอนในการจัดการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ	3.98	0.77	3.54	1.16	3.68	0.91

ตาราง 19 (ต่อ)

เกณฑ์	ความเป็นไปได้		ประโยชน์		ความเหมาะสม	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
26. ครูผู้สอนอย่างน้อยร้อยละ 80 มีความพอใจต่อการให้บริการของห้องสมุด	3.86	0.86	3.68	0.87	3.64	0.94
27. นักเรียนอย่างน้อยร้อยละ 80 มีความพอใจต่อการให้บริการของห้องสมุด	4.10	0.84	3.92	0.80	3.72	0.93
3.2 ปริมาณและคุณภาพของผลงานการผลิตอุปกรณ์ และสื่อการเรียนการสอน						
28. ครูผู้สอนแต่ละคนมีผลงานการผลิตอุปกรณ์หรือสื่อการเรียนการสอนอย่างน้อยปีละ 1 รายการ	3.86	0.95	3.96	1.09	3.92	1.07
29. หมวดวิชาแต่ละหมวดมีอุปกรณ์หรือสื่อการเรียนการสอนเพิ่มขึ้นอย่างน้อยปีละ 5 รายการ	3.80	0.81	3.88	0.98	3.86	1.01
30. คุณภาพของอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน โดยพิจารณาจาก						
30.1 ความสอดคล้องและสนองต่อความต้องการของครู	3.88	0.72	3.80	0.99	3.82	0.80
30.2 ความเหมาะสมกับเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนการสอน	3.92	0.83	3.86	0.88	3.88	0.85

ตาราง 19 (ต่อ)

เกณฑ์	ความเป็นไปได้		ประโยชน์		ความเหมาะสม	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
30.3 ความเหมาะสมกับระดับชั้น และความสามารถของ นักเรียน	3.70	0.91	3.92	0.97	3.90	0.86
30.4 ความสมบูรณ์ อยู่ในสภาพ พร้อมที่จะใช้งานได้ดีและ เหมาะสมกับการเรียนการ สอนในปัจจุบัน	3.76	0.82	3.94	0.83	3.98	0.79

จากตาราง 19 พบว่า ผู้ทดลองใช้ระบบการประเมินมีความเห็นว่า เกณฑ์ด้านการบริการหลักสูตร ทั้งมิติปัจจัยเบื้องต้น มิติการปฏิบัติ และมิติผลผลิต มีความเป็นไปได้ มีประโยชน์ และมีความเหมาะสมตั้งแต่ระดับมากขึ้นไป ($\bar{X} > 3.50$) ทุกข้อ แสดงว่า เกณฑ์ด้านการบริการหลักสูตรทุกข้อ เป็นเกณฑ์ที่โรงเรียนหรือผู้ปฏิบัติงาน สามารถนำไปใช้ปฏิบัติได้จริง สนองต่อความต้องการที่นำไปใช้ในการประเมินจริงได้ และมีความสอดคล้องกับหลักการ จุดหมาย แนวดำเนินการของหลักสูตรมัธยมศึกษาไม่กีดต่อนโยบาย ระเบียบปฏิบัติ และมีความเหมาะสมกับสภาพของการบริหารและการปฏิบัติงานของโรงเรียนมัธยมศึกษา

สำหรับความครอบคลุมของเกณฑ์นั้น ผู้ทดลองใช้ระบบการประเมินเห็นว่า เกณฑ์ที่พัฒนาขึ้นนี้มีความครอบคลุมเพียงพอต่อการนำไปประเมินงานบริการหลักสูตรของโรงเรียน

ตาราง 20 ความคิดเห็นต่อเกณฑ์ประเมินด้านการจัดการเรียนการสอนของผู้ทดลองใช้ระบบ
การประเมิน

เกณฑ์	ความเป็นไปได้		ประโยชน์		ความเหมาะสม	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
1. ปัจจัยเบื้องต้น						
1.1 บุคลากร						
1. ครูผู้สอนอย่างน้อยร้อยละ 80 มีคุณลักษณะด้านการจัดการเรียน การสอนที่ดี อย่างน้อยระดับ 4 จากสเกล 5 โดยพิจารณาจาก						
1.1 ความรู้ความเข้าใจใน หลักการ จุดหมาย โครงสร้าง แนวดำเนินการ และจุดเน้น ของหลักสูตร	3.86	0.40	4.06	0.91	4.12	0.72
1.2 ความรู้ความสามารถใน เนื้อหาวิชาที่สอน การทำแผน การสอนการผลิต และการใช้ สื่อการเรียนการสอน การสร้างแบบทดสอบ การประเมินผลการเรียนและ การจัดกิจกรรมการเรียน การสอน	3.98	0.62	4.20	0.90	4.26	0.78
1.3 ความเอาใจใส่และรับผิดชอบ ในการะงานสอนของตน	3.92	0.63	4.08	0.80	4.08	0.72

ตาราง 20 (ต่อ)

เกณฑ์	ความเป็นไปได้		ประโยชน์		ความเหมาะสม	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
1.4 การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน	3.82	0.66	4.02	0.68	3.98	0.59
2. จำนวนครูผู้สอนมีเพียงพอกับปริมาณงานสอนและขนาดของโรงเรียน	3.68	0.79	3.70	0.61	3.50	0.61
3. นักเรียนอย่างน้อยร้อยละ 80 มีคุณลักษณะด้านการเรียนที่เหมาะสมอย่างน้อยระดับ 3 จากสเกล 5 โดยพิจารณาจาก						
3.1 สภาพความพร้อมที่จะเรียนได้	3.94	0.71	3.72	0.70	3.52	0.71
3.2 ความรู้ความสามารถพื้นฐานพอที่จะเรียนได้	3.64	0.69	3.58	0.67	3.48	0.61
1.2 สิ่งสนับสนุนและเอื้ออำนวยความสะดวก						
4. มีเอกสารและแหล่งความรู้สำหรับศึกษาค้นคว้าด้านการจัดการเรียนการสอนอย่างเพียงพอ	3.80	0.73	3.94	0.74	3.94	0.68
5. มีจำนวนห้องเรียน ห้องปฏิบัติการต่าง ๆ เพียงพอสำหรับการเรียนการสอน	3.74	1.08	3.76	0.77	3.82	0.83
6. ห้องเรียนห้องปฏิบัติการต่าง ๆ มีความเหมาะสมและอยู่ในสภาพพร้อมสำหรับการเรียนการสอน	3.58	0.99	3.86	0.83	3.72	0.73

ตาราง 20 (ต่อ)

เกณฑ์	ความเป็นไปได้		ประโยชน์		ความเหมาะสม	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
2. การปฏิบัติ						
2.1 การปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับ สภาพของท้องถิ่นและนักเรียน						
7. มีการเพิ่มเติมหรือปรับเนื้อหาของ รายวิชาต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับ สภาพและสนองความต้องการของ ท้องถิ่นและนักเรียน	3.53	1.03	3.80	0.99	3.84	1.09
8. มีการจัดทำรายวิชาเพิ่มเติมในวิชา บังคับเลือกหรือวิชาเลือกเสรีให้ เหมาะสมกับสภาพและสนองความ ต้องการของท้องถิ่นและนักเรียน	3.62	0.90	3.92	0.92	4.06	0.84
2.2 การจัดทำแผนการสอน						
9. มีการจัดทำแผนการสอนรายคาบ ครบทุกรายวิชาที่เปิดสอน	3.82	1.00	4.00	0.99	4.10	0.88
10. มีการประเมินผลการใช้แผนการ สอน	3.64	0.75	3.88	0.98	3.80	0.81
11. มีการนำผลการประเมินมาใช้ เพื่อการปรับปรุงและพัฒนาแผน การสอน	3.82	0.87	3.74	1.03	3.90	0.81

ตาราง 20 (ต่อ)

เกณฑ์	ความเป็นไปได้		ประโยชน์		ความเหมาะสม	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
2.3 การพัฒนาความรู้ความสามารถของครู						
12. มีการพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในด้านการจัดการเรียนการสอน โดยพิจารณาจาก						
12.1 การพัฒนาครูด้านการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น	3.92	0.85	3.70	0.97	3.72	0.76
12.2 การพัฒนาครูด้านการจัดทำแผนการสอน การผลิตและ การใช้สื่อการเรียนการสอน การสร้างแบบทดสอบและการประเมินผลการเรียน	3.82	0.87	4.02	0.77	4.02	0.65
12.3 การพัฒนาครูด้านเทคนิค วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	3.72	0.88	3.76	0.82	3.96	0.64
12.4 การจัดประชุมสัมมนาครู เกี่ยวกับการพัฒนาการเรียนการสอนอย่างน้อย ปีละ 1 ครั้ง	3.76	0.74	3.94	0.82	3.92	0.70

ตาราง 20 (ต่อ)

เกณฑ์	ความเป็นไปได้		ประโยชน์		ความเหมาะสม	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
12.5 การจัดครูเข้ารับการฝึก อบรมประชุมสัมมนา ประชุมปฏิบัติการเกี่ยวกับ การเรียนการสอนตามที่ หน่วยงานต่าง ๆ จัดขึ้น อย่างน้อยปีละ 10 ครั้ง	3.88	0.82	3.92	0.83	3.90	0.74
2.4 พฤติกรรมในการจัดการเรียนการสอน						
13. ครูอย่างน้อยร้อยละ 80 มีพฤติ- กรรมในการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนคืออย่างน้อยระดับ 4 จาก สเกล 5 โดยพิจารณาจาก						
13.1 การเตรียมการสอนก่อน สอน	3.80	0.76	39.40	1.00	4.14	0.67
13.2 การจัดกิจกรรมการเรียน การสอนตามแผนการสอน อย่างต่อเนื่อง	3.66	0.85	4.08	0.85	4.20	0.67
13.3 การเลือกใช้สื่อการเรียน การสอนได้เหมาะสมกับ จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา กิจกรรมและสภาพ ของท้องถิ่น	3.70	0.74	3.94	0.77	3.98	0.65

ตาราง 20 (ต่อ)

เกณฑ์	ความเป็นไปได้		ประโยชน์		ความเหมาะสม	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
13.4 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การสอนได้สอดคล้องกับ จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาและสภาพของ ท้องถิ่น	3.54	0.81	4.02	0.82	4.12	0.69
13.5 การใช้เวลาการจัดกิจกรรม การเรียนรู้การสอนแต่ละ ครั้งเต็มเวลาตามที่กำหนด ไว้	3.68	0.68	4.00	0.93	3.96	0.67
13.6 การประเมินผลการเรียนรู้ ระหว่างภาคเรียนเพื่อ พัฒนาความสามารถของ ผู้เรียน	3.86	0.90	4.20	0.86	4.28	0.67
13.7 การประเมินผลการเรียนรู้ สอดคล้องกับจุดประสงค์ การเรียนรู้ของแต่ละราย วิชา	4.06	0.89	4.04	0.95	4.22	0.84
13.8 การนำผลการประเมินผล การเรียนรู้มาใช้ในการ พัฒนานักเรียนให้บรรลุตาม จุดประสงค์การเรียนรู้	3.98	0.84	3.96	0.88	3.94	0.86

ตาราง 20 (ต่อ)

เกณฑ์	ความเป็นไปได้		ประโยชน์		ความเหมาะสม	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
14. ครูอย่างน้อยร้อยละ 80 จัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน มุ่งเน้นพฤติกรรมที่ตัวผู้เรียนอย่างน้อยระดับ 4 จากสเกล 5 โดยพิจารณาจาก						
14.1 การส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และเกิดทักษะในกระบวนการต่าง ๆ เช่น กระบวนการจัดการ กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เป็นต้น	3.98	0.77	4.08	1.01	4.14	0.86
14.2 การให้ผู้เรียนได้เรียนหรือร่วมกิจกรรมตามความสนใจ ความถนัดและความสามารถของแต่ละคน	3.86	0.86	3.92	0.99	4.18	0.77
14.3 การส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมค้นพบตัดสินใจและประเมินตนเอง	4.10	0.84	3.92	0.92	3.98	0.65
14.4 การมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริงในแต่ละรายวิชา	3.06	0.95	4.04	0.95	4.18	0.80

ตาราง 20 (ต่อ)

เกณฑ์	ความเป็นไปได้		ประโยชน์		ความเหมาะสม	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
14.5 การปลูกฝังและสอดแทรก การเสริมสร้างค่านิยมและ การพัฒนาจริยธรรมของ ผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ	3.80	0.81	4.00	1.05	4.14	0.64
2.5 การจัดการกิจกรรมนักเรียนตามระเบียบ						
15. มีการจัดทำแผนงาน/โครงการ จัดการกิจกรรมนักเรียนตามหลักสูตร ที่ชัดเจนตลอดปีการศึกษา	3.88	0.72	4.26	0.80	4.26	0.66
16. มีการจัดการกิจกรรมนักเรียนสอดคล้อง ตามโครงสร้างของหลักสูตร	3.92	0.83	4.10	0.76	4.18	0.83
17. ครูที่ปรึกษาจัดการกิจกรรมนักเรียนอย่างน้อยร้อยละ 80 มีพฤติกรรมใน การจัดการกิจกรรมดีอย่างน้อยระดับ 4 จากสเกล 5 โดยพิจารณาจาก						
17.1 การดำเนินการจัดการกิจกรรม ให้เป็นไปตามแผนงาน/ โครงการที่กำหนดไว้	3.70	0.91	4.00	0.78	3.82	0.92
17.2 การส่งเสริมให้นักเรียนได้ ทำกิจกรรมตามความสนใจ ความถนัดและความสามารถ ของแต่ละคน	3.76	0.82	3.78	1.09	4.06	0.82

ตาราง 20 (ต่อ)

เกณฑ์	ความเป็นไปได้		ประโยชน์		ความเหมาะสม	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
17.3 การใช้เวลาในการจัด กิจกรรมแต่ละครั้งเต็ม เวลาตามที่กำหนดไว้	3.68	0.77	4.00	0.76	3.90	0.79
17.4 การติดตามและประเมินผล การจัดกิจกรรมนักเรียน เพื่อการปรับปรุงและ พัฒนางาน	3.52	0.79	3.80	0.81	3.80	0.81
18. มีการจัดกิจกรรมแนะแนว/กิจกรรม แก้ปัญหา/กิจกรรมพัฒนาการเรียน รู้ให้เป็นไปตามโครงสร้างและ แนวดำเนินการของหลักสูตร โดยพิจารณาจาก						
18.1 การจัดกิจกรรมแนะแนว อย่างต่อเนื่อง	3.50	0.95	3.80	0.83	3.78	0.65
18.2 การจัดบริการแนะแนว ด้านต่าง ๆ ให้แก่นักเรียน อย่างทั่วถึง	3.72	0.78	3.80	0.95	3.88	0.80
18.3 การจัดนิทรรศการ งาน แนะแนวอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง	3.70	0.81	3.80	1.05	3.64	0.92

ตาราง 20 (ต่อ)

เกณฑ์	ความเป็นไปได้		ประโยชน์		ความเหมาะสม	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
18.4 การจัดสอนซ่อมเสริมหรือ ดำเนินการแก้ไขข้อบกพร่อง ของนักเรียน โดยใช้วิธี- การต่าง ๆ เช่น การให้ ผู้เรียนสอนกันเอง การสอนเป็นรายบุคคลหรือ เป็นกลุ่ม การใช้เครื่อง ช่วยสอนอื่น ๆ เป็นต้น	3.76	0.77	3.82	1.02	3.90	1.09
18.5 การจัดกิจกรรมทางวิชาการ ส่งเสริมความรู้ความ สามารถของนักเรียนใน ลักษณะต่าง ๆ เช่น ศูนย์ การเรียนรู้ การจัดนิทรรศการ- ทางการศึกษาค้นคว้าด้วย ตนเอง การประกวดผล งานและการแข่งขันความ สามารถทางวิชาการ เป็นต้น	3.52	0.87	3.86	0.97	3.94	0.77
19. มีการจัดกิจกรรมอิสระของนักเรียน อย่างกว้างขวางให้สนองความ สนใจ ความถนัด และเป็น ประโยชน์ต่อนักเรียน	3.72	0.83	3.98	0.96	4.16	0.84

ตาราง 20 (ต่อ)

เกณฑ์	ความเป็นไปได้		ประโยชน์		ความเหมาะสม	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
20. มีการประชุมครูที่ปรึกษากิจกรรม นักเรียนอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง	3.76	0.89	3.92	0.99	3.90	0.81
2.6 พฤติกรรมในการเรียนของนักเรียน						
21. นักเรียนมีพฤติกรรมในการเรียน หรือเข้าร่วมกิจกรรมดี โดย พิจารณาจาก						
21.1 นักเรียนแต่ละคนมีเวลา เรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของเวลาเรียนทั้งหมด	3.56	0.73	4.12	0.90	4.30	0.86
21.2 นักเรียนแต่ละคนมีเวลา เข้าร่วมกิจกรรมตาม ระเบียบไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของเวลาทั้งหมดที่จัด กิจกรรมในแต่ละภาคเรียน	3.68	0.74	4.06	0.84	4.26	0.92
21.3 นักเรียนอย่างน้อยร้อยละ 80 ทำแบบฝึกหัดหรือทำ งานที่ได้รับมอบหมายเสร็จ ตามกำหนดเวลา	3.66	0.66	3.86	0.88	4.04	0.70
21.4 นักเรียนอย่างน้อยร้อยละ 80 มีความขยันหมั่นเพียร และไม่เรียนรู้อย่างเดียวตนเอง	3.76	0.66	3.96	0.90	3.98	0.74

ตาราง 20 (ต่อ)

เกณฑ์	ความเป็นไปได้		ประโยชน์		ความเหมาะสม	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
2.7 การประเมินผลการเรียน						
22. มีการชี้แจงให้ครูเข้าใจระเบียบ และแนวปฏิบัติในการประเมินผล การเรียน	3.70	0.74	3.88	0.85	3.88	0.69
23. มีการกำหนดแนวปฏิบัติและปฏิทิน ปฏิบัติงานวัดผลและประเมินผล การเรียนไว้อย่างชัดเจน	3.64	0.66	3.92	0.80	3.96	0.64
24. จัดเตรียมเอกสารและแบบฟอร์ม ที่ใช้ในงานวัดผลและประเมินผล การเรียนอย่างครบถ้วนและมี จำนวนเพียงพอ	3.80	0.64	3.98	0.80	3.98	0.70
25. จัดระบบการวัดผลและประเมินผล การเรียนอย่างรัดกุม และให้เกิด ความคล่องตัวในการปฏิบัติ	3.69	0.59	4.04	0.78	4.12	0.82
26. ดำเนินการวัดผลและประเมินผล การเรียนอย่างเป็นระบบและ ถูกต้องตามระเบียบ	3.92	0.80	4.06	0.89	4.24	0.82
27. จัดทำและเก็บหลักฐานเกี่ยวกับ การวัดผลและประเมินผลการเรียน อย่างเป็นระบบ ถูกต้องและเป็น ปัจจุบัน	3.96	0.70	4.00	0.88	4.08	0.88

ตาราง 20 (ต่อ)

เกณฑ์	ความเป็นไปได้		ประโยชน์		ความเหมาะสม	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
28. มีการนำผลการวิเคราะห์ประเมิน ผลการเรียนมาใช้ในการปรับ ปรุงและพัฒนาการสอนของครู	3.82	0.80	3.86	0.81	3.88	0.63
29. มีการรายงานผลการเรียนของ นักเรียนให้ผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้อง ได้ทราบ	3.86	0.83	3.86	0.67	3.94	0.65
2.8 การสนับสนุนและเลือกอ่านบทความ สะดวก						
30. ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหาร ฝ่ายวิชาการ และ/หรือหัวหน้า หมวดวิชาให้การสนับสนุนและเลือก อ่านบทความสะดวกในการดำเนินงาน ตามแผนงาน/โครงการที่ กำหนดไว้	3.72	0.73	3.74	0.80	3.94	0.62
31. จัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่ ต้องใช้ในการจัดการเรียนการ สอนให้พร้อมตามความจำเป็น	3.78	0.86	3.76	0.89	3.94	0.77
32. จัดบริเวณอาคารและสถานที่ให้ สะอาดมีความสดชื่นร่มรื่นและสวยงาม เพื่อสร้างบรรยากาศให้ เอื้อต่อการเรียนการสอน	3.86	0.81	3.98	0.91	4.00	0.81

ตาราง 20 (ต่อ)

เกณฑ์	ความเป็นไปได้		ประโยชน์		ความเหมาะสม	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
33. จัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ การสอนอย่างสม่ำเสมอ เช่น การจัดนิทรรศการทางวิชาการ การประกวดแข่งขันความสามารถ ทางวิชาการ การจัดกิจกรรมวัน สำคัญต่าง ๆ การจัดกิจกรรม ออกย่องเชิดชูเกียรติผลงานดีเด่น เป็นต้น	3.72	0.83	3.86	0.86	3.94	0.77
3. ผลผลิต						
3.1 ปริมาณและคุณภาพของนักเรียน						
34. นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ดี โดยพิจารณาจาก						
34.1 นักเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 มีผลการเรียนและ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ตาม หลักสูตรพัฒนาขึ้นอย่าง ต่อเนื่อง	3.78	0.86	3.74	0.92	3.78	0.82
34.2 นักเรียนที่เข้าสอบแต่ละ รายวิชาไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 มีระดับผลการเรียนดี (ระดับ 3) ขึ้นไป	3.76	0.82	3.78	0.98	3.92	0.78

ตาราง 20 (ต่อ)

เกณฑ์	ความเป็นไปได้		ประโชชน์		ความเหมาะสม	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
34.3 นักเรียนที่เข้าสอบแต่ละรายวิชา มีผลการเรียนผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำที่กำหนดไว้ (ระดับผลการเรียน 1)	3.82	0.92	4.00	1.03	4.24	0.74
34.4 นักเรียนที่เรียนกิจกรรมตามระเบียบผ่านเกณฑ์การประเมินผลการเรียนกิจกรรมได้ผลการเรียน "ผ"	3.84	0.82	4.04	0.86	4.26	0.83
34.5 นักเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 มีคะแนนเฉลี่ยไม่น้อยกว่า 2.00 ในแต่ละปีการศึกษา	3.70	0.89	3.64	0.85	3.72	0.73
35. นักเรียนที่สำเร็จการศึกษาในแต่ละปีไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตรอยู่ในเกณฑ์ขั้นต่ำไม่น้อยกว่าระดับ 3 จากสเกล 5 โดยพิจารณาจาก						
35.1 ความรู้ความสามารถและทักษะในทางภาษาการคำนวณและทางวิทยาศาสตร์	3.86	0.73	3.74	0.85	3.80	0.73

ตาราง 20 (ต่อ)

เกณฑ์	ความเป็นไปได้		ประโยชน์		ความเหมาะสม	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
35.2 ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ปัญหา เสนอแนวทางและวางแผนแก้ปัญหาได้	3.54	0.79	3.84	0.71	3.94	0.79
35.3 ความสามารถในการตัดสินใจและแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง	3.72	0.67	3.84	0.79	3.90	0.76
35.4 การปฏิบัติตนในการรักษาและเสริมสร้างสุขภาพอนามัยของตนเองและส่วนรวม	3.78	0.74	3.88	0.87	4.08	0.72
35.5 ความชื่นชมและนิยมไทย	3.70	0.76	3.80	0.88	3.90	0.86
35.6 ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	3.58	0.76	3.74	0.88	3.98	0.74
35.7 ความรับผิดชอบ	3.74	0.72	3.96	0.67	3.84	0.84
35.8 ความมีระเบียบวินัย	3.60	0.76	3.96	0.73	4.00	0.70
35.9 ความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เสียสละและซื่อสัตย์	3.76	0.78	4.00	0.70	3.94	0.79
35.10 ความประหยัดและรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์	3.86	0.40	3.58	0.81	3.72	0.83
35.11 การใฝ่ใจศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองอยู่เสมอ	3.98	0.62	3.54	0.91	3.66	0.89

ตาราง 20 (ต่อ)

เกณฑ์	ความเป็นไปได้		ประโยชน์		ความเหมาะสม	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
35.12 เจตคติที่ติดต่ออาชีพ มีนิสัย รักการทำงานและสามารถ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้	3.92	0.63	3.78	0.74	3.96	0.67
3.2 คุณภาพของการปรับปรุงหลักสูตรให้ สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่นและ นักเรียน						
36. หลักสูตร/รายวิชาที่ปรับปรุงหรือ พัฒนาขึ้นมีคุณภาพ โดยพิจารณา จาก						
36.1 จุดประสงค์และเนื้อหาสาระ ชี้ให้เห็นถึงปัญหา ความ ต้องการของนักเรียนผู้ปกครอง และประชาชนใน ท้องถิ่น	3.82	0.66	3.80	0.64	3.86	0.67
36.2 จุดประสงค์และเนื้อหาสาระ สนองความต้องการของ นักเรียนเฉพาะกลุ่ม	3.68	0.79	3.68	0.79	3.68	0.74
36.3 เนื้อหาสาระมีความสอดคล้อง และเป็นไปตามสภาพ ของท้องถิ่น	3.94	0.71	3.72	0.95	3.94	0.96

ตาราง 20 (ต่อ)

เกณฑ์	ความเป็นไปได้		ประโยชน์		ความเหมาะสม	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
36.4 เนื้อหาสาระและการจัด กิจกรรมการเรียนรู้การสอน เลือกอ่านย่นย่อการใช้ ทรัพยากรและแหล่งวิชาการ ของท้องถิ่น	3.64	0.92	3.88	0.92	3.90	0.89
36.5 สามารถนำเนื้อหาสาระ/ รายวิชาที่จัดทำขึ้น ไป ดำเนินการจัดการเรียน การสอนได้จริงอย่างมี ประสิทธิภาพ	3.80	0.73	3.94	0.93	3.96	0.78
3.3 คุณภาพของแผนการสอน						
37. แผนการสอนของแต่ละรายวิชาที่ จัดทำขึ้นมีคุณภาพ โดยพิจารณา จาก						
37.1 การมีส่วนประกอบของแผน การสอนครบถ้วน คือ ชื่อ เรื่อง จำนวนคาบสาระ สำคัญ/ความคิดรวบยอด จุดประสงค์การเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้การสอน สื่อการเรียนรู้การสอนและ การวัดผลประเมินผล	3.74	1.08	3.98	0.74	3.98	0.62

ตาราง 20 (ต่อ)

เกณฑ์	ความเป็นไปได้		ประโยชน์		ความเหมาะสม	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
37.2 จุดประสงค์การเรียนรู้ ความสอดคล้องกับจุดหมาย ของหลักสูตร	3.58	0.99	4.06	0.82	4.14	0.64
37.3 จุดประสงค์การเรียนรู้ ความชัดเจนและสามารถ วัดได้ปฏิบัติได้	3.52	1.03	4.14	0.83	4.24	0.66
37.4 มีกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนเป็น ผู้ได้ลงมือปฏิบัติจริงโดยครู เป็นเพียงผู้คอยชี้แนะส่งเสริม หรือกระตุ้นให้ผู้เรียน ดำเนินการ	3.66	0.90	4.04	0.92	4.12	0.69
37.5 การเน้นทักษะกระบวนการ มุ่งให้ผู้เรียนเกิดการเรียน รู้ในการทำงานเป็นกระบวนการ การแนะนำกระบวนการ ไปใช้จริง	3.82	1.00	3.96	0.92	4.20	0.78
37.6 มีกิจกรรมการเรียนการ สอนที่มีความชัดเจนและมี ความหลากหลาย	3.64	0.75	3.96	0.86	4.10	0.79

ตาราง 20 (ต่อ)

เกณฑ์	ความเป็นไปได้		ประโชชน์		ความเหมาะสม	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
37.7 การใช้สื่อการเรียนการสอนที่มีความเหมาะสมกับเนื้อหา กิจกรรม และระดับความสามารถของผู้เรียน	3.82	0.87	3.88	0.85	3.92	0.83
37.8 การนำแผนการสอนไปดำเนินการจัดการเรียนการสอนได้จริงอย่างมีประสิทธิภาพ	3.92	0.85	4.02	0.74	4.06	0.71

จากตาราง 20 พบว่า ผู้ทดลองใช้ระบบการประเมิน มีความเห็นว่า เกณฑ์ด้านการจัดการเรียนการสอน ทั้งมิติปัจจัยเบื้องต้น มิติการปฏิบัติ และมิติดผลผลิต มีความเป็นไปได้ มีประโยชน์ และมีความเหมาะสมตั้งแต่ระดับมากขึ้นไป ($\bar{X} \geq 3.50$) ทุกข้อ แสดงว่า เกณฑ์ด้านการจัดการเรียนการสอนทุกข้อ เป็นเกณฑ์ที่โรงเรียนหรือผู้ปฏิบัติงาน สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง สอดคล้องความต้องการที่นำไปใช้ในการประเมินจริงได้ และมีความสอดคล้องกับจุดหมาย หลักการ แนวดำเนินการของหลักสูตรมัธยมศึกษา ไม่ขัดค่อนโยบาสระเบียบปฏิบัติ และมีความเหมาะสมกับสภาพของการบริหารและปฏิบัติงานของโรงเรียนมัธยมศึกษา

สำหรับความครอบคลุมของเกณฑ์นั้น ผู้ทดลองใช้ระบบการประเมินเห็นว่า เกณฑ์ที่พัฒนาขึ้นนี้มีความครอบคลุมเพียงพอต่อการใช้ประเมินงานจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน

ตาราง 21 ความคิดเห็นต่อเกณฑ์ประเมินด้านการสนับสนุนการใช้หลักสูตรของผู้ทดลองใช้ระบบ
การประเมิน

เกณฑ์	ความเป็นไปได้		ประโยชน์		ความเหมาะสม	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
1. ปัจจัยเบื้องต้น						
1.1 บุคลากร						
1. มีบุคลากรรับผิดชอบงานนิเทศ ติดตามและประเมินการใช้หลักสูตร ภายในโรงเรียนคือ						
1.1 มีหัวหน้างานนิเทศ ติดตาม และประเมินการใช้หลักสูตร 1 คน	3.72	0.88	3.72	0.90	3.54	0.93
1.2 มีผู้ประสานงานนิเทศ ติดตาม และประเมินการใช้หลักสูตร ของแต่ละหมวดวิชา 1 คน	3.76	0.74	3.40	1.07	3.30	0.99
1.3 มีคณะกรรมการดำเนินงาน นิเทศ ติดตามและประเมิน การใช้หลักสูตรที่ประกอบด้วย บุคลากรจากฝ่าย/หมวดวิชา ต่าง ๆ	3.88	0.82	3.60	0.99	3.52	1.02
2. บุคลากรที่รับผิดชอบงานนิเทศ ติดตามและประเมินการใช้หลักสูตร มีความรู้ความสามารถในการ ปฏิบัติงาน	3.80	0.76	3.58	0.86	3.54	0.89

ตาราง 21 (ต่อ)

เกณฑ์	ความเป็นไปได้		ประโยชน์		ความเหมาะสม	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
3. บุคลากรที่รับผิดชอบงานนิเทศ ติดตามและประเมินการใช้หลักสูตร มีเวลาเพียงพอสำหรับการปฏิบัติ งาน	3.66	0.85	3.54	0.84	3.42	0.78
1.2 สิ่งสัปปะสนและเอื้ออำนวยความสะดวก						
4. มีนโยบาย แผนงาน โครงการ ระบุชัดเจนเกี่ยวกับ การนิเทศ ติดตามและประเมินการใช้หลักสูตร ภายในโรงเรียน	3.70	0.74	3.68	0.89	3.66	0.72
5. มีงบประมาณเพียงพอสำหรับการ ดำเนินงานด้านการนิเทศ ติดตาม และประเมินการใช้หลักสูตร	3.54	0.81	3.52	0.86	3.50	0.84
6. มีเครื่องมืออำนวยความสะดวกพร้อม ตามความจำเป็น เช่น สื่อและ เครื่องมือที่ใช้ในการนิเทศ แบบ สำรวจ แบบประเมินผลการสอน ของครู แบบประเมินการใช้ หลักสูตร	3.68	0.68	3.52	0.97	3.60	0.95
7. มีระบบการเสริมแรงด้านขวัญและ กำลังใจที่ชัดเจน	3.86	0.90	3.62	1.01	3.60	0.99

ตาราง 21 (ต่อ)

เกณฑ์	ความเป็นไปได้		ประโยชน์		ความเหมาะสม	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
2. การปฏิบัติ						
2.1 การพัฒนาความรู้ความสามารถของครู						
8. มีการพัฒนาครูด้านการนิเทศ						
ติดตามและประเมินการใช้หลักสูตร	4.06	0.89	3.66	0.92	3.66	0.96
2.2 การสนับสนุนและเอื้ออำนวยความ						
สะดวก						
9. มีการสนับสนุนส่งเสริมให้คณะกรรมการ						
การนิเทศ หมวดวิชาดำเนินงาน						
นิเทศ ติดตามและประเมินการใช้						
หลักสูตรด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง	3.98	0.84	3.58	1.03	3.52	1.05
10. สนับสนุนให้มีการนำผลงานการ						
นิเทศ ติดตาม และประเมินการ						
ใช้หลักสูตรไปใช้ในการปรับปรุง						
และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง	3.98	0.77	3.70	0.97	3.74	0.83
11. มีการประชาสัมพันธ์งานการใช้						
หลักสูตรของโรงเรียนให้บุคลากร						
ที่เกี่ยวข้องได้ทราบโดยทั่วถึง	3.86	0.86	3.62	0.95	3.76	0.82

ตาราง 21 (ต่อ)

เกณฑ์	ความเป็นไปได้		ประโยชน์		ความเหมาะสม	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
2.3 การดำเนินงานนิเทศ ติดตาม และ ประเมินผล						
12. มีการประชุมคณะกรรมการ ดำเนินงานนิเทศ ติดตามและ ประเมินการใช้หลักสูตรอย่าง น้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง	4.10	0.84	3.68	0.84	3.46	0.89
13. จัดให้มีการนิเทศ ติดตามและ ประเมินการใช้หลักสูตรเพื่อการ ปรับปรุงพัฒนางานอย่างคัลเนื่อง	3.86	0.95	3.66	0.82	3.46	0.93
14. จัดกิจกรรมนิเทศการใช้หลักสูตร ภายในโรงเรียนในลักษณะต่าง ๆ ดังต่อไปนี้						
14.1 มีการประชุมอบรมสัมมนา ประชุมปฏิบัติการเกี่ยวกับ งานการใช้หลักสูตรอย่าง น้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง	3.80	0.81	3.86	0.90	3.70	0.86
14.2 มีการเชิญวิทยากรภายนอก มาให้ความรู้เกี่ยวกับการ ใช้หลักสูตรแก่ครูอย่าง น้อยปีละ 1 ครั้ง	3.88	0.72	3.92	0.88	3.76	1.00

ตาราง 21 (ต่อ)

เกณฑ์	ความเป็นไปได้		ประโยชน์		ความเหมาะสม	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
14.3 จัดเอกสารเสริมความรู้ที่ เกี่ยวกับการใช้หลักสูตร ให้แก่ครูอย่างสม่ำเสมอ	3.92	0.83	3.74	0.80	3.70	0.91
14.4 นำคณะครูไปศึกษาดูงาน ที่เกี่ยวกับการใช้หลักสูตร ที่โรงเรียนอื่นอย่างน้อย ปีละ 1 ครั้ง	3.70	0.91	3.72	0.88	3.62	0.81
15. ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหาร ฝ่ายวิชาการและ/หรือหัวหน้า หมวดวิชาให้การนิเทศ ติดตาม ผลการใช้หลักสูตรภายในโรงเรียน และหมวดวิชาอย่างสม่ำเสมอ	3.76	0.82	3.64	0.78	3.76	0.74
16. มีการบันทึกเกี่ยวกับสิ่งที่ได้ให้ การนิเทศ ติดตามผลไปแล้ว ตลอดจนปัญหาและความต้องการ ด้านการนิเทศติดตามผล	3.68	0.77	3.62	0.97	3.51	0.89

ตาราง 21 (ต่อ)

เกณฑ์	ความเป็นไปได้		ประโยชน์		ความเหมาะสม	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
3. ผลผลิต						
3.1 ปริมาณและคุณภาพของการดำเนินงาน						
17. ผลการดำเนินงานนิเทศการใช้ หลักสูตรภายในโรงเรียนหรือ มหาวิทยาลัยอยู่ในเกณฑ์ดี อย่างน้อย ระดับ 4 จากสเกล 5	3.52	0.79	3.62	0.85	3.65	0.75
18. ครูผู้รับการนิเทศอย่างน้อยร้อยละ 60 มีคุณลักษณะในการปฏิบัติงาน ดี อย่างน้อยระดับ 4 จากสเกล 5 โดยพิจารณาจาก						
18.1 ความรู้ความสามารถใน การจัดกิจกรรมการเรียน การสอน	3.50	0.95	3.86	0.64	3.88	0.75
18.2 มีการปรับปรุงและพัฒนา การเรียนการสอน	3.72	0.78	3.94	0.82	3.94	0.80
18.3 มีขวัญและกำลังใจในการ ปฏิบัติงาน	3.70	0.81	3.86	0.81	3.76	0.90
18.4 การให้ความร่วมมือในการ จัดกิจกรรมทางวิชาการ ของโรงเรียน หรือหมวด วิชา	3.76	0.77	3.80	0.70	3.96	0.78

ตาราง 21 (ต่อ)

เกณฑ์	ความเป็นไปได้		ประโยชน์		ความเหมาะสม	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
19. บรรยากาศในการทำงานร่วมกัน ของครูภายในโรงเรียนอยู่ใน เกณฑ์ดี อย่างน้อยระดับ 4 จาก สเกล 5	3.52	0.89	3.74	0.80	3.78	0.77
20. ผลการใช้หลักสูตรของโรงเรียน โดยภาพรวม อยู่ในเกณฑ์ดีอย่าง น้อยระดับ 4 จากสเกล 5 โดย พิจารณาจาก						
20.1 การบริหารหลักสูตร การบริการหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการสนับสนุนส่งเสริม การใช้หลักสูตร	3.72	0.83	3.76	0.83	3.88	0.75
20.2 ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ บรรลุตามจุดหมายของ หลักสูตรและจุดประสงค์ การเรียนรู้	3.76	0.89	3.67	0.83	3.90	0.71
20.3 นักเรียนได้รับการพัฒนา และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตามที่หลักสูตรกำหนดไว้	3.56	0.73	3.88	0.73	3.85	0.71

จากตาราง 21 พบว่า ผู้ทดลองใช้ระบบการประเมินเห็นว่า เกณฑ์ด้านการสนับสนุนส่งเสริมการใช้หลักสูตรทั้งมิติปัจจัยเบื้องต้น มิติการปฏิบัติ และมิติผลผลิตมีความเป็นไปได้ มีประโยชน์ และมีความเหมาะสมตั้งแต่ระดับมากขึ้นไป ($\bar{X} \geq 3.50$) ทุกข้อ แสดงว่า เกณฑ์ด้านการสนับสนุนส่งเสริมการใช้หลักสูตรทุกข้อเป็นเกณฑ์ที่โรงเรียนหรือผู้ปฏิบัติงานสามารถนำไปใช้ปฏิบัติได้จริง สอดคล้องความต้องการที่นำไปใช้ในการประเมินจริงได้ และมีความสอดคล้องกับหลักการ จุดหมาย แนวดำเนินการของหลักสูตรมัธยมศึกษา ไม่ขัดต่อนโยบายระเบียบปฏิบัติและมีความเหมาะสมกับสภาพของการบริหารและการปฏิบัติงานของโรงเรียนมัธยมศึกษา

สำหรับความครอบคลุมของเกณฑ์นั้น ผู้ทดลองใช้ระบบการประเมินเห็นว่า เกณฑ์ที่พัฒนาขึ้นมีความครอบคลุมเพียงพอต่อการใช้ประเมินงานสนับสนุนส่งเสริมการใช้หลักสูตรของโรงเรียน

2.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นต่อระบบการประเมินตนเองของผู้ทดลองใช้ระบบการประเมิน

ความคิดเห็นต่อระบบการประเมินตนเองของผู้ทดลองใช้ระบบการประเมิน ได้วิเคราะห์ผลในด้านความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ ความเหมาะสม ความครบถ้วน ความพึงพอใจและด้านปัญหา ผลการวิเคราะห์ดังแสดงในตาราง 22 - 25

ตาราง 22 ความคิดเห็นต่อระบบการประเมินตนเองของผู้ทดลองใช้ระบบการประเมินใน
โรงเรียนเบญจมราชานุสรณ์

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
<u>ด้านความเป็นไปได้</u>			
1. ระบบการประเมินตนเอง สามารถทำความเข้าใจได้ง่าย	3.54	0.91	มาก
2. ระบบการประเมินตนเอง สามารถนำไปใช้ดำเนินการประเมินการปฏิบัติงานได้จริง	3.44	0.93	ปานกลาง
3. บุคลากรในโรงเรียนอื่นสามารถดำเนินการประเมินตนเองได้	3.56	0.86	มาก
<u>ด้านความเป็นประโยชน์</u>			
4. ระบบการประเมินตนเอง มีประโยชน์ต่อการบริหารงานหรือการปฏิบัติงาน	3.64	1.00	มาก
5. ระบบการประเมินตนเองช่วยให้ได้ข้อมูลสารสนเทศในการตัดสินใจเพื่อการปรับปรุงและพัฒนางานการใช้หลักสูตร	3.54	0.99	มาก
6. เมื่อเปรียบเทียบกับประโยชน์ที่จะได้รับ การใช้ระบบการประเมินตนเอง คำนึงกับเวลาที่ใช้ในการดำเนินงาน	3.52	0.97	มาก
7. ระบบการประเมินตนเอง มีส่วนช่วยพัฒนาให้ท่านมีความรู้และทักษะในการประเมินการใช้หลักสูตรด้วยตนเอง	3.42	1.03	ปานกลาง
8. ระบบการประเมินตนเอง มีส่วนช่วยปรับปรุงและพัฒนางานการใช้หลักสูตรของโรงเรียน	3.56	0.97	มาก

ตาราง 22 (ต่อ)

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
<u>ด้านความเหมาะสม</u>			
9. ระบบการประเมินตนเอง มีความเหมาะสมกับระบบ การบริหารหรือการปฏิบัติงานของโรงเรียน	3.58	0.99	มาก
10. ระบบการประเมินตนเอง สะดวกต่อการนำไปใช้ ดำเนินการประเมิน	3.48	0.95	ปานกลาง
11. ระบบการประเมินตนเอง มีความสอดคล้องและสนอง ตอบแนวนโยบายการกระจายอำนาจการจัดการศึกษา สู่โรงเรียน	3.50	0.95	มาก
12. ระบบการประเมินตนเอง มีความสอดคล้องและสนอง ตอบนโยบายของกรมสามัญศึกษา	3.64	0.94	มาก
13. ระบบการประเมินตนเอง มีความสอดคล้องกับ หลักการ จุดหมายและแนวดำเนินการของหลักสูตร มัธยมศึกษา	3.50	0.95	มาก
<u>ด้านความครอบคลุม</u>			
14. ระบบการประเมินตนเอง ทำช่วยให้ได้ข้อมูลสารสนเทศ ที่ครอบคลุมครบถ้วนเพียงพอต่อการตัดสินใจเพื่อการ ปรับปรุงและพัฒนางาน	3.52	0.99	มาก
15. ข้อมูลสารสนเทศที่ได้จากการประเมินการปฏิบัติงาน มีความถูกต้องตรงกับสภาพการปฏิบัติงานจริง	3.58	0.95	มาก
16. ข้อมูลสารสนเทศที่ได้จากการประเมินตนเอง มีความ เชื่อถือได้	3.42	1.01	ปานกลาง

ตาราง 22 (ต่อ)

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
<u>ด้านความพึงพอใจ</u>			
17. ความพึงพอใจต่อระบบการประเมินตนเอง	3.42	1.05	ปานกลาง
18. การยอมรับผลการประเมินตนเอง	3.48	1.05	ปานกลาง
19. การนำผลการประเมินตนเองมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนา งานในส่วนที่รับผิดชอบ	3.48	0.99	ปานกลาง
20. ท่านคิดว่าจะใช้ระบบการประเมินตนเองเพื่อให้ได้ ข้อมูลสารสนเทศในการปรับปรุงและพัฒนางานอย่าง ต่อเนื่อง	3.46	0.97	ปานกลาง
<u>ด้านปัญหา</u>			
21. ปัญหาจากการทดลองใช้ระบบการประเมินตนเอง	2.40	1.03	น้อย
22. ปัญหาที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ถ้านำระบบการประเมินตนเอง ไปใช้ในโรงเรียนมัธยมศึกษาอื่น	2.46	0.99	น้อย

จากตาราง 22 พบว่า ผู้ทดลองใช้ระบบการประเมินในโรงเรียนเบญจมราชานุสรณ์
มีความเห็นต่อระบบการประเมินตนเอง ดังนี้

1. ด้านความเป็นไปได้ ผู้ทดลองใช้ระบบการประเมิน เห็นด้วยในระดับมากกว่า
ระบบการประเมินตนเอง สามารถทำความเข้าใจได้ง่าย และบุคลากรในโรงเรียนอื่น
สามารถดำเนินการประเมินการใช้หลักสูตรด้วยตนเองได้ นอกนั้นเห็นด้วยในระดับปานกลาง

2. ด้านความเป็นประโยชน์ ผู้ทดลองใช้ระบบการประเมิน เห็นด้วยในระดับมากกว่าระบบการประเมินตนเอง มีประโยชน์ต่อการบริหารงานหรือการปฏิบัติงาน คำนึงกับเวลาที่ใช้ในการดำเนินการประเมิน ช่วยให้ได้อิทธิพลสารสนเทศในการตัดสินใจ เพื่อการปรับปรุงและพัฒนางาน และมีส่วนช่วยในการปรับปรุงและพัฒนางานการใช้หลักสูตรของโรงเรียน นอกนั้นเห็นด้วยในระดับปานกลาง

3. ด้านความเหมาะสม ผู้ทดลองใช้ระบบการประเมิน เห็นด้วยในระดับมากกว่าระบบการประเมินตนเอง มีความสอดคล้องและสนองตอบนโยบายการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาสู่โรงเรียน นโยบายของกรมสามัญศึกษา และสอดคล้องกับหลักการ จุดหมายและแนวดำเนินการของหลักสูตรมัธยมศึกษา เหมาะสมกับระบบการบริหารหรือการปฏิบัติงานของโรงเรียน นอกนั้นเห็นด้วยในระดับปานกลาง

4. ด้านความครอบคลุม ผู้ทดลองใช้ระบบการประเมิน เห็นด้วยในระดับมากกว่าระบบการประเมินตนเอง ช่วยให้ได้อิทธิพลสารสนเทศที่มีความถูกต้องตรงกับสภาพการปฏิบัติงานจริงและมีความครอบคลุม ครบถ้วน เพียงพอต่อการตัดสินใจเพื่อการปรับปรุงและพัฒนางานการใช้หลักสูตรของโรงเรียน นอกนั้นเห็นด้วยในระดับปานกลาง

5. ด้านความพึงพอใจ ผู้ทดลองใช้ระบบการประเมิน มีความพึงพอใจต่อระบบการประเมินตนเอง สอดรับผลการประเมิน นำผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนางานในส่วนที่ตนเองรับผิดชอบ และคิดว่าจะใช้ระบบการประเมินนี้ เพื่อให้ได้อิทธิพลสารสนเทศในการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ในระดับปานกลาง

6. ด้านปัญหา ผู้ทดลองใช้ระบบการประเมินเห็นว่า จากการทดลองใช้ระบบการประเมินตนเองที่พัฒนาขึ้นนี้ปัญหาน้อย และถ้านำระบบการประเมินนี้ไปใช้ในโรงเรียนมัธยมศึกษาอื่น คาดว่าจะเกิดปัญหาน้อย

ตาราง 23 ความคิดเห็นต่อระบบการประเมินตนเองของผู้ทดลองใช้ระบบการประเมินใน
โรงเรียนพลเอกวิภาวดี

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ความเหมาะสม
<u>ด้านความเป็นไปได้</u>			
1. ระบบการประเมินตนเอง สามารถทำความเข้าใจได้ง่าย	3.47	0.57	ปานกลาง
2. ระบบการประเมินตนเอง สามารถนำไปใช้ดำเนินการประเมินการปฏิบัติงานได้จริง	3.63	0.67	มาก
3. บุคลากรในโรงเรียนอื่นสามารถดำเนินการประเมินตนเองได้	3.43	0.73	ปานกลาง
<u>ด้านความเป็นประโยชน์</u>			
4. ระบบการประเมินตนเอง มีประโยชน์ต่อการบริหารงานหรือการปฏิบัติงาน	3.93	0.69	มาก
5. ระบบการประเมินตนเองช่วยให้ได้ข้อมูลสารสนเทศในการตัดสินใจเพื่อการปรับปรุงและพัฒนางานการใช้หลักสูตร	3.77	0.68	มาก
6. เมื่อเปรียบเทียบกับประโยชน์ที่จะได้รับ การใช้ระบบการประเมินตนเอง คำนึงถึงเวลาที่ใช้ในการดำเนินงาน	3.67	0.66	มาก
7. ระบบการประเมินตนเอง มีส่วนช่วยพัฒนาให้ท่านมีความรู้และทักษะในการประเมินการใช้หลักสูตรด้วยตนเอง	3.80	0.66	มาก
8. ระบบการประเมินตนเอง มีส่วนช่วยปรับปรุงและพัฒนางานการใช้หลักสูตรของโรงเรียน	3.50	0.73	มาก

ตาราง 23 (ต่อ)

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
<u>ด้านความเหมาะสม</u>			
9. ระบบการประเมินตนเอง มีความเหมาะสมกับระบบการบริหารหรือการปฏิบัติงานของโรงเรียน	3.83	0.65	มาก
10. ระบบการประเมินตนเอง สะดวกต่อการนำไปใช้ดำเนินการประเมิน	3.63	0.76	มาก
11. ระบบการประเมินตนเอง มีความสอดคล้องและสนองตอบนโยบายการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาสู่โรงเรียน	3.83	0.79	มาก
12. ระบบการประเมินตนเอง มีความสอดคล้องและสนองตอบนโยบายของกรมสามัญศึกษา	3.80	0.61	มาก
13. ระบบการประเมินตนเอง มีความสอดคล้องกับหลักการ จุดหมายและแนวดำเนินการของหลักสูตรมัธยมศึกษา	3.77	0.68	มาก
<u>ด้านความครอบคลุม</u>			
14. ระบบการประเมินตนเอง ช่วยให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่ครอบคลุมครบถ้วนเพียงพอต่อการตัดสินใจเพื่อการปรับปรุงและพัฒนางาน	3.63	0.67	มาก
15. ข้อมูลสารสนเทศที่ได้จากการประเมินการปฏิบัติงานมีความถูกต้องตรงกับสภาพการปฏิบัติงานจริง	3.53	0.94	มาก
16. ข้อมูลสารสนเทศที่ได้จากการประเมินตนเอง มีความเชื่อถือได้	3.70	0.70	มาก

ตาราง 23 (ต่อ)

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
<u>ด้านความพึงพอใจ</u>			
17. ความพึงพอใจต่อระบบการประเมินตนเอง	3.67	0.76	มาก
18. การยอมรับผลการประเมินตนเอง	3.73	0.74	มาก
19. การนำผลการประเมินตนเองมาใช้ปรับปรุงและพัฒนา งานในส่วนที่รับผิดชอบ	3.37	0.72	ปานกลาง
20. ท่านคิดว่าจะใช้ระบบการประเมินตนเองเพื่อให้ได้ ข้อมูลสารสนเทศในการปรับปรุงและพัฒนางานอย่าง ต่อเนื่อง	3.43	0.77	ปานกลาง
<u>ด้านปัญหา</u>			
21. ปัญหาจากการทดลองใช้ระบบการประเมินตนเอง	2.43	0.77	น้อย
22. ปัญหาที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ถ้าใช้ระบบการประเมินตนเอง ไปใช้ในโรงเรียนมัธยมศึกษาอื่น	2.33	0.99	น้อย

จากตาราง 23 พบว่า ผู้ทดลองใช้ระบบการประเมินในโรงเรียนพุทธเจริญวิทยาคม มีความเห็นต่อระบบการประเมินตนเอง ดังนี้

1. ด้านความเป็นไปได้ ผู้ทดลองใช้ระบบการประเมิน เห็นด้วยในระดับมากกว่าระบบการประเมินตนเอง สามารถนำไปใช้ดำเนินการประเมินการปฏิบัติงานได้จริง นอกนั้น เห็นด้วยในระดับปานกลาง

2. ด้านความเป็นประโยชน์ ผู้ทดลองใช้ระบบการประเมิน เห็นด้วยในระดับมากทุกประเด็น กล่าวคือ ระบบการประเมินตนเองมีประโยชน์ต่อการบริหารงานหรือการปฏิบัติงาน คำนึงถึงเวลาที่ใช้ในการดำเนินการประเมิน ช่วยให้ได้ข้อมูลสารสนเทศในการตัดสินใจ เพื่อการปรับปรุงและพัฒนางานการใช้หลักสูตรของโรงเรียน และมีส่วนช่วยพัฒนาให้ผู้ปฏิบัติงานมีความรู้และทักษะในการประเมินการใช้หลักสูตรด้วยตนเอง

3. ด้านความเหมาะสม ผู้ทดลองใช้ระบบการประเมิน เห็นด้วยในระดับมากทุกประเด็น กล่าวคือ ระบบการประเมินตนเอง มีความสอดคล้องและสนองตอบนโยบายการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาสู่โรงเรียน นโยบายของกรมสามัญศึกษา และสอดคล้องกับหลักการ จุดหมายและแนวดำเนินการของหลักสูตรมัธยมศึกษา เหมาะสมกับระบบการบริหารหรือการปฏิบัติงานของโรงเรียน และสะดวกต่อการนำไปใช้ดำเนินการประเมิน

4. ด้านความครอบคลุม ผู้ทดลองใช้ระบบการประเมิน เห็นด้วยในระดับมากทุกประเด็น กล่าวคือ ระบบการประเมินตนเอง ช่วยให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่มีความเชื่อถือได้ถูกต้องตรงกับสภาพการปฏิบัติงานจริง มีความครอบคลุม ครอบคลุมเพียงพอต่อการตัดสินใจเพื่อการปรับปรุงและพัฒนางานการใช้หลักสูตรของโรงเรียน

5. ด้านความพึงพอใจ ผู้ทดลองใช้ระบบการประเมิน มีความพึงพอใจต่อระบบการประเมินตนเอง และยอมรับผลการประเมินตนเองในระดับมาก นอกนั้นมีความพึงพอใจในระดับปานกลาง

6. ด้านปัญหา ผู้ทดลองใช้ระบบการประเมินเห็นว่า จากการทดลองใช้ระบบการประเมินตนเองมีปัญหาน้อย และถ้านำระบบการประเมินนี้ไปใช้ในโรงเรียนมัธยมศึกษาอื่น คาดว่าจะเกิดปัญหาน้อย

ตาราง 24 ความคิดเห็นต่อระบบการประเมินตนเองของผู้ทดลองใช้ระบบการประเมินใน
โรงเรียนวัดสระเกษ

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
<u>ด้านความเป็นไปได้</u>			
1. ระบบการประเมินตนเอง สามารถทำความเข้าใจได้ง่าย	3.35	0.59	ปานกลาง
2. ระบบการประเมินตนเอง สามารถนำไปใช้ดำเนินการประเมินการปฏิบัติงานได้จริง	3.45	0.69	ปานกลาง
3. บุคลากรในโรงเรียนอื่นสามารถดำเนินการประเมินตนเองได้	3.40	0.68	ปานกลาง
<u>ด้านความเป็นประโยชน์</u>			
4. ระบบการประเมินตนเอง มีประโยชน์ต่อการบริหารงานหรือการปฏิบัติงาน	3.35	0.67	ปานกลาง
5. ระบบการประเมินตนเอง ช่วยให้ได้รับข้อมูลสารสนเทศในการตัดสินใจเพื่อการปรับปรุงและพัฒนางานการใช้หลักสูตร	3.50	0.61	มาก
6. เมื่อเปรียบเทียบกับประโยชน์ที่จะได้รับ การใช้ระบบการประเมินตนเอง คำนึงกับเวลาที่ใช้ในการดำเนินการ	3.35	0.67	ปานกลาง
7. ระบบการประเมินตนเอง มีส่วนช่วยพัฒนาให้ท่านมีความรู้และทักษะในการประเมินการใช้หลักสูตรด้วยตนเอง	3.50	0.61	มาก
8. ระบบการประเมินตนเอง มีส่วนช่วยปรับปรุงและพัฒนางานการใช้หลักสูตรของโรงเรียน	3.40	0.68	ปานกลาง

ตาราง 24 (ต่อ)

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
<u>ด้านความเหมาะสม</u>			
9. ระบบการประเมินตนเอง มีความเหมาะสมกับระบบการบริหารหรือการปฏิบัติงานของโรงเรียน	3.50	0.61	มาก
10. ระบบการประเมินตนเอง สะดวกต่อการนำไปใช้ดำเนินการประเมิน	3.50	0.83	มาก
11. ระบบการประเมินตนเอง มีความสอดคล้องและสนองตอบนโยบายการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาสู่โรงเรียน	3.45	0.83	ปานกลาง
12. ระบบการประเมินตนเอง มีความสอดคล้องและสนองตอบนโยบายของกรมสามัญศึกษา	3.60	0.75	มาก
13. ระบบการประเมินตนเอง มีความสอดคล้องกับหลักการจุดหมายและแนวดำเนินการของหลักสูตรมัธยมศึกษา	3.60	0.75	มาก
<u>ด้านความครอบคลุม</u>			
14. ระบบการประเมินตนเอง ช่วยให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่ครอบคลุมครบถ้วนเพียงพอต่อการตัดสินใจเพื่อการปรับปรุงและพัฒนางาน	3.65	0.75	มาก
15. ข้อมูลสารสนเทศที่ได้จากการประเมินการปฏิบัติงานมีความถูกต้องตรงกับสภาพการปฏิบัติงานจริง	3.50	0.89	มาก
16. ข้อมูลสารสนเทศที่ได้จากการประเมินตนเอง มีความเชื่อถือได้	3.55	0.69	มาก

ตาราง 24 (ต่อ)

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
<u>ด้านความพึงพอใจ</u>			
17. ความพึงพอใจต่อระบบการประเมินตนเอง	3.45	0.60	ปานกลาง
18. การยอมรับผลการประเมินตนเอง	3.66	0.76	มาก
19. การนำผลการประเมินตนเองมาใช้ปรับปรุงและพัฒนา งานในส่วนที่รับผิดชอบ	3.45	0.94	ปานกลาง
20. ท่านคิดว่าจะใช้ระบบการประเมินตนเองเพื่อให้ได้ ข้อมูลสารสนเทศในการปรับปรุงและพัฒนา งานอย่าง ต่อเนื่อง	3.40	0.94	ปานกลาง
<u>ด้านปัญหา</u>			
21. ปัญหาจากการทดลองใช้ระบบการประเมินตนเอง	2.20	1.11	น้อย
22. ปัญหาที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ถ้านำระบบการประเมินตนเอง ไปใช้ในโรงเรียนมัธยมศึกษาอื่น	2.25	1.25	น้อย

จากตาราง 24 พบว่า ผู้ทดลองใช้ระบบการประเมินในโรงเรียนวัดสระเกษ มีความเห็นต่อระบบการประเมินตนเอง ดังนี้

1. ด้านความเป็นไปได้ ผู้ทดลองใช้ระบบการประเมิน เห็นด้วยในระดับปานกลางว่าระบบการประเมินตนเอง สามารถนำไปใช้ดำเนินการประเมินการปฏิบัติงานได้จริง เห็นใจได้ง่าย และนำไปใช้ด้วยตนเองได้

2. ด้านความเป็นประโยชน์ ผู้ทดลองใช้ระบบการประเมิน เห็นด้วยในระดับมากว่า ระบบการประเมินตนเอง ช่วยให้ได้ข้อมูลสารสนเทศในการตัดสินใจเพื่อการปรับปรุงและพัฒนาการใช้งานให้หลักสูตร และมีส่วนช่วยพัฒนาให้ผู้ปฏิบัติงานมีความรู้และทักษะในการประเมิน การให้หลักสูตรด้วยตนเอง นอกนั้นเห็นด้วยในระดับปานกลาง

3. ด้านความเหมาะสม ผู้ทดลองใช้ระบบการประเมิน เห็นด้วยในระดับมากกว่าระบบการประเมินตนเอง สอดคล้องและสนองตอบนโยบายของกรมสามัญศึกษา หลักการ จุดหมายและแนวดำเนินการของหลักสูตรมัธยมศึกษา มีความเหมาะสมกับระบบการบริหารหรือ การปฏิบัติงานของโรงเรียน และสะดวกต่อการนำไปใช้ดำเนินการประเมิน นอกนั้นเห็นด้วยในระดับปานกลาง

4. ด้านความครอบคลุม ผู้ทดลองใช้ระบบการประเมิน เห็นด้วยในระดับมากทุก ประเด็น กล่าวคือ ระบบการประเมินตนเอง ช่วยให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่มีความเชื่อถือได้ ถูกต้องตรงกับสภาพการปฏิบัติงานจริง มีความครอบคลุม ครบถ้วน เพียงพอต่อการตัดสินใจ เพื่อการปรับปรุงและพัฒนาการใช้งานให้หลักสูตรของโรงเรียน

5. ด้านความพึงพอใจ ผู้ทดลองใช้ระบบการประเมิน ชอบรับผลการประเมิน ตนเองในระดับมาก นอกนั้นมีความพึงพอใจในระดับปานกลาง

6. ด้านปัญหา ผู้ทดลองใช้ระบบการประเมินเห็นว่า จากการทดลองใช้ระบบการ ประเมินตนเองมีปัญหาน้อย และถ้านำระบบการประเมินนี้ไปใช้ในโรงเรียนมัธยมศึกษาอื่น คาดว่าจะเกิดปัญหาน้อย

ตาราง 25 ความคิดเห็นต่อระบบการประเมินตนเองของบุคลากรที่ใช้ระบบการประเมิน
โดยภาพรวม

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ความเหมาะสม
<u>ด้านความเป็นไปได้</u>			
1. ระบบการประเมินตนเอง สามารถทำความเข้าใจได้ง่าย	3.48	0.76	ปานกลาง
2. ระบบการประเมินตนเอง สามารถนำไปใช้ดำเนินการประเมินการปฏิบัติงานได้จริง	3.50	0.81	มาก
3. บุคลากรในโรงเรียนอื่นสามารถดำเนินการประเมินตนเองได้	3.49	0.78	ปานกลาง
<u>ด้านความเป็นประโยชน์</u>			
4. ระบบการประเมินตนเอง มีประโยชน์ต่อการบริหารงานหรือการปฏิบัติงาน	3.67	0.88	มาก
5. ระบบการประเมินตนเองช่วยให้ได้ข้อมูลสารสนเทศในการตัดสินใจเพื่อการปรับปรุงและพัฒนางานการใช้หลักสูตร	3.60	0.84	มาก
6. เมื่อเปรียบเทียบกับประโยชน์ที่จะได้รับ การใช้ระบบการประเมินตนเอง คำนึงกับเวลาที่ใช้ในการดำเนินการ	3.53	0.83	มาก
7. ระบบการประเมินตนเอง มีส่วนช่วยพัฒนาให้ท่านมีความรู้และทักษะในการประเมินการใช้หลักสูตรด้วยตนเอง	3.55	0.91	มาก
8. ระบบการประเมินตนเอง มีส่วนช่วยปรับปรุงและพัฒนางานการใช้หลักสูตรของโรงเรียน	3.51	0.85	มาก

ตาราง 25 (ต่อ)

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
<u>ด้านความเหมาะสม</u>			
9. ระบบการประเมินตนเอง มีความเหมาะสมกับระบบการบริหารหรือการปฏิบัติงานของโรงเรียน	3.64	0.84	มาก
10. ระบบการประเมินตนเอง สะดวกต่อการนำไปใช้ดำเนินการประเมิน	3.54	0.87	มาก
11. ระบบการประเมินตนเอง มีความสอดคล้องและสนองตอบนโยบายการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาสู่โรงเรียน	3.59	0.89	มาก
12. ระบบการประเมินตนเอง มีความสอดคล้องและสนองตอบนโยบายของกรมสามัญศึกษา	3.68	0.82	มาก
13. ระบบการประเมินตนเอง มีความสอดคล้องกับหลักการจุดหมายและแนวดำเนินการของหลักสูตรมัธยมศึกษา	3.60	0.84	มาก
<u>ด้านความครอบคลุม</u>			
14. ระบบการประเมินตนเอง ช่วยให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่ครอบคลุม ครบถ้วน เพียงพอต่อการตัดสินใจเพื่อการปรับปรุงและพัฒนางาน	3.58	0.85	มาก
15. ข้อมูลสารสนเทศที่ได้จากการประเมินการปฏิบัติงาน มีความถูกต้องตรงกับสถานการณ์ปฏิบัติงานจริง	3.57	0.88	มาก
16. ข้อมูลสารสนเทศที่ได้จากการประเมินตนเอง มีความเชื่อถือได้	3.53	0.87	มาก

ตาราง 25 (ต่อ)

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
<u>ด้านความพึงพอใจ</u>			
17. ความพึงพอใจต่อระบบการประเมินตนเอง	3.50	0.90	มาก
18. การยอมรับผลการประเมินตนเอง	3.57	0.91	มาก
19. การนำผลการประเมินตนเองมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนา งานในส่วนที่รับผิดชอบ	3.44	0.90	ปานกลาง
20. ท่านคิดว่าจะใช้ระบบการประเมินตนเองเพื่อให้ได้ ข้อมูลสารสนเทศในการปรับปรุงและพัฒนาทาง ตนเอง	3.44	0.90	ปานกลาง
<u>ด้านปัญหา</u>			
21. ปัญหาจากการทดลองใช้ระบบการประเมินตนเอง	2.37	0.97	น้อย
22. ปัญหาที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ถ้านำระบบการประเมินตนเอง ไปใช้ในโรงเรียนมัธยมศึกษาอื่น	2.38	1.04	น้อย

จากตาราง 25 พบว่า โดยภาพรวมของระบบการประเมินตนเอง ผู้ทดลองใช้ระบบการประเมินเห็นด้วยในระดับมากเกือบทุกประเด็น กล่าวคือ

1. ด้านความเป็นไปได้ ผู้ทดลองใช้ระบบการประเมิน เห็นด้วยในระดับมากกว่าระบบการประเมินตนเอง สามารถนำไปใช้ดำเนินการประเมินการปฏิบัติงานได้จริง นอกนั้นเห็นด้วยในระดับปานกลาง

2. ด้านความเป็นประโยชน์ ผู้ทดลองใช้ระบบการประเมิน เห็นด้วยในระดับมากทุกประเด็น กล่าวคือ ระบบการประเมินตนเอง มีประโยชน์ต่อการบริหารงานหรือการปฏิบัติงานของโรงเรียน คำนึงถึงเวลาที่ใช้ในการดำเนินการประเมิน ช่วยให้ได้ข้อมูลสารสนเทศในการตัดสินใจเพื่อการปรับปรุงและพัฒนางานการใช้หลักสูตรของโรงเรียน และมีส่วนช่วยพัฒนาให้ผู้ปฏิบัติงานมีความรู้และทักษะในการประเมินการใช้หลักสูตรด้วยตนเอง

3. ด้านความเหมาะสม ผู้ทดลองใช้ระบบการประเมิน เห็นด้วยในระดับมากทุกประเด็น กล่าวคือ ระบบการประเมินตนเอง มีความสอดคล้องและสนองตอบนโยบายการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาสู่โรงเรียน นโยบายของกรมสามัญศึกษา และสอดคล้องกับหลักการ จุดหมายและแนวดำเนินการของหลักสูตรมัธยมศึกษา เหมาะสมกับระบบการบริหารหรือการปฏิบัติงานของโรงเรียน และสะดวกต่อการนำไปใช้ดำเนินการประเมิน

4. ด้านความครอบคลุม ผู้ทดลองใช้ระบบการประเมิน เห็นด้วยในระดับมากทุกประเด็น กล่าวคือ ระบบการประเมินตนเอง ช่วยให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่มีความเชื่อถือได้ถูกต้องตรงกับสภาพการปฏิบัติงานจริง มีความครอบคลุม ครอบคลุม เพียงพอต่อการตัดสินใจเพื่อการปรับปรุงและพัฒนางานการใช้หลักสูตรของโรงเรียน

5. ด้านความพึงพอใจ ผู้ทดลองใช้ระบบการประเมิน มีความพึงพอใจต่อระบบการประเมินตนเอง และยอมรับผลการประเมินตนเองในระดับมาก นอกนั้นมีความพึงพอใจในระดับปานกลาง

6. ด้านปัญหา จากการทดลองใช้ระบบการประเมินตนเองในโรงเรียนมัธยมศึกษาทั้ง 3 โรงเรียน ผู้ทดลองใช้ระบบการประเมิน เห็นว่ามีปัญหาน้อย และถ้านำระบบการประเมินตนเองไปใช้ในโรงเรียนมัธยมศึกษาอื่น คาดว่าจะเกิดปัญหาน้อย

2.4 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการนำระบบการประเมินตนเองไปใช้

จากการนำระบบการประเมินตนเองไปทดลองใช้ภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา

3 โรงเรียน ผู้ที่ช่วยผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้าหมวดวิชา และครูผู้สอนซึ่งเป็นผู้ทดลองใช้ระบบการประเมิน ส่วนใหญ่เป็นมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ถ้านำระบบการประเมินตนเองไปใช้ภายในโรงเรียนมัธยมศึกษาอื่น คาดว่าก่อให้เกิดผลดีที่สำคัญคือ ทำให้โรงเรียนหรือผู้ปฏิบัติงานทราบข้อบกพร่อง จุดเด่นของการปฏิบัติงาน มีข้อมูลสารสนเทศ จากการประเมินที่นำเชื่อถือ เพื่อประกอบการตัดสินใจเพื่อการปรับปรุงและพัฒนางานการใช้หลักสูตรของโรงเรียน ทำให้โรงเรียนและผู้ปฏิบัติงานมีการปรับปรุงและพัฒนางานการบริหารหลักสูตร การบริการหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการสนับสนุนส่งเสริมการใช้หลักสูตร ทำให้มีเกณฑ์หรือตัวบ่งชี้ประสิทธิภาพของการใช้หลักสูตรสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่ผู้บริหารโรงเรียนหรือผู้ปฏิบัติงานสามารถใช้เป็นเครื่องมือ ติดตาม กำกับ และประเมินการปฏิบัติงานของตนเองอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ เป็นสิ่งที่ขาดกระตุ่น จูงใจให้ผู้บริหารโรงเรียนและผู้ปฏิบัติงานมีความกระตือรือร้นที่จะมุ่งปฏิบัติและพัฒนางานการใช้หลักสูตรของโรงเรียนให้บรรลุตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ทำให้คุณภาพงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยรวมดีขึ้น นอกจากนี้ยังเป็นการส่งเสริมให้บุคลากรของโรงเรียนได้มีการพัฒนาตนเองให้มีความรู้และทักษะในด้านการประเมินตนเอง รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนให้โรงเรียนมีบทบาทหน้าที่สำคัญในการตัดสินใจและดำเนินงานอย่างครบวงจร ตั้งแต่การวางแผนการใช้หลักสูตร ดำเนินการใช้หลักสูตรและประเมินการใช้หลักสูตรด้วยตนเอง

สำหรับปัญหาและข้อเสนอแนะในการนำระบบการประเมินด้วยตนเองไปใช้ มีสาระสำคัญโดยสรุป ดังนี้

1. การเรียนรู้เกี่ยวกับการประเมินตนเอง บุคลากรในโรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจ ทักษะ และเจตคติต่อการประเมินตนเอง จึงอาจทำให้ไม่ตระหนักเห็นคุณค่าและความสำคัญของการประเมินตนเอง บางครั้งอาจมีปฏิกิริยาต่อต้านหรือไม่ให้ความร่วมมือในระยะแรก เพราะเห็นว่าเป็นการเพิ่มภาระงาน

2. เนื้อหาสาระเกี่ยวกับการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตร มีเนื้อหาสาระค่อนข้างมาก อาจทำให้โรงเรียนหรือผู้ปฏิบัติงานไม่สามารถดำเนินการให้ครอบคลุมครบถ้วนและต่อเนื่องได้ ข้อมูลสารสนเทศที่ได้อาจขาดความครอบคลุม เพียงต่อการตัดสินใจเพื่อการปรับปรุงและพัฒนางานการใช้หลักสูตรของโรงเรียน

3. การดำเนินการประเมินและนำผลการประเมินไปใช้ ผู้ปฏิบัติงานอาจไม่ได้ดำเนินการประเมินและนำผลการประเมินไปใช้เพื่อการปรับปรุงและพัฒนางานอย่างจริงจัง และต่อเนื่อง ถ้าผู้บริหารโรงเรียนไม่เห็นความสำคัญ ให้การสนับสนุนอย่างจริงจัง และไม่มีระบบการนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียนที่เป็นกลไกในการกำกับ ติดตาม รวมทั้งกระตุ้น สร้างขวัญและกำลังใจให้เกิดการปฏิบัติและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

4. การยอมรับผลการประเมิน ข้อมูลสารสนเทศที่ได้จากการประเมินอาจไม่ได้รับการยอมรับจากบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เพราะไม่แน่ใจว่าผู้ปฏิบัติงานประเมินการปฏิบัติงานของตนเองอย่างเที่ยงตรง

5. บุคลากรในโรงเรียนมัธยมศึกษา ส่วนใหญ่ต้องปฏิบัติงานหลายอย่าง ทั้งงานสอน งานสนับสนุนการสอน และงานที่ได้รับมอบหมายเฉพาะกิจ ทำให้ไม่มีเวลาเพียงพอต่อการดำเนินการประเมินและใช้ผลการประเมินเพื่อการปรับปรุงและพัฒนาตนเองอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

6. ระบบการประเมินตนเองนี้ ยังไม่ได้มีการกำหนดโครงสร้างให้ชัดเจน สอดคล้องสัมพันธ์กันทั้งระดับกรม เขตการศึกษา จังหวัดและโรงเรียน จึงอาจทำให้การบริหารจัดการระบบการประเมินนี้ขาดประสิทธิภาพในการดำเนินงาน

7. โรงเรียนมัธยมศึกษา ยังไม่ได้กำหนดระบบการประเมินตนเองไว้เป็นภาระงานส่วนหนึ่งในโครงสร้างของการบริหารงานโรงเรียน และยังไม่ได้กำหนดนโยบาย เรื่องการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตรไว้ให้ชัดเจน จึงอาจทำให้การนำระบบการประเมินตนเองนี้ไปใช้ในโรงเรียนมัธยมศึกษาไม่ประสบผลสำเร็จตามที่คาดหวังไว้

ดังนั้น ถ้านำระบบการประเมินตนเองที่พัฒนาขึ้นนี้ไปใช้ในโรงเรียนมัธยมศึกษาให้เกิดผลสำเร็จได้ จึงควรดำเนินการดังนี้

1. ควรมีการเตรียมความพร้อม โดยกำหนดโครงสร้างของระบบการประเมินตนเองให้มีความสอดคล้องสัมพันธ์กันทั้งระดับกรม เขตการศึกษา จังหวัด และโรงเรียน รวมทั้งควรกำหนดไว้ในโครงสร้างของการบริหารงานของโรงเรียน ตลอดจนกำหนดนโยบาย ด้านการประเมินตนเองไว้เป็นทิศทางในการดำเนินงานให้ชัดเจนด้วย

2. ควรมีการพัฒนาครูให้มีความรู้ความเข้าใจและเจตคติที่ดีต่อการประเมินตนเอง เพื่อให้ครูได้ตระหนัก เห็นความสำคัญ และดำเนินการประเมินตนเอง แล้วนำผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

3. ผู้บริหารโรงเรียนต้องให้การนิเทศ ติดตามและสนับสนุน กระตุ้น จูงใจ ให้ครูได้ดำเนินการประเมินตนเอง และนำผลการประเมินมาใช้ปรับปรุงและพัฒนางานอย่าง จริงจังและต่อเนื่อง

4. โรงเรียนควรจัดระบบการนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียนให้เข้มแข็ง เพื่อใช้เป็นกลไกในการนิเทศ กำกับ ติดตามงานประเมินการใช้หลักสูตรของโรงเรียนให้ ครบวงจร ตั้งแต่ให้การนิเทศ ประชุม อบรม ปฏิบัติ ประเมินผลและเสนอผลการประเมิน

5. โรงเรียนหรือครูต้องพยายามสอดคล้องตามงานประเมินการใช้หลักสูตรด้วย ตนเองไว้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารงานโรงเรียนหรือการปฏิบัติงานของครู จึงจะ รู้สึกว่า ไม่เป็นการเพิ่มภาระงาน

6. โรงเรียนควรจัดสิ่งสนับสนุนให้อำนวยความสะดวกให้ครูได้ปฏิบัติงานให้ บรรลุตามเกณฑ์ประเมิน เพื่อให้สามารถนำระบบการประเมินตนเองที่พัฒนาขึ้นนี้ไปทำให้ประสบ ผลสำเร็จได้

บทที่ 5

สรุป ลปิปราชผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาระบบการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตร สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา การดำเนินงานวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ การสร้างระบบ การประเมินตนเอง การทดลองใช้ระบบการประเมินตนเอง และการประเมินระบบการประเมินตนเอง ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. การพัฒนาระบบการประเมินตนเองได้ดำเนินการดังนี้

1.1 การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนาระบบการประเมินตนเอง โดยดำเนินการรวบรวมข้อมูลและสารสนเทศจากแหล่งข้อมูล 4 แห่ง คือ

1.1.1 การศึกษาทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมิน การพัฒนาระบบการประเมิน เทคนิคการประเมินองค์การ แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินตนเอง ของโรงเรียน การพัฒนาเกณฑ์ประเมิน แนวคิดและวิธีการพัฒนาระบบการประเมินตนเอง ในการใช้หลักสูตร

1.1.2 การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งเป็นผู้มีความรู้และประสบการณ์ ด้านการประเมินผลทางการศึกษา จำนวน 4 ท่าน

1.1.3 การศึกษาระบบงานการใช้หลักสูตรของโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยมุ่งศึกษาสำคัญของหลักสูตรมัธยมศึกษา ขอบข่ายและระบบงานการใช้หลักสูตรของ โรงเรียนมัธยมศึกษา

1.1.4 การศึกษาเฉพาะกรณี (Case Study) โครงการพัฒนาระบบ การประเมินการใช้หลักสูตรของโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตรของกรมวิชาการ เพื่อศึกษา สภาพการดำเนินงาน การติดตามและประเมินโครงการ

1.2 การวิเคราะห์เนื้อหา โดยนำข้อมูลสารสนเทศที่ได้จากแหล่งข้อมูลทั้ง 4 แห่ง มาวิเคราะห์เนื้อหาโดยยึดหลักเกณฑ์ความสอดคล้อง และยึดหลักความจำเป็นเชิงทฤษฎี ที่เกี่ยวข้อง

1.3 การสังเคราะห์เนื้อหา โดยนำผลจากการวิเคราะห์เนื้อหา มาสังเคราะห์เนื้อหาเพื่อร่างระบบการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตรสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา กำหนดองค์ประกอบของระบบการประเมิน โครงสร้างแสดงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบ และรายละเอียดของแต่ละองค์ประกอบ ร่างเกณฑ์ประเมินและจัดทำคู่มือการใช้ระบบการประเมิน

จากการดำเนินการสร้างระบบการประเมินดังกล่าวทำให้ได้ระบบการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตรสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีองค์ประกอบของระบบการประเมิน 7 ประการ ดังนี้

- (1) วัตถุประสงค์ของการประเมินตนเอง
- (2) บทบาท/ความสำคัญของการประเมินตนเอง
- (3) หลักการของการประเมินตนเอง
- (4) การกำหนดงานที่มุ่งประเมิน
- (5) การกำหนดเกณฑ์ในการประเมิน
- (6) การดำเนินการประเมินตนเอง
- (7) การนำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุงและพัฒนางาน

1.4 การตรวจสอบความตรงเชิงสอดคล้องของเกณฑ์ประเมินการใช้หลักสูตร โดยประยุกต์ใช้เทคนิคเดลฟาย ให้กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 19 คน แสดงความถูกต้องเห็นต่อเกณฑ์ 2 รอบ ได้เกณฑ์ที่สอดคล้องกับทฤษฎีและระบบงานการใช้หลักสูตรของโรงเรียนมัธยมศึกษา 4 ด้าน คือ เกณฑ์ด้านการบริหารหลักสูตร เกณฑ์ด้านการบริการหลักสูตร เกณฑ์ด้านการจัดการเรียนการสอน และเกณฑ์ด้านการสนับสนุนส่งเสริมการใช้หลักสูตร

1.5 การประเมินคุณภาพของระบบการประเมินตนเองและเอกสารคู่มือการใช้ระบบการประเมินตนเอง โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 14 คน ประเมินในด้านความเป็นไปได้ ความเหมาะสม ความเป็นประโยชน์ และให้อัปเดตแนะเพื่อการปรับปรุงระบบการประเมินตนเองและเอกสารคู่มือการใช้ระบบการประเมินตนเอง

2. การทดลองใช้ระบบการประเมินตนเองได้ดำเนินการทดลองใช้ระบบการประเมินตนเองในโรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 3 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนเบญจมราชูทิศ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี โรงเรียนพลเจริญวิทยาคม อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ และโรงเรียนวัดสระเทศ จังหวัดกรุงเทพมหานคร โดยใช้เวลาการทดลอง 1 ภาคเรียน ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2537

3. การประเมินระบบการประเมินตนเอง โดยให้บุคลากรใช้ระบบการประเมินซึ่งประกอบด้วยผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ หัวหน้าหมวดวิชา และครู ให้ความคิดเห็นต่อเกณฑ์ประเมินในด้านความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ ความเหมาะสม ความครอบคลุม และให้ความคิดเห็นต่อระบบการประเมินตนเองในด้านความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ ความเหมาะสม ความครอบคลุม ความพึงพอใจ ตลอดจนปัญหาและข้อเสนอแนะในการใช้ระบบการประเมินตนเอง

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาระบบการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตรสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาซึ่งได้ดำเนินการวิเคราะห์และสังเคราะห์เนื้อหาจากการศึกษาทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการประเมินผลทางการศึกษา การศึกษาระบบงานการใช้หลักสูตรของโรงเรียนมัธยมศึกษา และการศึกษาเฉพาะกรณีโครงการพัฒนาการประเมินการใช้หลักสูตรของกรมวิชาการ ได้ระบบการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตรสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาที่พัฒนาขึ้น เป็นระบบที่ทำให้โรงเรียนสามารถประเมินการใช้หลักสูตรด้วยตนเองได้ ซึ่งมีองค์ประกอบของระบบการประเมินอยู่ในรูปโครงสร้างที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ในการประเมิน ที่ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ของการประเมินตนเอง บทบาท/ความสำคัญของการประเมินตนเอง หลักการของการประเมินตนเอง การกำหนดงานที่มุ่งประเมิน การกำหนดเกณฑ์ในการประเมิน การดำเนินการประเมินตนเอง และการนำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุงและพัฒนางาน รายละเอียดของระบบการประเมินตนเอง แต่ละองค์ประกอบมีเนื้อหาสาระโดยสังเขปดังนี้

1.1 วัตถุประสงค์ของการประเมินตนเอง ได้กำหนดไว้ 2 ประการ คือ

(1) เพื่อให้ได้สารสนเทศจากการประเมินตนเองของบุคลากรภายในโรงเรียนที่นำมาใช้ในการตัดสินใจเพื่อการปรับปรุงและพัฒนางานการบริหารหลักสูตร การบริการหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการสนับสนุนส่งเสริมการใช้หลักสูตรของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นได้อย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ

(2) เพื่อเป็นแนวทางให้โรงเรียนมัธยมศึกษา ปรับปรุงและพัฒนา กระบวนการทำงานของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้นและมีมาตรฐานใกล้เคียงกัน

1.2 บทบาท/ความสำคัญของการประเมินตนเอง ได้กำหนดไว้ 4 ประการ ดังนี้

(1) บทบาท/ความสำคัญในทางการบริหารหรือการทำงาน โดยพิจารณา จากองค์ประกอบของกระบวนการบริหารงานหรือการทำงานที่ประกอบด้วย การวางแผน การปฏิบัติ ตามแผน และการประเมิน เห็นได้ว่า การประเมินเป็นเครื่องมือในทางการบริหารงานหรือ การทำงานที่ช่วยให้ผู้บริหารหรือผู้ปฏิบัติงานได้ทราบข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน

(2) บทบาท/ความสำคัญในการปรับปรุงและพัฒนางาน การประเมิน ตนเองมุ่งเน้นให้ผู้ปฏิบัติงานเป็นผู้ประเมินภารกิจของตนเอง เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนา งาน ซึ่งโดยปรัชญาของการประเมินแบบนี้ต้องเป็นการประเมินที่ทำให้เกิดการยอมรับผลการประเมิน และนำผลการประเมินไปใช้เพื่อปรับปรุงและพัฒนางานให้ดีขึ้นเรื่อย ๆ จนได้มาตรฐานหรือบรรลุ ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

(3) บทบาท/ความสำคัญในการพัฒนาบุคลากร การประเมินตนเอง เป็นกิจกรรมที่ผู้ปฏิบัติงานต้องดำเนินการประเมิน และนำผลการประเมินมาใช้เพื่อปรับปรุงและ พัฒนางานของตนเอง ซึ่งทำให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดการเรียนรู้ มีจิตสำนึกที่จะฝึกฝนพัฒนาตนเอง มีความภาคภูมิใจ และเป็นแรงจูงใจให้เกิดการปฏิบัติและพัฒนางานของตนรับผิดชอบให้บรรลุตาม เป้าหมายที่กำหนดไว้

(4) บทบาท/ความสำคัญในส่งเสริมรักษามาตรฐาน ในการประเมิน ตนเอง ต้องประเมินอยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริงแล้วพยายามปรับปรุงและพัฒนางานการใช้ หลักสูตรให้เข้าใกล้มาตรฐานหรือเกณฑ์ที่กำหนดไว้ การประเมินตนเองจึงต้องเป็นการประเมิน เพื่อปรับปรุงพัฒนาและส่งเสริมรักษามาตรฐานด้วย

1.3 หลักการของการประเมินตนเอง เป็นแนวความคิดและแนวปฏิบัติในการ ดำเนินการประเมิน ซึ่งกำหนดไว้ 2 ลักษณะ ดังนี้

(1) หลักการที่เป็นแนวความคิดในการประเมินตนเอง ประกอบด้วย หลักการ 5 ประการ คือ

(1.1) หลักการพระพุทธศาสนา ได้ให้แนวคิดในการประเมินว่า การประเมินตนเองเป็นกิจกรรมของการตรวจสอบ พิจารณาตนเองที่ทำให้บุคคลบรรลุการปฏิบัติ

หน้าที่ของตนเองโดยมุ่งเน้นที่การตรวจสอบ พิจารณาภายในเพื่อการรู้จักตนเอง และการพัฒนาตนเอง โดยมีความเชื่อว่ามนุษย์สามารถฝึกฝนพัฒนาตนเองและมีศักยภาพที่จะบรรลุจุดมุ่งหมายได้

(1.2) หลักการบริหารงานหรือการทำงาน ให้แนวความคิดว่าในการบริหารงานหรือการทำงานใด ๆ นั้น ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยเริ่มจากการวางแผน การปฏิบัติตามแผนแล้วจึงประเมินการปฏิบัติงานซึ่งช่วยให้ได้ข้อมูลสารสนเทศเพื่อการปรับปรุงและพัฒนางานให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือเกณฑ์ที่กำหนดไว้

(1.3) หลักการจิตวิทยา หลักการข้อนี้เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจในการทำงาน ซึ่งเมื่อผู้ปฏิบัติงานประเมินการปฏิบัติงานของตนเองแล้ว ทำให้ทราบข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องและทันต่อเหตุการณ์ ซึ่งเป็นสิ่งกระตุ้นจูงใจให้ผู้ปฏิบัติงานมุ่งปรับปรุงและพัฒนางานให้ก้าวหน้าจนบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

(1.4) หลักการประชาธิปไตย เป็นหลักการที่ให้แนวความคิดในการทำงานร่วมกันของบุคลากรในโรงเรียนว่า ในการประเมินตนเองนั้นคั้งให้บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมในการคิด วางแผน ร่วมดำเนินการ ร่วมตัดสินใจ และร่วมปรับปรุงพัฒนางานการให้หลักสูตรของโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง

(1.5) หลักการจริยธรรม ให้แนวความคิดสำหรับผู้ทำหน้าที่ประเมินว่า ต้องมีความรับผิดชอบเชิงจริยธรรมในการประเมิน กล่าวคือ ต้องประเมินอยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริง มีความยุติธรรม แปลผลข้อมูลอย่างตรงไปตรงมา นำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุง และพัฒนางานที่ตนเองรับผิดชอบอย่างจริงจัง และไม่ใช้ผลการประเมินเพื่อการแสวงหาผลประโยชน์หรือความดีความชอบให้ตนเอง

(2) หลักการที่เป็นแนวปฏิบัติในการประเมินตนเอง มีประเด็นที่สำคัญดังนี้

(2.1) ผู้ทำหน้าที่ประเมินและใช้ผลการประเมิน ในการประเมินตนเองถือหลักการว่า ให้ผู้ปฏิบัติงานเป็นผู้ประเมินและนำผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนางานด้วยตนเอง

(2.2) แหล่งข้อมูล ในการประเมินตนเอง ผู้ประเมินต้องพยายามแสวงหาข้อมูลสารสนเทศให้มีความครอบคลุมทั้งจากแหล่งข้อมูลภายในและภายนอกตนเอง ข้อมูลภายในก็คือข้อมูลที่ผู้ปฏิบัติงานได้ใช้สติปัญญา ความดีและความบริสุทธิ์พิจารณาไตร่ตรองอย่าง

รอบคอบแล้ว ข้อมูลภายนอกก็คือ ข้อมูลส่วนที่ได้รับจากความคิดเห็น ข้อวิจารณ์ ข้อเสนอแนะจากผู้อื่น

(2.3) แนวทางของการประเมินตนเอง ได้ใช้แนวทางของการประเมินอย่างมีระบบซึ่งเป็นการประเมินตามขั้นตอนต่าง ๆ ของกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบครบวงจร โดยพยายามสอดแทรกกิจกรรมการประเมินเข้าไปฝังติดอยู่ในกระบวนการทำงานทุกขั้นตอน การประเมินลักษณะนี้ทำให้ผู้ปฏิบัติงานยอมรับว่า การประเมินเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการทำงาน ซึ่งประกอบด้วยการประเมินย่อย 6 ขั้นตอน คือ การประเมินความต้องการ การศึกษาความเป็นไปได้ การประเมินร่างโครงการ การกำกับและประเมินการทำงานเป็นระยะ ๆ การประเมินรวมสรุปผลงาน และการติดตามศึกษาผลระยะยาวของงาน

(2.4) การจัดสภาพการดำเนินงานภายในโรงเรียน เพื่อให้การประเมินตนเองของโรงเรียนประสบความสำเร็จ โรงเรียนควรจัดสภาพความพร้อมให้เอื้อต่อการดำเนินงานภายในโรงเรียน ดังนี้

(1) ต้องจัดระบบการทำงานหรือกระบวนการทำงานของโรงเรียนให้มีความชัดเจน มีการวางแผน ปฏิบัติตามแผน ติดตามประเมินผลและปรับปรุงการดำเนินงาน รวมทั้งจัดปัจจัยความพร้อม และให้การนิเทศงานอย่างต่อเนื่อง

(2) บุคลากรของโรงเรียนทุกคนต้องตระหนัก มีความรู้ ความเข้าใจ สนใจ และให้ความร่วมมือในการประเมินตนเอง ตามรายการหรือเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ยอมรับผลการประเมินและนำมาใช้เพื่อการปรับปรุงและพัฒนางานในส่วนที่ตนเองรับผิดชอบอย่างจริงจัง

1.4 การกำหนดงานที่มุ่งประเมิน กำหนดไว้เป็นองค์ประกอบหนึ่งของระบบการประเมินตนเอง ก็เพื่อให้ผู้ประเมินได้ทำความเข้าใจในสิ่งที่ประเมินให้แจ่มชัดยิ่งขึ้น งานที่มุ่งประเมินในที่นี้ยึดตามขอบข่ายและระบบงานการใช้หลักสูตรของโรงเรียนมัธยมศึกษา ซึ่งประกอบด้วยงาน 4 งาน คือ งานบริหารหลักสูตร งานบริการหลักสูตร งานจัดการเรียนการสอน และงานสนับสนุนส่งเสริมการใช้หลักสูตร ซึ่งได้วิเคราะห์งานโดยพิจารณาผลงานในรูปของความสัมพันธ์เชิงระบบในแต่ละงานทั้งในมิติปัจจัยเบื้องต้น การปฏิบัติและผลผลิตเป็นพื้นฐานสำคัญ

การประเมินตนเองครั้งนี้ มุ่งเน้นวิธีการประเมินที่เป็นระบบโดยยึดเกณฑ์ของสิ่งที่มุ่งประเมินเพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศมาใช้ในการตัดสินใจเพื่อการปรับปรุงและพัฒนา

งานการใช้หลักสูตรของโรงเรียนมัธยมศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งได้จำแนกการตัดสินใจและการประเมินเพื่อการบริหารและการวางแผนเชิงระบบไว้ 3 ประเภท คือ

ก. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น เป็นการประเมินเพื่อบ่งชี้ว่ามีปัจจัยพร้อมเพียงพอที่จะดำเนินการใช้หลักสูตรหรือไม่ แผนงานหรือโครงการที่จัดทำมีความเหมาะสมสนองความต้องการที่มุ่งแก้ปัญหาของโรงเรียนหรือไม่ ควรปรับปรุงในส่วนใดและอย่างไร

ข. การประเมินกระบวนการ เป็นการประเมินขณะดำเนินการใช้หลักสูตรเพื่อหาสาเหตุ ปัญหาและอุปสรรค จุดเด่น จุดด้อยของการดำเนินงาน เพื่อนำสารสนเทศที่ได้มาใช้ในการตัดสินใจปรับปรุงแก้ไขวิธีการดำเนินการต่าง ๆ ให้เหมาะสมและทันต่อเหตุการณ์

ค. การประเมินผลผลิต เป็นการประเมินหลังจากการดำเนินงานสิ้นสุดลง โดยพิจารณาจากปริมาณและคุณภาพของผลผลิตเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของโครงการ นำข้อมูลสารสนเทศมาใช้ในการตัดสินใจว่าจะคงไว้ปรับปรุงโครงการให้ดีขึ้นหรือล้มเลิกไป

1.5 การกำหนดเกณฑ์ในการประเมิน ได้พัฒนาขั้นตอนวิธีการวิจัย ได้เกณฑ์ประเมินที่สอดคล้องกับกลบμάกและระบบงานการใช้หลักสูตรของโรงเรียนมัธยมศึกษา 4 ด้าน คือ เกณฑ์ด้านการบริหารหลักสูตร เกณฑ์ด้านการบริการหลักสูตร เกณฑ์ด้านการจัดการเรียนการสอน และเกณฑ์ด้านการสนับสนุนส่งเสริมการใช้หลักสูตร โดยเกณฑ์แต่ละด้านได้จำแนกออกเป็น 3 มิติ คือ มิติปัจจัยเบื้องต้น มิติการปฏิบัติ และมิติผลผลิต จากการตรวจสอบความตรงเชิงสอดคล้องของเกณฑ์แต่ละด้านพบว่า ผู้ที่ตรวจสอบเห็นสมควรให้ใช้เป็นเกณฑ์ ($3.50 \leq Md < 4.50$) หรือสมควรใช้เป็นเกณฑ์อย่างยิ่ง ($Md \geq 4.50$) ทุกข้อ

1.6 การดำเนินการประเมินตนเอง ในขั้นตอนนี้ได้เสนอให้เห็นว่า ใครเป็นผู้ประเมินการใช้หลักสูตรภายในโรงเรียน ดำเนินการประเมินอย่างไร เก็บรวบรวมข้อมูลอย่างไร ด้วยเครื่องมืออะไร วิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลการประเมินอย่างไร รายละเอียดของการดำเนินการประเมินตนเอง มีดังนี้

1.6.1 ผู้ทำหน้าที่ประเมินการใช้หลักสูตรภายในโรงเรียน ประกอบด้วยผู้บริหารโรงเรียน และ/หรือผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ หัวหน้าหมวดวิชา และครู ซึ่งต้องร่วมมือกันดำเนินการประเมินทั้งในงานที่ตนเองรับผิดชอบโดยตรง และงานที่ตนเองมีส่วนเกี่ยวข้อง

แล้วนำผลการประเมินมาใช้เพื่อปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่องจนบรรลุตามวัตถุประสงค์หรือเกณฑ์ที่กำหนดไว้

1.6.2 การวางแผนการประเมินการใช้หลักสูตร โดยเริ่มจากการกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมิน กำหนดงานที่มุ่งประเมิน กำหนดเกณฑ์ในการประเมิน กำหนดข้อมูลที่ต้องการ กำหนดแหล่งข้อมูลและวิธีรวบรวมข้อมูล กำหนดวิธีวิเคราะห์ข้อมูล และสรุปผลการประเมิน

1.6.3 เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน ได้สร้างขึ้นมาให้มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับงานที่มุ่งประเมินและเกณฑ์ประเมินในแต่ละมิติของทุกด้าน และได้จัดทำคู่มือการใช้เครื่องมือประเมินอย่างละเอียดเพื่อให้ผู้ประเมินสามารถดำเนินการประเมินการใช้หลักสูตรด้วยตนเองได้ เครื่องมือประเมินชุดนี้มี 4 แบบ คือ

(1) แบบประเมินตนเองในการใช้หลักสูตรสำหรับโรงเรียน

(บ.1)

(2) แบบประเมินตนเองในการใช้หลักสูตรสำหรับหมวดวิชา

(บ.2)

(3) แบบสอบถามความคิดเห็นของครูต่อการดำเนินงาน

การใช้หลักสูตรของโรงเรียน หรือหมวดวิชา (บ.3)

(4) แบบประเมินตนเองในการจัดการเรียนการสอนของครู

(บ.4)

1.6.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล บุคคลที่ทำหน้าที่หลักในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการประเมินตนเองก็คือ ผู้ปฏิบัติงานซึ่งเป็นผู้ประเมินการปฏิบัติงานของตนเอง ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของตนเองตามแบบของเครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน กล่าวคือ ผู้บริหารโรงเรียน และ/หรือผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการให้ใช้แบบประเมิน บ.1 หัวหน้าหมวดวิชาให้ใช้แบบประเมิน บ.2 ครูผู้สอนให้ใช้แบบสอบถาม บ.3 และแบบประเมิน บ.4 นอกจากนี้ควรใช้เทคนิคในการเก็บรวบรวมข้อมูลหลาย ๆ วิธีประกอบกัน เพื่อให้ได้ข้อมูลครอบคลุมเพียงพอต่อการตัดสินใจ เช่น การบันทึกข้อมูล การสัมภาษณ์ การสอบถามหรืออาศัยข้อมูลสถิติและหลักฐานต่าง ๆ ที่มีอยู่หรือจัดเก็บไว้แล้ว โดยยึดหลักการสำคัญ คือ ต้องให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง ตรงประเด็น มีความสมบูรณ์ครบถ้วน ทันสมัยหรือเป็นปัจจุบัน

1.6.5 การวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากตนเองและบุคคลที่เกี่ยวข้องมาตรวจสอบข้อมูล จัดหมวดหมู่ ข้อมูลเชิงปริมาณวิเคราะห์โดยใช้สถิติ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย เป็นต้น ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพและข้อมูลจากเอกสาร ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา แล้วนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ประเมิน ผู้ประเมินก็สามารถลงสรุปเกี่ยวกับการประเมินการปฏิบัติงานการใช้หลักสูตรในส่วนที่ตนรับผิดชอบได้ว่า ผ่านเกณฑ์ หรือไม่ผ่านเกณฑ์ในรายการใดบ้าง แล้วนำเสนอเสนอไปใช้ในการตัดสินใจ เพื่อปรับปรุงและพัฒนาต่อไป

1.6.6 การนำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุงและพัฒนางาน สามารถดำเนินการได้ 3 แนวทาง ดังนี้

(1) ผู้ปฏิบัติงานนำผลการประเมินไปใช้เพื่อปรับปรุงและพัฒนาในส่วนที่ตนเองรับผิดชอบได้โดยทันที

(2) ผู้ปฏิบัติงานอาจนำผลการประเมินเสนอต่อกลุ่มผู้ร่วมงาน หัวหน้าหมวดวิชา คณะกรรมการบริหารงานวิชาการหรือผู้บริหารโรงเรียน เพื่อขอความสนับสนุนและช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ที่ร่วมกันปรับปรุงและพัฒนาการใช้หลักสูตรของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

(3) โรงเรียนใช้ผลการประเมินเป็นหลักฐานอ้างอิงหรือขอความสนับสนุนและช่วยเหลือด้านปัจจัยต่าง ๆ จากกรมสามัญศึกษา กรมวิชาการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การปรับปรุงและพัฒนาการใช้หลักสูตรของโรงเรียนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. ผลการประเมินคุณภาพของระบบการประเมินตนเองและคู่มือการใช้ระบบการประเมินตนเอง โดยผู้เชี่ยวชาญ 14 คน ได้พิจารณาในด้านความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์และความครอบคลุมแล้ว เห็นว่า ระบบการประเมินตนเองที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ มีประโยชน์ และมีความครอบคลุมมากเกือบทุกรายการ ส่วนคู่มือการใช้ระบบการประเมินตนเอง ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่า จุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ มีความเหมาะสม ครอบคลุม และสะดวกต่อการนำไปใช้ในการประเมินการใช้หลักสูตรด้วยตนเอง สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา จากผลการประเมินและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยได้นำมาให้เป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขระบบการประเมินตนเอง และจัดทำคู่มือการใช้ระบบการประเมินตนเองให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ซึ่งประกอบด้วยเอกสาร 4 เล่ม คือ ระบบการประเมิน

ตนเอง เกณฑ์ประเมินการใช้หลักสูตร เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน และแผนการประเมิน การใช้หลักสูตร

3. ผลการประเมินระบบการประเมินตนเอง จากการนำระบบการประเมินตนเอง ไปทดลองใช้ในโรงเรียนเบญจมราชานุสรณ์ โรงเรียนพลเจริญวิทยาคม และโรงเรียน วัดสระเกษ พบว่า ระบบการประเมินตนเองที่พัฒนาขึ้น มีคุณภาพตามเกณฑ์ในการประเมิน ที่กำหนดไว้ทุกประการ กล่าวคือ

3.1 ผลการศึกษาความคิดเห็นต่อระบบการประเมินตนเองของผู้ทดลองใช้ระบบ การประเมินโดยภาพรวม พบว่า

3.1.1 ผู้ทดลองใช้ระบบการประเมิน เห็นว่า ระบบการประเมินตนเอง ที่พัฒนาขึ้นนี้ มีความเป็นไปได้ สามารถนำไปใช้ดำเนินการประเมินการปฏิบัติงานการใช้หลักสูตร ได้จริง

3.1.2 ผู้ทดลองใช้ระบบการประเมิน เห็นว่า ระบบการประเมินตนเอง ที่พัฒนาขึ้นนี้ มีประโยชน์ต่อการบริหารงานหรือการปฏิบัติงาน คำนึงถึงเวลาที่ใช้ในการดำเนินการ ประเมิน ช่วยให้ได้ข้อมูลสารสนเทศในการตัดสินใจเพื่อการปรับปรุงและพัฒนางานการใช้ หลักสูตรของโรงเรียน และมีส่วนช่วยพัฒนาให้ผู้ปฏิบัติงานมีความรู้และทักษะในการประเมินการใช้ หลักสูตรด้วยตนเอง

3.1.3 ผู้ทดลองใช้ระบบการประเมิน เห็นว่า ระบบการประเมินตนเอง ที่พัฒนาขึ้นนี้ มีความเหมาะสมกับระบบการบริหารหรือการปฏิบัติงาน และสะดวกต่อการนำไปใช้ ดำเนินการประเมินการใช้หลักสูตรสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา มีความสอดคล้องและสนองตอบ นโยบายการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาสู่โรงเรียน นโยบายของกรมสามัญศึกษา และสอดคล้องกับหลักการ จุดหมายและแนวดำเนินการของหลักสูตรมัธยมศึกษา

3.1.4 ผู้ทดลองใช้ระบบการประเมิน เห็นว่า ระบบการประเมินตนเอง ที่พัฒนาขึ้นนี้ ช่วยให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่มีความเชื่อถือได้ ถูกต้องตรงกับสภาพการปฏิบัติงานจริง มีความครอบคลุม ครบถ้วนเพียงพอต่อการตัดสินใจเพื่อการปรับปรุงและพัฒนางานการใช้หลักสูตร ของโรงเรียน

3.1.5 ผู้ทดลองใช้ระบบการประเมิน มีความพึงพอใจต่อระบบการประเมินตนเอง และยอมรับผลการประเมินตนเอง

3.1.6 ผู้ทดลองใช้ระบบการประเมิน เห็นว่า จากการทดลองใช้ระบบการประเมินตนเองที่พัฒนาขึ้นนี้ มีปัญหาน้อย และถ้านำระบบการประเมินนี้ไปใช้ในโรงเรียนมัธยมศึกษาอื่น คาดว่าจะเกิดปัญหาน้อย

3.2 ผลการศึกษาความคิดเห็นต่อเกณฑ์ประเมิน พบว่า ผู้ทดลองใช้ระบบการประเมิน เห็นว่าเกณฑ์ประเมินการใช้หลักสูตรทั้ง 4 ด้าน คือ เกณฑ์ด้านการบริหารหลักสูตร เกณฑ์ด้านการบริการหลักสูตร เกณฑ์ด้านการจัดการเรียนการสอน และเกณฑ์ด้านการสนับสนุนส่งเสริมการใช้หลักสูตร ทั้งมิติปัจจัยเบื้องต้น มิติการปฏิบัติ และมิติผลลัพธ์ เกณฑ์ทุกด้านมีความเป็นไปได้ สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง มีประโยชน์ส่งผลต่อความต้องการที่นำไปใช้ในการประเมินจริงได้ มีความเหมาะสมกับสภาพการบริหารและการปฏิบัติงานของโรงเรียน สอดคล้องกับหลักการ จุดหมายและแนวดำเนินการของหลักสูตรมัธยมศึกษา มีความครอบคลุมเพียงพอต่อการประเมินการใช้หลักสูตรของโรงเรียน

3.3 ผลการประเมินการเรียนรู้ของผู้ทดลองใช้ระบบการประเมิน พบว่า ผลการเรียนรู้เรื่องการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตรหลังการทดลองใช้ระบบการประเมินสูงกว่าก่อนการทดลองใช้ระบบการประเมินอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยตามที่เสนอไว้ข้างต้น ผู้วิจัยพบว่า มีประเด็นที่น่าสนใจคือ การดำเนินงานตามขั้นตอนของการพัฒนาระบบการประเมินตนเอง และการประเมินระบบการประเมินตนเอง

1. การพัฒนากระบวนการประเมินตนเอง จากการค้าเงินงานตามขั้นตอนของ

การพัฒนากระบวนการประเมินตนเอง ทำให้ได้ระบบการประเมินตนเองซึ่งอยู่ในรูปโครงสร้าง และกระบวนการเชิงระบบที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ในการประเมินตนเอง 7 ประการ คือ วัตถุประสงค์ของการประเมินตนเอง บทบาท/ความสำคัญของการประเมินตนเอง หลักการของการประเมินตนเอง การกำหนดงานที่มุ่งประเมิน การกำหนดเกณฑ์ในการประเมิน การดำเนินการประเมินตนเอง และการนำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุงและพัฒนางาน องค์ประกอบของระบบการประเมินดังกล่าวนี้มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อระบบการประเมินตนเอง เพราะทำให้ระบบการประเมินตนเองมีความชัดเจน และช่วยให้ผู้ประเมินรู้ทิศทาง มีหลักการและเห็นแนวทางในการประเมินตนเอง ซึ่งมีประเด็นที่น่าอภิปรายในแต่ละองค์ประกอบ ดังนี้

1.1 วัตถุประสงค์ของการประเมินตนเอง จัดไว้เป็นองค์ประกอบของระบบการประเมินตนเอง เพราะวัตถุประสงค์ของการประเมินเป็นสิ่งที่กำหนดทิศทางในการประเมิน ทำให้ผู้ประเมินรู้ว่า เป็นการประเมินเพื่อใคร ประเมินเพื่ออะไร หรือประเมินโดยมุ่งคล้อยตามเรื่องอะไร (ประสิทธิ์ เปี่ยมสมบูรณ์. 2535 : สัมภาษณ์) ดังนั้นในการประเมินตนเองของโรงเรียน สิ่งแรกที่ต้องกระทำหรือควรพิจารณาก็คือ การกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินหรือเป้าหมายของการประเมิน (Tritscher. 1981 : 36, Dresel. 1976 : 409 - 410) วัตถุประสงค์ของการประเมินตนเอง จึงเป็นเงื่อนไขประการหนึ่งที่ทำให้การประเมินตนเองของโรงเรียนประสบความสำเร็จ ดังที่ วิลลก กัทธัพพ์ และกรมวิชาการ ได้เสนอไว้ว่า การประเมินตนเองของโรงเรียนจะประสบความสำเร็จ ก็ต่อเมื่อบุคลากรของโรงเรียนทุกคนต้องเข้าใจในวัตถุประสงค์ของการประเมินว่า เป็นการประเมินเพื่อปรับปรุงและพัฒนาทุกคนมีเจตนาพร้อมกันว่าจะต้องพัฒนา และการประเมินตนเองนั้นก็เพื่อพัฒนาไม่ใช่เพื่อบังคับให้มีความดีความชอบหรือลงโทษ (วิลลก กัทธัพพ์. 2535 : 21 : กรมวิชาการ. 2535 : 4)

1.2 บทบาท/ความสำคัญของการประเมินตนเอง จัดไว้เป็นองค์ประกอบของระบบการประเมินตนเอง เพราะเป็นเรื่องที่ต้องทำให้บุคลากรของโรงเรียนมีความเข้าใจ

และตระหนักในความสำคัญหรือเห็นคุณค่าประโยชน์ของการประเมินตนเอง เมื่อบุคลากรตระหนักในความสำคัญของการประเมินตนเองแล้ว ก็เกิดการยอมรับที่คล้อยตามในการประเมินตนเอง แล้วนำผลการประเมินมาใช้ในการตัดสินใจ เพื่อการปรับปรุงและพัฒนางานของตนเอง (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. 2535 : สัมภาษณ์) ดังนั้นวิธีการนำกิจกรรมหรือระบบการประเมินตนเองเข้าสู่บุคคลหรือหน่วยงานให้ประสบความสำเร็จได้นั้น จึงต้องทำให้บุคคลหรือหน่วยงานเกิดความตระหนัก เห็นความสำคัญ หรือคุณค่าประโยชน์ของการประเมินตนเอง (พระเมธีธรรมภรณ์. 2535 : สัมภาษณ์)

1.3 หลักการของการประเมินตนเอง จัดไว้เป็นองค์ประกอบของระบบการประเมินตนเอง เพราะหลักการของการประเมินให้ทั้งแนวคิดและแนวปฏิบัติในการประเมินตนเองของโรงเรียน ซึ่งมีความสัมพันธ์กับวิธีการประเมิน เพราะเมื่อมีการกำหนดหลักการประเมินแล้วก็ย่อมมีกระบวนการหรือวิธีการประเมินตามมา (Tritscher. 1981 : 38 - 40) หลักการของการประเมินตนเองช่วยให้บุคลากรของโรงเรียนดำเนินการประเมินตนเองด้วยความรอบคอบ อยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริง มีความยุติธรรม ได้ข้อมูลสารสนเทศที่ครอบคลุมและเชื่อถือได้ สามารถนำไปใช้ในการตัดสินใจเพื่อการปรับปรุงและพัฒนางานในส่วนที่ตนเองรับผิดชอบได้

1.4 การกำหนดงานที่มุ่งประเมิน จัดไว้เป็นองค์ประกอบของระบบการประเมินตนเอง ก็เพื่อให้บุคลากรของโรงเรียนซึ่งเป็นผู้ประเมินตนเองได้ทำความเข้าใจถึงขอบข่ายของงานและสิ่งที่จะประเมินให้ครอบคลุมและชัดเจนยิ่งขึ้น การกำหนดสิ่งที่จะประเมินให้ชัดเจน ก็เพื่อให้เข้าใจตรงกัน และสามารถวัดและประเมินได้ถูกต้อง (สมประสงค์ ปิ่นจินดา. 2526 : 30) นอกจากนี้ การศึกษาสิ่งที่จะประเมินให้เข้าใจอย่างถ่องแท้เป็นส่วนสำคัญถึงของการพัฒนาแบบแผนการประเมิน นอกจากนั้นในขั้นการวางแผนการประเมิน การทำความเข้าใจสิ่งที่จะประเมินให้ต้องแท้ ท้าวจิตตสันใจได้ว่าต้องรวบรวมข้อมูลอะไรบ้าง และวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ เหล่านี้อย่างไร การจำแนกแยกแยะสิ่งที่จะประเมินให้ชัดเจนช่วยให้การกำหนดจุดมุ่งเน้นในการประเมินได้อย่างเหมาะสม และยังช่วยให้เกิดความกระจ่างในทุกจุดต่อผู้เกี่ยวข้อง

กับการประเมินอีกด้วย (Nevo. 1983 : 119) การกำหนดองค์ประกอบนี้ไว้ในระบบการประเมินตนเอง เป็นการกระทำที่สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สมคิด พรหมจ้อย (2535 : 105) เรื่องการพัฒนาระบบการประเมินตนเองสำหรับศูนย์ประสานงานการศึกษานอกโรงเรียนระดับอำเภอ ซึ่งได้กำหนดการบรรณายานไว้เป็นองค์ประกอบในระบบการประเมินตนเอง และสอดคล้องกับแนวคิดของนักวิชาการที่กล่าวว่า การประเมินแผนงานหรือโครงการ นักประเมินต้องดำเนินการวิเคราะห์งานหรือโครงการ หรือสิ่งที่มุ่งประเมินเพื่อทำความเข้าใจในสิ่งที่มุ่งประเมินอย่างละเอียดก่อนดำเนินการประเมิน (Nevo. 1983 : 120 ; สมหวัง พิกิตฺยานุวัฒน์. 2528 : 101)

1.5 การกำหนดเกณฑ์ในการประเมิน จัดไว้เป็นองค์ประกอบของระบบการประเมินตนเอง เพื่อให้บุคลากรของโรงเรียนได้ใช้เป็นแนวทางในการตรวจสอบหรือเปรียบเทียบกับผลที่ได้จากการปฏิบัติงานจริงว่า บรรลุหรือไม่บรรลุตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนางานการใช้หลักสูตรของโรงเรียนให้บรรลุตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ การกำหนดองค์ประกอบนี้ไว้ในระบบการประเมินตนเอง เป็นการกระทำที่สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สมคิด พรหมจ้อย (2535 : 105) ที่ได้กำหนดเกณฑ์ในการประเมินไว้เป็นองค์ประกอบของระบบการประเมินตนเองสำหรับศูนย์ประสานงานการศึกษานอกโรงเรียนระดับอำเภอ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของนักวิชาการหลายท่าน ที่กล่าวว่าองค์ประกอบของการประเมินตนเองที่ดี หรือสิ่งที่ต้องมีการประเมินก็คือ เกณฑ์ซึ่งเป็นสภาพที่คาดหวังหรือระดับความสำเร็จ ที่อยากให้เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน เพื่อเป็นแนวทางในการพิจารณาเปรียบเทียบกับข้อมูลที่ได้จากการปฏิบัติงานจริงว่าบรรลุหรือไม่บรรลุตามเป้าหมายของการดำเนินงาน (Tritscher. 1981 : 37 ; วิลลก กันทวิท ; ปุระสัธ เปี่ยมสมบูรณ์ และสมหวัง พิกิตฺยานุวัฒน์. 2535 : สัมภาษณ์) และยังสอดคล้องกับแนวคิดตามหลักพุทธศาสนาที่ว่า การประเมินตนเองต้องมีบรรทัดฐานหรือเกณฑ์ ถ้าไม่มีบรรทัดฐาน หรือเกณฑ์จะทำให้การประเมินมีข้อบกพร่อง (พระเมธีธรรมาภรณ์. 2535 : สัมภาษณ์)

เกณฑ์ในการประเมินนี้ ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นด้วยวิธีการวิจัย โดยประยุกต์ใช้เทคนิคเดลฟาย ผลการพัฒนาได้เกณฑ์ที่สอดคล้องกับขอบข่ายและระบบงานการใช้หลักสูตรของโรงเรียนมัธยมศึกษา ซึ่งผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันว่า เกณฑ์ทุกข้อ สมควรใช้เป็นเกณฑ์หรือสมควรอย่างยิ่งที่ใช้เป็นเกณฑ์ในการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตรสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา ดังนั้น เกณฑ์ที่พัฒนาขึ้นจึงมีความเที่ยงตรงเชิงสอดคล้อง สามารถนำไปใช้เป็นเกณฑ์ในการประเมินได้

1.6 การดำเนินการประเมินตนเอง จัดไว้เป็นองค์ประกอบในระบบการประเมินตนเอง ก็เพื่อให้บุคลากรของโรงเรียนในระดับต่าง ๆ ตั้งแต่ ครูผู้สอน หัวหน้าหมวดวิชา ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียน และ/หรือผู้บริหารโรงเรียนได้รู้แนวทาง ขั้นตอนในการประเมิน และสามารถดำเนินการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตรได้ การจัดองค์ประกอบนี้ไว้ในระบบการประเมินตนเอง เป็นการกระทำที่สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สมคิด พรหมจรรย์ ที่ได้กำหนดการดำเนินการประเมินตนเองไว้ในระบบการประเมินตนเองสำหรับศูนย์การศึกษา นอกโรงเรียนระดับอำเภอ (สมคิด พรหมจรรย์, 2535 : 105)

1.7 การนำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุงและพัฒนางาน จัดไว้เป็นองค์ประกอบของระบบการประเมินตนเอง ก็เพื่อช่วยให้บุคลากรของโรงเรียนได้เห็นแนวทางในการนำผลการประเมินไปใช้ในการตัดสินใจเพื่อการปรับปรุงและพัฒนางานการใช้หลักสูตรในส่วนที่ตนเองรับผิดชอบ ส่งผลให้เกิดการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน การจัดองค์ประกอบนี้ไว้ในระบบการประเมินตนเอง เป็นการกระทำที่สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สมคิด พรหมจรรย์ (2535 : 105) และขั้นตอนการวิเคราะห์ในกระบวนการประเมินตามแนวคิดของ เดวิส (Davis, 1983 : 50) ซึ่งต่างก็กำหนดให้การนำผลการประเมินไปใช้ เป็นองค์ประกอบหรือขั้นตอนหนึ่งในระบบหรือรูปแบบการประเมิน

จากผลการประเมินคุณภาพของระบบการประเมินตนเอง และคู่มือการใช้ระบบการประเมินตนเอง ที่พบว่า ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่า ระบบการประเมินตนเองและคู่มือการใช้ระบบการประเมินตนเอง มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ มีประโยชน์ มีความครอบคลุม และสะดวกต่อการนำไปใช้ในการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตรสำหรับโรงเรียน

มัธยมศึกษา และได้มีการปรับปรุงแก้ไขระบบ และคู่มือการใช้ระบบการประเมินตนเองตาม
ข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ช่วยทำให้ระบบการประเมินตนเองและคู่มือการใช้ระบบการประเมิน
ตนเองที่พัฒนาขึ้นนี้มีคุณภาพ สามารถนำไปทดลองใช้ในห้องเรียนมัธยมศึกษาได้

การดำเนินงานพัฒนาระบบการประเมินตนเองที่กล่าวมาข้างต้น ถือว่า
เป็นกรณีตัวอย่างของการพัฒนาระบบการประเมินตนเองที่ช่วยให้ได้ระบบการประเมินตนเองที่มี
องค์ประกอบครอบคลุม ชัดเจน ทำให้ผู้ใช้ระบบการประเมินตนเอง รู้ทิศทาง เห็นความสำคัญ
และได้แนวคิด แนวปฏิบัติในการประเมินตนเอง มีความเข้าใจในสาระของการประเมิน และ
มีเกณฑ์ในการประเมินอย่างครอบคลุม ชัดเจน ตลอดจนสามารถดำเนินการประเมินตนเองและ
นำผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนางานได้คล่องเป็นระบบและต่อเนื่อง

2. การประเมินระบบการประเมินตนเอง จากการทดลองใช้ระบบการประเมิน

ตนเองในห้องเรียนเบญจมาศราษฎร์ โรงเรียนพลเจวิทยุวิทยาคม และโรงเรียนวัดสระเกษ
ผู้วิจัยพบว่ามีประเด็นที่น่าอภิปราย ดังนี้

2.1 ผลการวิจัยที่พบว่า ผู้ทดลองใช้ระบบการประเมิน มีความเห็นว่า ระบบ
การประเมินตนเองที่พัฒนาขึ้นนี้ โรงเรียนสามารถนำไปใช้ดำเนินการประเมินการใช้หลักสูตร
ด้วยตนเองได้จริง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ในการพัฒนาระบบการประเมินครั้งนี้ ผู้วิจัยได้
ดำเนินการพัฒนาอย่างเป็นระบบ มีการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ โดยเฉพาะ
อย่างยิ่ง การศึกษาและวิเคราะห์ระบบงานการใช้หลักสูตรของโรงเรียนมัธยมศึกษา และ
การศึกษาเฉพาะกรณีโครงการพัฒนาระบบการประเมินการใช้หลักสูตรของกรมวิชาการ มีการ
ประเมินคุณภาพของระบบการประเมินและคู่มือการใช้ระบบการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ แล้วปรับ
ปรุงแก้ไขก่อนนำไปทดลองใช้จริง มีการประชุมปฏิบัติการเพื่อให้ความรู้ ความเข้าใจแก่ผู้ทดลอง
ใช้ระบบการประเมิน ในระหว่างการทดลองใช้ ผู้วิจัยได้ให้การนิเทศ ติดตามอย่างต่อเนื่อง
ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สมคิด พรหมจรัส ซึ่งได้วิจัยเพื่อพัฒนาระบบการประเมิน
ตนเองสำหรับศูนย์ผู้ประสานงานการศึกษานอกโรงเรียนระดับอำเภอที่พบว่า ผู้ประสานงานระดับ
อำเภอเห็นว่า ระบบการประเมินตนเองที่พัฒนาขึ้น มีความเป็นไปได้ สามารถนำไปใช้ในการ

ปฏิบัติงานได้จริง (สมคิด พรหมจุฑ. 2535 : 167) ข้อค้นพบดังกล่าวนี้แสดงให้เห็นว่าระบบการประเมินตนเองที่พัฒนาขึ้นนี้ มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานด้านความเป็นไปได้ (Feasibility Standards) ของ Joint Committee on Standards for Educational Evaluation (Nevo. 1983 : 128 ; citing Joint Committee. 1981)

2.2 ผลการวิจัยที่พบว่า ผู้ทดลองใช้ระบบการประเมิน มีความเห็นว่า ระบบการประเมินตนเองที่พัฒนาขึ้น มีประโยชน์ต่อการบริหารงานหรือการปฏิบัติงานของโรงเรียน คำนึงถึงเวลาที่ใช้ในการดำเนินการประเมิน ช่วยให้ได้ข้อมูลสารสนเทศในการตัดสินใจเกี่ยวกับการปรับปรุงและพัฒนางานการใช้หลักสูตรของโรงเรียนและมีส่วนช่วยพัฒนาให้บุคลากรมีความรู้และทักษะในการประเมินการใช้หลักสูตรด้วยตนเอง ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับผลงานวิจัยของสมคิด พรหมจุฑ. ที่พบว่า ผู้ประสานงานอำเภอ เห็นว่า ระบบการประเมินตนเองที่พัฒนาขึ้น มีประโยชน์ต่อการบริหารงานของศูนย์ประสานงานอำเภอ คำนึงถึงเวลาที่ใช้ในการดำเนินการมีส่วนช่วยพัฒนาผู้ประสานงานอำเภอให้มีความรู้และทักษะในเรื่องของการประเมินการปฏิบัติงานของตนเอง และมีส่วนช่วยพัฒนาและพัฒนาศูนย์ประสานงานอำเภอ (สมคิด พรหมจุฑ. 2535 : 165 - 166) และสอดคล้องกับรายงานผลการติดตามประเมินผลการดำเนินงานพัฒนาการประเมินการใช้หลักสูตรด้วยตนเองของโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร ที่สรุปว่า ศึกษานิเทศก์ที่รับผิดชอบดูแลโรงเรียนร่วมพัฒนาหลักสูตร มีความเห็นว่า การประเมินตนเองของโรงเรียนนี้มีประโยชน์และจำเป็นสำหรับการพัฒนาการทำงาน of โรงเรียน ข้อค้นพบดังกล่าวนี้อีกแสดงให้เห็นว่า ระบบการประเมินตนเองที่พัฒนาขึ้นนี้ มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานด้านความเป็นประโยชน์ (Utility Standards) ของ Joint Committee on Standards for Educational Evaluation (Nevo. 1983 : 128 ; citing Joint Committee. 1981)

2.3 ผลการวิจัยที่พบว่า ผู้ทดลองใช้ระบบการประเมิน มีความเห็นว่า ระบบการประเมินตนเองที่พัฒนาขึ้น มีความเหมาะสมกับระบบการบริหารงานหรือการปฏิบัติงาน และสะดวกต่อการนำไปใช้ดำเนินการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตรสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา มีความสอดคล้องและสนองตอบนโยบายการกระจายอำนาจ การจัดการศึกษาสู่โรงเรียน

นโยบายของกรมสามัญศึกษา และสอดคล้องกับหลักการ จุดหมายและแนวดำเนินการของ หลักสูตรมัธยมศึกษา ทั้งนี้เพราะว่า ระบบการประเมินตนเองที่พัฒนาขึ้นนี้ มีองค์ประกอบของ งานที่มุ่งประเมินซึ่งครอบคลุมขอบข่ายงานการใช้หลักสูตรของโรงเรียนมัธยมศึกษาทั้ง 4 ด้าน คือ การบริหารหลักสูตร การบริการหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการสนับสนุน ส่งเสริมการใช้หลักสูตร มีคู่มือการใช้ระบบการประเมินตนเองที่ผู้ปฏิบัติงานสามารถศึกษาและ ดำเนินการประเมินได้ด้วยตนเอง ซึ่งประกอบด้วยระบบการประเมินตนเอง เกณฑ์ประเมิน การใช้หลักสูตร เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินและแผนการประเมินการใช้หลักสูตรที่สะดวกต่อ การนำไปใช้ดำเนินการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตรได้ ข้อค้นพบนี้เป็นการสนับสนุนแนวคิด และหลักการที่ให้โรงเรียนมัศึกษามีบทบาทในการพัฒนาหลักสูตรอย่างครบวงจร กล่าวคือ โรงเรียนมัธยมศึกษาเป็นหน่วยงานที่มีโอกาสทั้งในด้านการจัดทำหลักสูตร การใช้หลักสูตร และการประเมินการใช้หลักสูตรด้วยตนเอง ซึ่งทำให้โรงเรียนทราบข้อมูลสารสนเทศจาก การทำงานของตนเองและเกิดการยอมรับ เห็นคุณค่าต่อผลการประเมิน และสามารถนำผล การประเมินไปใช้เพื่อการปรับปรุงและพัฒนาการใช้หลักสูตรได้อย่างแท้จริง (วัลลภ กันทรวิทย์ ; สมหวัง นิธิยานูวัฒน์. 2535 : สัมภาษณ์)

จากประเด็นข้อค้นพบนี้ ชี้ให้เห็นถึงความไม่เหมาะสมของวิธีการประเมิน การใช้หลักสูตรที่ผ่านมาที่มุ่งเน้นเฉพาะวิธีการประเมินภายนอกซึ่งไม่เหมาะสมกับสภาพของแต่ละ โรงเรียน และไม่สอดคล้องสัมพันธ์กับกระบวนการเรียนการสอนในระดับท้องถิ่น จึงควร แสวงหาแนวทางใหม่ในการประเมินการใช้หลักสูตรในลักษณะการกระจายอำนาจไปสู่โรงเรียน (UNESCO. 1986 : 60) โดยมุ่งส่งเสริมให้โรงเรียนมีการประเมินภายในในลักษณะของ การประเมินตนเอง (วัลลภ กันทรวิทย์. 2535 : 37) ซึ่งโดยรูปแบบของการจัดการศึกษา ในระดับที่มีการกระจายอำนาจการบริหารไถ่ลออกจากส่วนกลางมากเท่าไร ก็มีความจำเป็นที่ จะต้องใช้ระบบการประเมินการปฏิบัติงานด้วยวิธีการประเมินตนเองมากขึ้นเท่านั้น เพราะ ทำให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถตรวจสอบผลการดำเนินงานของตนเองให้สามารถดำเนินงานได้ตาม ภารกิจและกรอบในการทำงาน และคอยตรวจสอบไม่ให้งานเบี่ยงเบนไปจากภารกิจที่ รับผิดชอบ (สมคิด พรหมจ้อย. 2535 : 6 ; อ้างอิงมาจาก สุนน อมรวิวัฒน์. 2531 :

สัมภาษณ์) จากข้อค้นพบดังกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ระบบการประเมินตนเองที่พัฒนาขึ้นนี้มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานด้านความเหมาะสม (Propriety Standards) ของ Joint Committee on Standards for Educational Evaluation (Nevo. 1983 : 128 ; citing Joint Committee. 1981)

2.4 ผลการวิจัยที่พบว่า ผู้ทดลองใช้ระบบการประเมิน มีความเห็นว่า ระบบการประเมินตนเองที่พัฒนาขึ้น ช่วยให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่มีความเชื่อถือได้ ถูกต้องตรงกับสภาพการปฏิบัติงานจริง มีความครอบคลุม ครบถ้วนเพียงพอต่อการตัดสินใจ เพื่อการปรับปรุงและพัฒนางานการใช้หลักสูตรของโรงเรียน ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สมคิด พรหมจ้อย ซึ่งได้พัฒนาระบบการประเมินตนเองสำหรับศูนย์ประสานงานการศึกษานอกโรงเรียน ระดับอำเภอ ที่พบว่า ผู้เกี่ยวข้องกับการใช้ระบบการประเมินตนเอง เห็นว่า ข้อมูลการประเมินตนเองมีความถูกต้องตรงกับความเป็นจริงและมีความสอดคล้องกับผลการปฏิบัติงาน (สมคิด พรหมจ้อย. 2535 : 165) แต่แตกต่างไปจากข้อเขียนและงานวิจัยของหน่วยงานและนักวิชาการหลายท่านที่ระบุถึงปัญหาของการประเมินโดยนักประเมินภายในหรือผู้ปฏิบัติงานในองค์กร ศึกษานิเทศก์สรุปว่า การประเมินโดยนักประเมินภายในมักได้ข้อมูลไม่ครบถ้วน ไม่ถูกต้อง ได้รับความเชื่อถือต่ำและมีความลำเอียงจากผู้ประเมิน (เกียรติ ศรีวิเชียร. 2532 : 18 ; สุขุม มูลเมือง. 2530 : 11 ; Nevo. 1983 : 123) ข้อแตกต่างดังกล่าวนี้อาจเกิดขึ้นเนื่องจาก ในการทดลองใช้ระบบการประเมินตนเองครั้งนี้ ผู้วิจัยได้พยายามให้ความรู้และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิด หลักการในการประเมินตนเองแก่ผู้ทดลองใช้ระบบการประเมิน ด้วยการจัดประชุมปฏิบัติการ ให้ศึกษาเอกสารคู่มือการใช้ระบบการประเมินตนเองเพิ่มเติม ในระหว่างการทดลองใช้ระบบการประเมิน ผู้วิจัยได้ให้การนิเทศ สนทนา สอบถาม ปัญหา และติดตามผลการดำเนินงาน โดยให้กลไกรองการนิเทศงานวิชาการภายในอย่างต่อเนื่อง จนทำให้ผู้ทดลองใช้ระบบการประเมิน มีความรู้ ความเข้าใจ และตระหนักในความสำคัญของการประเมินตนเอง จึงทำให้ลดความลำเอียงในการประเมินตนเองได้มาก จากข้อค้นพบดังกล่าวนี้แสดงให้เห็นว่า ระบบการประเมินตนเองที่พัฒนาขึ้น มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน

ด้านความครอบคลุม (Accuracy Standards) ของ Joint Committee on Standards for Educational Evaluation (Nevo, 1983 : 128 ; -citing Joint Committee, 1981)

2.5 ผลการวิจัยที่พบว่า ผู้ทดลองใช้ระบบการประเมิน มีความพึงพอใจต่อระบบการประเมินตนเอง และยอมรับผลการประเมินตนเอง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ระบบการประเมินนี้ช่วยให้โรงเรียนหรือผู้ปฏิบัติงานได้ทราบข้อมูลสารสนเทศจากการประเมินที่สะท้อนต่อเหตุการณ์ สามารถนำมาปรับปรุงและพัฒนางานได้ทันทั่วทั้งที่ ช่วยให้โรงเรียนและบุคลากรเกิดการพัฒนาศักยภาพของตนเอง ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สมคิด พรหมจักษ์ ที่พบว่า ผู้ประสานงานลำเลียงมีความพึงพอใจกับระบบการประเมินตนเองที่พัฒนาขึ้นและข้อมูลผลการประเมินตนเอง เป็นที่ยอมรับของผู้บริหารและเพื่อนร่วมงาน (สมคิด พรหมจักษ์, 2535 : 166) และสอดคล้องกับแนวคิดของนักวิชาการโดยสรุปว่า การประเมินที่ทำให้เกิดการยอมรับ เห็นคุณค่าต่อผลการประเมิน และสามารถนำไปใช้ปรับปรุงและพัฒนางานได้อย่างแท้จริงแล้ว ผู้ปฏิบัติงานต้องเป็นผู้ประเมิน และเป็นผู้พิจารณาใช้ผลการประเมินเอง (วัลลภ กันทรวิทย์, 2535 : สัมภาษณ์) ถ้าใช้การประเมินภายนอกแต่ขาดการประเมินภายในในลักษณะให้โรงเรียนประเมินตนเอง มักทำให้เกิดการละเลยต่อการประเมินและการใช้ผลการประเมินที่ไม่คุ้มค่า ก่อให้เกิดการแตกความสามัคคีมากกว่าการสร้างสรรค์พัฒนางาน และทำให้ได้สารสนเทศจากการประเมินล่าช้า ไม่ทันต่อเหตุการณ์ที่นำมาใช้ในการตัดสินใจเพื่อการปรับปรุงและพัฒนาของโรงเรียน (กรมวิชาการ, 2534 : 2 ; สมหวัง พิชิตานวัณ, 2535 : สัมภาษณ์)

2.6 ผลการวิจัยที่พบว่า ผู้ทดลองใช้ระบบการประเมิน มีความเห็นว่า จากการทดลองใช้ระบบการประเมินตนเองที่พัฒนาขึ้น มีปัญหาน้อย และถ้านำระบบการประเมินนี้ไปใช้ในโรงเรียนมัธยมศึกษาอื่น คาดว่าจะเกิดปัญหาน้อย ทั้งนี้เนื่องจากระบบการประเมินที่พัฒนาขึ้นนี้ มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานทั้งในด้านความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ ความเหมาะสม และความครอบคลุม ผู้ทดลองใช้มีความพึงพอใจต่อระบบการประเมิน และมีการวางแผนการทดลองใช้ที่ดี มีการนิเทศ ติดตาม สนทนา สอบถามปัญหาตลอดระยะเวลาที่ทดลองใช้ระบบการประเมิน จึงมีปัญหาน้อย และถ้ามีการนำระบบการประเมินตนเองไปใช้ในโรงเรียนอื่น

ในลักษณะเดียวกันนี้ก็คาดว่าจะมีปัญหาน้อย ข้อค้นพบนี้แสดงให้เห็นแนวโน้มของการนำระบบ
การประเมินตนเองไปใช้ในห้องเรียนอื่นว่า สามารถนำไปใช้ได้จริงก่อให้เกิดประโยชน์
มีความเหมาะสม มีความพึงพอใจ ได้รับการยอมรับและร่วมมือในการประเมินตนเองจาก
บุคลากรของโรงเรียนเป็นอย่างดี

2.7 ผลการวิจัยที่พบว่า ผู้ทดลองใช้ระบบการประเมิน มีความเห็นว่า เกณฑ์
ประเมินการใช้หลักสูตรทั้ง 4 ด้าน คือ เกณฑ์ด้านการบริหารหลักสูตร เกณฑ์ด้านการบริการ
หลักสูตร เกณฑ์ด้านการจัดการเรียนการสอน และเกณฑ์ด้านการสนับสนุนส่งเสริมการใช้หลักสูตร
ทั้งมิติปัจจัยเบื้องต้น มิติการปฏิบัติ และมิติผลลัพธ์ ทุกข้อมีความเป็นไปได้ สามารถนำไปปฏิบัติ
ได้จริง มีประโยชน์สนองต่อความต้องการนำไปใช้ในการประเมินจริงได้ มีความเหมาะสม
กับสภาพการบริหารและการปฏิบัติงานของโรงเรียน สอดคล้องกับหลักการ จุดหมาย และแนว
ดำเนินการของหลักสูตรมัธยมศึกษา มีความครอบคลุมเพียงพอต่อการประเมินการใช้หลักสูตรด้วย
ตนเองของโรงเรียน ทั้งนี้เนื่องจาก กระบวนการพัฒนาเกณฑ์ครั้งนี้ได้ใช้วิธีการวิจัยโดยเริ่มจาก
การศึกษาแนวคิดและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การวิเคราะห์ผลบทอาและระบบงานการใช้
หลักสูตรของโรงเรียนมัธยมศึกษา การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ การวิเคราะห์เนื้อหา การจำแนก
เกณฑ์ประเมิน แล้วตรวจสอบความตรงเชิงสอดคล้องของเกณฑ์โดยประยุกต์ใช้เทคนิคเดลปาย์
ซึ่งได้สอบถามความคิดเห็นต่อเกณฑ์จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 19 คน 2 รอบ แล้วปรับปรุง
เกณฑ์ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น กระบวนการพัฒนาเกณฑ์ประเมินนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของ สเตค
และเดนนิ (Stake and Denny. 1973 : 341 - 342) ที่พบว่า การกำหนดเกณฑ์หรือ
มาตรฐานส่วนใหญ่เริ่มจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประเด็น ปัญหาโดยเฉพาะ
อย่างยิ่งต้องหาคำตอบให้ได้ว่า ผู้เชี่ยวชาญในเรื่องที่ประเมินได้มีเกณฑ์เกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ ไว้
อย่างไรบ้างแล้วนำมาปรับปรุงให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างผู้เชี่ยวชาญที่
ตรวจสอบความตรงเชิงสอดคล้องของเกณฑ์ครั้งนี้ ประกอบด้วยตัวแทนจากบุคคลกลุ่มต่าง ๆ
ซึ่งมีประสบการณ์เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร การใช้หลักสูตร การนิเทศติดตามและประเมิน
การใช้หลักสูตร ทั้งนี้เพื่อให้ได้กรอบของกรณัฒนภาพที่ครอบคลุม เป็นกาวลัดความขัดแย้ง
เกี่ยวกับการกำหนดเกณฑ์เท่าที่เป็นไปได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสตัฟเฟิลบีมและคณะ

(Stufflebloom et al. 1971 : 113) ที่เสนอว่า วิธีลดความขัดแย้งเกี่ยวกับการกำหนดเกณฑ์ต้องคำนึงถึงแนวคิด ค่านิยม หรือความคาดหวังเกี่ยวกับสิ่งที่ประเมิน จากบุคคลอย่างน้อย 4 กลุ่ม คือ ผู้บริหารระดับสูงขององค์การ บุคลากรภายนอกองค์การ เพื่อนร่วมงานและผู้รับผิดชอบหรือองค์การที่ถูกประเมิน

2.8 ผลการวิจัยที่พบว่า ผู้ทดลองใช้ระบบการประเมิน มีผลการเรียนรู้เกี่ยวกับการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตร หลังการทดลองใช้ระบบการประเมินสูงกว่าก่อนการทดลองใช้ระบบการประเมินอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าผู้ทดลองใช้ระบบการประเมินได้เรียนรู้และมีการพัฒนาความรู้และความเข้าใจในการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตรตนเองดีขึ้น โดยผู้ทดลองใช้ระบบการประเมินได้เรียนรู้และพัฒนาจากการเข้าร่วมประชุมปฏิบัติการ การศึกษาเอกสารคู่มือการใช้ระบบการประเมินตนเองเพิ่มเติม และได้รับการนิเทศจากผู้วิจัยตลอดระยะเวลาของการทดลองใช้ระบบการประเมินตนเอง

จากผลการวิจัยดังที่ได้อภิปรายข้างต้นเห็นได้ว่า การดำเนินการพัฒนาระบบการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตรสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาครั้งนี้ ทำให้ได้ระบบการประเมินตนเองที่มีคุณลักษณะตามเกณฑ์ในการประเมินระบบการประเมินทั้งในด้านความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ ความเหมาะสม ความครอบคลุม และความพึงพอใจ รวมทั้งได้คู่มือการใช้ระบบการประเมินตนเองที่มีความสมบูรณ์ชัดเจน ที่ทำให้บุคลากรของโรงเรียนมัธยมศึกษา สามารถศึกษาและดำเนินการประเมินการใช้หลักสูตรด้วยตนเองได้ จึงกล่าวได้ว่า การวิจัยเพื่อพัฒนาระบบการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตรสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาครั้งนี้ได้ดำเนินการจนบรรลุตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยข้างต้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่สำคัญ จำแนกได้เป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้ ผู้วิจัยเห็นว่า เพื่อให้การนำระบบการประเมินการใช้หลักสูตรไปใช้ในโรงเรียนมัธยมศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด ควรมีการดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1.1 ควรมีการเตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะเรื่องบุคลากรในการนำระบบการประเมินตนเองไปใช้ในโรงเรียนมัธยมศึกษา ตั้งแต่ ครูผู้สอน หัวหน้าหมวดวิชา ผู้ช่วยผู้บริหารและผู้บริหารโรงเรียน ให้มีความรู้ ความเข้าใจ และมีความพร้อมในการดำเนินการตามระบบการประเมินตนเอง รวมทั้งจัดเตรียมทำสื่อและเอกสารประกอบการใช้ระบบการประเมินตนเองให้มีจำนวนเพียงพอกับบุคลากรของโรงเรียน

1.2 ควรนำระบบการประเมินตนเองที่พัฒนาขึ้นไปใช้ในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีการจัดระบบและกำหนดขอบข่ายของงานการใช้หลักสูตรครบทั้ง 4 งาน คือ งานบริหารหลักสูตร งานบริการหลักสูตร งานจัดการเรียนการสอน งานสนับสนุนส่งเสริมการใช้หลักสูตร และเป็นโรงเรียนที่ได้จัดระบบการนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียนไว้ด้วย

1.3 สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ไม่ได้จัดระบบและกำหนดขอบข่ายของงานการใช้หลักสูตรไว้ครบทั้ง 4 ด้าน ควรมีการปรับระบบการประเมินตนเองในส่วนของสิ่งที่จะประเมิน เกณฑ์ประเมิน และเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินให้สอดคล้องกับขอบข่ายของงานการใช้หลักสูตรของโรงเรียนตามสภาพที่เป็นจริง

1.4 สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ไม่ได้จัดระบบการนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียนไว้ ควรกำหนดกลไกในการดำเนินการประเมินการใช้หลักสูตรและนำผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ซึ่งอาจใช้เทคนิควิธีการนิเทศงาน

วิชาการภายในโรงเรียน หรือกิจกรรมการรายงาน เสนอผลการประเมินที่ประชุมในระดับต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง ตลอดจนการประชุมปรึกษาหารือร่วมกันระหว่างผู้ปฏิบัติงานและผู้เกี่ยวข้องอย่างสม่ำเสมอ

1.5 การนำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุงและพัฒนางาน โดยผู้ปฏิบัติงานหรือโรงเรียน ควรนำผลการประเมินในรายการที่ไม่ผ่านเกณฑ์ประเมินหรือยังเป็นปัญหาอยู่มาวิเคราะห์หาสาเหตุและแนวทางแก้ไขปรับปรุงพัฒนางานให้ดียิ่งขึ้นจนบรรลุเกณฑ์ที่กำหนดไว้ วิทยาลัยการดังกล่าวนี้อาจดำเนินการด้วยตนเองโดยทันที หรือขอความร่วมมือ การสนับสนุนและการช่วยเหลือจากกลุ่มผู้ร่วมงาน หมวดวิชา คณะกรรมการบริหารงานวิชาการ ผู้บริหารโรงเรียน หรือหน่วยงานภายนอก

1.6 การบริหารและการจัดการระบบการประเมินตนเอง ควรกำหนดระบบหรืองานประเมินตนเองของโรงเรียนไว้ในโครงสร้างระบบการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาให้ชัดเจน พร้อมกำหนดผู้รับผิดชอบ และขอบข่ายงาน หรือแนวปฏิบัติให้ชัดเจน ควรกำหนดแผนการประเมินหรือปฏิทินปฏิบัติงานการประเมินตนเองในการให้หลักสูตรของโรงเรียนให้ชัดเจน เพื่อช่วยในการกำกับ ติดตาม การดำเนินการประเมินให้เกิดความต่อเนื่องคงมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะต่อผู้บริหารระดับสูงและผู้เกี่ยวข้อง จากการศึกษาครั้งนี้ในส่วนที่เป็นความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ทดลองใช้ระบบการประเมิน บ่งชี้ว่า การนำระบบการประเมินตนเองไปใช้ในโรงเรียนมัธยมศึกษาก่อให้เกิดผลดีต่อการปรับปรุงและพัฒนางานการให้หลักสูตรของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ แต่ถ้าไม่ได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารระดับสูงและผู้เกี่ยวข้องในระดับต่าง ๆ อย่างสิ้นแล้ว การนำระบบการประเมินนี้ไปใช้อาจไม่ได้ผลดีเท่าที่ควร ดังนั้นจึงมีข้อเสนอแนะต่อผู้บริหารระดับสูงและผู้เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

2.1 ควรกำหนดให้เป็นนโยบายในระดับกรมลงมาตามลำดับจนถึงโรงเรียน ในการสนับสนุนส่งเสริมให้โรงเรียนและบุคลากรในสังกัดได้ดำเนินการประเมินตนเองในการ

ใช้หลักสูตร และนำผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนางานการใช้หลักสูตรอย่าง ต่อเนื่อง กำหนดกลไกในการรายงานผลการประเมินและพัฒนาตนเอง โดยเฉพาะในส่วน ที่เป็นปัญหาและความต้องการต่อผู้บริหารระดับสูงขึ้นไปเพื่อขอความช่วยเหลือและการสนับสนุน ด้านต่าง ๆ

2.2 ควรกำหนดให้มีมาตรการที่ชัดเจนในการใช้การสนับสนุนและเอื้ออำนวย ความสะดวกต่อโรงเรียนตามปัญหาและความต้องการที่ได้จากการประเมินตนเองในการใช้ หลักสูตร

2.3 ควรจัดให้มีการเผยแพร่แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินตนเองในการใช้ หลักสูตร เพื่อการปรับปรุงและพัฒนางานการใช้หลักสูตรของโรงเรียนให้ทั่วถึง โดยอาจ จัดให้มีการอบรม ประชุม สัมมนา หรือเผยแพร่ทางเอกสารต่าง ๆ

2.4 ผู้บริหารโรงเรียนต้องตระหนักในความสำคัญของการประเมินตนเอง ในการใช้หลักสูตร สนใจอย่างจริงจังในการส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรได้ประเมินการปฏิบัติ งานของตนเอง โดยต้องจัดปัจจัยสนับสนุน ให้การนิเทศ ติดตาม ช่วยเหลือให้บุคลากร สามารถดำเนินการประเมินตนเองได้อย่างต่อเนื่อง และมีตัวกระตุ้นใจในการปฏิบัติพัฒนา งาน ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียน

2.5 บุคลากรในโรงเรียนต้องให้ความร่วมมือและมีส่วนรับผิดชอบในการ ดำเนินงานทุกขั้นตอน ตั้งแต่การวางแผนการประเมิน ดำเนินการประเมิน และนำผลการ ประเมินมาใช้ปรับปรุงและพัฒนางานในส่วนที่ตนเองรับผิดชอบ

2.6 ศึกษานิเทศก์ต้องให้การนิเทศ ติดตาม ช่วยเหลือ เผยแพร่ ส่งเสริม และประสานงานให้เกิดการประเมินเพื่อการพัฒนางานการใช้หลักสูตรของโรงเรียนอย่าง ต่อเนื่อง และทั่วถึง

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย เพื่อให้ได้ข้อค้นพบที่กว้างและลึก หรือละเอียดยิ่งขึ้น ผู้วิจัยควรเสนอแนะให้มีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมในเรื่องต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

3.1 ควรมีการวิจัยต่อเนื่องเกี่ยวกับวิธีการนำระบบการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตรไปใช้ในโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยให้บุคลากรศึกษาจากคู่มือการใช้ระบบการประเมิน และดำเนินการประเมินด้วยตนเอง และการให้บุคลากรเข้ารับการอบรมแล้วเปรียบเทียบผลการศึกษาล้านต่าง ๆ ว่า วิธีใดให้ผลดีกว่ากัน

3.2 ควรมีการวิจัยต่อเนื่องเกี่ยวกับการปรับระบบการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตรให้สนองตอบต่อผู้ให้ผลการประเมินในระดับต่าง ๆ กัน

3.3 ควรมีการวิจัยต่อเนื่องเกี่ยวกับองค์ประกอบที่มีผลต่อความสำเร็จของการใช้ระบบการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตรสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา

3.4 ควรทำการวิจัยต่อเนื่องเกี่ยวกับผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการนำระบบการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตรไปใช้ในโรงเรียนมัธยมศึกษา ซึ่งผู้วิจัยคาดว่าอาจมีผลกระทบหลายประการ ทั้งทางบวกและทางลบ โดยเฉพาะในส่วนของสภาพกระบวนการทำงาน ระบบการทำงาน การพัฒนาบุคลากร ผลของการจัดการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ทั้งนี้เพื่อนำข้อค้นพบมาใช้ในการประกอบการพิจารณาแนวทางพัฒนาให้เกิดผลกระทบที่พึงปรารถนาต่อการบริหารงานและการใช้ระบบการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตรสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาให้มากที่สุด

3.5 ควรทำการวิจัยต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาระบบการประเมินตนเองของโรงเรียน โดยให้ครอบคลุมขอบข่ายและระบบงานของโรงเรียนมัธยมศึกษาทั้งหมด ซึ่งประกอบด้วย งานวิชาการ งานปกครอง งานธุรการและงานบริการ โดยอาศัยรูปแบบและแนวทางของการวิจัยครั้งนี้

3.6 ควรทำการวิจัยเพื่อหัตถระบบการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตร
 สำหรับโรงเรียนในสังกัดและระดับต่าง ๆ โดยใช้รูปแบบของการวิจัยครั้งนี้เป็นแนวทางหรือ
 ใช้รูปแบบของการวิจัยแบบอื่นเพื่อให้ได้แนวทางในการพัฒนาระบบการประเมินตนเองในการใช้
 หลักสูตรที่หลากหลายมากขึ้น

မာတုဗျာဓိ

บรรณานุกรม

- กิตติมา ปรีดีติลล. ทฤษฎีบริหารองค์การ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์พิมพ์, 2529.
- กัรติ ศรีวิเชียร. "การประเมินโครงการ," สารนิพนธ์นาหลักสูตร. 82 : 18 ; มกราคม 2532.
- เกษม บุญอ่อน. "เดลฟาย : เทคนิคในการวิจัย," คุรุปริทัศน์. 10(10) : 27 - 28 ; ตุลาคม 2522.
- โกวิท กังสนันท์. องค์การและการบริหาร. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรมสรรพสามิต, 2527.
- โกวิท วรพัฒน์. "อภิปรายเรื่องหลักสูตรมัธยมศึกษา," ในรายงานการสัมมนาระดับชาติ เรื่องหลักสูตรมัธยมศึกษา ระหว่างวันที่ 3 - 7 สิงหาคม 2530 ณ โรงแรมเอเชีย เมืองพัทยา. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2530. อัดสำเนา.
- อนิษฐา วิทธานุมาศ. แนวโน้มของการศึกษาเอกชนระดับมัธยมศึกษาสายสามัญ. วิทธานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525. อัดสำเนา.
- คณะกรรมการการศึกษาเอกชน, สำนักงาน. รายงานการวิจัยเรื่อง การวิจัยเพื่อระดับมาตรฐาน การศึกษานอกโรงเรียนราชภัฏสายสามัญ ปีงบประมาณ 2523 - 2524. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน 2524.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2535. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2535.
- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. รายงานวิจัยการประเมินผลหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 : กระบวนการนำหลักสูตรไปใช้. กรุงเทพฯ : คณะครูศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2523.
- ฉัตรนภา พรหมมา. การพิจารณาเกณฑ์การประเมินภารกิจ ภาควิชาคณิตศาสตร์ในวิทยาลัยครู. วิทธานิพนธ์ ค.ด. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528. อัดสำเนา.
- สมพันธ์ กุญชร ณ อุตตะ. เอกสารเกี่ยวกับการนิเทศหลักสูตร. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2530. อัดสำเนา.
- ณัฐภา สรรพศรี. การเปรียบเทียบอัตราความคลาดเคลื่อนของคำตอบจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน ต่างกัน. รายงานการศึกษาวิชา Individual Study ภาควิชาวิจัยการศึกษาบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525.
- ดวงพร ชินสมบูรณ์. การสร้างเกณฑ์ประเมินโรงเรียนอนุบาล. วิทธานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520. อัดสำเนา.

เทพนม เมืองแมน และสวึง สุวรรณ. พฤกษกรรมองค์การ. กรุงเทพฯ : ไทอวดนาธานิส, 2529.

ธำรง บัวศรี. ทฤษฎีหลักสูตรตอนที่ 1. กรุงเทพฯ : มงคลการพิมพ์, 2504.

_____. ทฤษฎีหลักสูตร : การออกแบบและพัฒนา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2532.

_____. หลักบริหารการศึกษาทั่วไป. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์บรรหาร, 2525.

นิคม ดังคะพิภพ. การพัฒนารูปแบบการประเมินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. วิทยานิพนธ์ ก.ศ. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528. อัดสำเนา.

นายกรัฐมนตรี้, สำนัก. คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี นายชวน หลีกภัย แถลงต่อรัฐสภา วันที่ 21 ตุลาคม 2535. กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี, 2535.

บุญมี เถรชอด. งานบริหารวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา เอกสารประกอบการอบรม คณะกรรมการประถมศึกษาจังหวัด สำนักคณะกรรมการศึกษาแห่งชาติ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2529.

ปัญญา สมบูรณ์ศิลป์. เอกสารประกอบการสัมมนา เรื่องรูปแบบและเครื่องมือวัดมาตรฐาน การศึกษาเอกชน. โครงการพัฒนาเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา ระหว่างวันที่ 16 - 18 มิถุนายน 2531. 2531. อัดสำเนา.

ประพัฒน์ จำปาไทย. "นักวิจัยคุณ," ข่าวสารวิจัยการศึกษา. 29 - 30 : สิงหาคม - กันยายน 2530.

พวงทอง ไสยวรรณ. การสำรวจเกณฑ์ประเมินผลเพื่อรับรองวิทยฐานะของโรงเรียนมัธยมศึกษา. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2514. อัดสำเนา.

พงศ์สิทธิ์ ศรีสมทรัพย์ และสนิศา ศรีมณี. หลักการจัดองค์การและการจัดการ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ภมรินทร์, 2526.

พงศ์สิริ สาลี. แนววิสัยของการศึกษานอกระบบโรงเรียนของประเทศไทยในอนาคต. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525. อัดสำเนา.

ไพฑูริย์ โพธิ์สาร. การสำรวจแผนพัฒนาบุคลากรของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด. วิทยานิพนธ์ กศ.ค. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2529. อัดสำเนา.

ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์, 2525.

วิชาการ, กรม. คู่มือประเมินการใช้หลักสูตรด้วยตนเองของโรงเรียน. กรุงเทพฯ :

สำนักงานทดสอบทางการศึกษา กรมวิชาการ, 2534.

_____ . คู่มือหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)
ฉบับใช้ในโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ กระทรวง
ศึกษาธิการ, 2533.

_____ . แนวคำเินการส่งเสริมการประเมินเพื่อพัฒนาตนเองของโรงเรียน โครงการพัฒนา
การประเมินผลการใช้หลักสูตรของโรงเรียน. กรุงเทพฯ : สำนักงานทดสอบทาง
การศึกษา กรมวิชาการ, 2535.

_____ . แนวทางการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พิมพ์ครั้งที่ 2 พุทธศักราช 2521.
กรุงเทพฯ : รุ่งศิลป์การพิมพ์, 2524.

_____ . รายงานการดำเนินงานพัฒนาการประเมินผลการใช้หลักสูตรของโรงเรียนร่วม
พัฒนาการใช้หลักสูตร : ผลการติดตามการดำเนินงานของโรงเรียนร่วมพัฒนา
ปีการศึกษา 2533. กรุงเทพฯ : สำนักงานทดสอบทางการศึกษา กรมวิชาการ,
2534. อัดสำเนา.

_____ . รายงานการประเมินผลการนำหลักสูตรไปใช้ปีการศึกษา 2531 ระดับมัธยมศึกษา
ตอนต้น. กรุงเทพฯ : สำนักงานทดสอบทางการศึกษา กรมวิชาการ, 2534.

_____ . รายงานการวิจัยเรื่อง การวิจัยสังเคราะห์กระบวนการหลักสูตร หลักสูตรมัธยม
ศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับย่อ). กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ กระทรวง
ศึกษาธิการ, 2532.

_____ . รายงานการวิจัยเรื่อง การวิจัยสังเคราะห์กระบวนการหลักสูตร หลักสูตรมัธยม
ศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับย่อ). กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ
กระทรวงศึกษาธิการ, 2532.

_____ . รายงานการวิจัยเรื่อง ภาพรวมการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย
(ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533). กรุงเทพฯ : กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ,
2535.

_____ . รายงานผลการดำเนินงานพัฒนาการใช้หลักสูตรด้วยตนเองของโรงเรียน ระยะที่ 1
(ปีการศึกษา 2533 - 2534). กรุงเทพฯ : สำนักงานทดสอบทางการศึกษา
กรมวิชาการ, 2535. อัดสำเนา.

_____ . หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533).
กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2534.

- วิชาการ, กรม. หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533).
- กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2534. =
- วิชัย คีรีธรรม. การพัฒนาหลักสูตรและการสอน. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2533.
- วิชัย ราชบุรีศิริ. เอกสารคำสอนวิชา 335 : หลักสูตรและการบริหารหลักสูตร. นครปฐม : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ วิทยาลัยครูนครปฐม, 2529. อัดสำเนา.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. การพัฒนาหลักสูตรแบบครบวงจร. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, 2533.
- วัลลภ กันทรวิชัย. การประเมินตนเองเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาของโรงเรียน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2535.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. ทฤษฎีการประเมิน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.
- สังัด อุทรานันท์. การนิเทศภายในโรงเรียน เอกสารการอบรมสัมมนาผู้บริหารโรงเรียน ระดับสูง วันที่ 11. กรุงเทพฯ : ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530. อัดสำเนา.
- _____. พื้นฐานและหลักการพัฒนาหลักสูตร. กรุงเทพฯ : วงเดือนการพิมพ์, 2527.
- _____. พื้นฐานและหลักการพัฒนาหลักสูตร. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มิตรสยาม, 2532.
- ส้ามัญศึกษา, กรม. เอกสารประกอบการอบรมเตรียมผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา.
กรุงเทพฯ : กองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา, 2527.
- สิริพร บุญญานันต์. "สภาพปัจจุบันและแนวโน้มของการพัฒนาหลักสูตรและมัธยมศึกษาในอนาคต," วารสารครุศาสตร์. 2 - 6 ; เมษายน - มิถุนายน 2530.
- เสรี ราชโรจน์. บริหารโรงเรียนมัธยม กรมสามัญศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อักษรสมัย, 2531.
- เสรีธรรม ไซยสร. ระบบหลักสูตร - การสอน. เชียงใหม่ : พระสิงห์การพิมพ์, 2526.
- สุภูมิ มูลเมือง. เทคนิคการประเมินผลโครงการ. กองแผนงาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2530.
- สุมิตร คุณานกร. หลักสูตรและการสอน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ส่วนการพิมพ์, 2518.
- สุโขทัยธรรมมาธิราช, มหาวิทยาลัย. เอกสารการสอนชุดวิชาประสบการณ์วิชาชีพศึกษาศาสตร์ หน่วยที่ 9 - 15 สาขาวิชาศึกษาศาสตร์. นครบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2533.

- สันต์ ชรรมบำรุง. หลักสูตรและการบริหารหลักสูตร. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2527.
- สมคิด พรหมจรัส. การพัฒนาระบบการประเมินตนเอง สำหรับศูนย์ประสานงานการศึกษาออกโรงเรียนระดับอำเภอ. วิทยานิพนธ์ ค.ศ. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535. อัดสำเนา.
- สมบัติ สุวรรณพิทักษ์. การสร้างชุดฝึกอบรมทางไกลเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพเกี่ยวกับการประเมินโครงการของบุคลากร ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนภาคและจังหวัด. วิทยานิพนธ์ กศ.ค. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2529. อัดสำเนา.
- สมบัติ ดันยะ. "มารู้จัก Delphi Technique กันเถอะ," วารสารการวัดผลการศึกษา. 3 : 11 - 12 ; มกราคม - เมษายน 2524.
- สมประสงค์ ปิ่นจินดา. การประเมินผลการศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์รุ่ง, 2526.
- สมพงษ์ เกษมสิน. การบริหาร. กรุงเทพฯ : ไทสวัฒนาพานิช, 2517.
- สมหวัง นิธิยานันท์. การกำกับงานและประเมินผลโครงการ. กรุงเทพฯ : กองนโยบายและแผนการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2528.
- _____. รวมบทความทางการประเมินผลโครงการ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528.
- เอกวิทย์ ณ กลาง. "อภิปรายเรื่องหลักสูตรมัธยมศึกษา," ในรายงานการสัมมนาระดับชาติเรื่องหลักสูตรมัธยมศึกษา ระหว่างวันที่ 3 - 7 สิงหาคม 2530 ณ โรงแรมเอเชีย พัทยา เมืองพัทยา. หน้า 20 - 25. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2530. อัดสำเนา.
- อารมณ พันธ์ชื่น. เอกสารประกอบการสอนวิชาบริหาร 612 : การบริหาร และการพัฒนาหลักสูตร. ชลบุรี : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน, 2528. อัดสำเนา.
- อินทร์ ศรีคุณ. การประเมินผลการศึกษา. นครราชสีมา : คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยครู นครราชสีมา, 2522.
- อ้อม ประนอม. "ถนนหลักสูตร : การบริหารและพัฒนา," สารนิพนธ์หลักสูตร. 22 - 27 : ตุลาคม 2527.
- อุทุมพร จามรมาน. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณลักษณะ. กรุงเทพฯ : พิมพ์ฉบับลิขสิทธิ์, 2531.

- Adelman, Clem and Robin J. Alexander. The Self - Evaluating Institutional : Practice and Principles in the Management of Educational Change. London : Cambrigde University Press, 1982.
- Arnold, J.L. Developing Effective Internal Evaluation : New Directions for Program Evaluation. San Francisco : Jossey - Bass, 1983.
- Beauchamp, George A. Curriculum Theory. 4th ed. Itasea, Illinois : F.E. Peacock Publisher, 1981.
- Bhagia, N.M. and Fellow. Personal and Institutional Evaluation. New Delhi : NIEPA, 1982.
- Birchenough M. "School Self Evaluaton." The Journal of Evaluation in Education. Issues 9/10 ; April, 1986.
- Campbell, Ronald F. and others. Introduction to Educational Administration. 4th ed. Boston : Mass Allyn and Bacon, 1971.
- Chandra, Arvida. Curriculum Development and Evaluation in Education. New Dolhi : Stering Publisher, 1977.
- Davis, Ed. Teachers as Curriculum Evaluators. 2nd ed. Sydney : George Allen & Unwin, 1983.
- Day, C., W. Patrick and J. David. Managing Primary Schools in 1990's : A Professional Development Approach. 2nd ed. London : Paul Champman Publishing Ltd., 1990.
- Dressel, P.L. Handbook of Academic Evaluation. San Francisco : Jossey - Bass, 1976.
- Filbeck, Robert. Systems in Teaching and Learning. Lincoln, Nebrasksa, Professional Educators Publications, 1974.
- Fullan, M. "Curriculum Implementation," in The International Encyclopedia of Curriculum. p. 378 - 383. New York : Pergamon Press, 1991.
- Gardner, Don E. "Five Evaluation Frameworks : Implication for Decision Making in Higher Education," The Journal of Higher Education. 48(5) : 571 - 592 ; September - October, 1977.
- Hall, Gene V. and Howard L. Jones. Competency - Based Education : A Process For the Improvement of Education. New Jersey : Prentice - Hall, Inc., 1976.
- Hicks, Herbert G. The Management of Organzation : a System and Human Resources Approach. 2nd ed. New York : Mc Graw - Hill, 1972.
- Holly, P. "Making it Count : Evaluation for the Developing Primary School," in Reading in Primary School Management. p. 208 - 237. New York : The Falmer Press, 1987.

- Hopkins D. Evaluation for School Development. Philadelphia : Open University Press, 1989.
- Hopkins D. and C. Vickers. "Process-Consultation in School Self Evaluation," Cambridge Journal of Education. 16(2) : 116 - 125 ; Summer, 1986.
- Kells, H.R. "Some Theoretical and Practical Suggestions for Institutional Assessment," in Institutional Assessment for Self - Assessment : New Directions for Institutional Research. edited by Miller, R.I. p. 15 - 25. London : Jossey - Bass Inc., 1981.
- Kindred, Alton R. Data System and Management : Introduction to System Analysis and Design. 2nd ed. New Jersey : Prentice - Hall, 1980.
- Krippendorff, Klaus. Content Analysis : An Introduction to Its Methodology. London : Sage Publication Inc., 1980.
- Linstone, Harold A. and Murry, Turoff. The Delphi Method : Techniques and Applications. New York : Addison - Wesley Publishing Company, 1975.
- Lucus, Henry C. Jr. The Analysis Design and Implementation of Information Systems. 3rd ed. New York : McGraw - Hill, 1985.
- McCormick, R. and J. Mary. Curriculum Evaluation in Schools. 2nd ed. Sydney : Croom Helm, 1988.
- McNeil, John D. Curriculum : A Comprehensive Introduction. Boston : Little, Brown and Company, 1981.
- Nevo, David. "The Conceptualization of Education : An Analytical Review of the literature," Review of Educational Research. 53 : 117 - 128 ; Spring, 1983.
- Nuttall Cliff, P.S. and R. McCormick. Studies in School Self - Evaluation. New York : The Falmer Press, 1987.
- Oliva, Peter, F. Developing the Curriculum. 2nd ed. London : Foresman and Company, 1988.
- Parkin J.B. School Self Evaluation and the Management of Change. Sheffield Papers in Education Management, Sheffield City Polytechnic, 1984.
- Peterson, M.W. "Self - Assessment : Balancing Perspectives for Improved Institutional Valibility," In Handbook for Self - Assessment. Albany : University of the State of New York, 1979.
- Pill, Juri. "The Delphi Method Substance Content : A Critique and Annotated Bibliography," Socio - Economic Planning Science. 5 : 67 - 71 ; 1971.

- Pornsima, Derek (Compiler). Readings and Research Findings in School - Based Evaluation. SEMEO INNOTECH One - Month Course on School Based Evaluation : Use of Educational Indicators, 15 June - 10 July 1992.
- Ramsay W. and E. Clark. New Ideas for Effective School Improvement : Vision. Social Capital : Evaluation. New York : The Falmer Press, 1990.
- Ruiz, Macario B. The Assessment of College Environment as an approach to Institutional Self - Analysis. Iloilo : Central Philippine University, 1973. (Mimeo).
- Saylor, John G., William M. Alexander and Arthur J. Lewis. Curriculum Planning for Better Teaching and Learning. 4th ed. New York : Holt, Rinehart and Winston, 1981.
- Schaffarzaick, J. and D. Hampson. Strategies for Curriculum Development. California : McCutchan Publishing Corporation, 1975.
- Semrow, Joseph J. et al. A Guide for Self - Study and Evaluation. / Chicaco : North Central Association of Colleges and Schools, 1982.
- Simons. H., "Against the Rules : Procedural Problems in School Self Evaluation," Curriculum Perspectives. 5(2) : 1 - 6 ; October, 1985.
- Stake, Robert E. and Terry Denny. "Regarding Standards and Judgements of Merit," In Educational Evaluation : Theory and Practice. 44 Worthen, B.R. and Sander, J.R. Ohio : Charles and Sanes, 1973.
- Stufflebeam, Daniel L. et al. Educational Evaluation and Decision Making. 2nd ed. Bloomington : Phi Delta Kappa, 1971.
- Tainton, B. and Wells N. Co-operative School Evaluation : Implementing Co-operative School Evaluation. Queensland : Department of Education, 1982.
- Tritscher, D. "Strategies for Assessing Performance at Your Own Institution," in Institutional Assessment for Self - Improvement : New Directions for Institutional Research. edited by Miller, R.I. p. 27 - 42. London : Jossey - Bass Inc., 1981.
- Turner, G. "Two Solihull Secondary Schools," in Studies in School Self - Evaluation. Edited by Nuttall Cliff, P.S. and McCormick R. p. 54 - 71. New York : The Falmer Press, 1987.
- UNESCO. Secondary Education for The Future. Bangkok : UNESCO. Regional Office for Education in Asia and The Pacific, 1986.
- Welch, Wayne W. "The Process of Evaluation," Journal of Research in Science Teaching. 11(3) : 175 - 184 ; 1974.

ကဏ္ဍ

ภาคผนวก ก

คู่มือการใช้ระบบการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตรสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา

- เล่มที่ 1 ระบบการประเมินตนเอง
- เล่มที่ 2 เกณฑ์ประเมินการใช้หลักสูตร
- เล่มที่ 3 เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน
- เล่มที่ 4 แผนการประเมินการใช้หลักสูตร

คู่มือการใช้ระบบการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตร
สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา

เล่ม 1

ระบบการประเมินตนเอง

คณะกรรมการที่ปรึกษา

รศ.ดร. สมบูรณ์ ชิตพงศ์
รศ.ดร. ธีรชัย กาญจนวาลี
อ.ดร. ชูศักดิ์ อัมภลิต

พัฒนาโดย

นายพินิต ฤทธิจรรยา
นิติตการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์
มศว. ประสานมิตร

คำนำ

คู่มือการใช้ระบบการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตรสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา
เป็นเอกสารที่ผู้วิจัยได้จัดทำขึ้นสำหรับการดำเนินการทดลองใช้ระบบการประเมินซึ่งเป็นงาน
ส่วนหนึ่งของการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาระบบการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตรสำหรับโรงเรียน
มัธยมศึกษา มีทั้งหมด 4 เล่ม คือ

- เล่มที่ 1 ระบบการประเมินตนเอง
- เล่มที่ 2 เกณฑ์ประเมินการใช้หลักสูตร
- เล่มที่ 3 เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน
- เล่มที่ 4 แผนการประเมินการใช้หลักสูตร

เอกสารเล่มนี้เป็นเล่มที่ 1 ซึ่งมีเนื้อหาครอบคลุมความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร
แนวคิดพื้นฐานในการประเมิน ระบบการประเมินตนเอง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้บริหาร
โรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ หัวหน้าหมวดวิชา และครูผู้สอนที่ร่วมดำเนินการทดลอง
ใช้ระบบการประเมิน ได้ศึกษาให้มีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถประเมินผลการดำเนินงาน
การใช้หลักสูตร และนำผลการประเมินมาใช้เพื่อปรับปรุงและพัฒนางานในส่วนที่ตนเอง
รับผิดชอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผู้วิจัยขอขอบคุณทุกท่านที่มีส่วนสนับสนุนช่วยเหลือในการจัดทำคู่มือการใช้ระบบการประเมิน
นี้ให้สำเร็จเรียบร้อยไปด้วยดี และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าเอกสารคู่มือการใช้ระบบการประเมินนี้จะ
เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียนมัธยมศึกษา และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

พินิต ฤทธิจรรณ

ผู้วิจัย

**รายละเอียดของคู่มือการใช้ระบบการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตร
สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา**

1. ลักษณะของคู่มือการใช้ระบบการประเมิน

คู่มือการใช้ระบบการประเมินนี้เป็นเอกสารที่ประกอบด้วยสาระสำคัญเกี่ยวกับการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตรของโรงเรียน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานในโรงเรียนใช้ศึกษาค้นตนเอง (Self Study) และนำไปใช้เป็นแนวทางในการประเมินผลการปฏิบัติงานการใช้หลักสูตรในส่วนที่ตนเองรับผิดชอบได้ด้วยตนเอง

2. จุดมุ่งหมายของคู่มือการใช้ระบบการประเมิน

คู่มือการใช้ระบบการประเมินนี้มีจุดมุ่งหมายที่สำคัญเพื่อให้ผู้อ่านได้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องต่อไปนี้

1. ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร
2. แนวคิดพื้นฐานในการประเมินตนเอง
3. วัตถุประสงค์การประเมินตนเอง
4. บทบาท/ความสำคัญของการประเมินตนเอง
5. หลักการของการประเมินตนเอง
6. ขอบข่ายงาน/สิ่งที่มุ่งประเมิน
7. เกณฑ์ในการประเมิน
8. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน
9. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
10. วิธีวิเคราะห์ข้อมูล
11. การนำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุงและพัฒนางาน

3. ส่วนประกอบของคู่มือการใช้ระบบการประเมิน

คู่มือการใช้ระบบการประเมินตนเอง^{นี้} ประกอบด้วยเอกสาร 4 เล่ม ดังนี้

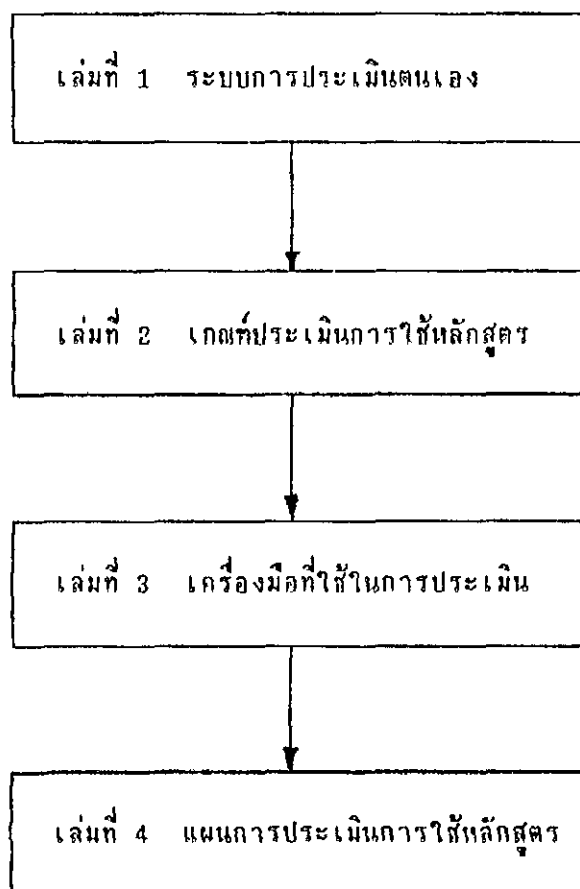
เล่มที่ 1 ระบบการประเมินตนเอง

เล่มที่ 2 เกณฑ์ประเมินการใช้หลักสูตร

เล่มที่ 3 เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน

เล่มที่ 4 แผนการประเมินการใช้หลักสูตร

เอกสารคู่มือการใช้ระบบทั้ง 4 เล่ม^{นี้} ผู้ปฏิบัติงาน/ผู้ประเมิน ต้องศึกษาตามลำดับ และต่อเนื่องกัน โดยศึกษาจากเล่มที่ 1 ถึงเล่มที่ 4 ดังแผนภาพต่อไปนี้

4. วิธีการศึกษา ควรปฏิบัติตามขั้นตอนดังนี้

4.1 การเตรียมตัวเพื่อการศึกษาด้วยตนเอง

ในการศึกษาเรื่องนี้ผู้ปฏิบัติงาน/ผู้ประเมินควรวางแผน กำหนดสัปดาห์และเวลาในการศึกษา โดยอาจใช้เวลาวันละ 1 - 2 ชั่วโมง และควรศึกษาเนื้อหาของ การประเมินตนเองในการให้หลักสูตรให้จบภายใน 2 สัปดาห์

4.2 การศึกษาระดับความรู้จากเอกสารคู่มือ

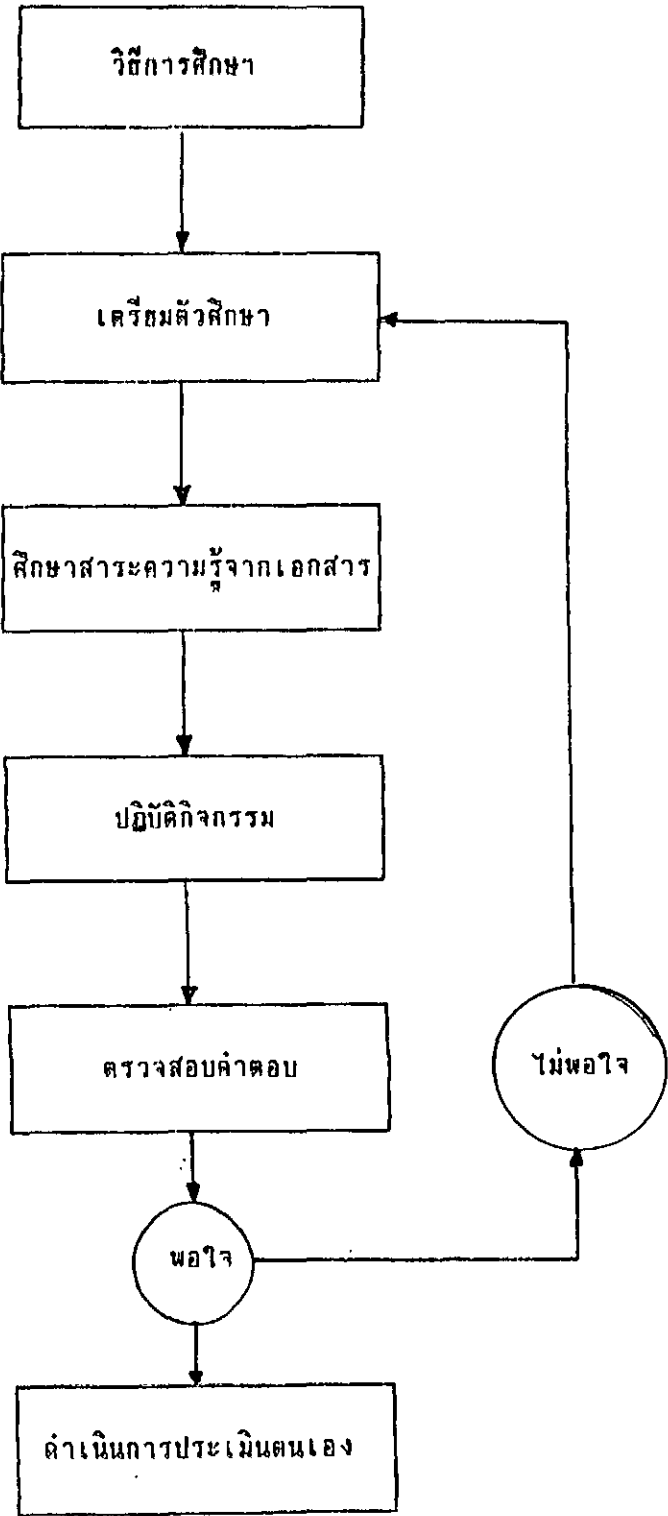
ก่อนศึกษาเนื้อหาในแต่ละเล่ม ผู้ปฏิบัติงาน/ผู้ประเมิน ควรศึกษาประเด็นที่ ศึกษา และจุดมุ่งหมายของแต่ละหน่วยความรู้เสียก่อน แล้วจึงศึกษารายละเอียด

เมื่ออ่านรายละเอียดของแต่ละเรื่องจบแล้ว ควรบันทึกสรุปสาระสำคัญของแต่ละ เรื่องก่อนปฏิบัติกิจกรรมในตอนท้ายของแต่ละเรื่อง

4.3 การปฏิบัติกิจกรรม เมื่อศึกษารายละเอียดและสรุปสาระสำคัญของแต่ละเรื่อง แล้ว ผู้ปฏิบัติงาน/ผู้ประเมิน ควรปฏิบัติกิจกรรมที่กำหนดไว้ เพื่อเป็นการตรวจสอบตนเองว่า มีความรู้ความเข้าใจในแต่ละเรื่องนั้นอย่างไร

4.4 การตรวจสอบคำตอบ หลังจากปฏิบัติกิจกรรมในแต่ละเรื่องแล้ว ผู้ปฏิบัติงาน/ ผู้ประเมินควรตรวจสอบคำตอบของตนเองกับแนวคำตอบที่ให้ไว้ เพื่อให้แน่ใจ หรือเชื่อมั่นได้ว่า ตนเองมีความรู้ความเข้าใจในแต่ละเรื่องเหล่านั้นถูกต้อง

ขั้นตอนของวิธีการศึกษา อาจสรุปได้ดังแผนภาพต่อไปนี้

หน้าที่ 1 ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร

ประเด็นที่ศึกษา

- 1.1 ระบบการพัฒนาหลักสูตร
- 1.2 ระบบและขอบข่ายงานการใช้หลักสูตรของโรงเรียนมัธยมศึกษา
 - 1.2.1 ความหมายของการใช้หลักสูตร
 - 1.2.2 ความหมายและองค์ประกอบของระบบ
 - 1.2.3 ระบบและขอบข่ายงานการใช้หลักสูตร

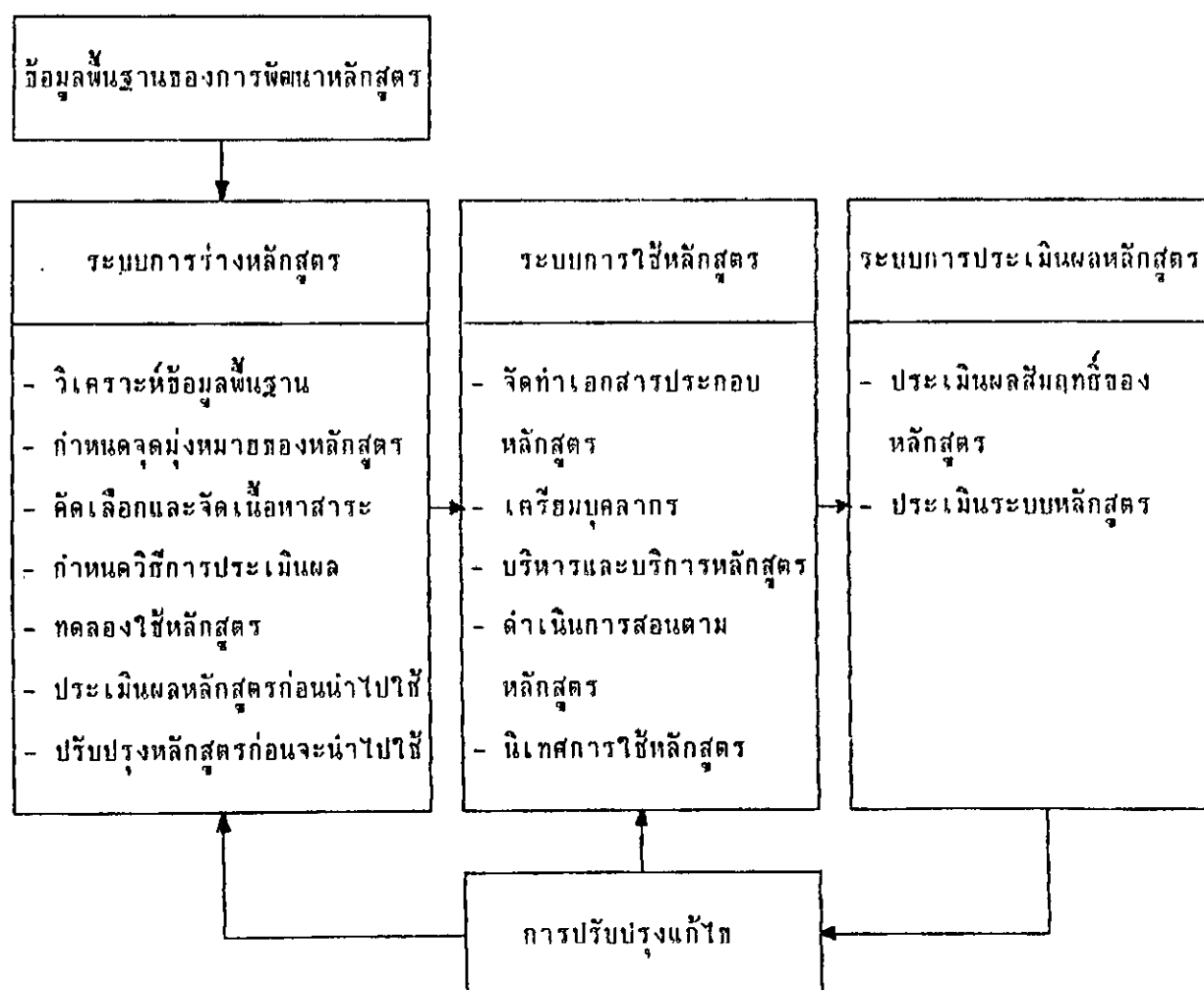
จุดมุ่งหมาย

- เมื่อศึกษาและปฏิบัติกิจกรรมในหน้าที่ 1 แล้ว จะสามารถ
1. บอกองค์ประกอบของระบบการพัฒนาหลักสูตรได้
 2. บอกความหมายของ "การใช้หลักสูตร" หรือ "การนำหลักสูตรไปใช้" ได้
 3. อธิบายขอบข่ายของงานในระบบการใช้หลักสูตรได้
 4. อธิบายระบบงานของโรงเรียนมัธยมศึกษาได้
 5. อธิบายขอบข่ายของงานการใช้หลักสูตรของโรงเรียนมัธยมศึกษาได้

1.1 ระบบการพัฒนาหลักสูตร

หลักสูตรถือว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งในการจัดการศึกษา เพราะหลักสูตรเป็นเสมือนแผนแม่บทที่กำหนดจุดมุ่งหมายของการศึกษา เนื้อหาสาระ กิจกรรมและนวัตประสบการณ์เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาให้แก่บุคคล หลักสูตรจึงเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษา เพราะถ้าปราศจากหลักสูตรแล้ว การศึกษาที่ดำเนินไปไม่ได้ ในการพัฒนาหลักสูตรจึงต้องจัดทำอย่างมีระบบ ซึ่งโดยทั่วไปแล้วระบบการพัฒนาหลักสูตรประกอบด้วยระบบย่อยที่มีความสัมพันธ์กัน

3 ระบบ คือ ระบบการร่างหลักสูตร (Curriculum Planning) ระบบการใช้หลักสูตร/การนำหลักสูตรไปใช้ (Curriculum Implementation) และระบบการประเมินผลหลักสูตร (Curriculum Evaluation) รายละเอียดดังแสดงในภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 องค์ประกอบของระบบการพัฒนาหลักสูตร

กิจกรรมที่ 1-

ให้ท่านพิจารณาระบบการพัฒนาหลักสูตร จากภาพประกอบ 1
ตอบคำถามต่อไปนี้ แล้วตรวจสอบกับแนวคำตอบที่ให้ไว้

1.1 ระบบการพัฒนาหลักสูตร ประกอบด้วยระบบงานย่อยอะไรบ้าง

.....

.....

.....

1.2 ระบบการร่างหลักสูตร ประกอบด้วยการดำเนินงานในเรื่องใดบ้าง

.....

.....

.....

1.3 ระบบการใช้หลักสูตร ประกอบด้วยการดำเนินงานในเรื่องใดบ้าง

.....

.....

.....

1.4 ระบบการประเมินผลหลักสูตร ประกอบด้วยการดำเนินงานในเรื่องใดบ้าง

.....

.....

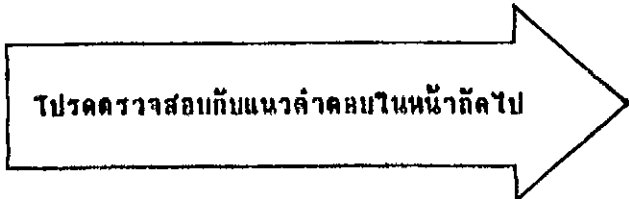
.....

1.5 การใช้หลักสูตร เป็นขั้นตอนที่ดำเนินงานต่อจากขั้นตอนใด และเพื่อวัตถุประสงค์ใด

.....

.....

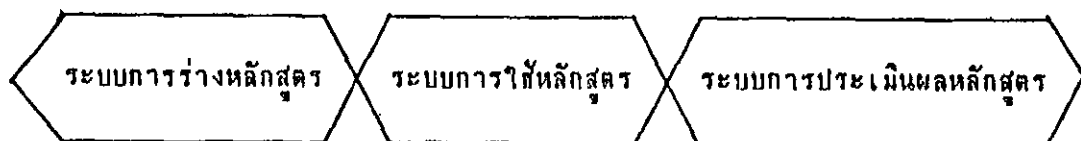
.....

โปรดตรวจสอบกับแนวคำตอบในหน้าถัดไป

แนวคำตอบ กิจกรรมที่ 1

1.1 ระบบการพัฒนาหลักสูตร ประกอบด้วยระบบงานย่อย 3 ระบบ คือ

1.2 ระบบการร่างหลักสูตร ประกอบด้วย การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร การคัดเลือกและจัดเนื้อหาสาระ การกำหนดวิธีการประเมินผล การทดลองใช้หลักสูตร การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตรก่อนนำไปใช้จริง

1.3 ระบบการใช้หลักสูตร ประกอบด้วย การจัดทำเอกสารหลักสูตร การเตรียมบุคลากร การบริหารและบริการหลักสูตร การดำเนินการสอนตามหลักสูตรและการนิเทศการใช้หลักสูตร

1.4 ระบบการประเมินผลหลักสูตร ประกอบด้วย กิจกรรมที่สำคัญ 2 ประการ คือ การประเมินผลสัมฤทธิ์ของหลักสูตร และการประเมินผลหลักสูตรทั้งหมด

1.5 การใช้หลักสูตร เป็นขั้นตอนที่ดำเนินงานต่อจากการจัดทำหรือร่างหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติในระดับโรงเรียนเพื่อจัดดำเนินการเรียนการสอนตามจุดหมาย หลักสูตร เนื้อหาสาระและมวลประสบการณ์ที่หลักสูตรได้กำหนดไว้

1.2 ระบบและขอบข่ายงานการใช้หลักสูตรของโรงเรียนมัธยมศึกษา

1.2.1 ความหมายของการใช้หลักสูตร

การใช้หลักสูตร หรือการนำหลักสูตรไปใช้ (Curriculum Implementation) เป็นกระบวนการในการนำหลักสูตรไปปฏิบัติจริงในโรงเรียน โดยผู้บริหารโรงเรียนและครูร่วมมือกันดำเนินการจัดการเรียนการสอนให้บังเกิดผลแก่ผู้เรียนตามจุดหมายที่หลักสูตรกำหนดไว้

1.2.2 ความหมายและองค์ประกอบของระบบ

ระบบ (System) หมายถึง หน่วยทำงานหรือวิธีการทำงานที่ประกอบด้วย องค์ประกอบหรือหน่วยย่อยต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์กันและทำหน้าที่ร่วมกัน โดยมีระเบียบและขั้นตอนเฉพาะของคน เพื่อให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีความต่อเนื่องและเป็นวงจรภายใต้สภาพแวดล้อมนั้น

ระบบมีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ส่วน ที่เกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กันเป็นวัฏจักรคือ

1. ปัจจัยหรือสิ่งที่ป้อนเข้า (Input) หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่นำมาใช้

ในกระบวนการดำเนินงานของระบบหรือกระบวนการผลิต

2. กระบวนการ (Process) หมายถึง วิธีการดำเนินงานต่าง ๆ

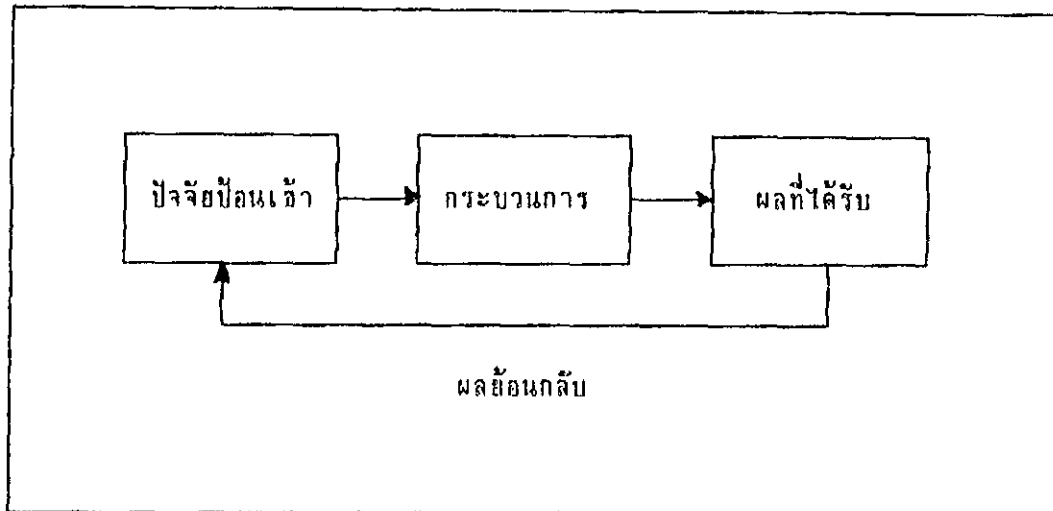
ในการผสมผสานสิ่งป้อนเข้าหรือปัจจัยการผลิตให้บังเกิดผลลัพธ์หรือผลผลิตตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

3. ผลที่ได้รับหรือผลผลิต (Output) หมายถึง ผลงานอันเกิดจาก

การดำเนินงานของระบบกระบวนการ

ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของระบบทั้ง 3 ส่วน แสดงได้ดัง

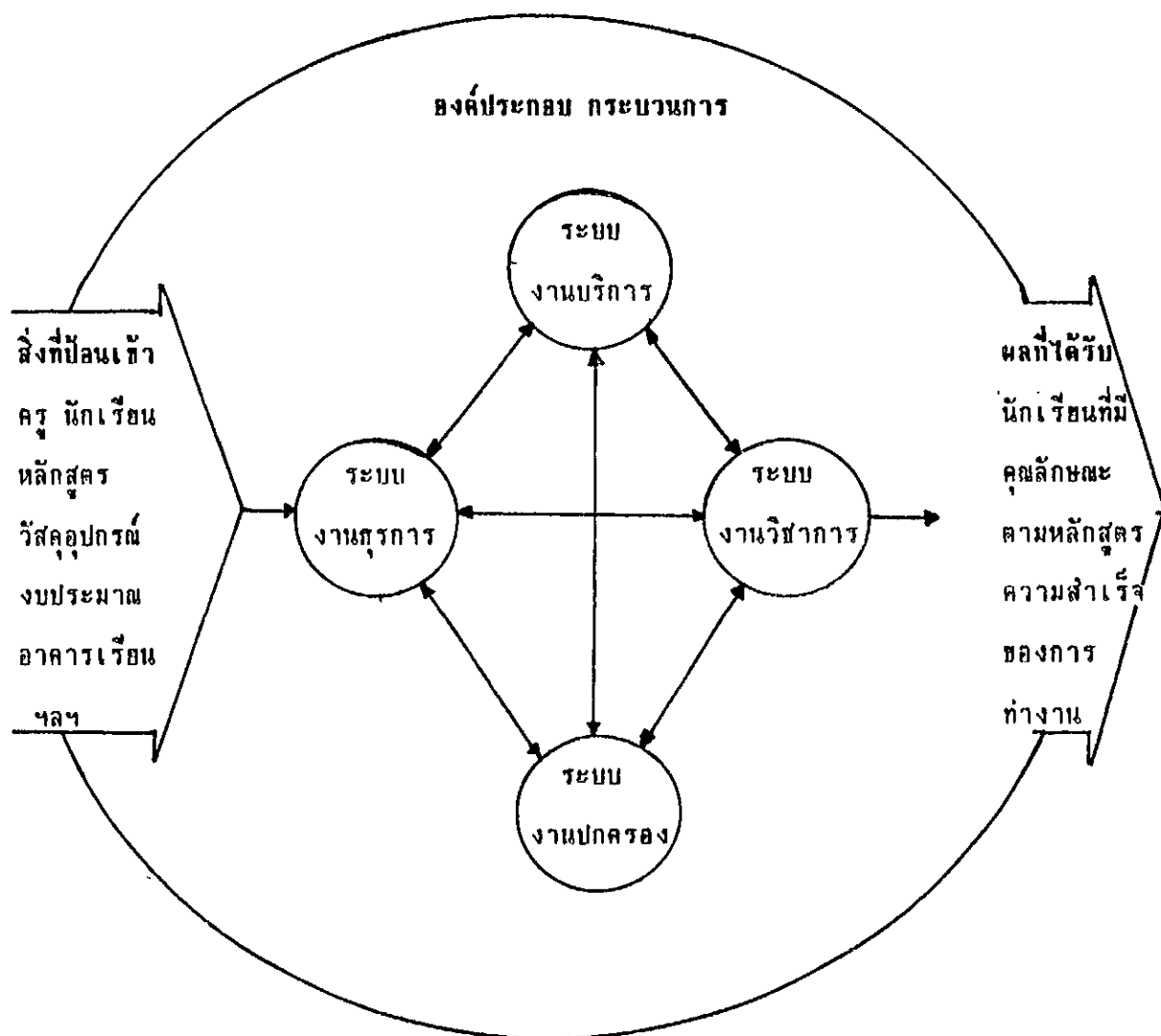
ภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของระบบ

1.2.3 ระบบและบทบาทของงานการใช้หลักสูตร

โดยทั่วไประบบงานของโรงเรียนมัธยมศึกษา ประกอบด้วยงานหลัก 4 งาน คือ งานวิชาการ งานธุรการ งานปกครอง และงานบริการ ซึ่งถือว่าเป็นระบบงานย่อยของระบบงานของโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยมีผู้บริหารโรงเรียนเป็นแกนกลางและศูนย์รวมอำนาจในการจัดการของแต่ละส่วนให้ดำเนินงานด้วยการผสมผสานสอดคล้องกันไปด้วยดี เนื่อง ระบบงานย่อยทั้ง 4 งานนี้ มีความสัมพันธ์กันโดยแต่ละระบบก็ทำหน้าที่ของตนและประสานสัมพันธ์กัน เพื่อให้บรรลุถึงจุดประสงค์รวมของระบบงานของโรงเรียนมัธยมศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างระบบงานย่อยดังกล่าว แสดงในรูปแบบของระบบได้ ดังภาพประกอบ 3

ภาพประกอบ 3 รูปแบบของระบบงานโรงเรียนมัธยมศึกษา

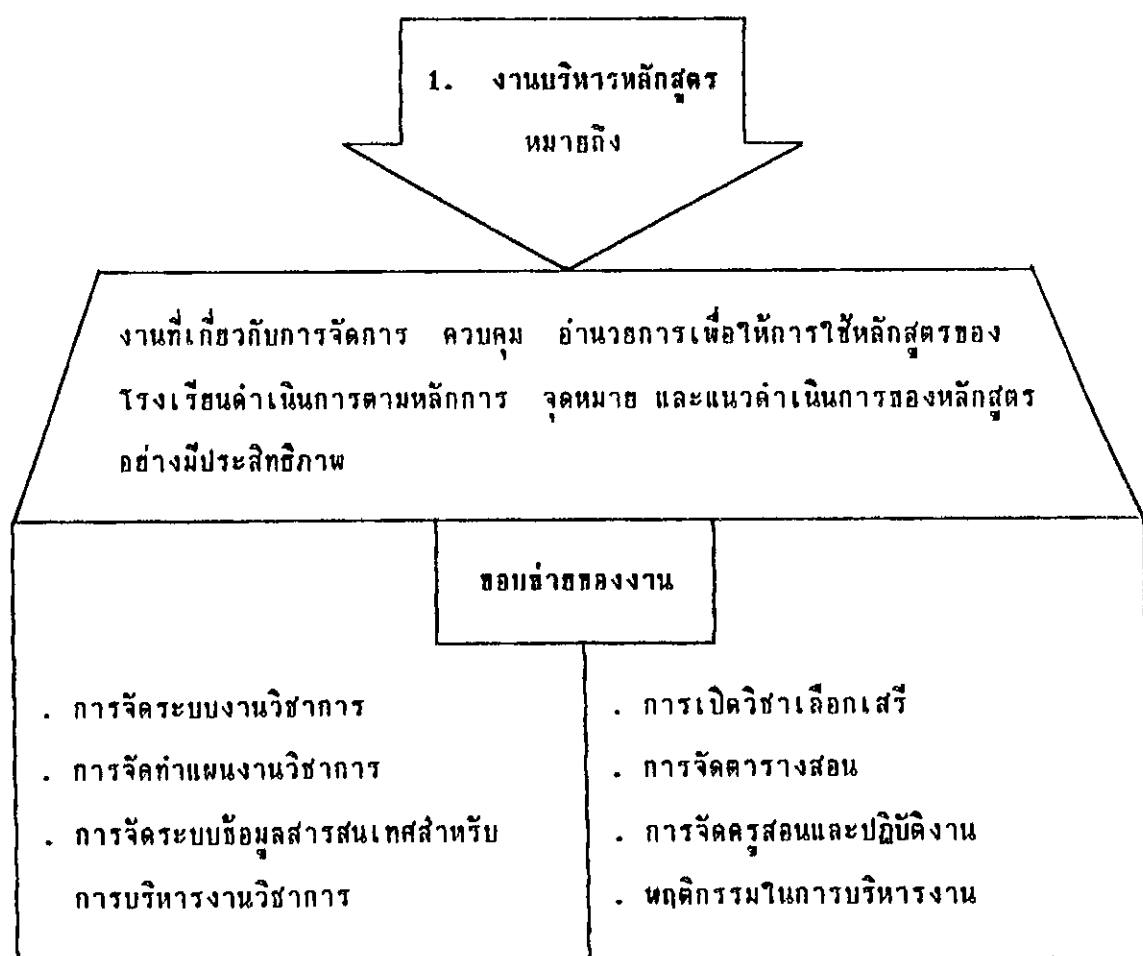
จากภาพประกอบ 3 แสดงให้เห็นถึงองค์ประกอบของระบบงานโรงเรียนมัธยมศึกษาที่สำคัญ 3 ส่วน คือ

1. ปัจจัยหรือสิ่งที่ป้อนเข้า (Input) หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่ถูกนำเข้าสู่ระบบงานของโรงเรียน โดยผ่านกระบวนการของระบบเพื่อให้ได้ผลผลิตที่ต้องการ หรือที่กำหนดไว้ สิ่งทีป้อนเข้าสู่ระบบงานโรงเรียน ได้แก่ ครู นักเรียน หลักสูตร อุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน งบประมาณ อาคารเรียน เป็นต้น

2. กระบวนการ (Process) หมายถึง วิธีการดำเนินงานของระบบ หรือวิธีการที่ระบบกระทำต่อปัจจัยหรือสิ่งที่ป้อนเข้าเพื่อให้เกิดผลผลิตตามที่ต้องการหรือเป้าหมายที่กำหนดไว้ สำหรับในระบบงานโรงเรียน กระบวนการของระบบก็คือ การบริหาร/จัดการ โรงเรียน ซึ่งได้แก่ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานธุรการ การบริหารงานปกครอง และการบริหารงานบริการซึ่งแต่ละส่วนจะมีความสัมพันธ์ต่อกัน

3. ผลที่ได้รับหรือผลผลิต (Output) หมายถึง สิ่งที่เกิดจากปัจจัยหรือสิ่งที่ป้อนเข้าสู่ระบบ ผ่านกระบวนการของระบบแล้วได้ผลออกมา สำหรับระบบงานโรงเรียน ผลผลิตที่สำคัญก็คือ นักเรียนที่ได้รับการพัฒนาให้มีคุณลักษณะตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

ในระบบงานของโรงเรียนมัธยมศึกษาดังกล่าวข้างต้น งานวิชาการถือว่าเป็นงานหลักและมีความสำคัญมากที่สุด เพราะเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร ซึ่งเป็นหัวใจของการจัดการศึกษา โดยมีขอบข่ายของงาน ดังนี้

2. งานบริการหลักสูตร หมายถึง

งานที่เกี่ยวกับการจัดหา จัดทำ เตรียมการ ให้การช่วยเหลือเกี่ยวกับปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องต่อการให้หลักสูตรเพื่อให้การใช้หลักสูตรของโรงเรียนบรรลุตามเป้าหมายของหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ

ขอบข่ายของงาน

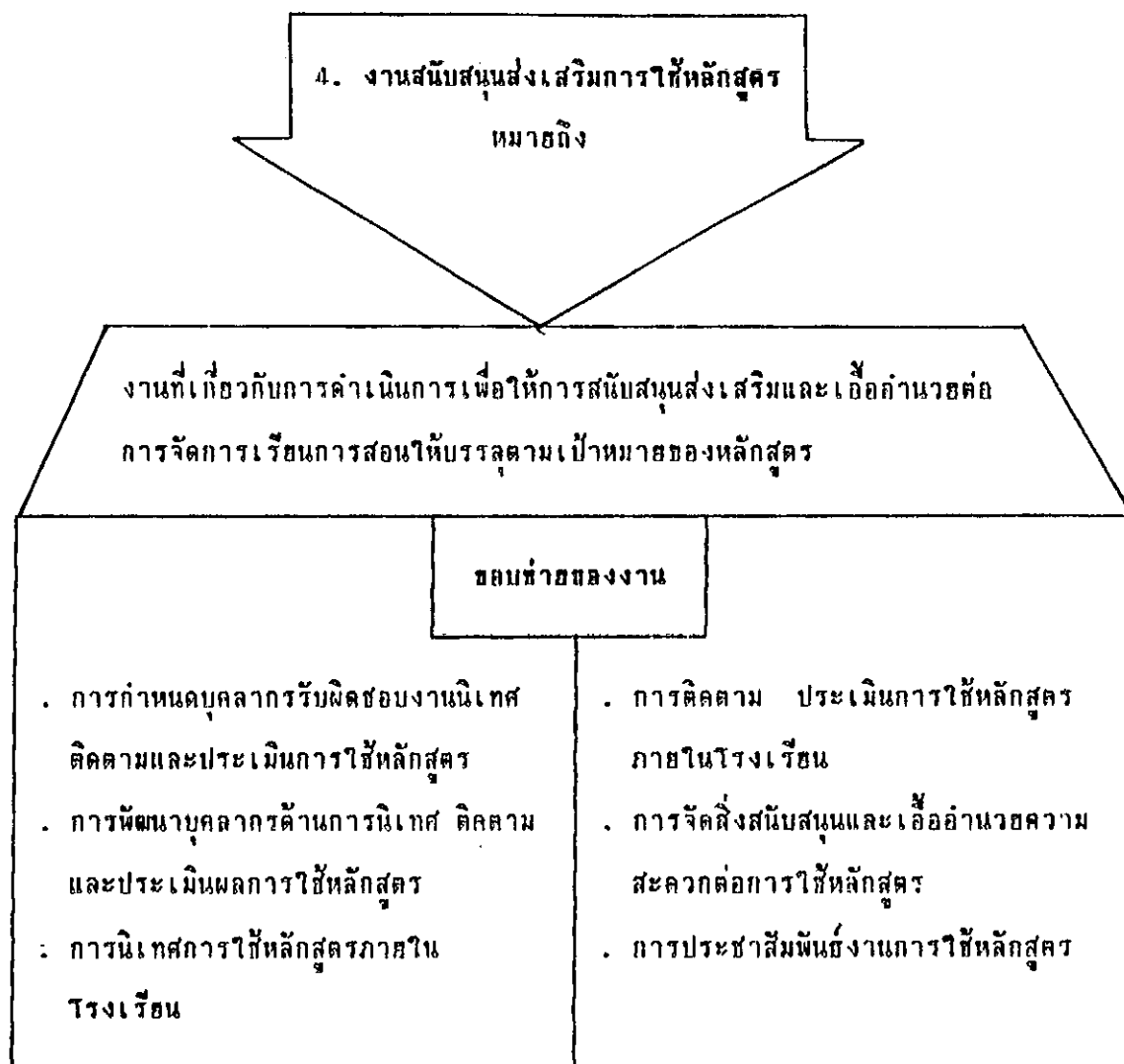
• การจัดระบบการให้บริการหลักสูตร • การจัดหา จัดทำอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน • การให้บริการอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน • การพัฒนาความรู้ความสามารถของครู ด้านการผลิตและการใช้สื่อการเรียนการสอน	• การสนับสนุนส่งเสริมและการนิเทศการผลิตและใช้สื่อการเรียนการสอน • การจัดกิจกรรมส่งเสริมการใช้ห้องสมุด • การจัดเก็บและดูแลรักษาอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน

3. งานจัดการเรียนการสอน หมายถึง

งานที่เกี่ยวกับการกำกับและดำเนินการให้มีการจัดการเรียนการสอนให้เป็นไปตามหลักการ จุดหมาย และแนวดำเนินการของหลักสูตร

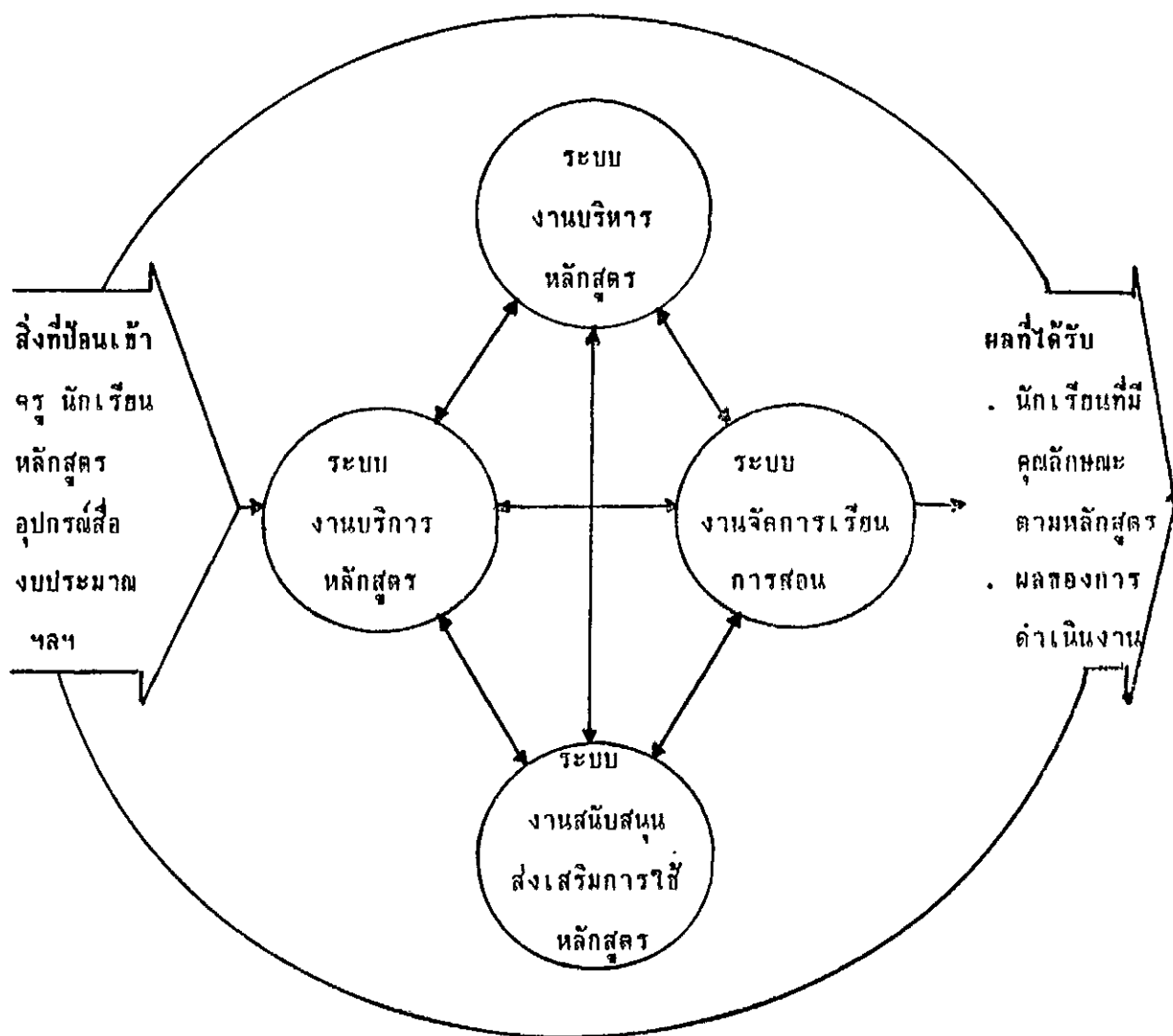
ขอบข่ายของงาน

• การปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่นและนักเรียน • การจัดทำแผนการสอน • การพัฒนาครูด้านการเรียนการสอน • การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน • การจัดกิจกรรมนักเรียนความระเบียบ	• การจัดกิจกรรมแนะแนว/กิจกรรมแก้ปัญหา/กิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้ • การวัดผลและประเมินผลการเรียน • การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนการสอน • การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนการสอน

จากขอบข่ายของงานการใช้หลักสูตรดังกล่าวข้างต้น จะเห็นว่างานการใช้หลักสูตรของโรงเรียนมัธยมศึกษา ประกอบด้วยงานย่อย 4 งาน คือ งานบริหารหลักสูตร งานบริการหลักสูตร งานจัดการเรียนการสอน และงานสนับสนุนส่งเสริมการใช้หลักสูตร ซึ่งแสดงในรูปแบบของระบบงานการใช้หลักสูตรของโรงเรียนมัธยมศึกษาได้ ดังภาพประกอบ 4

องค์ประกอบ กระบวนการ

ภาพประกอบ 4 รูปแบบของระบบงานการใช้หลักสูตรโรงเรียนมัธยมศึกษา

กิจกรรมที่ 2

ให้ท่านตอบคำถามต่อไปนี้ แล้วตรวจสอบกับแนวคำตอบที่ให้ไว้

2.1 ระบบประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ อะไรบ้าง

.....
.....

2.2 ในระบบงานโรงเรียนมัธยมศึกษา องค์ประกอบต่อไปนี้หมายถึงอะไร

(1) ปัจจัยป้อนเข้า หมายถึง

(2) กระบวนการ หมายถึง

(3) ผลผลิต หมายถึง

2.3 ระบบงานการใช้หลักสูตรของโรงเรียนมัธยมศึกษา ประกอบด้วยระบบงานย่อย
อะไรบ้าง

.....
.....
.....
.....

ระบบดังกล่าวนี้มีองค์ประกอบอย่างไร

(1) ปัจจัยป้อนเข้า ได้แก่

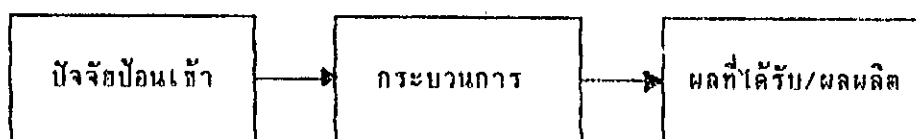
(2) กระบวนการ ได้แก่

(3) ผลผลิต ได้แก่

ไปตรวจสอบกับแนวคำตอบในหน้าถัดไป

แนวคำตอบ กิจกรรมที่ 2

2.1 ระบบประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ส่วน คือ

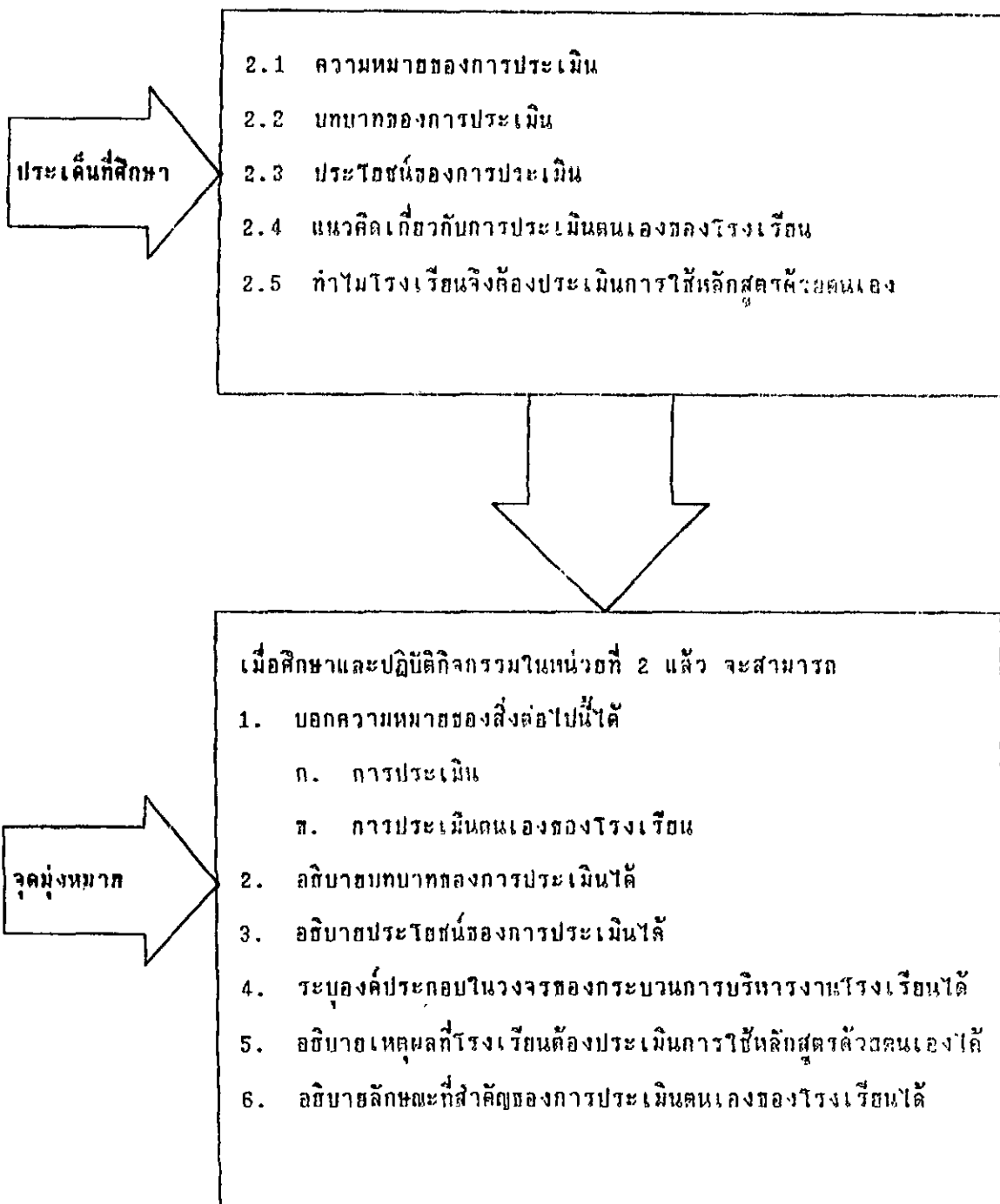
2.2 ในระบบงานโรงเรียนมัธยมศึกษา

- (1) ปัจจัยป้อนเข้า หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่ถูกนำเข้าสู่ระบบงานโรงเรียน คือ ผ่านกระบวนการของระบบเพื่อให้ได้ผลผลิตตามที่กำหนดไว้ ซึ่งได้แก่ ครู นักเรียน สื่อการเรียนการสอน งบประมาณ อาคารสถานที่ เป็นต้น
- (2) กระบวนการ หมายถึง วิธีการดำเนินงานของระบบที่กระทำต่อปัจจัยป้อนเข้า เพื่อให้เกิดผลผลิตตามที่ต้องการ ซึ่งได้แก่ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานธุรการ การบริหารงานคลังรอง และการบริหารงานบริการ
- (3) ผลผลิต หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นจากปัจจัยป้อนเข้าสู่ระบบงานโรงเรียน และผ่านกระบวนการของระบบแล้วได้ผลออกมา ในที่นี้ ผลผลิตที่สำคัญก็คือ นักเรียนที่มีคุณลักษณะตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

2.3 ระบบงานการใช้หลักสูตรของโรงเรียนมัธยมศึกษา ประกอบด้วยระบบงานหลัก 4 ระบบ คือ ระบบงานบริหารหลักสูตร ระบบงานวิชาการหลักสูตร ระบบงานจัดการเรียนการสอนและระบบงานสนับสนุนส่งเสริมการใช้หลักสูตร ซึ่งมีองค์ประกอบของระบบ ดังนี้

- (1) ปัจจัยป้อนเข้า ได้แก่ ครู นักเรียน วัสดุ อุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน งบประมาณ อาคารเรียน เป็นต้น
- (2) กระบวนการ ได้แก่ การบริหารหลักสูตร การบริการหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การนิเทศการเรียนการสอน เป็นต้น
- (3) ผลผลิต ได้แก่ ปริมาณและคุณภาพของอุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน คุณภาพของการบริหารหลักสูตร ผลการดำเนินงาน/โครงการวิชาการและผลผลิตที่สำคัญก็คือ นักเรียนที่มีคุณลักษณะตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

หน่วยที่ 2 แนวคิดพื้นฐานในการประเมินตนเอง

2.1 ความหมายของการประเมิน

การประเมิน (Evaluation) หมายถึง กระบวนการรวบรวมและจัดเตรียมข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน แล้วนำไปเปรียบเทียบกับ เกณฑ์ เพื่อตัดสินใจเลือกวิธีการดำเนินงานที่เหมาะสม

จากความหมายของการประเมินนี้ ที่ให้เห็นสิ่งสำคัญ 2 ประการ คือ

1. หน้าที่สำคัญของการประเมิน กล่าวคือ การประเมินมีหน้าที่ในการเสนอสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจในการบริหารงานหรือการทำงาน ซึ่งช่วยให้การตัดสินใจที่เกิดขึ้นมีความรอบคอบ มีเหตุผล และเชื่อถือได้มากยิ่งขึ้น ดังนั้นในการบริหารงานหรือการทำงานทางโรงเรียน จึงจำเป็นต้องอาศัยการประเมินเพื่อช่วยให้ได้ข้อมูลย้อนกลับในการตัดสินใจ ปรับปรุง และพัฒนางานของโรงเรียนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ส่วนประกอบในการประเมิน ต้องมีสิ่งต่อไปนี้คือ

งาน หมายถึง งานที่กำลังทำอยู่หรืองานที่ทาสเสร็จแล้ว ซึ่งเป็นงานที่ต้องการประเมิน

ข้อมูล หมายถึง ข้อมูลที่แสดงถึงสภาพที่เป็นจริงของงานที่กำลังทำอยู่หรืองานที่ทาสเสร็จแล้ว ซึ่งได้มาจากการรวบรวมด้วยวิธีการต่าง ๆ

เกณฑ์ หมายถึง สภาพที่คาดหวังหรือระดับความสำเร็จของการดำเนินงานที่ผู้ปฏิบัติงานอยากให้เกิดขึ้น

การเปรียบเทียบ หมายถึง การนำข้อมูลจากสภาพที่เป็นจริงของงานมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ เพื่อหาข้อสรุปเกี่ยวกับงานที่ทำ

การตัดสินใจ หมายถึง การนำข้อสรุปที่ได้จากการเปรียบเทียบหรือผลการประเมินไปใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินงานในช่วงต่อไป

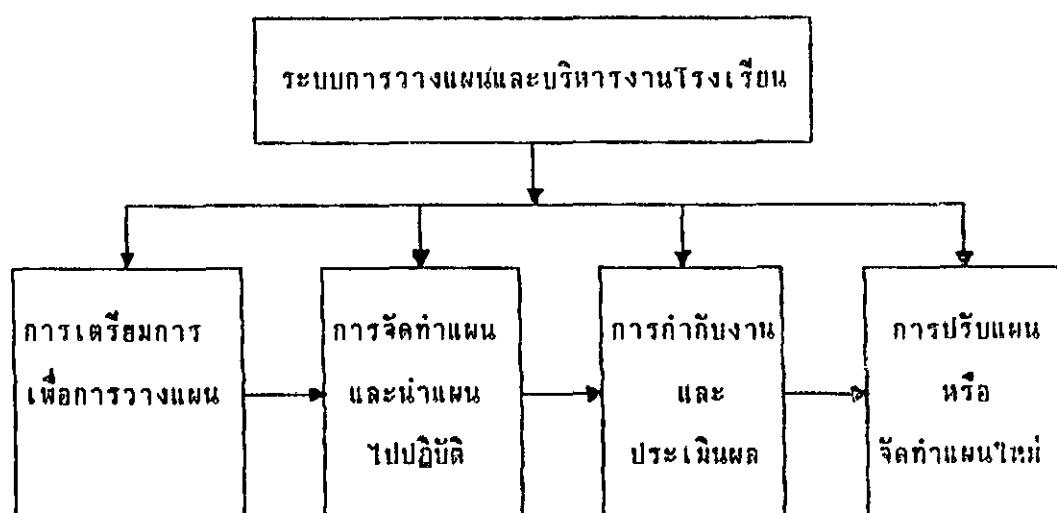
2.2 บทบาทของการประเมิน

โดยทั่วไปแล้ว ในการบริหารงานโรงเรียนหรือทำงานใด ๆ มักจะอาศัยแนวคิดของการบริหารการจัดการ (Management) ใน 3 รูปแบบ ดังต่อไปนี้

รูปแบบที่ 1 รูปแบบของระบบการวางแผนและบริหารงาน (Planning and Management Model) รูปแบบนี้ช่วยให้ได้แนวคิดว่า ในการวางแผนและบริหารงานโรงเรียนนั้น จำเป็นต้องมีการจัดระบบงานให้มีความเหมาะสม เพื่อรองรับและสนับสนุนการบริหารงานนั้น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ระบบงานดังกล่าวก็คือ ระบบการวางแผนและบริหารงานโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วยระบบงานย่อย 4 ระบบ คือ

1. การเตรียมการเพื่อการวางแผน
2. การจัดทำแผนและนำแผนไปปฏิบัติ
3. การกำกับงานและประเมินผล
4. การปรับเปลี่ยนและจัดทำแผนใหม่

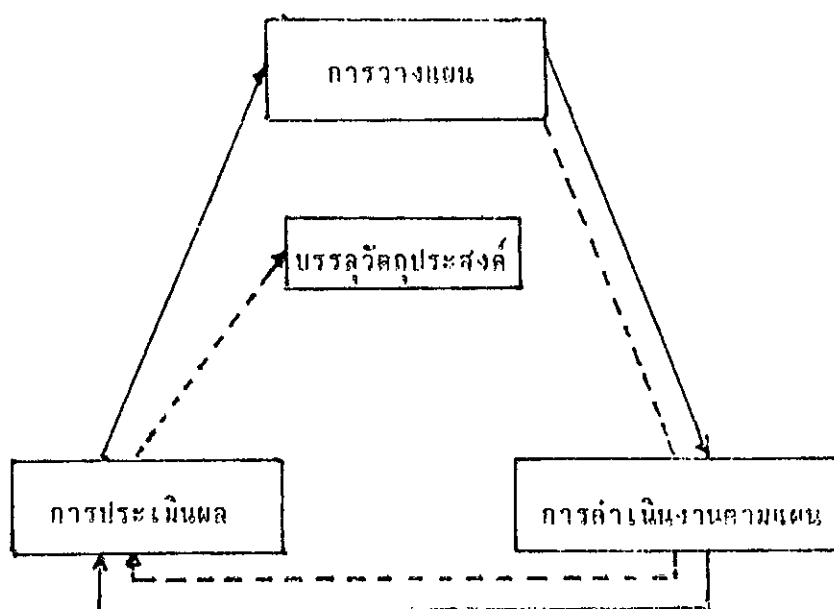
ส่วนประกอบของระบบการวางแผนและบริหารงานโรงเรียน มีความสัมพันธ์กัน ดังแสดงในภาพประกอบ 5

ภาพประกอบ 5 ส่วนประกอบของระบบการวางแผนและบริหารงานโรงเรียน

จากภาพประกอบ 5 นี้ แสดงให้เห็นถึงระบบงานย่อยของระบบการวางแผนและบริหารงานโรงเรียน ซึ่งมีลักษณะเป็นขั้นตอนสอดคล้องต่อเนื่องกัน . ระบบงานย่อยที่สำคัญระบบหนึ่งของระบบการวางแผนและการบริหารงานโรงเรียนก็คือ ระบบการกำกับงานและประเมินผล ซึ่งเป็นระบบที่ช่วยให้ได้ข้อมูลสารสนเทศย้อนกลับ (Feedback) เพื่อการตัดสินใจในการปรับปรุงและพัฒนาการวางแผนและบริหารงานโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยการปรับแผนหรือจัดทำแผนใหม่

รูปแบบที่ 2 รูปแบบของวงจรของกระบวนการบริหารงาน/โครงการ (Project Cycle Model) รูปแบบนี้ให้แนวคิดว่า ในการบริหารงานโรงเรียนหรือการบริหารโครงการใด ๆ นั้น ต้องอาศัยกระบวนการบริหารงานที่เป็นระบบครบวงจร ซึ่งประกอบด้วย การวางแผน (Planning) การดำเนินงานตามแผน (Implementation) และการประเมินผล (Evaluation) ในกระบวนการบริหารงานนี้ การประเมินผลเป็นส่วนที่ช่วยให้ได้ข้อมูลสารสนเทศย้อนกลับเพื่อการปรับปรุงแผนงานกิจกรรมซึ่งแล้วจึงดำเนินการตามแผนที่ปรับปรุงใหม่ ถือได้ว่าเป็นระบบที่ต่อเนื่องจนกว่าแผนระบบหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ดังแสดงในภาพประกอบ 6

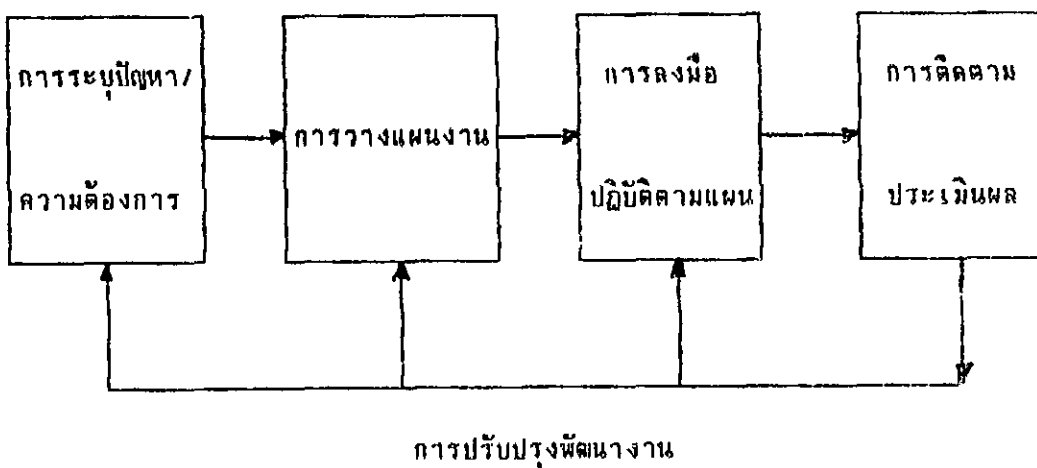

ภาพประกอบ 6 วงจรของกระบวนการบริหารงานโรงเรียน

รูปแบบที่ 3 รูปแบบของกระบวนการทำงานตามวิธีการเชิงระบบ (Systems Approach Model) วิธีการเชิงระบบเป็นกระบวนการแก้ปัญหาและพัฒนางานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของงาน โดยการกำหนดขั้นตอนการดำเนินงาน รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล ทรัพยากรและปัญหาต่าง ๆ และพัฒนาวิธีการเพื่อนำไปแก้ปัญหา จัดดำเนินการและประเมินผลที่ได้ เพื่อปรับปรุงงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยมีขั้นตอนหลักในการดำเนินงาน 4 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

- (1) ระบุปัญหาหรือความต้องการในจุดเริ่มต้นที่จะทำงาน เพื่อให้เรามีจุดประสงค์และเป้าหมายที่ชัดเจนตั้งแต่เริ่มต้นว่าจะทำงานไปทำไม งานนี้มีคุณค่าหรือประโยชน์อะไรบ้าง
- (2) วางแผนเตรียมงานที่จะทำเพื่อนำไปสู่การตอบสนองความต้องการหรือแก้ปัญานั้น ๆ
- (3) ลงมือแก้ปัญหาหรือปฏิบัติงานตามแผนที่กำหนดไว้
- (4) ติดตาม ประเมินผล ปรับปรุงและสรุปผลการปฏิบัติ แล้ววกกลับไปดำเนินการตามขั้นตอนตั้งแต่ต้นอีก

การดำเนินงานตามขั้นตอนหลัก 4 ขั้นตอนดังกล่าว แสดงได้ดังภาพประกอบ 7

ภาพประกอบ 7 กระบวนการทำงานตามวิธีการเชิงระบบ

จากแนวคิดพื้นฐานของการบริหารจัดการทั้ง 3 รูปแบบดังกล่าว นี้ให้เห็นว่า การประเมินเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของระบบการบริหาร หรือระบบการทำงานของโรงเรียน ซึ่งมีบทบาทสำคัญที่ช่วยให้ได้ข้อมูลสารสนเทศย้อนกลับ เพื่อการควบคุมปรับปรุงและพัฒนางาน ของโรงเรียนให้บรรลุตามเป้าหมาย จึงอาจกล่าวได้ว่าการประเมินเป็นกลไกหรือกระบวนการ ควบคุมเพื่อให้เกิดการปรับปรุงและพัฒนางานของโรงเรียนให้บรรลุตามเป้าหมายหรือ มาตรฐานที่กำหนดไว้

2.3 ประโยชน์ของการประเมิน

จากความหมายและบทบาทของการประเมิน นี้ให้เห็นว่าการประเมินเป็นกิจกรรมสำคัญ ที่ต้องมีอยู่ในกระบวนการบริหารและการทำงานของโรงเรียน เพราะการประเมินมีประโยชน์ อย่างยิ่งต่อการบริหารหรือการทำงานของโรงเรียน ซึ่งสรุปได้ดังนี้

- (1) ช่วยให้ได้ข้อมูลและสารสนเทศต่าง ๆ เพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดทำแผน งานและโครงการของโรงเรียน การตรวจสอบความถูกต้องของทรัพยากรต่าง ๆ ที่จำเป็นต่องาน ใช้ในการดำเนินงาน ตลอดจนความเป็นไปได้ในการดำเนินงาน/โครงการต่าง ๆ
- (2) ช่วยให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับความก้าวหน้า ปัญหาและอุปสรรคในระหว่าง การดำเนินงาน ที่สามารถนำมาใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับการปรับปรุง หรือเปลี่ยนแปลงแก้ไข การดำเนินงานให้เป็นไปตามทิศทางที่ต้องการ
- (3) ช่วยให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับความสำเร็จและลักษณะร่องของงาน/โครงการ ที่สามารถนำมาใช้ในการตัดสินใจและวินิจฉัยว่าควรดำเนินงานในช่วงต่อไป สกเลิกหรือขยายงาน/โครงการนั้นต่อไปอีก
- (4) ช่วยให้ได้ข้อมูลที่บ่งชี้ถึงประสิทธิภาพของการดำเนินงาน ว่าเป็นอย่างไรคุ้มค่า กับการลงทุนหรือไม่
- (5) เป็นแรงจูงใจให้ผู้ปฏิบัติงาน อันเนื่องมาจากการได้ทราบผลย้อนกลับของการ ปฏิบัติงาน ทำให้มีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติและพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

กิจกรรมที่ 3

ให้ท่านตอบคำถามต่อไปนี้แล้วตรวจสอบกับแนวคำตอบที่ให้ไว้

3.1 การประเมินหมายถึงอะไร

.....

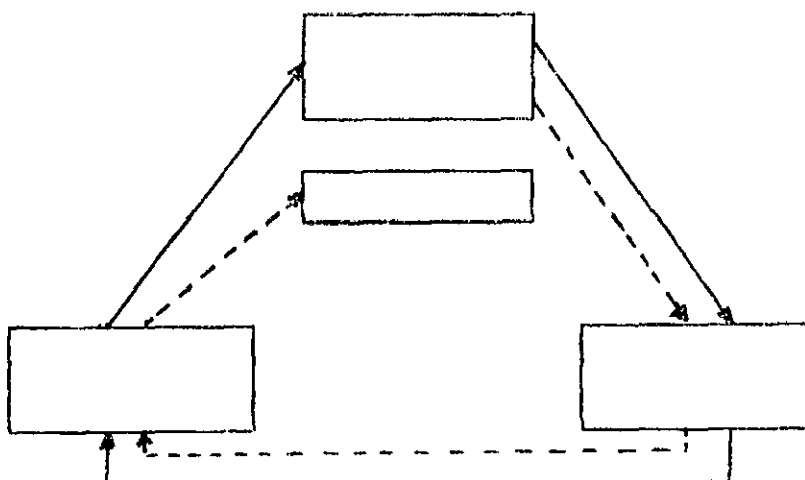
3.2 ระบบการวางแผนและบริหารงานโรงเรียนประกอบด้วยขั้นตอนงานหลักกี่ระบบอะไรบ้าง

.....

3.3 การประเมินมีบทบาทที่สำคัญอย่างไร

.....

3.4 จงเขียนองค์ประกอบในวงจรของกระบวนการบริหารงานโรงเรียนในภาพประกอบนี้ให้ถูกต้อง

3.5 การประเมินมีประโยชน์อย่างไรบ้าง

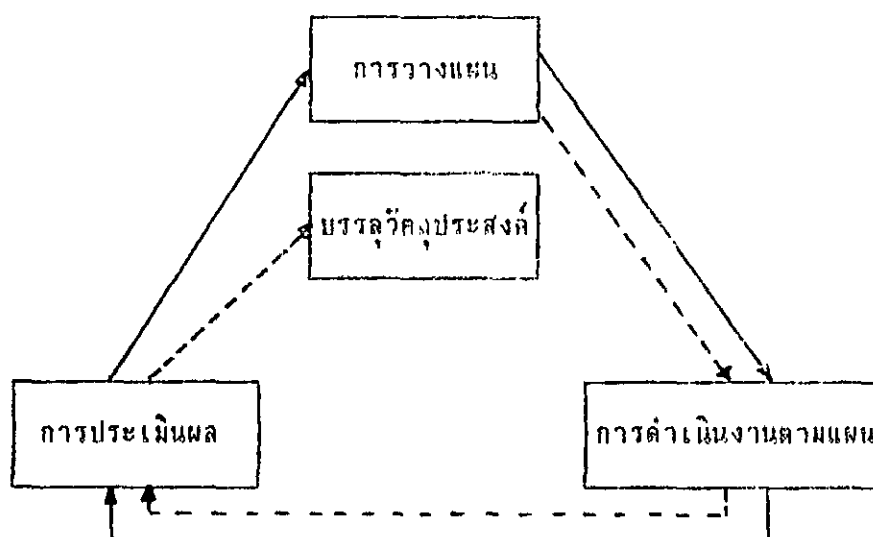
.....

โปรดตรวจสอบกับแนวคำตอบในหน้าถัดไป

แนวคำตอบ กิจกรรมที่ 3

- 3.1 การประเมิน หมายถึง กระบวนการรวบรวมและจัดเตรียมข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวกับการดำเนินงาน แล้วนำมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ เพื่อตัดสินใจเลือกวิธีการดำเนินงานที่เหมาะสม
- 3.2 กระบวนการวางแผนและบริหารงานโรงเรียน ประกอบด้วย
- (1) การเตรียมการเพื่อการวางแผน (2) การจัดทำแผนและนำแผนไปปฏิบัติ
 - (3) การกำกับงานและประเมินผล (4) การปรับแผนหรือจัดทำแผนใหม่
- 3.3 การประเมินมีบทบาทที่สำคัญที่ช่วยให้ได้ข้อมูลสารสนเทศย้อนกลับเพื่อควบคุม ปรับปรุง และพัฒนางานของโรงเรียน

3.4

3.5 การประเมินมีประโยชน์ 5 ประการ ดังนี้

- (1) ช่วยให้ได้ข้อมูลและสารสนเทศต่าง ๆ เพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดทำแผนงานและโครงการของโรงเรียน
- (2) ช่วยให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับความก้าวหน้า ปัญหาและอุปสรรคในระหว่างการทำงานที่จะนำมาใช้เพื่อปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานให้ทันที่
- (3) ช่วยให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับความสำเร็จและข้อบกพร่องของงาน/โครงการที่จะทำให้เกิดตัดสินใจหรือวินิจฉัยว่าจะดำเนินการอย่างไรต่อไป
- (4) ได้ข้อมูลที่บ่งชี้ถึงประสิทธิภาพของการดำเนินงาน
- (5) เป็นแรงจูงใจให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดการพัฒนาปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินตนเองของโรงเรียน

การประเมินเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารโรงเรียน ซึ่งมีจุดมุ่งหมายที่แท้จริงก็เพื่อการปรับปรุงและพัฒนางาน โดยแนวคิดของการประเมินเพื่อการปรับปรุงและพัฒนางานนั้นต้องเป็นการประเมินที่ทำให้เกิดการยอมรับผลการประเมินและนำผลการประเมินไปใช้เพื่อการปรับปรุงและพัฒนางานให้ดีขึ้นเรื่อย ๆ จนบรรลุวัตถุประสงค์หรือได้มาตรฐาน การประเมินในลักษณะดังกล่าวนี้มักไม่ต้องการให้ผู้อื่นมาเป็นผู้ประเมิน แต่ให้ผู้ที่ปฏิบัติงานเป็นผู้ประเมินตนเอง (Self Evaluation)

ในทางพุทธศาสนามีหลักธรรมคำสอนที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการทำงานและการประเมินตนเอง คือ อริยบท 4 ซึ่งให้ข้อคิดแนวปฏิบัติว่า ในการทำอะไรนั้นต้องมีความรัก ความพอใจ ในสิ่งที่ทำเพื่อให้เกิดผลจริง ๆ (ฉันทะ) มีความเพียรพยายาม อุตสาห ไม่ทอดทิ้งในสิ่งที่ทำ (วิริยะ) มีใจจดจ่อ มีสมาธิมุ่งมั่นในสิ่งที่ทำ (จิตตะ) และเมื่อทำเสร็จแล้วก็ต้องยกถวาย ไตร่ตรอง ใคร่ครวญ ตรวจสอบหาเหตุผลว่าสิ่งที่ทำไปแล้วนั้นมีข้อดี ข้อจำกัดหรือมีบกพร่องอย่างไร (วิมังสา) คำว่า วิมังสา จึงเป็นหัวใจสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการประเมินตนเอง

การประเมินตนเองเป็นการประเมินที่มุ่งเน้นที่การประเมินภายใน (Internal Evaluation) เป็นลักษณะของการตรวจสอบ พิจารณาตนเองตามความเป็นจริงเพื่อให้บรรลุ การปฏิบัติหน้าที่ของตน เป็นเรื่องของการฝึกฝนพัฒนาตนเองโดยมีความเชื่อว่า มนุษย์เป็นสัตว์ ที่ฝึกได้ มีศักยภาพที่จะบรรลุจุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ เมื่อบรรลุวัตถุประสงค์แล้วก็ทำให้ มีจิตสำนึกในการพัฒนาตนเองอยู่เสมออีกก็มีจิตสำนึกในการศึกษาและสามารถพัฒนาตนเองได้

การประเมินตนเองของโรงเรียนเป็นการประเมินที่อิงอยู่กับการดำเนินงานของโรงเรียน (School-Based Evaluation) ซึ่งดำเนินการประเมินและใช้ผลการประเมินโดยบุคลากรของโรงเรียน การประเมินลักษณะนี้ทำให้ผู้บริหารโรงเรียนและครูมีความพยายามร่วมมือกันปรับปรุงคุณภาพของการจัดการศึกษาของโรงเรียนด้วยตนเอง

โดยมีความเชื่อว่าโรงเรียนสามารถจัดการศึกษาได้ดีขึ้น ถ้าโรงเรียนได้ค้นหาปัญหาหรือข้อบกพร่องด้วยตนเองและแสวงหาวิธีการแก้ไขปัญหานั้นด้วยตนเอง

การประเมินตนเองของโรงเรียนจึงเป็นการวางระบบการประเมินการทำงาน ของโรงเรียนด้วยตนเองเพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับผลการดำเนินงานทุกชั้นตอน แล้วนำผลการประเมินดังกล่าวไปใช้ในการตัดสินใจเพื่อการปรับปรุงและพัฒนางานของโรงเรียนให้ยิ่งต่อไป จนในที่สุดโรงเรียนมีการพัฒนาตนเองจนสามารถจัดการศึกษาได้สำเร็จตามเป้าหมายของหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากแนวคิดเกี่ยวกับการประเมินตนเองดังกล่าวนี้ ทำให้ได้สาระที่สรุปเป็นความหมายของการประเมินตนเองของโรงเรียน ได้ดังนี้

การประเมินตนเองของโรงเรียน (School Self Evaluation) หมายถึง กระบวนการที่มุ่งให้ครูแต่ละคนได้ประเมินการทำงานของตนเอง และร่วมมือกันประเมินการดำเนินงานของโรงเรียน โดยการแสวงหาข้อมูลสารสนเทศทั้งจากภายในและภายนอกเพื่อให้ครอบคลุม ครบถ้วนเพียงพอต่อการตัดสินใจในการปรับปรุงและพัฒนางานให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

2.5 ทำไมโรงเรียนจึงต้องประเมินการใช้หลักสูตรด้วยตนเอง

การให้โรงเรียนประเมินการใช้หลักสูตรด้วยตนเอง ก็เพราะเหตุผลที่สำคัญในเรื่องต่อไปนี้

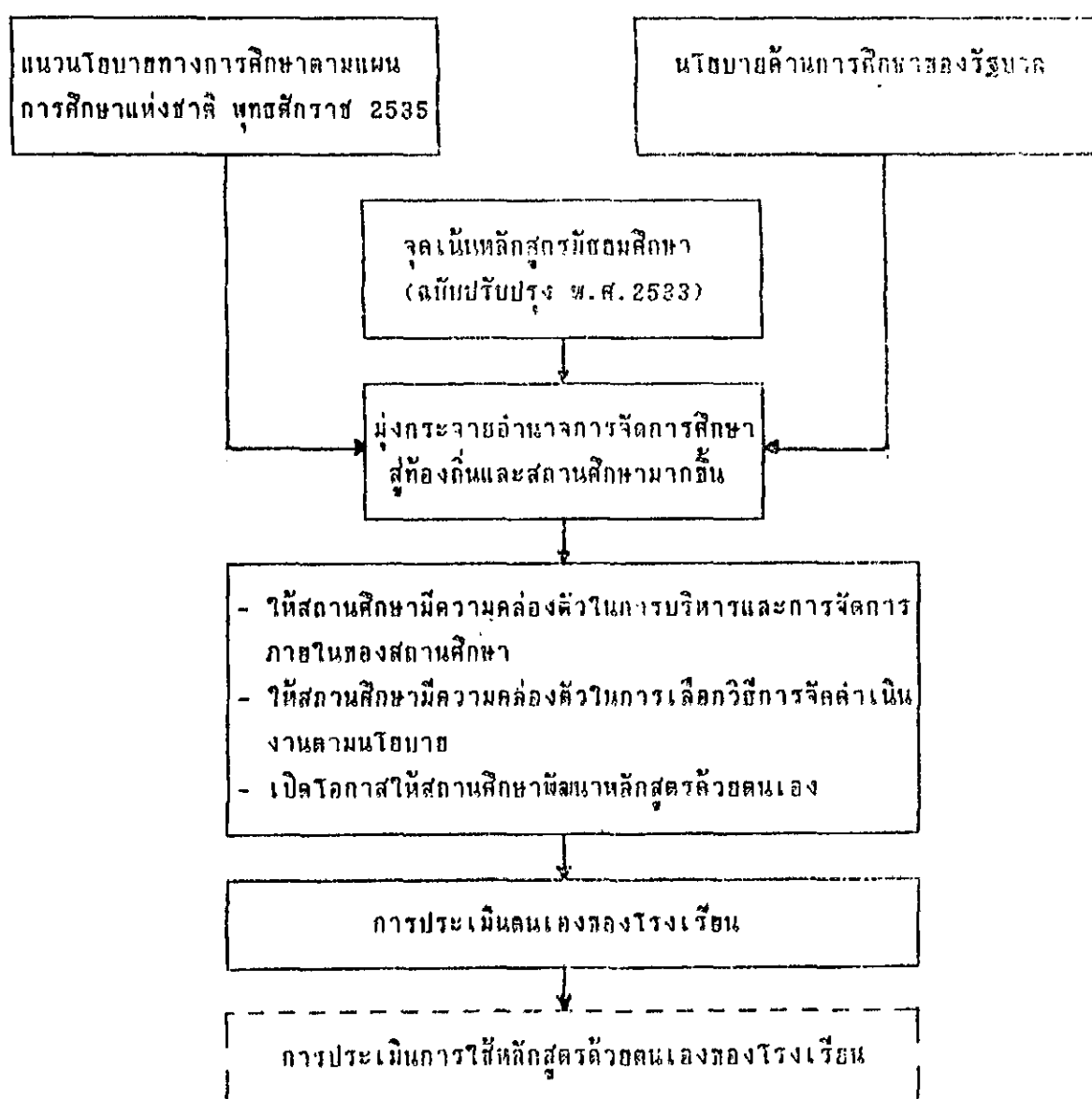
1. สภาพการประเมินการใช้หลักสูตร การประเมินการใช้หลักสูตรโดยกระทรวง ศึกษาธิการที่ผ่านมา มักใช้วิธีการประเมินภายนอก (External Evaluation) โดยให้ บุคลากรภายนอกโรงเรียนทั้งจากส่วนกลาง เขตการศึกษา และจังหวัดเป็นผู้ประเมินการ ประเมินภายใน (Internal Evaluation) โดยให้โรงเรียนประเมินตนเอง และจะมุ่ง เน้นที่การประเมินรวมสรุป (Summative Evaluation) เพื่อให้ในการตัดสินใจสรุปว่าคุณภาพของนักเรียนและสภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนเป็นอย่างไร การประเมิน ความก้าวหน้า (Formative Evaluation) เพื่อการปรับปรุงพัฒนางานการใช้หลักสูตรของ โรงเรียน

สภาพการประเมินการใช้หลักสูตรดังกล่าวนี้ ไม่เอื้ออำนวยและส่งเสริมต่อการพัฒนางานการใช้หลักสูตรของโรงเรียน โรงเรียนจึงควรมีการประเมินการใช้หลักสูตรด้วยตนเอง ซึ่งช่วยทำให้

1. โรงเรียนได้ข้อมูลสารสนเทศจากการประเมินมาใช้ในการตัดสินใจเพื่อการปรับปรุงและพัฒนางานการใช้หลักสูตรของโรงเรียนได้อย่างต่อเนื่องและทันต่อเหตุการณ์
2. บุคลากรของโรงเรียนได้เรียนรู้และพัฒนาตนเองในด้าน การประเมิน ทำให้เกิดการยอมรับ คำแนะนำการประเมินและใช้ผลการประเมินเพื่อการปรับปรุงและพัฒนางานการใช้หลักสูตรในส่วนที่ตนเองรับผิดชอบ
3. บุคลากรของโรงเรียนได้ทราบผลสะท้อนกลับ จากการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง และทันต่อเหตุการณ์ ซึ่งเป็นสิ่งที่ช่วยกระตุ้นและสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรมุ่งปฏิบัติและพัฒนางานการใช้หลักสูตรเพื่อให้บรรลุเกณฑ์ที่กำหนดไว้
4. การประเมินการใช้หลักสูตรมีความครอบคลุม ครบถ้วนและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นการช่วยเสริมเติมเต็มบทบาทในด้าน การประเมินการใช้หลักสูตรภายนอกที่กระทรวง ศึกษาธิการได้ดำเนินการอยู่

2. การกระจายอำนาจการจัดการศึกษา

การให้โรงเรียนประเมินการให้หลักสูตรด้วยตนเอง เป็นวิธีการหนึ่งของการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาสู่โรงเรียน ซึ่งถือว่าการสนองตอบนโยบายด้านการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาสู่ท้องถิ่นและสถานศึกษา ที่ปรากฏในแนวนโยบายทางการศึกษาคำแนะนำการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2535 นโยบายทางสังคมด้านการศึกษาของรัฐบาลและจุดเน้นของหลักสูตรมัธยมศึกษา ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 มีสาระสำคัญที่สอดคล้องกันและเชื่อมโยงกับการประเมินการให้หลักสูตรด้วยตนเองของโรงเรียน ดังแสดงในภาพประกอบ 8

ภาพประกอบ 8 ความสัมพันธ์เชื่อมโยงของการกระจายอำนาจการจัดการศึกษากับการประเมินการให้หลักสูตรด้วยตนเองของโรงเรียน

จากสาระสำคัญของแนวนโยบายการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาสู่โรงเรียน
เช่นนี้ ชี้ให้เห็นว่าการใช้วิธีการประเมินภายนอกโดยรวมนั้นอาจอยู่ที่ส่วนกลางนั้นไม่เหมาะสม
เพราะโรงเรียนไม่ได้มีโอกาสใช้สารสนเทศจากการประเมินเพื่อการตัดสินใจในการปรับปรุงและ
พัฒนางานการใช้หลักสูตรของโรงเรียน ทำให้โรงเรียนไม่มีความคล่องตัวในการบริหารและ
จัดการภายในโรงเรียน และถ้าประเมินให้ครบถ้วนทั่วถึงทุกโรงเรียนแล้วก็ต้องให้บุคลากร
งบประมาณเป็นจำนวนมาก และใช้เวลานานจนเกินไป ทำให้ได้ข้อมูลสารสนเทศล่าช้า ไม่ทันต่อ
เหตุการณ์ในการตัดสินใจเพื่อการปรับปรุงและพัฒนางานการใช้หลักสูตรของโรงเรียน ดังนั้นเมื่อ
ให้การประเมินการใช้หลักสูตรมีความเหมาะสม อีกถ้านายกเทศมนตรีพิจารณาว่าดำเนินงานของโรงเรียน
และสนองตอบต่อแนวนโยบายการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาคงแล้ว จึงต้องมีการส่งเสริม
สนับสนุนให้โรงเรียนประเมินตนเอง ซึ่ง

โดยรูปแบบของการจัดการศึกษาในระดับที่มีการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาออกไป
ไปไกลจากส่วนกลางมากเท่าไร ก็มีความจำเป็นต้องให้มีการประเมินการปฏิบัติงานด้วย
วิธีการประเมินตนเองมากขึ้นเท่านั้น เพราะทำให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถตรวจสอบผลการ
ดำเนินงานของตนเองให้สามารถดำเนินงานได้ตามภารกิจและกรอบในการทำงานและคอย
ตรวจสอบไม่ให้งานเบี่ยงเบนไปจากภารกิจที่รับผิดชอบ

3. การประเมินเป็นองค์ประกอบหนึ่งของกระบวนการบริหารงานโรงเรียน

ในการบริหารงานโรงเรียนต้องดำเนินการให้เป็นไปตามวงจรหรือกระบวนการบริหารงาน
ซึ่งประกอบด้วย การวางแผน การปฏิบัติตามแผนและการประเมินผล ดังนั้นในการนำหลักสูตร
ไปใช้ โรงเรียนก็ต้องดำเนินการตั้งแต่การวางแผนใช้หลักสูตร จัดทำแผนงาน/โครงการ
วิชาการ จัดทำแผนการสอน จัดเตรียมปัจจัยความพร้อมต่าง ๆ แล้วจึงดำเนินงานตามแผน
ที่วางไว้ โดยการบริหารหลักสูตร บริการหลักสูตร จัดการเรียนการสอน ปฏิบัติงานตาม
แผนงาน/โครงการต่าง ๆ ต่อจากนั้นจึงดำเนินการประเมินการใช้หลักสูตร เช่น ประเมิน
ผลการเรียนการสอน ประเมินการบริหารหลักสูตร ประเมินการบริการหลักสูตร เพื่อนำผล
การประเมินมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนางานการใช้หลักสูตรให้เป็นวงจรที่ต่อเนื่องกันไป

จากแนวคิดของวงจรหรือกระบวนการบริหารงานนี้ ทำให้เห็นว่า การประเมินเป็นส่วนหนึ่งและอยู่ในระบบงานการให้หลักสูตรของโรงเรียนอยู่แล้ว จึงไม่จำเป็นต้องกล่าวถึงหรือให้มีการประเมินภายนอก แต่ต้องให้การประเมินภายในหรือการประเมินตนเองของโรงเรียนนั่นเอง

ดังนั้น การให้โรงเรียนประเมินการให้หลักสูตรด้วยตนเองนี้จึงถือว่าเป็นบทบาทและหน้าที่ความรับผิดชอบที่สำคัญยิ่งของโรงเรียน เพราะโรงเรียนเป็นหน่วยงานที่มีโอกาสทั้งในด้านการจัดทำหลักสูตร การให้หลักสูตร และการประเมินการให้หลักสูตรด้วยตนเอง ซึ่งทำให้โรงเรียนทราบข้อมูลสารสนเทศจากการทำงานของตนเอง เกิดการยอมรับที่ถูกต้อง ต่อผลการประเมินและสามารถนำผลการประเมินมาใช้เพื่อการปรับปรุงและพัฒนาการให้หลักสูตรของโรงเรียนได้อย่างแท้จริง และยังสามารถใช้ผลการประเมินเป็นหลักฐานอ้างอิง และสนับสนุนเพื่อขอปัจจัยที่ขาดแคลน เช่น งบประมาณ เอกสารหลักสูตร สื่อการเรียน การสอนและวิทยากร เพื่อสนับสนุนให้การดำเนินงานการให้หลักสูตรของโรงเรียนบรรลุ ความวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กิจกรรมที่ 4

ให้ทำนาคอบคําคถามต่อไปนี้ แล้วตรวจสอบกับแนวคําคอบที่ให้ได้

4.1 เพราะเหตุใดโรงเรียนจึงต้องประเมิณการใช้หลักสูตรด้วยตนเอง

.....

.....

.....

4.2 การให้โรงเรียนประเมิณการใช้หลักสูตรด้วยตนเอง จะมีผลดีต่อโรงเรียนอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

4.3 การประเมิณตนเองของโรงเรียนในประเด็นต่อไปนี้ มีสาระที่สำคัญอย่างไร

(1) จุดมุ่งหมายหลักสูตร
.....

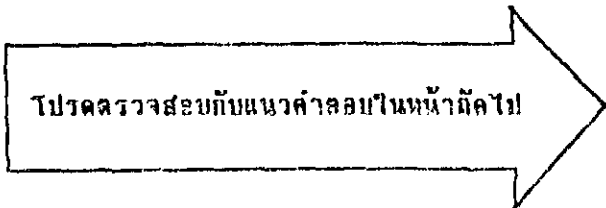
(2) ผู้ประเมิณคือใคร
.....

(3) ผู้ใช้ผลการประเมิณคือใคร
.....

(4) มีแนวคิด/ความเชื่ออย่างไร
.....

(5) การประเมิณตนเองของโรงเรียน มีความหมายอย่างไร
.....

โปรดตรวจสอบกับแนวคําคอบในหน้าถัดไป

แนวคำตอบ กิจกรรมที่ 4

4.1 โรงเรียนต้องประเมินการใช้หลักสูตรด้วยตนเอง เพราะ

1. สภาพการประเมินการใช้หลักสูตรที่ใช้วิธีการประเมินภายนอกไม่เกิดอำนาจและส่งเสริมต่อการพัฒนางานการใช้หลักสูตรของโรงเรียน
2. เป็นการประเมินที่มีความเหมาะสม เอื้ออำนาจต่อสภาพการดำเนินงานภายในของโรงเรียนและสนองตอบต่อแนวโน้มนโยบายการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาสู่โรงเรียน
3. การประเมินเป็นองค์ประกอบหนึ่งของกระบวนการบริหารโรงเรียนซึ่งเชื่อกันว่าเมื่อปฏิบัติตามแผนแล้ว จึงควรประเมินการปฏิบัติงานด้วยตนเอง

4.2 โรงเรียนประเมินการใช้หลักสูตรด้วยตนเอง มีผลดังนี้

- (1) ช่วยทำให้โรงเรียนมีข้อมูลสารสนเทศจากการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการใช้หลักสูตรของโรงเรียนได้อย่างต่อเนื่องและทันต่อเหตุการณ์
- (2) ช่วยให้ผู้บุคลากรของโรงเรียนได้เรียนรู้การประเมินเพื่อการพัฒนาของตนเอง
- (3) ช่วยให้ผู้บุคลากรได้ทราบข้อมูลย้อนกลับซึ่งจะเป็นสิ่งกระตุ้นจิตใจให้เกิดการมุ่งปฏิบัติพัฒนางานให้บรรลุตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

4.3 (1) การประเมินตนเองของโรงเรียนมีจุดมุ่งหมายเพื่อการปรับปรุงและพัฒนา

(2) (3) ผู้ประเมินและผู้ให้ผลการประเมินคือ ผู้ปฏิบัติงาน

(4) การประเมินตนเองของโรงเรียนมีแนวคิด/ความเชื่อที่ว่า โรงเรียนจะสามารถจัดการศึกษาได้ดีขึ้น ถ้าโรงเรียนได้ค้นหาปัญหา/ข้อบกพร่อง และแสวงหาวิธีการแก้ไขปัญหา/ข้อบกพร่องเหล่านั้นด้วยตนเอง

(5) การประเมินตนเองของโรงเรียน หมายถึง กระบวนการที่มุ่งให้ครูแต่ละคนได้ประเมินการทำงานของตนเองและร่วมมือกันประเมินการดำเนินงานของโรงเรียน เพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศในการตัดสินใจปรับปรุงและพัฒนาการให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

หน่วยที่ 3 ระบบการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตร
สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา

ประเด็นที่ศึกษา

- 3.1 ความหมายของระบบการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตรของโรงเรียน
- 3.2 วัตถุประสงค์ของการประเมินตนเอง
- 3.3 บทบาท/ความสำคัญของการประเมินตนเอง
- 3.4 หลักการของการประเมินตนเอง
- 3.5 การกำหนดงานที่มุ่งประเมิน
- 3.6 การกำหนดเกณฑ์ในการประเมิน
- 3.7 การดำเนินการประเมินตนเอง
- 3.8 การนำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุงและพัฒนางาน

จุดมุ่งหมาย

- เมื่อศึกษาและปฏิบัติกิจกรรมในหน่วยที่ 3 แล้วจะสามารถ
1. บอกความหมายของระบบการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตรของโรงเรียนได้
 2. อธิบายวัตถุประสงค์ของการประเมินตนเองได้
 3. อธิบายบทบาท/ความสำคัญของการประเมินตนเองได้
 4. อธิบายหลักการของการประเมินตนเองได้
 5. ระบุงานที่มุ่งประเมินได้
 6. ระบุเกณฑ์ในการประเมินการใช้หลักสูตรได้
 7. ระบุเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินได้
 8. อธิบายวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลได้
 9. อธิบายวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลได้
 10. อธิบายแนวทางการนำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุงและพัฒนางานได้

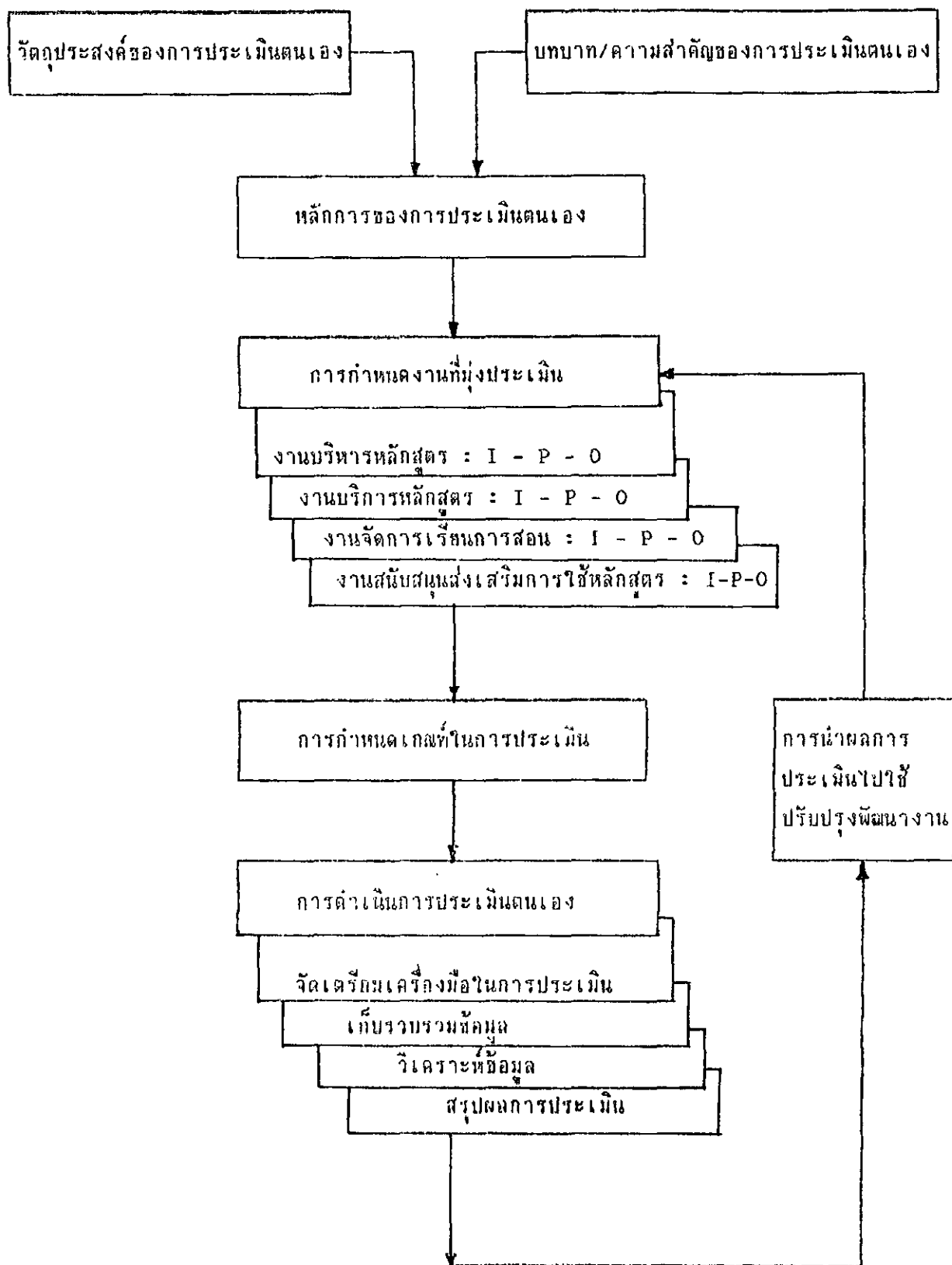
3.1 ความหมายของระบบการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตรของโรงเรียน

ระบบการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตรของโรงเรียน หมายถึง กระบวนการเชิงระบบที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ในการกำกับ และตัดสินคุณค่าผลของการดำเนินงานการใช้หลักสูตร ทั้งดำเนินการโดยผู้บริหารโรงเรียนและครูในโรงเรียน เพื่อให้ได้สารสนเทศสำหรับการตัดสินใจเพื่อการบริหาร และวางแผนในการปรับปรุงและพัฒนางานการใช้หลักสูตรให้บรรลุตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

ระบบการประเมินตนเองดังกล่าวนี้ มีองค์ประกอบ 7 ประการ ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของการประเมินตนเอง
2. บทบาท/ความสำคัญของการประเมินตนเอง
3. หลักการของการประเมินตนเอง
4. การกำหนดงานที่มุ่งประเมิน
5. การกำหนดเกณฑ์ในการประเมิน
6. การดำเนินการประเมินตนเอง
7. การนำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุงและพัฒนางาน

โครงสร้างแสดงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของระบบการประเมินตนเอง
แสดงดังภาพประกอบ 9

ภาพประกอบ 9 ระบบการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตรสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา

3.2- วัตถุประสงค์ของการประเมินตนเอง

วัตถุประสงค์ของการประเมินเป็นสิ่งกำหนดทิศทางในการประเมิน ทำให้ผู้ประเมินรู้ว่า ประเมินเพื่ออะไร หรือประเมินเพื่อมุ่งตอบคำถามเรื่องอะไร การประเมินตนเองในการให้ หลักสูตรสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ

1. เพื่อให้ได้สารสนเทศจากการประเมินตนเองของบุคลากรภายในโรงเรียนที่ นำมาใช้ในการตัดสินใจเพื่อการปรับปรุงและพัฒนางานการใช้หลักสูตรของโรงเรียนให้มี ประสิทธิภาพยิ่งขึ้นได้อย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ
2. เพื่อเป็นแนวทางให้โรงเรียนมัธยมศึกษา ปรับปรุงและพัฒนากระบวนการ ทำงานของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นและมีมาตรฐานใกล้เคียงกัน

3.3 บทบาท/ความสำคัญของการประเมินตนเอง

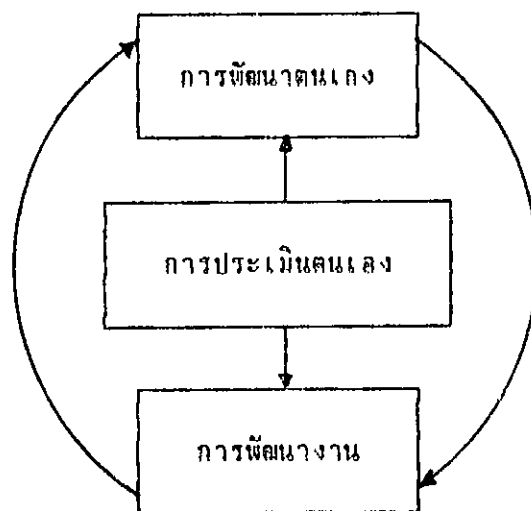
การประเมินตนเอง มีบทบาท/ความสำคัญใน 4 ประการดังนี้

(1) บทบาท/ความสำคัญในทางการบริหารงานหรือการทำงาน

ในการบริหารงานหรือการดำเนินงานการใช้หลักสูตรของโรงเรียน ให้ กระบวนการดำเนินงานที่เป็นระบบครบวงจรและมีความต่อเนื่องสัมพันธ์กันตลอดองค์ประกอบ ที่สำคัญ 3 ประการ คือ การวางแผน การปฏิบัติตามแผน และการประเมินผล กระบวนการบริหารหรือการดำเนินงานเริ่มต้นด้วยการวางแผน จากนั้นจึงนำไปปฏิบัติ และประเมินผลการปฏิบัติงาน ซึ่งเห็นได้ว่าการประเมินผลเป็นเครื่องมือในทางการบริหาร หรือการทำงานที่ทำให้ผู้บริหารหรือผู้ปฏิบัติงานได้ทราบข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน แล้วนำมาปรับปรุงและพัฒนางานการใช้หลักสูตรของโรงเรียน เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ หรือเกณฑ์ที่กำหนดไว้

(2) บทบาท/ความสำคัญในการพัฒนาบุคลากร

โดยที่การประเมินตนเอง เป็นกิจกรรมของผู้ปฏิบัติงานเอง โดยดำเนินการประเมินและนำผลการประเมินมาใช้เพื่อปรับปรุงและพัฒนาตนเอง การประเมินตนเองจึงมีบทบาท/ความสำคัญต่อการพัฒนาตนเองของผู้ปฏิบัติงาน ให้มีจิตสำนึกในการฝึกฝนพัฒนาตนเองเพื่อให้เกิดความถูกต้อง ความดีงามและความเจริญก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน นอกจากนี้ผลการประเมินตนเองทำให้ผู้ปฏิบัติงานมีความภาคภูมิใจและเป็นแรงจูงใจให้เกิดการปฏิบัติและพัฒนางานการใช้หลักสูตรที่ตนเองรับผิดชอบให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ดังนั้นการประเมินตนเอง จึงมีส่วนช่วยให้บุคลากรของโรงเรียนได้พัฒนาตนเอง และเมื่อบุคลากรมีการพัฒนาตนเองแล้วก็ส่งผลต่อการพัฒนางานเป็นวงจรอย่างต่อเนื่อง ดังแสดงในภาพประกอบ 10

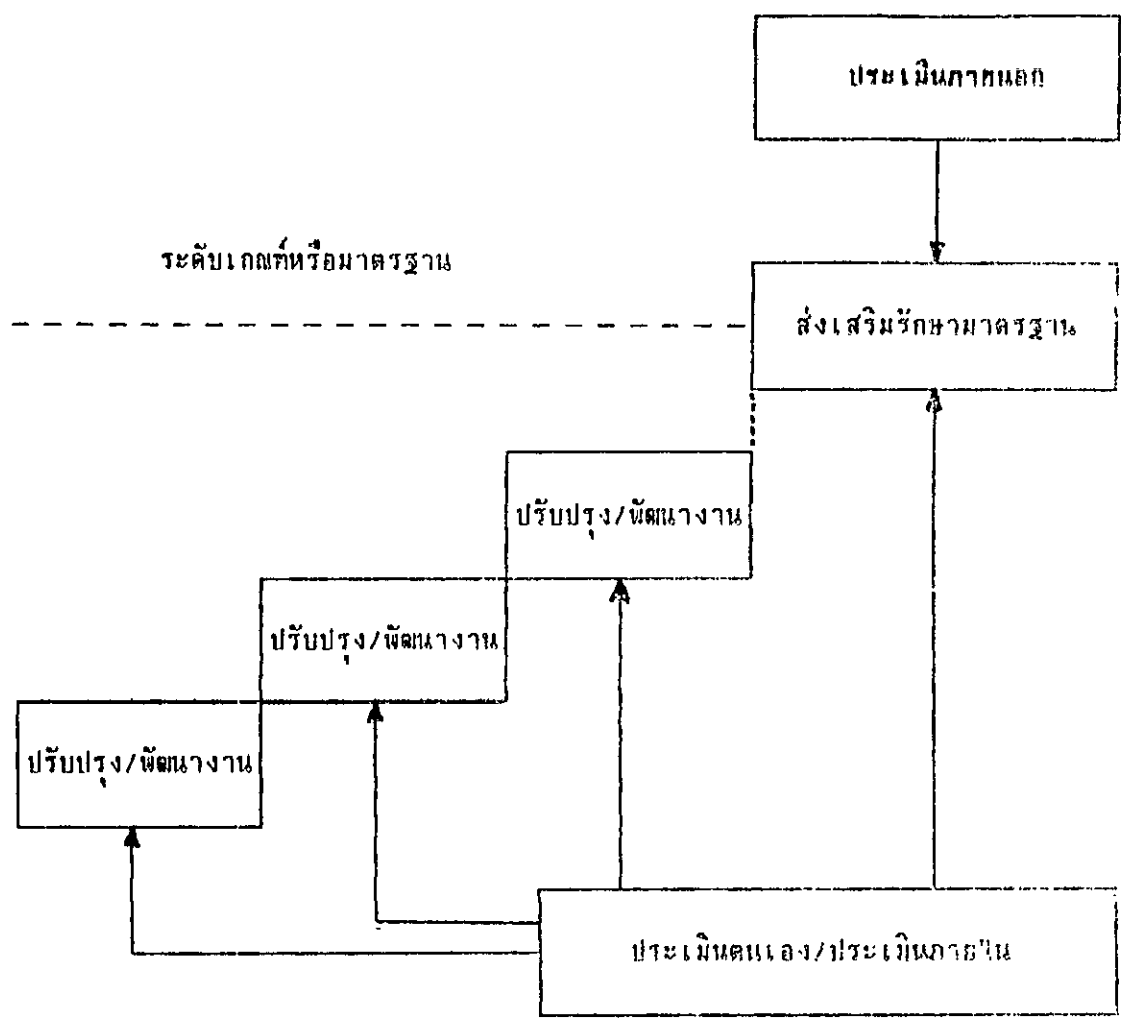
ภาพประกอบ 10 วงจรการประเมินเพื่อการพัฒนาตนเอง และ พัฒนางาน

(3) บทบาท/ความสำคัญในการปรับปรุงและพัฒนางาน

การประเมินตนเอง เป็นกระบวนการแสวงหาข้อมูลสารสนเทศเพื่อการปรับปรุงและพัฒนาโดยบุคลากรภายในโรงเรียน ซึ่งโดยปรัชญาของการประเมินเพื่อการปรับปรุงและพัฒนา นั้น ต้องเป็นการประเมินที่ทำให้เกิดการยอมรับผลการประเมิน และนำผลการประเมินไปใช้เพื่อการปรับปรุงและพัฒนาให้ดีขึ้นเรื่อย ๆ จนได้มาตรฐาน การประเมินในลักษณะนี้มุ่งเน้นให้ผู้ปฏิบัติงานเป็นผู้ประเมินภารกิจของตนเองเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนา ดังนั้นการประเมินตนเอง จึงมีบทบาท/ความสำคัญต่อการปรับปรุงและพัฒนาให้เกิดความก้าวหน้า

(4) บทบาท/ความสำคัญในการส่งเสริมรักษามาตรฐาน

ในการประเมินตนเอง ต้องประเมินอยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริง กล่าวคือ พยายามปรับปรุงและพัฒนาให้เข้าใกล้มาตรฐานหรือเกณฑ์ที่กำหนดไว้ การประเมินตนเอง จึงต้องเป็นการประเมินเพื่อปรับปรุงพัฒนาและส่งเสริมรักษามาตรฐานด้วย กล่าวคือ ต้องใช้การประเมินตนเองเพื่อปรับปรุงพัฒนานำไปก่อน ในงานนั้นพัฒนาขึ้นเรื่อย ๆ เข้าสู่มาตรฐาน แล้วจึงใช้การประเมินภายนอกมาประเมินมาตรฐานที่หลัง การประเมินตนเอง จึงเป็นฐานของการประเมินเพื่อส่งเสริมรักษามาตรฐานด้วย ความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินตนเองเพื่อปรับปรุงพัฒนาและการประเมินภายนอกเพื่อตรวจสอบและรักษามาตรฐานของการดำเนินงาน แสดงดังภาพประกอบ 11

ภาพประกอบ 11 ความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินเพื่อปรับปรุงพัฒนาและการประเมินเพื่อรักษามาตรฐาน

3.4 หลักการของการประเมินตนเอง

หลักการของการประเมินตนเอง มี 2 ลักษณะ ดังนี้

(1) หลักการที่เป็นฐานความคิดในการประเมินตนเอง ประกอบด้วยหลักการ 5 ประการ ดังนี้

(1.1) หลักการพระพุทธศาสนา เป็นหลักการที่ช่วยให้ได้แนวคิดในการประเมินตนเองว่า การประเมินตนเองเป็นกิจกรรมของการตรวจสอบ พิจารณาตนเองที่ทำให้บุคคลบรรลุ การปฏิบัติหน้าที่ของตนโดยมุ่งเน้นที่การตรวจสอบ พิจารณาภายใน เพื่อการรู้จักตนเองและปรับปรุง ตนเอง (พระเมธีธรรมาภรณ์) โดยมีความเชื่อว่ามนุษย์สามารถฝึกฝนพัฒนาตนเองและมีศักยภาพ ที่จะบรรลุจุดหมายได้ นอกจากนี้ยังมีหลักการเกี่ยวกับการเตือนตนเอง พิจารณาตนเอง ดังสุภาษิตที่ว่า จงเตือนตนด้วยตนเอง ซึ่งเป็นตัวเสริมตัวให้ไม่ประมาท และช่วยในการ เร่งรัดให้พัฒนาวิธีส่งเสริมให้แต่ละคนประเมินตนเอง (พระเทพเวที)

ในการประเมินตนเองนั้น มีหลักธรรมตามพุทธศาสนาที่เป็นเครื่องมือ ดังนี้คือ

1. ธรรมมีอุปการะมาก 2 ประการ ที่เกิดอยู่ในกิจหรือในการทำ ความดีทุกอย่าง ได้แก่

1.1 สติ หมายถึง ความระลึกถึงปัจจุบัน ถือว่าเป็นเครื่องมือ ในการตรวจสอบตนเองอยู่ตลอดเวลา เพื่อควบคุมตนเองและพัฒนาตนเองทำให้เกิดความสมดุล (Balance) ในการปฏิบัติงาน

1.2 สัมปชัญญะ หมายถึง ความรู้ตัวทั่วพร้อมว่าสิ่งที่เราปฏิบัติ อยู่ในปัจจุบันนั้นสอดคล้องกับกฎเกณฑ์มาตรฐาน หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่

สติและสัมปชัญญะ ถือว่าเป็นฐานสำคัญที่สุดของการตรวจสอบ ตนเองหรือประเมินตนเอง เพื่อปรับปรุงและพัฒนาการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับเกณฑ์ มาตรฐานที่มีอยู่

2. อักษิบาท 4 คุณสมบัติที่นำไปสู่ความสำเร็จแห่งผลที่มุ่งหมาย ซึ่งเกี่ยวข้องกับกระบวนการทำงานและการประเมินตนเอง ได้แก่

2.1 ลักษณะ ความพอใจ คือ ความต้องการที่จะทำ ไม่ใจรัก จะทำสิ่งนี้อยู่เสมอและปรารถนาจะทำให้ได้ผลดีสิ่ง ๆ หนึ่งไป

2.2 วิริยะ ความเพียร คือ ขยันหมั่นประกอบสิ่งนั้นด้วยความพยายามเข้มแข็ง อดทน เอาชนะไม่ท้อถอย

2.3 จิตตะ หวามคิด คือ ตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำและ ทำสิ่งนั้น ด้วยความคิด เอาจิตฝึกใจ ไม่ปล่อยใจให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอยไป

2.4 วิมังสา ความไตร่ตรอง หรือทดลอง ถือ หมั่นใช้ปัญหา พิจารณาใคร่ครวญ ตรวจสอบหาเหตุผลและตรวจสอบข้ออ่อนข้อแข็งในสิ่งที่ทำนั้น มีการวางแผน วัดผล คิดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุง

วิมังสา ถือว่าเป็นหลักธรรมสำคัญในการประเมินตนเอง

(1.2) หลักการบริหารงานหรือการทำงาน หลักการข้อนี้เป็นฐานความคิด ในเชิงการบริหารงานหรือการทำงานว่า ในการบริหารงานหรือการทำงานใด ๆ นั้น ต้อง ดำเนินการอย่างต่อเนื่องโดยเริ่มจากการวางแผน การปฏิบัติตามแผนหรือนำแผนไปปฏิบัติแล้ว จึงประเมินการปฏิบัติงาน การประเมินจึงเป็นองค์ประกอบส่วนหนึ่งของการบริหารงานหรือ การทำงาน ซึ่งช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานได้ทราบถึงผลการดำเนินงาน จุดเด่น จุดด้อยของการปฏิบัติ งาน รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน ดังนั้นผู้ปฏิบัติงานจึงต้องมีความรู้ ความ สามารถในการประเมินผลการปฏิบัติงานของตนเอง และสามารถนำผลการประเมินมาใช้ในการ ตัดสินใจเพื่อการปรับปรุงและพัฒนางานให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือมาตรฐานที่กำหนดไว้

(1.3) หลักการจัดวิทยา หลักการข้อนี้เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจซึ่งก่อให้เกิด การปรับปรุงและพัฒนางานของโรงเรียน สิ่งที่จะก่อให้เกิดแรงจูงใจและทำให้งานมีความหมาย มากที่สุดนั้น จะเกี่ยวข้องกับกิจกรรม 3 ประการ คือ การวางแผน การดำเนินงานตามแผน และการควบคุมหรือการประเมินผล ในการควบคุมนั้น กลุ่มผู้ปฏิบัติงานต้องกำหนดเป้าหมาย และมาตรฐานของการทำงาน แล้วรวบรวมข้อมูลเพื่อการตรวจสอบ ประเมินผล และปรับปรุง กระบวนการทำงานและแผนงานด้วยตนเอง ดังนั้นการที่ผู้ปฏิบัติงานประเมินผลการปฏิบัติงาน

ด้วยตนเองนั้น ทำให้ทราบข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงานอย่างคล่องแคล่ว และทันต่อเหตุการณ์ว่า มีจุดเด่น จุดด้อย ปัญหาและอุปสรรคอย่างไร ซึ่งเป็นสิ่งกระตุ้น จูงใจให้ ผู้ปฏิบัติงานมุ่งปรับปรุงและพัฒนางานให้ก้าวหน้าจนบรรลุเป้าหมายหรือเกณฑ์ที่กำหนดไว้

(1.4) หลักการประชาธิปไตย เป็นหลักการที่ให้แนวความคิดในการทำงานร่วมกันของบุคลากรของโรงเรียนว่า ในการประเมินตนเองนั้น ต้องให้บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมในการคิดวางแผน ร่วมดำเนินการ ร่วมตัดสินใจ และร่วมปรับปรุงพัฒนางาน ซึ่งต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องและมีบรรยากาศแบบประชาธิปไตย โดยพยายามให้มีกระบวนการที่เปิดกว้างและยอมรับข้อมูลสารสนเทศด้านต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมด รวมทั้งต้องมีการเปิดเผยและมีความซื่อตรงต่อการดำเนินงาน

(1.5) หลักการจริยธรรม หลักการนี้เป็นฐานความคิดว่า มนุษย์ทุกคน ประเมินว่า ต้องมีความรับผิดชอบเชิงจริยธรรมในการประเมิน กล่าวคือ คือ

(1) ประเมินอยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริง มีความยุติธรรมและปราศจากความลำเอียง   (2) แลกผลข้อมูลที่ได้รับได้อย่างตรงไปตรงมา ไม่นำความคิดเห็นหรือความรู้สึกของตนเองไปมีผลต่อการสรุปรายงานผลการประเมิน   (3) นำผลการประเมินไปใช้เพื่อการปรับปรุงและพัฒนางานที่ตนเองรับผิดชอบอย่างจริงจัง   (4) ไม่ใช้ผลการประเมินเพื่อการแสวงหาผลประโยชน์หรือความดีความชอบเพื่อตนเอง

(2) หลักการที่เป็นฐานเชิงปฏิบัติการประเมินตนเอง มีประเด็นที่สำคัญ ดังนี้

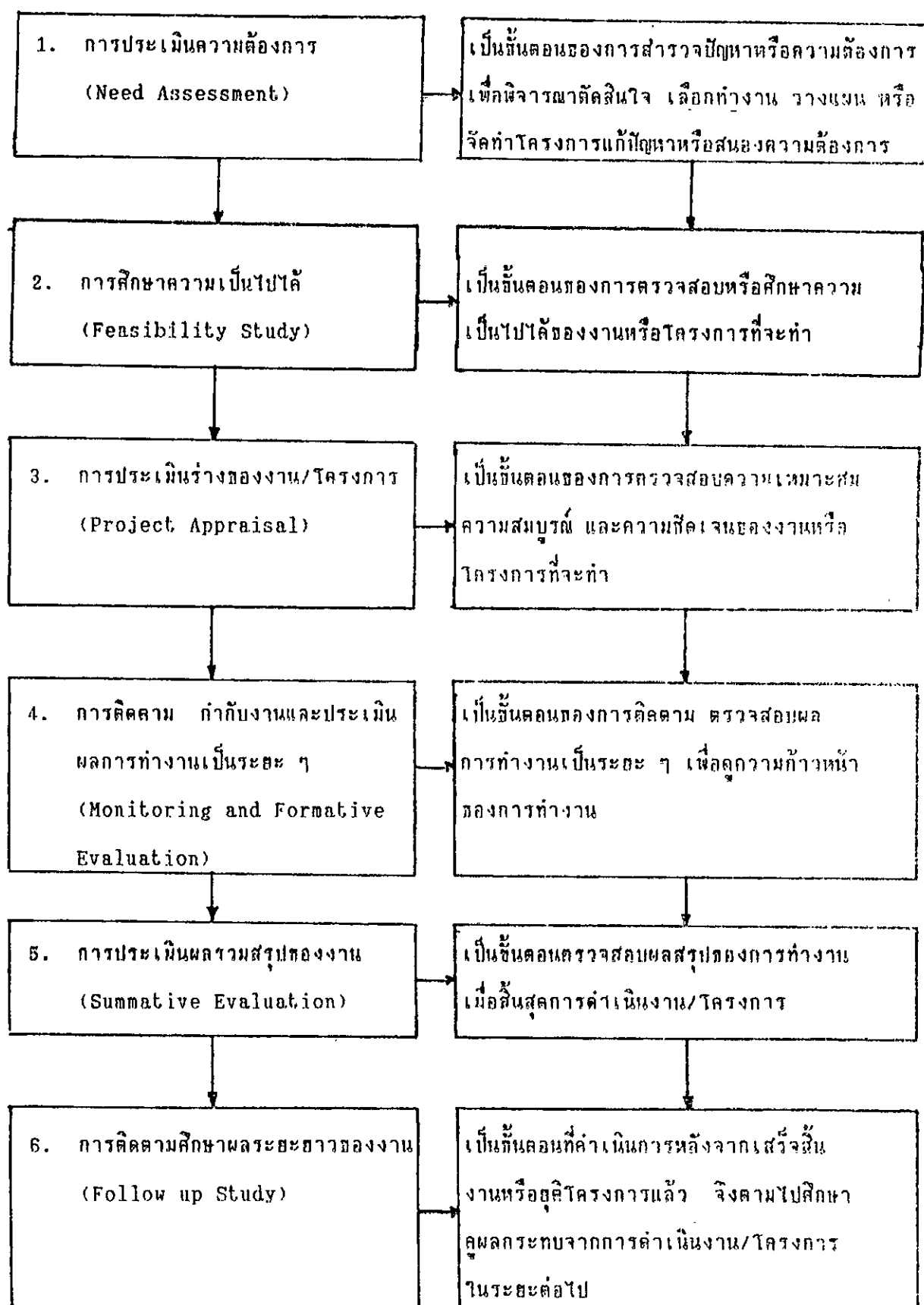
(2.1) ผู้ทำหน้าที่ประเมิน ในการประเมินตนเองคือหลักการว่า ให้ผู้ปฏิบัติงานในโรงเรียนเป็นผู้ประเมินการทำงานของตนเอง โดยผู้ปฏิบัติงานต้องมีความประสงค์ที่จะทราบผลการทำงานของตนเองว่า ตนเองทำงานตามแผนหรือไม่ ทำงานแล้วประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด มีจุดเด่น จุดด้อย ปัญหาและอุปสรรคอย่างไร เพื่อนำผลการ

ประเมินมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนางานของตนเองให้ดีขึ้นเรื่อย ๆ จนบรรลุวัตถุประสงค์หรือเกณฑ์ที่กำหนดไว้

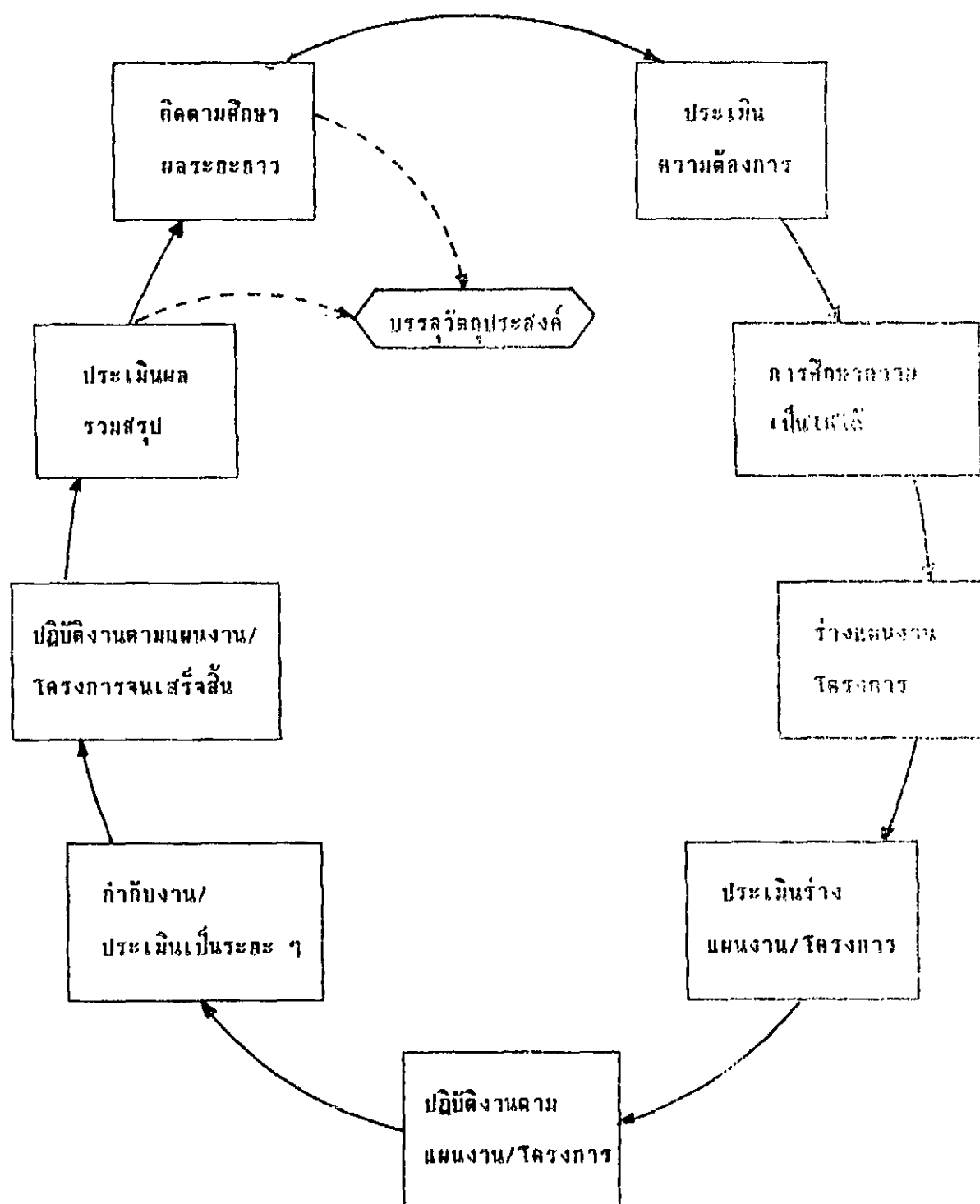
(2.2) ผู้ใช้ผลการประเมิน เมื่อผู้ปฏิบัติงานทราบผลการประเมินตนเองแล้ว ต้องนำผลการประเมินนั้นมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนางานของตนเองต่อไป โดยพยายามรักษาสิ่งที่เป็นจุดเด่นไว้ให้เกิดความภาคภูมิใจตลอดไป และแสวงหาแนวทางเพื่อปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาสิ่งที่เป็นจุดด้อยหรือข้อบกพร่อง เพื่อให้เป็นจุดเด่นหรือบรรลุตามวัตถุประสงค์หรือเกณฑ์ที่กำหนดไว้

(2.3) แหล่งข้อมูล ในการประเมินตนเอง ผู้ประเมินต้องพยายามแสวงหาข้อมูลสารสนเทศให้มีความครอบคลุมและครบถ้วนทุกด้านทั้งจากแหล่งข้อมูลภายในและภายนอกตนเอง ข้อมูลภายในก็คือข้อมูลที่ผู้ปฏิบัติงานได้ให้สถิติ ปัญหา ความดีและความบกพร่องดี วิจารณ์ ใคร่ตรงอย่างรอบคอบแล้ว ข้อมูลภายนอกก็คือข้อมูลส่วนที่ได้รับความเห็น ทัศนาวิจารณ์ ข้อเสนอแนะจากผู้อื่น การใช้ข้อมูลทั้งสองส่วนนี้ประกอบการพิจารณาจะช่วยให้ผลการประเมินตนเองมีความน่าเชื่อถือมากขึ้น เพื่อขอต่อการตัดสินใจ และทั้งช่วยลดความลำเอียงให้ลดลงได้อีกด้วย

(2.4) แนวทางของการประเมิน การส่งเสริมให้โรงเรียนประเมินตนเอง ได้อาศัยแนวทางของการประเมินอย่างมีระบบ ซึ่งเป็นการประเมินตามขั้นตอนต่าง ๆ สองกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบครบวงจร โดยพยายามสอดคล้องกับกิจกรรมการประเมิน เข้าไปฝังติดอยู่ในกระบวนการทำงานทุกขั้นตอน แนวทางของการประเมินในลักษณะนี้ทำให้ผู้ปฏิบัติงานยอมรับว่า การประเมินเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการทำงาน ไม่ใช่กิจกรรมหรืองานที่แยกออกต่างหากจากกระบวนการทำงาน เมื่อเกิดการยอมรับว่าการประเมินเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการทำงานแล้ว การประเมินก็ไม่ยุ่งยากเลย แต่เกิดความตระหนักและรับผิดชอบว่า ต้องมีการประเมินด้วยเพื่อให้ครบวงจรของกระบวนการทำงาน แนวทางการประเมินอย่างมีระบบนี้ ประกอบด้วยการประเมินก่อน 6 ขั้นตอน ดังนี้

จากขั้นตอนการประเมินผลทั้ง ๓ ขั้นนี้ เมื่อผ่านไปสอดคล้องเข้ากับกระบวนการ
 ทำงานจะทำให้ได้กระบวนการทำงานที่เป็นระบบครบวงจร ดังแสดงในภาพประกอบ 12

ภาพประกอบ 12 วงจรของกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ

(2.5) การจัดสภาพการดำเนินงานภายในโรงเรียน เพื่อให้การประเมินตนเองของโรงเรียนประสบความสำเร็จ โรงเรียนควรจัดสภาพความพร้อมให้เอื้อต่อการดำเนินงานภายในโรงเรียน ดังนี้

1. ผู้บริหารโรงเรียนต้องตระหนัก มีความเข้าใจและสนใจอย่างจริงจังในการประเมินการให้หลักสูตรด้วยตนเอง
2. บุคลากรของโรงเรียนทุกคนต้องตระหนัก มีความรู้และเข้าใจในการประเมินตนเองว่า เป็นการประเมินเพื่อปรับปรุงและพัฒนา มิใช่เพื่อจับผิดหรือลงโทษ หรือเพื่อพิจารณาดีความชอบ ให้ความร่วมมือ มีส่วนรับผิดชอบในการดำเนินงานทุกขั้นตอนอย่างจริงจังและยอมรับผลการประเมินนั้น
3. ทุกฝ่าย ทุกคณะต้องดำเนินการตามรายการหรือเกณฑ์ประเมินที่ได้ตกลงกันไว้
4. หลังจากประเมินผลและสรุปผลการประเมินแล้ว ทุกฝ่ายทุกคณะต้องนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์ให้คุ้มค่าและจริงจัง โดยการปรับปรุงและพัฒนาภายในส่วนที่ตนเองรับผิดชอบให้ก้าวหน้าอยู่เสมอ
5. ต้องจัดระบบการทำงานหรือกระบวนการทำงานของโรงเรียน ให้มีความชัดเจน มีการวางแผน ปฏิบัติตามแผน ติดตาม ประเมินผล และปรับปรุงการดำเนินงาน รวมทั้งมีระบบการจัดปัจจัยความพร้อม และระบบการนิเทศสนับสนุนส่งเสริมการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

กิจกรรมที่ 5

ให้ท่านตอบคำถามต่อไปนี้แล้วตรวจสอบกับแนวคำตอบที่หาไว้

5.1 วัตถุประสงค์สำคัญของการประเมินตนเอง เพื่ออะไร

.....

.....

.....

5.2 บทบาท/ความสำคัญของการประเมินตนเอง มีกี่ประการ อะไรบ้าง

.....

.....

.....

5.3 ในการประเมินตนเอง ตามหลักการประชาธิปไตย ต้องดำเนินการอย่างไร

.....

.....

.....

5.4 ตามหลักการจิตวิทยา การประเมินตนเองมีผลต่อผู้ปฏิบัติงานอย่างไร

.....

.....

.....

5.5 ความรับผิดชอบเชิงจริยธรรมในการประเมินที่ผู้ประเมินต้องคำนึงถึง มีอะไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

5.6 การประเมินตนเอง กำหนดหลักการ เกี่ยวกับ ผู้ประเมิน ผู้ให้ผลการประเมิน และ แหล่งข้อมูล ไว้อย่างไร

.....

5.7 การต่อไปให้ควรใช้การประเมินแบบใด

(1) ถ้าต้องการทราบความก้าวหน้าของการดำเนินงานโครงการต่าง ๆ

.....

(2) ถ้าต้องการตรวจสอบความเหมาะสม ความคุ้มค่าของงานหรือโครงการ หรือโครงการที่จะทำ

.....

(3) ถ้าต้องการพิจารณาตัดสินใจ วางแผน หรือจัดทำโครงการ เพื่อแก้ปัญหา พัฒนางานวิชาการ

.....

โปรดตรวจสอบกับแนวคำตอบในหน้าถัดไป

แนวคำตอบ กิจกรรมที่ 5

- 5.1 วัตถุประสงค์สำคัญของการประเมินตนเอง เพื่อให้ได้สารสนเทศมาใช้ในการตัดสินใจเพื่อการปรับปรุงและพัฒนางานการให้หลักสูตรสองวงจร เรียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น
- 5.2 บทบาท/ความสำคัญของการประเมินตนเอง มี 4 ประการ คือ
- (1) บทบาท/ความสำคัญในทางการบริหารหรือการทำงาน
 - (2) บทบาท/ความสำคัญในการพัฒนาบุคลากรของโรงเรียน
 - (3) บทบาท/ความสำคัญในการปรับปรุงและพัฒนางาน
 - (4) บทบาท/ความสำคัญในการส่งเสริมและรักษามาตรฐานของงาน
- 5.3 การประเมินตนเอง ตามหลักการประชาธิปไตย ต้องให้บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมในการคิดวางแผน ร่วมดำเนินการประเมิน ร่วมกันสะท้อนใจ และร่วมปรับปรุงพัฒนา
- 5.4 ตามหลักการจิตวิทยา การประเมินตนเอง จะช่วยกระตุ้น บังใจให้ผู้ปฏิบัติงานปรับปรุงและพัฒนางานที่ตนเองรับผิดชอบให้ก้าวหน้าบรรลุเกณฑ์หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้
- 5.5 ความรับผิดชอบเชิงจริยธรรมในการประเมิน ที่มีประเมินต้องคำนึงถึงมีดังนี้
- (1) ต้องประเมินอยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริง มีความยุติธรรมและปราศจากความลำเอียง
 - (2) แปลผลข้อมูลที่ได้ค่อนข้างตรงไปตรงมา ไม่นำความคิดเห็นหรือความรู้สึกของตนเองไปมีผลต่อการสรุปรายงานผลการประเมิน
 - (3) นำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาอย่างจริงจัง
 - (4) ไม่ใช้ผลการประเมินเพื่อแสวงหาผลประโยชน์หรือความดีความชอบให้ตนเอง

แนวคำตอบ กิจกรรมที่ 5 (ต่อ)

5.6 การประเมินตนเอง กำหนดหลักการไว้ว่า

- (1) ผู้ประเมินและผู้ให้ผลการประเมิน คือ ผู้ปฏิบัติงาน
- (2) ผู้ประเมินต้องพยายามแสวงหาข้อมูลให้มีความครอบคลุมทั้งจากแหล่งข้อมูลภายในและภายนอกตนเอง

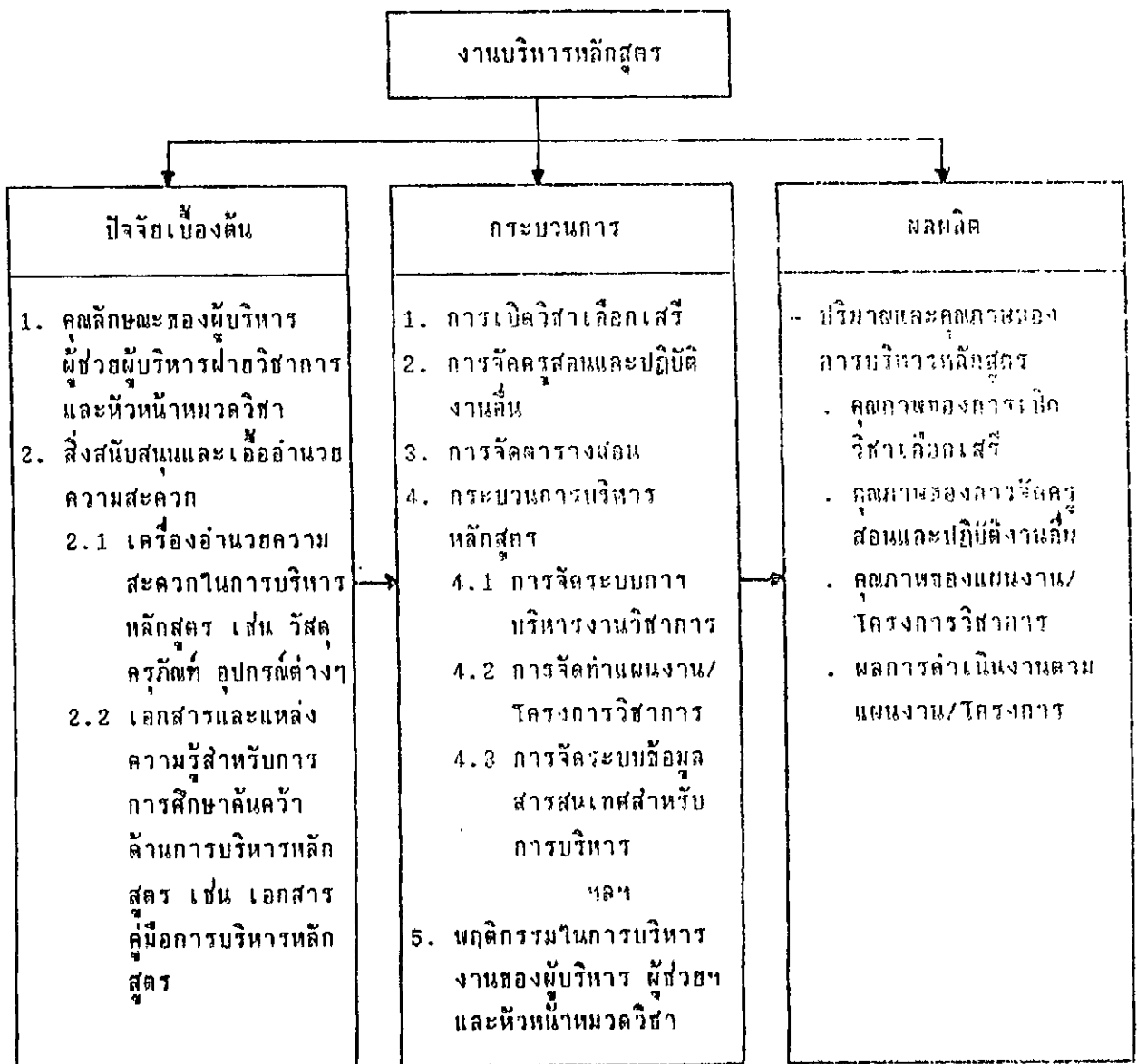
5.7 (1) ถ้าต้องการทราบความก้าวหน้าของการดำเนินงาน/โครงการต่าง ๆ ควรใช้ การกำกับและประเมินงานเป็นระยะ ๆ

- (2) ถ้าต้องการตรวจสอบความเหมาะสม ความชัดเจนของงานหรือโครงการที่จะทำ ควรใช้ การประเมินร่างงาน/โครงการ

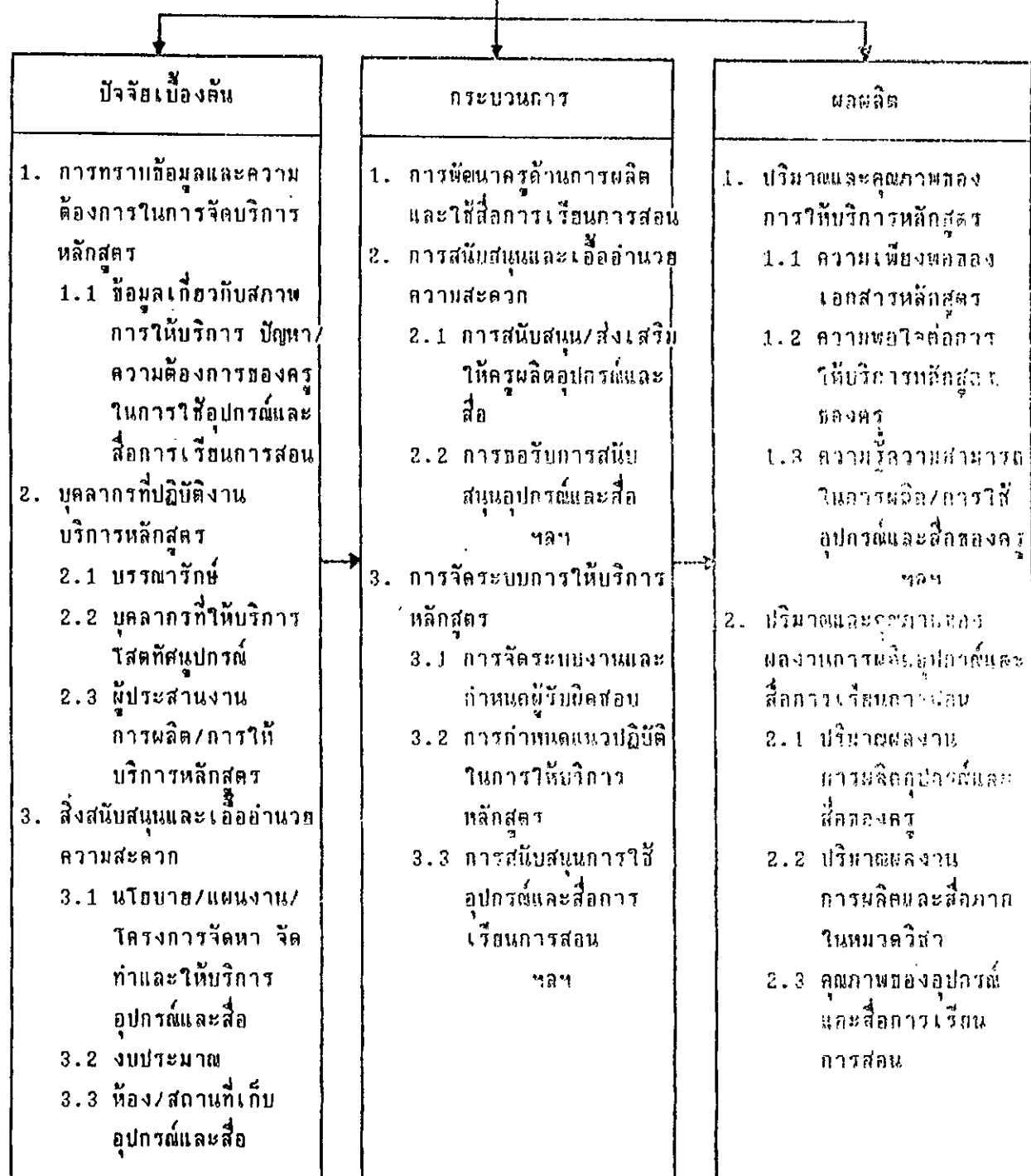
- (3) ถ้าต้องการพิจารณาตัดสินใจ วางแผน หรือจัดทำโครงการเพื่อบรรลุเป้าหมายงานวิชาการ ควรใช้ การประเมินความต้องการ

3.5 การกำหนดงานที่มุ่งประเมิน

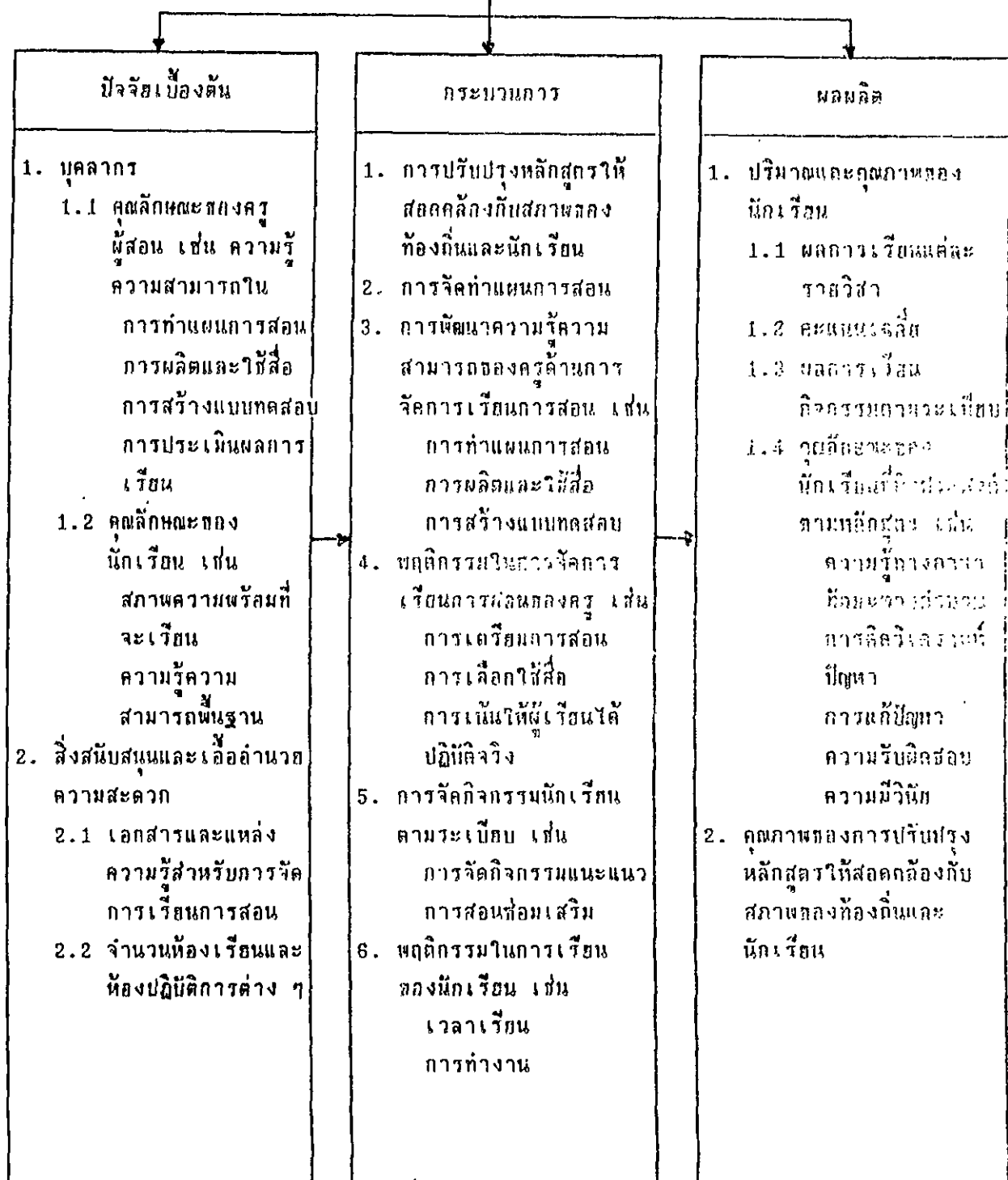
ในการประเมินการใช้หลักสูตรด้วยตนเอง ผู้ประเมินจะต้องศึกษาวิเคราะห์งานที่มุ่งประเมินจากขอบข่ายของงานการใช้หลักสูตรในแต่ละด้าน (ดังกล่าวก่อนแล้ว) เพื่อกำหนดเป็นงานที่มุ่งประเมินให้มีความครอบคลุมและชัดเจน ในที่นี้จะวิเคราะห์งาน โดยอาศัยแนวคิดเชิงระบบ ออกเป็นงานที่มุ่งประเมิน 3 มิติ คือ ปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ และผลผลิต ดังตัวอย่างต่อไปนี้

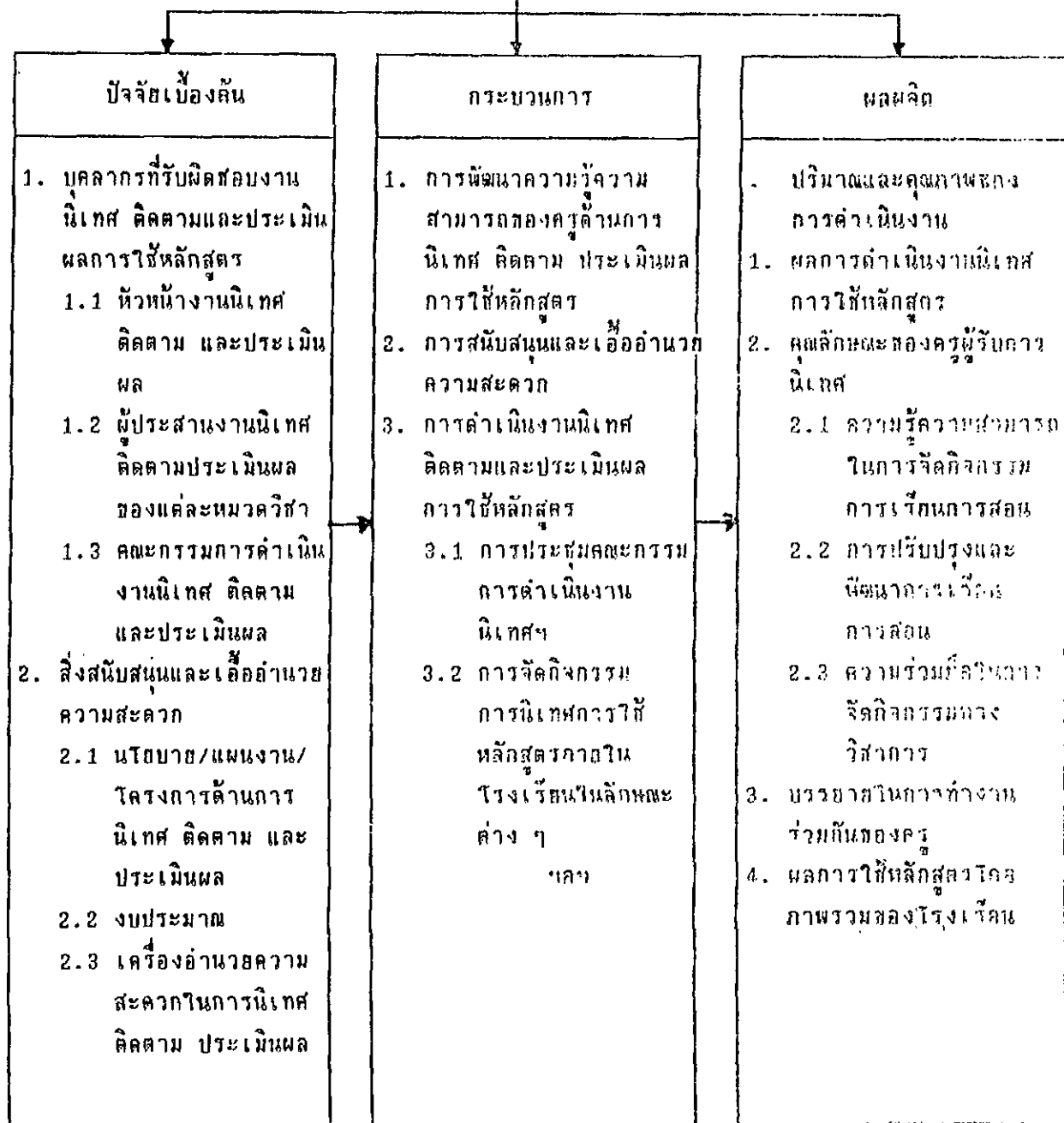
งานบริการหลักสูตร

งานจัดการเรียนการสอน

งานสนับสนุนส่งเสริมการใช้หลักสูตร

ในการประเมินการใช้หลักสูตรด้วยตนเองครั้งนี้ จะมุ่งเน้นวิธีการประเมินที่เป็นระบบ โดยยึดเกณฑ์ของสิ่งที่มุ่งประเมินเพื่อให้ได้ข้อมูล สารสนเทศมาใช้ในการตัดสินใจเพื่อการปรับปรุง และพัฒนางานการใช้หลักสูตรของโรงเรียนมัธยมศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งได้จำแนกการตัดสินใจ และการประเมินเพื่อการบริหารและจากรวบรวมเชิงระบบไว้ 3 ประเภท คือ

(1) การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation : I) เป็นการตรวจสอบ ความพร้อมของปัจจัยเบื้องต้นต่าง ๆ ก่อนที่จะดำเนินการใช้หลักสูตร เช่น ปัจจัยด้านบุคลากร งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน อาคาร สถานที่ เป็นต้น เป็นการประเมิน เพื่อมุ่งเน้นว่ามีปัจจัยพร้อมเพียงพอที่จะดำเนินการใช้หลักสูตรหรือไม่ แผนงานหรือโครงการที่ จัดทำมีความเหมาะสมและสนองความต้องการหรือมุ่งแก้ปัญหาของโรงเรียนหรือไม่ควรปรับปรุง ในส่วนใดและอย่างไร สารสนเทศที่ได้จากการประเมินนี้จะใช้ประกอบการตัดสินใจเกี่ยวกับการกำหนดโครงสร้างแผนงาน/โครงการ ขั้นตอนการดำเนินงานต่าง ๆ ของโครงการ (Structuring Decision) เพื่อเลือกแผนหรือวิธีดำเนินงานที่เหมาะสมที่สุด เพื่อให้บรรลุ วัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

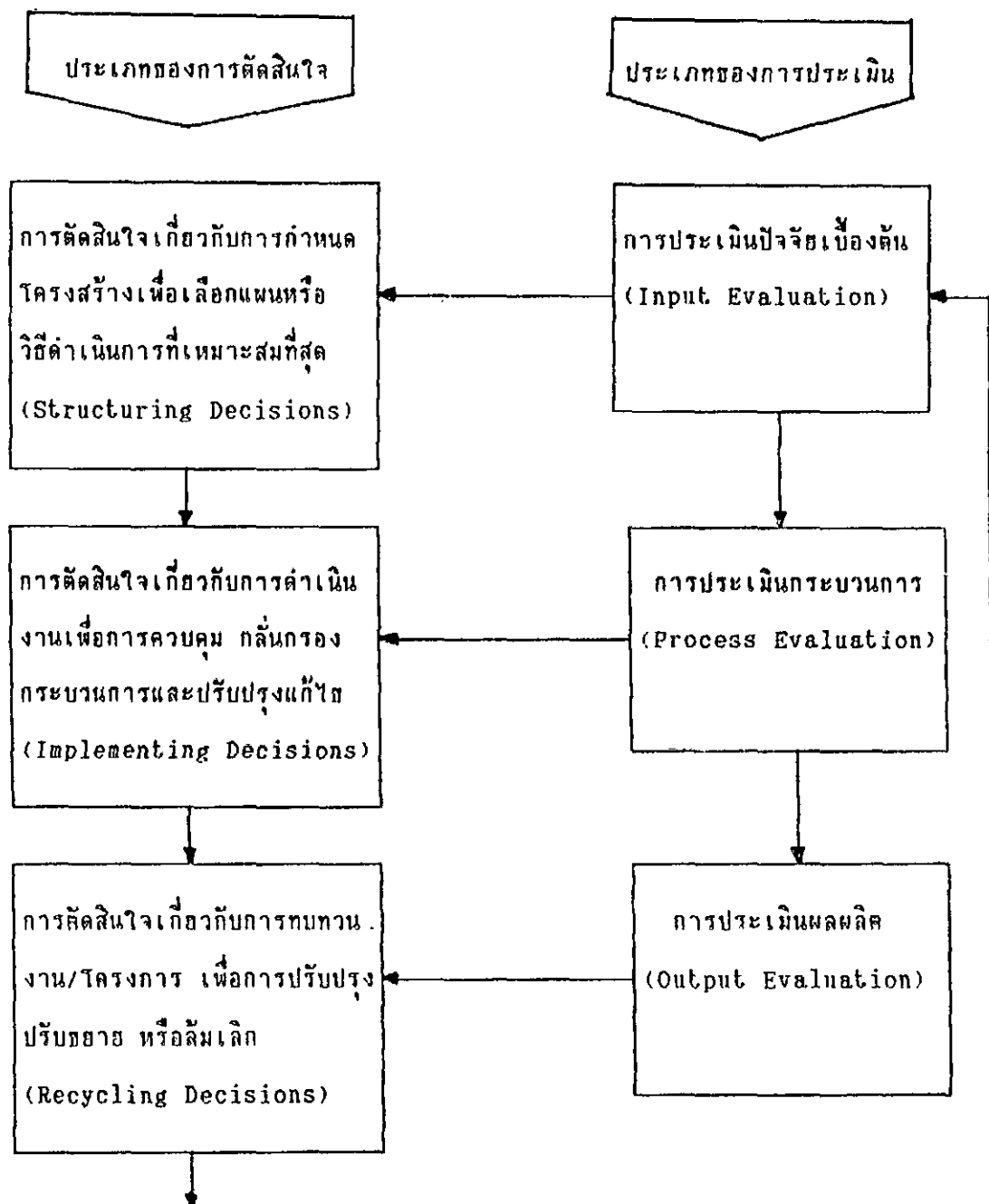
(2) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P) เป็นการประเมิน กระบวนการขณะดำเนินการใช้หลักสูตรซึ่งมีบทบาทสำคัญในการให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) แก่ผู้ปฏิบัติงานเป็นระยะ ๆ การประเมินกระบวนการมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ 3 ประการ คือ

- (1) เพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินงาน/โครงการ และทำการแก้ไข
- (2) เพื่อหาข้อมูลต่าง ๆ ประกอบการตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินงาน/โครงการ และ
- (3) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้จากการดำเนินงาน/โครงการไว้ใช้ประโยชน์ต่อไป

สารสนเทศที่ได้จากการประเมินกระบวนการ จึงนำมาใช้ประกอบการตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินงาน/โครงการ (Implementing Decisions) เพื่อการควบคุม การกลั่นกรอง กระบวนการและการปรับปรุงแก้ไขวิธีการต่าง ๆ ให้ทันที่และได้ผลดีที่สุด

(3) การประเมินผลผลิต (Output Evaluation : O) เป็นการประเมินหลังจาก การดำเนินงาน/โครงการสิ้นสุดลง เพื่อเปรียบเทียบผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน/โครงการกับ วัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายของงาน/โครงการที่กำหนดไว้ รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของ การอุป เลิก ขยาย ปรับเปลี่ยนโครงการด้วย สารสนเทศที่ได้จากการประเมินผลผลิต จึงนำ มาใช้ประกอบการตัดสินใจเกี่ยวกับการบรรลุผลสำเร็จ การทบทวนงาน/โครงการ (Recycling Decisions) เพื่อการปรับปรุง ปฏิบธยาย หรือล้มเลิกงาน/โครงการ

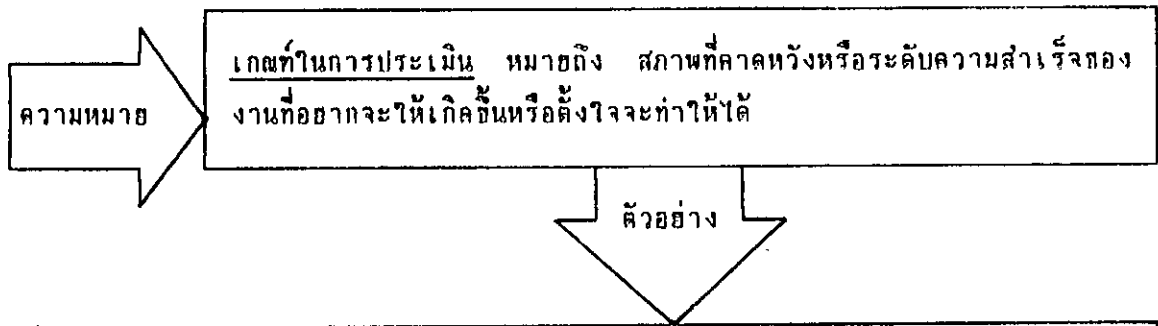
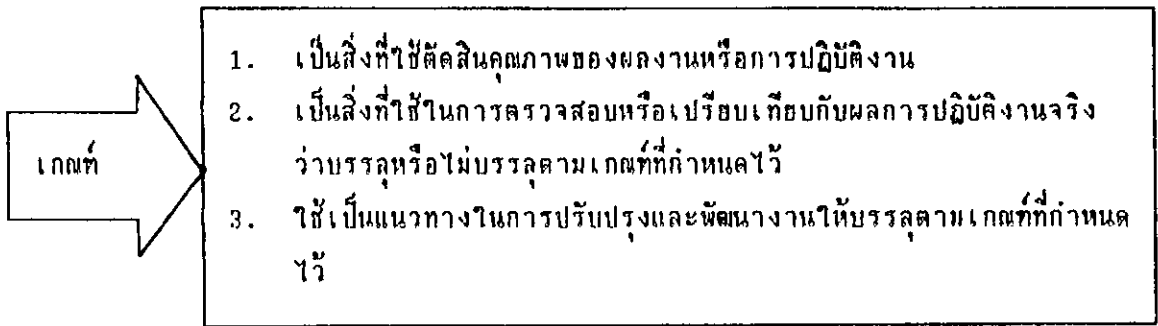
ความสัมพันธ์ระหว่างประเภทการตัดสินใจและประเภทของการประเมินตนเอง
เชิงระบบ . สรุปได้ดังภาพประกอบ 13

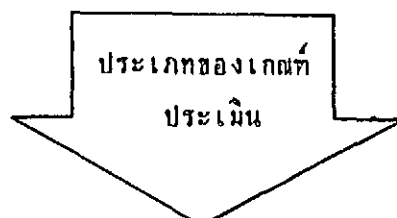
ภาพประกอบ 13 ความสัมพันธ์ของประเภทการตัดสินใจและประเภทของการประเมินตนเอง
เชิงระบบ

3.6 การกำหนดเกณฑ์ในการประเมิน

ในการประเมินสิ่งต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการประเมินการเรียน ประเมินการสอน ประเมินโครงการ ประเมินผลงานทางวิชาการ ประเมินการใช้หลักสูตร หรือประเมินอะไรก็ตาม สิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งก็คือ เกณฑ์ เพราะ

งาน	เกณฑ์
1. การเรียนรู้ของนักเรียน	- จุดประสงค์การเรียนรู้ หรือคุณลักษณะของนักเรียนที่ต้องการตามหลักสูตร
2. การดำเนินงาน/โครงการทางวิชาการของโรงเรียน	- เป้าหมายการดำเนินงานที่กำหนดไว้ในโครงการ
3. การพัฒนาความรู้ความสามารถของครู	- จัดประชุมสัมมนาเกี่ยวกับการพัฒนาการเรียนการสอนอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง
4. พฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนของครู	- ครูมีพฤติกรรมในการจัดการเรียนการสอนดี อย่างน้อยระดับ 4 จากสเกล 5 <u>โดยพิจารณาจาก</u> . การเตรียมการสอนก่อนสอน . การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการสอนอย่างต่อเนื่อง

เกณฑ์เชิงคุณภาพ	เกณฑ์เชิงปริมาณ
1. เป็นความคาดหวังในคุณภาพของสิ่งของหรือคุณภาพของงานหรือคุณลักษณะของคนหรือสิ่งมีชีวิต 2. เป็นคำพรรณนาหรือคำบรรยายเป็นข้อ ๆ ที่ไม่ระบุตัวเลข	1. เป็นความคาดหวังในความสำเร็จที่กำหนดไว้เป็นเป้าหมายของแผนงานหรือโครงการ 2. เป็นคำพรรณนาหรือคำบรรยายที่ระบุตัวเลข และสามารถสังเกตหรือนับจำนวนได้ง่าย
ตัวอย่าง 1. แผนการสอนแต่ละรายวิชาที่จัดทำขึ้นมีคุณภาพ <u>โดยพิจารณาจาก</u> 1.1 จุดประสงค์การเรียนรู้ มีความชัดเจน สามารถวัดได้ ปฏิบัติได้ 1.2 การนำไปดำเนินการจัดการเรียนการสอนได้จริงอย่างมีประสิทธิภาพ 2. ครูมีคุณลักษณะที่ดี <u>โดยพิจารณาจาก</u> 2.1 มีความรู้ความสามารถในเนื้อหาวิชาที่สอน 2.2 มีความเอาใจใส่และรับผิดชอบในการะงานสอนของตนเอง ฯลฯ	ตัวอย่าง 1. ครูผู้สอนแต่ละคนมีผลงานการผลิตรายการหรือสื่อการเรียนการสอนอย่างน้อยปีละ 1 รายการ 2. มีการประชุมคณะกรรมการบริหารงานวิชาการอย่างเป็นทางการ อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง 3. มีหัวหน้างานนิเทศ ติดตามและประเมินการใช้หลักสูตร 1 คน 4. นักเรียนอย่างน้อยละ 80 ทำงานที่ได้รับมอบหมายเสร็จตามกำหนดเวลา
ตัวอย่างเกณฑ์ผสมระหว่างเกณฑ์เชิงคุณภาพและปริมาณ 1. ครูผู้สอนอย่างน้อยร้อยละ 80 มีคุณลักษณะดี อย่างน้อยระดับ 4 จากสเกล 5 <u>โดยพิจารณาจาก</u> 1.1 ความรู้ความสามารถในการผลิตและใช้สื่อการเรียนการสอน 1.2 ความรู้ความสามารถในการทำแผนการสอน	

ลักษณะ
ที่สำคัญของ
เกณฑ์

1. มีความสอดคล้องกับหลักวิชาที่เกี่ยวข้องกับงานที่จะทำ เช่น เกณฑ์ประเมินการใช้หลักสูตร ควรสอดคล้องกับหลักวิชาทางหลักสูตร
2. มีความสอดคล้องกับงานที่มุ่งประเมิน เกณฑ์ในการประเมินต้องกำหนดให้สอดคล้องกับงานหรือสิ่งที่มุ่งประเมิน จึงใช้ในการเปรียบเทียบเพื่อตัดสินผลการประเมินได้
3. มีความเป็นไปได้ หมายถึง เกณฑ์ที่สามารถนำไปปฏิบัติในวิถีจริงได้ ไม่กำหนดเกณฑ์ไว้สูงเกินไปจนทำไม่ได้ หรือกำหนดไว้ต่ำเกินไปจนแทบไม่ต้องทำอะไรเลยก็เป็นจริงอยู่แล้ว
4. มีประโยชน์ หมายถึง เกณฑ์ที่สนองต่อความต้องการที่นำไปใช้ในการประเมินจริงได้
5. มีความเหมาะสม หมายถึง เกณฑ์ที่ไม่ขัดค่อนโยบาย กฎหมาย ระเบียบ ศีลธรรม จรรยา หรือค่านิยมที่มีอยู่

แนวทาง
การกำหนด
เกณฑ์

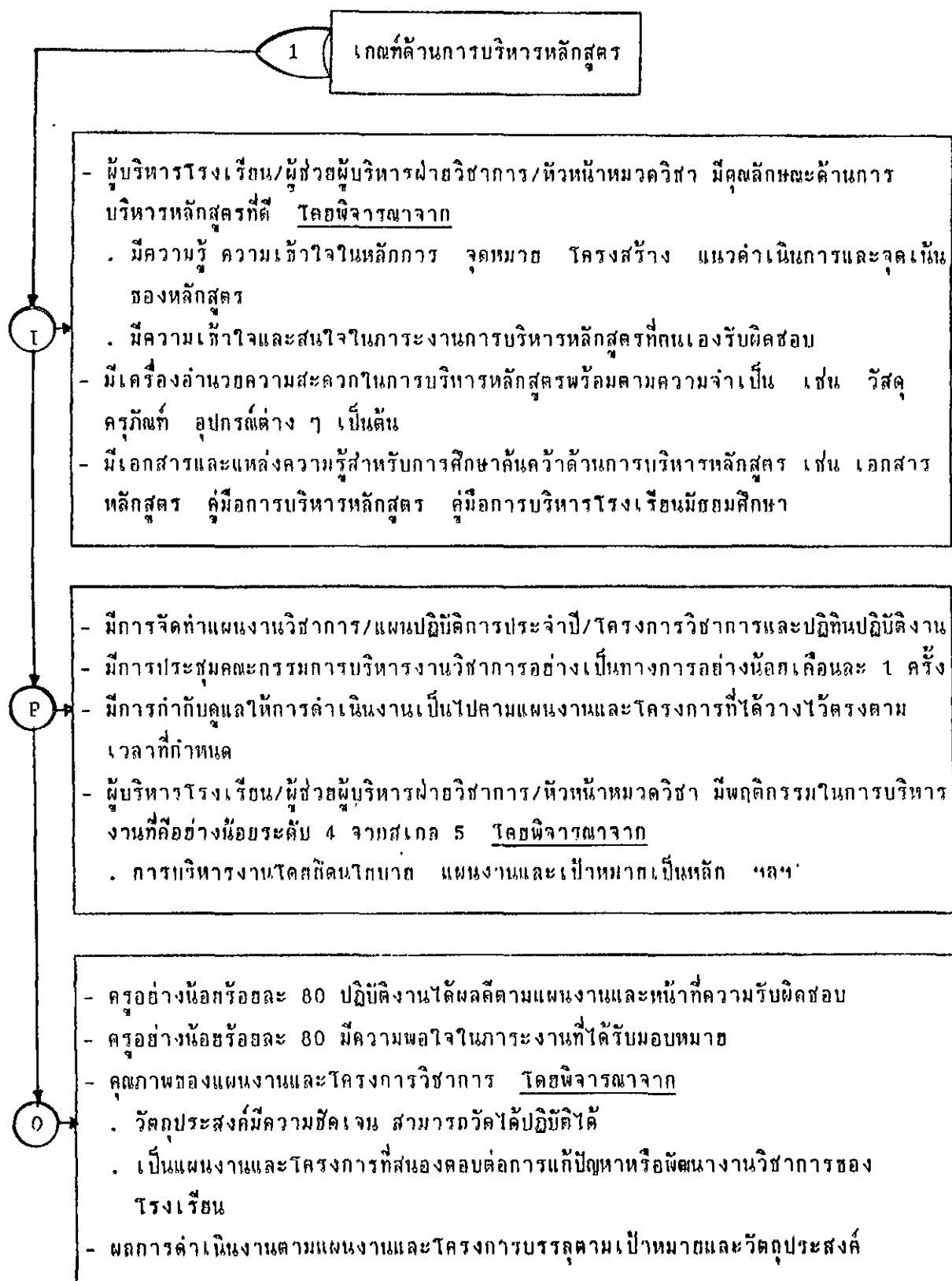
1. วิเคราะห์จากมาตรฐานทางการศึกษา
2. วิเคราะห์จากเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนมัธยมศึกษา
3. สังเคราะห์จากผลงานวิจัยเกี่ยวกับเกณฑ์
4. กำหนดโดยกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับงานหรือผู้เชี่ยวชาญในเรื่องนั้น ๆ ซึ่งจะตั้งทำให้เกิดความเห็นพ้องกัน (Consensus) โดยการประชุมพิจารณาร่วมกันหรือการประยุต์ใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique)

เกณฑ์ประเมินการใช้หลักสูตรนี้ ได้พัฒนาขึ้นด้วยวิธีการวิจัย โดยใช้เทคนิคเดลฟาย ซึ่งได้ให้กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 19 คน แสดงความคิดเห็นต่อเกณฑ์ 2 รอบ ได้เกณฑ์ ประเมินที่สอดคล้องกับขอบข่ายและระบบงานการใช้หลักสูตรของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในที่นี้

เกณฑ์ประเมินการใช้หลักสูตร หมายถึง สภาพที่คาดหวังของการปฏิบัติงานหรือระดับ ที่ถือว่าเป็นความสำเร็จของการดำเนินงานซึ่งจะใช้ในการตัดสินเกี่ยวกับผลการดำเนินงานการใช้หลักสูตรของโรงเรียน ประกอบด้วยเกณฑ์ 4 ด้าน คือ เกณฑ์ด้านการบริหารหลักสูตร เกณฑ์ด้านการบริการหลักสูตร เกณฑ์ด้านการจัดการเรียนการสอน และเกณฑ์ด้านการสนับสนุน ส่งเสริมการใช้หลักสูตร

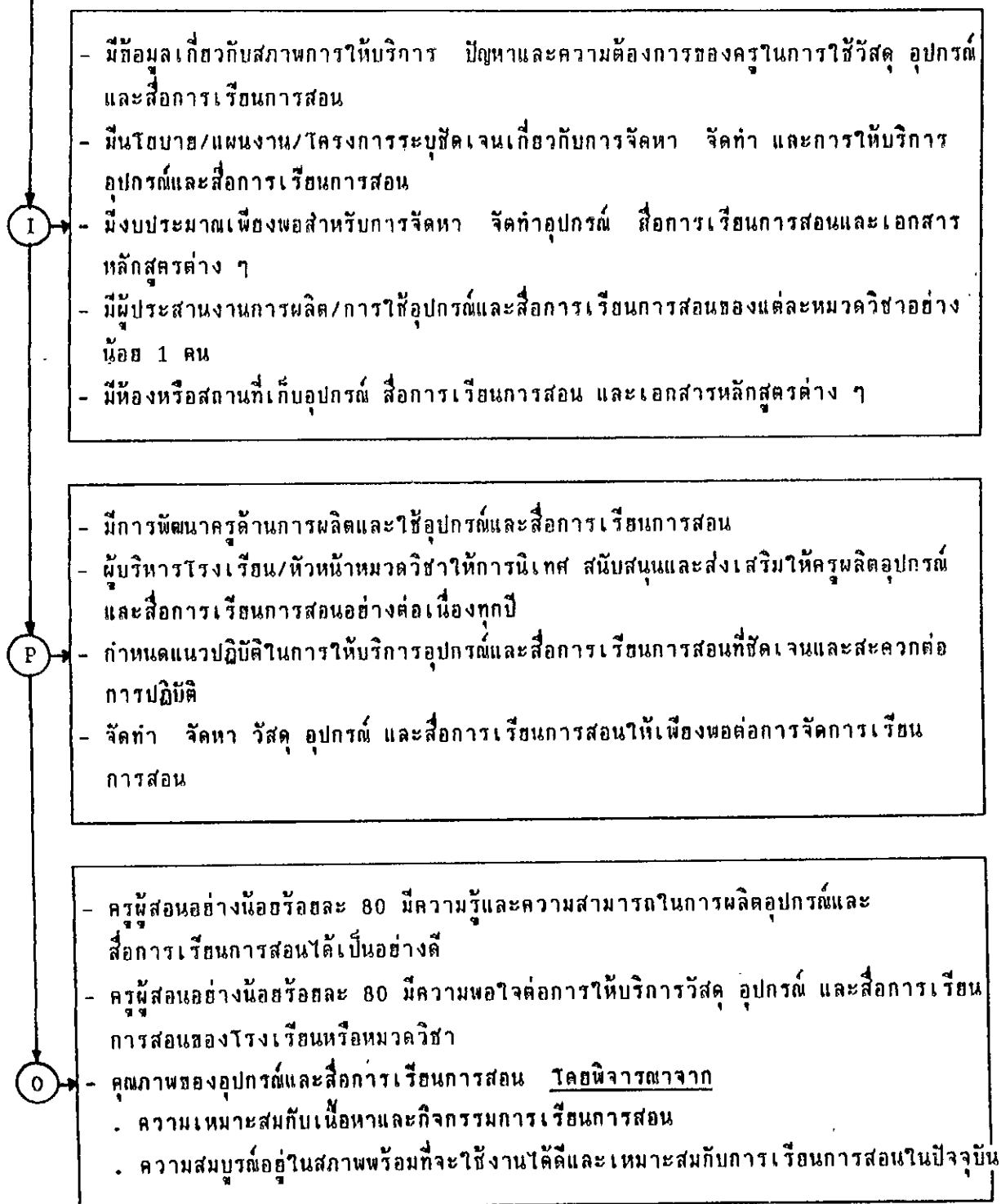
โดยเกณฑ์แต่ละด้านได้จำแนกออกเป็น 3 มิติ คือ มิติปัจจัยเบื้องต้น (Input : I) มิติการปฏิบัติ (Process : P) และมิติผลผลิต (Output : O) ดังตัวอย่างเกณฑ์ที่ได้เสนอไว้ดังต่อไปนี้ (สำหรับรายละเอียดของเกณฑ์แต่ละด้านศึกษาได้จากคู่มือเล่มที่ 2)

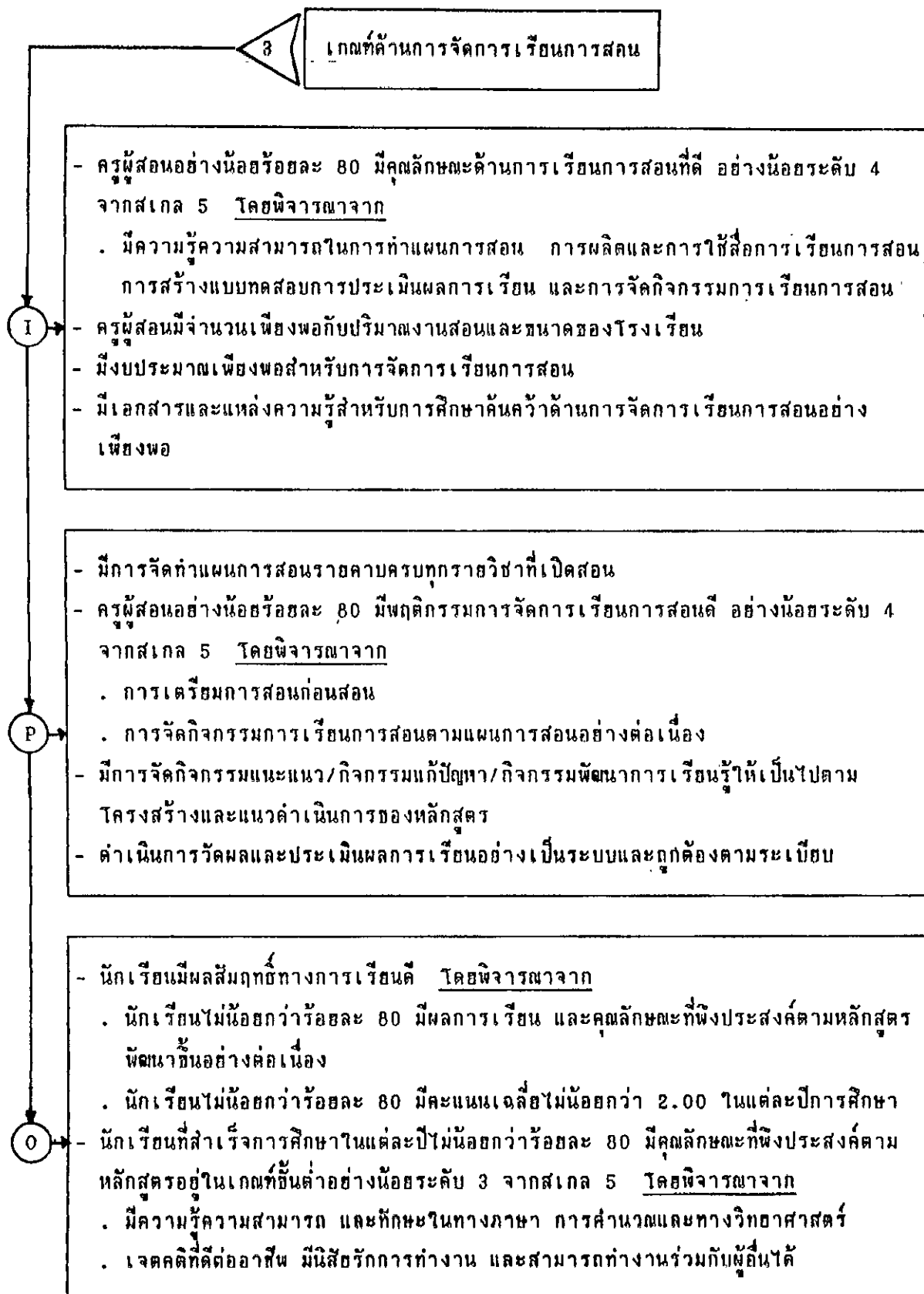
ตัวอย่างเกณฑ์ประเมินการให้หลักสูตร

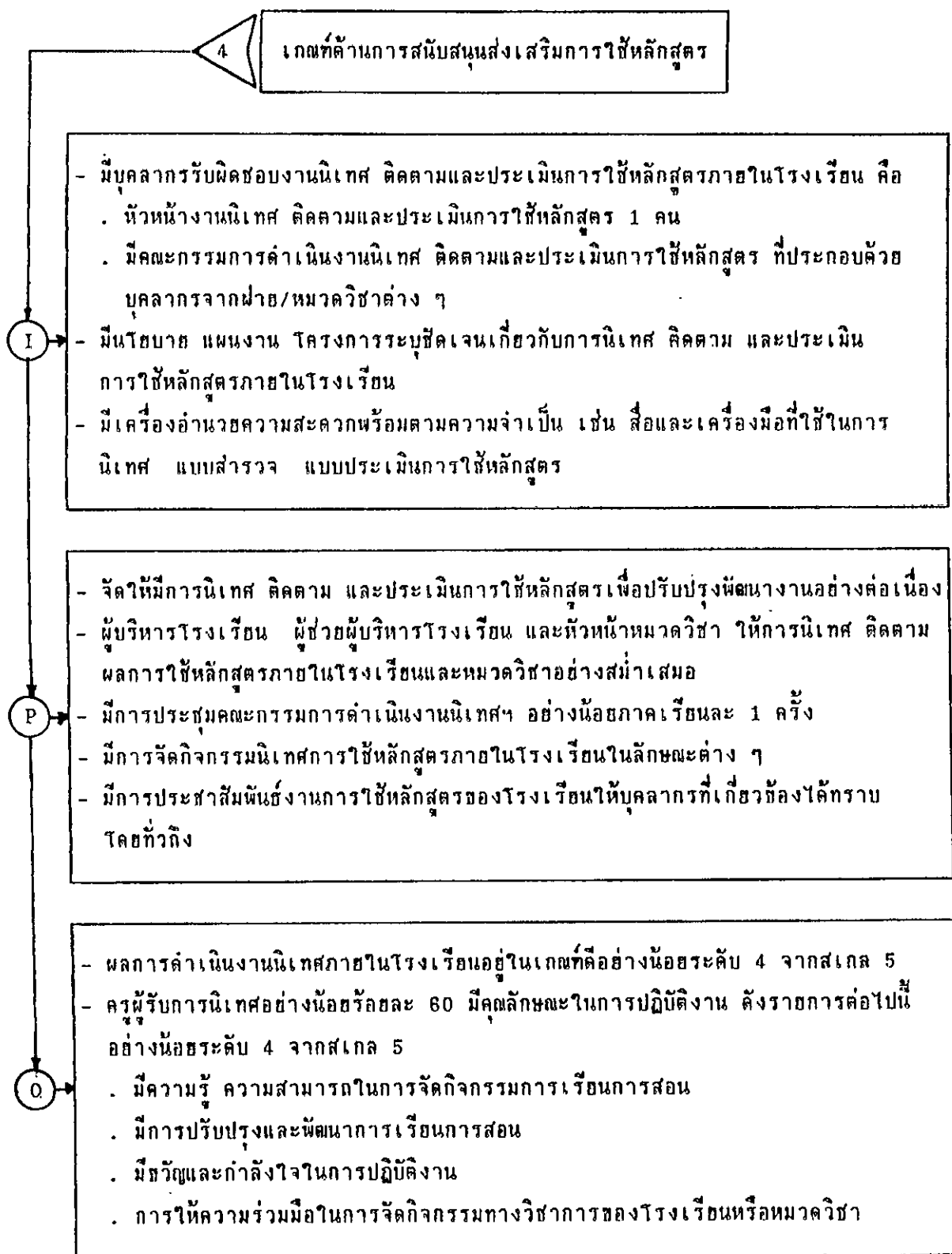

2

เกณฑ์ด้านการบริการหลักสูตร

ให้ท่านตอบคำถามต่อไปนี้แล้วตรวจสอบกับแนวคำตอบที่ให้ไว้

- 6.1 งานที่มุ่งประเมินในที่มีลักษณะใด ประกอบด้วยงานอะไรบ้าง
.....
.....
.....
- 6.2 สิ่งที่มีมุ่งประเมินในเชิงระบบ มีองค์ประกอบกี่ประการ อะไรบ้าง
.....
.....
.....
- 6.3 การประเมินปัจจัยเบื้องต้น เป็นการประเมินในช่วงเวลาใด และมีวัตถุประสงค์เพื่ออะไร
.....
.....
.....
- 6.4 การประเมินกระบวนการหรือการปฏิบัติ เป็นการประเมินในช่วงเวลาใด และมีวัตถุประสงค์เพื่ออะไร
.....
.....
.....
- 6.5 การประเมินผลผลิต เป็นการประเมินในช่วงเวลาใด และมีวัตถุประสงค์เพื่ออะไร
.....
.....
.....

6.6 เกณฑ์ประเมินการใช้หลักสูตร หมายถึงอะไร

.....

.....

.....

.....

6.7 เกณฑ์ประเมินการใช้หลักสูตรในที่นี้มีกี่ด้าน อะไรบ้าง

.....

.....

.....

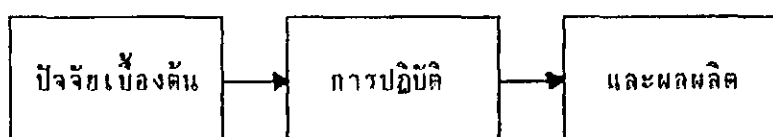
.....

โปรดตรวจสอบกับแนวคำตอบในหน้าถัดไป

แนวคำตอบ กิจกรรมที่ 6

6.1 งานที่มุ่งประเมิน คือ งานการใช้หลักสูตรของโรงเรียนมัธยมศึกษา ประกอบด้วยงาน 4 งาน คือ (1) งานบริหารหลักสูตร (2) งานบริการหลักสูตร (3) งานจัดการเรียนการสอน และ (4) งานสนับสนุนส่งเสริมการใช้หลักสูตร

6.2 สิ่งที่มุ่งประเมินในเชิงระบบมีองค์ประกอบ 3 ประการ คือ

6.3 การประเมินปัจจัยเบื้องต้นเป็นการประเมินก่อนการดำเนินการใช้หลักสูตร เพื่อตรวจสอบความพร้อมและความเหมาะสมของทรัพยากรว่ามีเพียงพอที่จะดำเนินการใช้หลักสูตรได้หรือไม่

6.4 การประเมินกระบวนการเป็นการประเมินขณะดำเนินการใช้หลักสูตร เพื่อการปรับปรุงแก้ไขการบริหารหลักสูตร การบริการหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการสนับสนุนส่งเสริมการใช้หลักสูตร รวมทั้งการศึกษาปัญหา อุปสรรค จุดเด่น และข้อบกพร่องของการดำเนินงาน

6.5 การประเมินผลผลิตเป็นการประเมินผลหลังจากการดำเนินการใช้หลักสูตรสิ้นสุดลง เพื่อตัดสินผลการดำเนินงาน และเพื่อตัดสินใจเกี่ยวกับการคงไว้ ปรับขยาย หรือล้มเลิกงาน/โครงการ

6.6 เกณฑ์ในการประเมิน หมายถึง สภาพที่คาดหวังของการปฏิบัติงานหรือระดับที่ถือว่าเป็นความสำเร็จของการดำเนินงาน ซึ่งใช้ในการตัดสินเกี่ยวกับการคงไว้ ปรับขยาย หรือล้มเลิกงาน/โครงการ

6.7 เกณฑ์ประเมินการใช้หลักสูตรมี 4 ด้าน คือ

- (1) เกณฑ์ด้านการบริหารหลักสูตร
- (2) เกณฑ์ด้านการบริการหลักสูตร
- (3) เกณฑ์ด้านการจัดการเรียนการสอน
- (4) เกณฑ์ด้านการสนับสนุนส่งเสริมการใช้หลักสูตร

3.7 การดำเนินการประเมินตนเอง

ในขั้นตอนนี้เสนอให้เห็นว่า ใครควรเป็นผู้ประเมินการใช้หลักสูตรภายในโรงเรียน ดำเนินการประเมินอย่างไร เก็บรวบรวมข้อมูลอย่างไร ด้วยเครื่องมืออะไร วิเคราะห์ข้อมูล และสรุปผลการประเมินอย่างไร รายละเอียดของการดำเนินการประเมินการใช้หลักสูตรด้วยตนเอง มีดังนี้

(1) ผู้ทำหน้าที่ประเมิน

โดยหลักการของการประเมินตนเองของโรงเรียน ถือว่าผู้ปฏิบัติงานในโรงเรียนเป็นผู้ประเมิน ดังนั้นผู้ทำหน้าที่ประเมินการใช้หลักสูตรด้วยตนเองของโรงเรียน จึงควรประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ หัวหน้าหมวดวิชา และครูผู้สอน ซึ่งต้องร่วมมือกันดำเนินการประเมินการใช้หลักสูตรของโรงเรียน ทั้งในส่วนองงานที่ตนเองรับผิดชอบโดยตรง และงานที่ตนเองมีส่วนเกี่ยวข้อง โดยกำหนดบทบาท หน้าที่ ตามภาระงานที่ตนเองรับผิดชอบและเกี่ยวข้อง ดังนี้

(1.1) ผู้บริหารโรงเรียน ควรมีบทบาทและหน้าที่ 5 ประการ ดังนี้

1. เป็นผู้ริเริ่มการประเมิน โดยต้องให้ความสำคัญของการประเมินการใช้หลักสูตรด้วยตนเอง แล้วพยายามขยายความคิด ชี้แจง กระตุ้นให้บุคลากร ประเมินงานของตนเองอยู่เสมอ
2. เป็นผู้สนับสนุนการประเมิน ผู้บริหารโรงเรียนต้องเป็นฐานอำนาจ และให้การสนับสนุนส่งเสริมการประเมินการใช้หลักสูตรด้วยตนเองแก่บุคลากรภายในโรงเรียน ทั้งในด้านการปฏิบัติดำเนินการ จัดสรรงบประมาณ การนิเทศ ช่วยเหลือ และให้กำลังใจแก่บุคลากรที่ดำเนินการประเมิน
3. เป็นผู้กำกับดูแลการประเมิน เนื่องจากผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ริเริ่ม กระตุ้น จูงใจให้บุคลากรดำเนินการประเมินการใช้หลักสูตรด้วยตนเองมาตั้งแต่ต้น

ย่อมรู้สภาพการดำเนินการประเมินเป็นอย่างดี ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนต้องเป็นผู้คอยกำกับดูแลให้มีการดำเนินการประเมินการใช้หลักสูตรเป็นไปตามแผนการประเมินอย่างต่อเนื่อง

4. เป็นผู้ประเมินและร่วมดำเนินการประเมิน ผู้บริหารโรงเรียนต้องเป็นผู้ประเมินการใช้หลักสูตรของโรงเรียนด้วยตนเอง โดยเฉพาะในส่วนทองงานการบริหารหลักสูตรที่เกี่ยวกับคุณลักษณะและพฤติกรรมในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน และต้องเป็นผู้ร่วมดำเนินการประเมินการใช้หลักสูตรทั้ง 4 งาน คือ งานบริหารหลักสูตร งานบริการหลักสูตร งานจัดการเรียนการสอน และงานสนับสนุนส่งเสริมการใช้หลักสูตร

5. เป็นผู้ใช้ผลการประเมิน บทบาทและหน้าที่นี้ถือว่าสำคัญที่สุดของผู้บริหารโรงเรียนที่มีต่อการประเมิน เพราะผลที่ได้จากการประเมินนั้นเป็นสิ่งที่ช่วยค้นหาปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหานั้นในการดำเนินงานการใช้หลักสูตรในช่วงระยะเวลาต่อไป และสามารถนำผลการประเมินนั้นมาใช้ได้ทั้งระบบตั้งแต่ผลการประเมินปัจจัยเบื้องต้น การปฏิบัติหรือการดำเนินงาน จนถึงผลผลิต เพื่อประโยชน์ในการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนต้องมีความจริงจังในการใช้ผลการประเมินเพื่อการปรับปรุงและพัฒนางาน และต้องกระตุ้น สนับสนุนให้บุคลากรทุกระดับนำผลการประเมินไปใช้เพื่อการปรับปรุงและพัฒนางานในส่วนที่ตนเองรับผิดชอบด้วย

(1.2) ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ ควรมีบทบาทและหน้าที่ 4 ประการ ดังนี้

1. เป็นผู้ประเมินและร่วมดำเนินการประเมิน งานการใช้หลักสูตรถือว่าเป็นงานหลักของโรงเรียน และเป็นงานที่อยู่ในความรับผิดชอบของผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการโดยตรง ดังนั้นผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการจึงต้องมีบทบาทและหน้าที่ในการเป็นผู้ประเมินและร่วมดำเนินการประเมินงานการใช้หลักสูตร โดยเฉพาะการประเมินคุณลักษณะและพฤติกรรมของการบริหารงานของตนเอง รวมทั้งงานอื่นที่เกี่ยวข้องทุกงาน

2. เป็นผู้ประสานงาน เพื่อให้การดำเนินการประเมินการใช้หลักสูตรเป็นไปตามแผนการประเมินอย่างต่อเนื่องและได้ข้อมูลสารสนเทศครบถ้วน ครอบคลุมงานทุกส่วน ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการจะต้องเป็นผู้ประสานงานการประเมินการใช้หลักสูตรกับหมวดวิชา/ฝ่ายต่าง ๆ และครูผู้สอนให้ทั่วถึง

3. เป็นผู้ส่งเสริมการประเมิน เพื่อให้กิจกรรมการประเมินการใช้หลักสูตรด้วยตนเองของโรงเรียนดำเนินการอย่างคืบคลานและเป็นระบบ ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการต้องให้การส่งเสริมแก่หมวดวิชาต่าง ๆ และครูผู้สอนแต่ละคนประเมินตนเองตามขอบข่ายและภารกิจที่รับผิดชอบแล้วนำข้อมูล สารสนเทศที่ได้จากการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนางานของตนเองอย่างคืบคลาน

4. เป็นผู้ใช้ผลการประเมิน ผลการประเมินการใช้หลักสูตรทั้งที่ได้จากการประเมินตนเอง และจากบุคลากรอื่นที่มีส่วนร่วมในการประเมิน ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ ต้องนำมาใช้ในการตัดสินใจเพื่อการปรับปรุงและพัฒนางานการใช้หลักสูตรในส่วนที่ตนเองรับผิดชอบให้ดียิ่งขึ้น จึงทำให้การประเมินมีคุณประโยชน์และคุ้มค่า

(1.3) หัวหน้าหมวดวิชา ควรมีบทบาทและหน้าที่ 3 ประการ ดังนี้

1. เป็นผู้ประเมินและผู้ร่วมดำเนินการประเมิน หัวหน้าหมวดวิชา เป็นบุคคลที่ต้องรับผิดชอบในงานวิชาการหรืองานใช้หลักสูตรในระดับหมวดวิชาโดยตรง กล่าวคือ ต้องรับผิดชอบและดำเนินการงานบริหารหลักสูตร งานบริการหลักสูตร งานจัดการเรียนการสอน และงานสนับสนุนส่งเสริมการใช้หลักสูตรภายในหมวดวิชา หัวหน้าหมวดวิชาจึงต้องมีบทบาทและหน้าที่ทั้งในฐานะผู้ประเมินการใช้หลักสูตรในระดับหมวดวิชาและร่วมดำเนินการประเมินในระดับโรงเรียน
2. เป็นผู้ส่งเสริมและประสานงาน โดยต้องส่งเสริมให้การนิเทศช่วยเหลือ ให้ครูในหมวดวิชาได้ดำเนินการประเมินการจัดการเรียนการสอนเพื่อการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งประสานงานการประเมินการใช้หลักสูตรภายในหมวดวิชา และระหว่างหมวดวิชา กับฝ่ายวิชาการของโรงเรียน
3. เป็นผู้ใช้ผลการประเมิน โดยต้องนำข้อมูลสารสนเทศที่ได้จากการประเมินตนเองในระดับหมวดวิชาและระดับโรงเรียนมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนางานการใช้หลักสูตรภายในหมวดวิชา รวมทั้งให้ความร่วมมือกับฝ่ายบริหารในการปรับปรุงและพัฒนาการใช้หลักสูตรของโรงเรียน ให้บรรลุตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

(1.4) ครูผู้สอน ควรมีบทบาทและหน้าที่ 2 ประการ ดังนี้

1. เป็นผู้ประเมินและร่วมดำเนินการประเมิน ครูผู้สอนถือว่าเป็นผู้ใช้หลักสูตรโดยตรง กล่าวคือ เป็นผู้จัดการเรียนการสอนให้แก่ผู้เรียน และเป็นผู้ได้รับผลจากการบริหารการจัดการเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรในโรงเรียนโดยตรง จึงจำเป็นต้องเป็นผู้ประเมินและร่วมดำเนินการประเมินการใช้หลักสูตรของโรงเรียนด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการประเมินตนเอง ในด้านการจัดการเรียนการสอน รวมทั้งการให้ความคิดเห็นต่อการบริหารหลักสูตร การบริการหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการสนับสนุนส่งเสริมการใช้หลักสูตรของโรงเรียน เพื่อการปรับปรุงและพัฒนาางานดังกล่าว

2. เป็นผู้ใช้ผลการประเมิน โดยต้องนำผลที่ได้จากการประเมินการจัดการเรียนการสอนของตนเองไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น

(2) การวางแผนการประเมิน

ในการประเมินการใช้หลักสูตรด้วยตนเอง ต้องมีการวางแผนการประเมินให้รอบคอบ รัดกุม โดยเริ่มจากการกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมิน กำหนดงานหรือสิ่งที่มุ่งประเมิน กำหนดเกณฑ์ในการประเมิน กำหนดข้อมูลที่ต้องการ กำหนดแหล่งข้อมูล และวิธีรวบรวมข้อมูล กำหนดวิธีวิเคราะห์ข้อมูล แล้วจัดแสดงรายการในรูปตาราง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

แผนการประเมินงานบริหารหลักสูตร

วัตถุประสงค์ เพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศในการตัดสินใจ เพื่อการปรับปรุงและพัฒนางานการบริหารหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นได้

สิ่งที่มุ่งประเมิน	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูลและวิธีการรวบรวม	วิธีวิเคราะห์ข้อมูล/สรุปผล	เกณฑ์ประเมิน
1. งานบริหารหลักสูตร 1.1 ปัจจัยเบื้องต้น 1.1.1 ผู้บริหาร โรงเรียน/ผู้ช่วย ฝ่ายวิชาการ/ หัวหน้าหมวดวิชา	1. คุณลักษณะด้านการบริหารหลักสูตรของผู้บริหาร โรงเรียน/ผู้ช่วย ฝ่ายวิชาการ/ หัวหน้าหมวดวิชา ในเรื่องต่อไปนี้ 1.1 ความรู้ ความเข้าใจใน หลักการ จุดหมาย แนวดำเนินการ ของหลักสูตร ฯลฯ	1. ผู้บริหารโรงเรียน /ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ ตอบแบบประเมิน แบบ บ.1 (ตอนที่ 1 ข้อ 1.1-1.6) 2. หัวหน้าหมวดวิชา ตอบแบบประเมิน บ.2 (ตอนที่ 1 - ข้อ 1.1-1.6)	เปรียบเทียบกับ เกณฑ์ประเมิน	มีคุณลักษณะด้านการบริหารหลักสูตรที่ดีอย่างน้อยระดับ 4 จาก 5 เกณฑ์ (เกณฑ์ตอนที่ 1 ข้อ 1.1-1.6)

รายละเอียดของแผนการประเมินการใช้หลักสูตรของแต่ละงาน ศึกษาได้จากคู่มือการใช้ระบบการประเมินตนเอง เล่มที่ 4

(3) เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินนี้ ได้สร้างขึ้นให้มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับงานที่มุ่งประเมินและเกณฑ์ประเมินการใช้หลักสูตรในแต่ละมิติของงานทุกด้าน และได้จัดทำคู่มือการใช้เครื่องมือประเมินอย่างละเอียดเพื่อให้ผู้ประเมินสามารถดำเนินการประเมินการใช้หลักสูตรได้ด้วยตนเอง เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินนี้ทั้งหมด 4 แบบ สาระโดยสรุปในตารางต่อไปนี้

ชนิดของเครื่องมือ	วัตถุประสงค์ของการใช้/ ผู้ใช้	ลักษณะของเครื่องมือ	ส่วนประกอบ
1. แบบประเมินตนเองในการใช้หลักสูตรสำหรับโรงเรียน (น. 1)	เพื่อให้ผู้บริหารโรงเรียน และ/หรือผู้ช่วยผู้บริหาร ฝ่ายวิชาการ ใช้ในการประเมินการปฏิบัติงาน การใช้หลักสูตรของตนเอง	- แบบสำรวจรายการ - มาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ - แบบสอบถามชนิดปลายเปิด	รายการประเมินและผลการประเมิน/ปฏิบัติ (Performance) ทั้งมิติปัจจัยเบื้องต้น การปฏิบัติ และผลผลิตของงานการใช้หลักสูตรทั้ง 4 ด้าน คือ - การบริหารหลักสูตร - การบริการหลักสูตร - การจัดการเรียนการสอน - การสนับสนุนส่งเสริมการใช้หลักสูตร รวมทั้งปัญหาและความต้องการในการดำเนินงาน

- ชนิดของเครื่องมือ	วัตถุประสงค์ของการใช้/ ผู้ใช้	ลักษณะของเครื่องมือ	ส่วนประกอบ
2. แบบประเมินตนเองในการใช้หลักสูตรสำหรับหมวดวิชา (บ. 2)	เพื่อให้หัวหน้าหมวดวิชาใช้ในการประเมินการปฏิบัติงานการใช้หลักสูตรภายในหมวดวิชาของตนเอง	- แบบสำรวจรายการ - มาตรฐานประเมินค่า 5 ระดับ - แบบสอบถามชนิดปลายเปิด	รายการประเมินและผลการประเมิน/ปฏิบัติทั้งมิติปัจจัยเบื้องต้น การปฏิบัติและผลผลิตของงานการใช้หลักสูตรทั้ง 4 ด้าน รวมทั้งปัญหาความต้องการและข้อเสนอแนะในการดำเนินงาน
3. แบบสอบถามความคิดเห็นของครูต่อการดำเนินงานการใช้หลักสูตรของโรงเรียน/หมวดวิชา (บ. 3)	เพื่อสอบถามความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการดำเนินงานการใช้หลักสูตรของโรงเรียน/หมวดวิชา	- แบบสำรวจรายการ - มาตรฐานประเมินค่า 5 ระดับ - แบบสอบถามชนิดปลายเปิด	รายการประเมินและผลการประเมิน/ปฏิบัติของงาน การใช้หลักสูตรทั้ง 4 ด้าน รวมทั้งปัญหาความต้องการ และข้อเสนอแนะในการดำเนินงาน
4. แบบประเมินตนเองในการจัดการเรียนการสอนของครู (บ. 4)	เพื่อให้ครูผู้สอนใช้ในการประเมิน การจัดการเรียนการสอนของตนเอง	- แบบสำรวจรายการ - มาตรฐานประเมินค่า 5 ระดับ	รายการประเมินงานจัดการเรียนการสอน และผลการประเมิน/ปฏิบัติ

รายละเอียดของเครื่องมือแต่ละแบบ ศึกษาได้จากคู่มือการใช้ระบบการประเมิน

- เล่มที่ 3 -

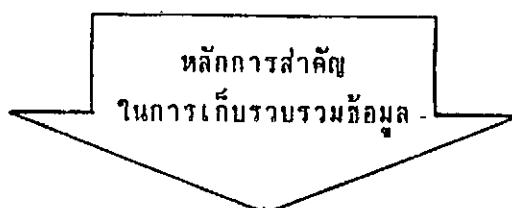
(4) การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการประเมินการใช้หลักสูตรด้วยตนเอง บุคคลที่ทำหน้าที่หลักในการเก็บรวบรวมข้อมูลก็คือ ผู้ปฏิบัติงานหรือผู้ทำหน้าที่ประเมินการปฏิบัติงานของตนเอง ซึ่งต้องแสวงหา รวบรวมข้อมูลทั้งจากแหล่งข้อมูลภายในและภายนอกตนเอง ข้อมูลภายในตนก็คือ ข้อมูลที่ผู้ปฏิบัติงาน/ผู้ประเมินตนเองได้ใช้สถิติ ปัญหา ความดีและความบริสุทธิ์ใจ พิจารณา โครงสร้างอย่างรอบคอบแล้ว ส่วนข้อมูลภายนอกตนก็คือข้อมูลส่วนที่ได้รับหรือสอบถามจากผู้อื่น ทั้งในเชิงความคิดเห็น ข้อวิจารณ์และข้อเสนอแนะต่าง ๆ การใช้ข้อมูลทั้งสองส่วนนี้ประกอบกัน ทำให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่ครอบคลุม ครบถ้วนเพียงพอต่อการตัดสินใจและยังท่วผลความล่าเอื่องในการประเมินให้เน่กลองได้อีกด้วย ในการเก็บรวบรวมข้อมูลควรใช้เทคนิควิธีหลากหลายวิธีประกอบกัน

เทคนิควิธีในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เทคนิควิธี	ตัวอย่าง
1. การบันทึกข้อมูลสะสม โดยใช้แบบบันทึกหรือ สมุดบันทึกต่าง ๆ	- การบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการให้บริการ ปัญหาและความ ต้องการในการใช้อุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอนของครู - การบันทึกเกี่ยวกับสิ่งที่ได้ให้การนิเทศ ติดตามผลไปแล้ว

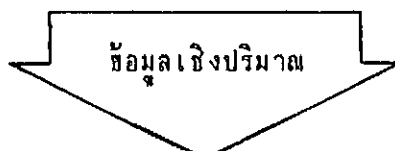
เทคนิควิธี	ตัวอย่าง
2. การรวบรวมจากข้อมูล สถิติ สารสนเทศ หรือหลักฐานต่าง ๆ ที่มีอยู่หรือจัดเก็บไว้ตามกระบวนการปฏิบัติงานปกติ	- การรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผลการเรียนในแต่ละรายวิชาจากเอกสารการประเมินผล - การรวบรวมข้อมูลจากบันทึก/หลักฐานการจัดบริการแนะแนว
3. การประชุมปรึกษาหารือของคณะทำงานต่าง ๆ	- การประชุมของคณะกรรมการบริหารวิชาการ - คณะกรรมการดำเนินงานนิเทศ เพื่อพิจารณาตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ
4. การสังเกต	- การสังเกตพฤติกรรมการสอนของครู - การสังเกตพฤติกรรมการเรียนของนักเรียน
5. การสนทนาพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการกับผู้เกี่ยวข้อง	- การสนทนา พูดคุยเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ เช่น . การจัดทำแผนการสอน . การผลิตสื่อการเรียนการสอน . ปัญหาการเรียนการสอน
6. การสอบถามโดยใช้แบบประเมินหรือแบบสอบถาม	- สอบถามความคิดเห็นของครูผู้สอนเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอน - การให้ครูผู้สอนตอบแบบประเมินตนเอง

1. ต้องให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง ตรงประเด็น
2. ต้องเป็นข้อมูลที่มีความสมบูรณ์ ครบถ้วน
3. ต้องเป็นข้อมูลที่ทันสมัย หรือเป็นปัจจุบัน
4. กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการประเมินการใช้หลักสูตรด้วยตนเอง จะต้องพยายามสอดแทรก (Built in) หรือบูรณาการให้อยู่ในกระบวนการปฏิบัติงาน การใช้หลักสูตรของโรงเรียนในลักษณะเป็นการสะสมข้อมูลอยู่ตลอดเวลาของกระบวนการใช้หลักสูตร

(5) การวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลต้องพิจารณาให้สอดคล้องกับลักษณะของข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ ซึ่งทำได้ 2 วิธี คือ

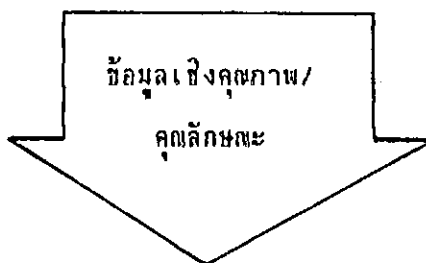

คือ ข้อมูลที่มีการวัดออกมาเป็นตัวเลข สามารถนำไปวิเคราะห์ทางสถิติต่อไปได้

- เช่น
- . ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาต่าง ๆ ที่วัดออกมาเป็นคะแนน
 - . คุณลักษณะด้านจิตพิสัย เช่น ความสนใจ ที่วัดออกมาเป็นคะแนน
 - . ผลการวัดหรือสังเกตที่อยู่ในรูปของความคิดหรือจำนวนครั้ง

ข้อมูลเชิงปริมาณ วิเคราะห์โดยใช้สถิติ

- เช่น
- . การแจกแจงความถี่ หรือนับจำนวน
 - . ค่าร้อยละ
 - . ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean)
 - . ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

คือ ข้อมูลที่ไม่ได้วัดออกมาเป็นตัวเลข ไม่ได้มุ่งหวังที่จะนำไปวิเคราะห์ทางสถิติ จะอยู่ในรูปการบรรยายสถานการณ์ ความรู้ ความคิดเห็น หรือคุณลักษณะของ สิ่งต่าง ๆ

เช่น . พฤติกรรมการเรียนของนักเรียน

. พฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนของครู

. ปัญหา ความต้องการ และข้อเสนอแนะในการใช้หลักสูตรของโรงเรียน

ข้อมูลเชิงคุณลักษณะวิเคราะห์โดยวิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

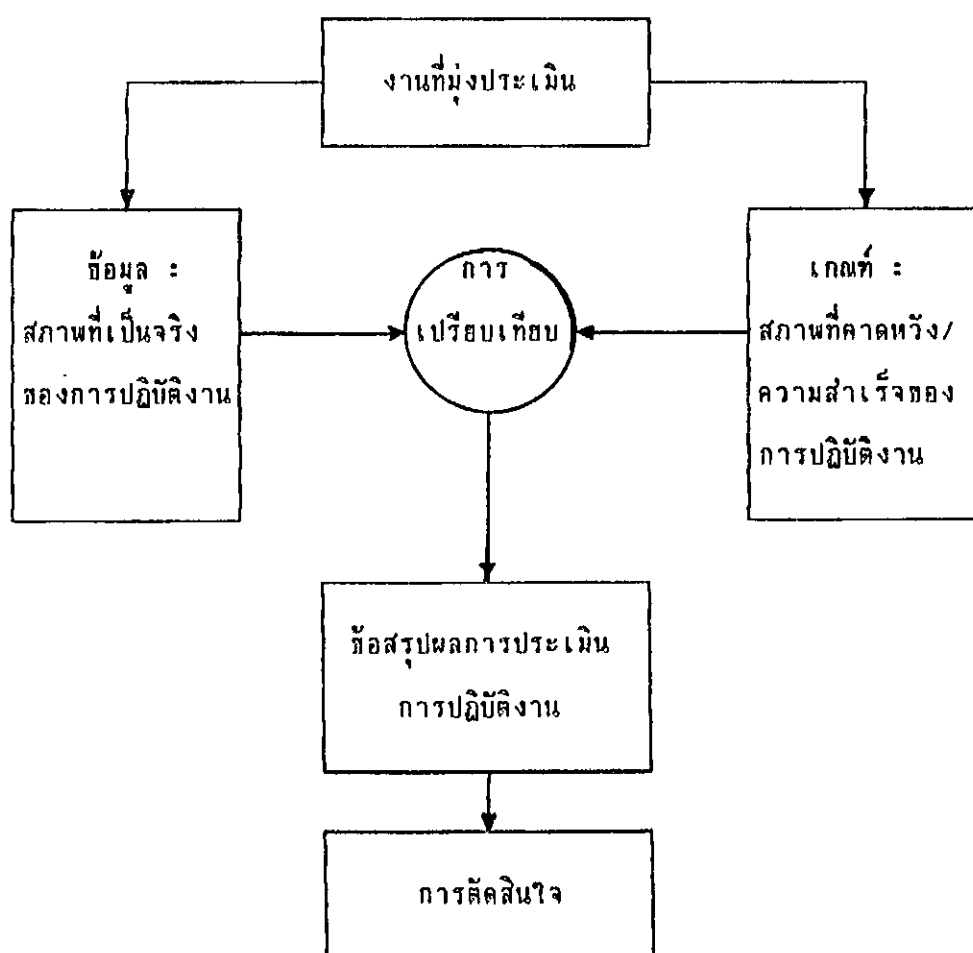
ขั้นตอนการวิเคราะห์

1. กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิเคราะห์ ว่าต้องการอะไร เพื่ออะไร ซึ่งโดยทั่วไป จะกำหนดวัตถุประสงค์ของการวิเคราะห์ดังนี้
 - 1.1 เพื่อสรุปข้อมูล เช่น ประเด็นหลัก/ปัญหา
 - 1.2 เพื่อหาเหตุและผล หรืออธิบายพฤติกรรม
 - 1.3 เพื่อหารูปแบบหรือความสัมพันธ์
2. กำหนดหรือรวบรวมเนื้อหาที่จะวิเคราะห์
3. วิเคราะห์โดยการคัดเลือก จับประเด็นหรือแยกกลุ่มเนื้อหาสาระ แล้วสรุปจัดกลุ่ม หรือสร้างความสัมพันธ์
4. ตรวจสอบความคงที่ของการวิเคราะห์ โดยการวิเคราะห์ซ้ำแล้วเปรียบเทียบผลการวิเคราะห์ทั้งสองครั้ง
5. บันทึกสรุปผลการวิเคราะห์

(๕) การสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล/การประเมิน

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล เมื่อนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ประเมินการใช้หลักสูตรด้วยตนเอง (ในคู่มือเล่มที่ 2) ก็สามารถลงข้อสรุปเกี่ยวกับการประเมินผลการปฏิบัติงานการใช้หลักสูตรได้ และนำไปใช้ในการตัดสินใจเพื่อการปรับปรุงและพัฒนาางานการใช้หลักสูตรของโรงเรียนให้ดียิ่งขึ้น

ความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประกอบของการสรุปผลการประเมินการใช้หลักสูตรด้วยตนเอง แสดงได้ดังภาพประกอบ 14

ภาพประกอบ 14 ส่วนประกอบของการสรุปผลการประเมินการใช้หลักสูตรด้วยตนเอง

3.8 การนำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุงและพัฒนางาน

การนำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุงและพัฒนางาน เป็นขั้นตอนที่สำคัญของระบบการประเมินตนเอง เพราะเป็นขั้นตอนที่นำข้อมูลสารสนเทศที่ได้จากการประเมินการดำเนินงานการใช้หลักสูตรของตนเองไปใช้ในการตัดสินใจเพื่อการบริหารและวางแผนในการปรับปรุงและพัฒนาการใช้หลักสูตรของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ถึงแม้ว่าผู้ปฏิบัติงานได้มีการวางแผน ดำเนินงานตามแผนและประเมินการใช้หลักสูตรมาแล้วก็ตาม แต่ไม่ได้นำผลการประเมินไปใช้เพื่อการปรับปรุงและพัฒนา ระบบการประเมินตนเองหรือการประเมินการใช้หลักสูตรด้วยตนเองก็ไม่มีจุดประโยชน์อะไรเลย กลับทำให้เสียเวลาแรงงานและงบประมาณที่ไม่คุ้มค่าอีกด้วย

แนวทางการนำผลการประเมิน
ไปใช้ปรับปรุงและพัฒนางาน

1. ผู้ปฏิบัติงานสามารถนำผลการประเมินไปใช้ในการตัดสินใจเพื่อการปรับปรุงและพัฒนาการใช้หลักสูตรในส่วนที่ตนเองรับผิดชอบได้โดยทันที
2. ผู้ปฏิบัติงานอาจนำข้อมูลสารสนเทศที่ได้จากการประเมินการใช้หลักสูตรด้วยตนเองเสนอต่อกลุ่มผู้ร่วมงาน หัวหน้าหมวดวิชา คณะกรรมการบริหารงานวิชาการ หรือผู้บริหารโรงเรียน เพื่อขอความสนับสนุนและช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ที่จะร่วมกันปรับปรุงและพัฒนาการใช้หลักสูตรของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
3. โรงเรียนสามารถใช้ผลการประเมินเป็นหลักฐานอ้างอิงเพื่อขอความสนับสนุนและช่วยเหลือด้านปัจจัยต่าง ๆ เช่น วัสดุ อุปกรณ์ งบประมาณ เอกสารหลักสูตร สื่อการเรียนการสอน และการนิเทศของศึกษานิเทศก์ นักวิชาการ หรือวิทยากร จากกรมสามัญศึกษา กรมวิชาการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การปรับปรุงและพัฒนาการใช้หลักสูตรของโรงเรียนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ในการนำผลการประเมินไปใช้เพื่อการปรับปรุงและพัฒนางานการใช้หลักสูตร
 ของโรงเรียน ผู้ปฏิบัติงานหรือโรงเรียนต้องนำข้อมูลสารสนเทศย้อนกลับมาวิเคราะห์งาน
 ที่ยังมีปัญหาหรือทำได้ต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ แล้วหาแนวทางปรับปรุงและพัฒนาให้ดีขึ้น
 และดำเนินการประเมินตนเองอีก ทำเช่นนี้อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง จนการดำเนินงานนั้น
 บรรลุตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ก็ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการใช้หลักสูตรของโรงเรียนมัธยมศึกษา
 โดยส่วนรวม

กิจกรรมที่ 7

ให้ท่านตอบคำถามต่อไปนี้แล้วตรวจสอบกับแนวคำตอบที่ให้ไว้

7.1 บุคลากรของโรงเรียนดังต่อไปนี้ ควรมีบทบาทและหน้าที่ในการประเมินการใช้หลักสูตร อย่างไรบ้าง

ผู้ทำหน้าที่ประเมิน

	ผู้บริหาร โรงเรียน	ผู้ช่วยผู้บริหาร ฝ่ายวิชาการ	หัวหน้า หมวดวิชา	ครูผู้สอน
1				
2				
3				
4				
5				

บทบาทและ
หน้าที่

7.2 แผนการประเมินการใช้หลักสูตรด้วยตนเองมีส่วนประกอบอะไรบ้าง

.....

.....

7.3 เครื่องมือในการประเมินการใช้หลักสูตรมีอะไรบ้าง แต่ละแบบใช้เพื่ออะไร

เครื่องมือประเมิน	วัตถุประสงค์ของการใช้

7.4 การเก็บรวบรวมข้อมูลในการประเมินการใช้หลักสูตรด้วยตนเองควรใช้เทคนิควิธีใดบ้าง

.....

.....

7.5 การเก็บรวบรวมข้อมูลในการประเมินการใช้หลักสูตรด้วยตนเองของโรงเรียนควรยึดหลักการที่สำคัญอย่างไร

.....

.....

.....

7.6 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลจากการประเมินการใช้หลักสูตรด้วยตนเอง ทำได้กี่วิธีอะไรบ้าง

.....

.....

.....

7.7 วิธีการลงสรุปเกี่ยวกับผลการวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการแบบใด

.....

.....

.....

.....

7.8 การนำผลการประเมินการใช้หลักสูตรด้วยตนเองไปใช้ให้เป็นประโยชน์ มีแนวทาง
ดำเนินการอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

แนวคำตอบ กิจกรรมที่ 7

7.1

ผู้ทำหน้าที่ประเมิน

บทบาทและหน้าที่

	ผู้บริหาร โรงเรียน	ผู้ช่วยผู้บริหาร ฝ่ายวิชาการ	หัวหน้า หมวดวิชา	ครูผู้สอน
1	ผู้ริเริ่ม การประเมิน	ผู้ประเมินและ ร่วมดำเนินการ ประเมิน	หัวหน้า หมวดวิชา	ผู้ประเมินและ ร่วมดำเนินการ ประเมิน
2	ผู้สนับสนุน การประเมิน	ผู้ประสานงาน การประเมิน	ผู้ส่งเสริมและ ประสานงาน การประเมิน	ผู้ใช้ผลการ ประเมิน
3	ผู้กำกับดูแล การประเมิน	ผู้ส่งเสริม การประเมิน	ผู้ใช้ผลการ ประเมิน	
4	ผู้ประเมินและ ร่วมดำเนินการ ประเมิน	ผู้ใช้ผลการ ประเมิน		
5	ผู้ใช้ผลการ ประเมิน			

แนวคำตอบ กิจกรรมที่ 7 (ต่อ)

7.2 แผนการประเมินการใช้หลักสูตร มีส่วนประกอบดังนี้

1. วัตถุประสงค์	4. แหล่งข้อมูลและวิธีการรวบรวม
2. สิ่งที่มีประเมิน	5. วิธีวิเคราะห์ข้อมูล/สรุปผล
3. ข้อมูลที่ต้องการ	6. เกณฑ์ประเมิน

7.3

เครื่องมือประเมิน	วัตถุประสงค์ของเครื่องมือ
1) แบบประเมินตนเองในการใช้หลักสูตรสำหรับโรงเรียน	เพื่อให้ผู้บริหารโรงเรียนและ/หรือผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ ได้ตรวจสอบผลการปฏิบัติงานการใช้หลักสูตรของโรงเรียน
2) แบบประเมินตนเองในการใช้หลักสูตรสำหรับหมวดวิชา	เพื่อให้หัวหน้าหมวดวิชาได้ตรวจสอบผลการปฏิบัติงานการใช้หลักสูตรของหมวดวิชา
3) แบบสอบถามความคิดเห็นของครูต่อการดำเนินงานการใช้หลักสูตรของโรงเรียน/หมวดวิชา	เพื่อสอบถามความคิดเห็นของครูผู้สอนเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตร การบิการหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนและการสนับสนุนส่งเสริมการใช้หลักสูตร
4) แบบประเมินตนเองในการจัดการเรียนการสอนของครู	เพื่อให้ครูผู้สอนได้ตรวจสอบ ตัดสินคุณภาพเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนของตนเอง

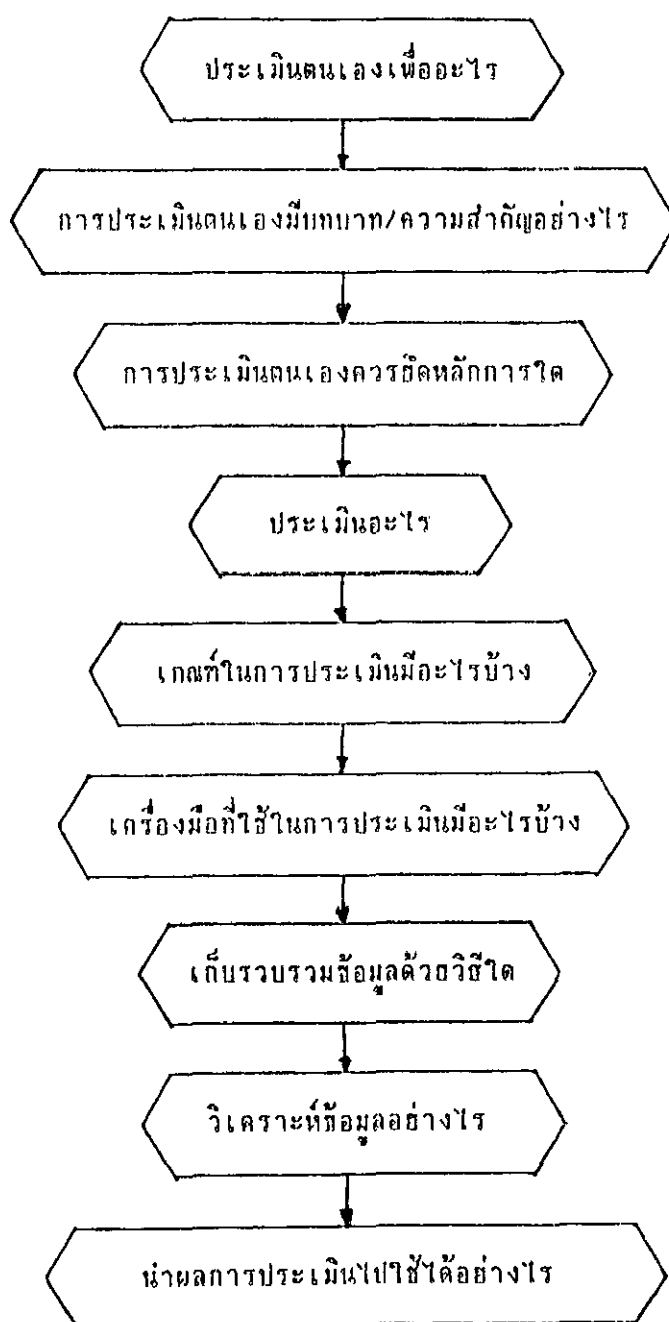
7.4 การเก็บรวบรวมข้อมูลในการประเมินการใช้หลักสูตรด้วยตนเอง ควรใช้เทคนิควิธีต่าง ๆ ดังนี้

แนวคำตอบ กิจกรรมที่ 7 (ต่อ)

- (1) การบันทึกข้อมูลสะสมอย่างต่อเนื่อง
 - (2) การสนทนาพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการ
 - (3) การประชุมปรึกษาหารือระหว่างผู้ร่วมงาน
 - (4) การสังเกต การสอบถาม
 - (5) ข้อมูลสถิติ และหลักฐานที่มีอยู่หรือจัดเก็บไว้แล้ว
- 7.5 การเก็บรวบรวมข้อมูลควรยึดหลักการที่สำคัญดังนี้คือ ต้องให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง ตรง ประเด็น มีความสมบูรณ์ครบถ้วน เป็นข้อมูลที่ทันสมัยหรือเป็นปัจจุบัน กระบวนการเก็บ รวบรวมข้อมูลจะต้องพยายามสอดคล้องแทรกหรือบูรณาการให้อยู่ในกระบวนการปฏิบัติงาน การใช้หลักสูตรของโรงเรียน ในลักษณะที่เป็นการสะสมข้อมูลอยู่ตลอดเวลา
- 7.6 วิธีวิเคราะห์ข้อมูลทำได้ 2 วิธี คือ
- (1) ถ้าเป็นข้อมูลเชิงปริมาณ วิเคราะห์โดยใช้สถิติ
 - (2) ถ้าเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ วิเคราะห์โดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา
- 7.7 วิธีการลงสรุปเกี่ยวกับผลการวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการเปรียบเทียบ โดยการนำข้อมูล จากการประเมินไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ประเมินก็จะสามารถลงสรุปเกี่ยวกับการ ประเมินผลการปฏิบัติงานการใช้หลักสูตรของโรงเรียนได้
- 7.8 แนวทางการนำผลการประเมินการใช้หลักสูตรด้วยตนเองไปใช้ ดำเนินการได้
- 3 แนวทาง คือ
- (1) ผู้ปฏิบัติงานนำผลการประเมินไปใช้เพื่อการปรับปรุงและพัฒนางานการใช้ หลักสูตรในส่วนที่ตนเองรับผิดชอบได้โดยทันที
 - (2) ผู้ปฏิบัติงานนำผลการประเมิน เสนอต่อกลุ่มผู้ร่วมงาน หัวหน้าหมวดวิชา คณะกรรมการบริหารวิชาการ หรือผู้บริหารโรงเรียน เพื่อขอรับการสนับสนุน ช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงาน
 - (3) โรงเรียนใช้ผลการประเมินเป็นหลักฐานอ้างอิงเพื่อขอรับการสนับสนุน และ ช่วยเหลือด้านปัจจัยต่าง ๆ จากกรมสามัญศึกษา กรมวิชาการ หรือหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง

บทสรุปเพื่อการประเมินตนเอง

หลังจากที่ท่านได้ศึกษาเอกสารคู่มือเล่มที่ 1 จบแล้ว ท่านควรมีความรู้ ความเข้าใจ ในเรื่องระบบการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตรสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา และสามารถ ตอบคำถามเกี่ยวกับการประเมินการใช้หลักสูตรด้วยตนเอง ในประเด็นต่อไปนี้ ได้ว่า

คู่มือการใช้ระบบการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตร

สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา

เล่ม 2

เกณฑ์ประเมินการใช้หลักสูตร

คณะกรรมการที่ปรึกษา

รศ.ดร. สมบูรณ์ ชิตพงศ์

รศ.ดร. ศิริชัย กาญจนวาสี

อ.ดร. ชูศักดิ์ ชัมภลจิต

พัฒนาโดย

พิชิต ฤกษ์จรรยา

นิสิตระดับปริญญาเอก

มศว. ประสานมิตร

คำนำ

เอกสารคู่มือการใช้ระบบการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตรสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา มีทั้งหมด 4 เล่ม เล่มนี้เป็นเล่มที่ 2 มีเนื้อหาเกี่ยวกับ เกณฑ์ประเมินการใช้หลักสูตร 4 ด้าน คือ เกณฑ์ด้านการบริหารหลักสูตร เกณฑ์ด้านการบริการหลักสูตร เกณฑ์ด้านการจัดการเรียนการสอน และเกณฑ์ด้านการสนับสนุนส่งเสริมการใช้หลักสูตร เกณฑ์ประเมินนี้เป็นส่วนประกอบของงานการใช้หลักสูตรของโรงเรียนมัธยมศึกษาแต่ละด้านประกอบด้วย เกณฑ์ 3 มิติ คือ มิติเบื้องต้น มิติปฏิบัติการ และมิติผลผลิต

วัตถุประสงค์ของเอกสารเล่มนี้ เพื่อให้ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ส่วผู้บริหารฝ่ายวิชาการ หัวหน้าหมวดวิชา และครูผู้สอนได้ศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเกณฑ์ประเมินการใช้หลักสูตรทั้ง 4 ด้านและสามารถนำไปใช้ในการประเมินการใช้หลักสูตรได้ด้วยตนเอง

พิจิต ฤทธิจักรกุล

การพัฒนาเกณฑ์ประเมินการใช้หลักสูตร

เกณฑ์ประเมินการใช้หลักสูตรสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา ได้พัฒนาขึ้นโดยวิธีการวิจัยที่ได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ศึกษาแนวคิดและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อรวบรวมแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาเกณฑ์และวิธีการพัฒนาเกณฑ์ประเมิน

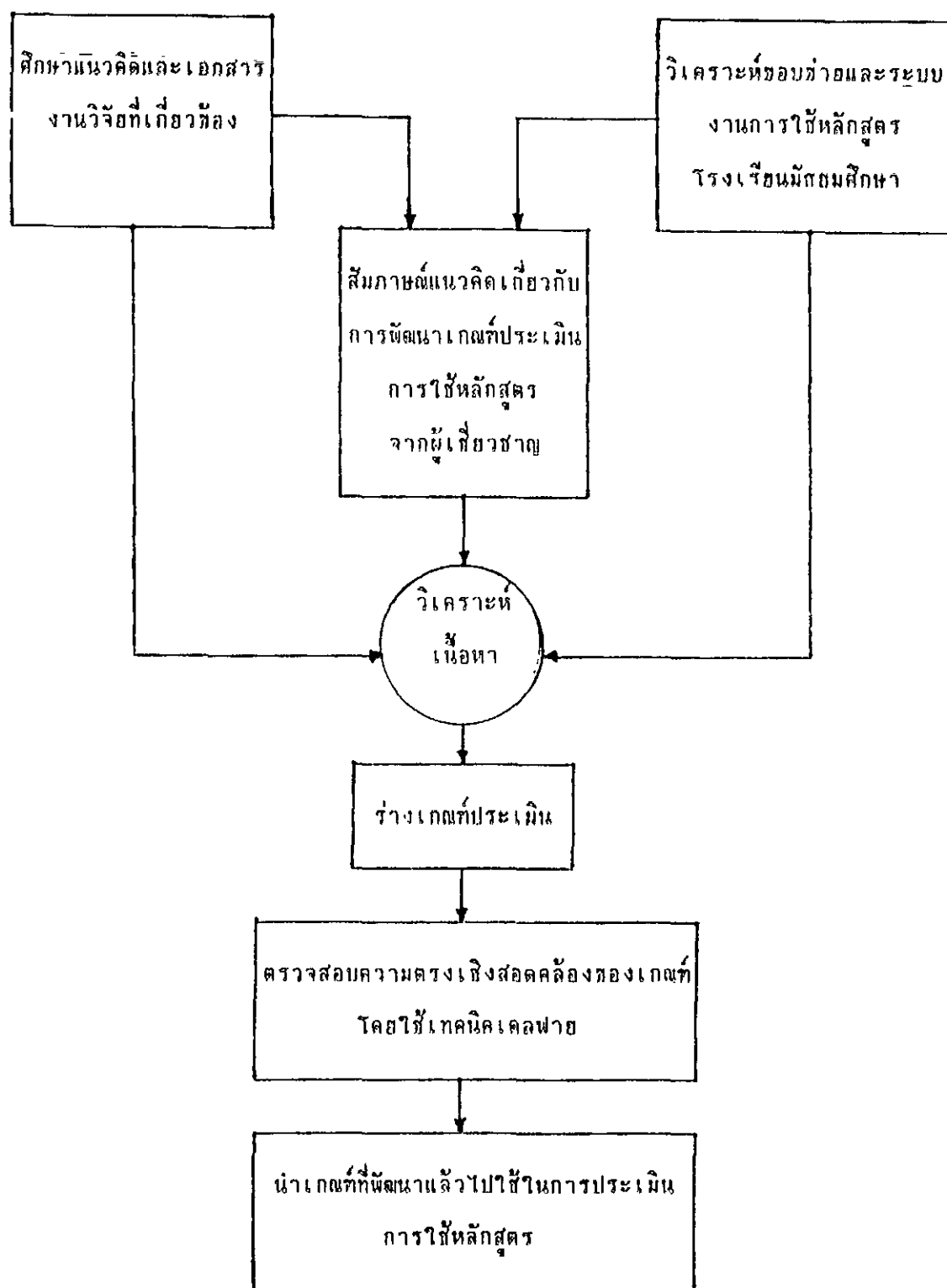
2. วิเคราะห์ขอบข่ายและระบบงานการใช้หลักสูตรของโรงเรียนมัธยมศึกษา เพื่อกำหนดขอบข่ายและรายละเอียดของเกณฑ์ประเมินให้สอดคล้องกับงานที่จะประเมิน มีความครอบคลุมและชัดเจน

3. สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งเป็นผู้มีความรู้และประสบการณ์ในด้านกาพัฒนาและประเมินหลักสูตร จำนวน 4 ท่าน คือ ศาสตราจารย์ ดร.สำเริง บุญเรืองรัตน์ รองศาสตราจารย์-ดร.สมบัติ ชิตพงศ์ ดร.วิมล กัทธพันธ์ และ ดร.อาคม จันทสุนทร เพื่อรวบรวมแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาเกณฑ์ประเมินการใช้หลักสูตรสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา

4. วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากผลการศึกษาในข้อ 1 , 2 และ 3 แล้วเขียนร่างเกณฑ์ประเมินการใช้หลักสูตร

5. ตรวจสอบความตรงเชิงสอดคล้องของเกณฑ์ (Consensual Validity) โดยประยุกต์ใช้เทคนิคเดลฟาย เพื่อช่วยในการรวบรวมความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ในเรื่องเกี่ยวกับเกณฑ์ประเมินการใช้หลักสูตรสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยที่ใช้แบบสอบถามความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 19 คน 2 รอบแล้วนำข้อมูลและข้อเสนอแนะที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงเกณฑ์ประเมินให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น และนำเกณฑ์ไปใช้ในการประเมินการใช้หลักสูตรต่อไป

แนวคิดโดยสรุปของขั้นตอนการดำเนินงานพัฒนาเกณฑ์ประเมินการใช้หลักสูตรสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา แสดงดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 ขั้นตอนการพัฒนาเกณฑ์ประเมินการใช้หลักสูตรสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา

การกำหนดเกณฑ์ประเมิน เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของระบบการประเมินตนเอง โดยได้พิจารณาเกณฑ์ประเมินให้สอดคล้องกับขอบข่ายและระบบงาน การใช้หลักสูตรของ โรงเรียนมัธยมศึกษา ซึ่งประกอบด้วยเกณฑ์ 4 ด้าน คือ

1. เกณฑ์ด้านการบริหารหลักสูตร
2. เกณฑ์ด้านการบริการหลักสูตร
3. เกณฑ์ด้านการจัดการเรียนการสอน
4. เกณฑ์ด้านการสนับสนุนส่งเสริมการใช้หลักสูตร

เกณฑ์ประเมินการใช้หลักสูตร หมายถึง เกณฑ์ประเมินที่เป็นส่วนประกอบของงาน การใช้หลักสูตรโรงเรียนมัธยมศึกษา แต่ละด้านทั้งระบบ ได้แก่ เกณฑ์ประเมินในมิติปัจจัยเบื้องต้น มิติปฏิบัติการ และมิติผลผลิต ดังรายละเอียดของเกณฑ์ประเมินแต่ละด้าน ในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ภาพรวมของเกณฑ์ประเมินการใช้หลักสูตร

เกณฑ์	จำนวนข้อ	
	ข้อใหญ่	ข้อย่อย
1. ด้านการบริหารหลักสูตร	21	44
2. ด้านการบริการหลักสูตร	30	10
3. ด้านการจัดการเรียนการสอน	37	67
4. ด้านการสนับสนุนส่งเสริมการใช้หลักสูตร	20	14
รวม	108	135

สำหรับรายละเอียดของเกณฑ์ประเมินในแต่ละด้านมี ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 เกณฑ์ด้านการบริหารหลักสูตร

1.1 ปัจจัยเบื้องต้น

1.1.1 ผู้บริหารโรงเรียน/ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ/หัวหน้าหมวดวิชา

1. ผู้บริหารโรงเรียน/ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ/หัวหน้าหมวดวิชา มีคุณลักษณะด้านการบริหารหลักสูตรที่ดี อย่างน้อยระดับ 4 จากสเกล 5 โดยพิจารณาจาก

- 1.1 ความรู้ความเข้าใจในหลักการ จุดหมาย โครงสร้าง แนวดำเนินการ และจุดเน้นของหลักสูตร
- 1.2 ความรู้ความสามารถในการบริหารหลักสูตร
- 1.3 ความเข้าใจและสนใจในการะงานการบริหารหลักสูตรที่ตนเองรับผิดชอบ
- 1.4 การมีหลักการบริหารในการทำงาน
- 1.5 ความสามารถในการจัดการ การตัดสินใจและการแก้ปัญหา
- 1.6 ความตั้งใจในการทำงานเพื่อส่วนรวมและสามารถอุทิศเวลารับผิดชอบงานได้เต็มที่

1.1.2 สิ่งสนับสนุนและเอื้ออำนวยความสะดวก

2. มีเครื่องอำนวยความสะดวกในการบริหารหลักสูตรพร้อมตามความจำเป็น เช่น วัสดุ ครุภัณฑ์ อุปกรณ์ต่าง ๆ เป็นต้น
3. มีเอกสารและแหล่งความรู้สำหรับการศึกษาค้นคว้าด้านการบริหารหลักสูตร เช่น เอกสารหลักสูตร คู่มือการบริหารหลักสูตร คู่มือการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา เป็นต้น

1.2 การปฏิบัติ

1.2.1 การเปิดวิชาเลือกเสรี

4. มีการเปิดวิชาเลือกเสรีอย่างกว้างขวางและเหมาะสม โดยพิจารณาจาก

4.1 มีการสำรวจความต้องการ ความถนัด และความสนใจของนักเรียน ก่อนเปิดวิชาเลือกเสรี

4.2 มีการสำรวจ/ประเมินความพร้อมของโรงเรียนในด้านบุคลากร วัสดุอุปกรณ์ และอาคารสถานที่ ก่อนเปิดวิชาเลือกเสรี

4.3 มีการสำรวจแหล่งวิทยาการ สถานประกอบการและสถานประกอบอาชีพอิสระในท้องถิ่นก่อนเปิดวิชาเลือกเสรี

4.4 มีการใช้ข้อมูลสารสนเทศที่ได้จากการสำรวจประกอบการพิจารณา เปิดวิชาเลือกเสรี

1.2.2 การจัดครูสอนและปฏิบัติงานอื่น

5. มีการจัดครูสอนและปฏิบัติงานอื่นอย่างเหมาะสม โดยพิจารณาจาก

5.1 การจัดให้ครูสอนตรงตามวุฒิ ความสามารถ และประสบการณ์ของครู

5.2 การจัดจำนวนคาบสอนต่อสัปดาห์ของครูแต่ละคนให้เหมาะสมกับสภาพ การปฏิบัติงานอื่น

5.3 การจัดให้ครูปฏิบัติงานอื่น ตามความถนัด ความสนใจและความสามารถ ของครู

5.4 มีแนวปฏิบัติและหลักฐานในการจัดครูสอนแทนอย่างชัดเจนและสามารถ ตรวจสอบได้

1.2.3 การจัดตารางสอน

6. มีการจัดทำตารางสอนอย่างเหมาะสม โดยพิจารณาจาก

6.1 การแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำตารางสอนที่ประกอบด้วยตัวแทนจาก ฝ่ายวิชาการและหมวดวิชาต่างๆ

6.2 การจัดเตรียมข้อมูลที่จะใช้ในการจัดทำตารางสอนให้ครบถ้วน เป็นหมวดหมู่ และชัดเจน

6.3 การจัดตารางสอนให้มีความยืดหยุ่นและเหมาะสมกับลักษณะธรรมชาติของรายวิชาหรือกลุ่มวิชา

6.4 การจัดให้มีศูนย์รวมตารางสอนทุกประเภทให้สามารถตรวจสอบและกำกับดูแลการสอนของครู ตลอดจนการให้ห้องต่าง ๆ ได้โดยสะดวกรวดเร็ว

1.2.4 กระบวนการบริหารหลักสูตร

7. จัดระบบการบริหารงานวิชาการและกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของ แต่ละฝ่าย/แต่ละงานให้ชัดเจน

8. มีการจัดระบบ ข้อมูลสารสนเทศสำหรับการบริหารงานวิชาการให้เป็นปัจจุบัน อยู่เสมอ โดยพิจารณาจาก

8.1 มีข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพของท้องถิ่นในด้านทรัพยากร เศรษฐกิจ อาชีพ ความต้องการ แหล่งวิชาการ สถานประกอบการและสถานประกอบวิชาชีพอิสระ

8.2 มีข้อมูลเกี่ยวกับความพร้อมของโรงเรียน ในด้านบุคลากร วัสดุ ครุภัณฑ์ อุปกรณ์และอาคารสถานที่

8.3 มีข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนในด้าน ความถนัดและความสนใจ

9. จัดครูเข้ารับผิดชอบงานในแต่ละฝ่าย แต่ละงานตามความจำเป็นและเหมาะสม

10. มีคณะกรรมการบริหารงานวิชาการที่ประกอบด้วยครูจากฝ่ายและหมวดวิชาต่าง ๆ

11. มีการประชุมคณะกรรมการบริหารงานวิชาการอย่างเป็นทางการอย่างน้อย เดือนละ 1 ครั้ง

12. มีการประชุมครูแต่ละหมวดวิชาอย่างเป็นทางการ อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง

13. มีการบันทึกผลการประชุมของหมวดวิชา และคณะกรรมการบริหารงานวิชาการ นำเสนอผู้บริหารโรงเรียน เพื่อรายงานสภาพปัจจุบัน/ปัญหา และผลการดำเนินงาน

14. มีการจัดทำแผนงานโครงการวิชาการ โดยพิจารณาจาก

14.1 การให้ครูมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนงาน/แผนปฏิบัติการประจำปี/โครงการวิชาการของโรงเรียนหรือหมวดวิชา

14.2 การมีแผนงานวิชาการ/แผนปฏิบัติการประจำปี/โครงการวิชาการ และปฏิทินปฏิบัติงานอย่างชัดเจน

14.3 การชี้แจงให้ครูทุกคนได้รับทราบแผนงานวิชาการ/แผนปฏิบัติการประจำปี/โครงการวิชาการ และปฏิทินปฏิบัติงานอย่างทั่วถึง

15. มีการกำกับดูแลให้การดำเนินงานเป็นไปตามแผนงานและโครงการที่ได้วางไว้ตรงตามเวลาที่กำหนด

16. มีการติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานเพื่อการปรับปรุงการบริหารงาน และการวางแผนงานวิชาการในปีต่อไป

1.2.5 พฤติกรรมในการบริหารงาน

17. ผู้บริหารโรงเรียน/ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ/หัวหน้าหมวดวิชา มีพฤติกรรมในการบริหารงานที่คือน้อยระดับ 4 จากสเกล 5 โดยพิจารณาจาก

17.1 การบริหารงานโดยการยึดนโยบาย แผนงานและเป้าหมายเป็นหลัก

17.2 การสนับสนุนและส่งเสริมให้บุคลากรได้ปฏิบัติงานเต็มกำลังความรู้และความสามารถ

17.3 การยอมรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะและให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการบริหารงาน

17.4 การตัดสินใจและแก้ปัญหาโดยใช้เหตุผลและมีข้อมูลที่ถูกต้อง

17.5 การติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรอย่างต่อเนื่อง

17.6 การพิจารณาความดีความชอบของบุคลากรจากผลการปฏิบัติงาน

1.3 ผลผลิต

1.3.1 ปริมาณและคุณภาพของการบริหารหลักสูตร

18. คุณภาพของการเปิดวิชาเลือกเสรี โดยพิจารณาจาก

18.1 มีความสอดคล้องกับจุดหมาย หลักการ โครงสร้าง และแนว
 ค่าในการของหลักสูตร

18.2 มีงานเลือก/รายวิชาเลือกหลากหลายสอดคล้องกับสภาพและความ
 ต้องการของนักเรียนและท้องถิ่น

18.3 มีงานเลือก/รายวิชาเลือกหลากหลายให้สนองความถนัดและความ
 สนใจของนักเรียน

18.4 มีแหล่งวิชาการและทรัพยากรในท้องถิ่นสนับสนุนการดำเนินงานได้

18.5 นักเรียนอย่างน้อยร้อยละ 80 ได้เลือกเรียนตามความต้องการ
 ความถนัด และความสนใจของตนเอง

19. คุณภาพของการจัดครูสอนและปฏิบัติงานอื่น โดยพิจารณาจาก

19.1 ครูอย่างน้อยร้อยละ 80 ได้ปฏิบัติงานตามความถนัด ความสนใจ
 และความสามารถของตนเอง

19.2 ครูอย่างน้อยร้อยละ 80 มีความพอใจในการะงานที่ได้รับมอบหมาย

19.3 ครูอย่างน้อยร้อยละ 80 ปฏิบัติงานได้ผลดีตามแผนงานและหน้าที่
 ความรับผิดชอบ

20. คุณภาพของแผนงานและโครงการวิชาการ โดยพิจารณาจาก

20.1 วัตถุประสงค์ของแผนงานและโครงการมีความชัดเจนสามารถวัดได้
 ปฏิบัติได้

20.2 เป็นแผนงานและโครงการที่สนองต่อการแก้ปัญหาหรือพัฒนา
 งานวิชาการของโรงเรียน

20.3 สามารถนำแผนงานและโครงการไปดำเนินการได้จริง

21. ผลการดำเนินงานตามแผนงานและโครงการ โดยพิจารณาจาก

21.1 การดำเนินงานตามแผนงานและโครงการที่กำหนดไว้ตรงตามเวลา

21.2 การใช้ทรัพยากรที่จัดสรรให้อย่างคุ้มค่า ตรงตามเป้าหมายและ
วัตถุประสงค์

21.3 มีผลงานบรรลุตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์

ตอนที่ 2 เกณฑ์ด้านการบริการหลักสูตร

2.1 ปัจจัยเบื้องต้น

2.1.1 การทราบปัญหาและความต้องการในการจัดบริการหลักสูตร

1. มีข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการให้บริการ ปัญหาและความต้องการของครูในการใช้
วัสดุอุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน และเอกสารหลักสูตร โดยพิจารณาจาก

1.1 ข้อมูลที่ได้จากการบันทึก สำนวนการให้บริการวัสดุ อุปกรณ์
สื่อการเรียนการสอน และเอกสารหลักสูตร

1.2 ข้อเสนอแนะที่ได้จากการประชุมสัมมนา การสอบถามครูและบุคลากร
ที่เกี่ยวข้อง

1.3 ข้อมูล สารสนเทศที่ได้จากการติดตาม ประเมินผลการให้บริการวัสดุ
อุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอนและเอกสารหลักสูตร

2.1.2 บุคลากร

2. มีบุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ด้านต่าง ๆ เพียงพอตามความจำเป็นขั้นต่ำ คือ

2.1 บรรณารักษ์หรือเจ้าหน้าที่ห้องสมุด สำหรับโรงเรือนขนาดเล็ก
ขนาดกลางและขนาดใหญ่ อย่างน้อย 1 คน 2 - 3 คน และ 4 - 5 คน ตามลำดับ

2.2 บุคลากรที่ทำหน้าที่ให้บริการวัสดุอุปกรณ์ สำหรับโรงเรือนขนาดเล็ก
ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ อย่างน้อย 1 คน 2 คน และ 3 คน ตามลำดับ

2.3 ผู้รับผิดชอบ/ผู้ประสานงานการผลิตและการให้บริการวัสดุ อุปกรณ์และ
สื่อการเรียนการสอนของโรงเรียน และ/หรือของแต่ละหมวดวิชา อย่างน้อย 1 คน

2.1.3 สิ่งสนับสนุนและเครื่องมืออำนวยความสะดวก

3. มีนโยบาย/แผนงาน/โครงการระบุชัดเจนเกี่ยวกับการจัดหา จัดทำและการให้บริการวัสดุ อุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน และเอกสารหลักสูตรต่าง ๆ

4. มีงบประมาณเพียงพอสำหรับการจัดหา จัดทำ อุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอนและเอกสารหลักสูตรต่าง ๆ

5. มีห้องหรือสถานที่เก็บอุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน และเอกสารหลักสูตรต่าง ๆ

6. มีห้องวิชาการหรือห้องสมุดที่เป็นศูนย์รวมเอกสารหลักสูตรและการสอนต่าง ๆ ที่ครูสามารถศึกษาค้นคว้าได้อย่างสะดวก

2.2 การปฏิบัติ

2.2.1 การพัฒนาความรู้ความสามารถของครู

7. มีการพัฒนาครูด้านการผลิตและการใช้อุปกรณ์ และสื่อการเรียนการสอน

2.2.2 การสนับสนุนและเครื่องมืออำนวยความสะดวก

8. กำหนดนโยบายมุ่งเน้นให้แต่ละหมวดวิชามีผลงานการผลิตอุปกรณ์ และสื่อการเรียนการสอนออกมาอย่างต่อเนื่องทุกปี

9. ผู้บริหารโรงเรียน/ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ และ/หรือหัวหน้าหมวดวิชาให้การนิเทศ สนับสนุนและส่งเสริมให้ครูผลิตอุปกรณ์ และสื่อการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง

10. ประสานงานเพื่อขอรับการสนับสนุนช่วยเหลือ ด้านอุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน และเอกสารหลักสูตรต่าง ๆ จากกรมเจ้าสังกัด หน่วยงานอื่นทั้งของรัฐและเอกชน

11. จัดให้ครูได้รับการนิเทศช่วยเหลือเกี่ยวกับการผลิตและการใช้อุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน จากศึกษานิเทศก์และนักวิชาการจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2.2.3 การจัดระบบการให้บริการหลักสูตร

12. มีการจัดระบบงานและกำหนดผู้รับผิดชอบในการให้บริการหลักสูตรที่ชัดเจน

13. กำหนดแนวปฏิบัติในการให้บริการวัสดุ อุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน ที่ชัดเจน และสะดวกต่อการปฏิบัติ
14. มีการสนับสนุน กำกับดูแลให้มีการใช้วัสดุ อุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน อย่างคุ้มค่า
15. มีการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับการให้บริการวัสดุ อุปกรณ์ และสื่อการเรียนการสอน ตลอดจนปัญหาและความต้องการของผู้ใช้บริการอย่างต่อเนื่องทุกปี
16. มีระบบการเก็บ ดูแลรักษาอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอนให้อยู่ในสภาพพร้อมที่จะใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ
17. มีการติดตามและประเมินผลการให้บริการวัสดุ อุปกรณ์ และสื่อการเรียนการสอน เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนางาน

2.2.4 กิจกรรมการให้บริการหลักสูตร

18. จัดบริการเอกสารหลักสูตรต่าง ๆ เช่น หลักสูตร คู่มือหลักสูตร คู่มือครู คู่มือการประเมินผลการเรียน ฯลฯ ให้เพียงพอต่อการปฏิบัติงานของครู
19. จัดทำ จัดหาวัสดุ อุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอนให้เพียงพอต่อการจัดการเรียนการสอน
20. จัดหาวารสาร จุลสาร สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ไว้บริการครูและนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ
21. จัดกิจกรรมส่งเสริมการใช้ห้องสมุดหรือห้องวิชาการ ให้เกิดประโยชน์แก่ครูและนักเรียน

2.3 ผลผลิต

2.3.1 ปริมาณและคุณภาพของการให้บริการหลักสูตร

22. โรงเรียนหรือมหาวิทยาลัยมีเอกสารหลักสูตร เช่น หลักสูตร คู่มือหลักสูตร คู่มือครู คู่มือการประเมินผลการเรียน สำหรับให้ครูได้ใช้ในการจัดการเรียนการสอนอย่างเพียงพอ

23. ครูผู้สอนอย่างน้อยร้อยละ 80 มีความรู้และความสามารถในการผลิต
อุปกรณ์ และสื่อการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี
24. ครูผู้สอนอย่างน้อยร้อยละ 80 มีความพอใจต่อการให้บริการวัสดุ อุปกรณ์
และสื่อการเรียนการสอนของโรงเรียนหรือมหาวิทยาลัย
25. ครูผู้สอนอย่างน้อยร้อยละ 80 ใช้อุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน ในการ
จัดการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ
26. ครูผู้สอนอย่างน้อยร้อยละ 80 มีความพอใจต่อการให้บริการของห้องสมุด
27. นักเรียนอย่างน้อยร้อยละ 80 มีความพอใจต่อการให้บริการของห้องสมุด

2.3.2 ปริมาณและคุณภาพของผลงานการผลิตอุปกรณ์ และสื่อการเรียนการสอน

28. ครูผู้สอนแต่ละคนมีผลงานการผลิตอุปกรณ์หรือสื่อการเรียนการสอน อย่างน้อย
ปีละ 1 รายการ
29. หมวดวิชาแต่ละหมวดมีอุปกรณ์ หรือสื่อการเรียนการสอน เพิ่มขึ้นอย่างน้อย
ปีละ 5 รายการ
30. คุณภาพของอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน โดยพิจารณาจาก
- 30.1 ความสอดคล้องและสนองต่อความต้องการของครู
 - 30.2 ความเหมาะสมกับเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนการสอน
 - 30.3 ความเหมาะสมกับระดับชั้น และความสามารถของนักเรียน
 - 30.4 ความสมบูรณ์อยู่ในสภาพพร้อมที่จะใช้งานได้ดีและเหมาะสมกับ
การเรียนการสอนในปัจจุบัน

ตอนที่ 3 เกณฑ์ด้านการจัดการเรียนการสอน

3.1 ปัจจัยเบื้องต้น

3.1.1 บุคลากร

1. ครูผู้สอนอย่างน้อยร้อยละ 80 มีคุณลักษณะด้านการจัดการเรียนการสอนที่ดี อย่างน้อยระดับ 4 จากสเกล 5 โดยพิจารณาจาก
 - 1.1 ความรู้ความเข้าใจในหลักการ จุดหมาย โครงสร้าง แนวคำเนิการ และจุดเน้นของหลักสูตร
 - 1.2 ความรู้ความสามารถในเนื้อหาวิชาที่สอน การทำแผนการสอน การผลิตและการใช้สื่อการเรียนการสอน การสร้างแบบทดสอบ การประเมินผลการเรียน และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
 - 1.3 ความเอาใจใส่และรับผิดชอบในการะงานสอนของตน
 - 1.4 การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน
2. จำนวนครูผู้สอนมีเพียงพอกับปริมาณงานสอนและขนาดของโรงเรียน
3. นักเรียนอย่างน้อยร้อยละ 80 มีคุณลักษณะด้านการเรียนที่เหมาะสมอย่างน้อย ระดับ 3 จากสเกล 5 โดยพิจารณาจาก
 - 3.1 สภาพความพร้อมที่จะเรียนได้
 - 3.2 ความรู้ความสามารถพื้นฐานพอที่จะเรียนได้

3.1.2 สิ่งสนับสนุนและสื่ออำนวยความสะดวก

4. มีเอกสารและแหล่งความรู้สำหรับศึกษาค้นคว้าด้านการจัดการเรียนการสอน อย่างเพียงพอ
5. มีจำนวนห้องเรียน ห้องปฏิบัติการต่าง ๆ เพียงพอสำหรับการเรียนการสอน
6. ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการต่าง ๆ มีความเหมาะสมและอยู่ในสภาพพร้อมสำหรับการเรียนการสอน

3.2 การปฏิบัติ

3.2.1 การปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่นและนักเรียน

7. มีการเพิ่มเติมหรือปรับเนื้อหาของรายวิชาต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับสภาพและสนองความต้องการของท้องถิ่นและนักเรียน
8. มีการจัดทำรายวิชาเพิ่มเติมในวิชาบังคับเลือกหรือวิชาเลือกเสรีให้เหมาะสมกับสภาพและสนองความต้องการของท้องถิ่นและนักเรียน

3.2.2 การจัดทำแผนการสอน

9. มีการจัดทำแผนการสอนรายคาบครบทุกรายวิชาที่เปิดสอน
10. มีการประเมินผลการใช้แผนการสอน
11. มีการนำผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาแผนการสอน

3.2.3 การพัฒนาความรู้ความสามารถของครู

12. มีการพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในด้านการจัดการเรียนการสอนโดยพิจารณาจาก

- 12.1 การพัฒนาครูด้านการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น
 - 12.2 การพัฒนาครูด้านการจัดทำแผนการสอน การผลิตและการใช้สื่อการเรียนการสอน การสร้างแบบทดสอบและการประเมินผลการเรียน
 - 12.3 การพัฒนาครูด้านเทคนิควิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
 - 12.4 การจัดประชุมสัมมนาครูเกี่ยวกับการพัฒนาการเรียนการสอน
- อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

- 12.5 การจัดครูเข้ารับการฝึกอบรม ประชุมสัมมนา ประชุมปฏิบัติการเกี่ยวกับการเรียนการสอนตามที่หน่วยงานต่าง ๆ จัดขึ้นอย่างน้อยปีละ 10 ครั้ง

3.2.4 พฤติกรรมในการจัดการเรียนการสอนของครู

13. ครูอย่างน้อยร้อยละ 80 มีพฤติกรรมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนดี อย่างน้อยระดับ 4 จากสเกล 5 โดยพิจารณาจาก

13.1 การเตรียมการสอนก่อนสอน

13.2 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการสอนอย่างต่อเนือง

13.3 การเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนได้เหมาะสมกับจุดประสงค์

การเรียนรู้เนื้อหา กิจกรรม และสภาพของท้องถิ่น

13.4 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้สอดคล้อง กับจุดประสงค์

การเรียนรู้เนื้อหา และสภาพของท้องถิ่น

13.5 การใช้เวลาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแต่ละครั้งเต็มเวลา

ตามที่กำหนดไว้

13.6 การประเมินผลการเรียนระหว่างภาคเรียน เพื่อพัฒนาความสามารถ

ของผู้เรียน

13.7 การประเมินผลการเรียนสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ของ

แต่ละรายวิชา

13.8 การนำผลการประเมินผลการเรียนมาใช้ เพื่อการพัฒนานักเรียนให้

บรรลุตามจุดประสงค์การเรียนรู้

14. ครูอย่างน้อยร้อยละ 80 จัดกิจกรรมการเรียนการสอนมุ่งเน้นพฤติกรรม ที่ตัวผู้เรียนอย่างน้อยระดับ 4 จากสเกล 5 โดยพิจารณาจาก

14.1 การส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และเกิดทักษะในกระบวนการต่าง ๆ

เช่น กระบวนการกลุ่ม กระบวนการจัดการ กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เป็นต้น

14.2 การให้ผู้เรียนได้เรียนหรือร่วมกิจกรรมตามความสนใจ ความถนัด

และความสามารถของแต่ละคน

14.3 การส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมค้นพบ คิดสนใจ และประเมิน

ตนเอง

14.4 การมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริงในแต่ละรายวิชา

14.5 การปลูกฝังและสอดแทรกการเสริมสร้างค่านิยม และการพัฒนา จริยธรรมของผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ

3.2.5 การจัดกิจกรรมนักเรียนตามระเบียบ

15. มีการจัดทำแผนงาน/โครงการจัดกิจกรรมนักเรียนตามหลักสูตรที่ชัดเจนตลอดปี
การศึกษา
16. มีการจัดกิจกรรมนักเรียนสอดคล้องตามโครงสร้างของหลักสูตร
17. ครูที่ปรึกษากิจกรรมนักเรียนอย่างน้อยร้อยละ 80 มีพฤติกรรมในการจัด
กิจกรรมดี อย่างน้อยระดับ 4 จากสเกล 5 โดยพิจารณาจาก
 - 17.1 การดำเนินการจัดกิจกรรมให้เป็นไปตามแผนงาน/โครงการที่
กำหนดไว้
 - 17.2 การส่งเสริมให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมตามความสนใจ ความถนัด
และความสามารถของแต่ละคน
 - 17.3 การใช้เวลาในการจัดกิจกรรมแต่ละครั้งเต็มเวลาตามที่กำหนดไว้
 - 17.4 การติดตามและประเมินผลการจัดกิจกรรมนักเรียนเพื่อการปรับปรุง
และพัฒนางาน
18. มีการจัดกิจกรรมแนะแนว/กิจกรรมแก้ปัญหา/กิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้ให้
เป็นไปตามโครงสร้างและแนวดำเนินการของหลักสูตร โดยพิจารณาจาก
 - 18.1 การจัดกิจกรรมแนะแนวอย่างต่อเนื่อง
 - 18.2 การจัดบริการแนะแนวด้านต่าง ๆ ให้แก่นักเรียนอย่างทั่วถึง
 - 18.3 การจัดนิทรรศการงานแนะแนวอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง
 - 18.4 การจัดสอนซ่อมเสริม หรือดำเนินการแก้ไขข้อบกพร่องของนักเรียน
โดยใช้วิธีการต่าง ๆ เช่น การให้ผู้เรียนสอนกันเอง การสอนเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม
การใช้เครื่องช่วยสอนอื่น ๆ เป็นต้น
 - 18.5 การจัดกิจกรรมทางวิชาการส่งเสริมความรู้ความสามารถของ
นักเรียนในลักษณะต่าง ๆ เช่น ศูนย์การเรียน การจัดนิทรรศการ การศึกษาค้นคว้าด้วย
ตนเอง การประกวดผลงานและการแข่งขันความสามารถทางวิชาการ เป็นต้น

19. มีการจัดกิจกรรมอิสระของนักเรียนอย่างกว้างขวางให้สนองความสนใจ ความถนัด และเป็นประโยชน์ต่อนักเรียน

20. มีการประชุมครูที่ปรึกษากิจกรรมนักเรียนอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง

3.2.6 พฤติกรรมในการเรียนของนักเรียน

21. นักเรียนมีพฤติกรรมในการเรียนหรือเข้าร่วมกิจกรรมดี โดยพิจารณาจาก

21.1 นักเรียนแต่ละคนมีเวลาเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของเวลาเรียนทั้งหมด

21.2 นักเรียนแต่ละคนมีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมตามระเบียบไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80 ของเวลาทั้งหมดที่จัดกิจกรรมในแต่ละภาคเรียน

21.3 นักเรียนอย่างน้อยร้อยละ 80 ทำแบบฝึกหัดหรือทำงานที่ได้รับมอบหมายเสร็จตามกำหนดเวลา

21.4 นักเรียนอย่างน้อยร้อยละ 80 มีความขยันหมั่นเพียรและใฝ่เรียนรู้ด้วยตนเอง

3.2.7 การประเมินผลการเรียน

22. มีการชี้แจงให้ครูเข้าใจระเบียบและแนวปฏิบัติในการประเมินผลการเรียน

23. มีการกำหนดแนวปฏิบัติและปฏิบัติปฏิบัติงานวัดผลและประเมินผลการเรียนไว้อย่างชัดเจน

24. จัดเตรียมเอกสารและแบบฟอร์มที่ใช้ในงานวัดผลและประเมินผลการเรียนอย่างครบถ้วนและมีจำนวนเพียงพอ

25. จัดระบบการวัดผลและประเมินผลการเรียนอย่างรัดกุมและให้เกิดความคล่องตัวในการปฏิบัติ

26. ดำเนินการวัดผลและประเมินผลการเรียนอย่างเป็นระบบและถูกต้องตามระเบียบ

27. จัดทำและเก็บหลักฐานเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลการเรียนอย่างเป็นระบบถูกต้องและเป็นปัจจุบัน

28. มีการนำผลการวิเคราะห์ประเมินผลการเรียนมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการสอนของครู
29. มีการรายงานผลการเรียนของนักเรียนให้ผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้องได้ทราบ

3.2.8 การสนับสนุนและเอื้ออำนวยความสะดวก

30. ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ และ/หรือหัวหน้าหมวดวิชาให้การสนับสนุนและเอื้ออำนวยความสะดวกในการดำเนินงานตามแผนงาน/โครงการที่กำหนดไว้
31. จัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่ก่อให้เกิดในการจัดการเรียนการสอนให้พร้อมตามความจำเป็น
32. จัดบริเวณอาคารและสถานที่ให้สะอาดมีความสดชื่น ร่มรื่นและสวยงาม เพื่อสร้างบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนการสอน
33. จัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ เช่น การจัดนิทรรศการทางวิชาการ การประกวดแข่งขันความสามารถทางวิชาการ การจัดกิจกรรมวันสำคัญต่าง ๆ การจัดกิจกรรมยกย่องเกื้อกูลเกียรติผลงานดีเด่น เป็นต้น

3.3 ผลผลิต

3.3.1 ปริมาณและคุณภาพของนักเรียน

34. นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดี โดยพิจารณาจาก
 - 34.1 นักเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 มีผลการเรียนและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตรพัฒนาขึ้นอย่างต่อเนื่อง
 - 34.2 นักเรียนที่เข้าสอบแต่ละรายวิชาไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 มีระดับผลการเรียนดี (ระดับ 3) ขึ้นไป
 - 34.3 นักเรียนที่เข้าสอบแต่ละรายวิชา มีผลการเรียนผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำที่กำหนดไว้ (ระดับผลการเรียน 1)
 - 34.4 นักเรียนที่เรียนกิจกรรมตามระเบียบ ผ่านเกณฑ์การประเมินผลการเรียนกิจกรรมได้ผลการเรียน "ผ"

34.5 นักเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 มีคะแนนเฉลี่ยไม่น้อยกว่า 2.00
ในแต่ละปีการศึกษา

35. นักเรียนที่สำเร็จการศึกษาในแต่ละปีไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 มีคุณลักษณะ
ที่พึงประสงค์ตามหลักสูตรอยู่ในเกณฑ์ขั้นต่ำไม่น้อยกว่าระดับ 3 จากสเกล 5 โดยพิจารณาจาก

35.1 ความรู้ความสามารถ และทักษะในทางภาษา การคำนวณและ
ทางวิทยาศาสตร์

35.2 ความสามารถในการคิด วิเคราะห์ปัญหา เสนอแนวทางและ
วางแผนแก้ปัญหาได้

35.3 ความสามารถในการตัดสินใจและแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง

35.4 การปฏิบัติตนในการรักษาและเสริมสร้างสุขภาพอนามัยของตนเอง
และส่วนรวม

35.5 ความซื่อสัตย์และนิยมนไทย

35.6 ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

35.7 ความรับผิดชอบ

35.8 ความมีระเบียบวินัย

35.9 ความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เสียสละและซื่อสัตย์

35.10 ความประหยัดและรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

35.11 การใส่ใจศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองอยู่เสมอ

35.12 เจตคติที่ดีต่ออาชีพ มีนิสัยรักการทำงาน และสามารถทำงาน
ร่วมกับผู้อื่นได้

3.3.2 คุณภาพของการปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่นและนักเรียน

36. หลักสูตร/รายวิชาที่ปรับปรุงหรือพัฒนาขึ้นมีคุณภาพ โดยพิจารณาจาก

36.1 จุดประสงค์และเนื้อหาสาระชี้้นำให้เห็นถึงปัญหา ความต้องการ
ของนักเรียน ผู้ปกครอง และประชาชนในท้องถิ่น

36.2 จุดประสงค์และเนื้อหาสาระสนองความต้องการของนักเรียน
เฉพาะกลุ่ม

36.3 เนื้อหาสาระมีความสอดคล้องและเป็นไปตามสภาพของท้องถิ่น

36.4 เนื้อหาสาระและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนเพื่ออำนวยความสะดวกการใช้ทรัพยากรและแหล่งวิชาการของท้องถิ่น

36.5 สามารถนำเนื้อหาสาระ/รายวิชาที่จัดทำขึ้น ไปดำเนินการจัดการเรียนการสอนได้จริงอย่างมีประสิทธิภาพ

3.3.3 คุณภาพของแผนการสอน

37. แผนการสอนของแต่ละรายวิชาที่จัดทำขึ้นมีคุณภาพ โดยพิจารณาจาก

37.1 การมีส่วนประกอบของแผนการสอนครบถ้วน คือ ชื่อเรื่อง จำนวนคาบ สาระสำคัญ/ความคิดรวบยอด จุดประสงค์การเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนการสอนและการวัดผลประเมินผล

37.2 จุดประสงค์การเรียนรู้ มีความสอดคล้องกับจุดหมายของหลักสูตร

37.3 จุดประสงค์การเรียนรู้ มีความชัดเจน และสามารถวัดได้ปฏิบัติได้

37.4 มีกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนเป็นผู้ได้ลงมือปฏิบัติจริง โดยครูเป็นเพียงผู้คอยชี้นำส่งเสริมหรือกระตุ้นให้ผู้เรียนดำเนินการ

37.5 การเน้นทักษะกระบวนการ มุ่งให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในการทำงาน เป็นกระบวนการและนำกระบวนการไปใช้จริง

37.6 มีกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีความชัดเจน และมีความหลากหลาย

37.7 การใช้สื่อการเรียนการสอนที่มีความเหมาะสมกับเนื้อหา กิจกรรม และระดับความสามารถของผู้เรียน

37.8 การนำแผนการสอนไปดำเนินการจัดการเรียนการสอนได้จริงอย่างมีประสิทธิภาพ

ตอนที่ 4 เกณฑ์ด้านการสนับสนุนส่งเสริมการใช้หลักสูตร

4.1 ปัจจัยเบื้องต้น

4.1.1 บุคลากร

1. มีบุคลากรรับผิดชอบงานนิเทศ ติดตามและประเมินการใช้หลักสูตรภายในโรงเรียน คือ

1.1 มีหัวหน้างานนิเทศ ติดตามและประเมินการใช้หลักสูตร 1 คน

1.2 มีผู้ประสานงานนิเทศ ติดตามและประเมินการใช้หลักสูตรของ

แต่ละหมวดวิชา 1 คน

1.3 มีคณะกรรมการดำเนินงานนิเทศ ติดตามและประเมินการใช้หลักสูตร ที่ประกอบด้วยบุคลากรจากฝ่าย/หมวดวิชาต่างๆ

2. บุคลากรที่รับผิดชอบงานนิเทศ ติดตามและประเมินการใช้หลักสูตร มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน

3. บุคลากรที่รับผิดชอบงานนิเทศ ติดตามและประเมินการใช้หลักสูตรมีเวลาเพียงพอสำหรับการปฏิบัติงาน

4.1.2 สิ่งสนับสนุนและเอื้ออำนวยความสะดวก

4. มีนโยบาย แผนงาน โครงการระบุชัดเจนเกี่ยวกับ การนิเทศ ติดตามและประเมินการใช้หลักสูตรภายในโรงเรียน

5. มีงบประมาณเพียงพอสำหรับการดำเนินงาน ด้านการนิเทศ ติดตามและประเมินการใช้หลักสูตร

6. มีเครื่องอำนวยความสะดวกพร้อมตามความจำเป็น เช่น สื่อและเครื่องมือที่ใช้ในการนิเทศ แบบสำรวจ แบบประเมินผลการสอนของครู แบบประเมินการใช้หลักสูตร

7. มีระบบการเสริมแรงด้านขวัญ และกำลังใจที่ชัดเจน

4.2 การปฏิบัติ

4.2.1 การพัฒนาความรู้ความสามารถของครู

8. มีการพัฒนาครูด้านการนิเทศ ติดตามและประเมินการใช้หลักสูตร

4.2.2 การสนับสนุนและเฝ้าระวังความสะอาด

9. มีการสนับสนุนส่งเสริมให้คณะกรรมการนิเทศ หมวดวิชาดำเนินงานนิเทศ ติดตาม และประเมินการใช้หลักสูตรด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

10. สนับสนุนให้มีการนำผลงานการนิเทศติดตาม และประเมินการใช้หลักสูตร ไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

11. มีการประชาสัมพันธ์งานการใช้หลักสูตรของโรงเรียนให้บุคลากรที่เกี่ยวข้อง ได้ทราบโดยทั่วถึง

4.2.3 การดำเนินงานนิเทศ ติดตาม และประเมินผล

12. มีการประชุมคณะกรรมการดำเนินงานนิเทศ ติดตามและประเมินการใช้ หลักสูตร อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง

13. จัดให้มีการนิเทศ ติดตาม และประเมินการใช้หลักสูตรเพื่อการปรับปรุง พัฒนางานอย่างต่อเนื่อง

14. จัดกิจกรรมนิเทศการใช้หลักสูตรภายในโรงเรียน ในลักษณะต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

14.1 มีการประชุมอบรมสัมมนา ประชุมปฏิบัติการเกี่ยวกับงานการใช้ หลักสูตร อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง

14.2 มีการเชิญวิทยากรภายนอกมาให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้หลักสูตร แก่ครู อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

14.3 จัดเอกสารเสริมความรู้ที่เกี่ยวกับการใช้หลักสูตรให้แก่ครูอย่าง สม่าเสมอ

14.4 นำคณะครูไปศึกษาดูงานที่เกี่ยวกับการใช้หลักสูตรที่โรงเรียนอื่น อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

15. ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ และ/หรือหัวหน้าหมวดวิชา ให้การนิเทศ - ติดตามผลการใช้หลักสูตรภายในโรงเรียนและหมวดวิชาอย่างสม่ำเสมอ

16. มีการบันทึกเกี่ยวกับสิ่งที่ได้ให้การนิเทศ ติดตามผลไปแล้วตลอดจนปัญหาและความต้องการด้านการนิเทศ ติดตามผล

4.3 ผลผลิต

4.3.1 ปริมาณและคุณภาพของการดำเนินงาน

17. ผลการดำเนินงานนิเทศการใช้หลักสูตรภายในโรงเรียนหรือหมวดวิชาอยู่ในเกณฑ์ดี อย่างน้อยระดับ 4 จากสเกล 5

18. ครูผู้รับการนิเทศอย่างน้อยร้อยละ 60 มีคุณลักษณะในการปฏิบัติงานดี อย่างน้อยระดับ 4 จากสเกล 5 โดยพิจารณาจาก

18.1 ความรู้ความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน

18.2 มีการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอน

18.3 มีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน

18.4 การให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมทางวิชาการของโรงเรียนหรือหมวดวิชา

19. บรรรยากาศในการทำงานร่วมกันของครูภายในโรงเรียนอยู่ในเกณฑ์ดี อย่างน้อยระดับ 4 จากสเกล 5

20. ผลการใช้หลักสูตรของโรงเรียนโดยภาพรวม อยู่ในเกณฑ์ดีอย่างน้อยระดับ 4 จากสเกล 5 โดยพิจารณาจาก

20.1 การบริหารหลักสูตร การบริการหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการสนับสนุนส่งเสริมการใช้หลักสูตร

20.2 ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้บรรลุตามจุดหมายของหลักสูตรและวัตถุประสงค์การเรียนรู้

20.3 นักเรียนได้รับการพัฒนาและมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่หลักสูตรกำหนดไว้

คู่มือการใช้ระบบการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตร
สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา

เล่ม 3

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน

คณะกรรมการที่ปรึกษา

รศ.ดร. สมบูรณ์ ชิตพงศ์

รศ.ดร.ศิริชัย กาญจนวาสี

อ.ดร.ชูศักดิ์ ชัมภลชีต

พัฒนาโดย

นายพิจิต ฤทธิจุฑู

นิสิตการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์

มศว. ประสานมิตร

คำนำ

การคู่มือการใช้ระบบการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตรสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา ปีที่ ๓-๔ เล่ม ๓ มีเนื้อหาเกี่ยวกับเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินการใช้หลักสูตร 4 ฉบับ คือ

1. แบบประเมินตนเองในการใช้หลักสูตรสำหรับโรงเรียน
2. แบบประเมินตนเองในการใช้หลักสูตรสำหรับมหาวิทยาลัย
3. แบบสอบถามความคิดเห็นของครูต่อการดำเนินงานการใช้หลักสูตรของโรงเรียน/มหาวิทยาลัย
4. แบบประเมินตนเองในการจัดการเรียนการสอนของครู

วัตถุประสงค์ของเอกสารเล่มนี้ เพื่อให้ผู้ประเมินซึ่งได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหาร อาจารย์ หัวหน้ามหาวิทยาลัย และครูผู้สอนได้ศึกษาให้มีความรู้ ความเข้าใจ และนำไปใช้ประเมินเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการประเมินตนเองเกี่ยวกับการดำเนินงานการใช้หลักสูตรของโรงเรียนต่อไป

พิชิต ฤทธิงกูญ

ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินการใช้หลักสูตร

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินการใช้หลักสูตรนี้ ได้สร้างขึ้นให้มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับขอบข่ายของงานและเกณฑ์ประเมินการใช้หลักสูตรในแต่ละมิติของงานทุกด้าน โดยมีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ หรือแบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติงานการใช้หลักสูตรของโรงเรียน เพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศในการปรับปรุงและพัฒนางานการใช้หลักสูตรของโรงเรียน ประกอบด้วยเครื่องมือ 4 แบบ มีรายละเอียดดังนี้

1. แบบประเมินตนเองในการใช้หลักสูตรสำหรับโรงเรียน (บ.1) เป็นแบบสำรวจรายการและมาตราส่วนประเมินค่า วัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้บริหารโรงเรียน และ/หรือผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการใช้ประเมินการปฏิบัติงานการใช้หลักสูตรของตนเอง ว่าได้มีการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ หรือไม่ มากน้อยเพียงใด แบบประเมินนี้ประกอบด้วย รายการประเมินในแต่ละมิติของงานการใช้หลักสูตร และผลการประเมิน/ปฏิบัติ ที่ต้องประเมินของงานทั้ง 4 งาน คือ งานการบริหารหลักสูตร (ตอนที่ 1) งานบริการหลักสูตร (ตอนที่ 2) งานจัดการเรียนการสอน (ตอนที่ 3) และงานสนับสนุนส่งเสริมการใช้หลักสูตร (ตอนที่ 4) รวมทั้งปัญหาและความต้องการในการดำเนินงานแต่ละงานว่ามีอะไรบ้าง

2. แบบประเมินตนเองในการใช้หลักสูตรสำหรับหมวดวิชา (บ.2) เป็นแบบสำรวจรายการและมาตราส่วนประเมินค่า วัตถุประสงค์เพื่อให้หัวหน้าหมวดวิชาใช้ประเมินผลการปฏิบัติงานการใช้หลักสูตรของตนเองในระดับหมวดวิชา ว่าได้มีการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ หรือไม่ มากน้อยเพียงใด แบบประเมินนี้มีลักษณะคล้ายคลึงกับแบบประเมินฉบับแรก (บ.1) แต่มุ่งเน้นให้ใช้ประเมินการปฏิบัติงานในระดับหมวดวิชา

3. แบบสอบถามความคิดเห็นของครูต่อการดำเนินงานการใช้หลักสูตรของโรงเรียน/หมวดวิชา (บ.3) เป็นแบบสำรวจรายการและมาตราส่วนประเมินค่า วัตถุประสงค์เพื่อให้ครูผู้สอนเป็นผู้ตอบหรือแสดงความคิดเห็นต่อการดำเนินงานการใช้หลักสูตรของโรงเรียน/หมวดวิชา แบบสอบถามนี้ประกอบด้วย รายการประเมินของงานและผลการประเมิน/ปฏิบัติที่ครูผู้สอนต้องประเมินทั้ง 4 งาน ได้แก่ ความคิดเห็นต่อการบริหารหลักสูตร (ตอนที่ 1) ความคิดเห็นต่อการบริการหลักสูตร (ตอนที่ 2) ความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอน (ตอนที่ 3) และความคิดเห็นต่อการสนับสนุนส่งเสริมการใช้หลักสูตร (ตอนที่ 4) รวมทั้งปัญหา ความต้องการ และข้อเสนอแนะในการดำเนินงานการใช้หลักสูตร (ตอนที่ 5)

4. แบบประเมินตนเองในการจัดการเรียนการสอนของครู (บ.4) เป็นแบบประเมินที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ครูผู้สอนใช้ประเมินตนเองเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่ตนเองรับผิดชอบว่ามีคุณลักษณะหรือผลการปฏิบัติงานหรือไม่ มากน้อยเพียงใด แบบประเมินนี้อยู่ในลักษณะของมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ (Rating Scales) และแบบสำรวจรายการ (Check-Lists) ของการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนของครู ซึ่งประกอบด้วยรายการประเมิน และผลการประเมิน/ปฏิบัติงาน

สาระโดยสรุปของเครื่องมือแต่ละแบบ ดังแสดงในตาราง 1 ส่วนรายละเอียดของเครื่องมือแต่ละแบบ ได้นำเสนอไว้ในลำดับต่อไป

ตาราง 1 สาระโดยสรุปของเครื่องมือที่ใช้ประเมินตนเองในการใช้หลักสูตร

ชนิดของเครื่องมือ	จำนวนข้อ/ รายการประเมิน
1. แบบประเมิน เพื่อให้ผู้บริหารโรงเรียน และ/หรือ ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการใช้ประเมิน การปฏิบัติงานการใช้หลักสูตรของตนเอง	- มาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ - แบบสำรวจรายการ รายการประเมินและผลการประเมิน/ปฏิบัติ ทั้งมิติปัจจัยเบื้องต้น การปฏิบัติ และผลผลิต ของงานการใช้หลักสูตร ทั้ง 4 ด้าน คือ การ บริหารหลักสูตร การ บริการหลักสูตร การจัด การเรียนการสอนและ การสนับสนุนส่งเสริม การใช้หลักสูตร รวมทั้ง ปัญหาความต้องการใน การดำเนินงาน
(บ.1)	221

ตาราง 1 (ต่อ)

ชนิดของเครื่องมือ	วัตถุประสงค์ของการใช้/ผู้ใช้	ลักษณะของเครื่องมือ	ส่วนประกอบ	จำนวนข้อ/รายการประเมิน
2. แบบประเมินตนเองในการใช้หลักสูตรสำหรับหมวดวิชา (บ.2)	เพื่อให้หัวหน้าหมวดวิชาใช้ประเมินการปฏิบัติงานการใช้หลักสูตรภายในหมวดวิชาของตนเอง	- มาตรฐานส่วนประเมินค่า 5 ระดับ - แบบสำรวจรายการ - แบบสอบถามชนิดปลายเปิด	รายการประเมินและผลการประเมิน/ปฏิบัติทั้งมิติปัจจัยเบื้องต้น การปฏิบัติ และผลผลิตของงานการใช้หลักสูตรทั้ง 4 ด้าน รวมทั้งปัญหา ความต้องการ และข้อเสนอแนะในการดำเนินงาน	133
3. แบบสอบถามความคิดเห็นของครูต่อการดำเนินงานการใช้หลักสูตรของโรงเรียน/หมวดวิชา (บ.3)	เพื่อสอบถามความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการดำเนินงานการใช้หลักสูตรของโรงเรียน/หมวดวิชา	- แบบสำรวจรายการ - มาตรฐานส่วนประเมินค่า - แบบสอบถามชนิดปลายเปิด	รายการประเมินและผลการประเมิน/ปฏิบัติของงานการใช้หลักสูตรทั้ง 4 ด้าน รวมทั้งปัญหา ความต้องการ และข้อเสนอแนะในการดำเนินงาน	76

ตาราง 1 (ต่อ)

ชนิดของเครื่องมือ	วัตถุประสงค์ของการใช้/ผู้ใช้	ลักษณะของเครื่องมือ	ส่วนประกอบ	จำนวนข้อ/รายการประเมิน
4. แบบประเมินตนเองในการจัดการเรียนการสอนของครู (บ.4)	เพื่อให้ครูผู้สอนใช้ประเมินการจัดการเรียนการสอนของตนเอง	- มาตรฐานส่วนประเมินค่า - แบบสำรวจรายการ	รายการประเมินงานจัดการเรียนการสอนและผลการประเมิน/ปฏิบัติ	56

แบบประเมินตนเองในการใช้หลักสูตรสำหรับโรงเรียน (บ.1)

ผู้ตอบ คือ ○ ผู้บริหารโรงเรียน ○ ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ

คำชี้แจง

1. แบบประเมินนี้ประกอบด้วยงานการใช้หลักสูตรที่ต้องประเมิน 4 งาน คือ งานบริหารหลักสูตร (ตอนที่ 1) งานบริการหลักสูตร (ตอนที่ 2) งานจัดการเรียนการสอน (ตอนที่ 3) และงานสนับสนุนส่งเสริมการใช้หลักสูตร (ตอนที่ 4) ซึ่งในแต่ละงานจะมีรายการประเมินทั้ง 3 มิติ คือ ปัจจัยเบื้องต้น การปฏิบัติ และผลผลิต รวมทั้งประเด็นปัญหา อุปสรรค และความต้องการของงานแต่ละด้าน
2. แบบประเมินนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้บริหารโรงเรียน และ/หรือผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนฝ่ายวิชาการใช้ประเมินการปฏิบัติงานการใช้หลักสูตรทั้ง 4 งาน เพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศในการปรับปรุงและพัฒนางานการใช้หลักสูตรของโรงเรียน
3. การตอบแบบประเมินนี้ให้ท่านดำเนินการดังนี้
 - 3.1 ให้เขียนเครื่องหมาย / ลงในช่อง ผลการประเมิน/ปฏิบัติ ให้ตรงตามสภาพที่เป็นจริง
 - 3.2 ให้เติมคำตอบลงในช่องว่างตามความคิดเห็นของท่าน
4. การสรุปผลการประเมิน ให้ท่านนำผลการประเมินที่ได้เปรียบเทียบกับเกณฑ์ (จากคู่มือเล่มที่ 2) แล้วสรุปผลลงในแบบสรุปผลการประเมินท้ายแบบประเมินนี้

แบบประเมิน บ.1

แบบประเมินตนเองในการใช้หลักสูตรสำหรับโรงเรียน

ตอนที่ 1 งานบริหารหลักสูตร

ผลการประเมิน/ปฏิบัติ

รายการประเมิน

ต้องปรับปรุง

อีกมาก

(1)

1.1 ปัจจัยเบื้องต้น

1.1.1 ผู้บริหารโรงเรียน หรือ
ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ

1. ท่านมีคุณลักษณะด้านการบริหารหลักสูตร

ดังรายการต่อไปนี้ ในระดับใด

1.1 มีความรู้ความเข้าใจในหลักการ

จุดหมาย โครงสร้าง แนวดำเนินการ

และจุดเน้นของหลักสูตร

1.2 มีความรู้ความสามารถในการบริหาร

หลักสูตร

1.3 มีความเข้าใจและสนใจใน ภาระงาน

การบริหารหลักสูตรที่ตนเองรับผิดชอบ

1.4 มีหลักการบริหารในการทำงาน

1.5 ความสามารถในการจัดการ

การตัดสินใจและการแก้ปัญหา

1.6 มีความตั้งใจในการทำงานเพื่อส่วน

รวมและสามารถอุทิศเวลารับผิดชอบ

งานได้เต็มที่

รายการประเมิน	ผลการประเมิน/ปฏิบัติ	
	มี/ใช้/ปฏิบัติ	ไม่มี
1.1.2 <u>สิ่งสนับสนุนและเอื้ออำนวยความสะดวก</u> 2. มีเครื่องอำนวยความสะดวกในการบริหารหลักสูตรพร้อมตามความจำเป็น เช่น วัสดุ ครุภัณฑ์ อุปกรณ์ต่าง ๆ เป็นต้น 3. มีเอกสารและแหล่งความรู้สำหรับการศึกษาค้นคว้าด้านการบริหารหลักสูตร เช่น เอกสาร หลักสูตร คู่มือการบริหารหลักสูตร คู่มือการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา เป็นต้น		
1.2 <u>การปฏิบัติ</u> 1.2.1 <u>การเปิดวิชาเลือกเสรี</u> 4. มีการเปิดวิชาเลือกเสรีอย่างกว้างขวาง และเหมาะสมโดยพิจารณาจาก 4.1 มีการสำรวจความต้องการ ความถนัด และความสนใจของนักเรียนก่อนเปิดวิชาเลือกเสรี 4.2 มีการสำรวจ/ประเมินความพร้อมของโรงเรียนในด้านบุคลากร วัสดุอุปกรณ์ และอาคารสถานที่ก่อนเปิดวิชาเลือกเสรี 4.3 มีการสำรวจแหล่งวิทยากร สถานที่ประกอบการ และสถานประกอบอาชีพอิสระในท้องถิ่นก่อนเปิดวิชาเลือกเสรี 4.4 มีการใช้ข้อมูลสารสนเทศที่ได้จากการสำรวจประกอบการพิจารณาเปิดวิชาเลือกเสรี		

รายการประเมิน	ผลการประเมิน/ปฏิบัติ	
	มี/ใช่/ปฏิบัติ	ไม่มี
1.2.2 <u>การจัดครูสอนและปฏิบัติงานอื่น</u>		
5. มีการจัดครูสอนและปฏิบัติงานอื่นอย่างเหมาะสม <u>โดยพิจารณาจาก</u>		
5.1 การจัดให้ครูสอนตรงตามวุฒิ ความสามารถ และ ประสบการณ์ของครู		
5.2 การจัดจำนวนคาบสอนต่อสัปดาห์ของครูแต่ละคนให้ เหมาะสมกับสภาพการปฏิบัติงานอื่น		
5.3 การจัดให้ครูปฏิบัติงานอื่น ตามความถนัด ความ สนใจและความสามารถของครู		
5.4 มีแนวปฏิบัติและหลักฐานในการจัดครูสอนแทนอย่าง ชัดเจนและสามารถตรวจสอบได้		
1.2.3 <u>การจัดตารางสอน</u>		
6. มีการจัดทำตารางสอนอย่างเหมาะสม <u>โดยพิจารณาจาก</u>		
6.1 มีคณะกรรมการจัดทำตารางสอนที่ประกอบด้วย ตัวแทนจากฝ่ายวิชาการ และหมวดวิชาต่าง ๆ		
6.2 การจัดเตรียมข้อมูลที่จะใช้ในการจัดทำตารางสอน ให้ครบถ้วน เป็นหมวดหมู่และชัดเจน		
6.3 การจัดตารางสอนให้มีความยืดหยุ่น และเหมาะสม กับลักษณะธรรมชาติของรายวิชาหรือกลุ่มวิชา		
6.4 การจัดให้มีศูนย์รวมตารางสอนทุกประเภทให้ สามารถตรวจสอบและกำกับดูแลการสอนของครู ตลอดจนการใช้ห้องต่าง ๆ ได้โดยสะดวกรวดเร็ว		

รายการประเมิน	ผลการประเมิน/ปฏิบัติ	
	มี/ใช้/ปฏิบัติ	ไม่มี
1.2.4 กระบวนการบริหารหลักสูตร		
7. จัดระบบการบริหารงานวิชาการและกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละฝ่าย/แต่ละงานให้ชัดเจน		
8. มีการจัดระบบ ข้อมูลสารสนเทศสำหรับการบริหารงานวิชาการให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ โดยพิจารณาจาก		
8.1 มีข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพของท้องถิ่นในด้าน ทรัพยากร เศรษฐกิจ อาชีพ ความต้องการ แหล่ง วิชาการ สถานประกอบการ และสถานประกอบ อาชีพอิสระ		
8.2 มีข้อมูลเกี่ยวกับความพร้อมของโรงเรียน ในด้าน บุคลากร วัสดุ ครุภัณฑ์ อุปกรณ์และอาคารสถานที่ ..		
8.3 มีข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนในด้านความถนัดและความ สนใจ		
9. จัดครูเข้ารับผิดชอบงานในแต่ละฝ่าย แต่ละงานตามความ จำเป็นและเหมาะสม		
10. มีคณะกรรมการบริหารงานวิชาการที่ประกอบด้วยครูจาก ฝ่ายและหมวดวิชาต่างๆ		
11. มีการประชุมคณะกรรมการบริหารงานวิชาการอย่างเป็นทางการ อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง		
12. มีการบันทึกผลการประชุมของคณะกรรมการบริหารงาน วิชาการ และนำเสนอผู้บริหารโรงเรียน เพื่อรายงาน สภาพปัจจุบัน/ปัญหา และผลการดำเนินงาน		

รายการประเมิน	ผลการประเมิน/ปฏิบัติ	
	มี/ใช้/ปฏิบัติ	ไม่มี
13. มีการจัดทำแผนงาน/โครงการวิชาการ โดยพิจารณาจาก		
13.1 การให้ครูมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนงาน/แผน ปฏิบัติการประจำปี/โครงการวิชาการของ โรงเรียน		
13.2 มีแผนงานวิชาการ/แผนปฏิบัติการประจำปี/ โครงการวิชาการ และปฏิทินปฏิบัติงานอย่าง ชัดเจน		
13.3 มีการชี้แจงให้ครูทุกคนได้รับทราบแผนงาน วิชาการ/แผนปฏิบัติการประจำปี/โครงการ วิชาการ และปฏิทินปฏิบัติงานอย่างทั่วถึง		
14. มีการกำกับดูแลให้การดำเนินงานเป็นไปตามแผนงานและ โครงการที่ได้วางไว้ ตรงตามเวลาที่กำหนด		
15. มีการติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานเพื่อ ปรับปรุงการบริหารงานและการวางแผนงานวิชาการในปี ต่อไป		

รายการประเมิน	ผลการประเมิน/ปฏิบัติ				
	ดีมาก	ดี	ใช้ได้	ต้องปรับปรุง	ต้องปรับปรุง อีกมาก
	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
1.2.6 พฤติกรรมในการบริหารงาน					
16. ท่านมีพฤติกรรมในการบริหารงาน ดังรายการต่อไปนี้ ในระดับใด					
16.1 การบริหารงานโดยการยึดนโยบาย แผนงานและเป้าหมายเป็นหลัก ...					
16.2 การสนับสนุนและส่งเสริมให้บุคลากร ได้ปฏิบัติงานเต็มกำลังความรู้และ ความสามารถ					
16.3 การยอมรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอ แนะและให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการ บริหารงาน					
16.4 การตัดสินใจและแก้ปัญหาโดยให้ เหตุผลและมีข้อมูลที่ถูกต้อง					
16.5 การติดตามและประเมินผลการปฏิบัติ งานของบุคลากรอย่างต่อเนื่อง ...					
16.6 การพิจารณาความดีความชอบของ บุคลากรจากผลการปฏิบัติงาน					

รายการประเมิน	ผลการประเมิน/ปฏิบัติ	
	มี/ใช้/ปฏิบัติ	ไม่มี
1.3 ผลผลิต		
1.3.1 ปริมาณและคุณภาพของการบริหารหลักสูตร		
17. คุณภาพของการเปิดวิชาเลือกเสรี โดยพิจารณาจาก		
17.1 มีความสอดคล้องกับจุดหมาย หลักการ โครงสร้าง และแนวดำเนินการของหลักสูตร		
17.2 มีงานเลือก/รายวิชาเลือกหลากหลายสอดคล้องกับ สภาพและความต้องการของนักเรียนและท้องถิ่น .		
17.3 มีงานเลือก/รายวิชาเลือกหลากหลายให้นักเรียน ได้เลือกตามความถนัดและความสนใจของ นักเรียน.....		
17.4 มีแหล่งวิชาการและทรัพยากรในท้องถิ่น สนับสนุน การดำเนินงานได้.....		
17.5 นักเรียนอย่างน้อยร้อยละ 80 ได้เลือกเรียนตาม ความต้องการ ความถนัดและความสนใจของ ตนเอง		
18. คุณภาพของการจัดครูสอนและปฏิบัติงานอื่น โดยพิจารณาจาก		
18.1 ครูอย่างน้อยร้อยละ 80 ได้ปฏิบัติงานตามความ ถนัด ความสนใจ และความสามารถของตนเอง .		
18.2 ครูอย่างน้อยร้อยละ 80 มีความพอใจในการะงาน ที่ได้รับมอบหมาย		
18.3 ครูอย่างน้อยร้อยละ 80 ปฏิบัติงานได้ผลดีตาม แผนงานและหน้าที่ความรับผิดชอบ		

รายการประเมิน	ผลการประเมิน/ปฏิบัติ	
	มี/ใช้/ปฏิบัติ	ไม่มี
19. คุณภาพของแผนงานและโครงการวิชาการ <u>โดยพิจารณาจาก</u> 19.1 วัตถุประสงค์ของแผนงานและโครงการ มีความชัดเจนสามารถวัดได้ปฏิบัติได้ 19.2 เป็นแผนงานและโครงการที่สนองต่อการแก้ปัญหาหรือพัฒนางานวิชาการของโรงเรียน 19.3 สามารถนำแผนงานและโครงการไปดำเนินการได้จริง 20. ผลการดำเนินงานตามแผนงานและโครงการ <u>โดยพิจารณาจาก</u> 20.1 มีการดำเนินงานตามแผนงานและโครงการที่กำหนดไว้ตรงตามเวลา 20.2 มีการใช้ทรัพยากรที่จัดสรรให้อย่างคุ้มค่าและตรงตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ 20.3 มีผลงานบรรลุตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ ...		

21. ปัญหาและความต้องการในการบริหารหลักสูตร

21.1 ปัญหาในการบริหารหลักสูตรมีอะไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

21.2 ความต้องการ/สิ่งสำคัญจำเป็นที่จะช่วยให้การดำเนินงานบริหารหลักสูตรประสบผลสำเร็จมีอะไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

21.3 จากผลการดำเนินงานบริหารหลักสูตรที่ผ่านมา ท่านเห็นว่า

(1) มีงานส่วนใดบ้างที่ประสบผลสำเร็จดีเด่นเป็นพิเศษ

.....

.....

.....

(2) มีงานส่วนใดบ้างที่ได้ผลเป็นที่น่าพอใจ

.....

.....

.....

(3) มีงานส่วนใดบ้างที่จำเป็นต้องปรับปรุงแก้ไข

.....

.....

.....

ตอนที่ 2 งานบริการหลักสูตร

รายการประเมิน	ผลการประเมิน/ปฏิบัติ	
	มี/ใช่/ปฏิบัติ	ไม่มี
2.1 <u>ปัจจัยเบื้องต้น</u> 2.1.1 <u>การทราบปัญหาและความต้องการในการจัดบริการจัดหลักสูตร</u> 1. มีข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการให้บริการ ปัญหา และความ ต้องการของครูในการใช้วัสดุ อุปกรณ์ สื่อการเรียน การสอน และเอกสารหลักสูตร <u>โดยพิจารณาจาก</u> 1.1 ข้อมูลที่ได้จากการบันทึก สำนวนการให้บริการวัสดุ อุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน และเอกสารหลักสูตร 1.2 ข้อเสนอแนะที่ได้จากการประชุมสัมมนา การสอบถาม ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง..... 1.3 ข้อมูล สารสนเทศที่ได้จากการติดตามประเมินผล การให้บริการวัสดุ อุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอนและ เอกสารหลักสูตร 2.1.2 <u>บุคลากร</u> 2. มีบุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ด้านต่าง ๆ เพียงพอตามความ จำเป็นขั้นต่ำ คือ 2.1 มีบรรณารักษ์หรือเจ้าหน้าที่ห้องสมุดสำหรับโรงเรียน ขนาดเล็ก อย่างน้อย 1 คน ขนาดกลาง อย่างน้อย 2 - 3 คน ขนาดใหญ่ อย่างน้อย 4 - 5 คน		

รายการประเมิน	ผลการประเมิน/ปฏิบัติ	
	มี/ใช้/ปฏิบัติ	ไม่มี
2.2 มีบุคลากรที่ทำหน้าที่ให้บริการโสตทัศนูปกรณ์สำหรับ โรงเรียน		
ขนาดเล็ก อย่างน้อย 1 คน		
ขนาดกลาง อย่างน้อย 2 คน		
ขนาดใหญ่ อย่างน้อย 3 คน		
2.3 มีผู้รับผิดชอบ/ผู้ประสานงานการผลิต และการให้ บริการวัสดุ อุปกรณ์ และสื่อการเรียนการสอนของ โรงเรียน อย่างน้อย 1 คน		
2.1.3 <u>สิ่งสนับสนุนและเอื้ออำนวยความสะดวก</u>		
3. มีนโยบาย/แผนงาน/โครงการระบุชัดเจน เกี่ยวกับการ จัดหา จัดทำและการให้บริการวัสดุ อุปกรณ์ สื่อการเรียน การสอน และเอกสารหลักสูตรต่าง ๆ		
4. มีงบประมาณเพียงพอสำหรับการจัดหา จัดทำอุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอนและเอกสารหลักสูตรต่าง ๆ		
5. มีห้องหรือสถานที่เก็บอุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน และ เอกสารหลักสูตรต่าง ๆ		
6. มีห้องวิชาการหรือห้องสมุดที่เป็นศูนย์รวมเอกสารหลักสูตร และการสอนต่าง ๆ ที่ครูสามารถศึกษาค้นคว้าได้อย่าง สะดวก		
2.2 <u>การปฏิบัติ</u>		
2.2.1 <u>การพัฒนาความรู้ความสามารถของครู</u>		
7. มีการพัฒนาครูด้านการผลิตและการใช้อุปกรณ์ และสื่อการ เรียนการสอน		

รายการประเมิน	ผลการประเมิน/ปฏิบัติ	
	มี/ใช้/ปฏิบัติ	ไม่มี
2.2.2 การสนับสนุนและเอื้ออำนวยความสะดวก		
8. กำหนดนโยบายมุ่งเน้นให้แต่ละหมวดวิชามีผลงานการผลิต อุปกรณ์ และสื่อการเรียนการสอนออกมาอย่างต่อเนื่อง ทุกปี		
9. ผู้บริหารโรงเรียน และ/หรือผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ ให้การนิเทศ สนับสนุนและส่งเสริมให้ครูผลิตอุปกรณ์ และ สื่อการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง		
10. ประสานงานเพื่อขอรับการสนับสนุนช่วยเหลือด้านอุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน และเอกสารหลักสูตรต่าง ๆ จาก กรมเจ้าสังกัด หน่วยงานอื่นทั้งของรัฐและเอกชน		
11. จัดให้ครูได้รับการนิเทศช่วยเหลือเกี่ยวกับการผลิตและ การใช้อุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอนจากศึกษานิเทศก์ และนักวิชาการจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง		
2.2.3 การจัดระบบการให้บริการหลักสูตร		
12. มีการจัดระบบงานและกำหนดผู้รับผิดชอบในการให้บริการ หลักสูตรที่ชัดเจน		
13. กำหนดแนวปฏิบัติในการให้บริการวัสดุ อุปกรณ์และ สื่อการเรียนการสอนที่ชัดเจนและสะดวกต่อการปฏิบัติ ..		
14. มีการสนับสนุน กำกับดูแลให้มีการใช้วัสดุ อุปกรณ์และ สื่อการเรียนการสอนอย่างคุ้มค่า		
15. มีการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับการให้บริการวัสดุ อุปกรณ์ และ สื่อการเรียนการสอน ตลอดจนปัญหาและความต้องการ ของผู้ใช้บริการอย่างต่อเนื่อง		

รายการประเมิน	ผลการประเมิน/ปฏิบัติ	
	มี/ใช้/ปฏิบัติ	ไม่มี
16. มีระบบการจัดเก็บ ดูแลรักษาอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอนให้อยู่ในสภาพพร้อมที่จะใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ		
17. มีการติดตามและประเมินผลการให้บริการวัสดุ อุปกรณ์ และสื่อการเรียนการสอนเพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนางาน		
2.2.4 กิจกรรมการให้บริการหลักสูตร		
18. จัดบริการเอกสารหลักสูตรต่าง ๆ เช่น หลักสูตร คู่มือหลักสูตร คู่มือครู คู่มือการประเมินผลการเรียน ฯลฯ ให้เพียงพอต่อการปฏิบัติงานของครู		
19. จัดทำ จัดหาวัสดุ อุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอนให้เพียงพอต่อการจัดการเรียนการสอน		
20. จัดหาวารสาร จุลสาร สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ไว้บริการครูและนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ		
21. จัดกิจกรรมส่งเสริมการใช้ห้องสมุด หรือห้องวิชาการให้เกิดประโยชน์แก่ครูและนักเรียน		
2.3 ผลผลิต		
2.3.1 ปริมาณและคุณภาพการให้บริการหลักสูตร		
22. โรงเรียนมีเอกสารหลักสูตร เช่น หลักสูตร คู่มือหลักสูตร คู่มือครู คู่มือการประเมินผลการเรียน สำหรับให้ครูได้ใช้ในการจัดการเรียนการสอน อย่างเพียงพอ		
23. ครูผู้สอนอย่างน้อยร้อยละ 80 มีความรู้และความสามารถในการผลิตอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี		

รายการประเมิน	ผลการประเมิน/ปฏิบัติ	
	มี/ใช้/ปฏิบัติ	ไม่มี
24. ครูผู้สอนอย่างน้อยร้อยละ 80 มีความพอใจต่อการให้บริการวัสดุ อุปกรณ์ และสื่อการเรียนการสอนของโรงเรียน		
25. ครูผู้สอนอย่างน้อยร้อยละ 80 ใช้อุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน ในการจัดการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ ..		
26. ครูอย่างน้อยร้อยละ 80 มีความพอใจต่อการให้บริการของห้องสมุดหรือห้องวิชาการ		
27. นักเรียนอย่างน้อยร้อยละ 80 มีความพอใจต่อการให้บริการของห้องสมุด		
2.3.2 ปริมาณและคุณภาพของอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน		
28. ครูผู้สอนแต่ละคนมีผลงานการผลิตอุปกรณ์หรือสื่อการเรียนการสอน อย่างน้อยปีละ 1 รายการ		
29. หมวดวิชาแต่ละหมวดมีอุปกรณ์หรือสื่อการเรียนการสอน เพิ่มขึ้นอย่างน้อยปีละ 5 รายการ		
30. คุณภาพของอุปกรณ์หรือสื่อการเรียนการสอน		
<u>โดยพิจารณาจาก</u>		
30.1 มีความสอดคล้องและสนองต่อความต้องการของครู		
30.2 มีความเหมาะสมกับเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนการสอน		
30.3 มีความเหมาะสมกับระดับชั้น และความสามารถของนักเรียน		
30.4 มีความสมบูรณ์ อยู่ในสภาพพร้อมที่จะใช้งานได้ดี และเหมาะสมกับการเรียนการสอนในปัจจุบัน ...		

31. ปัญหาและความต้องการในการบริการหลักสูตร

31.1 ปัญหาในการให้บริการหลักสูตรมีอะไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

31.2 ความต้องการ/สิ่งสำคัญจำเป็นที่จะช่วยให้การดำเนินงานบริการหลักสูตรประสบผลสำเร็จมีอะไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

31.3 จากผลการดำเนินงานบริการหลักสูตรที่ผ่านมา ท่านเห็นว่า

(1) มีงานส่วนใดบ้างที่ประสบผลสำเร็จดีเด่นเป็นพิเศษ

.....

.....

.....

(2) มีงานส่วนใดบ้างที่ได้ผลเป็นที่น่าพอใจ

.....

.....

.....

(3) มีงานส่วนใดบ้างที่จำเป็นต้องปรับปรุงแก้ไข

.....

.....

.....

ตอนที่ 3 งานจัดการเรียนการสอน

รายการประเมิน	ผลการประเมิน/ปฏิบัติ				
	ดีมาก	ดี	ใช้ได้	ต้องปรับปรุง	ต้องปรับปรุงอีกมาก
	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
3.1 <u>ปัจจัยเบื้องต้น</u>					
3.1.1 <u>บุคลากร</u>					
1. ครูผู้สอนอย่างน้อยร้อยละ 80 มีคุณลักษณะด้านการจัดการเรียนการสอน ดังรายการต่อไปนี้ ในระดับใด					
1.1 มีความรู้ ความเข้าใจในหลักการ จุดหมาย โครงสร้าง แนวดำเนินการ และจุดเน้นของหลักสูตร					
1.2 มีความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาวิชาที่สอน					
1.3 มีความรู้ ความสามารถในการทำแผนการสอน					
1.4 มีความรู้ ความสามารถในการผลิต และการใช้สื่อการเรียนการสอน ...					
1.5 มีความรู้ ความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน					
1.6 มีความรู้ ความสามารถในการสร้างแบบทดสอบและประเมินผลการเรียน.					

รายการประเมิน	ผลการประเมิน/ปฏิบัติ				
	ดีมาก	ดี	ใช้ได้	ต้องปรับปรุง	ต้องปรับปรุงอีกมาก
	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
1.7 มีความเอาใจใส่และรับผิดชอบใน ภาระงานสอนของตนเอง					
1.8 ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน.....					
2. นักเรียนอย่างน้อยร้อยละ 80 มีคุณลักษณะ ด้านการเรียน ดังรายการต่อไปนี้ ในระดับใด					
2.1 มีสภาพความพร้อมที่จะเรียนได้					
2.2 มีความรู้ความสามารถพื้นฐานพอที่จะ เรียนได้					

รายการประเมิน	ผลการประเมิน/ปฏิบัติ	
	มี/ใช้/ปฏิบัติ	ไม่มี
3. ครูผู้สอนมีจำนวนเพียงพอกับปริมาณงานสอนและขนาดของ ของโรงเรียน		
3.1.2 <u>สิ่งสนับสนุนและเอื้ออำนวยความสะดวก</u>		
4. มีเอกสารและแหล่งความรู้สำหรับศึกษาค้นคว้าด้านการจัด การเรียนการสอนอย่างเพียงพอ		

รายการประเมิน	ผลการประเมิน/ปฏิบัติ	
	มี/ใช้/ปฏิบัติ	ไม่มี
5. มีจำนวนห้องเรียน ห้องปฏิบัติการต่าง ๆ เพียงพอสำหรับการเรียนการสอน		
6. ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการต่าง ๆ มีความเหมาะสมและอยู่ในสภาพพร้อมสำหรับการเรียนการสอน		
3.2 การปฏิบัติ		
3.2.1 การปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่นและนักเรียน		
7. มีการเพิ่มเติมหรือปรับเนื้อหาของรายวิชาต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับสภาพและสนองความต้องการของท้องถิ่นและนักเรียน		
8. มีการจัดทำรายวิชาเพิ่มเติมในวิชาบังคับเลือกหรือวิชาเลือกเสรีให้เหมาะสมกับสภาพและสนองความต้องการของท้องถิ่นและนักเรียน		
3.2.2 การจัดทำแผนการสอน		
9. มีการจัดทำแผนการสอนรายคาบครบทุกรายวิชาที่เปิดสอน		
10. มีการประเมินผลการใช้แผนการสอนอย่างต่อเนื่อง		
11. มีการนำผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาแผนการสอน		

รายการประเมิน	ผลการประเมิน/ปฏิบัติ	
	มี/ใช่/ปฏิบัติ	ไม่มี
3.2.3 <u>การพัฒนาความรู้ความสามารถของครู</u> 12. มีการพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในด้านการจัดการเรียนการสอน โดยพิจารณาจากการพัฒนาครูหรือจัดกิจกรรมในเรื่องต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ 12.1 การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น 12.2 การจัดทำแผนการสอน 12.3 การสร้างแบบทดสอบและการประเมินผล การเรียน 12.4 เทคนิควิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 12.5 การจัดประชุมสัมมนาครูเกี่ยวกับการพัฒนาการเรียนการสอนอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง 12.6 การจัดครูเข้ารับการฝึกอบรมประชุมสัมมนา ประชุมปฏิบัติการเกี่ยวกับการเรียนการสอน ตามที่หน่วยงานต่าง ๆ จัดขึ้นอย่างน้อยปีละ 10 ครั้ง		

รายการประเมิน	ผลการประเมิน/ปฏิบัติ				
	ดีมาก	ดี	ใช้ได้	ต้องปรับปรุง	ต้องปรับปรุงอีกมาก
	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
3.2.4 <u>พฤติกรรมในการจัดการเรียนการสอนของครู</u>					
13. ครูอย่างน้อยร้อยละ 80 มีพฤติกรรมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนดังรายการต่อไปนี้ ในระดับใด					
13.1 การเตรียมการสอนก่อนสอน.....					
13.2 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการสอนอย่างต่อเนื่อง ..					
13.3 การเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนได้เหมาะสมกับจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา กิจกรรม และสภาพของท้องถิ่น					
13.4 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา และสภาพของท้องถิ่น					
13.5 การใช้เวลาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแต่ละครั้งเต็มเวลาตามที่กำหนดไว้					
13.6 การประเมินผลการเรียนระหว่างภาคเรียน เพื่อพัฒนาความสามารถของผู้เรียน					

รายการประเมิน	ผลการประเมิน/ปฏิบัติ				
	ดีมาก	ดี	ใช้ได้	ต้องปรับปรุง	ต้องปรับปรุงอีกมาก
	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
13.7 การประเมินผลการเรียนสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ของแต่ละรายวิชา					
13.8 การนำผลการประเมินผลการเรียนมาใช้เพื่อการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุตามจุดประสงค์การเรียนรู้..					
14. ครูอย่างน้อยร้อยละ 80 จัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนมุ่งเน้นพฤติกรรมที่ตัวผู้เรียนดังรายการต่อไปนี้ ในระดับใด					
14.1 การส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และเกิดทักษะในกระบวนการต่างๆ เช่น กระบวนการกลุ่ม กระบวนการจัดการ กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เป็นต้น					
14.2 การให้ผู้เรียนได้เรียนหรือร่วมกิจกรรมตามความสนใจ ความถนัดและความสามารถของแต่ละคน ..					
14.3 การส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมค้นพบ ตัดสินใจ และประเมินตนเอง					

รายการประเมิน	ผลการประเมิน/ปฏิบัติ				
	ดีมาก	ดี	ใช้ได้	ต้องปรับปรุง	ต้องปรับปรุงอีกมาก
	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
14.4 การมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง ในแต่ละรายวิชา					
14.5 การปลูกฝังและสอดแทรกการเสริม สร้างค่านิยม และการพัฒนาจริย- ธรรมของผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ .					
3.2.5 การจัดกิจกรรมนักเรียนตามระเบียบ					
15. ครูที่ปรึกษากิจกรรมนักเรียนอย่างน้อย ร้อยละ 80 มีพฤติกรรมในการจัดกิจกรรม ดังรายการต่อไปนี้ ในระดับใด					
15.1 การดำเนินการจัดกิจกรรมให้เป็น ไปตามแผนงาน/โครงการที่กำหนด ไว้					
15.2 การส่งเสริมให้นักเรียนได้ทำ กิจกรรมตามความสนใจ ความถนัด และความสามารถของแต่ละคน ..					
15.3 การใช้เวลาในการจัดกิจกรรม แต่ละครั้งเต็มเวลาตามที่กำหนด ไว้					
15.4 การติดตามและประเมินผลการจัด กิจกรรมนักเรียนเพื่อการปรับปรุง และพัฒนางาน					

รายการประเมิน	ผลการประเมิน/ปฏิบัติ	
	มี/ใช้/ปฏิบัติ	ไม่มี
16. มีการจัดทำแผนงาน/โครงการจัดกิจกรรมนักเรียนตามหลักสูตรที่ชัดเจนตลอดปีการศึกษา		
17. มีการจัดกิจกรรมนักเรียนสอดคล้องตามโครงสร้างของหลักสูตร		
18. มีการจัดกิจกรรมแนะแนว/กิจกรรมแก้ปัญหา/กิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้ให้เป็นไปตามโครงสร้างและแนว ดำเนินการของหลักสูตร โดยพิจารณาจาก		
18.1 การจัดกิจกรรมแนะแนวอย่างต่อเนื่อง		
18.2 การจัดบริการแนะแนวด้านต่าง ๆ ให้แก่นักเรียน อย่างทั่วถึง		
18.3 การจัดนิทรรศการงานแนะแนวอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง		
18.4 การจัดสอนซ่อมเสริม หรือดำเนินการแก้ไขข้อ บกพร่องของนักเรียน โดยใช้วิธีการต่าง ๆ เช่น การให้ผู้เรียนสอนกันเอง การสอนเป็นรายบุคคล หรือเป็นกลุ่ม การใช้เครื่องช่วยสอนอื่น ๆ เป็นต้น		
18.5 การจัดกิจกรรมทางวิชาการส่งเสริมความรู้ความ สามารถของนักเรียนในลักษณะต่าง ๆ เช่น ศูนย์การเรียนรู้ การจัดนิทรรศการ การศึกษา ค้นคว้าด้วยตนเอง การประกวดผลงานและ การแข่งขันความสามารถทางวิชาการ เป็นต้น ..		

รายการประเมิน	ผลการประเมิน/ปฏิบัติ	
	มี/ใช้/ปฏิบัติ	ไม่มี
19. มีการจัดกิจกรรมอิสระของนักเรียนอย่างกว้างขวาง ให้สนองความสนใจ ความถนัด และเป็นประโยชน์ต่อนักเรียน		
20. มีการประชุมครูที่ปรึกษากิจกรรมนักเรียนอย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง		
3.2.6 พฤติกรรมในการเรียนของนักเรียน		
21. นักเรียนมีพฤติกรรมในการเรียนหรือเข้าร่วมกิจกรรมดี <u>โดยพิจารณาจาก</u>		
21.1 นักเรียนแต่ละคนมีเวลาเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของเวลาเรียนทั้งหมด		
21.2 นักเรียนแต่ละคนมีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมตามระเบียบไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของเวลาทั้งหมด ที่จัดกิจกรรมแต่ละภาคเรียน		
21.3 นักเรียนอย่างน้อยร้อยละ 80 ทำแบบฝึกหัดหรือ ทำงานที่ได้รับมอบหมายเสร็จตามกำหนดเวลา ..		
21.4 นักเรียนอย่างน้อยร้อยละ 80 มีความขยันหมั่น- เพียรและใฝ่เรียนรู้ด้วยตนเอง		
3.2.7 การประเมินผลการเรียน		
22. มีการชี้แจงให้ครูเข้าใจระเบียบและแนวปฏิบัติในการ ประเมินผลการเรียน		
23. กำหนดแนวปฏิบัติและปฏิทินปฏิบัติงานวัดผลและประเมินผล การเรียนไว้อย่างชัดเจน		

รายการประเมิน	ผลการประเมิน/ปฏิบัติ	
	มี/ใช่/ปฏิบัติ	ไม่มี
24. จัดเตรียมเอกสารและแบบฟอร์มที่ใช้ในงานวัดผลและประเมินผลการเรียนอย่างครบถ้วนและมีจำนวนเพียงพอ.....		
25. จัดระบบการวัดผลและประเมินผลการเรียนอย่างรัดกุมและให้เกิดความคล่องตัวในการปฏิบัติ		
26. ดำเนินการวัดผลและประเมินผลการเรียนอย่างเป็นระบบและถูกต้องตามระเบียบ		
27. จัดทำและเก็บหลักฐานเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลการเรียนอย่างเป็นระบบถูกต้องและเป็นปัจจุบัน		
28. มีการนำผลการวิเคราะห์ประเมินผลการเรียนมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการสอนของครู		
29. มีการรายงานผลการเรียนของนักเรียนให้ผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้องได้ทราบ		
3.2.8 การสนับสนุนและเอื้ออำนวยความสะดวก		
30. ผู้บริหารโรงเรียน และ/หรือผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการให้การสนับสนุนและเอื้ออำนวยความสะดวกในการดำเนินงานตามแผนงาน/โครงการที่กำหนดไว้		
31. จัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่ต้องใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้พร้อมตามความจำเป็น		
32. จัดบริเวณอาคารและสถานที่ให้สะอาดมีความสดชื่น ร่มรื่นและสวยงามเพื่อสร้างบรรยากาศ ให้เอื้อต่อการเรียนการสอน		

รายการประเมิน	ผลการประเมิน/ปฏิบัติ	
	มี/ใช่/ปฏิบัติ	ไม่มี
33. จัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้การสอนอย่างสม่ำเสมอ เช่น การจัดนิทรรศการทางวิชาการ การประกวดแข่งขัน ความสามารถทางวิชาการ การจัดกิจกรรมวันสำคัญ ต่าง ๆ การจัดกิจกรรมยกย่องเชิดชูเกียรติผลงานดีเด่น เป็นต้น		
3.3 ผลผลิต		
3.3.1 ปริมาณและคุณภาพของนักเรียน		
34. นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดี โดยพิจารณาจาก		
34.1 นักเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 มีผลการเรียน และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตรพัฒนาขึ้น อย่างต่อเนื่อง		
34.2 นักเรียนที่เข้าสอบแต่ละรายวิชาไม่น้อยกว่า ร้อยละ 30 มีระดับผลการเรียนดี (ระดับ 3) ขึ้นไป		
34.3 นักเรียนที่เข้าสอบแต่ละรายวิชา มีผลการเรียนผ่าน เกณฑ์ขั้นต่ำที่กำหนดไว้ (ระดับผลการเรียน 1) .		
34.4 นักเรียนที่เรียนตามโครงสร้างของหลักสูตรผ่าน เกณฑ์การประเมินผลการเรียนกิจกรรมได้ผล การเรียน "ผ"		
34.5 นักเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 มีคะแนนเฉลี่ย ไม่น้อยกว่า 2.00 ในแต่ละปีการศึกษา		

รายการประเมิน	ผลการประเมิน/ปฏิบัติ				
	ดีมาก	ดี	ใช้ได้	ต้องปรับปรุง	ต้องปรับปรุงอีกมาก
	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
35. นักเรียนที่สำเร็จการศึกษาในแต่ละปีไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตร ดังรายการต่อไปนี้ในระดับใด					
35.1 ความรู้ความสามารถ และทักษะในทางภาษา					
35.2 ความรู้ ความสามารถ และทักษะในการคำนวณและทางวิทยาศาสตร์					
35.3 ความสามารถในการคิด วิเคราะห์ปัญหา เสนอแนวทางและวางแผนแก้ปัญหาได้					
35.4 ความสามารถในการตัดสินใจและแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง					
35.5 การปฏิบัติตนในการรักษาและเสริมสร้างสุขภาพอนามัยของตนเองและส่วนรวม					
35.6 ความชื่นชมและนิยมไทย					
35.7 ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์					
35.8 ความรับผิดชอบ					

รายการประเมิน	ผลการประเมิน/ปฏิบัติ				
	ดีมาก	ดี	ใช้ได้	ต้องปรับปรุง	ต้องปรับปรุงอีกมาก
	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
35.9 ความมีระเบียบวินัย					
35.10 ความมั่นใจใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เสียสละและซื่อสัตย์					
35.11 ความประหยัดและรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์					
35.12 การใฝ่ใจศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองอยู่เสมอ					
35.13 เจตคติที่ดีต่ออาชีพ มีนิสัยรักการทำงาน และสามารถทำงานกับผู้อื่นได้					

รายการประเมิน	ผลการประเมิน/ปฏิบัติ	
	มี/ใช้/ปฏิบัติ	ไม่มี
3.3.2 <u>คุณภาพของการปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพของ ท้องถิ่นและนักเรียน</u>		
36. หลักสูตร/รายวิชาที่ปรับปรุงหรือพัฒนาขึ้นมีคุณภาพ โดยพิจารณาจาก		
36.1 จุดประสงค์และเนื้อหาสาระชี้ให้เห็นถึงปัญหา ความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครอง และ ประชาชนในท้องถิ่น		
36.2 จุดประสงค์และเนื้อหาสาระสนองความต้องการ ของนักเรียนเฉพาะกลุ่ม		
36.3 เนื้อหาสาระมีความสอดคล้องและเป็นไปตามสภาพ ของท้องถิ่น		
36.4 เนื้อหาสาระและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน เอื้ออำนวยต่อการใช้ทรัพยากรและแหล่งวิชาการ ของท้องถิ่น		
36.5 สามารถนำเนื้อหาสาระ/รายวิชาที่จัดทำขึ้นไป ดำเนินการจัดการเรียนการสอนได้จริงอย่างมี ประสิทธิภาพ		
3.3.3 <u>คุณภาพของแผนการสอน</u>		
37. แผนการสอนของแต่ละรายวิชาที่จัดทำขึ้นมีคุณภาพ โดยพิจารณาจาก		

รายการประเมิน	ผลการประเมิน/ปฏิบัติ	
	มี/ใช่/ปฏิบัติ	ไม่มี
37.1 มีส่วนประกอบของแผนการสอนครบถ้วนคือ ชื่อเรื่อง จำนวนคาบ สำระสำคัญ/ความคิด รวบยอด จุดประสงค์การเรียนรู้ กิจกรรมการ เรียนการสอน สื่อการเรียนการสอนและ การวัดผลประเมินผล		
37.2 จุดประสงค์การเรียนรู้ มีความสอดคล้องกับ จุดหมายของหลักสูตร		
37.3 จุดประสงค์การเรียนรู้ มีความชัดเจนและสามารถ วัดได้ปฏิบัติได้		
37.4 มีกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนเป็นผู้ได้ลงมือปฏิบัติจริง โดยครูเป็นเพียงผู้คอยชี้แนะ ส่งเสริมหรือกระตุ้น ให้ผู้เรียนดำเนินการ		
37.5 มีการเน้นทักษะกระบวนการ มุ่งให้ผู้เรียนเกิด การเรียนรู้ในการทำงานเป็นกระบวนการและ นำกระบวนการไปใช้จริง		
37.6 มีกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีความชัดเจนและ มีความหลากหลาย		
37.7 มีการใช้สื่อการเรียนการสอนที่มีความเหมาะสม กับเนื้อหา กิจกรรม และระดับความสามารถของ ผู้เรียน		
37.8 สามารถนำแผนการสอนไปดำเนินการจัดการเรียน การสอนได้จริงอย่างมีประสิทธิภาพ		

38. ปัญหาและความต้องการในการจัดการเรียนการสอน

38.1 ปัญหาในการจัดการเรียนการสอนมีอะไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

38.2 ความต้องการ/สิ่งสำคัญจำเป็นที่จะช่วยให้การดำเนินงานจัดการเรียนการสอนประสบผลสำเร็จ มีอะไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

38.3 จากผลการดำเนินงานจัดการเรียนการสอนที่ผ่านมา ท่านเห็นว่า

(1) มีงานส่วนใดบ้างที่ประสบผลสำเร็จดีเด่นเป็นพิเศษ

.....

.....

.....

(2) มีงานส่วนใดบ้างที่ได้ผลเป็นที่น่าพอใจ

.....

.....

.....

(3) มีงานส่วนใดบ้างที่จำเป็นต้องปรับปรุงแก้ไข

.....

.....

.....

ตอนที่ 4 งานสนับสนุนส่งเสริมการใช้หลักสูตร

รายการประเมิน	ผลการประเมิน/ปฏิบัติ	
	มี/ใช้/ปฏิบัติ	ไม่มี
4.1 <u>ปัจจัยเบื้องต้น</u> 4.1.1 <u>บุคลากร</u> 1. มีบุคลากรรับผิดชอบงานนิเทศ ติดตามและประเมินการใช้หลักสูตรภายในโรงเรียน คือ 1.1 มีหัวหน้างานนิเทศ ติดตามและประเมินการใช้หลักสูตร 1 คน 1.2 มีผู้ประสานงานนิเทศ ติดตามและประเมินการใช้หลักสูตรของแต่ละหมวดวิชา 1 คน 1.3 มีคณะกรรมการดำเนินงานนิเทศ ติดตามและประเมินการใช้หลักสูตรที่ประกอบด้วยบุคลากรจากฝ่าย/หมวดวิชาต่าง ๆ 2. บุคลากรที่รับผิดชอบงานนิเทศ ติดตามและประเมินการใช้หลักสูตร มีความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงาน 3. บุคลากรที่รับผิดชอบงานนิเทศ ติดตามและประเมินการใช้หลักสูตรมีเวลาเพียงพอสำหรับการปฏิบัติงาน 4.1.2 <u>สิ่งสนับสนุนและเอื้ออำนวยความสะดวก</u> 4. มีนโยบาย แผนงาน โครงการระบุชัดเจนเกี่ยวกับการนิเทศ ติดตามและประเมินการใช้หลักสูตรภายในโรงเรียน 5. มีงบประมาณเพียงพอสำหรับการดำเนินงานนิเทศ ติดตามและประเมินการใช้หลักสูตร		

รายการประเมิน	ผลการประเมิน/ปฏิบัติ	
	มี/ใช้/ปฏิบัติ	ไม่มี
6. มีเครื่องอำนวยความสะดวกพร้อมตามความ จำเป็น เช่น ล้อและเครื่องมือที่ใช้ในการนิเทศ แบบสำรวจ แบบประเมินผลการสอนของครู แบบประเมินการใช้ หลักสูตร		
7. มีระบบการเสริมแรงด้านขวัญ และกำลังใจที่ชัดเจน		
4.2 การปฏิบัติ		
4.2.1 การพัฒนาความรู้ความสามารถของครู		
8. มีการพัฒนาครูด้านการนิเทศ ติดตามและประเมินการใช้ หลักสูตร		
4.2.2 การสนับสนุนและเอื้ออำนวยความสะดวก		
9. มีการสนับสนุนส่งเสริมให้คณะกรรมการนิเทศ หมวดวิชา ดำเนินงานนิเทศ ติดตามและประเมินการใช้หลักสูตรด้วย ตนเองอย่างต่อเนื่อง		
10. มีการสนับสนุนให้มีการนำผลงานการนิเทศ ติดตามและ ประเมินการใช้หลักสูตร ไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนางาน อย่างต่อเนื่อง		
11. มีการประชาสัมพันธ์งานการใช้หลักสูตรของโรงเรียนให้ บุคลากรที่เกี่ยวข้องได้ทราบ โดยทั่วถึง		
4.2.3 การดำเนินงานนิเทศ ติดตามและประเมินผล		
12. มีการประชุมคณะกรรมการดำเนินงานนิเทศ ติดตามและ ประเมินการใช้หลักสูตรอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง ..		
13. จัดให้มีการนิเทศ ติดตาม และประเมินการใช้หลักสูตร เพื่อการปรับปรุงพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง		

รายการประเมิน	ผลการประเมิน/ปฏิบัติ	
	มี/ใช้/ปฏิบัติ	ไม่มี
14. จัดกิจกรรมนิเทศการใช้หลักสูตรภายในโรงเรียน ในลักษณะต่าง ๆ ดังต่อไปนี้		
14.1 มีการประชุมอบรมสัมมนา ประชุมปฏิบัติการเกี่ยวกับ งานการใช้หลักสูตรอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง		
14.2 มีการเชิญวิทยากรภายนอกมาให้ความรู้เกี่ยวกับ การใช้หลักสูตรแก่ครูอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง		
14.3 จัดเอกสารเสริมความรู้ที่เกี่ยวกับการใช้หลักสูตร ให้แก่ครูอย่างสม่ำเสมอ		
14.4 นำคณะครูไปศึกษาดูงานที่เกี่ยวกับการใช้หลักสูตร ที่โรงเรียนอื่นอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง		
15. ผู้บริหารโรงเรียน และ/หรือผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ ให้การนิเทศ ติดตามผลการใช้หลักสูตรภายในโรงเรียน อย่างสม่ำเสมอ		
16. มีการบันทึกเกี่ยวกับสิ่งที่ได้ให้การนิเทศ ติดตามผลไป แล้ว ตลอดจนปัญหาและความต้องการด้านการนิเทศ ติดตามผล		

รายการประเมิน	ผลการประเมิน/ปฏิบัติ				
	ดีมาก (5)	ดี (4)	ใช้ได้ (3)	ต้อง ปรับปรุง (2)	ต้องปรับปรุง อีกมาก (1)
4.3 ผลผลิต					
4.3.1 ปริมาณงานและคุณภาพของการดำเนินงาน					
17. ผลการดำเนินงานนิเทศการใช้หลักสูตร ภายในโรงเรียน					
18. ครูผู้รับการนิเทศอย่างน้อยร้อยละ 60 มีคุณลักษณะในการปฏิบัติงาน ดังรายการ ต่อไปนี้ ในระดับใด					
18.1 มีความรู้ ความสามารถในการจัด กิจกรรมการเรียนการสอน					
18.2 มีการปรับปรุงและพัฒนาการเรียน การสอน					
18.3 มีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน					
18.4 ให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรม ทางวิชาการของโรงเรียน					
19. บรรณาธิการในการทำงานร่วมกันของครู ภายในโรงเรียน					
20. ผลการดำเนินการใช้หลักสูตรของ โรงเรียนโดยภาพรวม ดังรายการต่อไปนี้ ในระดับใด					
20.1 การบริหารหลักสูตร					
20.2 การบริการหลักสูตร					

รายการประเมิน	ผลการประเมิน/ปฏิบัติ				
	ดีมาก	ดี	ใช้ได้	ต้องปรับปรุง	ต้องปรับปรุงอีกมาก
	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
20.3 การจัดการเรียนการสอน					
20.4 การสนับสนุนส่งเสริมการใช้หลักสูตร					
20.5 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ของครูให้บรรลุตามจุดหมายของ หลักสูตรและจุดประสงค์การเรียนรู้					
20.6 การพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะที่ พึงประสงค์ตามที่หลักสูตรกำหนดไว้					

21. ปัญหาและความต้องการในการสนับสนุนส่งเสริมการใช้หลักสูตร

21.1 ปัญหาในการสนับสนุนส่งเสริมการใช้หลักสูตรมีอะไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

21.2 ความต้องการ/สิ่งสำคัญจำเป็นที่จะช่วยให้การดำเนินงานสนับสนุนส่งเสริมการใช้หลักสูตร
ประสบผลสำเร็จ มีอะไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

21.3 จากผลการดำเนินงานสนับสนุนส่งเสริมการใช้หลักสูตรที่ผ่านมา ท่านเห็นว่า

(1) มีงานส่วนใดบ้างที่ประสบผลสำเร็จดีเด่นเป็นพิเศษ

.....

.....

.....

.....

(2) มีงานส่วนใดบ้างที่ได้ผลเป็นที่น่าพอใจ

.....

.....

.....

.....

(3) มีงานส่วนใดบ้างที่จำเป็นต้องปรับปรุงแก้ไข

.....

.....

.....

.....

แบบสรุปผลการประเมินตนเองสำหรับโรงเรียน

1. จำนวนข้อและค่าร้อยละของการผ่านเกณฑ์/ไม่ผ่านเกณฑ์ประเมิน

งานที่ประเมิน	จำนวนข้อ/รายการ			ค่าร้อยละ	
	ประเมิน	ผ่านเกณฑ์	ไม่ผ่านเกณฑ์	ผ่านเกณฑ์	ไม่ผ่านเกณฑ์
1. งานบริหารหลักสูตร	53				
2. งานบริการหลักสูตร	37				
3. งานจัดการเรียนการสอน	98				
4. งานสนับสนุนส่งเสริม การใช้หลักสูตร	33				
รวม	221				

2. งานที่ต้องปรับปรุงและพัฒนา (งาน/รายการที่ไม่ผ่านเกณฑ์ประเมิน)

2.1 งานบริหารหลักสูตร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2.2 งานบริการหลักสูตร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2.3 งานจัดการเรียนการสอน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2.4 งานสนับสนุนส่งเสริมการใช้หลักสูตร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

แบบประเมินตนเองในการใช้หลักสูตรสำหรับหมวดวิชา (บ.2)

ผู้ตอบ คือ หัวหน้าหมวดวิชา.....

คำชี้แจง

1. แบบประเมินนี้แบ่งออกเป็น 5 ตอน คือ

ตอนที่ 1 งานบริหารหลักสูตร

ตอนที่ 2 งานบริการหลักสูตร

ตอนที่ 3 งานจัดการเรียนการสอน

ตอนที่ 4 งานสนับสนุนส่งเสริมการใช้หลักสูตร

ตอนที่ 5 ปัญหา ความต้องการ และข้อเสนอแนะในการดำเนินงานการใช้หลักสูตร

ของโรงเรียน

2. แบบประเมินนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้หัวหน้าหมวดวิชาใช้ประเมินตนเองเกี่ยวกับการปฏิบัติงานการใช้หลักสูตรของหมวดวิชา เพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศในการปรับปรุงและพัฒนางานการใช้หลักสูตรภายในหมวดวิชา

3. การตอบแบบประเมินนี้ให้หัวหน้าหมวดวิชาดำเนินการดังนี้

3.1 ตอนที่ 1 - 4 ให้เขียนเครื่องหมาย / ลงในช่อง ผลการประเมิน/ปฏิบัติ ให้ตรงตามสภาพที่เป็นจริง

3.2 ตอนที่ 5 ให้เติมคำตอบลงในช่องว่างตามความคิดเห็นของท่าน

4. การสรุปผลการประเมิน ให้ท่านนำผลการประเมินที่ได้เปรียบเทียบกับเกณฑ์ประเมิน (จากคู่มือเล่มที่ 2) แล้วสรุปผลลงในแบบสรุปผลการประเมิน ทำแบบประเมินนี้

แบบประเมิน บ.2

แบบประเมินตนเองในการใช้หลักสูตรสำหรับหมวดวิชา

ตอนที่ 1 งานบริหารหลักสูตร

รายการประเมิน	ผลการประเมิน/ปฏิบัติ				
	ดีมาก	ดี	ใช้ได้	ต้องปรับปรุง	ต้องปรับปรุงอีกมาก
	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
ก. <u>ปัจจัยเบื้องต้น</u> 1. ท่านมีคุณลักษณะด้านการบริหารหลักสูตร ดังรายการต่อไปนี้ ในระดับใด 1.1 มีความรู้ ความเข้าใจในหลักการ จุดหมาย โครงสร้าง แนวดำเนินการและจุดเน้นของหลักสูตร 1.2 มีความรู้ความสามารถในการบริหารหลักสูตร 1.3 มีความเข้าใจและสนใจในการะงานการบริหารหลักสูตรที่ตนเองรับผิดชอบ 1.4 มีหลักการบริหารในการทำงาน 1.5 มีความสามารถในการจัดการ การตัดสินใจและการแก้ปัญหา 1.6 มีความตั้งใจในการทำงานเพื่อส่วนร่วมและสามารถใช้เวลารับผิดชอบงานได้เต็มที่					

รายการประเมิน	ผลการประเมิน/ปฏิบัติ	
	มี/ใช้/ปฏิบัติ	ไม่มี
2. มีเครื่องอำนวยความสะดวกในการบริหารหลักสูตรพร้อมตามความจำเป็น เช่น วัสดุ ครุภัณฑ์ อุปกรณ์ต่าง ๆ		
3. มีเอกสารและแหล่งความรู้สำหรับการศึกษาค้นคว้าด้านการบริหารหลักสูตร เช่น เอกสารหลักสูตร คู่มือการบริหารหลักสูตร คู่มือการประเมินผลการเรียน		
ข. การปฏิบัติ		
4. มีการจัดครูสอนและปฏิบัติงานอื่นภายในหมวดวิชาอย่างเหมาะสมโดยพิจารณาจาก		
4.1 การจัดให้ครูสอนตรงตามวุฒิ ความสามารถ และประสบการณ์ของครู		
4.2 การจัดจำนวนคาบสอนต่อสัปดาห์ของครูแต่ละคนให้เหมาะสมกับสภาพการปฏิบัติงานอื่น		
4.3 การจัดให้ครูปฏิบัติงานอื่นตามความถนัด ความสนใจและความสามารถของครู		
4.4 มีแนวปฏิบัติและหลักฐานในการจัดครูสอนแทนอย่างชัดเจนและสามารถตรวจสอบได้		
5. จัดระบบการบริหารงานวิชาการและกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของงานในหมวดวิชาให้ชัดเจน		
6. มีการประชุมครูในหมวดวิชาอย่างเป็นทางการ อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง		

รายการประเมิน	ผลการประเมิน/ปฏิบัติ	
	มี/ใช้/ปฏิบัติ	ไม่มี
7. มีการบันทึกผลการประชุมของหมวดวิชาและนำเสนอคณะกรรมการบริหารงานวิชาการ หรือผู้บริหารโรงเรียนเพื่อรายงานสภาพปัจจุบัน/ปัญหา และผลการดำเนินงานของหมวดวิชา		
8. มีการจัดทำแผนงาน/โครงการวิชาการของหมวดวิชา <u>โดยพิจารณาจาก</u>		
8.1 การให้ครูมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี/ โครงการวิชาการของหมวดวิชา		
8.2 มีแผนปฏิบัติการประจำปี/โครงการวิชาการ/ปฏิทินปฏิบัติงาน ของหมวดวิชาอย่างชัดเจน		
8.3 มีการชี้แจงให้ครูภายในหมวดวิชาได้รับทราบแผนปฏิบัติการ ประจำปี/โครงการวิชาการ/ปฏิทินปฏิบัติงานอย่างทั่วถึง		
9. มีการกำกับดูแลให้การดำเนินงานเป็นไปตามแผนงานและโครงการ ที่กำหนดไว้ตรงตามเวลาที่กำหนด		
10. มีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานเพื่อการปรับปรุง การบริหารงานและการวางแผนงานวิชาการของหมวดวิชาใน ปีต่อไป		

รายการประเมิน	ผลการประเมิน/ปฏิบัติ				
	ดีมาก	ดี	ใช้ได้	ต้องปรับปรุง	ต้องปรับปรุงอีกมาก
	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
11. ท่านมีพฤติกรรมในการบริหารงานหมวดวิชา ดังรายการต่อไปนี้ ในระดับใด					
11.1 การบริหารงานโดยยึดนโยบาย แผนงาน และเป้าหมายเป็นหลัก					
11.2 การสนับสนุนและส่งเสริมให้ครูในหมวด วิชาได้ปฏิบัติงานเต็มกำลังความรู้ความ สามารถ					
11.3 การยอมรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ และให้ครูมีส่วนร่วมในการบริหารงาน					
11.4 การตัดสินใจและแก้ปัญหาโดยใช้เหตุผล และ มีข้อมูลที่ถูกต้อง					
11.5 การติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานของ ครูอย่างต่อเนื่อง					
11.6 การพิจารณาความดีความชอบของครูจากผล การปฏิบัติงาน					

รายการประเมิน	ผลการประเมิน/ปฏิบัติ	
	มี/ใช้/ปฏิบัติ	ไม่มี
ค. ผลผลิต		
12. คุณภาพของการจัดครูสอนและปฏิบัติงานอื่นภายในหมวดวิชา <u>โดยพิจารณาจาก</u>		
12.1 ครูอย่างน้อยร้อยละ 80 ได้ปฏิบัติงานตามความถนัด ความ สนใจและความสามารถของตนเอง		
12.2 ครูอย่างน้อยร้อยละ 80 มีความพอใจในการะงานที่ได้รับ มอบหมาย		
12.3 ครูอย่างน้อยร้อยละ 80 ปฏิบัติงานได้ผลดีตามแผนงาน และหน้าที่ความรับผิดชอบ		
13. คุณภาพของแผนงานและโครงการวิชาการของหมวดวิชา <u>โดยพิจารณาจาก</u>		
13.1 วัตถุประสงค์ของแผนงานและโครงการ มีความชัดเจน สามารถวัดได้ปฏิบัติได้		
13.2 เป็นแผนงานและโครงการที่สนองต่อการแก้ปัญหาหรือ พัฒนางานวิชาการของหมวดวิชาหรือโรงเรียน		
13.3 สามารถนำแผนงานและโครงการไปดำเนินการได้จริง ...		
14. ผลการดำเนินงานตามแผนงานและโครงการวิชาการของหมวดวิชา <u>โดยพิจารณาจาก</u>		
14.1 มีการดำเนินงานตามแผนงานและโครงการที่กำหนดไว้ตรง ตามเวลา		
14.2 มีการใช้ทรัพยากรที่จัดสรรให้อย่างคุ้มค่าและตรงตาม เป้าหมายและวัตถุประสงค์		
14.3 มีผลงานบรรลุตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์		

ตอนที่ 2 งานบริการหลักสูตร

รายการประเมิน	ผลการประเมิน/ปฏิบัติ	
	มี/ใช้/ปฏิบัติ	ไม่มี
ก. ปัจจัยเบื้องต้น		
1. มีแผนงาน/โครงการของหมวดวิชาระบุชัดเจนเกี่ยวกับการจัดทำ จัดทำและการให้บริการวัสดุ อุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน และ เอกสารหลักสูตร		
2. มีงบประมาณเพียงพอสำหรับการจัดทำ จัดทำอุปกรณ์และสื่อการเรียน การสอนของหมวดวิชา		
3. มีผู้รับผิดชอบ/ผู้ประสานงานการผลิตและการให้บริการวัสดุ อุปกรณ์ และสื่อการเรียนการสอนของหมวดวิชาอย่างน้อย 1 คน		
4. มีห้องหรือสถานที่เก็บอุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน และเอกสาร หลักสูตรของหมวดวิชา		
ข. ปฏิบัติ		
5. หัวหน้าหมวดวิชา ให้การนิเทศสนับสนุนและส่งเสริมให้ครูภายใน หมวดวิชาผลิตอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่องทุกปี ..		
6. กำหนดแนวปฏิบัติในการให้บริการวัสดุ อุปกรณ์และสื่อการเรียน การสอนภายในหมวดวิชาให้ชัดเจนและสะดวกต่อการปฏิบัติ		
7. มีการสนับสนุน กำกับดูแลให้มีการใช้วัสดุ อุปกรณ์ และสื่อการเรียน การสอนอย่างคุ้มค่า		
8. มีการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับการให้บริการวัสดุ อุปกรณ์ และสื่อการ เรียนการสอน ตลอดจนปัญหาและความต้องการของครูภายในหมวด วิชาอย่างต่อเนื่อง		

รายการประเมิน	ผลการประเมิน/ปฏิบัติ	
	มี/ใช้/ปฏิบัติ	ไม่มี
9. มีระบบการจัดเก็บ คู่มือรักษาอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอนให้อยู่ในสภาพพร้อมที่จะใช้งานได้		
10. มีการติดตามและประเมินผลการให้บริการวัสดุ อุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอนเพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนางานของหมวดวิชา		
11. จัดทำ จัดหาวัสดุ อุปกรณ์ และสื่อการเรียนการสอนให้เพียงพอต่อการจัดการเรียนการสอน		
12. จัดบริการเอกสารหลักสูตรต่าง ๆ เช่น หลักสูตร คู่มือหลักสูตร คู่มือครู คู่มือการประเมินผลการเรียน ฯลฯ ให้เพียงพอต่อการปฏิบัติงานภายในหมวดวิชา		
ค. ผลผลิต		
13. หมวดวิชามีเอกสารหลักสูตร เช่น หลักสูตร คู่มือหลักสูตร คู่มือครู คู่มือการประเมินผลการเรียนสำหรับให้ครูในหมวดวิชาใช้ในการจัดการเรียนการสอนอย่างเพียงพอ		
14. ครูผู้สอนอย่างน้อยร้อยละ 80 มีความรู้ความสามารถในการผลิตอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน		
15. ครูผู้สอนอย่างน้อยร้อยละ 80 มีความพอใจต่อการให้บริการวัสดุ อุปกรณ์ และสื่อการเรียนการสอนของหมวดวิชา		
16. ครูผู้สอนอย่างน้อยร้อยละ 80 ใช้อุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอนในการจัดการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ		

รายการประเมิน	ผลการประเมิน/ปฏิบัติ	
	มี/ใช่/ปฏิบัติ	ไม่มี
17. ครูผู้สอนแต่ละคนมีผลงานการผลิตอุปกรณ์หรือสื่อการเรียนการสอน อย่างน้อยปีละ 1 รายการ		
18. หมวดวิชาที่มีอุปกรณ์หรือสื่อการเรียนการสอนเพิ่มขึ้นอย่างน้อยปีละ 5 รายการ		
19. อุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอนมีคุณภาพ <u>โดยพิจารณาจาก</u>		
19.1 มีความสอดคล้องและสนองต่อความต้องการของครู		
19.2 มีความเหมาะสมกับเนื้อหาและกิจกรรมการเรียน การสอน		
19.3 มีความเหมาะสมกับระดับชั้น และความสามารถของ นักเรียน		
19.4 มีความสมบูรณ์อยู่ในสภาพพร้อมที่จะใช้งานได้ดี และ เหมาะสมกับการเรียนการสอนในปัจจุบัน		

ตอนที่ 3 งานจัดการเรียนการสอน

รายการประเมิน	ผลการประเมิน/ปฏิบัติ				
	ดีมาก (5)	ดี (4)	ใช้ได้ (3)	ต้อง ปรับปรุง (2)	ต้องปรับปรุง อีกมาก (1)
ก. <u>ปัจจัยเบื้องต้น</u> 1. ครูผู้สอนในหมวดวิชาอย่างน้อยร้อยละ 80 มีคุณลักษณะด้านการจัดการเรียนการสอน ดังรายการต่อไปนี้ ในระดับใด 1.1 ความรู้ ความเข้าใจในหลักการ จุดหมาย โครงสร้าง แนวดำเนินการและจุดเน้นของ หลักสูตร 1.2 ความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาของรายวิชา ที่สอน 1.3 ความรู้ ความสามารถในการจัดทำแผนการสอน 1.4 ความรู้ ความสามารถในการสร้างแบบทดสอบ และการประเมินผลการเรียน 1.5 ความรู้ ความสามารถในการผลิตและใช้สื่อ การเรียนการสอน 1.6 ความรู้ ความเข้าใจในการจัดกิจกรรม การเรียนการสอน 1.7 ความเอาใจใส่และรับผิดชอบในการะงานสอน ของตนเอง 1.8 การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน					

รายการประเมิน	ผลการประเมิน/ปฏิบัติ	
	มี/ใช่/ปฏิบัติ	ไม่มี
2. ครูผู้สอนมีจำนวนเพียงพอกับปริมาณงานสอนของหมวดวิชา		
3. มีจำนวนห้องเรียน ห้องปฏิบัติการต่าง ๆ เพียงพอสำหรับการเรียนการสอน		
4. ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการต่าง ๆ มีความเหมาะสมและอยู่ในสภาพพร้อมสำหรับการเรียนการสอน		
ข. การปฏิบัติ		
5. มีการเพิ่มเติมหรือปรับเนื้อหาของรายวิชาต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับสภาพและสนองความต้องการของท้องถิ่นและนักเรียน		
6. มีการจัดทำรายวิชาเพิ่มเติมในวิชาบังคับเลือก หรือวิชาเลือกเสรีให้เหมาะสมกับสภาพและสนองความต้องการของท้องถิ่น		
7. มีการจัดทำแผนการสอนรายคาบครบทุกรายวิชาที่เปิดสอน		
8. มีการประเมินผลการใช้แผนการสอนภายในหมวดวิชา		
9. มีการนำผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาแผนการสอนภายในหมวดวิชา		
10. ดำเนินการวัดผลและประเมินผลการเรียนอย่างเป็นระบบและถูกต้องตามระเบียบ		
11. มีการนำผลการวิเคราะห์ประเมินผลการเรียนมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการสอนของครู		
12. มีการรายงานผลการเรียนของนักเรียนให้ผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้องได้ทราบ		

รายการประเมิน	ผลการประเมิน/ปฏิบัติ	
	มี/ใช้/ปฏิบัติ	ไม่มี
13. หัวหน้าหมวดวิชาให้การสนับสนุนและเอื้ออำนวยความสะดวกให้มีการดำเนินการตามแผนงาน/โครงการที่กำหนดไว้		
14. จัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่ต้องใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้พร้อมตามความจำเป็น		
15. จัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ เช่น การจัดนิทรรศการทางวิชาการ การประกวดแข่งขันความสามารถทางวิชาการ การจัดกิจกรรมวันสำคัญต่าง ๆ เป็นต้น		
ค. ผลผลิต		
16. นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดี โดยพิจารณาจาก		
16.1 นักเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 มีผลการเรียนและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตรพัฒนาขึ้นอย่างต่อเนื่อง.. ..		
16.2 นักเรียนที่เข้าสอบแต่ละรายวิชาไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 มีระดับผลการเรียนดี (ระดับ 3) ขึ้นไป		
16.3 นักเรียนที่เข้าสอบแต่ละรายวิชา มีผลการเรียนผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำที่กำหนดไว้ (ระดับผลการเรียน 1)		

รายการประเมิน	ผลการประเมิน/ปฏิบัติ				
	ดีมาก	ดี	ใช้ได้	ต้องปรับปรุง	ต้องปรับปรุงอีกมาก
	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
17. นักเรียนที่สำเร็จการศึกษาอย่างน้อยร้อยละ 80 มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตร ดังรายการต่อไปนี้ในระดับใด					
17.1 ความรู้ความสามารถ และทักษะในทางภาษา ..					
17.2 ความรู้ความสามารถ และทักษะในการคำนวณ และทางวิทยาศาสตร์					
17.3 ความสามารถในการคิด วิเคราะห์ปัญหา เสนอแนวทางและวางแผนแก้ปัญหาได้					
17.4 ความสามารถในการตัดสินใจและแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง					
17.5 การปฏิบัติตนในการรักษาและเสริมสร้างสุขภาพอนามัยของตนเองและส่วนรวม					
17.6 ความชื่นชมและนิยมไทย					
17.7 ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์					
17.8 ความรับผิดชอบ					
17.9 ความมีระเบียบวินัย					
17.10 ความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละและซื่อสัตย์					
17.11 ความประหยัดและรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์					
17.12 การใฝ่ใจศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองอยู่เสมอ ...					
17.13 เจตคติที่ดีต่ออาชีพ มีนิสัยรักการทำงาน และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้					

รายการประเมิน	ผลการประเมิน/ปฏิบัติ	
	มี/ใช้/ปฏิบัติ	ไม่มี
18. ราชวิชาที่ปรับปรุงหรือพัฒนาขึ้น มีคุณภาพ โดยพิจารณาจาก		
18.1 จุดประสงค์และเนื้อหาสาระชี้ให้เห็นถึงปัญหาความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครองและประชาชนในท้องถิ่น		
18.2 จุดประสงค์และเนื้อหาสาระสนองความต้องการของนักเรียนเฉพาะกลุ่ม		
18.3 เนื้อหาสาระมีความสอดคล้องและเป็นไปตามสภาพของท้องถิ่น		
18.4 เนื้อหาสาระและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเอื้ออำนวยต่อการใช้ทรัพยากรและแหล่งวิชาการในท้องถิ่น ...		
18.5 สามารถนำเนื้อหาสาระ/ราชวิชาที่จัดทำขึ้น ไปดำเนินการจัดการเรียนการสอนได้จริงอย่างมีประสิทธิภาพ		
19. แผนการสอนของแต่ละราชวิชาที่จัดทำขึ้นมีคุณภาพ		
<u>โดยพิจารณาจาก</u>		
19.1 มีส่วนประกอบของแผนการสอนครบถ้วน คือ ชื่อเรื่อง จำนวนคาบ สาระสำคัญ/ความคิดรวบยอด จุดประสงค์การเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอนและการวัดผลประเมินผล		
19.2 จุดประสงค์การเรียนรู้ มีความสอดคล้องกับจุดหมายของหลักสูตร		
19.3 จุดประสงค์การเรียนรู้ มีความชัดเจนและสามารถวัดได้ปฏิบัติได้		

รายการประเมิน	ผลการประเมิน/ปฏิบัติ	
	มี/ใช้/ปฏิบัติ	ไม่มี
19.4 มีกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนเป็นผู้ได้ลงมือปฏิบัติจริง โดยครู เป็นเพียงผู้คอยชี้แนะ ส่งเสริมหรือกระตุ้นให้ผู้เรียน ดำเนินการ		
19.5 มีการเน้นทักษะกระบวนการ มุ่งให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ในการทำงานเป็นกระบวนการและนำกระบวนการไปใช้ จริง		
19.6 มีกิจกรรมการเรียงการสอนที่มีความชัดเจนและมีความ หลากหลาย		
19.7 การใช้สื่อการเรียนการสอนมีความเหมาะสมกับเนื้อหา กิจกรรม และระดับความสามารถของผู้เรียน		
19.8 สามารถนำแผนการสอนไปดำเนินการจัดการเรียนการสอน ได้จริงอย่างมีประสิทธิภาพ		

ตอนที่ 4 งานสนับสนุนส่งเสริมการใช้หลักสูตร

รายการประเมิน	ผลการประเมิน/ปฏิบัติ	
	มี/ใช้/ปฏิบัติ	ไม่มี
ก. <u>ปัจจัยเบื้องต้น</u>		
1. แผนปฏิบัติการประจำปีของหมวดวิชาการระบุชัดเจนเกี่ยวกับการนิเทศ ติดตามและประเมินการใช้หลักสูตรภายในหมวดวิชา		
2. มีงบประมาณเพียงพอสำหรับการดำเนินงานนิเทศ ติดตามและ ประเมินการใช้หลักสูตรภายในหมวดวิชา		
3. มีสิ่งอำนวยความสะดวกพร้อมตามความจำเป็น เช่น สื่อและ เครื่องมือที่ใช้ในการนิเทศ แบบสำรวจ แบบประเมินการสอน ของครู แบบประเมินการใช้หลักสูตร		
4. มีผู้ประสานงานนิเทศ ติดตามและประเมินการใช้หลักสูตรของ หมวดวิชา 1 คน		
5. บุคลากรที่รับผิดชอบงานนิเทศ ติดตามและประเมินการใช้หลักสูตร มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน		
6. บุคลากรที่รับผิดชอบงานนิเทศ ติดตาม และประเมินการใช้หลักสูตร มีเวลาเพียงพอสำหรับการปฏิบัติงาน		
7. มีโครงการระบุชัดเจนเกี่ยวกับการนิเทศ ติดตามและประเมิน การใช้หลักสูตรภายในหมวดวิชา		
ข. <u>การปฏิบัติ</u>		
8. จัดให้มีการนิเทศ ติดตามและประเมินการใช้หลักสูตรภายในหมวด วิชาเพื่อการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง		

รายการประเมิน	ผลการประเมิน/ปฏิบัติ	
	มี/ใช้/ปฏิบัติ	ไม่มี
9. จัดกิจกรรมนิเทศการใช้หลักสูตรภายในหมวดวิชาในลักษณะต่าง ๆ ดังต่อไปนี้		
9.1 มีการเชิญวิทยากรภายนอกมาให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้หลักสูตรแก่ครูอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง		
9.2 จัดเอกสารเสริมความรู้ที่เกี่ยวกับการใช้หลักสูตรให้แก่ครูอย่างสม่ำเสมอ		
10. หัวหน้าหมวดวิชา ให้การนิเทศ ติดตามผลการใช้หลักสูตรภายในหมวดวิชาอย่างสม่ำเสมอ		

รายการประเมิน	ผลการประเมิน/ปฏิบัติ				
	ดีมาก	ดี	ใช้ได้	ต้องปรับปรุง	ต้องปรับปรุงอีกมาก
	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
ค. <u>ผลผลิต</u>					
11. ผลการดำเนินงานนิเทศ การใช้หลักสูตรภายในหมวดวิชา					
12. ครูผู้รับการนิเทศภายในหมวดวิชาอย่างน้อยร้อยละ 60 มีคุณลักษณะในการปฏิบัติงาน ดังรายการต่อไปนี้ ในระดับใด					

รายการประเมิน	ผลการประเมิน/ปฏิบัติ				
	ดีมาก (5)	ดี (4)	ใช้ได้ (3)	ต้อง ปรับปรุง (2)	ต้องปรับปรุง อีกมาก (1)
12.1 มีความรู้ ความเข้าใจในการปฏิบัติงาน การเรียนการสอน					
12.2 มีการปรับปรุงและพัฒนางานการเรียน การสอน					
12.3 มีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน					
12.4 การให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมทาง วิชาการของหมวดวิชา					
13. บรรรยากาศในการทำงานร่วมกันของครูภายใน หมวดวิชา.....					
14. ผลการดำเนินการใช้หลักสูตรภายในหมวดวิชา โดยภาพรวม ดังรายการต่อไปนี้ อยู่ในระดับใด					
14.1 การบริหารหลักสูตร					
14.2 การบริการหลักสูตร					
14.3 การจัดการเรียนการสอน					
14.4 การสนับสนุนส่งเสริมการใช้หลักสูตร					
14.5 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู ให้บรรลุตามจุดหมายของหลักสูตรและ จุดประสงค์การเรียนรู้					
14.6 การพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตามหลักสูตรที่กำหนดไว้					

2. ความต้องการ/สิ่งสำคัญจำเป็นที่จะช่วยให้การดำเนินงานการใช้หลักสูตรในแต่ละด้านต่อไปนี้
ประสบผลสำเร็จ มีอะไรบ้าง
- 2.1 ความต้องการด้านการบริหารหลักสูตร :
-
-
-
- 2.2 ความต้องการด้านการบริการหลักสูตร :
-
-
-
- 2.3 ความต้องการด้านการจัดการเรียนการสอน :
-
-
-
- 2.4 ความต้องการด้านการสนับสนุนส่งเสริมการใช้หลักสูตร :
-
-
-
3. จากผลการดำเนินงานการใช้หลักสูตรที่ผ่านมา ท่านเห็นว่า
- 3.1 มีงานส่วนใดบ้าง ที่ประสบผลสำเร็จดีเด่นเป็นพิเศษ
-
-
-
- 3.2 มีงานส่วนใดบ้าง ที่ได้ผลเป็นที่น่าพอใจ
-
-
-

3.3 มีงานส่วนใดบ้าง ที่จำเป็นต้องปรับปรุงแก้ไข
.....
.....
.....

4. เพื่อให้การดำเนินงานการใช้หลักสูตรมีความคล่องตัว เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติงานของครู
และเกิดประโยชน์ต่อนักเรียนมากที่สุด ท่านคิดว่า ควรจะปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานใน
แต่ละด้านต่อไปนี้ได้อย่างไร

4.1 การบริหารหลักสูตร :
.....
.....
.....

4.2 การบริการหลักสูตร :
.....
.....
.....

4.3 การจัดการเรียนการสอน :
.....
.....
.....

4.4 การสนับสนุนส่งเสริมการใช้หลักสูตร :
.....
.....
.....

แบบสรุปผลการประเมินตนเองสำหรับหมวดวิชา.....

1. จำนวนข้อและค่าร้อยละของการผ่านเกณฑ์/ไม่ผ่านเกณฑ์ประเมิน

งานที่ประเมิน	จำนวนข้อ/รายการ			ค่าร้อยละ	
	ประเมิน	ผ่านเกณฑ์	ไม่ผ่านเกณฑ์	ผ่านเกณฑ์	ไม่ผ่านเกณฑ์
1. งานบริหารหลักสูตร	35				
2. งานบริการหลักสูตร	22				
3. งานจัดการเรียนการสอน	51				
4. งานสนับสนุนส่งเสริมการใช้หลักสูตร	25				
รวม	133				

2. งานที่ต้องปรับปรุงและพัฒนา (งาน/รายการที่ไม่ผ่านเกณฑ์ประเมิน)

2.1 งานบริหารหลักสูตร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2.2 งานบริการหลักสูตร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2.3 งานจัดการเรียนการสอน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2.4 งานสนับสนุนส่งเสริมการใช้หลักสูตร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

แบบสอบถามความคิดเห็นของครูต่อการดำเนินงานการใช้หลักสูตรของโรงเรียน/หมวดวิชา (บ.3)

ผู้ตอบ คือ ครูผู้สอนรายวิชา..... สังกัดหมวดวิชา.....

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้ใช้สำหรับให้ครูผู้สอนแสดงความคิดเห็นต่อการดำเนินงานการใช้หลักสูตรของโรงเรียน/หมวดวิชา เพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศในการปรับปรุงและพัฒนาางานการใช้หลักสูตรของโรงเรียน/หมวดวิชา ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังนี้ คือ

ตอนที่ 1 ความคิดเห็นต่อการบริหารหลักสูตร

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นต่อการบริการหลักสูตร

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอน

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นต่อการสนับสนุนส่งเสริมการใช้หลักสูตร

ตอนที่ 5 ปัญหา ความต้องการ และข้อเสนอแนะในการดำเนินงานการใช้หลักสูตร

2. การตอบแบบสอบถามนี้ ให้ครูผู้สอนดำเนินการดังนี้

2.1 ตอนที่ 1 - 4 ให้เขียนเครื่องหมาย / ลงในช่อง ผลการประเมิน/ปฏิบัติ

ให้ตรงตามสภาพที่เป็นจริง

2.2 ตอนที่ 5 ให้เติมคำตอบลงในช่องว่างตามความคิดเห็นของท่าน

3. การสรุปผลการประเมิน ให้ฝ่ายวิชาการหรือแต่ละหมวดวิชา วิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบกับเกณฑ์ประเมินแล้วสรุปผลรวม

แบบประเมิน บ.3

แบบสอบถามความคิดเห็นของครูต่อการดำเนินงานการใช้หลักสูตรของโรงเรียน/หมวดวิชา

ตอนที่ 1 ความคิดเห็นต่อการบริหารหลักสูตร

รายการประเมิน	ผลการประเมิน/ปฏิบัติ	
	มี/ใช่/ปฏิบัติ	ไม่มี
1. การจัดตารางสอนมีความยืดหยุ่นต่อการใช้งาน		
2. การจัดตารางสอนมีความเหมาะสมกับลักษณะธรรมชาติของรายวิชาหรือกลุ่มวิชา		
3. มีศูนย์รวมตารางสอนทุกประเภทที่สามารถตรวจสอบและกำกับดูแลการสอนของครู ตลอดจนการใช้ห้องต่าง ๆ ได้โดยสะดวกรวดเร็ว ..		
4. จำนวนคาบสอนต่อสัปดาห์ของท่านมีความเหมาะสมกับสภาพการปฏิบัติงานอื่น		
5. แนวปฏิบัติและหลักฐานในการจัดครูสอนแทนมีความชัดเจนและสามารถตรวจสอบได้		
6. ท่านได้ปฏิบัติงานตามความถนัด ความสนใจ และความสามารถของตนเอง		
7. ท่านมีความพอใจในการะงานที่ได้รับมอบหมาย		
8. ท่านปฏิบัติงานได้ผลดีตามแผนงานและหน้าที่ความรับผิดชอบ		
9. ท่านมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนงาน/แผนปฏิบัติการประจำปี/โครงการวิชาการของโรงเรียนหรือหมวดวิชา		
10. โรงเรียนหรือหมวดวิชามีแผนงาน/แผนปฏิบัติการประจำปี/โครงการวิชาการและปฏิทินปฏิบัติงานอย่างชัดเจน		
11. ท่านได้รับทราบการชี้แจงเกี่ยวกับแผนงาน/แผนปฏิบัติการประจำปี/โครงการวิชาการและปฏิทินปฏิบัติงานของโรงเรียนหรือหมวดวิชา ...		

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นต่อการบริการหลักสูตร

รายการประเมิน	ผลการประเมิน/ปฏิบัติ	
	มี/ใช้/ปฏิบัติ	ไม่มี
1. มีงบประมาณเพียงพอสำหรับการจัดหา จัดทำอุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอนและเอกสารหลักสูตรต่าง ๆ		
2. มีห้องหรือสถานที่เก็บอุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน และเอกสารหลักสูตรต่าง ๆ		
3. มีห้องวิชาการหรือห้องสมุดที่เป็นศูนย์รวมเอกสารหลักสูตรและการสอนต่าง ๆ ที่ครูสามารถศึกษาค้นคว้าได้โดยสะดวก		
4. ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ และ/หรือหัวหน้าหมวดวิชา ให้การนิเทศ สนับสนุน และส่งเสริมให้ครูในแต่ละหมวดวิชาผลิตอุปกรณ์ และสื่อการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่องทุกปี		
5. ท่านได้รับการนิเทศช่วยเหลือเกี่ยวกับการผลิตและการใช้อุปกรณ์สื่อการเรียนการสอน จากศึกษานิเทศก์ และนักวิชาการจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง		
6. มีแนวปฏิบัติในการให้บริการวัสดุ อุปกรณ์ และสื่อการเรียนการสอนที่ชัดเจนและสะดวกต่อการปฏิบัติ		
7. มีการสนับสนุน กำกับดูแลให้มีการใช้วัสดุ อุปกรณ์ และสื่อการเรียนการสอนอย่างคุ้มค่า		
8. มีระบบการจัดเก็บดูแลรักษาอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอนให้อยู่ในสภาพที่พร้อมจะใช้งานได้		
9. โรงเรียนหรือหมวดวิชาจัดทำ จัดหาวัสดุ อุปกรณ์ และสื่อการเรียนการสอนให้เพียงพอต่อการจัดการเรียนการสอน		

รายการประเมิน	ผลการประเมิน/ปฏิบัติ	
	มี/ใช้/ปฏิบัติ	ไม่มี
10. โรงเรียนจัดหาวารสาร จุลสาร สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ไว้บริการครู และนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ		
11. โรงเรียนหรือหมวดวิชามีเอกสารหลักสูตร เช่น หลักสูตร คู่มือหลักสูตร คู่มือครู คู่มือการประเมินผลการเรียน เพื่อส่งพอสำหรับครูใช้ในการจัดการเรียนการสอน		
12. ท่านมีความพอใจต่อการให้บริการวัสดุ อุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอนของโรงเรียนหรือหมวดวิชา		
13. ท่านใช้บริการห้องสมุด เพื่อการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองอยู่เสมอ ...		
14. ท่านมีความพอใจต่อการให้บริการของห้องสมุด		
15. อุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอนที่โรงเรียน หรือหมวดวิชาจัดการให้บริการให้ครู มีคุณภาพ โดยพิจารณาจาก		
15.1 มีความสอดคล้องสนองต่อความต้องการของครู		
15.2 มีความเหมาะสมกับเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนการสอน		
15.3 มีความเหมาะสมกับระดับชั้นและความสามารถของนักเรียน ...		
15.4 มีความสมบูรณ์อยู่ในสภาพพร้อมที่จะใช้งานได้ดี และเหมาะสมกับการเรียนการสอนในปัจจุบัน		

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอน

รายการประเมิน	ผลการประเมิน/ปฏิบัติ				
	ดีมาก	ดี	ใช้ได้	ต้องปรับปรุง	ต้องปรับปรุงอีกมาก
	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
1. นักเรียนอย่างน้อยร้อยละ 80 มีคุณลักษณะด้านการเรียน ดังรายการต่อไปนี้ ในระดับใด					
1.1 สภาพความพร้อมที่จะเรียนได้					
1.2 ความรู้ความสามารถพื้นฐานพอที่จะเรียนได้					

รายการประเมิน	ผลการประเมิน/ปฏิบัติ	
	มี/ใช้/ปฏิบัติ	ไม่มี
2. มีเอกสารและแหล่งความรู้สำหรับการศึกษาค้นคว้าด้านการจัดการเรียน การสอนอย่างเพียงพอ		
3. มีจำนวนห้องเรียน ห้องปฏิบัติการต่าง ๆ เพียงพอสำหรับการจัดการ เรียนการสอน		
4. ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการต่าง ๆ มีความเหมาะสม และอยู่ในสภาพ พร้อมสำหรับการเรียนการสอน		

รายการประเมิน	ผลการประเมิน/ปฏิบัติ	
	มี/ใช้/ปฏิบัติ	ไม่มี
5. ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ และ/หรือหัวหน้าหมวดวิชา ให้การสนับสนุนและเอื้ออำนวยความสะดวกให้มีการดำเนินงานตามแผนงาน/โครงการที่กำหนดไว้		
6. จัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่ต้องใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้พร้อมตามความจำเป็น		
7. จัดบริเวณอาคารสถานที่ให้สะอาด มีความสดชื่น ร่มรื่น สวยงาม เพื่อสร้างบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนการสอน		
8. มีการจัดกิจกรรมอิสระของนักเรียนอย่างกว้างขวางให้สนองความสนใจ ความถนัด และเป็นประโยชน์ต่อนักเรียน		
9. มีการกำหนดแนวปฏิบัติและปฏิทินปฏิบัติงาน วัดผลและประเมินผลการเรียนไว้อย่างชัดเจน		
10. จัดเตรียมเอกสารและแบบฟอร์มที่ใช้ในงานวัดผลและประเมินผลการเรียนอย่างครบถ้วน และมีจำนวนเพียงพอ		
11. จัดระบบงานวัดผลและประเมินผลการเรียนอย่างรัดกุม และมีความคล่องตัวในทางปฏิบัติ		
12. ดำเนินการวัดผลและประเมินผลการเรียนอย่างเป็นระบบและถูกต้องตามระเบียบ		

รายการประเมิน	ผลการประเมิน/ปฏิบัติ				
	ดีมาก	ดี	ใช้ได้	ต้องปรับปรุง	ต้องปรับปรุงอีกมาก
	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
13. นักเรียนที่สำเร็จการศึกษา อย่างน้อยร้อยละ 80 มี					
คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ดังรายการต่อไปนี้ ในระดับใด					
13.1 ความรู้ ความสามารถและทักษะในทางภาษา					
13.2 ความรู้ ความสามารถและทักษะในทาง					
คำนวณและวิทยาศาสตร์					
13.3 ความสามารถในการคิด วิเคราะห์ปัญหา					
เสนอแนวทางและวางแผนแก้ปัญหา					
13.4 ความสามารถในการตัดสินใจและแก้ปัญหา					
ได้ด้วยตนเอง					
13.5 การปฏิบัติตนในการรักษาและเสริมสร้าง					
สุขภาพอนามัยของตนเองและส่วนรวม					
13.6 ความชื่นชมและนิยมไทย					
13.7 ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์					
13.8 ความรับผิดชอบ					
13.9 ความมีระเบียบวินัย					
13.10 ความมั่นใจใจเพื่อ เพื่อแผ่ เสียสละและ					
ชื่อเสียง					
13.11 ความประหยัดและรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็น					
ประโยชน์					
13.12 การใส่ใจศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองอยู่เสมอ					
13.13 เจตคติที่ดีต่ออาชีพ มีนิสัยรักการทำงานและ					
สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้					

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นต่อการสนับสนุนส่งเสริมการใช้หลักสูตร

รายการประเมิน	ผลการประเมิน/ปฏิบัติ	
	มี/ใช้/ปฏิบัติ	ไม่มี
1. มีงบประมาณเพียงพอสำหรับการดำเนินงานนิเทศ ติดตาม และประเมินการใช้หลักสูตร		
2. บุคลากรที่รับผิดชอบงานนิเทศ ติดตามและประเมินการใช้หลักสูตร มีความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงาน		
3. บุคลากรที่รับผิดชอบงานนิเทศ ติดตามและประเมินการใช้หลักสูตร มีเวลาเพียงพอสำหรับการปฏิบัติงาน		
4. มีเครื่องอำนวยความสะดวกพร้อมตามความจำเป็น เช่น สื่อและเครื่องมือที่ใช้ในการนิเทศ แบบสำรวจ แบบประเมินผลการสอนของครู แบบประเมินการใช้หลักสูตร		
5. มีระบบการเสริมแรงด้านขวัญและกำลังใจที่ชัดเจน		
6. ผู้บริหารโรงเรียนสนับสนุนส่งเสริมให้คณะกรรมการนิเทศ หมวดวิชาดำเนินงานนิเทศ ติดตาม และประเมินการใช้หลักสูตรด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง		
7. มีการสนับสนุนให้นำผลการนิเทศ ติดตาม และประเมินการใช้หลักสูตรไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง		
8. มีการประชาสัมพันธ์งานการใช้หลักสูตรของโรงเรียน ให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องทราบอย่างทั่วถึง		
9. จัดให้มีการนิเทศ ติดตาม และประเมินการใช้หลักสูตรเพื่อปรับปรุงและพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง		
10. ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ และ/หรือหัวหน้าหมวดวิชา ให้การนิเทศ ติดตามและประเมินการใช้หลักสูตรภายในโรงเรียนและหมวดวิชาอย่างสม่ำเสมอ		

รายการประเมิน	ผลการประเมิน/ปฏิบัติ				
	ดีมาก (5)	ดี (4)	ใช้ได้ (3)	ต้องปรับปรุง (2)	ต้องปรับปรุง อีกมาก (1)
11. ผลการนิเทศหรือการพัฒนาช่วยให้ท่านมีคุณลักษณะในการปฏิบัติงาน ดังรายการต่อไปนี้ ในระดับใด					
11.1 มีความรู้ ความสามารถในการจัดการเรียนการสอน					
11.2 มีการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอน					
11.3 มีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน					
11.4 ให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมทางวิชาการของโรงเรียนหรือหมวดวิชา.....					
12. บรรยากาศในการทำงานร่วมกันของครูภายในโรงเรียน					
13. ผลการดำเนินการใช้หลักสูตรของโรงเรียน โดยภาพรวม ดังรายการต่อไปนี้ อยู่ในระดับใด					
13.1 การบริหารหลักสูตร					
13.2 การบริการหลักสูตร					
13.3 การจัดการเรียนการสอน					
13.4 การสนับสนุนส่งเสริมการเรียนการสอน					
13.5 การจัดการเรียนการสอนของครูให้บรรลุตามจุดหมายของหลักสูตรและจุดประสงค์การเรียนรู้					
13.6 การพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่หลักสูตรกำหนดไว้					

ตอนที่ 5 ปัญหา ความต้องการ และข้อเสนอแนะในการดำเนินงานการใช้หลักสูตรของโรงเรียน หรือมหาวิทยาลัย

จากการที่ท่านได้มีส่วนร่วมหรือเกี่ยวข้องในการดำเนินงานการใช้หลักสูตร (การบริหารหลักสูตร การบริการหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการสนับสนุนส่งเสริมการใช้หลักสูตร) ของโรงเรียนหรือมหาวิทยาลัย ท่านมีความคิดเห็นในเรื่องต่อไปนี้ อย่างไร

1. ปัญหาในการดำเนินงานการใช้หลักสูตรในแต่ละด้านต่อไปนี้ มีอะไรบ้าง

1.1 ปัญหาด้านการบริหารหลักสูตร :

.....

.....

.....

1.2 ปัญหาด้านการบริการหลักสูตร :

.....

.....

.....

1.3 ปัญหาด้านการจัดการเรียนการสอน :

.....

.....

.....

1.4 ปัญหาด้านการสนับสนุนส่งเสริมการใช้หลักสูตร :

.....

.....

.....

- 2. ความต้องการ/สิ่งสำคัญจำเป็นที่จะช่วยให้การดำเนินงานการใช้หลักสูตรในแต่ละด้านต่อไปนี้
ประสบความสำเร็จ มีอะไรบ้าง
 - 2.1 ความต้องการด้านการบริหารหลักสูตร :
.....
.....
.....
 - 2.2 ความต้องการด้านการบริการหลักสูตร :
.....
.....
.....
 - 2.3 ความต้องการด้านการจัดการเรียนการสอน :
.....
.....
.....
 - 2.4 ความต้องการด้านการสนับสนุนส่งเสริมการใช้หลักสูตร :
.....
.....
.....

- 3. จากผลการดำเนินงานการใช้หลักสูตรที่ผ่านมา ท่านเห็นว่า
 - 3.1 มีงานส่วนใดบ้าง ที่ประสบความสำเร็จดีเด่นเป็นพิเศษ
.....
.....
.....
 - 3.2 มีงานส่วนใดบ้าง ที่ได้ผลเป็นที่น่าพอใจ
.....
.....
.....

3.3 มีงานส่วนใดบ้าง ที่จำเป็นต้องปรับปรุงแก้ไข
.....
.....

4. เพื่อให้การดำเนินงานการใช้หลักสูตรมีความคล่องตัว เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติงานของครู และเกิดประโยชน์ต่อนักเรียนมากที่สุด ท่านคิดว่า ควรจะปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานในแต่ละด้านต่อไปนี้อย่างไร
- 4.1 การบริหารหลักสูตร :
.....
.....
- 4.2 การบริการหลักสูตร :
.....
.....
- 4.3 การจัดการเรียนการสอน :
.....
.....
- 4.4 การสนับสนุนส่งเสริมการใช้หลักสูตร :
.....
.....

แบบประเมินตนเองในการจัดการเรียนการสอนของครู (บ.4)

ผู้ตอบ คือ หมวดวิชา.....

คำชี้แจง

1. แบบประเมินนี้ใช้สำหรับให้ครูผู้สอนประเมินตนเอง เกี่ยวกับการปฏิบัติงานด้านการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศในการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของตนเอง
2. การตอบแบบประเมินนี้ ให้ครูผู้สอนเขียนเครื่องหมาย / ลงในช่อง ผลการประเมิน/ปฏิบัติ ให้ตรงตามสภาพที่เป็นจริง
3. การสรุปผลการประเมิน ให้ท่านนำผลการประเมินที่ได้เปรียบเทียบกับเกณฑ์ประเมิน (จากคู่มือ เล่มที่ 2) แล้วสรุปผลลงใน แบบสรุปผลการประเมินตนเองของครู ท้ายแบบประเมินนี้

แบบประเมิน บ.4

แบบประเมินตนเองในการจัดการเรียนการสอนของครู

รายการประเมิน

ก. คุณลักษณะด้านการจัดการเรียนการสอนของครู

1. ท่านมีคุณลักษณะด้านการจัดการเรียนการสอน

ดังรายการต่อไปนี้ ในระดับใด

1.1 ความรู้ ความเข้าใจในหลักการ โครงสร้าง

จุดหมาย แนวดำเนินการและจุดเน้นของ

หลักสูตร

1.2 ความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาวิชาที่สอน

1.3 ความรู้ ความสามารถในการจัดทำแผนการสอน

1.4 ความรู้ ความสามารถในการสร้างแบบทดสอบ

และการประเมินผลการเรียน

1.5 ความรู้ ความสามารถในการผลิตและใช้สื่อ

การเรียนการสอน

1.6 ความรู้ ความสามารถในการจัดกิจกรรมการ

เรียนการสอน

รายการประเมิน	ผลการประเมิน/ปฏิบัติ				
	ดีมาก	ดี	ใช้ได้	ต้องปรับปรุง	ต้องปรับปรุงอีกมาก
	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
1.7 ความเอาใจใส่และรับผิดชอบในการงานสอน ของตนเอง					
1.8 การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน					
ข. พฤติกรรมในการจัดการเรียนการสอน					
2. ท่านมีพฤติกรรมในการจัดการเรียนการสอน ดังรายการต่อไปนี้ ในระดับใด					
2.1 การเตรียมการสอนก่อนสอน					
2.2 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการ สอนอย่างต่อเนื่อง					
2.3 การเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนได้เหมาะสม กับจุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรม และสภาพของ ท้องถิ่น					
2.4 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้สอดคล้อง กับจุดประสงค์ เนื้อหา และสภาพของท้องถิ่น .					
2.5 การใช้เวลาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแต่ละ ครั้งเต็มเวลาตามที่กำหนดไว้					
2.6 การประเมินผลการเรียนระหว่างภาคเรียน เพื่อพัฒนาความสามารถของผู้เรียน					

รายการประเมิน	ผลการประเมิน/ปฏิบัติ				
	ดีมาก	ดี	ใช้ได้	ต้องปรับปรุง	ต้องปรับปรุงอีกมาก
	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
2.7 การประเมินผลการเรียนสอดคล้องกับจุดประสงค์ การเรียนรู้อิงแต่ละรายวิชา					
2.8 การนำผลการประเมินผลการเรียนมาใช้เพื่อ การพัฒนาให้นักเรียนให้บรรลุตามจุดประสงค์ การเรียนรู					
3. ท่านจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยมุ่งเน้น พฤติกรรมที่ตัวผู้เรียน ดังรายการต่อไปนี้ ในระดับใด					
3.1 การส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และเกิดทักษะ ในกระบวนการต่าง ๆ เช่น กระบวนการกลุ่ม กระบวนการจัดการ กระบวนการแก้ปัญหา และ กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เป็นต้น					
3.2 การให้ผู้เรียนได้เรียนหรือร่วมกิจกรรมตาม ความสนใจ ความถนัด และความสามารถของ แต่ละคน					
3.3 การส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมค้นพบ ตัดสินใจ และประเมินตนเอง					
3.4 การมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง					
3.5 การปลูกฝังและสอดแทรกการเสริมสร้างค่านิยม และการพัฒนาจริยธรรมของผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ					

รายการประเมิน	ผลการประเมิน/ปฏิบัติ				
	ดีมาก	ดี	ใช้ได้	ต้องปรับปรุง	ต้องปรับปรุงอีกมาก
	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
4. ท่านมีพฤติกรรมในการจัดกิจกรรมนักเรียนตามระเบียบ ดังรายการต่อไปนี้ ในระดับใด					
4.1 การดำเนินการจัดกิจกรรมให้เป็นไปตามแผนงาน/โครงการที่กำหนดไว้					
4.2 การส่งเสริมให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมตามความถนัด ความสนใจและความสามารถของแต่ละคน					
4.3 การใช้เวลาในการจัดกิจกรรมแต่ละครั้ง เต็มเวลาตามที่กำหนดไว้					
4.4 การติดตามและประเมินผลการจัดกิจกรรมนักเรียนเพื่อการปรับปรุงและพัฒนางาน					

รายการประเมิน	ผลการประเมิน/ปฏิบัติ	
	มี/ใช้/ปฏิบัติ	ไม่มี
ค. การจัดทำแผนการสอน		
5. ท่านจัดทำแผนการสอนรายคาบของรายวิชาที่สอน		
6. ท่านประเมินผลการใช้แผนการสอน		
7. ท่านนำผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนา แผนการสอน		
8. แผนการสอนรายคาบที่ท่านจัดทำขึ้น มีคุณภาพ โดยพิจารณาจาก		
8.1 มีส่วนประกอบของแผนการสอนครบถ้วน คือ ชื่อเรื่อง จำนวน คาบ สำคัญ/ความคิดรวบยอด จุดประสงค์การเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนการสอนและการ วัดผลประเมินผล		
8.2 จุดประสงค์การเรียนรู้ มีความสอดคล้องกับจุดหมายของ หลักสูตร		
8.3 จุดประสงค์การเรียนรู้ มีความชัดเจน และสามารถวัดได้ ปฏิบัติได้		
8.4 มีกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนเป็นผู้ได้ลงมือปฏิบัติจริง โดยครูเป็นเพียง ผู้คอยชี้แนะ ส่งเสริมหรือกระตุ้นให้ผู้เรียนดำเนินการ		
8.5 การเน้นทักษะกระบวนการ มุ่งให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในการ ทำงานเป็นกระบวนการและนำกระบวนการไปใช้จริง		
8.6 มีกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีความชัดเจนและมีความ หลากหลาย		
8.7 การใช้สื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหา กิจกรรม และระดับความสามารถของผู้เรียน		

รายการประเมิน	ผลการประเมิน/ปฏิบัติ	
	มี/ใช้/ปฏิบัติ	ไม่มี
8.8 สามารถนำแผนการสอนไปดำเนินการจัดการเรียนการสอนได้ จริงอย่างมีประสิทธิภาพ		
ง. <u>การปรับปรุง/จัดทำรายวิชาให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่นและนักเรียน</u>		
9. มีการเพิ่มเติม ปรับเนื้อหา หรือจัดทำรายวิชาที่สอนให้เหมาะสมกับ สภาพของท้องถิ่นและนักเรียน		
10. รายวิชาที่เพิ่มเติม ปรับเนื้อหา หรือจัดทำขึ้นใหม่มีคุณภาพ <u>โดยพิจารณาจาก</u>		
10.1 จุดประสงค์และเนื้อหาสาระชี้ให้เห็นถึงปัญหา ความ ต้องการของนักเรียน ผู้ปกครองและประชาชนในท้องถิ่นและ นักเรียน		
10.2 จุดประสงค์และเนื้อหาสาระสนองความต้องการของนักเรียน เฉพาะกลุ่ม		
10.3 เนื้อหาสาระมีความสอดคล้องและเป็นไปตามสภาพของ ท้องถิ่นและนักเรียน		
10.4 เนื้อหาสาระและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเอื้ออำนวย ต่อการใช้ทรัพยากรและแหล่งวิชาการของท้องถิ่น		
10.5 สามารถนำเนื้อหาสาระ/รายวิชาที่จัดทำขึ้นไปดำเนินการจัด การเรียนการสอนได้จริงอย่างมีประสิทธิภาพ		
จ. <u>การผลิต/การใช้อุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน</u>		
11. ท่านมีผลงานการผลิตอุปกรณ์หรือสื่อการเรียนการสอนอย่างน้อย ปีละ 1 รายการ		

รายการประเมิน	ผลการประเมิน/ปฏิบัติ	
	มี/ใช้/ปฏิบัติ	ไม่มี
12. อุปกรณ์หรือสื่อการเรียนการสอนที่ผลิตขึ้น มีคุณภาพ <u>โดยพิจารณาจาก</u>		
12.1 มีความสอดคล้องและสนองต่อความต้องการของท่าน		
12.2 มีความเหมาะสมกับเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนการสอน		
12.3 มีความเหมาะสมกับระดับชั้นและความสามารถของนักเรียน		
12.4 มีความสมบูรณ์อยู่ในสภาพพร้อมที่จะใช้งานได้ดี		
13. ท่านนำอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอนไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนอย่างสม่ำเสมอ		
ฉ. <u>พฤติกรรมในการเรียนของนักเรียน</u>		
14. นักเรียนมีพฤติกรรมในการเรียนหรือเข้าร่วมกิจกรรมดี <u>โดยพิจารณาจาก</u>		
14.1 นักเรียนแต่ละคนมีเวลาเรียนในแต่ละรายวิชาไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของเวลาเรียนทั้งหมด		
14.2 นักเรียนแต่ละคนมีเวลาเข้าร่วมกิจกรรม ตามระเบียบไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของเวลาทั้งหมดที่จัดกิจกรรมในแต่ละภาคเรียน		
14.3 นักเรียนอย่างน้อยร้อยละ 80 ทำแบบฝึกหัด หรืองานที่ได้รับมอบหมายเสร็จตามกำหนดเวลา		
14.4 นักเรียนอย่างน้อยร้อยละ 80 มีความขยันหมั่นเพียรและไปเรียนด้วยตนเอง		

รายการประเมิน	ผลการประเมิน/ปฏิบัติ	
	มี/ใช้/ปฏิบัติ	ไม่มี
๗. <u>ผลการจัดการเรียนการสอน</u>		
15. นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดี โดยพิจารณาจาก		
15.1 นักเรียนที่เข้าสอบแต่ละรายวิชามีผลการเรียนผ่านเกณฑ์ ขั้นต่ำที่กำหนดไว้ (ระดับผลการเรียน 1)		
15.2 นักเรียนที่เข้าสอบแต่ละรายวิชาไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 มีระดับผลการเรียนดี (ระดับ 3) ขึ้นไป		
15.3 นักเรียนที่เรียนกิจกรรมตามระเบียบผ่านเกณฑ์การประเมิน ผลการเรียนกิจกรรมได้ผลการเรียน "ผ"		
15.4 นักเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 มีผลการเรียนและ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตรพัฒนาขึ้นอย่างต่อเนื่อง .		

แบบสรุปผลการประเมินตนเองของครู

1. จำนวนข้อและค่าร้อยละของการผ่านเกณฑ์/ไม่ผ่านเกณฑ์ประเมิน

รายการประเมิน	จำนวนข้อ/รายการ			ค่าร้อยละ	
	ประเมิน	ผ่านเกณฑ์	ไม่ผ่านเกณฑ์	ผ่านเกณฑ์	ไม่ผ่านเกณฑ์
1. คุณลักษณะด้านการจัดการเรียนการสอนของครู	8				
2. พฤติกรรมในการจัดการเรียนการสอน	17				
3. การจัดทำแผนการสอน	11				
4. การปรับปรุง/จัดทำรายวิชาให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่นและนักเรียน	6				
5. การผลิต/การใช้อุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน	6				
6. พฤติกรรมในการเรียนของนักเรียน	4				
7. ผลการจัดการเรียนการสอน	4				
รวม	56				

2. งานที่ต้องปรับปรุงและพัฒนา (งาน/รายการที่ไม่ผ่านเกณฑ์ประเมิน)

2.1 คุณลักษณะด้านการจัดการเรียนการสอนของครู

.....

.....

.....

2.2 พฤติกรรมในการจัดการเรียนการสอน

.....

.....

.....

2.3 การทำแผนการสอน

.....

.....

.....

2.4 การปรับปรุง/จัดทำรายวิชาให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่นและนักเรียน

.....

.....

.....

2.5 การผลิต/การใช้อุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน

.....

.....

.....

2.6 พฤติกรรมในการเรียนของนักเรียน

.....

.....

.....

2.7 ผลการจัดการเรียนการสอน

.....

.....

.....

คู่มือการใช้ระบบการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตร
สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา

เล่ม 4

แผนการประเมินการใช้หลักสูตร

คณะกรรมการที่ปรึกษา

รศ.ดร. สมบูรณ์ อิตพงษ์
รศ.ดร. ศิริชัย กาญจนวาสี
อ.ดร. ชัยศักดิ์ ชัมภลจิต

พัฒนาโดย

นายพิชิต ฤทธิจรูญ
นิสิตการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์
มศว. ประสานมิตร

คำนำ

เอกสารคู่มือการใช้ระบบการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตรสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา มีทั้งหมด 4 เล่ม เล่มนี้เป็นเล่มที่ 4 มีเนื้อหาเกี่ยวกับแผนการประเมินการใช้หลักสูตร

วัตถุประสงค์ของเอกสารเล่มนี้ ก็เพื่อให้ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ หัวหน้าหมวดวิชา และครูผู้สอนได้ศึกษาให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับแผนการประเมินการใช้หลักสูตร ซึ่งมีรายละเอียดประกอบด้วย สิ่งที่ต้องประเมิน ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูลและวิธีการรวบรวม วิธีวิเคราะห์ข้อมูล การสรุปผลและเกณฑ์ประเมิน และสามารถใช้แผนการประเมินนี้เป็นแนวทางในการดำเนินการประเมินการใช้หลักสูตรด้วยตนเอง

พิชิต ฤทธิจักรุญ

แผนการประเมินการใช้หลักสูตร

วัตถุประสงค์ทั่วไป

เพื่อให้โรงเรียนมัธยมศึกษาได้ใช้แผนการประเมินนี้เป็นแนวทางในการดำเนินการประเมินการใช้หลักสูตรด้วยตนเอง

วัตถุประสงค์เฉพาะ

เพื่อให้โรงเรียนมัธยมศึกษาได้มีแผนการประเมินผลการดำเนินงานการใช้หลักสูตร

4 งาน คือ

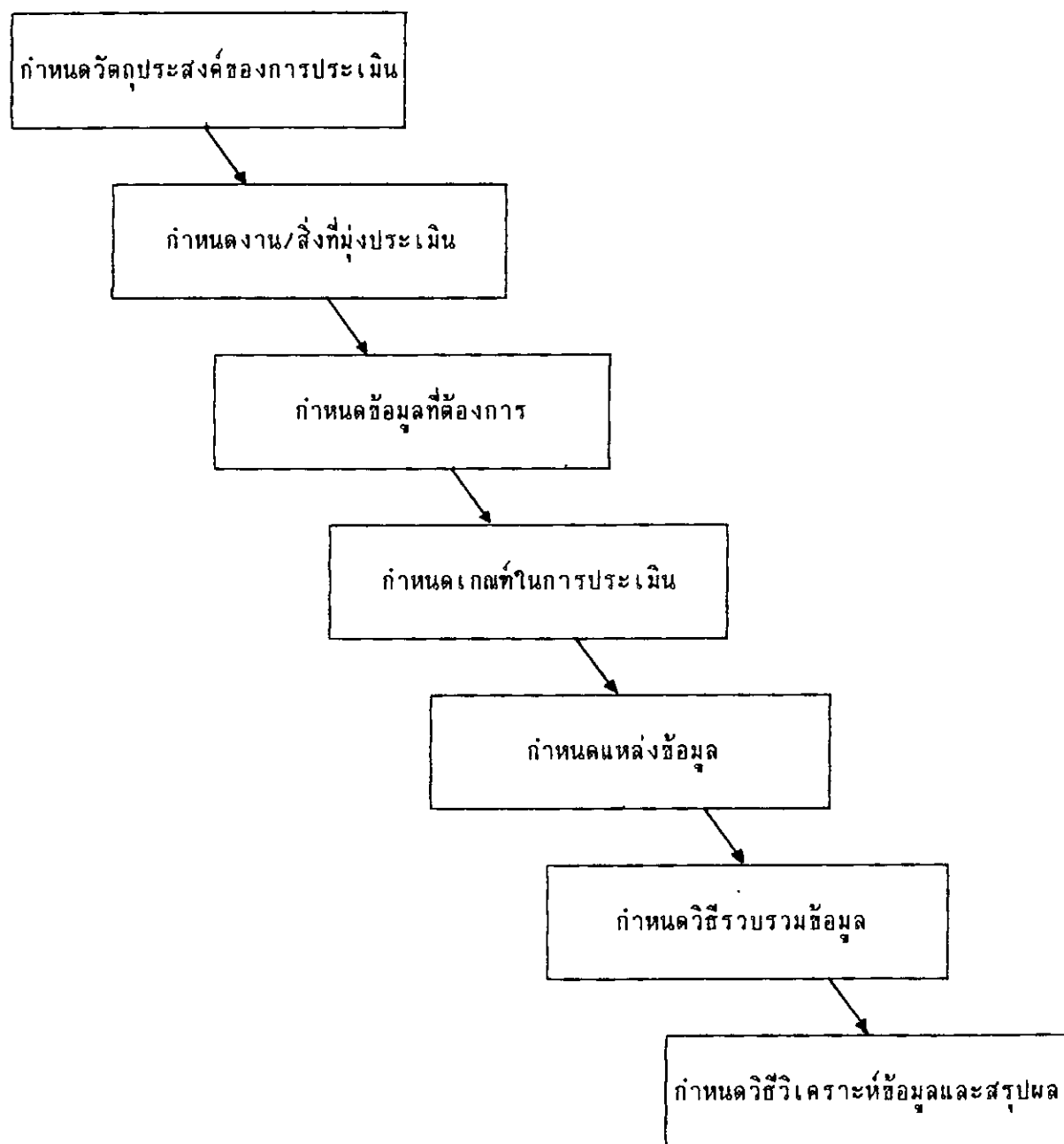
1. งานบริหารหลักสูตร
2. งานบริการหลักสูตร
3. งานจัดการเรียนการสอน
4. งานสนับสนุนส่งเสริมการใช้หลักสูตร

ขั้นตอนการดำเนินงานวางแผน

ในการวางแผนดำเนินการประเมินการใช้หลักสูตร มีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

1. กำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมิน
2. กำหนดงานหรือสิ่งที่มุ่งประเมิน
3. กำหนดข้อมูลที่ต้องการในแต่ละงานที่มุ่งประเมิน
4. กำหนดเกณฑ์ในการประเมินโดยจำแนกตามขอบข่ายงานการใช้หลักสูตรของโรงเรียนมัธยมศึกษา ทั้ง 3 มิติ คือ มิติปัจจัยเบื้องต้น มิติการปฏิบัติ และมิติผลผลิต ซึ่งเป็นตัวแปรที่สะท้อนสภาพความสำเร็จของการดำเนินงานการใช้หลักสูตรของโรงเรียนมัธยมศึกษา
5. กำหนดแหล่งข้อมูลหรือบุคคลสำคัญที่ช่วยให้ได้ข้อมูลตรงกับข้อมูลที่ต้องการหรือเกณฑ์ในการประเมิน
6. กำหนดวิธีการวัดหรือรวบรวมข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลตามที่ต้องการหรือเกณฑ์การประเมิน โดยเก็บหรือวัดจากแหล่งข้อมูลเหล่านั้น
7. กำหนดวิธีวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล

ขั้นตอนของการดำเนินงานดังกล่าว สรุปได้ดังแผนภาพต่อไปนี้

รายละเอียดของแผนการประเมินการใช้หลักสูตร

1. แผนการประเมินงานบริหารหลักสูตร

วัตถุประสงค์ของการประเมิน เพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศสำหรับการตัดสินใจปรับปรุงและพัฒนางานบริหารหลักสูตรของโรงเรียน

สิ่งที่มุ่งประเมิน

เกณฑ์ประเมิน

1. งานบริหารหลักสูตร

1.1 ปัจจัยเบื้องต้น

1.1.1 ผู้บริหาร
โรงเรียน/ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่าย
วิชาการ/หัวหน้าหมวดวิชา

1. คุณลักษณะด้านการบริหารหลักสูตรของผู้บริหาร
โรงเรียน/ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ/หัวหน้าหมวด
วิชา ในเรื่องต่อไปนี้

1.1 ความรู้ ความเข้าใจในหลักการ จุดหมาย
โครงสร้าง แนวคิดเชิงการและจุดเน้นของหลักสูตร

1.2 ความรู้ความสามารถในการบริหาร

หลักสูตร

1.3 ความเข้าใจและสนใจในภาระงาน
การบริหารหลักสูตรที่ตนเองรับผิดชอบ

1.4 การมีหลักการบริหารในการทำงาน

1.5 ความสามารถในการจัดการ การตัดสินใจ
และการแก้ปัญหา

1.6 ความตั้งใจในการทำงานเพื่อส่วนรวมและ
สามารถอุทิศเวลารับผิดชอบต่องานได้เต็มที่

1. ผู้บริหารโรงเรียน/ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่าย
วิชาการ/ตอบแบบประเมิน บ.1
(ตอนที่ 1 ข้อ 1.1 - 1.6)

2. หัวหน้าหมวดวิชาตอบแบบประเมิน บ.2
(ตอนที่ 1 ข้อ 1.1 - 1.6)

ตามที่ระบุไว้ในคู่มือ
เล่มที่ 2 ตอนที่ 1
ข้อ 1.1 - 1.6

สิ่งที่มุ่งประเมิน

เกณฑ์ประเมิน

1.1.2 สิ่งสนับสนุน และเอื้ออำนวยความสะดวก

1. มีสิ่งอำนวยความสะดวกในการบริหารหลักสูตรพร้อม 1. ห้องวิชาการ/ศูนย์เอกสารวิชาการของ 1. นับจำนวน
ตามความจำเป็น เช่น ครุภัณฑ์ อุปกรณ์ต่าง ๆ
2. มีเอกสารและแหล่งความรู้สำหรับการศึกษาค้นคว้า 2. ผู้บริหารโรงเรียน/ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่าย 2. เปรียบเทียบกับเกณฑ์
ด้านการบริหารหลักสูตร เช่น เอกสารหลักสูตร
คู่มือการบริหารหลักสูตร

1. ห้องวิชาการ/ศูนย์เอกสารวิชาการของ 1. นับจำนวน
2. ผู้บริหารโรงเรียน/ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่าย 2. เปรียบเทียบกับเกณฑ์
วิชาการตอบแบบประเมิน บ.1
(ตอนที่ 1 ข้อ 2 - 3)
3. หัวหน้าหมวดวิชาตอบแบบประเมิน บ.2
(ตอนที่ 1 ข้อ 2 - 3)

ตามที่ระบุไว้ในคู่มือ
เล่มที่ 2 ตอนที่ 1
ข้อ 2 - 3

1.2 การปฏิบัติ

1.2.1 การเปิดวิชา เลือกเสรี

1. มีการเปิดวิชาเลือกเสรีอย่างกว้างขวางและเหมาะสม 1. เอกสารข้อมูลสารสนเทศของโรงเรียน 1. นับจำนวน
สม โดยมีการสำรวจและใช้ข้อมูลเกี่ยวกับเรื่อง 2. รายงานการประชุมของคณะกรรมการ 2. วิเคราะห์เนื้อหา
ต่อไปนี้ ประกอบการพิจารณาเปิดวิชาเลือกเสรี
1.1 ความต้องการ ความถนัด และความสนใจ 3. เปรียบเทียบกับ
ของนักเรียน
1.2 ความพร้อมของโรงเรียนด้านบุคลากร วัสดุ 3. เปรียบเทียบกับ
อุปกรณ์ และอาคาร สถานที่
1.3 แหล่งวิชาการ สถานประกอบการและสถาน
ประกอบอาชีพอิสระ

1. เอกสารข้อมูลสารสนเทศของโรงเรียน 1. นับจำนวน
2. รายงานการประชุมของคณะกรรมการ 2. วิเคราะห์เนื้อหา
3. เปรียบเทียบกับ
ผู้บริหารงานวิชาการ 3. เปรียบเทียบกับ
ผู้บริหารโรงเรียน/ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่าย 3. เปรียบเทียบกับ
วิชาการตอบแบบประเมิน บ.1
(ตอนที่ 1 ข้อ 4.1 - 4.4)

ตามที่ระบุไว้ในคู่มือ
เล่มที่ 2 ตอนที่ 1
ข้อ 4.1 - 4.4

1.2.2 การจัดครูสอน และปฏิบัติงานอื่น

1. มีการจัดครูสอนและปฏิบัติงานอื่นอย่างเหมาะสม 1. คำสั่งแต่งตั้งบุคลากรปฏิบัติงาน 1. นับจำนวน
โดยพิจารณาจาก 2. เอกสารแนบปฏิบัติและบันทึกการจัดครู 2. คำร้องขอ
1.1 การจัดให้ครูสอนตรงตามวุฒิ ความสามารถ 3. ข้อเสนอ
และประสิทธิภาพของครู 3. ผู้บริหารโรงเรียน/ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่าย 4. เปรียบเทียบกับ

1. คำสั่งแต่งตั้งบุคลากรปฏิบัติงาน 1. นับจำนวน
2. เอกสารแนบปฏิบัติและบันทึกการจัดครู 2. คำร้องขอ
3. ข้อเสนอ
4. เปรียบเทียบกับ

ตามที่ระบุไว้ในคู่มือ
เล่มที่ 2 ตอนที่ 1
ข้อ 5.1 - 5.4

เกณฑ์ประเมิน		เกณฑ์ประเมิน	
1.2 การจัดทำจำนวนคาบสอนต่อสัปดาห์ของครูแต่ละคนให้เหมาะสมกับสภาพการปฏิบัติงาน ⁴	วิชาการตอบแบบประเมิน บ.1 (ตอนที่ 1 ข้อ 5.1 - 5.4)	วิชาการตอบแบบประเมิน บ.1 (ตอนที่ 1 ข้อ 5.1 - 5.4)	เกณฑ์ประเมิน
1.3 การจัดทำคู่มือปฏิบัติงาน ⁴ ตามความถนัด ความสนใจและความสามารถของครู	4. หัวหน้าหมวดวิชาตอบแบบประเมิน บ.2 (ตอนที่ 1 ข้อ 4.1 - 4.4)	4. หัวหน้าหมวดวิชาตอบแบบประเมิน บ.2 (ตอนที่ 1 ข้อ 4.1 - 4.4)	เกณฑ์ประเมิน
1.4 มีแนวปฏิบัติและหลักฐานในการจัดครูสอนแทนอย่างชัดเจนและสามารถตรวจสอบได้	5. สอนกัมครูโดยที่ใช้แบบสอบถาม บ.3 (ตอนที่ 1 ข้อ 4 - 5)	5. สอนกัมครูโดยที่ใช้แบบสอบถาม บ.3 (ตอนที่ 1 ข้อ 4 - 5)	เกณฑ์ประเมิน
1.2.3 การจัดทำตารางสอน	1. มีการจัดทำตารางสอนอย่างเหมาะสม โดยพิจารณาจาก	1. มีการจัดทำตารางสอน	ตามที่ระบุไว้ในคู่มือเล่มที่ 2 ตอนที่ 1 ข้อ 6.1 - 6.4
1.1 การแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำตารางสอน	2. เอกสารเตรียมข้อมูลที่ใช้ในการจัดทำตารางสอน	2. เอกสารเตรียมข้อมูลที่ใช้ในการจัดทำตารางสอน	1. นับจำนวน
1.2 การจัดเตรียมข้อมูลที่จะใช้ในการจัดทำตารางสอนให้ครบถ้วน เป็นหมวดหมู่และชัดเจน	3. ผู้บริหารโรงเรียน/ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการตอบแบบประเมิน บ.1 (ตอนที่ 1 ข้อ 6.1 - 6.4)	3. ผู้บริหารโรงเรียน/ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการตอบแบบประเมิน บ.1 (ตอนที่ 1 ข้อ 6.1 - 6.4)	2. คำร้อยละ
1.3 การจัดทำตารางสอนให้มีความยืดหยุ่นและเหมาะสมกับลักษณะรายวิชาหรือกลุ่มวิชา	4. สอนกัมครูโดยที่ใช้แบบสอบถาม บ.3 (ตอนที่ 1 ข้อ 1 - 3)	4. สอนกัมครูโดยที่ใช้แบบสอบถาม บ.3 (ตอนที่ 1 ข้อ 1 - 3)	3. วิเคราะห์เนื้อหา
1.4 การจัดทำคู่มือรวมตารางสอนทุกประเภทให้สามารถตรวจสอบและควบคุมการสอนของครู ตลอดจนการใช้ห้องสมุดต่าง ๆ ได้โดยสะดวกรวดเร็ว	1. เอกสาร/แผนภูมิแสดงระบบการบริหารงานวิชาการ	1. เอกสาร/แผนภูมิแสดงระบบการบริหารงานวิชาการ	4. เปรียบเทียบกับ
1.2.4 กระบวนการหลักสูตร	2. เอกสารแสดงการพรรณนางาน (Job description) ของโรงเรียน	2. คำร้อยละ	เกณฑ์ประเมิน
1. การจัดระบบบริหารงานวิชาการและกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละฝ่าย/แต่ละงาน	3. วิเคราะห์เนื้อหา	3. วิเคราะห์เนื้อหา	ตามที่ระบุไว้ในคู่มือเล่มที่ 2 ตอนที่ 1 ข้อ 7 - 16
2. การจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศ สำหรับการบริหารงานวิชาการให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ โดยพิจารณาจาก	4. เปรียบเทียบกับ	4. เปรียบเทียบกับ	

สิ่งที่มุ่งประเมิน	เกณฑ์ประเมิน
2.1 ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพท้องถิ่น	3. คำสั่งแต่งตั้งให้บุคลากรปฏิบัติงาน
2.2 ข้อมูลเกี่ยวกับความพร้อมของโรงเรียน	4. บันทึก/รายงานการประชุมของคณะ-
2.3 ข้อมูลเกี่ยวกับความถนัด และความสนใจของ นักเรียน	กรรมการบริหารงานวิชาการ/หมวดวิชา
3. การจัดครูเข้ารับผิดชอบงานในแต่ละฝ่าย/แต่ละงาน	5. เอกสารแผนงาน/โครงการ
4. การประชุมคณะกรรมการบริหารงานวิชาการ และ	6. เอกสารข้อมูลสารสนเทศของโรงเรียน
การเสนอผลการประชุม	7. เอกสารสรุปผลการติดตาม ประเมินผล โครงการ
5. การประชุมหมวดวิชาและการเสนอผลการประชุม	8. ผู้บริหารโรงเรียน/ผู้อำนวยการฝ่าย
6. การจัดทำแผนงาน/โครงการวิชาการ โดยพิจารณา	วิชาการตอบแบบประเมิน บ.1 (ตอนที่ 1 ข้อ 7 - 10)
จาก	
6.1 การให้ครูมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนงาน/แผน	9. หัวหน้าหมวดวิชาตอบแบบประเมิน บ.2 ปฏิบัติการประจำปี/โครงการวิชาการของโรงเรียน (ตอนที่ 1 ข้อ 5 - 11)
6.2 มีแผนงานวิชาการ/แผนปฏิบัติการประจำปี/ โครงการวิชาการและปฏิบัติงานอย่างชัดเจน	10. สอ.ถามครูโดยใช้แบบสอบถาม บ.3 (ตอนที่ 1 ข้อ 9 - 11)
6.3 มีการชี้แจงให้ครูทุกคนได้รับทราบแผนงาน วิชาการ/แผนปฏิบัติการประจำปี/โครงการวิชาการ และปฏิบัติงานอย่างทั่วถึง	
7. การกำกับ ดูแลให้การดำเนินงานเป็นไปตามแผน งาน/โครงการวิชาการ	
8. การติดตามประเมินผลการดำเนินงาน	
9. การปรับปรุงการบริหารงานและแผนงาน	

ตามที่ระบุไว้ในคู่มือ
เล่มที่ 2 ตอนที่ 1
ข้อ 17.1 - 17.6

1.2.5 พฤติกรรมในการ 1. พฤติกรรมในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน/ 1. ผู้บริหารโรงเรียน/ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่าย 1. งบประมาณ
บริหารงานของผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ/หัวหน้าหมวดวิชา ใน วิชาการตอบแบบประเมิน บ.1 2. เปรียบเทียบกับ
โรงเรียน/ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่าย รองต่อไป ข้อ 16.1 - 16.6) เกณฑ์ประเมิน
วิชาการ/หัวหน้าหมวดวิชา 1.1 การบริหารงานโดยยึดนโยบาย แผนงานเป็น 2. หัวหน้าหมวดวิชาตอบแบบประเมิน บ.2
หลัก (ตอนที่ 1 ข้อ 11.1 - 11.6)

1.2 การสนับสนุนส่งเสริมให้บุคลากรได้ปฏิบัติงาน
เต็มกำลังความรู้และความสามารถ
1.3 การรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะและให้
บุคลากรมีส่วนร่วมในการบริหารงาน
1.4 การตัดสินใจและการแก้ปัญหา โดยใช้เหตุผล
และมีข้อมูลถูกต้อง
1.5 การติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน
1.6 การพิจารณาความดีความชอบของบุคลากร

จากผลการปฏิบัติงาน
1. คุณภาพของการเปิดวิชาเลือกเสรี โดยพิจารณาจาก 1. เอกสารงานเลือก/รายวิชาเลือก 1. งบประมาณ
1.1 ความสอดคล้องกับจุดหมาย หลักการ โครง- 2. ทรัพยากรโรงเรียนเปิดให้เรียน 2. ค่าร้อยละ
สร้าง และแนวดำเนินกิจการของหลักสูตร 3. ผู้บริหารโรงเรียน/ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่าย 3. วิเคราะห์เนื้อหา
1.2 ความหลากหลายของงานเลือก/รายวิชาเลือก วิชาการตอบแบบประเมิน บ.1 4. เปรียบเทียบกับ
ที่สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของนักเรียนและ (ตอนที่ 1 ข้อ 17.1 - 17.5) เกณฑ์ประเมิน
ท้องถิ่น 3. สอนกานักเรียน

1.3 ความหลากหลายของงานเลือก/รายวิชาที่
สนองความถนัด ความสนใจของนักเรียน

3. ผลผลิต :
ปริมาณและคุณภาพของ
การบริหารหลักสูตร
ตามที่ระบุไว้ในคู่มือ
เล่มที่ 2 ตอนที่ 1
ข้อ 18.1 - 18.5

1.4 แหล่งวิชาการและทรัพยากรในท้องถิ่นที่สนับสนุนการดำเนินงาน

1.5 นักเรียนได้เลือกเรียนตามความต้องการ

ความถนัด และความสนใจ

2. คุณภาพของการจัดครูสอนและปฏิบัติงานอื่น โดยพิจารณาจาก

2.1 ครูได้ปฏิบัติงานตามความถนัด ความสนใจและความสามารถ

2.2 ครูมีความพอใจในการงานที่ได้รับมอบหมาย

2.3 ผลการปฏิบัติงานของครู ตามหน้าที่ความรับผิดชอบ

ข้อ

3. คุณภาพของแผนงานและโครงการวิชาการ โดยพิจารณาจาก

3.1 วัตถุประสงค์ของแผนงานและโครงการมีความชัดเจน สามารถวัดได้ปฏิบัติได้

3.2 เป็นแผนงานและโครงการที่สนองตอบต่อการแก้ปัญหาหรือพัฒนาวิชาชีพการของโรงเรียน

3.3 การนำแผนงานและโครงการไปดำเนินการได้จริง

1. ผู้บริหารโรงเรียน/ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการตอบแบบประเมิน บ.1

(ตอนที่ 1 ข้อ 18.1 - 18.3)

2. หัวหน้าหมวดวิชาตอบแบบประเมิน บ.2

(ตอนที่ 1 ข้อ 12.1 - 12.3)

3. สอภตามครูโดยใช้แบบสอบถาม บ.3

(ตอนที่ 1 ข้อ 6 - 8)

4. รายงานผลการปฏิบัติงานของครู

5. การประชุมพิจารณาของหมวดวิชา/คณะกรรมการบริหารงานวิชาการ

1. เอกสารแผนงาน/โครงการวิชาการของโรงเรียน/หมวดวิชา

2. การรายงานผลการปฏิบัติงานในประชุมของหมวดวิชา/คณะกรรมการบริหารงานวิชาการ

3. ผู้บริหารโรงเรียน/ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการตอบแบบประเมิน บ.1

(ตอนที่ 1 ข้อ 19.1 - 19.3)

1. นับจำนวน

2. คำร้อยละ

3. วิเคราะห์เนื้อหา

4. เปรียบเทียบกับเกณฑ์ประเมิน

1. นับจำนวน

2. คำร้อยละ

3. วิเคราะห์เนื้อหา

4. เปรียบเทียบกับเกณฑ์ประเมิน

ตามที่ระบุไว้ในคู่มือเล่มที่ 2 ตอนที่ 1 ข้อ 19.1 - 19.3

ตามที่ระบุไว้ในคู่มือเล่มที่ 2 ตอนที่ 1 ข้อ 20.1 - 20.3

สิ่งพิมพ์ประเมิน	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูลและวิธีการรวบรวม	วิธีวิเคราะห์ข้อมูล/สรุปผล	เกณฑ์ประเมิน
	4. ผลการดำเนินงานตามแผนงานและโครงการวิชาการ โดยพิจารณาจาก 4.1 การดำเนินงานตามแผนงานและโครงการ 4.2 การใช้ทรัพยากรที่จัดสรรให้อย่างคุ้มค่าและตรงตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ 4.3 การมีผลงานบรรลุตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์	4. หัวหน้าหมวดวิชาตอบแบบประเมิน บ.2 (ตอนที่ 1 ข้อ 13.1 - 13.3) 1. การรายงานผลการปฏิบัติงานในที่ประชุมของหมวดวิชา/คณะกรรมการบริหารงานวิชาการ 2. รายงานผลการประเมินแผนงานและโครงการของหมวดวิชา/โรงเรียน 3. ผู้บริหารโรงเรียน/ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการตอบแบบประเมิน บ.1 (ตอนที่ 1 ข้อ 20.1 - 20.3) 4. หัวหน้าหมวดวิชาตอบแบบประเมิน บ.2 (ตอนที่ 1 ข้อ 14.1 - 14.3)	1. นับจำนวน 2. คำร้อยละ 3. วิเคราะห์เนื้อหา 4. เปรียบเทียบกับเกณฑ์ประเมิน	ตามที่ระบุไว้ในคู่มือเล่มที่ 2 ตอนที่ 1 ข้อ 21.1 - 21.3

ภาคผนวก ข

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อเกณฑ์ประเมินการใช้หลักสูตรด้วยตนเอง
สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา

แบบสอบถามความคิดเห็นต่อเกณฑ์ประเมินการใช้หลักสูตรด้วยตนเองสำหรับโรงเรียน
มัธยมศึกษา

แบบสอบถามความคิดเห็นต่อระบบการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตรสำหรับ
โรงเรียนมัธยมศึกษา

แบบทดสอบเรื่องการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตรสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา

แบบประเมินคุณภาพของระบบและคู่มือการใช้ระบบการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตร
สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา

แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อเกณฑ์ประเมินการใช้หลักสูตรด้วยตนเอง
สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา

คำชี้แจงการวิจัยโดยใช้เทคนิคเดลฟาย

1. การวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนาเกณฑ์ เพื่อใช้ในการประเมินการใช้หลักสูตรด้วยตนเองสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา ซึ่งดำเนินการโดยใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) เพื่อช่วยในการรวบรวมความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในเรื่องเกี่ยวกับเกณฑ์ที่จะใช้ในการประเมินการใช้หลักสูตรด้วยตนเองสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นจากท่าน 2 รอบ คือ

รอบที่ 1 มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ท่านได้แสดงความคิดเห็นด้วยวิธีการ จัดอันดับความสำคัญของข้อความที่แสดงเกณฑ์แต่ละข้อว่าท่านมีความเห็นอย่างไร ตามระดับสภาพที่ควรจะเป็น และหากท่านเห็นว่าข้อความที่แสดงเกณฑ์ในข้อใดควรปรับปรุงแก้ไข ขอความกรุณาท่านช่วยให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เพื่อความชัดเจนและความสมบูรณ์ของเกณฑ์ด้วย

รอบที่ 2 มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ท่านได้ทบทวนคำตอบของตนเองแล้วอาจเปลี่ยนคำตอบใหม่หรือจะคงยืนยันคำตอบเดิม ซึ่งในรอบนี้จะได้แสดงค่าสถิติความเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ โดยระบุค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ที่ท่านพบได้ พร้อมทั้งระบุคะแนนการตอบของท่านในรอบที่ 1 ไว้ด้วย เพื่อเป็นข้อมูลให้ท่านได้ใช้ประกอบการพิจารณาตัดสินใจของท่านอีกครั้งหนึ่ง

2. เกณฑ์ที่จะพัฒนาขึ้นนี้ ประกอบด้วยเกณฑ์ตามขอบข่ายและระบบงานการใช้หลักสูตรโรงเรียนมัธยมศึกษา 4 ด้าน คือ การบริหารหลักสูตร การบริการหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการสนับสนุนส่งเสริมการใช้หลักสูตร ซึ่งในที่นี้

การบริหารหลักสูตร หมายถึง การจัดการ ควบคุม การอำนวยการ เพื่อให้การใช้หลักสูตรของบุคลากรของโรงเรียนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งได้แก่การจัดแผนการเรียน การจัดครูเข้าสอน การจัดการวางสอน การจัดทำแผนงานวิชาการ การจัดระบบการบริหาร การดำเนินงานตามแผน และการกำกับติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน

การบริการหลักสูตร หมายถึง การจัดหา เตรียมการ ให้การช่วยเหลือ เกี่ยวกับปัจจัยต่าง ๆ ที่ผู้อ่านวสต่อการให้หลักสูตรให้บรรลุผลตามจุดหมายของหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งได้แก่ การทราบปัญหาและความต้องการให้จัดบริการหลักสูตร การจัดระบบ การให้บริการหลักสูตร การจัดกิจกรรมให้บริการหลักสูตร และการพัฒนาความรู้ความสามารถของครู

การจัดการเรียนการสอน หมายถึง การควบคุม กำกับ และดำเนินการให้มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เป็นไปตามหลักการ จุดหมายของหลักสูตร ซึ่งได้แก่ การปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น การพัฒนาความรู้ความสามารถของครู การจัดทำแผนการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมนักเรียนตามหลักสูตร การประเมินผลการเรียน

การสนับสนุนส่งเสริมการใช้หลักสูตร หมายถึง การดำเนินการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมต่อการเรียนการสอน ซึ่งได้แก่ การจัดระบบและการให้การนิเทศ ติดตามและประเมินการใช้หลักสูตร การนิเทศภายใน การนิเทศการเรียนการสอนในชั้นเรียน การจัดกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ ที่จะพัฒนาและส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ และการจัดสิ่งสนับสนุนและผู้อ่านวสความสะดวกต่อการให้หลักสูตร

3. เกณฑ์แต่ละด้านแยกออกเป็น 3 มิติ ได้แก่ ปัจจัยเบื้องต้น การปฏิบัติ และผลผลิต ซึ่งในที่นี้

ปัจจัยเบื้องต้น หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่ถูกนำมาใช้ในระบบงานการใช้หลักสูตรของโรงเรียนมัธยมศึกษาเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือได้ผลผลิตตามที่ต้องการ ซึ่งได้แก่นักเรียน ครูผู้สอน ผู้บริหารโรงเรียน สิ่งสนับสนุนและผู้อ่านวสความสะดวกต่าง ๆ เช่น อาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ เอกสารหลักสูตร สื่อการเรียนการสอน งบประมาณ และเวลา ฯลฯ

การปฏิบัติ หมายถึง กระบวนการหรือวิธีการดำเนินงานของระบบการใช้หลักสูตรของโรงเรียนมัธยมศึกษาซึ่งส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับกระบวนการบริหารหลักสูตร การจัดระบบและ กิจกรรมการให้บริการหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการจัดสิ่งสนับสนุนและผู้อ่านวสต่อการให้หลักสูตร

ผลผลิต หมายถึง สิ่งที่ได้ออกมาจากการใช้ปัจจัยเบื้องต้นผ่านการปฏิบัติหรือกระบวนการบริหารหลักสูตร การบริการหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการสนับสนุนการใช้หลักสูตรสิ้นสุดลง ซึ่งได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่เกิดขึ้นในตัวนักเรียน ปริมาณและคุณภาพของการบริหาร การบริการหลักสูตร และการดำเนินงานต่าง ๆ เป็นต้น

4. เกณฑ์ประเมินการใช้หลักสูตร หมายถึง สิ่งที่ยึดถึงความเหมาะสมของสิ่งที่ประเมิน หรือระดับของการปฏิบัติที่ถือว่าเป็นผลสำเร็จของการดำเนินงานการใช้หลักสูตรของโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่อาจแสดงอยู่ในเชิงปริมาณหรือคุณภาพ

แบบสอบถาม รอบที่ 1

แบบสอบถามความคิดเห็นต่อเกณฑ์ประเมินการใช้หลักสูตรด้วยตนเองสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา

ชื่อผู้ตอบ _____

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้แบ่งเป็น 5 ตอน แต่ละตอนเป็นเกณฑ์ตามข้อข้อและระบบงาน การใช้หลักสูตรของโรงเรียนมัธยมศึกษาแต่ละด้าน ได้แก่ เกณฑ์ด้านการบริหารหลักสูตร เกณฑ์ด้านการบริการหลักสูตร เกณฑ์ด้านการจัดการเรียนการสอน และเกณฑ์ด้านการสนับสนุนส่งเสริมการใช้หลักสูตร

2. เกณฑ์แต่ละด้านแยกออกเป็น 3 มิติ ได้แก่ ปัจจัยเบื้องต้น การปฏิบัติ และ ผลผลิต

3. การตอบแบบสอบถาม ขอให้ท่านทำเครื่องหมาย / ลงในช่อง ระดับสภาพที่ ควรจะเป็นของข้อความที่แสดงเกณฑ์แต่ละข้อที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านว่าท่านมีความเห็นอย่างไรตามระดับสภาพที่ควรจะเป็น ดังนี้

ระดับ 5 (ควรจะเป็นอย่างยิ่ง) หมายถึง ท่านเห็นว่าข้อความนั้น สมควร ที่จะใช้เป็นเกณฑ์ประเมิน เป็นอย่างยิ่ง

ระดับ 4 (ควรจะเป็น) หมายถึง ท่านเห็นว่าข้อความนั้น สมควรที่จะใช้ เป็นเกณฑ์ประเมิน

ระดับ 3 (ไม่แน่ใจ) หมายถึง ท่านไม่แน่ใจที่จะใช้ข้อความนั้นเป็นเกณฑ์ ประเมิน

ระดับ 2 (ไม่ควรจะเป็น) หมายถึง ท่านเห็นว่าข้อความนั้น ไม่สมควรที่ จะใช้เป็นเกณฑ์ประเมิน

ระดับ 1 (ไม่ควรจะเป็นอย่างยิ่ง) หมายถึง ท่านเห็นว่าข้อความนั้น ไม่สมควร ที่จะใช้เป็นเกณฑ์ประเมิน เป็นอย่างยิ่ง

หากท่านเห็นว่าข้อความที่แสดงเกณฑ์ในข้อใดควรปรับปรุงแก้ไขให้มีความชัดเจนสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ขอความกรุณาได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมไว้ด้วย ดังตัวอย่างการตอบแบบสอบถามในข้อ 0. ดังนี้

ตัวอย่าง 0. เกณฑ์ด้านการบริหารหลักสูตร : ปัจจัยเบื้องต้น

เกณฑ์	ระดับสภาพที่ควรจะเป็น					ข้อเสนอแนะ
	ควร จะเป็น อย่างยิ่ง	ควร จะเป็น	ไม่ แน่ใจ	ไม่ควร จะเป็น	ไม่ควร จะเป็น อย่างยิ่ง	
	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)	
(0) ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการมี คุณลักษณะที่ดี	.. / ..					
โดยพิจารณาจาก						
(0.1) มีประสิทธิภาพในการ บริหารหลักสูตรอย่าง น้อย 3 ปีขึ้นไป		.. / ..				ถ้าจะให้ดีควรระบุ อย่างน้อย 1 ปีขึ้นไป และ/หรือเคยบริหาร งานฝ่ายอื่นมาแล้ว อย่างน้อย 3 ปี

- อธิบาย (1) คำตอบข้อ (0) แสดงว่า ผู้ตอบเห็นว่าข้อความที่แสดงเกณฑ์ข้อนี้สมควรใช้เป็น
เกณฑ์ประเมินการใช้หลักสูตรด้านการบริหารหลักสูตรในมิติปัจจัยเบื้องต้นเป็นอย่างยิ่ง
- (2) คำตอบข้อ (0.1) แสดงว่า ผู้ตอบเห็นว่าข้อความที่แสดงเกณฑ์ข้อนี้สมควรใช้เป็น
เกณฑ์ประเมินการใช้หลักสูตรด้านการบริหารหลักสูตรในมิติปัจจัยเบื้องต้น แต่ควร
ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะเพื่อความสำเร็จของเกณฑ์

4. เพื่อความเที่ยงตรงในการวิจัย ผู้วิจัยใคร่ขอความกรุณาจากท่านได้โปรดตอบ
แบบสอบถามรอบที่ 1 นี้ ภายใน 1 สัปดาห์

แบบสอบถาม รอบที่ 2

แบบสอบถามความคิดเห็นต่อเกณฑ์ประเมินการใช้หลักสูตรด้วยตนเองสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา

ชื่อผู้ตอบ _____

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้แบ่งเป็น 5 ตอน แต่ละตอนเป็นเกณฑ์ตามขอบข่ายงานการใช้หลักสูตรของโรงเรียนมัธยมศึกษาแต่ละด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารหลักสูตร ด้านการบริการหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านการสนับสนุนส่งเสริมการใช้หลักสูตร ซึ่งเกณฑ์แต่ละด้านจะแยกเป็น 3 มิติ ได้แก่ ปัจจัยเบื้องต้น การปฏิบัติ และผลผลิต

2. ในแบบสอบถามนี้ ผู้วิจัยได้แสดงค่าสถิติของการตอบของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญและของท่านเองในรอบที่ 1 ดังนี้

* (สีดำ) หมายถึง ค่ามัธยฐานที่เป็นตัวแทนคำตอบของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ

x (สีแดง) หมายถึง ค่าระดับคะแนน (สภาพที่ควรเป็นเกณฑ์) ที่เป็นคำตอบของท่านในรอบที่ 1

☐ หมายถึง ขอบเขตของค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ ซึ่งแสดงถึงคำตอบของผู้เชี่ยวชาญจำนวนกึ่งหนึ่ง ตกอยู่ในช่วงนี้

3. การตอบแบบสอบถาม ให้ท่านพิจารณาทบทวนคำตอบของท่านอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งท่านอาจตัดสินใจได้ 2 กรณี ดังนี้

3.1 ยืนยันคำตอบเดิม โดยท่านไม่ต้องเขียนเครื่องหมายใด ๆ แต่หากคำตอบเดิมของท่านตกอยู่นอกขอบเขตของค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (☐) ขอให้ท่านแสดงผลในการยืนยันคำตอบเดิมของท่านด้วย

3.2 เปลี่ยนแปลงคำตอบใหม่ โดยให้ท่านเขียนเครื่องหมาย / ลงในช่องระดับสภาพที่ควรจะเป็น (5, 4, 3, 2 หรือ 1) ที่เป็นคำตอบใหม่ของท่านในข้อนั้น ๆ

ตัวอย่างการตอบแบบสอบถาม เกณฑ์ด้านการบริหารหลักสูตร : ปัจจัยเบื้องต้น

เกณฑ์	ระดับสภาพที่ควรจะเป็น					เหตุผล
	ควร จะเป็น อย่าง ยิ่ง (5)	ควร จะเป็น (4)	ไม่ แน่ใจ (3)	ไม่ควร จะเป็น (2)	ไม่ควร จะเป็น อย่าง ยิ่ง (1)	
(0) ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการมี คุณลักษณะที่ดี	☒	☒	☐	☐	☐	
โดยพิจารณาจาก						
(0.1) มีประสบการณ์ในการ บริหารหลักสูตรอย่าง น้อย 5 ปีขึ้นไป		☒	☐	☒		ระบุจำนวนปีสูงเกินไป ควรลดลงเป็นอย่าง น้อย 1 ปีขึ้นไป
(0.2) มีความสามารถในการ ประสานงานตัดสินใจ และแก้ปัญหาได้ดี ...	☐	☒	☒	☒		เกณฑ์นี้จึงจะเหมาะสม ที่จะใช้ได้ครอบคลุม โรงเรียนทุกขนาด

- อธิบาย (1) คำตอบข้อ (0) แสดงว่า เกณฑ์ในข้อนี้ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่มีความเห็นสอดคล้อง
กันว่า สมควรใช้เป็นเกณฑ์อย่างยิ่ง โดยที่ผู้ตอบก็มีความเห็นสอดคล้องกับกลุ่มด้วย
- (2) คำตอบข้อ (0.1) แสดงว่า เกณฑ์ในข้อนี้ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่มีความเห็นสอดคล้อง
กันว่า สมควรใช้เป็นเกณฑ์ แต่ผู้ตอบมีความเห็นแตกต่างจากกลุ่มในรอบที่ 1 และ
ยังคงยืนยันความเห็นเดิมในรอบที่ 2 โดยที่คำตอบอยู่นอกขอบเขตของพิธีระหว่าง
ควอไทล์ ผู้ตอบจึงจำเป็นต้องแสดงเหตุผลประกอบด้วย

- (3) คำตอบข้อ (0.2) แสดงว่า เกณฑ์ในข้อนี้ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่มีความเห็นสอดคล้องกันว่า สมควรใช้เป็นเกณฑ์ และผู้ตอบมีความเห็นแตกต่างจากกลุ่มในรอบที่ 1 แต่มีการเปลี่ยนแปลงในการตอบแบบสอบถามรอบที่ 2 โดยที่คำตอบใหม่นี้ตกอยู่ในขอบเขตของพิสัยระหว่างควอไทล์ จึงไม่จำเป็นต้องแสดงผล

หากท่านจะกรุณาตอบแบบสอบถามและให้ผมมารับได้ ภายในวันที่ 20 กรกฎาคม 2537 ก็จะเป็นพระคุณยิ่ง

ด้วยความขอบพระคุณยิ่ง

(นายพิชิต ฤทธิจักรุญ).

นิสิตปริญญาการศึกษาคุชฌีบัณฑิต สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

แบบสอบถามความคิดเห็นต่อเกณฑ์ประเมิน
การใช้หลักสูตรด้วยตนเองสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้เกี่ยวกับเกณฑ์ประเมินการใช้หลักสูตรด้วยตนเองสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา ซึ่งประกอบด้วยเกณฑ์ 4 ด้าน คือ
 - 1.1 เกณฑ์ด้านการบริหารหลักสูตร
 - 1.2 เกณฑ์ด้านการบริการหลักสูตร
 - 1.3 เกณฑ์ด้านการจัดการเรียนการสอน
 - 1.4 เกณฑ์ด้านการสนับสนุนส่งเสริมการใช้หลักสูตร
2. จากการที่ท่านได้ศึกษาและใช้เกณฑ์ประเมินการใช้หลักสูตรด้วยตนเอง (คู่มือเล่ม 2) ให้ท่านพิจารณาเกณฑ์ในด้าน ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ ความเหมาะสม และความครอบคลุม โดยที่
 - 2.1 เกณฑ์ที่ความเป็นไปได้ หมายถึง เกณฑ์ที่โรงเรียนหรือผู้ประเมินสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง
 - 2.2 เกณฑ์ที่มีประโยชน์ หมายถึง เกณฑ์ที่สนองต่อความต้องการที่จะนำไปใช้ในการประเมินจริงได้
 - 2.3 เกณฑ์ที่มีความเหมาะสม หมายถึง เกณฑ์ที่สอดคล้องกับหลักการ จุดหมาย โครงสร้างและแนวดำเนินการของหลักสูตร รวมทั้งไม่ขัดต่อกฎหมาย นโยบาย ระเบียบปฏิบัติ ศีลธรรมจรรยา หรือค่านิยมที่มีอยู่
 - 2.4 เกณฑ์ที่ความครอบคลุม หมายถึง เกณฑ์ที่พัฒนาอย่างครอบคลุม ครบถ้วนตามขอบข่ายของงานการใช้หลักสูตร เพื่อใช้ในการประเมินที่จะให้ได้ข้อมูลสารสนเทศอย่างเพียงพอ ต่อการตัดสินใจปรับปรุงและพัฒนางานการใช้หลักสูตรของโรงเรียน

3. การตอบแบบสอบถาม ให้ท่านดำเนินการดังนี้

3.1 เขียนเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด โดยกำหนดตัวเลขในช่องให้มีความหมายดังนี้

5	หมายถึง	มากที่สุด
4	หมายถึง	มาก
3	หมายถึง	ปานกลาง
2	หมายถึง	น้อย
1	หมายถึง	น้อยที่สุด

3.2 เขียนความคิดเห็น และข้อเสนอแนะของท่านลงในช่องว่าง

เกณฑ์

1.4 การมีหลักการบริหารใน

การทำงาน

1.5 ความสามารถในการ

จัดการ การตัดสินใจ

และการแก้ปัญหา

1.6 ความตั้งใจในการทำ-

งานเพื่อส่วนรวมและ

สามารถอุทิศเวลา

รับผิดชอบงานได้เต็มที่

1.1.2 สิ่งสนับสนุนและเอื้ออำนวยความสะดวก

2. มีเครื่องอำนวยความสะดวก

ในการบริหารหลักสูตรพร้อม

ตามความจำเป็น เช่น วัสดุ

ครุภัณฑ์ อุปกรณ์ต่างๆ เป็นต้น

3. มีเอกสารและแหล่งความรู้

สำหรับการศึกษาค้นคว้าด้าน

การบริหารหลักสูตร เช่น

เอกสารหลักสูตร คู่มือการ

บริหารหลักสูตร คู่มือการ

บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา

เป็นต้น

เกณฑ์

1.2 การปฏิบัติ

1.2.1 การเปิดวิชาเลือกเสรี

4. มีการเปิดวิชาเลือกเสรีอย่าง

กว้างขวางและเหมาะสม

โดยพิจารณาจาก

4.1 มีการสำรวจความต้องการ

การ ความถนัด และ

ความสนใจของนักเรียน

ก่อนเปิดวิชาเลือกเสรี

4.2 มีการสำรวจ/ประเมิน

ความพร้อมของโรงเรียน

ในด้านบุคลากร วัสดุ-

อุปกรณ์และอาคารสถานที่

ที่ก่อนเปิดวิชาเลือกเสรี

4.3 มีการสำรวจแหล่งวิทยา

การ สถานที่ประกอบการ

และสถานที่ประกอบอาชีพ

อิสระในท้องถิ่นก่อนเปิด

วิชาเลือกเสรี

4.4 มีการใช้ข้อมูลสารสนเทศ

ที่ได้จากการสำรวจ

ประกอบการพิจารณา

เปิดวิชาเลือกเสรี

[illegible]

เกณฑ์

17.4 การตัดสินใจและแก้ปัญหา

หาโดยใช้เหตุผลและมี

ข้อมูลที่ถูกต้อง

17.5 การติดตามและประเมิน

ผลการปฏิบัติงานของ

บุคลากรอย่างต่อเนื่อง

17.6 การพิจารณาความดี

ความชอบของบุคลากร

จากผลการปฏิบัติงาน

1.3 ผลผลิต

1.3.1 ปริมาณและคุณภาพของการบริหารหลักสูตร

18. คุณภาพของการเปิดวิชา

เลือกเสรี โดยพิจารณาจาก

18.1 มีความสอดคล้องกับ

จุดหมาย หลักการ

โครงสร้าง และแนว

ดำเนินการของหลักสูตร

18.2 มีงานเลือก/รายวิชา

เลือกหลากหลายสอดคล้อง

กับสภาพและ

ความต้องการของ

นักเรียนและท้องถิ่น

เกณฑ์

19.2	ครูอย่างน้อยร้อยละ 80 มีความพอใจในภาระงานที่ได้รับมอบหมาย								
19.3	ครูอย่างน้อยร้อยละ 80 ปฏิบัติงานได้ผลดีตามแผนงานและหน้าที่ความรับผิดชอบ								
20.	คุณภาพของแผนงานและโครงการวิชาการโดยพิจารณาจาก								
20.1	วัตถุประสงค์ของแผนงานและโครงการมีความชัดเจนสามารถวัดได้ปฏิบัติได้								
20.2	เป็นแผนงานและโครงการที่สนองตอบต่อการแก้ปัญหาหรือพัฒนางานวิชาการของโรงเรียน								
20.3	สามารถนำแผนงานและโครงการไปดำเนินการได้จริง								

ปัญหาและข้อเสนอนะต่อเกณฑ์ด้านการบริหารหลักสูตร

1. มีเกณฑ์ข้อใดบ้างที่สูงเกินไป ต่ำเกินไปหรือไม่ชัดเจน ควรปรับปรุงอย่างไร

2. มีเกณฑ์ข้อใดบ้างที่ควรตัดออก เพราะเหตุใด

3. เกณฑ์ที่พัฒนาขึ้นนี้ มีความครอบคลุม ครบถ้วน เพียงพอ ที่จะใช้ในการประเมิน งานบริหารหลักสูตร หรือไม่

☐ ครอบคลุม

☐ ไม่ครอบคลุม มีเกณฑ์ใดในเรื่องใดบ้างที่ควรเพิ่มเติม

4. การนำเกณฑ์ไปใช้ในการประเมิน มีปัญหาอะไรบ้าง

5. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ เกี่ยวกับการพัฒนาเกณฑ์และการใช้เกณฑ์

แบบสอบถามความคิดเห็นต่อระบบการประเมินตนเอง

ในการใช้หลักสูตรสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา

ผู้ตอบคือ ☐ ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ

☐ หัวหน้าหมวดวิชา ☐ ครูผู้สอน

คำชี้แจง

1. แบบประเมินนี้จัดทำขึ้นเพื่อให้ผู้ร่วมทดลองใช้ระบบการประเมินตนเองได้ประเมินการทดลองใช้ระบบการประเมิน ซึ่งประกอบด้วย การประเมินในด้านต่าง ๆ ดังนี้

- 1.1 ด้านความเป็นไปได้
- 1.2 ด้านความเป็นประโยชน์
- 1.3 ด้านความเหมาะสม
- 1.4 ด้านความครอบคลุม
- 1.5 ด้านความพึงพอใจ
- 1.6 ด้านปัญหา/ผลกระทบและข้อเสนอแนะ

2. การตอบแบบสอบถาม ขอความกรุณาให้ท่านดำเนินการดังนี้

- 2.1 เขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง

5	4	3	2	1

ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด โดยกำหนดตัวเลขในช่องให้มีความหมายดังนี้

5	หมายถึง	มากที่สุด
4	หมายถึง	มาก
3	หมายถึง	ปานกลาง
2	หมายถึง	น้อย
1	หมายถึง	น้อยที่สุด

- 2.2 เขียนเหตุผล ความคิดเห็น และข้อเสนอแนะของท่านลงในช่องว่าง

ก. ด้านความเป็นไปได้

1. ระบบการประเมินตนเองที่ท่านใช้อยู่นี้ สามารถทำความเข้าใจได้ง่ายมากน้อยเพียงใด

ง่ายมาก

5	4	3	2	1

 กุ้งยาก

เหตุผล เพราะ_____

ข้อเสนอแนะที่ทำให้ง่ายขึ้นคือ_____

2. ระบบการประเมินตนเองที่พัฒนาขึ้นนี้ สามารถนำไปใช้ดำเนินการประเมินการปฏิบัติงานจริง ได้มากน้อยเพียงใด

ดำเนินการได้มาก

5	4	3	2	1

 ดำเนินการได้น้อย

เหตุผล เพราะ_____

ข้อเสนอแนะที่ทำให้นำไปดำเนินการได้มากขึ้นคือ_____

3. ท่านคิดว่าบุคลากรในโรงเรียนอื่นสามารถดำเนินการประเมินการใช้หลักสูตรในส่วนที่ตนเองรับผิดชอบ ได้มากน้อยเพียงใด

ดำเนินการได้มาก

5	4	3	2	1

 ดำเนินการได้น้อย

เหตุผล เพราะ _____

ข้อเสนอแนะที่ทำให้นำไปดำเนินการได้มากขึ้นคือ _____

ท. ด้านความเป็นประโยชน์

4. ระบบการประเมินตนเองที่พัฒนาขึ้นนี้ มีประโยชน์ต่อการบริหารงานหรือการปฏิบัติงานของท่าน มากน้อยเพียงใด

มีประโยชน์มาก

5	4	3	2	1

 มีประโยชน์น้อย

เหตุผล เพราะ _____

ข้อเสนอแนะที่ทำให้มีประโยชน์มากขึ้นคือ _____

5. ระบบการประเมินตนเองนี้ ช่วยให้คุณได้ข้อมูลสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจเพื่อการปรับปรุงและพัฒนางานการใช้หลักสูตรในส่วนที่ท่านรับผิดชอบ มากน้อยเพียงใด

มีประโยชน์มาก

5	4	3	2	1

มีประโยชน์น้อย

เหตุผล เพราะ

ข้อเสนอแนะที่ทำให้เป็นประโยชน์มากขึ้นคือ

ท่านนำผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนางานในส่วนที่ท่านรับผิดชอบในเรื่องใดบ้าง

6. เมื่อเปรียบเทียบกับประโยชน์ที่ได้รับ การใช้ระบบการประเมินตนเองนี้ คำนวณกับเวลาที่ใช้ในการดำเนินงานเพียงใด

คุ้มค่ามาก

5	4	3	2	1

คุ้มค่าน้อย

เหตุผล เพราะ

ข้อเสนอแนะที่ทำให้มีความคุ้มค่ามากขึ้นคือ

7. ระบบการประเมินตนเองที่ท่านใช้อยู่นี้ มีส่วนช่วยพัฒนาให้ท่านมีความรู้และทักษะในการประเมินการให้หลักสูตรด้วยตนเอง มากน้อยเพียงใด

ช่วยพัฒนามาก

5	4	3	2	1

ช่วยพัฒนาโดย

เหตุผล เพราะ_____

ข้อเสนอแนะที่ทำให้ช่วยพัฒนาความรู้และทักษะด้านการประเมิณมากขึ้นคือ_____

8. ระบบการประเมินตนเองที่ท่านทำอยู่นี้ มีส่วนช่วยปรับปรุงและพัฒนาการใช้งานให้หลักสูตรของโรงเรียน (การบริหารหลักสูตร การบริการหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการสนับสนุนส่งเสริมการใช้หลักสูตร) ให้ดีขึ้นมากน้อยเพียงใด

ช่วยพัฒนามาก

5	4	3	2	1

ช่วยพัฒนาน้อย

เหตุผล เพราะ_____

ข้อเสนอแนะที่ทำให้ช่วยพัฒนาการใช้งานให้หลักสูตรของโรงเรียนมากขึ้นคือ_____

ค. ด้านความเหมาะสม

9. ระบบการประเมินตนเองที่พัฒนาขึ้นนี้ มีความเหมาะสมกับระบบการบริหารงาน/ การปฏิบัติงานของโรงเรียนมัธยมศึกษา มากน้อยเพียงใด

เหมาะสมมาก

5	4	3	2	1

เหมาะสมน้อย

เหตุผล เพราะ_____

ข้อเสนอแนะที่ทำให้มีความเหมาะสมมากขึ้นคือ_____

10. ระบบการประเมินตนเองที่ท่านใช้อยู่นี้ สะดวกต่อการนำไปใช้ดำเนินการประเมินการใช้หลักสูตรในโรงเรียนมัธยมศึกษา มากน้อยเพียงใด

สะดวกมาก

5	4	3	2	1

สะดวกน้อย

เหตุผล เพราะ_____

ข้อเสนอแนะที่ทำให้มีความสะดวกมากขึ้นคือ_____

11. ระบบการประเมินตนเองนี้ มีความสอดคล้องและสนองตอบแนวนโยบายการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาสู่โรงเรียน มากน้อยเพียงใด

สอดคล้อง/สนองตอบมาก

5	4	3	2	1

สอดคล้อง/สนองตอบน้อย

เหตุผล เพราะ_____

ข้อเสนอแนะที่ทำให้มีความสอดคล้อง/สนองตอบมากขึ้นคือ_____

12. ระบบการประเมินตนเองนี้ มีความสอดคล้องและสนองตอบนโยบายของ
กรมสามัญศึกษา มากน้อยเพียงใด

สอดคล้อง/สนองตอบมาก

5	4	3	2	1

 สอดคล้อง/สนองตอบน้อย

เหตุผล เพราะ _____

ข้อเสนอแนะที่ทำให้มีความสอดคล้อง/สนองตอบมากขึ้นคือ _____

13. ระบบการประเมินตนเองนี้ มีความสอดคล้องกับ หลักการ จุดหมาย และแนว
ดำเนินการของหลักสูตรมัธยมศึกษา (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) มากน้อยเพียงใด

สอดคล้องมาก

5	4	3	2	1

 สอดคล้องน้อย

เหตุผล เพราะ _____

ข้อเสนอแนะที่ทำให้มีความสอดคล้องมากขึ้นคือ _____

ค. ด้านความครอบคลุม

14. ระบบการประเมินตนเองนี้ ทำให้ท่านได้ข้อมูลสารสนเทศที่ครอบคลุม ครบถ้วน
เพียงพอต่อการตัดสินใจ เพื่อการปรับปรุงและพัฒนางานในส่วนที่ท่านรับผิดชอบ
มากน้อยเพียงใด

ครอบคลุมมาก

5	4	3	2	1

ครอบคลุมน้อย

เหตุผล เพราะ.....

ข้อเสนอนี้ทำให้มีความครอบคลุมมากขึ้นคือ.....

15. ข้อมูลสารสนเทศที่ได้จากการประเมินการปฏิบัติงานของท่าน มีความถูกต้องตรงกับ
สภาพการปฏิบัติงานจริง มากน้อยเพียงใด

ตรงกับสภาพการปฏิบัติงาน

5	4	3	2	1

ไม่ตรงกับสภาพการปฏิบัติงาน

เหตุผล เพราะ.....

ข้อเสนอนี้ทำให้มีความถูกต้องตรงกับสภาพการปฏิบัติงานมากขึ้นคือ.....

16. ท่านคิดว่าข้อมูลสารสนเทศที่ได้จากการประเมินตนเองนี้ มีความเชื่อถือได้ มากน้อย
เพียงใด

เชื่อถือได้มาก

5	4	3	2	1

เชื่อถือได้น้อย

เหตุผล เพราะ.....

ข้อเสนอแนะที่ทำให้มีความเชื่อถือได้มากขึ้นคือ_____

ง. ด้านความพึงพอใจ

17. ท่านมีความพึงพอใจต่อระบบการประเมินตนเองนี้ มากน้อยเพียงใด

พึงพอใจมาก

5	4	3	2	1

พึงพอใจน้อย

เหตุผล เพราะ_____

ข้อเสนอแนะที่ทำให้มีความพึงพอใจมากขึ้นคือ_____

18. ท่านยอมรับผลการประเมินตนเองนี้ มากน้อยเพียงใด

ยอมรับมาก

5	4	3	2	1

ยอมรับน้อย

เหตุผล เพราะ_____

ข้อเสนอแนะที่ทำให้เกิดการยอมรับผลการประเมินมากขึ้นคือ_____

19. ท่านนำผลการประเมินที่ได้มาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนางานในส่วนที่ท่านรับผิดชอบ
มากน้อยเพียงใด

นำมาใช้มาก

5	4	3	2	1

นำมาใช้น้อย

เหตุผล เพราะ

ข้อเสนอแนะที่ทำให้ท่านนำผลการประเมินมาใช้ปรับปรุงและพัฒนางานมากขึ้นคือ

20. ท่านคิดว่า จะใช้ระบบการประเมินตนเองนี้ เพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศในการปรับปรุงและพัฒนาของท่านอย่างต่อเนื่อง มากน้อยเพียงใด

ใช้มาก

5	4	3	2	1

ใช้น้อย

เหตุผล เพราะ

ข้อเสนอแนะที่ทำให้ท่านนำผลการประเมินมาใช้ปรับปรุงและพัฒนางานมากขึ้นคือ

จ. ด้านปัญหา/ผลกระทบและข้อเสนอแนะ

21. จากการทดลองใช้ระบบการประเมินตนเองนี้ มีปัญหา มากน้อยเพียงใด

มีปัญหามาก

5	4	3	2	1

มีปัญหาน้อย

เหตุผล เพราะ.....

ปัญหาดังกล่าว ได้แก่.....

ข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาคือ.....

22. ถ้านำระบบการประเมินตนเองที่พัฒนาขึ้นนี้ไปใช้ในโรงเรียนมัธยมศึกษาอื่น ท่านคาดว่าจะเกิดปัญหา มากน้อยเพียงใด

มีปัญหามาก

5	4	3	2	1

 มีปัญหาน้อย

เหตุผล เพราะ.....

ปัญหาดังกล่าว ได้แก่.....

ข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาคือ.....

23. ผลที่ท่านคาดว่าจะเกิดขึ้นในการนำระบบการประเมินตนเองนี้ ไปใช้ในโรงเรียน
มัธยมศึกษาอื่น มีอะไรบ้าง

ผลทางบวก ได้แก่ _____

ผลทางลบ ได้แก่ _____

24. ข้อเสนอแนะอื่นๆ ที่จะทำให้ระบบการประเมินตนเองที่พัฒนาขึ้นนี้ สามารถนำไปปฏิบัติ
จริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แบบทดสอบ

เรื่อง การประเมินตนเองในการให้หลักฐานสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา

คำชี้แจง

1. แบบทดสอบนี้ เป็นแบบทดสอบสำหรับวัดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินตนเองในการให้หลักฐานสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา
2. ลักษณะของแบบทดสอบเป็นแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก มีจำนวนทั้งหมด 35 ข้อ ใช้เวลา 45 นาที
3. การตอบแบบทดสอบ ให้ท่านเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุด คี่ที่สุด เพียงร้อยละ 1 คำตอบ จากตัวเลือก ก ข ค ง เมื่อเลือกคำตอบได้แล้ว ให้กากบาท (X) กับตัวเลือกที่เป็นคำตอบนั้น ในกระดาษคำตอบ ดังตัวอย่าง เช่น (0) ก ~~X~~ ค ง
4. ถ้าท่านต้องการเปลี่ยนคำตอบใหม่ ให้ขีดเส้นทับคำตอบเดิมให้ชัดเจน แล้วจึงกากบาท (X) คำตอบใหม่ ดังตัวอย่าง เช่น (0) ก ~~X~~ ~~X~~ ง
5. กรุณาอย่าขีดเขียนหรือทำเครื่องหมายใด ๆ ลงในแบบทดสอบนี้

1. งานใด ไม่อยู่ ในระบบการใช้หลักสูตร
 - ก. การทดลองใช้หลักสูตร
 - ข. การนิเทศการใช้หลักสูตร
 - ค. การจัดการเรียนการสอน
 - ง. การจัดทำเอกสารหลักสูตร
2. กรณีใด ไม่ใช่ ความหมายของการใช้หลักสูตร
 - ก. การนำหลักสูตรไปจัดการเรียนการสอน
 - ข. การแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติในห้องเรียน
 - ค. การจัดทำหลักสูตรเพื่อการเรียนการสอน
 - ง. การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอนในห้องเรียน

คำชี้แจง ให้ให้ตัวเลือก ก - ง ตอบคำถามข้อ 3 - 5

- ก. งานบริการหลักสูตร
 - ข. งานบริหารหลักสูตร
 - ค. งานจัดการเรียนการสอน
 - ง. งานสนับสนุนส่งเสริมการใช้หลักสูตร
3. การจัดครูสอน และปฏิบัติงานอื่น จัดอยู่ในงานใด
 4. การจัดทำแผนการสอน จัดอยู่ในงานใด
 5. การนิเทศการเรียนการสอน จัดอยู่ในงานใด
 6. ระบบการวางแผนและบริหารงาน มีขั้นตอนอย่างไร

ก. วางแผน ---> ปฏิบัติตามแผน ---> ปรับแผน	---> ประเมินผล
ข. วางแผน ---> ประเมินผล ---> ปรับแผน	---> ปฏิบัติตามแผน
ค. วางแผน ---> ปฏิบัติตามแผน ---> ประเมินผล	---> ปรับแผน
ง. วางแผน ---> ปรับแผน ---> ปฏิบัติตามแผน	---> ประเมินผล

7. กรณีใดเป็นลักษณะของการประเมินผล
 - ก. คณิตสอบวิชา ค.101 ได้ 35 คะแนน
 - ข. นักเรียนสอบผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำที่กำหนดไว้
 - ค. การจัดให้ครูสอนตรงตามวุฒิ และความสามารถ
 - ง. มีการประชุมครูแต่ละหมวดวิชาอย่างน้อย เดือนละ 1 ครั้ง
8. การประเมิน มีหน้าที่สำคัญอย่างไร
 - ก. เลือกวิธีดำเนินงานให้เหมาะสม
 - ข. แสวงหาแนวทางแก้ปัญหา และพัฒนางาน
 - ค. ตัดสินใจเพื่อการวางแผนและบริหารงาน
 - ง. เสนอสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจในการบริหารงาน
9. กรณีใด ไม่ใช่ ประโยชน์ของการประเมินการใช้หลักสูตรด้วยตนเองของโรงเรียน
 - ก. ช่วยให้ได้ข้อมูลสารสนเทศเพื่อการปรับปรุงและพัฒนางาน
 - ข. ทำให้ทราบความก้าวหน้า ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน
 - ค. ช่วยให้ได้ข้อมูลเพื่อการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากร
 - ง. ทำให้ทราบความสำเร็จและความบกพร่องของการดำเนินงาน
10. การประเมินตนเองของโรงเรียน มีความเชื่อพื้นฐานสอดคล้องกับคำกล่าวใด
 - ก. ปัญหาของเรา เราต้องแก้ไข
 - ข. ปัญหาของเขา เราต้องช่วยแก้ไข
 - ค. ปัญหาของเรา เขาต้องช่วยแก้ไข
 - ง. ปัญหาของใครก็ตาม ทุกคนต้องช่วยกันแก้ไข
11. ข้อใดเป็นวัตถุประสงค์ของการประเมินการใช้หลักสูตรด้วยตนเอง
 - ก. เพื่อวัดผลการปฏิบัติงาน
 - ข. เพื่อปรับปรุงและพัฒนางาน
 - ค. เพื่อวินิจฉัยการดำเนินงาน
 - ง. เพื่อสั่งการให้ดำเนินงานตามแผน

12. การประเมินการใช้หลักสูตรด้วยตนเอง มีบทบาทที่สำคัญในด้านใด
 - ก. การวิเคราะห์งาน
 - ข. การพัฒนาบุคลากร
 - ค. การปรับปรุงและพัฒนางาน
 - ง. การส่งเสริมและรักษามาตรฐาน
13. การประเมินการใช้หลักสูตรด้วยตนเองของโรงเรียน อีกลักษณะใดเป็นสำคัญ
 - ก. ผู้ปฏิบัติงานเป็นผู้ประเมินให้ผู้บริหารใช้ผลการประเมิน
 - ข. ผู้ปฏิบัติงานเป็นผู้ประเมิน และใช้ผลการประเมินเอง
 - ค. มีคณะกรรมการประเมิน ให้ผู้บริหารใช้ผลการประเมิน
 - ง. มีคณะกรรมการประเมิน ให้ผู้ปฏิบัติงานใช้ผลการประเมิน
14. การให้โรงเรียนประเมินการใช้หลักสูตรด้วยตนเอง ไม่สอดคล้อง กับหลักการใด
 - ก. การพัฒนาตนเองของโรงเรียน
 - ข. การกระจายอำนาจการจัดการศึกษา
 - ค. กระบวนการบริหารงานของโรงเรียน
 - ง. การตรวจสอบมาตรฐานของโรงเรียน

คำชี้แจง ให้ใช้ตัวเลือก ก - ง นี้ ตอบคำถามข้อ 15 - 16

- ก. การประเมินความต้องการ
 - ข. การศึกษาความเป็นไปได้
 - ค. การประเมินร่างโครงการ
 - ง. การกำกับงานและประเมินเป็นระยะ ๆ
15. ถ้าต้องการทราบความก้าวหน้าของการดำเนินงานโครงการ ควรใช้การประเมินแบบใด
 16. การประเมินแบบใดที่ใช้ในการพิจารณาคัดสินใจวางแผน หรือจัดทำโครงการเพื่อแก้ปัญหา

17. การวิเคราะห์สิ่งที่มุ่งประเมิน มีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่ออะไร
 - ก. จัดทำแผนการประเมินให้เหมาะสม
 - ข. กำหนดแนวทางการประเมินให้ชัดเจน
 - ค. กำหนดเกณฑ์ในการประเมินให้ครอบคลุม
 - ง. ทำความเข้าใจกับประเด็นที่จะประเมินให้แจ่มชัด
18. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น มีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อตรวจสอบสิ่งใด
 - ก. ความพร้อมของทรัพยากร
 - ข. ความก้าวหน้าของโครงการ
 - ค. ความเหมาะสมของตัวโครงการ
 - ง. ปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงาน
19. กรณีใด ไม่ใช่ ลักษณะของการประเมินการปฏิบัติงาน
 - ก. เป็นการประเมินผลค่าดำเนินงาน
 - ข. เป็นการประเมินความก้าวหน้า
 - ค. เป็นการประเมินเพื่อปรับปรุงงาน
 - ง. เป็นการประเมินเพื่อตัดสินใจล้มเลิกโครงการ
20. เกณฑ์ประเมิน มีความหมายอย่างไร
 - ก. ผลของการดำเนินงาน
 - ข. สภาพของการดำเนินงาน
 - ค. ระดับความจำเป็นที่ต้องดำเนินงาน
 - ง. ระดับที่ถือว่าเป็นผลสำเร็จของการดำเนินงาน
21. กรณีใดควรเป็นเกณฑ์ประเมินด้านการจัดการเรียนการสอนในมิติ ปัจจัยเบื้องต้น
 - ก. มีการจัดทำแผนการสอนรายคาบทุกรายวิชาที่เปิดสอน
 - ข. มีการปรับเนื้อหาของรายวิชาต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับสภาพของท้องถิ่น
 - ค. ห้องเรียนมีความเหมาะสมและอยู่ในสภาพพร้อมสำหรับการเรียนการสอน
 - ง. นักเรียนอย่างน้อยร้อยละ 80 ทำงานที่ได้รับมอบหมายเสร็จตามกำหนดเวลา

22. กรณีใดควรเป็นเกณฑ์ประเมินด้านการบริหารหลักสูตรในมิติ การปฏิบัติ

- ก. ครูอย่างน้อยร้อยละ 80 มีความพอใจในภาระงานที่ได้รับมอบหมาย
- ข. มีเอกสารและแหล่งความรู้สำหรับการศึกษาค้นคว้าด้านการบริหารหลักสูตร
- ค. ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการที่ประสบการณในการบริหารหลักสูตรอย่างน้อย 2 ปี
- ง. ประเมินความพร้อมด้านบุคลากร อุปกรณ์และอาคารสถานที่ก่อนเปิดวิชาเลือกเสรี

คำชี้แจง ให้ใช้ตัวเลือก ก - ง ตอบคำถามข้อ 23 - 25

- ก. สิ่งที่มีงประเมิน
- ข. เกณฑ์ในการประเมิน
- ค. หลักการในการประเมิน
- ง. วัตถุประสงค์ของการประเมิน

23. การวิเคราะห์สิ่งใดที่จะทำให้ผู้ประเมินทราบว่า จะประเมินอะไร

24. สิ่งใดที่จะทำให้ผู้ประเมินทราบว่า ทำไมจึงต้องประเมิน

25. สิ่งใดที่จะทำให้ผู้ปฏิบัติงานทราบว่า ผลการปฏิบัติงานเป็นไปตามสภาพที่คาดหวังไว้

คำชี้แจง ให้ใช้ข้อความนี้ตอบคำถามข้อ 26 - 28

จากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสอบถาม ข้อเสนอแนะจากการประชุมครู และบันทึกการให้บริการสื่อการเรียนการสอนของโรงเรียน พบว่าครูส่วนใหญ่มีปัญหและความต้องการเกี่ยวกับการผลิตและการใช้สื่อการเรียนการสอน โรงเรียนจึงได้จัดทำโครงการพัฒนาครูด้านการผลิตและการใช้สื่อการเรียนการสอนนั้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ครูมีความรู้ความสามารถในการผลิตและการใช้สื่อการเรียนการสอน

26. ก่อนการจัดทำโครงการนี้ โรงเรียนได้ใช้การประเมินแบบใด

- ก. การศึกษาความเป็นไปได้
- ข. การประเมินร่างโครงการ
- ค. การประเมินความต้องการ
- ง. การประเมินความก้าวหน้า

27. เพื่อให้โครงการที่จัดทำขึ้นนี้มีความเหมาะสม สมบูรณ์ และมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น
โรงเรียน ควรใช้การประเมินแบบใด
- การศึกษาความเป็นไปได้
 - การประเมินร่างโครงการ
 - การประเมินความก้าวหน้า
 - การประเมินปัจจัยป้องกัน
28. ถ้าโรงเรียนต้องการจะทราบว่า ผลการดำเนินงานโครงการบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่
ควรใช้การประเมินแบบใด
- การศึกษาความเป็นไปได้
 - การประเมินความก้าวหน้า
 - การประเมินผลรวมสรุป
 - การประเมินกระบวนการ
29. กรณีใด ไม่ใช่ หลักการที่สำคัญในการเก็บรวบรวมข้อมูล
- ให้ได้ข้อมูลที่มีความสมบูรณ์ครบถ้วน
 - ต้องเป็นข้อมูลที่ทันสมัย และเป็นปัจจุบัน
 - ให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง และตรงประเด็น
 - สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้ง่ายและสะดวก
30. การประเมินการใช้หลักสูตรด้วยตนเองของโรงเรียน ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลแบบใด
เป็นสำคัญ
- หาค่าร้อยละ
 - แจกแจงความถี่
 - ทดสอบผลการปฏิบัติงาน
 - เปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานกับเกณฑ์
31. การประเมินการใช้หลักสูตรด้วยตนเองของโรงเรียน ควรจัดทำเมื่อใด
- ก่อนดำเนินการใช้หลักสูตร
 - ระหว่างดำเนินการใช้หลักสูตร
 - เมื่อดำเนินการใช้หลักสูตรเสร็จแล้ว
 - ทั้งก่อน ระหว่าง และหลังสิ้นสุดการใช้หลักสูตร

คำชี้แจง ให้ใช้ข้อความนี้ ตอบคำถามข้อ 32 - 34

โรงเรียนต้องการศึกษาสภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู โดยมุ่งตรวจสอบว่า

- (1) ครูมีพฤติกรรมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในลักษณะใด
- (2) ครูมีปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมากน้อยเพียงใด
- (3) ครูมีความต้องการสิ่งสนับสนุน และเื้อออำนวยความสะดวกการเรียนการสอนมากน้อยเพียงใด

32. แหล่งข้อมูล หรือผู้ให้ข้อมูลใดที่เหมาะสมที่สุด

- ก. หัวหน้าหมวดวิชา
- ข. ครูผู้สอนรายวิชาต่าง ๆ
- ค. บันทึกการใช้แผนการสอน
- ง. บุคลากรของโรงเรียนทุกฝ่าย

33. ควรใช้วิธีการใดเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อให้ได้คำตอบที่เชื่อถือได้มากที่สุด

- ก. การสัมภาษณ์ครูผู้สอน
- ข. การสังเกตการสอนในชั้นเรียน
- ค. การใช้แบบสอบถามเพื่อถามครู
- ง. การวิเคราะห์บันทึกการใช้แผนการสอน

34. สถิติใดที่ควรใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

- ก. ค่าร้อยละ
- ข. การแจกแจงความถี่
- ค. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
- ง. การเปรียบเทียบกับเกณฑ์

35. แนวทางใดที่น่าผลการประเมินการใช้หลักสูตรด้วยตนเองไปใช้ ไม่ถูกต้อง

- ก. ใช้ประกอบการพิจารณาความดีความชอบของบุคลากร
- ข. ผู้ปฏิบัติงานใช้ในการปรับปรุงและพัฒนางานของตนเอง
- ค. โรงเรียนใช้ในการปรับปรุงและพัฒนางานของโรงเรียน
- ง. ใช้เป็นหลักฐานขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

**แบบประเมินคุณภาพของระบบและคู่มือการใช้ระบบการประเมินตนเอง
ในการใช้หลักสูตรสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา**

คำชี้แจง

1. ระบบและคู่มือการใช้ระบบการประเมินตนเองนี้ เป็นระบบและคู่มือการใช้ระบบการประเมินตนเองเบื้องต้น (Pre - System) ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นจากการศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์จากข้อมูลสารสนเทศ 4 แหล่ง คือ (1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและเอกสารที่เกี่ยวข้อง (2) ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการประเมินตนเองจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ (3) ศึกษากระบวนการใช้หลักสูตรของโรงเรียนมัธยมศึกษา และ (4) ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการพัฒนาการประเมินการใช้หลักสูตรของโรงเรียนร่วมพัฒนาการใช้หลักสูตร

2. จุดมุ่งหมายของการประเมินคุณภาพของระบบและคู่มือการใช้ระบบการประเมินตนเองนี้ ก็เพื่อให้ระบบและคู่มือการใช้ระบบที่พัฒนาขึ้นนี้ มีคุณภาพทั้งในด้านความเหมาะสม ความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ และความครอบคลุม ก่อนที่จะนำไปทดลองใช้จริงในโรงเรียนมัธยมศึกษา เพื่อประเมินการใช้ระบบการประเมิน แล้วปรับปรุงแก้ไขให้ดียิ่งขึ้น

3. วิธีการประเมิน ขอความกรุณาให้ท่านได้ศึกษาเนื้อหาสาระของระบบและคู่มือการใช้ระบบการประเมินตนเอง แล้วพิจารณาตอบคำถามในแบบประเมินคุณภาพที่กำหนดให้โดยปฏิบัติดังนี้

(1) เขียนเครื่องหมาย / ลงในช่อง

3	2	1

 ตรงตามความคิดเห็นของท่าน (3, 2, 1 หมายถึง มาก ปานกลาง และ น้อย ตามลำดับ)

(2) เขียนข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะของท่านลงในช่องว่าง

ท่านสามารถขีดเขียน เพื่อการแก้ไข เพิ่มเติมเนื้อหาสาระในเอกสารคู่มือการใช้ระบบการประเมินตนเองนี้ได้ ความคิดเห็นของท่านจะมีประโยชน์อย่างยิ่งต่อการปรับปรุงแก้ไขระบบและคู่มือการใช้ระบบการประเมินตนเองนี้ให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น จึงขอขอบพระคุณอย่างสูง

นิชิต ฤทธิจรรณ
ผู้วิจัย

ตอนที่ 1 การตรวจสอบแนวคิด/เนื้อหาสาระในระบบและคู่มือการใช้ระบบการประเมินตนเอง

1.1 ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร (หน่วยที่ 1)

1.1.1 จุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้มีความครอบคลุม/ชัดเจน มากน้อยเพียงใด

(1) ครอบคลุมมาก	3	2	1	ครอบคลุมน้อย
(2) ชัดเจนมาก	3	2	1	ชัดเจนน้อย

ข้อเสนอแนะที่ทำให้มีความครอบคลุม/ชัดเจนมากขึ้นคือ

.....

.....

1.1.2 แนวคิด/เนื้อหาสาระที่กำหนด/อธิบายไว้มีลักษณะต่อไปนี้ มากน้อยเพียงใด

(1) เนื้อหา : ครอบคลุมมาก	3	2	1	ครอบคลุมน้อย
(2) เนื้อหา : ชัดเจนมาก	3	2	1	ชัดเจนน้อย
(3) กิจกรรม : เหมาะสมมาก	3	2	1	เหมาะสมน้อย

ข้อเสนอแนะที่ทำให้มีความครอบคลุม/ชัดเจน/เหมาะสมมากขึ้นคือ

.....

.....

.....

1.2 ระบบการประเมินตนเองในการใช้หลักสูตรสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา (หน่วยที่ 2)

1.2.1 จุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้มีความครอบคลุม/ชัดเจน มากน้อยเพียงใด

ครอบคลุมมาก	3	2	1	ครอบคลุมน้อย
ชัดเจนมาก	3	2	1	ชัดเจนน้อย

ข้อเสนอแนะที่ทำให้มีความครอบคลุม/ชัดเจนมากขึ้นคือ

.....

1.2.2 เนื้อสาระ/แนวคิดพื้นฐานในการประเมินที่กำหนด/อธิบายไว้มีลักษณะต่อไปนี้ มากน้อยเพียงใด

(1) เนื้อหา : ครอบคลุมมาก	3	2	1	ครอบคลุมน้อย
(2) เนื้อหา : ชัดเจนมาก	3	2	1	ชัดเจนน้อย
(3) กิจกรรม : เหมาะสมมาก	3	2	1	เหมาะสมน้อย

ข้อเสนอแนะที่ทำให้มีความครอบคลุม/ชัดเจน/เหมาะสมมากขึ้นคือ

.....

1.2.3 รายละเอียดในแต่ละองค์ประกอบของระบบการประเมินตนเองที่กำหนด/อธิบายไว้

มีความครอบคลุม ชัดเจน หรือเหมาะสมมากน้อยเพียงใด

(1) วัตถุประสงค์ของการประเมิน

ตนเอง

: ชัดเจนมาก

3	2	1

ชัดเจนน้อย

ข้อเสนอแนะที่ทำให้มีความชัดเจนมากขึ้น คือ

.....

(2) บทบาท/ความสำคัญของการประเมิน

ตนเอง

: ชัดเจนมาก

3	2	1

ชัดเจนน้อย

ข้อเสนอแนะที่ทำให้มีความชัดเจนมากขึ้น คือ

.....

.....

(3) หลักการของการประเมินตนเอง

เหมาะสมมาก

3	2	1

เหมาะสมน้อย

:

ชัดเจนมาก

3	2	1

ชัดเจนน้อย

ข้อเสนอแนะที่ทำให้มีความเหมาะสม/ชัดเจนมากขึ้นคือ

.....

.....

(4) ขอบข่ายงานและรายการประเมิน

ครอบคลุมมาก

3	2	1

ครอบคลุมน้อย

:

ชัดเจนมาก

3	2	1

ชัดเจนน้อย

ข้อเสนอแนะที่ทำให้มีความครอบคลุม/ชัดเจนมากขึ้นคือ

.....

.....

(5) เกณฑ์ในการประเมิน

ครอบคลุมมาก

3	2	1

ครอบคลุมน้อย

:

ชัดเจนมาก

3	2	1

ชัดเจนน้อย

ข้อเสนอแนะที่ทำให้มีความครอบคลุม/ชัดเจนมากขึ้นคือ

.....

.....

(6) บทบาทของผู้ทำหน้าที่ประเมิน

เหมาะสมมาก	3	2	1	เหมาะสมน้อย
ชัดเจนมาก	3	2	1	ชัดเจนน้อย

ข้อเสนอแนะที่ทำให้มีความเหมาะสม/ชัดเจนมากขึ้นคือ

.....

.....

(7) เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน

เหมาะสมมาก	3	2	1	เหมาะสมน้อย
ใช้สะดวกมาก	3	2	1	ใช้สะดวกน้อย

ข้อเสนอแนะที่ทำให้มีความเหมาะสม/ใช้สะดวกมากขึ้นคือ

.....

.....

(8) วิธีการรวบรวมข้อมูล

เหมาะสมมาก	3	2	1	เหมาะสมน้อย
ชัดเจนมาก	3	2	1	ชัดเจนน้อย

ข้อเสนอแนะที่ทำให้มีความเหมาะสม/ชัดเจนมากขึ้น คือ

.....

.....

(9) วิธีวิเคราะห์ข้อมูล

เหมาะสมมาก	3	2	1	เหมาะสมน้อย
ชัดเจนมาก	3	2	1	ชัดเจนน้อย

ข้อเสนอแนะที่ทำให้มีความเหมาะสม/ชัดเจนมากขึ้น คือ

.....

.....

(10) การนำผลการประเมินไปใช้

ปรับปรุงและพัฒนางาน

: จัดเจนมาก

3	2	1

จัดเจนน้อย

ข้อเสนอแนะที่ทำให้มีความจัดเจนมากขึ้นคือ

.....

.....

.....

1.2.4 กิจกรรมและแนวคำตอบที่กำหนดไว้ในแต่ละตอนมีความเหมาะสม/จัดเจนมากน้อยเพียงใด

กิจกรรม : เหมาะสมมาก

3	2	1

เหมาะสมน้อย

แนวคำตอบ : จัดเจนมาก

3	2	1

จัดเจนน้อย

ข้อเสนอแนะที่ทำให้มีความเหมาะสม/จัดเจนมากขึ้น คือ

.....

.....

.....

1.2.5 แผนการประเมินการใช้หลักสูตรที่กำหนดไว้ (เล่ม 4) มีความเหมาะสม จัดเจน และสะดวกต่อใช้มากน้อยเพียงใด

(1) เนื้อหาสาระในแผน : จัดเจนมาก

3	2	1

จัดเจนน้อย

(2) ส่วนประกอบของแผน : เหมาะสมมาก

3	2	1

เหมาะสมน้อย

(3) การนำแผนไปใช้ : สะดวก

3	2	1

ยุ่งยาก

ข้อเสนอแนะที่ทำให้แผนการประเมินมีความเหมาะสม จัดเจน และสะดวกต่อการใช้มากขึ้น

คือ

.....

ตอนที่ 2 การประเมินระบบการประเมินตนเอง

ก. ด้านความเหมาะสม

2.1 องค์ประกอบของระบบการประเมินตนเองที่กำหนดไว้ มีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด

เหมาะสมมาก

3	2	1

เหมาะสมน้อย

เหตุผล เพราะ

.....

ข้อเสนอแนะที่ทำให้มีความเหมาะสมมากขึ้นคือ

.....

.....

2.2 โครงสร้างแสดงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของระบบการประเมินตนเองที่กำหนดไว้ มีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด

เหมาะสมมาก

3	2	1

เหมาะสมน้อย

เหตุผล เพราะ

.....

ข้อเสนอแนะที่ทำให้มีความเหมาะสมมากขึ้นคือ

.....

.....

2.3 ท่านคิดว่าระบบการประเมินตนเองนี้ สามารถทำความเข้าใจได้ง่ายมากน้อยเพียงใด

ง่ายมาก

3	2	1

ง่ายน้อย

เหตุผล เพราะ

.....

ข้อเสนอแนะที่ทำให้ง่ายคือ

.....

.....

- 2.4 ท่านคิดว่าระบบการประเมินตนเองนี้ เหมาะสมกับระบบการบริหารงาน/การปฏิบัติงาน
งานของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดน้อยเพียงใด

เหมาะสมมาก

3	2	1

 เหมาะสมน้อย

เหตุผล เพราะ

.....

ข้อเสนอแนะที่ทำให้มีความเหมาะสมมากขึ้นคือ

.....

.....

- 2.5 ท่านคิดว่าระบบการประเมินตนเองนี้ มีความสอดคล้องสนองต่อแนวนโยบายการ
กระจายอำนาจการจัดการศึกษาสู่โรงเรียนมากขึ้นเพียงใด

สอดคล้องมาก

3	2	1

 สอดคล้องน้อย

เหตุผล เพราะ

.....

ข้อเสนอแนะที่ทำให้สอดคล้องมากขึ้นคือ

.....

.....

- 2.6 ท่านคิดว่าระบบการประเมินตนเองนี้ สะดวกต่อการนำไปใช้ดำเนินการประเมิน
การใช้หลักสูตรมากขึ้นเพียงใด

สะดวกมาก

3	2	1

 สะดวกน้อย

เหตุผล เพราะ

.....

ข้อเสนอแนะที่ทำให้มีความสะดวกมากขึ้นคือ

.....

๗. ด้านความเป็นได้

2.7 ท่านคิดว่าระบบการประเมินตนเองนี้ โรงเรียนสามารถที่นำไปใช้ดำเนินการประเมิน การใช้หลักสูตรด้วยตนเองได้จริง มากน้อยเพียงใด

ดำเนินการได้มาก	3	2	1	ดำเนินการได้น้อย

เหตุผล เพราะ

.....

ข้อเสนอแนะที่ทำให้นำไปดำเนินการได้มากขึ้นคือ

.....

.....

๘. ด้านความเป็นประโยชน์

2.8 ท่านคิดว่าระบบการประเมินตนเองนี้ จะช่วยให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อ การปรับปรุงและพัฒนางานการใช้หลักสูตรของโรงเรียนมากน้อยเพียงใด

เป็นประโยชน์มาก	3	2	1	เป็นประโยชน์น้อย

เหตุผล เพราะ

.....

ข้อเสนอแนะที่ทำให้เป็นประโยชน์มากขึ้นคือ

.....

.....

2.9 เมื่อเปรียบเทียบกับประโยชน์ที่จะได้รับ การใช้ระบบการประเมินตนเองนี้ ดำเนินการ ประเมินการใช้หลักสูตรของโรงเรียน จะคุ้มค่ากับเวลาที่ใช้ในการดำเนินการ เพียงใด

คุ้มค่ามาก	3	2	1	ค้มน่าน้อย

เหตุผล เพราะ

.....

ข้อเสนอนี้จะทำให้มีความคุ้มค่ามากขึ้นคือ

2.10 ท่านมีความพึงพอใจต่อระบบการประเมินตนเองนี้ มากน้อยเพียงใด

พึงพอใจมาก	3	2	1	พึงพอใจน้อย

เหตุผล เพราะ

ข้อเสนอนี้จะทำให้มีความพึงพอใจมากขึ้นคือ

ง. ด้านความครอบคลุม

2.11 ท่านคิดว่าระบบการประเมินตนเองนี้ จะช่วยให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่ครอบคลุมครบถ้วน เพื่อพอต่อการตัดสินใจเพื่อการปรับปรุงและพัฒนางานการให้หลักสูตรของโรงเรียน มากน้อยเพียงใด

ครอบคลุมมาก	3	2	1	ครอบคลุมน้อย

เหตุผล เพราะ

ข้อเสนอนี้จะทำให้มีความครอบคลุมมากขึ้นคือ

จ. คำถามปัญหา/ผลกระทบ

2.12 ถ้านำระบบการประเมินตนเองนี้ ไปใช้ในโรงเรียนมัธยมศึกษา ท่านคิดว่าจะเกิดปัญหามากน้อยเพียงใด

มีปัญหามาก	<table border="1"><tr><td>3</td><td>2</td><td>1</td></tr></table>	3	2	1	มีปัญหาน้อย
3	2	1			

เหตุผล เพราะ
.....
ข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาคือ
.....
.....

2.13 ผลที่ท่านคิดว่าจะเกิดขึ้นในการนำระบบการประเมินตนเองนี้ ไปใช้ในโรงเรียนมัธยมศึกษา มีอะไรบ้าง

ผลทางบวก ได้แก่
.....
.....
ผลทางลบ ได้แก่
.....
.....

ค. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่จะทำให้ระบบการประเมินตนเองนี้ สามารถนำไปปฏิบัติจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

.....
.....
.....
.....
.....

ภาคผนวก ค

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ให้สัมภาษณ์แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินตนเองสำหรับโรงเรียน
มัธยมศึกษา

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความตรงเชิงสอดคล้องของเกณฑ์ประเมินการใช้
หลักสูตร

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการประเมินคุณภาพของระบบการประเมินตนเองและคู่มือการใช้
ระบบการประเมินตนเอง

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบเรื่องการประเมินตนเองใน
การใช้หลักสูตรสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา

รายชื่อวิทยากรและผู้เกี่ยวข้องในการทดลองใช้ระบบการประเมินตนเองในการใช้
หลักสูตรสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ให้สัมภาษณ์แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินตนเองสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา

1. พระเมธีธรรมาภรณ์ (ดร.พระมหาประฑูร ชุมมจิตโต)
2. ศาสตราจารย์ ดร.ปุระสิทธิ์ เปี่ยมสมบูรณ์
3. ศาสตราจารย์ ดร.สมหวัง ธิถิตานุกุลย์
4. ดร.วัลลภ กันทรพัณ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความตรงเชิงสอดคล้องของเกณฑ์ประเมินการให้หลักสูตร

1. ดร. สุวัฒน์	เงินล่า	รองอธิบดีกรมสามัญศึกษา
2. นายประจวบ	วิจิตรรัตน์	ผู้อำนวยการสำนักงานโครงการพิเศษ กรมสามัญศึกษา
3. นายสมชาติ	รัตนถาวร	ผู้อำนวยการสำนักงานการตรวจราชการกรมสามัญศึกษา
4. นางคุษฎี	พงศ์ศาสตร์	ผู้อำนวยการโรงเรียนราชดำริ
5. รศ.ดร. วิชัย	วงษ์ใหญ่	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
6. ดร. เนงลักษณ์	วิรัชชัย	คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
7. ดร. สมคิด	พรมจุฑ	สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
8. ดร. เต็มใจ	ทองสำริด	คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา
9. ดร. สมบัติ	สุวรรณพิทักษ์	กองแผนงานและวิจัย กรมการศึกษานอกโรงเรียน
10. ดร. สุกัญต์	พิบูลย์	หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา
11. จ.ส.อ.ดร. อติศักดิ์	จินดาบุญกุล	หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา
12. นายธเนศ	ท่าเกิด	หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา
13. นายสมศักดิ์	สินธุระเวชญ์	สำนักงานทดสอบทางการศึกษา กรมวิชาการ
14. นางจิตวีรยา	ไชยศรีพรหม	สำนักงานทดสอบทางการศึกษา กรมวิชาการ
15. นางกาญจนา	ส่องแสงจันทร์	ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ โรงเรียนราชวินิตบางแก้ว
16. นางสาวบงกช	เกตุมณี	หัวหน้าหมวดวิชาคณิตศาสตร์ โรงเรียนราชวินิตบางแก้ว
17. นายชาติชาย	อ่อนเจริญ	หัวหน้าหมวดวิชาสังคมศึกษา โรงเรียนราชวินิตบางแก้ว
18. นางสาวไพบูลย์	ใจชอบธรรม	หัวหน้างานประเมินผล โรงเรียนราชวินิตบางแก้ว
19. นางสาวเนาวรัตน์	สมร่าง	หัวหน้างานนิเทศ โรงเรียนราชวินิตบางแก้ว

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการประเมินคุณภาพของระบบการประเมินตนเอง
และคู่มือการใช้ระบบการประเมินตนเอง

1. ดร.สงบ ลักษณะ	ผู้อำนวยการสำนักงานทดสอบทางการศึกษา กรมวิชาการ
2. นายบรรจบ เสริมทอง	ผู้อำนวยการโรงเรียนบางกะปิ
3. ดร.ศรีสมร พุ่มสอาด	กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ
4. ดร.ชอบ ลิ้มข้อ	สำนักงานทดสอบทางการศึกษา กรมวิชาการ
5. นางสาวไพรวัดย์ พิกัดห์สาส์	สำนักงานทดสอบทางการศึกษา กรมวิชาการ
6. ดร.กานดา นาคะเวศ	หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา
7. นางพิมพ์รัตน์ สภาภูชาติ	หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา
8. นางสาววรรณดี ชลเหตุฉิธาเนก	หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา
9. ดร.วิไล ทองแผ่	หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา
10. นางสาวบุปผา ผู้พัฒน์	ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า
11. นางสาวสุภาวดี วงษ์สกุล	ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สวนกุหลาบวิทยาลัย สมุทรปราการ
12. นางเพลินพิศ แสงหิรัญ	โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า
13. นางสาวพรพิมล ประสงค์พร	โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า
14. ดร.พรณี เกษมกล	โรงเรียนเบญจมราชูทิศ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบ
เรื่อง การประเมินตนเองในการใช้หลักสูตรสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา

1. รองศาสตราจารย์ ดร.ไพศาล หวังพานิช ผู้อำนวยการสำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
2. รองศาสตราจารย์ ดร.สมสรร วงษ์อยู่ นักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
3. ดร.อาคม จันทสุเมธ ผู้อำนวยการสถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ
4. ดร.วัลลภ กันทรวิทย์ ผู้เชี่ยวชาญพิเศษด้านการวิจัยการศึกษา
กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภุชดา กรุดทอง สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา

รายชื่อวิทยากรและผู้เกี่ยวข้องในการทดลองใช้ระบบการประเมินตนเอง
ในการใช้หลักสูตรสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา

รายชื่อวิทยากรจากหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา

1. นายเจษฎา แซ่มประเสริฐ
2. นายธเนศ ห้าเกิด
3. ดร. ดุษฎี สีตลวรางค์
4. นายวิมล ศรีสุวรรณ
5. นางสาววัลลีย์ โสโหจิลลา

บุคคลที่ให้การสนับสนุนและร่วมในการทดลองใช้ระบบการประเมินตนเอง

1. ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ และครูอาจารย์โรงเรียน
เบญจมราชานุสรณ์ อ.เมือง จ.นนทบุรี
2. ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ และครูอาจารย์โรงเรียน
จุฬารัตนวิเทศ อ.บางพลี จ.สมุทรปราการ
3. ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ และครูอาจารย์โรงเรียน
วิเศษระเทศ กรุงเทพมหานคร

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ นายนิสิต ชื่อสกุล ฤทธิจักรุญ

เกิดวันที่ 1 มกราคม 2496

สถานที่เกิด อำเภอจัตุรัส จังหวัดชัยภูมิ

สถานที่อยู่ปัจจุบัน 254/107 หมู่บ้านสีมามากร ซอย 48/5 ถนนสุขุมวิท 3 แขวงสะพานสูง
เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร

ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน ศึกษานิเทศก์ 5

สถานที่ทำงานปัจจุบัน ฝ่ายวิจัยและพัฒนา หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา
กรุงเทพมหานคร

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2518 กศ.บ. (คณิตศาสตร์) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

พ.ศ. 2527 กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร

พ.ศ. 2538 กศ.ด. (การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร